

การวิเคราะห์พระบรมราโชวาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตร
พ.ศ. ๒๕๕๓ – ๒๕๕๒

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

โดย

นางสาวอุภาวัฒน์ นามหิรัญ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาภาษาไทย
ภาควิชาภาษาไทย
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
ปีการศึกษา ๒๕๕๓
ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

การวิเคราะห์พระบรมราโชวาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตร

พ.ศ. ๒๕๕๓ – ๒๕๕๒

โดย

นางสาวอุภาวัฒน์ นามหิรัญ

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาภาษาไทย

ภาควิชาภาษาไทย

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา ๒๕๕๓

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

AN ANALYSIS OF HIS MAJESTY THE KING' S SPEECHES GIVEN AT THE
GRADUATION CEREMONIES BETWEEN 1950 - 1999

By
Uphawan Namhiran

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree

MASTER OF ARTS

Department of Thai

Graduate School

SILPAKORN UNIVERSITY

2010

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร อนุมัติให้วิทยานิพนธ์เรื่อง “การวิเคราะห์พระบรม
ราชาวาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในพิธีพระราชทานปริญญาบัตร พ .ศ. ๒๕๓๓ - ๒๕๔๒” เสนอ
โดย นางสาวอุภาวัฒน์ นามิรัญ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหา
บัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปานใจ ธารทัศน์วงศ์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่.....เดือน..... พ.ศ.....

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

รองศาสตราจารย์จวีร์รัตน์ ลักษณะศิริ

คณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

..... ประธานกรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อุบล เทศทอง)

...../...../.....

..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วลัยยา ช่างขวัญยืน)

...../...../.....

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์สุวัฒนา เลี่ยมประวัตติ)

...../...../.....

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์จวีร์รัตน์ ลักษณะศิริ)

...../...../.....

๕๒๒๐๒๒๑๘ : สาขาวิชาภาษาไทย

คำสำคัญ : พระบรมราชาโฆวาท

อุภาวัฒน์ นามหิรัญ : การวิเคราะห์พระบรมราชาโฆวาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตร พ.ศ. ๒๕๙๓-๒๕๕๒. อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ :
รศ.จุไรรัตน์ ลักษณะศิริ. ๒๘๑ หน้า.

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศึกษากลวิธีการเขียนลักษณะการใช้ภาษา
และเนื้อหาและแนวพระราชดำริจากพระบรมราชาโฆวาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในพิธี
พระราชทานปริญญาบัตร พ.ศ. ๒๕๙๓-๒๕๕๒ จำนวน ๔๕๒ องค์

ผลการศึกษาพบว่า กลวิธีการเขียน ในพระบรมราชาโฆวาทประกอบด้วยส่วนสำคัญ ๓
ส่วน ได้แก่ ส่วนขึ้นต้น ส่วนเนื้อหา และส่วนลงท้าย

การใช้ภาษาในพระบรมราชาโฆวาท ปรากฏการใช้ภาษา ๒ ระดับ คือ ภาษาแบบเป็น
ทางการ ภาษาระดับมาตรฐานราชการ และภาษาแบบไม่เป็นทางการ ภาษาระดับกึ่งทางการ ด้าน
การใช้คำปรากฏ ๔ ลักษณะ ได้แก่ การใช้คำสั้น กระชับ ได้ใจความ การใช้คำ คล้องจอง การใช้คำ
ซ้ำ และการใช้คำซ้ำและกลุ่มคำ ด้านการใช้ประโยค พบการใช้ประโยค ขนานความ ๓ ลักษณะ คือ
การใช้ประโยคขนานความที่มีคำสันธานคู่เป็นคำเชื่อมอยู่ต้นประโยค การใช้ประโยคขนานความที่
มีคำสันธานเชื่อมอยู่ท้ายประโยค การใช้ประโยคขนานความที่มีกลุ่มคำเป็นตัวเชื่อมความ ด้าน
การใช้สำนวนพบการใช้สำนวนไทยและการใช้สำนวนใหม่ที่ดัดแปลงแล้ว ส่วนการใช้ภาพพจน์
พบว่ามีการใช้ ๔ ลักษณะ ได้แก่ อุปมา คำถามเชิงวาทศิลป์ สัญลักษณ์ และอุปลักษณ์ ด้านการ
เชื่อมโยงความ พบการเชื่อมโยงความ ๓ ลักษณะ คือ การเชื่อมโยงความโดยการละคำ การ
เชื่อมโยงความโดยการอ้างถึง และการเชื่อมโยงความโดยการใช้คำเชื่อม

เนื้อหาและแนวพระราชดำริที่ปรากฏในพระบรมราชาโฆวาทมี ๕ ด้าน ได้แก่ ความสำคัญ
ของบัณฑิต การศึกษา การทำงาน ความสำคัญของประเทศ และการพัฒนาสติปัญญา

ภาควิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร ปีการศึกษา ๒๕๕๓

ลายมือชื่อนักศึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์.....

52202218 : MAJOR : THAI

KEY WORD : HIS MAJESTY THE KING' S SPEECHES

UPHAWAN NAMHIRAN : AN ANALYSIS OF HIS MAJESTY THE KING' S
SPEECHES GIVEN AT THE GRADUATION CEREMONIES BETWEEN 1950 - 1999.

THESIS ADVISOR : ASSOCIATE PROFESSOR CHURAIRAT LAKSANASIRI . 281 pp.

This study aimed to investigate writing styles and techniques, language use, and content values of His Majesty the King's speeches given at the graduation ceremonies between 1950-1999. 452 speeches were selected for the study.

The study found that the writing techniques in His Majesty the King's speeches consist of 3 main parts: introduction, main content, and conclusion.

The language used in His Majesty the King's speeches was both formal and informal. His Majesty the King's use of words appeared in four types: short words with direct meaning, rhymes, synonymous compounds, repetitive words and phrases. There were three types of parallel sentences used in the speeches: parallel sentences with conjunction at the beginning of the sentence, parallel sentences with conjunction at the end of the sentence, and parallel sentences with phrasal conjunction. Both traditional idioms and modern idioms were found in the speeches. The figures of speech found in the speeches were simile, rhetorical question, symbol, and metaphor. It was found that discourse cohesion included ellipsis, reference and conjunction.

The content in His Majesty the King's speeches contained five main topics: the importance of graduates, education, work, the importance of nation and intellectual development.

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

Department of Thai Graduate School, Silpakorn University Academic Year 2010

Student's signature

Thesis Advisor's signature

กิตติกรรมประกาศ

ผู้เขียนวิทยานิพนธ์รู้สึกสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ได้พระราชทานพระบรมราโชวาทอันมีค่า ยิ่ง ทำให้ผู้ เขียนวิทยานิพนธ์ ตระหนักถึงหน้าที่ของตนเอง กุศลผลบุญใดๆ ที่ผู้เขียนวิทยานิพนธ์ได้ทำมาแล้วขอถวายแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ให้มีพระพลานามัยสมบูรณ์แข็งแรงเป็นมิ่งขวัญของชาวไทยสืบไป

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความเมตตากรุณาและความเอาใจใส่จาก รองศาสตราจารย์จวีรัตน์ ลักษณะศิริ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ครูผู้เป็นแสงสว่างส่องนำทาง ผู้จุดประกายปัญญา ถ่ายทอดความรู้ ตลอดจนสละเวลาให้คำชี้แนะอย่างไม่รู้จักเหน็ดเหนื่อย ห่วงใย ให้กำลังใจ และคอยช่วยเหลือศิษย์ในทุกด้าน ในยามที่ศิษย์ท้อ หหมดกำลังใจ ครูไม่เคยทอดทิ้งหากแต่ให้โอกาสศิษย์เสมอตลอดเวลา หากไม่ได้รับความกรุณาจากครู ศิษย์คงไม่สามารถทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้สำเร็จ ลุล่วง ทำให้ศิษย์ซาบซึ้งในพระคุณครูเป็นอย่างยิ่ง และขอกราบขอขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอขอบพระคุณ คณะกรรมการ ตรวจสอบวิทยานิพนธ์ทุกท่าน คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุบล เทศทอง ครูผู้ กรุณาให้คำแนะนำตรวจแก้ อันเป็นประโยชน์ต่อการทำวิทยานิพนธ์ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น พร้อมทั้งคอยไต่ถามถึงความก้าวหน้าวิทยานิพนธ์ ให้กำลังใจ ห่วงใย ศิษย์เสมอตลอดเวลาในช่วงที่ศิษย์ทำวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์สุวิมล เลี่ยมประวัติ ครูผู้จุดประกายหัวข้อวิทยานิพนธ์แก่ศิษย์ ให้โอกาส ให้คำแนะนำ ตรวจและแก้ไขวิทยานิพนธ์เล่มนี้เป็นอย่างดี และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วัลยา ช่างขวัญเย็น ผู้กรุณาให้คำแนะนำ อันเป็นประโยชน์และสละเวลาอันมีค่าตรวจและแก้ไขวิทยานิพนธ์ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอกราบขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ยุ รชัตต บุญสุนทิ ครูผู้เป็นแรงบันดาลใจ เป็นกำลังใจที่ยิ่งใหญ่ คอยห่วงใย คอยไต่ถามถึงความก้าวหน้าวิทยานิพนธ์ และส่งกำลังใจมาให้ศิษย์เสมอตลอดเวลา ทำให้ศิษย์ซาบซึ้งใจในพระคุณครูเป็นอย่างยิ่ง

ขอกราบขอขอบพระคุณ คณาจารย์ภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ และคณาจารย์ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากรทุกท่าน ที่กรุณาประสิทธิ์ประสาทความรู้ คอยไต่ถามทุกข์สุข และความก้าวหน้าของวิทยานิพนธ์อยู่เสมอ อีกทั้งยังเป็นกำลังใจให้ผู้เขียนวิทยานิพนธ์ตลอดมา

ขอกราบขอขอบพระคุณพ่อ แม่ผู้เปี่ยมด้วยความรัก และความ กรุณา ทำทุกอย่างเพื่อความสำเร็จในการศึกษาของลูก รวมถึงทุกคนในครอบครัวที่คอยเป็นกำลังใจอันสำคัญยิ่ง

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
บทที่	
๑ บทนำ	
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	๑
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	๑๐
วัตถุประสงค์ของงานวิจัย.....	๑๔
ขอบเขตของการวิจัย.....	๑๕
วิธีดำเนินการวิจัย.....	๑๕
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	๑๖
๒ กลวิธีการเขียนพระบรมราโชวาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว.....	๑๗
กลวิธีการเขียนส่วนขึ้นต้น.....	๑๘
กลวิธีการเขียนส่วนเนื้อหา.....	๒๐
กลวิธีการเขียนด้วยเทศนาโวหาร.....	๒๑
กลวิธีการเขียนด้วยอธิบายโวหาร.....	๒๗
การอธิบายเพื่อวิเคราะห์หรือจำแนกเนื้อหาออกเป็นประเภท.....	๒๘
การอธิบายความหมายของคำหรือนิยาม.....	๓๒
กลวิธีการเขียนด้วยสาธกโวหาร.....	๓๗
สาธกโวหารที่ปรากฏร่วมกับเทศนาโวหาร.....	๓๙
สาธกโวหารที่ปรากฏร่วมกับอธิบายโวหาร.....	๔๒
กลวิธีการเขียนส่วนลงท้าย.....	๔๖
๓ ลักษณะการใช้ภาษาในพระบรมราโชวาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว.....	๔๙
ระดับภาษา.....	๔๙
ภาษาแบบเป็นทางการภาษาระดับมาตรฐานราชการ.....	๕๑
ภาษาแบบไม่เป็นทางการภาษาระดับกึ่งทางการ.....	๕๓

การใช้คำ.....	๕๘
การใช้คำสั้น กระชับ ได้ใจความ.....	๕๙
การใช้คำคล้องจอง.....	๖๒
การใช้คำซ้อน.....	๖๕
คำซ้อน ๒ หน่วย.....	๖๘
คำซ้อน ๓ หน่วย.....	๗๒
คำซ้อน ๔ หน่วย.....	๑๐๑
คำซ้อน ๖ หน่วย.....	๑๐๗
การซ้ำคำและซ้ำกลุ่มคำ.....	๑๑๐
การซ้ำคำ.....	๑๑๑
การซ้ำกลุ่มคำ.....	๑๑๕
การใช้ประโยคขนานความ.....	๑๑๙
การใช้ประโยคขนานความที่มีคำสันธานคู่เป็นคำเชื่อมอยู่ต้นประโยค.....	๑๒๐
การใช้ประโยคขนานความที่มีคำสันธานเชื่อมอยู่ท้ายประโยค.....	๑๒๑
การใช้ประโยคขนานความที่มีกลุ่มคำเป็นตัวเชื่อมความ.....	๑๒๒
การใช้สำนวน.....	๑๒๔
การใช้สำนวนไทย.....	๑๒๕
การใช้สำนวนใหม่ที่ดัดแปลงแล้ว.....	๑๓๐
การใช้ภาพพจน์.....	๑๓๓
อุปมา.....	๑๓๕
คำถามเชิงวาทศิลป์.....	๑๔๖
สัญลักษณ์.....	๑๕๘
อุปลักษณ์.....	๑๕๙
การเชื่อมโยงความ.....	๑๖๑
การเชื่อมโยงความโดยการละคำ.....	๑๖๖
การเชื่อมโยงความโดยการอ้างถึง.....	๑๗๑
การเชื่อมโยงความโดยการใช้คำเชื่อม.....	๑๗๙

มหาวิทยาลัยศิลปากร ศูนย์นวัตศิลป์

๔ เนื้อหาและแนวพระราชดำริที่ปรากฏในพระบรมราชาวาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว...	๑๘๖
ด้านความสำคัญของบัณฑิต.....	๑๘๖
ความเป็นบัณฑิต.....	๑๘๘
คุณสมบัติทั่วไปของบัณฑิต.....	๑๙๑
คุณสมบัติเฉพาะสาขาของบัณฑิต.....	๑๙๒
แพทย์และพยาบาล.....	๑๙๓
ครูอาจารย์.....	๑๙๔
นักการเกษตร.....	๑๙๗
นักเทคโนโลยี.....	๒๐๑
นักกฎหมาย.....	๒๐๔
ศิลปิน.....	๒๐๕
คุณธรรมประจำตัวบัณฑิต.....	๒๐๗
ด้านการศึกษา.....	๒๐๙
ความหมายของการศึกษา.....	๒๐๙
เนื้อหาและแนวพระราชดำริเกี่ยวกับจุดประสงค์ของการศึกษา.....	๒๑๑
เนื้อหาและแนวพระราชดำริเกี่ยวกับการศึกษาขั้นอุดมศึกษา.....	๒๑๑
เนื้อหาและแนวพระราชดำริเกี่ยวกับการให้การศึกษา.....	๒๑๓
เนื้อหาและแนวพระราชดำริเกี่ยวกับวิชาความรู้.....	๒๑๔
เนื้อหาและแนวพระราชดำริเกี่ยวกับการศึกษาในระบบและนอกระบบ.....	๒๑๖
ด้านหลักการทำงาน.....	๒๑๗
เนื้อหาและแนวพระราชดำริเกี่ยวกับความสำคัญของการทำงาน.....	๒๑๗
เนื้อหาและแนวพระราชดำริเกี่ยวกับหลักปฏิบัติในการทำงาน.....	๒๑๙
การไม่ประมาทปัญญา.....	๒๒๑
การรักษาความจริงใจ.....	๒๒๒
การมีความสามัคคี.....	๒๒๒
การตระหนักในความสงบสำรวม.....	๒๒๓
เนื้อหาและแนวพระราชดำริเกี่ยวกับการปฏิบัติงานให้สำเร็จลุล่วง.....	๒๒๔
กำลังศรัทธา.....	๒๒๔

กำลังความเพียร.....	๒๒๔
กำลังสติ.....	๒๒๕
กำลังความตั้งใจ.....	๒๒๕
ปัญญาความรู้ชัด.....	๒๒๕
ด้านความสำคัญของประเทศ.....	๒๒๗
เนื้อหาและแนวพระราชดำริในเรื่องความสำคัญของความเป็นไทย.....	๒๒๘
เนื้อหาและแนวพระราชดำริเกี่ยวกับความเจริญของบ้านเมือง.....	๒๒๙
ความเจริญ.....	๒๒๙
ปัจจัยในการสร้างสรรค์ความเจริญ.....	๒๓๐
การสร้างสรรค์ความเจริญด้วยเทคโนโลยี.....	๒๓๒
เนื้อหาและแนวพระราชดำริเกี่ยวกับการพัฒนาประเทศ.....	๒๓๒
การพัฒนาด้านการบริหารประเทศ.....	๒๓๓
การพัฒนาด้านปัจจัยและหลักในการพัฒนาประเทศ.....	๒๓๔
เนื้อหาและแนวพระราชดำริเกี่ยวกับความสัมพันธ์กับสภาพเหตุการณ์บ้านเมือง.....	๒๓๘
เนื้อหาและแนวพระราชดำริเกี่ยวกับความสำคัญของวัฒนธรรมประเพณีไทย.....	๒๔๑
ความหมายและความสำคัญของศิลปวัฒนธรรม.....	๒๔๑
การศึกษาด้านศิลปวัฒนธรรม.....	๒๔๑
ประเพณี.....	๒๔๒
ความสำคัญของภาษาไทย.....	๒๔๓
ด้านการพัฒนาสติปัญญา.....	๒๔๓
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	๒๔๗
สรุปผล.....	๒๔๗
อภิปรายผล.....	๒๕๑
ข้อเสนอแนะ.....	๒๕๓
บรรณานุกรม.....	๒๕๔
ภาคผนวก.....	๒๕๘

บทที่

หน้า

ประวัติผู้วิจัย..... ๒๘๑

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

บทที่ ๑

บทนำ

๑. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช เป็นพระมหากษัตริย์ที่มีพระปรีชาสามารถ ในด้านต่างๆ หลายด้าน เช่น วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีสารสนเทศ การเกษตร การชลประทาน ด้านศิลปะ ด้านกีฬา และอักษรศาสตร์ โดยเฉพาะด้านอักษรศาสตร์นั้นนับว่าพระองค์มีพระปรีชาญาณเป็นเลิศ พระองค์ได้ทรงสร้างสรรคงาน พระราชนิพนธ์ไว้หลายประเภท เช่น เรื่อง **พระมหาชนก ทองแดง บันทึกประจำวันเรื่องพระราชนิพนธ์กัศกร์กาลที่ ๘ และ เมื่อข้าพเจ้าจากสยามไปสู่ออสเตรเลีย ตีพิมพ์แล้ว** พระราชนิพนธ์แปลเรื่อง **ดิโต และ นายอินทร์ผู้ปิดทองหลังพระ** รวมทั้งบทความที่ทรงแปลและเรียบเรียง เช่น บทความเรื่อง "ข่าวจากวิทยุเพื่อสันติภาพและความก้าวหน้า" "ฝันร้ายไม่จำเป็นจะต้องเป็นจริง"

นอกจากงานพระราชนิพนธ์ที่สำคัญดังกล่าวแล้วยังมีพระราชนิพนธ์อีกประเภทหนึ่ง แม้จะเป็นพระราชนิพนธ์ที่มีขนาดสั้นแต่มีคุณค่าในด้านเนื้อหาสาระ แง่คิด และด้านวรรณศิลป์ที่ไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าพระราชนิพนธ์ขนาดยาว นั่นคือ พระบรมราชาวาทีที่ได้พระราชทานให้แก่บัณฑิตของมหาวิทยาลัย แม้พระบรมราชาวาทีจะมีขนาดสั้นแต่ก็มีใจความเปี่ยมด้วยสาระ และเนื้อหาที่สะท้อนให้เห็นถึงแนวพระราชดำริต่างๆ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้เสด็จพระราชดำเนินพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษาที่สำเร็จ จากมหาวิทยาลัยต่างๆ ทั้ง มหาวิทยาลัยภายในกรุงเทพมหานครและต่างจังหวัดต่อเนื่องกันมาเป็นเวลานาน โดยเริ่มพระราชทานปริญญาบัตรให้แก่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเป็นแห่ง แรก เมื่อวันที่ ๒๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๙๓ และได้เสด็จพระราชดำเนินไปพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่เป็นครั้งสุดท้ายเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๒ แม้ว่าต่อมาพระองค์จะมีได้เสด็จพระราชดำเนินไปด้วยพระองค์เอง แต่พระองค์ได้พระราชทานพระบรมราชาวาทีเพื่อ อัญเชิญไปอ่านให้แก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นเวลาอีก ๒ ปี คือ พ.ศ. ๒๕๔๒ และ พ.ศ. ๒๕๔๓ ด้วยเหตุที่พระองค์มีพระราชภารกิจมากจึงได้หยุดการพระราชทานปริญญาบัตรดังกล่าว อย่างไรก็ตามพระองค์ได้โปรดเกล้าฯ ให้พระบรมวงศานุวงศ์รับพระราชภารกิจในการพระราชทานปริญญาบัตรแทน การที่

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษานับเป็นพระราชภาระที่หนักและเป็นพระมหากษัตริย์คุณต่อผู้สำเร็จการศึกษาอย่างหาที่สุดมิได้

พระบรมราโชวาทที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานแก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยต่างๆ ตลอดระยะเวลา ๕๐ ปีนี้มีจำนวนทั้งสิ้น ๔๕๒ องค์ พระบรมราโชวาทดังกล่าวล้วนมีคุณค่าแสดงให้เห็นพระอัจฉริยภาพในด้านภาษาไทย พระบรมราโชวาทแต่ละองค์ที่ได้พระราชทานนั้น พระองค์จะทรงเตรียมไว้ก่อนเสมอ ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างที่ พระวรวงศ์เธอ กรมหมื่นพิทยลาภพฤฒิยากร ผู้ทรงเคยเป็นประธานองคมนตรี ได้ตรัสไว้ว่า

อย่าไปเข้าใจว่าพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสต่างๆ นั้นมีผู้ร่างขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายจริงอยู่ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับทางราชการ เช่น การเสด็จเปิดสถานที่สำคัญ การพระราชทานปริญญา ฯลฯ เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องต้อง ร่างพระราชดำรัสตอบหรือร่างพระบรมราโชวาทถวาย แต่มิได้หมายความว่าทรงรับเอาตามที่มีผู้ร่างถวายเสมอไป เจ้าหน้าที่สำนักราชเลขาธิการหรืออาจารย์มหาวิทยาลัยต่างๆ จะทราบดีว่าที่ร่างขึ้นไปทูลเกล้าฯ ถวายแต่ละครั้ง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ทรงตกแต่งแก้ไขเล็กน้อย เพียงไร เพื่อให้เหมาะสมเหตุการณ์บ้านเมืองในขณะนั้น ถ้าไม่ทรงเป็นอัจฉริยะทางภาษา พระบรมราโชวาทในโอกาสต่างๆ ก็คงจะไม่ถึงอกถึงใจอย่างที่ได้อรรถาธิบาย

จากข้อความข้างต้นจะเห็นได้ว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ใต้พระราชหฤทัยในงานพระราชนิพนธ์ทุกประเภท รวมทั้งพระบรม ราโชวาท แม้พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก็ได้ทรงเตรียมไว้ก่อนพูดเช่นกัน ดังที่ นันทา ชุนภักดี ได้เขียนและนำพระราชดำรัสของสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถที่ได้ตรัสถึงพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ดังนี้

เมื่อครั้งที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถเสด็จพระราชดำเนินเยือนสหรัฐอเมริกาและแคนาดา ทั้งสองพระองค์ได้เสด็จฯ ไปในงานเลี้ยงรับรองที่จวนข้าหลวงในฮอนโนลูลูจนถึงสองทุ่มกว่า จึงเสด็จขึ้นเครื่องบินเสวยพระกระยาหารค่ำบนเครื่องบิน กว่าจะเสวยเสร็จก็ห้าทุ่ม สมเด็จพระ ได้ทูลเตือนให้พระบาทสมเด็จพระ

^๑ พระวรวงศ์เธอ กรมหมื่นพิทยลาภพฤฒิยากร , (สมาคมภาษาและหนังสือฯ, ๒๕๓๑), ๑๙๓, อ้างถึงใน กุสุมา รัชชมนณี, "พระอัจฉริยภาพของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวด้านภาษาและหนังสือ," ภาษาและหนังสือ ๒๗, ๑-๒ (เมษายน - มีนาคม ๒๕๓๙), ๔๘.

พระเจ้าอยู่หัวเสด็จเข้าที่บรรทมทันทีเนื่องจากเมื่อคืนก่อนเข้าในที่บรรทมน้อยมาก ในหลวง
ตรัสปฏิเสธ ทรงอ้างว่า จะต้องเตรียมพระราชดำรัสก่อน โดยรับสั่งว่า "ต้องเตรียมให้พร้อมไว้
เสมอ" แต่บางครั้งก็ไม่ได้ใช้ เพราะเวลาเขากล่าวสุนทรพจน์สดๆ มาใครจะควัก กระดาษ
ขึ้นมาอ่านได้ เราก็ต้องสดๆ ตอบไปเหมือนกัน ซึ่งตรงกับที่สมเด็จพระนางเจ้าฯ

...ราชเลขาธิการจะเข้าเฝ้าฯ ถวายพระราชดำรัสที่เตรียมไว้ เพราะราช
เลขาฯ ทราบดีว่าแม้จะเตรียมไว้อย่างไร พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก็ทรงโปรด
ที่จะทอดพระเนตรก่อน และทรงแก้ไขเอง บางครั้ง ทรงเขียนเองใหม่ทั้งหมด และ
บ่อยครั้งที่เดียวที่กระแสพระราชดำรัสที่ทรงตระเตรียมไว้นั้นไม่มีใครได้นำขึ้นมาใช้
เพราะต้องทรงคิดตอบด้วยพระปรีชาสามารถสดๆ เสียเป็นส่วนใหญ่...^๒

จากพระราชดำรัสของสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถจึงเป็นสิ่งยืนยันได้ว่า ทั้ง
พระบรมราชโองการและพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระองค์ได้ทรงเตรียมไว้
ล่วงหน้า และแสดงให้เห็นว่าพระองค์มีพระอัจฉริยภาพทางภาษาเป็นอย่างดี นอกจากจะเห็นพระ
อัจฉริยภาพทางภาษาแล้ว พระบรมราชโองการนั้น นับว่าเป็นประโยชน์ต่อผู้สำเร็จการศึกษาในการ
พัฒนาตน สังคม และประเทศชาติ อีกทั้งแสดงให้เห็นแนวพระราชดำริในด้านต่างๆ ได้แก่ แนว
พระราชดำริเกี่ยวกับความสำคัญของบัณฑิต แนวพระราชดำริเกี่ยวกับการศึกษา แนวพระราชดำริ
เกี่ยวกับหลักการทำงาน แนว พระราชดำริเกี่ยวกับการพัฒนาประเทศ และแนว พระราชดำริ
เกี่ยวกับการพัฒนาสติปัญญา ดังเช่น

ตัวอย่าง แนวพระราชดำริเกี่ยวกับประเทศชาติ

ชาตินั้นเปรียบได้กับชีวิตคน กล่าวตามหลักความจริง คนเราประกอบด้วยร่างกาย
ส่วนหนึ่ง จิตใจส่วนหนึ่ง. ทั้งสองส่วนคุ่มกันอยู่บริบูรณ์ชีวิตก็คงอยู่. ส่วนใดส่วนหนึ่งทำลาย
ไป ชีวิตก็แตกดับ เพราะอีกส่วนหนึ่งจะต้องแตกทำลายไปด้วย. ชาติของเรานั้นมีผืนแผ่นดิน
และประชากรอันรวมกันอยู่เป็นส่วนร่างกาย มีศิลปวิทยา มีธรรมเนียมประเพณี มีความ
เชื่อถือและความคิดจิตใจที่จะสามัคคีกันอยู่เป็นปึกแผ่น ซึ่งรวมเรียกว่า "ความเป็นไทย"
เป็นส่วนจิตใจ. ชาติไทยเราดำรงมั่นคงอยู่ ก็เพราะยังมีทั้งบ้านเมืองและความเป็นไทยพร้อม

^๒ นันทา ขุนภักดี, "ฟังมธุรพจน์พระตรัสแล้วจับใจ," ใน มติชนสุดสัปดาห์ ๘, ๓๗๙
(ธันวาคม ๒๕๓๐,) ๒๔.

บริบูรณ์. แต่ถ้าความเป็นไทยของเรามีอันเป็นต้องเสื่อมสลายไปด้วยประการใดแล้ว ชาตีกี
ต้องสูญสิ้น

(๒๒ กันยายน ๒๕๑๑ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี)

แนวพระราช ชาติริ ช่างต้นนั้น แสดงให้เห็นถึงความห่วงใยที่พระองค์ทรงมีต่อ
ประเทศชาติ อีกทั้งทรงให้ข้อคิดให้คนในชาติมีความสามัคคีกัน แม้พระบรม ราโชวาทจะมีเนื้อหา
ขนาดสั้นแต่แฝงไว้ด้วยคุณค่าอันนอบน้อม นอกจากนี้พระบรมราโชวาทก็ยังสะท้อนให้เห็นพระ
ปรีชาสามารถของพระองค์ว่าทรงเป็นนักภาษาและนักเล่นภาษา นั่นคือทรงทำให้คำง่ายๆ เพียง
ไม่กี่คำสามารถสื่อความหมายได้ชัดเจนขึ้น จนมีลักษณะเป็นงานที่มีวรรณศิลป์ ดังจะเห็นได้จาก
มีผู้กล่าวถึงพระอัจฉริยภาพทางภาษาของพระองค์ ไว้ดังนี้

ม.ล.ทวีสันต์ ลดาวัลย์ ได้กล่าวว่า

พระอัจฉริยภาพในด้านภาษาไทยที่ปรากฏชัดจะเห็นได้จากพระราชดำรัสและพระ
บรมราโชวาทที่พระราชทานแก่บุคคลต่าง ๆ ทั้งในสถาบันราชการและเอกชนในโอกาสและ
สถานที่ต่างๆ ล้วนเหมาะแก่บุคคล เหมาะแก่โอกาสและเหมาะแก่สถานการณ์ ทั้งในการ
พระราชทานพระราชดำริ และ การใช้การใช้ภาษา คำแต่ละคำมีความหมาย สำนวนภาษา
เรียบง่ายแต่ลึกซึ้ง กินความ ทรงประณีตมากในการใช้ถ้อยคำและสำนวนภาษา^๓

สุนันท์ อัญชลีบุญกุล ได้กล่าวว่า

ลักษณะภาษาร้อยแก้วในพระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่
บัณฑิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช จัดได้ว่า
เป็นรูปแบบของวรรณกรรมคำสอนที่แสดงออกถึงลักษณะเด่นของลีลาการใช้ภาษาในการ
สอนอย่างเป็นธรรมชาติทำให้ผู้ศึกษาเข้าใจ ประทับใจ จึงนับว่าเป็นพระบรมราโชวาทอัน

^๓ หม่อมหลวง ทวีสันต์ ลดาวัลย์ , "พร้อมพระปรีชาญาณด้านภาษา , " ใน **เพ็ญพระ
พิริยะเกินจะรำพัน** ในวโรกาสมหามงคล เฉลิมพระชนมพรรษา ๕ รอบ และพระราชพิธีรัชมังคลา
ภิเษก วันที่ ๒ กรกฎาคม ๒๕๓๑ กรุงเทพฯ : สมาคมภาษาและหนังสือ, ๒๕๓๑, ๑๕๖.

ทรงคุณค่าอย่างเอกอนันต์ทั้งในด้านแนวคิดและวรรณศิลป์ ที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งแก่ผู้อ่าน ผู้ฟัง ผู้ศึกษาทุกคน ไม่เฉพาะแต่บัณฑิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเท่านั้น^๔

ชมัฎภร แสงกระจ่าง ได้กล่าวว่า

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงมีความรักและความผูกพันต่อภาษาและวรรณศิลป์ของชาติอย่างลึกซึ้ง ไม่เพียงเพราะพระองค์ทรงเป็นผู้นำและรับผิดชอบเรื่องของวัฒนธรรมต่อประชาชนทั้งประเทศเท่านั้น หากแต่เกิดมีหลายสิ่งหลายอย่างในบทพระราชนิพนธ์ แสดงให้เห็นว่าพระองค์เป็นผู้ มีความใส่ใจพระราชหฤทัยในเรื่องของภาษาและวรรณศิลป์ในฐานะนักเขียนอย่างที่ทรงเป็นปัจเจกชนคนหนึ่งด้วย เพราะภาษาและวรรณศิลป์ของพระองค์ไม่ได้เกิดขึ้นในงานที่ต้องพระราชนิพนธ์เพื่อแสดงความรับผิดชอบอย่างพระมหากษัตริย์เท่านั้น หากแต่เกิดขึ้นในงานพระราชนิพนธ์อย่างเป็นการส่วนพระองค์ด้วย^๕

กุสุมา รัชชมนณี ได้กล่าวว่า

ผลงานพระราชนิพนธ์อันหลากหลายตั้งแต่บทพระราชนิพนธ์คำรัส พระบรมราโชวาท พระราชนิพนธ์แปลทั้งบทความและเรื่องยาว และพระราชนิพนธ์ที่ทรงนำของเก่ามาเล่าใหม่ ล้วนเป็นประจักษ์พยานชัดแจ้งที่ทำให้คนไทยกล่าวได้อย่างเต็มภาคภูมิ ว่า พระเจ้าแผ่นดินพระองค์นี้ทรงเป็นวรรณศิลป์ผู้ทรงพระปรีชาสามารถเสมอบุรพกษัตริย์หลายๆ พระองค์ในประวัติศาสตร์ของชาติไทย^๖

ข้อความข้างต้นแสดงให้เห็นว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระปรีชาสามารถในด้านวรรณศิลป์เป็นเลิศ ในการศึกษาพระอัจฉริยภาพทางภาษานั้น พระบรมราโชวาทก็เป็นหนึ่งใน

^๔ สุรินทร์ อัญชลินกุล , "พระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่บัณฑิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย," **ภาษาและวรรณคดี** ๑๖, (ธันวาคม ๒๕๔๒), ๑๘๓.

^๕ ชมัฎภร แสงกระจ่าง , "ภาษาและวรรณศิลป์ในพรปีใหม่และพระราชนิพนธ์คำรัส ," ใน **ครูภาษาไทยของแผ่นดิน** (นครสวรรค์ : สถาบันราชภัฏนครสวรรค์, ๒๕๔๓), ๘๙.

^๖ กุสุมา รัชชมนณี , "พระอัจฉริยภาพของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวด้านภาษาและหนังสือ," **ภาษาและหนังสือ** ๒๗, ๑-๒ (เมษายน - มีนาคม ๒๕๓๙) : ๔๘.

พระราชนิพนธ์ที่จะแสดงให้เห็นถึงพระปรีชาสามารถดังกล่าวได้เป็นอย่างดี ดังนั้นผู้ศึกษาจึงสนใจศึกษาพระบรมราโชวาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ได้พระราชทานแก่บัณฑิตของมหาวิทยาลัยต่างๆ โดยศึกษาทั้งในด้านกลวิธีการเขียน ลักษณะการใช้ภาษา ตลอดจนแนวคิดที่ได้ ทั้งนี้จากการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นพบว่า ในด้านกลวิธีการเขียน พระบรมราโชวาทมีองค์ประกอบเหมือนกันคือ เริ่มด้วยการแสดงความยินดีกับความก้าวหน้าของมหาวิทยาลัยและผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้รับพระราชทานปริญญาเกียรตินิยมศักดิ์ จากนั้นได้พระราชทานพระบรมราโชวาทแก่บัณฑิตซึ่งเป็นสาระหลัก และจบลงด้วยการพระราชทานพร

ในส่วนเนื้อหาของพระบรมราโชวาทซึ่งเป็นสาระหลักนั้น จากการศึกษเบื้องต้นพบกลวิธีการเขียนโดยการใช้โวหารลักษณะต่างๆ ได้แก่ เทศนาโวหาร อธิบายโวหาร และสาธกโวหาร เนื่องจากพระบรมราโชวาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีลักษณะการให้ข้อคิดเตือนใจ เพื่อนำไปเป็นแนวทางในการปฏิบัติตน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

อธิบายโวหาร

อธิบายโวหารเป็นการอธิบายกระบวนการ การวิเคราะห์หรือจำแนกเนื้อหา ออกเป็นประเภท หรือเป็นพวก เช่น

ข้าพเจ้าใคร่กล่าวเพิ่มเติมแก่ท่านทั้งหลายว่า งานทุกอย่าง ยิ่งเป็นงานในระดับชาติ จำเป็นต้องมีโครงการอันแน่นอนสำหรับปฏิบัติดำเนินการ และโดยปกติโครงการต่างๆ ที่ตั้งขึ้นนั้น จะต้องอาศัยพื้นฐาน วิธีการ และวิชาการเป็นส่วนประกอบที่สำคัญ พื้นฐานหมายถึง วัตถุประสงค์ กำลังทุน กำลังบุคคล พร้อมทั้งเครื่องมือเครื่องจักรวัสดุอุปกรณ์ทุกอย่าง วิธีการนั้น ได้แก่การวางรูปงานกำหนดระยะดำเนินการเป็นขั้นเป็นตอน ให้เกี่ยวโยงต่อเนื่องกัน รวมถึงระเบียบปฏิบัติทั้งในตัวบุคคลทั้งในธุรการทั้งหมด ส่วนวิชาการ ได้แก่หลักความรู้ที่ถูกต้องแท้จริงในงานนั้นๆ ซึ่งนำมาปฏิบัติส่งเสริมพื้นฐานและวิธีการ ให้ได้ผลที่สมบูรณ์แน่นอน เช่นนำมาปฏิบัติเพื่อให้การใช้วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องจักร และบุคคลมีประสิทธิภาพมากที่สุด หรือนำมาเป็นหลักการในการกำหนดแนวทางขั้นต้นของงานให้ เป็นไปโดยถูกต้องเที่ยงตรง หากมีความผิดพลาดเกิดขึ้นก็ใช้เป็นหลักเทียบเคียงตัดสินว่า ควรจะเปลี่ยนแปลงไปในแนวทางใด

(๑๔ กรกฎาคม ๒๕๑๕ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

เทศนาโวหาร

เทศนาโวหารเป็นโวหารที่กล่าวชักจูงผู้อื่นให้มีความเห็นคล้อยตาม ให้เชื่อถือและให้ปฏิบัติตาม เช่น

ใคร่จะฝากข้อคิดไว้สำหรับเตือนใจว่า ชาติไทยของเราได้พึ่งตนเองมาโดยตลอด จึงยืนหยัดมาในโลกได้โดยอิสระจนถึงทุกวันนี้ ผู้ที่สำเร็จการศึกษาชั้นสูงเช่นท่านทั้งหลาย เป็นผู้มีส่วนบริหารประเทศทั้งในวันหน้าด้วยกันทุกคน จึงต้องรู้จักและสามารถพึ่งตนเอง มิฉะนั้นประเทศชาติ อาจเป็นอันตรายไปได้ เพราะการบริหารงานของท่าน การพึ่งตนเองนั้น ขึ้นอยู่กับคุณสมบัติประจำตัวบุคคลสองอย่าง คือความสามารถนำวิชาการที่ได้ศึกษา มาใช้ในการปฏิบัติงานประการหนึ่ง ความฉลาดที่จะวินิจฉัยชี้ให้เห็นทางเสื่อมทางเจริญพร้อมทั้งทางที่จะให้พ้นความเสื่อม ดำเนินไปให้ถึงความเจริญ อีกประการหนึ่ง

(๑๘ ธันวาคม ๒๕๑๒ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์)

สาธกโวหาร

สาธกโวหารเป็นการยกเอานิทานมาประกอบ เพื่อให้พระบรมราชาชาวมืดมีความน่าสนใจ เช่น

ท่านทั้งหลายคงจะรู้จักนิทานเรื่อง "กระต่ายกับเต่า" กระต่ายมีฝีเท้าดี ทะนงตนว่าไม่มีผู้ใดวิ่งเร็วเสมอเหมือน ยิ่งเต่านั้นก็เป็นคนละชั้น แต่ความที่ทะนงตัวว่าตัวเองเก่ง วิ่งไปยังไม่ทันถึงที่หมาย ไปนอนหลับเสีย ปล่อยให้เต่าซึ่งเดินช้ากว่ามากไปถึงที่หมายได้ก่อน

นิทานเรื่องนี้สอนให้รู้ว่า อย่าทะนงตัวว่าวิเศษกว่าผู้อื่น อย่าอวดเก่งเกินไป จะทำการสิ่งใดจงไตร่ตรองให้รอบคอบ ถ้าเป็นเรื่องเล็กโทษของความไม่รอบคอบก็จะน้อย แต่ถ้าเป็นเรื่องใหญ่ เป็น เรื่องของชาติบ้านเมือง ก็จะเป็นผลเสียหายแก่ชาติบ้านเมืองได้ ฉะนั้น จะกระทำการสิ่งใด จงใช้สมองไตร่ตรองดูให้รอบคอบเสียก่อน

(๑๔ กรกฎาคม ๒๕๐๕ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

ส่วนพระปรีชาสามารถด้านภาษานั้น พบว่าพระองค์ทรงใช้คำง่ายตรงไปตรงมา การใช้คำคล้องจอง การใช้คำซ้อน การใช้สำนวน การใช้ประโยคขนานความ และการใช้ภาพพจน์ ลักษณะดังกล่าวนี้แสดงให้เห็นพระปรีชาสามารถด้านวรรณศิลป์ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

การใช้คำสั้น กระชับ ได้ใจความ

การใช้คำสั้น กระชับ ได้ใจความ จะทำให้สื่อความหมายได้ทันทีและไม่ต้องตีความต่อไป เช่น

ขอให้ท่านทั้งหลายเอาใจใส่ศึกษาในความจริงข้อนี้ และถือเอาเป็นหน้าที่ที่จะต้องพยายามทำให้ถูกต้องครบถ้วน โดยจด จำรำลึกไว้เสมอตลอดเวลาว่า คนชั่ว คนคร้าน คนหยาบ คนไม่มีอาย นั้น ถึงจะมีความรู้ท่วมท้นเท่าใด ก็ไม่มีประโยชน์ เพราะสร้างสรรค์อะไรไม่ได้ ได้แต่ทำลายอย่างเดียว

(๒๒ มิถุนายน ๒๕๒๒ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ)

การใช้คำซ้อน

คำซ้อนจะช่วยให้ภาษาสละสลวยและเข้าใจเนื้อหาได้ชัดเจน เช่น

คนที่ทำงานนั้นอาจแบ่งตามลักษณะใหญ่ๆ ได้สองลักษณะ หนึ่งรักษาเจตนาความมุ่งหมาย และฉันทะความพอใจ ในการงานไว้ไม่ได้ไม่นานหรือเข้าใจจุดมุ่งหมายไม่ชัดเจน คนลักษณะนี้ทำงานอย่างหนึ่งอย่างใดนานๆ เข้าก็จะเกิดชินชาก็ทำก็ยิ่งจืดชืด ทั่อดอย หนื่อยหน่าย หรือมิฉะนั้นก็เกิด ฟุ้งซ่านรำคาญ งา น้อยก็กลายเป็นมาก ทำได้โดย ยากลำบาก หนักใจ ที่สุดก็เสียการเสียงานและเสียคนไปด้วย

(๑๒ กรกฎาคม ๒๕๒๓ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

การใช้สำนวน

สำนวนเป็นการใช้ถ้อยคำสั้นๆ ที่มีความหมายไม่ตรงกับความหมายปกติ เช่น

การทำงานด้วยน้ำใจรักต้องหวังผลงานนั้นเป็นสำคัญ แม้จะไม่มีใครรู้ใครเห็นก็ไม่น่าวิตก เพราะผลสำเร็จนั้นจะเป็นประจักษ์พยานที่มั่นคง ที่พูดเช่นนี้ เหมือนกับสอนให้ ปิดทองหลังพระ การปิดทองหลังพระนั้น เมื่อถึงคราวจำเป็นต้องปิด ว่าที่จริงแล้วคนโดยมากไม่ค่อยชอบปิดทองหลังพระกันนัก เพราะนึกว่าไม่มีใครเห็น แต่ถ้าทุกคนพากันปิดทองแต่ข้างหน้า ไม่มีใครปิดทองหลังพระเลย พระจะเป็นพระที่งามบริบูรณ์ไม่ได้

(๒๕ กรกฎาคม ๒๕๐๖ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

ในที่นี้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงกล่าว เตือนสติ ให้บัณฑิต ทำงานด้วยความ ตั้งใจ แม้งานที่ท่าอาจไม่มีผู้ใดทราบ หากแต่งงานเหล่านั้นก่อให้เกิดประโยชน์แก่ ส่วนรวมและ ประเทศชาติ ถึงแม้จะเป็นการปิดทองหลังพระก็ตาม เพราะหากปิดทองแต่ด้านหน้าองค์พระ องค์ พระก็ไม่อาจสมบูรณได้ เช่นเดียวกับการทำงาน หากมัวแต่ทำงานเอาหน้า ทำอะไรต้องให้มีผู้รู้ ผู้ เห็นก็เป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้องนัก รวมทั้งไม่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ประเทศชาติอีกด้วย

การใช้ภาพพจน์

การใช้ภาพพจน์ คือ การสร้างมโนภาพให้เกิดขึ้น โดยอาศัยถ้อยคำสำนวน เพื่อให้ผู้อ่านเกิดมโนภาพอย่างเด่นชัด ภาพพจน์ที่ปรากฏมีดังนี้

อุปมา

อุปมาเป็นการเปรียบเทียบสิ่งหนึ่งกับอีกสิ่งหนึ่งที่มีสภาพแตกต่างกันแต่มี ลักษณะเด่นร่วมกัน เช่น

สิ่งทั้งหลายอันเกี่ยวกับการแสดงผลการเรียนรู้ เช่น ระบบคะแนน เกียรตินิยม รางวัลการศึกษา ล้วน มีความสำคัญ มีอุปการะส่งเสริมการศึกษาทั้งสิ้น เพราะสิ่ง เหล่านั้น นอกจากจะช่วยให้เกิดความหวังและกำลังใจเข้มแข็งในการเล่าเรียนแล้ว ยังเป็นเหมือน เข็มทิศหรือมาตร ที่นักศึกษาจะใช้วัดความรู้ความสามารถ และความ ถนัดของตนให้ทราบได้เป็นอย่างดี

(๒๗ กรกฎาคม ๒๕๒๑ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์)

คำถามเชิงวาทศิลป์

คำถามเชิงวาทศิลป์เป็นการตั้งคำถามแต่มีได้หวังคำตอบ หรือถ้ามีคำตอบก็เป็น คำตอบที่ทั้งผู้ถามและผู้ตอบรู้ดีอยู่แล้ว และเป็นคำถามแบบรวดเร็วและต่อเนื่องกันเป็นชุด เช่น

การใช้ความคิดนั้น กล่าวสั้นได้ว่ามีอยู่สองแบบ แบบหนึ่งคิดง่าย ๆ หนึ่ง ๆ ตามที่ ตัวนึกพอใจ อีกแบบหนึ่งคิดอย่างรอบคอบ ดูเรื่องใดก็ดูหลายแง่หลายมุมจนทั่ว คำนี้ถึงเหตุและผลเป็นใหญ่ ว่าควรคิดควรทำหรือไม่ ทำแล้วจะสำเร็จและได้ผลที่พึง

ประสงค์หรือไม่ จะเป็นแก่นสารที่ผู้อื่นจะรับเอาได้ด้วยหรือไม่ ความคิดอย่างแรก ทำ
ได้ไม่ยาก

(๑๗ กันยายน ๒๕๑๖ มหาวิทยาลัยศิลปากร)

จะเห็นได้ว่า พระบรมราชาบาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในพิธี
พระราชทานปริญญาบัตรแสดงให้เห็นพระอัจฉริยภาพด้านภาษาและวรรณศิลป์ของพระองค์
อย่างชัดเจน ผู้ศึกษาจึงสนใจศึกษาวิทยานิพนธ์เรื่องการวิเคราะห์ พระบรมราชาบาท
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในด้านกลวิธีการเขียน การใช้ถ้อยคำสำนวน การเชื่อมโยงความ
การใช้ภาพพจน์ รวมทั้งแนวคิดที่ได้จากพระบรมราชาบาท ที่ทรงคุณประโยชน์ต่อบุคคล สังคม
และประเทศชาติ

๒. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

นันทา ขุนภักดี เขียนบทความเรื่อง "ฟังมธุรพจน์พระตรัสแล้วจับใจ" โดยศึกษาจาก
พระบรมราชาบาทและพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สามารถสรุปผลการศึกษา
ได้ดังนี้

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระปรีชาสามารถในด้านการพูดเป็นเลิศ เนื่องจาก
พระองค์ทรงมีหลักการพูด โดยจะทรงเตรียมพร้อมก่อนพูดเสมอ ก่อนการพูดทุกครั้งพระองค์จะ
ทรงเตรียมเนื้อเรื่องให้เหมาะกับผู้ฟัง เหมาะกับเวลา และเหมาะกับโอกาสที่จะพูด พระองค์ทรง
รู้จักวิธีพูดเพื่อถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดและประสบการณ์ อีกทั้งยังมี พระปฏิภาณในการตรัสตอบ
อย่างฉับพลันอีกด้วย พระองค์ทรงรู้จักสร้างการพูดให้น่าสนใจ โดยทรงคำนึงถึงส่วนประกอบที่ทำให้
ให้พระบรมราชาบาทหรือพระราชดำรัสของพระองค์น่าสนใจมีชีวิตชีวา และทรงใช้พระอารมณ์ขัน
เพื่อสร้างการพูดให้น่าสนใจยิ่งขึ้น และในด้านการใช้ภาษา พระองค์ทรงใช้ถ้อยคำง่าย ๆ
ตรงไปตรงมา ทรงใช้การซ้ำคำเพื่อเน้นให้น่าสนใจ ในบางโอกาสพระองค์ทรงใช้ พระสุรเสียง
นุ่มนวลหนักแน่น พระองค์ทรงมีศิลปะในการพูด มีพระปรีชาในการใช้ภาษาถ่ายทอดความคิดให้
ผู้ฟังเข้าใจ เห็นใจ ประทับใจ และชื่นชมได้ตามพระราชประสงค์ ตลอดจนทรงสามารถโน้มน้าว
จิตใจผู้ฟังให้เกิดศรัทธาเลื่อมใสคล้อยตาม และปฏิบัติตามอย่างมีประสิทธิภาพ พระองค์ทรง มี

ศิลปะในการฟัง ทรงแสดงให้เห็นว่าพระองค์ทรงฟังคำพูดด้วยความตั้งใจ อยากรู้ อยากฟังจริงๆ นอกจากนี้พระองค์ยังทรงยึดถือคุณธรรมในการพูดทุกครั้งอีกด้วย^๑

สุนันท์ อัญชุลีบุญกุล เขียนบทความเรื่อง “พระบรมราชาวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่บัณฑิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย” โดยได้ศึกษาเฉพาะแนวคิดที่ได้จากพระบรมราชาวาท ผลการศึกษาปรากฏแนวคิด ๓ ประเด็น ดังนี้

๑. แนวคิดให้บัณฑิตตระหนักถึงสิ่งสำคัญของชาติ พบว่า พระบรมราชาวาทมีแนวคิดเรื่อง ความสำคัญของภาษาไทย เพราะภาษาเป็นบ่อเกิดของความรู้และเป็นมรดกของชาติ ความสำคัญของประเพณีไทย ทรงเน้นให้เห็นว่าประเพณีเป็นสิ่งที่ควรเคารพและเป็นหลักต่อการดำเนินชีวิตและความก้าวหน้าของประเทศ และแนวคิดเกี่ยวกับความสำคัญของการศึกษาระดับมหาวิทยาลัย

๒. แนวคิดด้านหลักการปฏิบัติงานของบัณฑิต พบว่า พระบรมราชาวาทมีแนวคิดเรื่องการศึกษาระเบียบแบบแผนของงาน และความสามัคคี การทำงานด้วยสติรู้เท่าทัน การปฏิบัติงานด้วยใจรักงานเสมอ การรู้จักนำความรู้ไปใช้ในการปฏิบัติให้เกิดประโยชน์ แนวคิดเหล่านี้ พระองค์ได้พระราชทานเพื่อให้บัณฑิตที่เพิ่งสำเร็จการศึกษาได้นำไปเป็นแนวทางในการทำงานเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จ

๓. แนวคิดด้านจริยธรรมบัณฑิต พบว่ามีแนวคิดในเรื่องความซื่อสัตย์สุจริต ความมีคุณธรรมประจำใจ การรู้จักหน้าที่ แนวคิดด้านจริยธรรมที่ปรากฏในพระบรมราชาวาทนั้นล้วนเป็นประโยชน์ต่อบัณฑิตที่เพิ่งสำเร็จการศึกษา เพราะผู้ที่มีจริยธรรมประจำใจสามารถนำจริยธรรมไปช่วยในการพัฒนาประเทศได้เป็นอย่างดี^๒

ชมัฏกร แสงกระจ่าง เขียนบทความเรื่อง “ภาษาและวรรณศิลป์ในพรปีใหม่และพระราชดำรัส” โดยได้ศึกษาภาษาและวรรณศิลป์ ผลการศึกษาปรากฏดังนี้

^๑ นันทา ขุนภักดิ์, “ฟังมธุรพจน์พระตรัสแล้วจับใจ,” **มติชนสุดสัปดาห์**, ๒๓ - ๒๗, ๔๙.

^๒ สุนันท์ อัญชุลีบุญกุล, “พระบรมราชาวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่บัณฑิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,” **ภาษาและวรรณคดี**, ๑๖๓ - ๑๘๔.

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงถนัดการใช้เรื่องเล่าและความเปรียบเทียบ ทรงใช้สัญลักษณ์ในการเล่าเรื่อง อีกทั้งยังทรงสอดแทรกนิทานในการเล่าอีกด้วย จะเห็นได้ว่าพระองค์ได้พระราชทานวิทยุในเรื่องภาษาไทย ทรงมีความห่วงใยในเรื่องการเปลี่ยนไปของภาษา นอกจากนี้พระองค์ยังทรงมีความสามารถในทางฉันทลักษณ์ ความสามารถในการสรรคำ การใช้ ใช้คำคม กระชับแบบร้อยแก้ว ทรงเล่นคำโดยการซ้ำคำไปมา ทรงสามารถใช้ภาพพจน์ และทรงสามารถเล่นภาษาอย่างมีพระอารมณ์ขันได้^๙

จุไรรัตน์ ลักษณะศิริ เขียนบทความเรื่อง "พระราชนิพนธ์ ส.ค.ส. ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว" โดยศึกษาในด้าน รูปแบบ ส่วนประกอบ เนื้อหา ข้อคิดเตือนใจ และวรรณศิลป์ ผลการศึกษาปรากฏดังนี้

๑. รูปแบบของ ส.ค.ส. พระราชทาน แบ่งเป็น ๒ ช่วง ช่วงแรกที่พระองค์ทรงใช้วิธี "ปรุ" ผ่านเครื่องโทรพิมพ์ พรปีใหม่ไม่มีลักษณะเป็นรูปแบบของบัตร ส.ค.ส. จะปรากฏเป็นตัวพิมพ์ในรูปแบบของจดหมายโดยไม่มีการตกแต่งลวดลายใดๆ ช่วงที่สองพระองค์ทรงใช้วิธี "ปรุ" ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ พรปีใหม่ในช่วงนี้มีลักษณะเป็นบัตร ส.ค.ส. อย่างแท้จริง

๒. ส่วนประกอบของ ส.ค.ส. พระราชทาน แบ่งได้ เป็น ๓ ส่วน คือ ส่วนที่ ๑ อยู่บนสุดจะเป็นข้อความว่า "ส.ค.ส. พ.ศ.(ปี).." และข้อความ "สวัสดีปีใหม่" ส่วนที่ ๒ เป็นส่วนกลางของ ส.ค.ส. ประกอบด้วยเนื้อหา ข้อคิดเตือนใจ และในส่วนที่ ๓ เป็นส่วนสุดท้ายของ ส.ค.ส. จะเป็นคำอวยพรทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

๓. เนื้อหาใน ส.ค.ส. พระองค์ได้พระราชทานแง่คิด คำสอนต่างๆ พระองค์ทรงรวบรวมเนื้อหาจาก เรื่องราว เหตุการณ์ที่ปรากฏพบเห็นทั่วไปในสังคมในช่วงปีที่ผ่านมา และเนื้อหาที่มาจากบทพระราชนิพนธ์ต่างๆ

๔. ข้อคิดเตือนใจใน ส.ค.ส. พระราชทาน พบว่า มีข้อคิดในเรื่อง คิดดี ทำดี ทำให้เกิดความสุข ความสุขเกิดจากความปรารถนาดีต่อกัน การฝึกฝนตนด้วยความเพียรและความอดทน ไม่เกียจคร้านยอมแก้ไขปัญหาได้ การพูดดีทำดีทำให้ประสบผลสำเร็จ และการประสานประโยชน์ จะช่วยแก้ปัญหาของชาติได้

^๙ ชมัฏฐ แสงกระจ่าง, "ภาษาและวรรณศิลป์ในพรปีใหม่และพระราชดำรัส," ใน **ครูภาษาไทยของแผ่นดิน**, ๘๘ - ๑๐๐.

๕. วรรณศิลป์ในพระปรีห์ใหม่พระราชทาน พระราชนิพนธ์มีทั้งประเภทร้อยแก้วและร้อยกรอง ในด้านการใช้คำพระองค์ทรงใช้คำง่าย สั้น กระชับ ตรงไปตรงมา ทรงใช้คำคล้องจองเพื่อให้พระราชนิพนธ์ไพเราะน่าฟัง ทรงใช้การซ้ำคำเพื่อทำให้ความมีน้ำหนักมากขึ้น รวมทั้งการใช้ภาพพจน์และสำนวนไทยซึ่งจะช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจสารได้อย่างรวดเร็ว^{๑๐}

สุวัฒนา เลี่ยมประวัตติ เขียนบทความเรื่อง "กลวิธีทางภาษาและแนวคิดจากพระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว" โดยได้ศึกษาโครงสร้างของพระราชดำรัส กลวิธีทางภาษา และแนวคิด ผลการศึกษาปรากฏดังนี้

๑. โครงสร้างของพระราชดำรัส ประกอบด้วย ส่วนทักทาย (จะมีหรือไม่มีก็ได้) ส่วนคานำ ส่วนเนื้อหา มี ๔ ประเภท คือ เนื้อหาเกี่ยวกับความสำคัญของสถานที่ เนื้อหาความสำคัญของหน่วยงานและผลงานที่ผ่านมา เนื้อหาแสดงภาระหน้าที่และความมุ่งมั่นในการทำงาน และเนื้อหาแสดงความสำคัญของวันทางศาสนา และส่วนสรุปมี ๕ ประเภท คือ การอวยพรให้ผู้ฟังมีความสุข การแสดงความชื่นชมหน่วยงานที่ริเริ่มจัดงาน การแสดงพระราชปณิธานและทรงชักชวนให้ปฏิบัติ ตาม การแสดงความยินดีและเคารพสิ่งศักดิ์สิทธิ์ การใช้คำประพันธ์ปิดเรื่อง

๒. กลวิธีทางภาษา พบการใช้ระดับภาษาแบบทางการ และมีการใช้โวหาร ๕ ประเภท คือ บรรยายโวหาร อธิบายโวหาร เทศนาโวหาร สาธกโวหาร และอุปมาโวหาร การเชื่อมโยงความ มี ๓ ประเภท คือ การอ้างถึง การใช้คำเชื่อม และการซ้ำ

๓. แนวคิดจากพระราชดำรัส พบว่ามีแนวคิดด้านเศรษฐกิจและพาณิชย์การ เรื่องการรักษาความเป็นชาติ ศาสนา คุณธรรม การศึกษาและการประพฤติตนของครูนักเรียน การยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน และการทำงานของข้าราชการ^{๑๑}

^{๑๐} จุไรรัตน์ ลักษณะศิริ. "พระราชนิพนธ์ ส.ค.ส. ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว," เอกสารประกอบการบรรยายเนื่องในวันภาษาไทยแห่งชาติ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๔๗. (อ้างสำเนา)

^{๑๑} สุวัฒนา เลี่ยมประวัตติ, "กลวิธีทางภาษาและแนวคิดจากพระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว," เอกสารประกอบการบรรยายทางวิชาการเนื่องในวันมหาธีรราชเจ้า คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๔๗. (อ้างสำเนา)

ณัฐพร พานโพธิ์ทอง และคณะ เขียนบทความเรื่อง "พระราชดำรัสเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา : การศึกษาเนื้อหาและกลวิธีทางภาษา ศึกษาพระราชดำรัสฯ ในช่วงพ.ศ. ๒๕๔๐ - ๒๕๔๗" โดยสามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

บทความนี้ได้นำเสนอการวิเคราะห์ "สาร" และ "วิธีการสื่อสาร" ในพระราชดำรัส จากมุมมองของนักอักษรศาสตร์ ในด้านเนื้อหาผลการวิเคราะห์ได้สะท้อนให้เห็นว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเป็นนักคิด นักพินิจ นักพัฒนา การศึกษาพระราชดำรัสแสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงกระบวนทัศน์การมองโลกจากการมองว่ามนุษย์และสิ่งแวดล้อมแยกออกจากกันอย่างชัดเจนมาสู่กรอบการมองแบบองค์รวมที่เน้นความเท่าเทียมขององค์ประกอบทุกส่วนของโครงข่ายความสัมพันธ์ กรอบความคิดนี้ได้กลายเป็นพื้นฐานในการพัฒนา รูปแบบพอเพียงที่เน้นความสมดุล และในการพัฒนาแบบพอเพียงต้องอาศัยคุณธรรม

ผลการศึกษาที่ได้จากการวิเคราะห์การเรียบเรียงความและกลวิธีทางภาษานั้นแสดงให้เห็นพระอัจฉริยภาพทางด้านอักษรศาสตร์ ในการพระราชทานพระราชดำรัสนั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงผนวกพระปรีชาญาณทั้งสองประการนี้เข้าด้วยกัน ทำให้ทรงสามารถสร้าง "สาร" ที่ทรงคุณค่า และ "สื่อ" สารนั้นไปยังผู้ฟังได้อย่างมีประสิทธิภาพ^{๑๒}

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องจะเห็นว่ายังไม่มีผู้ใดศึกษาพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะทำวิทยานิพนธ์เรื่องนี้ เพื่อแสดงให้เห็นว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระอัจฉริยภาพในด้านอักษรศาสตร์เป็นเลิศ

๓. วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

๑. เพื่อศึกษาการวิเคราะห์เขียนในพระบรมราโชวาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในพิธีพระราชทานปริญญาบัตร
๒. เพื่อศึกษาลักษณะการใช้ภาษาในพระบรมราโชวาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในพิธีพระราชทานปริญญาบัตร
๓. เพื่อศึกษา เนื้อหาและ แนวพระราชดำริ จากพระบรมราโชวาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในพิธีพระราชทานปริญญาบัตร

^{๑๒} ณัฐพร พานโพธิ์ทอง และคณะ, "พระราชดำรัสเนื่องในโอกาสเฉลิมพระชนมพรรษา : การศึกษาเนื้อหาและกลวิธีทางภาษา," ใน **ตำราพระบารมีพระบรมธรรมิกมหาราชฯ พระบรมธรรมิกราชกับอักษรศาสตร์** (กรุงเทพฯ : โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๙), ๑๕๑-๒๐๗.

๔. ขอบเขตของการวิจัย

ศึกษาพระบรมราชาโฆวาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในพิธีพระราชทานปริญญาบัตร แก่มหาวิทยาลัยต่าง ๆ ตั้งแต่ พุทธศักราช ๒๔๙๓ - ๒๕๔๒ จำนวน ๔๕๒ องค์ ทั้งนี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินไปพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จ การศึกษา จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง มหาวิทยาลัย ยสุโขทัยธรรมาธิราช วิทยาลัยวิชาการศึกษา และ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ต่อเนื่องเป็นเวลา ๓-๕ วัน เนื่องจากจำนวนผู้สำเร็จ การศึกษาที่ เพิ่มขึ้นในแต่ละปี ดังนี้

๑. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	๙๕	องค์
๒. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	๕๐	องค์
๓. มหาวิทยาลัยขอนแก่น	๒๗	องค์
๔. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	๓๐	องค์
๕. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	๕๔	องค์
๖. มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์	๑๐	องค์
๗. มหาวิทยาลัยมหิดล	๓๐	องค์
๘. มหาวิทยาลัยรามคำแหง	๒๙	องค์
๙. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	๔๓	องค์
๑๐. มหาวิทยาลัยศิลปากร	๑๙	องค์
๑๑. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	๑๖	องค์
๑๒. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช	๕	องค์
๑๓. วิทยาลัยวิชาการศึกษา	๑๙	องค์
๑๔. สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้	๗	องค์
๑๕. สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า	๑๔	องค์
๑๖. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์	๔	องค์

๕. วิธีดำเนินการวิจัย

๑. รวบรวมพระบรมราชาโฆวาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในพิธีพระราชทานปริญญา บัตร ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๙๓ ถึง พ.ศ. ๒๕๔๒

๒. สํารวจเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๓. ศึกษาและวิเคราะห์พระบรมราชาโฆวาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๙๓ ถึง พ.ศ. ๒๕๔๒

๔. เรียบเรียงข้อมูลและสรุปผลการศึกษา

๖. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑. ทำให้ตระหนักถึงพระปรีชาสามารถของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในด้านอักษรศาสตร์

๒. ทำให้เห็นลักษณะการใช้ภาษาและกลวิธีการเขียนที่ปรากฏในพระบรมราชาโฆวาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในพิธีพระราชทานปริญญาบัตร

๓. ทำให้เห็นแนวคิดที่ได้จากพระบรมราชาโฆวาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในพิธีพระราชทานปริญญาบัตร

๔. เพื่อเป็นแนวทางให้บัณฑิตและทุกคน นำไปปฏิบัติในการดำเนินชีวิต และเพื่อพัฒนาตน สังคม และประเทศชาติ

๕. เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาวิเคราะห์พระบรมราชาโฆวาทในโอกาสอื่นๆ ต่อไป

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

บทที่ ๒

กลวิธีการเขียนพระบรมราชาโฆวาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

กลวิธีการเขียนเป็นส่วนประกอบสำคัญของงานเขียนประเภทต่างๆ เพราะเป็นส่วนสำคัญทำให้งานเขียนน่าสนใจ กลวิธีการเขียนจึงเป็นสื่อในการถ่ายทอดความคิด ความรู้สึกและอารมณ์ โดยผู้เขียนต้องตั้งจุดประสงค์ว่า ต้องการเขียนเพื่ออะไร การเขียนที่ดีนั้นจะแสดงออกถึงศิลปะการเขียนซึ่งก่อให้เกิดความพึงพอใจของผู้อ่าน โดยมีผู้ให้ความหมายของ “กลวิธีการเขียน” ไว้ดังนี้

หม่อมหลวงบุญเหลือ เทพยสุวรรณ อธิบายความหมายของกลวิธีไว้ว่า
กลวิธี คือ การกระทำอย่างไรจึงจะให้เนื้อเรื่องดำเนินไปตามเรื่องที่ผูกไว้และให้บรรลุ
ความมุ่งหมายของเรา^๑

กุหลาบ มลลิกะมาส เรียก กลวิธีว่าเทคนิค โดยอธิบายความหมายของเทคนิคไว้ว่า
เทคนิค (Technique) คือกลวิธีในการแต่งเรื่อง ซึ่งแสดงฝีมือหรือความสามารถของผู้
แต่ง ควรรวบรัดในตอนใด และควรขยายความในตอนใด เมื่อใดควรทำให้เป็นความลับเพื่อ
ก่อความสนใจให้เพิ่มพูนขึ้น เมื่อใดควรเปิดเผยเปิดเรื่องให้น่าประทับใจอย่างไร หรือจะสรุป
กล่าวได้ว่าเทคนิคเป็นโครงเรื่องทั้งหมดของวรรณคดีเรื่องนั้นหรือคือการนำเสนอวรรณคดี
(presentation) เรื่องนั้นโดยตรงนั่นเอง^๒

ดังนั้นกลวิธีการเขียนจึงหมายถึง วิธีการต่างๆ ที่ใช้ในการแต่งเพื่อดึงดูดใจผู้อ่านให้
ติดตามงานเขียนตั้งแต่ต้นจนจบ กล่าวคือ กลวิธีการเขียนเป็น ลักษณะเฉพาะ และชัดเจนในการ
แต่งของคนใดคนหนึ่ง และบ่งบอกเอกลักษณ์เฉพาะตัวของผู้แต่งนั้นๆ ได้เป็นอย่างดี และผู้วิจารณ์
สามารถนำกลวิธีการเขียนต่างๆ มาวิเคราะห์และวิจารณ์ได้

^๑ หม่อมหลวง บุญเหลือ เทพยสุวรรณ, **วิเคราะห์วรรณคดีไทย** (กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๑๗), ๑๑๕.

^๒ กุหลาบ มลลิกะมาส, **วรรณกรรมไทย** (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๑๘), ๑๘๓.

กลวิธีการเขียนถือว่ามีความสำคัญและจำเป็นต่องานเขียนยิ่งนัก เพราะเป็นสิ่งที่สามารถถ่ายทอดความคิด อารมณ์ และเนื้อหาให้บรรลุตามจุดประสงค์ที่ได้วางไว้ และมีความเกี่ยวเนื่องกันตั้งแต่ในส่วนขึ้นต้น เนื้อหา และส่วนลงท้าย

พระบรมราชาโฆวาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จัดเป็นงานเขียนประเภทร้อยแก้วที่นำถ้อยคำมาเรียบเรียงอย่างวิจิตรบรรจง พระบรมราชาโฆวาทแต่ละองค์แสดงให้เห็นถึงพระอัจฉริยภาพในด้านการใช้ภาษาไทยอย่างเด่นชัด

กลวิธีการเขียนในพระบรมราชาโฆวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ประกอบด้วยส่วนสำคัญ ๓ ส่วน ได้แก่ ส่วนขึ้นต้น ส่วนเนื้อหา และส่วนลงท้าย มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๑. กลวิธีการเขียนส่วนขึ้นต้น

ส่วนขึ้นต้นที่ปรากฏในพระบรมราชาโฆวาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยต่างๆ นั้น เป็นการเกริ่นนำ ทักทาย แสดงความชื่นชมยินดีกับผู้สำเร็จการศึกษา ความก้าวหน้าใน การจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยนั้นๆ และกล่าวขอบคุณทางมหาวิทยาลัยที่มอบปริญญากิตติมศักดิ์ให้แก่พระองค์ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ข้าพเจ้ารู้สึกยินดีที่มีโอกาสมางานแจกปริญญาบัตรในวันนี้ และขอใจที่ ทางมหาวิทยาลัยให้ปริญญากิตติมศักดิ์รัฐศาสตร์ดุสิตบัณฑิตอันเป็นปริญญาสูงสุดแก่ข้าพเจ้า ข้าพเจ้าจะรักษาเกียรติแห่งปริญญานี้ไว้ทุกประการ

(๒๑ พฤษภาคม ๒๔๙๓ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

ในโอกาสที่ได้มาร่วมในพิธีประสาทปริญญาของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ อีกวาระหนึ่ง ในวันนี้ ข้าพเจ้าขอแสดงความยินดีด้วยกับทุกๆ ท่านที่ได้ประสบผลสำเร็จในการศึกษา ได้รับเกียรติจากสถาบันการศึกษาชั้นสูงแห่งนี้ และมีความพอใจที่ได้ทราบถึงกิจการและความก้าวหน้าของมหาวิทยาลัยตามที่อธิการได้รายงานมา ว่าได้ปรับปรุงและขยายการศึกษาให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

(๒๕ มกราคม ๒๕๐๓ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์)

ข้าพเจ้าและพระราชินี มีความพอใจที่ได้ทราบความเป็นมา และผลงานของ มหาวิทยาลัยศิลปากรอย่างละเอียด และมีความยินดีที่ได้มามอบปริญญาบัตร และอนุปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยเป็นครั้งแรกในวันนี้

(๑๒ ตุลาคม ๒๕๐๗ มหาวิทยาลัยศิลปากร)

ข้าพเจ้าและพระราชินีมีความยินดี ที่ได้มาเยี่ยมมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา เป็นครั้งแรก พร้อมกับมามอบปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยในโอกาสเดียวกัน ทั้งมีความพอใจมากที่ได้ทราบรายงานว่า กิจการต่างๆ ดำเนินก้าวหน้ามาด้วยดี และมหาวิทยาลัยจัดให้มีการศึกษาเรื่องขนบธรรมเนียมตลอดจนศิลป วัฒนธรรมในท้องถิ่นด้วยเป็นพิเศษ ซึ่งจะช่วยให้บัณฑิตมีความรอบรู้ และสามารถช่วยเหลือหรือส่งเสริมการสร้างความเข้าใจอันดี รวมทั้งความมั่นคงก้าวหน้าในภูมิภาคส่วนนี้ได้เป็นอย่างดีและกว้างขวาง

(๑๙ สิงหาคม ๒๕๑๗ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา)

ข้าพเจ้าและพระราชินีมีความยินดี ที่ได้มาร่วมในพิธีมอบปริญญาบัตรของ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์อีกวาระหนึ่ง และมีความพอใจที่ได้ทราบรายงานว่ากิจการของ มหาวิทยาลัยดำเนินก้าวหน้าไปได้มากทุกด้าน รวมทั้งด้านการบริหารท้องถิ่นร่วมกับทางราชการและเอกชนต่างๆ ซึ่งนับว่าสำคัญ ญูงยิ่ง ขอแสดงความชื่นชมกับผู้สำเร็จการศึกษาทั้งปวงโดยทั่วกัน

(๒๓ สิงหาคม ๒๕๑๗ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์)

จากการศึกษาพระบรมราชาบาทสมเด็จพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานให้แก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยต่างๆ จำนวน ๔๕๒ องค์ ผู้เขียนวิทยานิพนธ์พบว่ากลวิธีการเขียนส่วนขึ้นต้นนั้นถือว่าเป็นส่วนสำคัญที่จะสร้างความสนใจและพึงใจ และจะช่วยโยงสู่ประเด็นสำคัญในส่วนเนื้อหาได้เป็นอย่างดี

๒. กลวิธีการเขียนส่วนเนื้อหา

จากการศึกษา ผู้เขียนวิทยานิพนธ์พบว่า กลวิธีการเขียนพระบรมราชาบาทสมเด็จพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวปรากฏกลวิธีการเขียนโดยการใช้โวหารลักษณะต่างๆ ได้แก่ เทศนาโวหาร อธิบายโวหาร และ สาธกโวหาร เนื่องจากพระบรมราชาบาทสมเด็จพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มี

ลักษณะของการให้ข้อคิดเตือนใจ เพื่อนำไปเป็นแนวทางในการปฏิบัติ ดังที่มีผู้อธิบายความหมายของ “โวหาร” ไว้ดังนี้

ชุมสาย สุวรรณชมภู อธิบายความหมายของโวหารไว้ว่า

โวหาร คือ ถ้อยคำที่ใช้ในการสื่อสารด้วยการเรียบเรียงอย่างมีวิธีการมีชั้นเชิงและมีศิลปะเพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจเรื่องราวเกิดจินตภาพและความรู้สึกตรงตามผู้ส่งสารต้องการ

โวหารมี ๕ ประเภท ได้แก่ บรรยายโวหาร อธิบายโวหาร เทศนาโวหาร สาธกโวหาร และพรรณนาโวหาร ในการเขียนเรื่องราวเราอาจใช้โวหารต่างๆ กันแล้วแต่ชนิดของข้อความ เช่น ข้อความตอนใดเป็นการเล่าเรื่องก็ใช้บรรยายโวหาร ข้อความตอนใดเป็นการสั่งสอนที่แจ่มก็ใช้เทศนาโวหาร เป็นต้น^๓

ดวงใจ ไทยอุบุญ อธิบายความหมายของโวหารไว้ว่า

โวหาร คือการใช้ ถ้อยคำที่เลือกสรรมาแล้วเป็นอย่างดี มีความเหมาะสม โวหารใช้ขยายความให้ชัดเจน และเพื่อถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกนึกคิด ความรู้หรือจินตนาการของผู้เขียนให้กว้างไกลออกไป^๔

ประทีป วาทิกทินกร อธิบายความหมายของ “โวหารในการเขียน” ว่า

โวหารในการเขียน หมายถึง กลวิธีอย่างใดอย่างหนึ่งซึ่งผู้เขียนกำหนดขึ้นโดยมีจุดมุ่งหมายว่าในการเขียนครั้งนั้น เรื่องนั้น จะให้อะไรแก่ผู้อ่าน เช่น ต้องการให้ผู้อ่านได้รับความรู้ความเข้าใจ ก็ใช้กลวิธีหรือโวหารในการเขียนอย่างหนึ่ง ต้องการให้ผู้อ่านเกิดความซาบซึ้งก็ใช้โวหารการเขียนอีกอย่างหนึ่ง เป็นต้น^๕

^๓ ชุมสาย สุวรรณชมภู , “ความรู้เกี่ยวกับโวหารและภาพพจน์” , ใน ภาษากับการสื่อสาร (กรุงเทพฯ : บริษัท พี.เพรส จำกัด, ๒๕๕๐) , ๔๘.

^๔ ดวงใจ ไทยอุบุญ , ทักษะการเขียนภาษาไทย (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๓), ๒๐๙.

^๕ ประทีป วาทิกทินกร , ลักษณะและการใช้ภาษาไทย , พิมพ์ครั้งที่ ๒ (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๒) , ๗๑.

ประสิทธิ์ กาพย์กลอน อธิบายความหมายของ “โวหาร” ว่า

โวหาร ได้แก่การใช้ถ้อยคำอย่างมีชั้นเชิง เป็นการแสดงข้อความออกมาในทำนองต่างๆ เพื่อให้ข้อความได้นัยความดี มีความแจ่มแจ้ง เหมาะสมน่าฟัง ในการเขียนเรื่องราว เราอาจใช้โวหารต่างๆ กันแล้วแต่ชนิดของข้อความ กล่าวคือ ข้อความบางตอนเหมาะแก่การเล่าเรื่อง รำพันพรรณนา หรือเปรียบเทียบ ก็ใช้บรรยายโวหาร พรรณนาโวหาร หรืออุปมาโวหารตามลำดับ และข้อความตอนใดเหมาะแก่การแถลงการณ์หรือสั่งสอนชี้แจง ก็ใช้สาธกโวหาร หรือเทศนาโวหารตามประเภทของเรื่องนั้นๆ^๖

ดังนั้น โวหารจึงหมายถึง การใช้ถ้อยคำอย่างมีชั้นเชิง เป็นการขยายความให้ชัดเจนขึ้น เพื่อให้ข้อความมีความหมาย อีกทั้งยังแทรกอารมณ์ความรู้ดี กจินตนาการของผู้เขียนให้กว้างไกล การใช้โวหารถือว่เป็นการใช้ภาษาอย่างมีศิลปะ

พระบรมราชาโฆวาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มุ่งเสนอความรู้ ความคิด และข้อปฏิบัติต่างๆ พระบรมราชาโฆวาทล้วนมีเนื้อหาสาระที่เป็นประโยชน์ ให้ความรู้และความคิดแก่ผู้อื่น โดยมีน้ำหนักและความน่าเชื่อถือ มาจากความรู้และประสบการณ์ พระบรมราชาโฆวาทแต่ละองค์ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงใช้ภาษาที่กะทัดรัด ชัดเจน มีการเชื่อมโยงเนื้อหา เหตุผล เป็นลำดับ เพื่อโยงความคิดของผู้อ่านให้เข้าใจได้ชัดเจน

ผู้เขียนวิทยานิพนธ์พบว่า พระบรมราชาโฆวาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ปราบกฏ กลวิธีการเขียนส่วนเนื้อหา ๓ ลักษณะ ได้แก่ กลวิธีการเขียนด้วยเทศนาโวหาร กลวิธีการเขียนด้วยอธิบายโวหาร และกลวิธีการเขียนด้วยสาธกโวหาร ดังรายละเอียดต่อไปนี้

๒.๑ กลวิธีการเขียนด้วยเทศนาโวหาร

ได้มีผู้ให้ความหมายของ “เทศนาโวหาร” ไว้ดังนี้

เปลื้อง ณ นคร อธิบายความหมายของ “เทศนาโวหาร” ว่า

โวหารเชิงเทศนาคือ มีความมุ่งหมายที่จะกล่าวชักจูงให้ผู้อื่นมีความเห็นคล้อยตาม ให้เชื่อถือ หรือให้ปฏิบัติตาม....

^๖ ประสิทธิ์ กาพย์กลอน, การเขียนภาคปฏิบัติ (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิชจำกัด, ๒๕๑๘), ๑๒๗.

เทศนา แปลว่า คำสอน หรือการแสดงธรรม ในเชิงเรียงความนี้ หมายถึงการพูดหรือการเขียนให้คนอื่นเชื่อตามคำของเรา ในภาษาอังกฤษเรียกว่า **Persuasion** มาจาก **Persuade** แปลว่า ชักจูง แนะนำ หว่านล้อมให้เห็นตาม

การใช้โวหารในเชิงเทศนา^๓ ต้องประกอบด้วยข้อความที่มีเหตุผล มีหลักฐานอ้างอิง อูหาหรณ์ ตลอดจนหลักคคตธรรมต่าง ๆ^๔

ชুমสาย สุวรรณชมฏ อธิบายความหมายของ “เทศนาโวหาร” ว่า

เทศนาโวหาร คือโวหารที่กล่าวชักจูงผู้อื่นให้มีความเห็นคล้อยตามให้เชื่อถือและให้ปฏิบัติตาม การเขียนโวหารนี้ต้องอธิบายเหตุผล มีหลักฐานอ้างอิง ตลอดจนหยิบยกคคตธรรม และสัจธรรมมาเป็นอุหาหรณ์ มักใช้อธิบายหลักธรรม โวหาร คำแนะนำสั่งสอน และคำชี้แจงเหตุผลต่าง ๆ^๕

สุธิวศ์ พงศ์ไพบูลย์ อธิบายความหมายของ “เทศนาโวหาร” ว่า

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

เทศนาโวหาร เป็นโวหารที่กล่าวชักจูงให้ผู้อื่นมีความเห็นคล้อยตามให้เชื่อถือและให้ปฏิบัติตาม การใช้โวหารชนิดนี้ต้องอาศัยเหตุผล มีหลักฐานอ้างอิง ตลอดจนรู้จักหยิบยกคคตธรรม และสัจธรรมมาเป็นอุหาหรณ์

โวหารชนิดนี้มีโอกาสที่จะใช้ได้แคบ เพราะผู้เขียนจะต้องอยู่ในฐานะที่ผู้อ่านมีความศรัทธาเชื่อถือได้ ผู้เขียนต้องรู้จักหลักจิตวิทยา ฐานะของผู้อ่านเป็นอย่างดี^๖

เทศนาโวหารเป็นโวหารที่ชี้แนะคุณและโทษ ในสิ่งที่พึงประพฤติปฏิบัติ ผู้กล่าวโวหารชนิดนี้มีวัตถุประสงค์จะตักเตือนสั่งสอนด้วยเหตุและผล ชักจูงใจให้ผู้อ่านมีความเห็นคล้อยตาม และสามารถนำคำแนะนำนั้นๆ ไปปฏิบัติ

^๓ เปลื้อง ณ นคร, **ตำราเรียนชั้นสูง**, พิมพ์ครั้งที่ ๗ (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด, ๒๕๐๗), ๑๓.

^๔ ชุมสาย สุวรรณชมฏ, “ความรู้เกี่ยวกับโวหารและภาพจน์” , ใน **ภาษากับการสื่อสาร**, ๔๙.

^๕ สุธิวศ์ พงศ์ไพบูลย์, **การเขียน** (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด , ๒๕๐๗), ๗๓.

จากการศึกษาพระบรมราชาโฆวาทพระบาทสมเด็จพระเจ้า อยุ่หัว ผู้เขียนวิทยานิพนธ์ พบว่า มีการใช้กลวิธีการเขียนด้วยเทศนาโวหารปรากฏมากที่สุด เนื่องจากพระบรมราชาโฆวาทส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นการสั่งสอน และให้แนวคิด แก่บัณฑิต การใช้กลวิธีการเขียนด้วยเทศนาโวหาร เป็นการชักจูงใจให้ผู้อ่านคล้อยตามความคิดของผู้เขียนได้ และมี การอธิบายชี้ชัด ให้เห็นถึงโทษ และประโยชน์อย่างดี ดังตัวอย่างต่อไปนี้

เทศนาโวหาร

การเรียนวิชาแพทย์และวิชาที่เกี่ยวกับการแพทย์ทั้งหมดนั้น คือการเล่าเรียนวิชาเพื่อ ประโยชน์ของผู้อื่นยิ่งกว่าของตน เพราะโดยฐานะหน้าที่ที่จะมีมา ท่านจะต้องใช้ความรู้ ความชำนาญทั้งหมดที่มีอยู่ส่งเคราะห์ อนุเคราะห์ผู้อื่น มีผู้ป่วยเจ็บเป็นจำนวนมากสำคัญ และ จะต้องอุทิศตน อุทิศเวลา แม้กระทั่งความสุขส่วนตัว เพื่อปฏิบัติการเช่นนี้อยู่ตลอดชีวิต หมายความว่าท่านทั้งหลายต้องมีอุดมคติ และมีจรรยาอันสูงและหนักแน่นในหน้าที่และ วิชาชีพของตน จึงจะทำได้สำเร็จ

(๒๔ กันยายน ๒๕๑๖ มหาวิทยาลัยมหิดล)

มหาวิทยาลัยศิลปากร ส่วนลิขสิทธิ์

พระบรมราชาโฆวาทที่ยกมาข้างต้น เป็นพระบรมราชาโฆวาทที่พระบาทสมเด็จพระ

เจ้าอยู่หัวพระราชทานให้แก่ ผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยมหิดล เมื่อปี พ .ศ. ๒๕๑๖ โดยใช้ กลวิธีการเขียนด้วยเทศนาโวหาร ซึ่ง เนื้อหาเป็นการสั่งสอนเกี่ยวกับกา รแพทย์ และการนำวิชา ความรู้ไปประกอบอาชีพ เพื่อให้ผู้สำเร็จการศึกษาได้ตระหนักถึงหน้าที่ที่พึงมีของตน

บัณฑิตทั้งหลายคงจะมีความหวังตั้งใจอยู่เต็มเปี่ยม ที่จะออกไปทำงานด้วยความรู้ ความสามารถ ด้วยความบริสุทธิ์ใจ และด้วยความพากเพียรเข้มแข็ง เพื่อให้บังเกิด ความเจริญก้าวหน้าแก่ชาติบ้านเมือง แต่บางคนก็อาจคิดอยู่ด้วยว่า ถ้าเราทำดีแล้วคนอื่น เขาไม่ทำด้วยจะมีเสียแรงเปล่า หรือ ความรู้ ความตั้งใจ ความอุตสาหะพากเพียรของเรา ทั้งหมดจะมีประโยชน์อันใด ข้าพเจ้าขอให้ทุกคนทำความเข้าใจเสียใหม่ให้ชัดแจ้งตั้งแต่ต้นนี้ ว่า การทำความ ดีนั้น สำคัญที่สุดอยู่ที่ตัวเอง ผู้อื่นไม่สำคัญ และไม่มี ความจำเป็นอันใดที่ จะต้องเป็นห่วงหรือต้องรอคอยเขาด้วย เมื่อได้ลงมือลงแรงกระทำแล้ว ถึงแม้จะมีใครร่วมมือด้วยหรือไม่ก็ตาม ผลดีที่ทำจะต้องเกิดขึ้นอย่างแน่นอน และยิ่งทำมากเข้านานเข้ายิ่งย็นเข้า ผลดีก็เพิ่ม พูนมากขึ้น และแผ่ขยายกว้างออกไปทุกที คนที่ไม่เคยทำดีเพราะเขาไม่เคยเห็น ผล ก็จะได้เห็น แลหันเข้ามาตามอย่าง หลักประกันสำคัญในการทำดีจึงอยู่ที่ว่า แต่ละคน

ต้องทำใจให้มั่นคง ไม่หวั่นไหวกับสิ่งแวดล้อมที่เห็นอยู่ทราบอยู่มากเกินไป จนเกิดความ
ท้อถอย เมื่อใจมั่นคงแล้ว ก็ขอให้ตั้งอกตั้งใจสร้างนิมิตและค่านิยมใหม่ขึ้นสำหรับตัว ตามที่
พิจารณาเห็นดีด้วยเหตุผลอันถูกต้องเที่ยงตรงแล้ว แล้วมุ่งหน้าปฏิบัติดำเนินไปให้เต็มกำลัง
จนบรรลุผลสำเร็จ ในที่สุด ความดี ความเจริญ ที่ปรารถนาก็จะทวีขึ้น และจะเอาชนะความ
เสื่อมทรามต่างๆ ได้ไม่นานเกินรอ

(๒๐ ตุลาคม ๒๕๒๑ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์)

พระบรมราชาวาทที่ยกมาข้างต้น เป็นพระบรมราชาวาทที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
พระราชทานให้แก่ ผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เมื่อปี พ .ศ. ๒๕๒๑ โดยใช้
กลวิธีการเขียนด้วยเทศนาโวหาร ซึ่งเนื้อหาที่ปรากฏในพระบรมราชาวาทนั้น เป็นการสั่งสอนให้
ผู้สำเร็จการศึกษาได้คำนึงถึงการทำความดีไม่ว่าจะอยู่ที่ใดและประกอบหน้าที่การงานใด ให้ยึด
เอาการทำความดีเป็นหลักปฏิบัติในการดำเนินชีวิต

คนที่สามารถเหมาะจะทำงานให้ชาตินั้น จำเป็นจะต้องมีใจตั้งมั่นในการทำงาน มีความ
อดทนเสียสละ มีความอดสาหายายาม ไม่ขาดสาย และสำคัญกว่าอื่น จะต้องมีความคิด
ความเข้าใจที่กระจ่าง แน่นนอน และเที่ยงตรง ตามเหตุผลและความจริง ไม่ปล่อยให้ความคิด
ความเห็นของตัวเองเอนเอียงเปลี่ยนแปลงไปตามอคติ ความพอใจและไม่พอใจ การงาน
ทั้งหลายเป็นอันมากที่ล่าช้าอยู่ พิจารณาแล้วจะเห็นว่ามื่อคติความไม่ตรงไปตรงมานั้นเอง
เป็นต้นเหตุสำคัญ ถ้าเรามีความคิดความเข้าใจที่เที่ยงตรงเป็นกลาง จะพิจารณาเรื่องใดก็
เห็นกระจ่าง จะหาทางทำสิ่งใดก็คิดเห็นได้ปลอดโปร่ง จะทำงานอะไรร่วมกับใครก็ได้
โดยสะดวกราบรื่น และเมื่อมีทั้งความกระจ่างแจ้งในงาน ทั้งความสะดวก รราบรื่นในการ
ทำงานแล้ว ความสำเร็จและความเจริญก็ย่อมจะเกิดขึ้น ยิ่งส่วนใหญ่ปฏิบัติงานร่วมกันได้
โดยสอดคล้อง ความสามัคคีพร้อมเพียงในชาติก็จะเกิดขึ้น เป็นกำลังให้สามารถพัฒนาทุก
สิ่งทุกอย่างให้บังเกิดผลสมบูรณ์ได้ตามที่มุ่งปรารถนา

(๒๔ มกราคม ๒๕๒๒ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่)

พระบรมราชาวาทที่ยกมาข้างต้น เป็นพระบรมราชาวาทที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
พระราชทานให้แก่ ผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เมื่อปี พ .ศ. ๒๕๒๒ โดยใช้กลวิธีการ
เขียนด้วยเทศนาโวหาร มีเนื้อหาเกี่ยวกับการมีจิตใจที่ตั้งมั่นเป็นกลาง ไม่ถืออคติในการทำงาน

และได้แทรกเนื้อหาในเรื่องความสามัคคีของคนในชาติ หากคนในชาติมีจิตใจเที่ยงตรงและเป็นกลางแล้วจะทำให้ทุกอย่างดำเนินไปได้อย่างราบรื่น และไม่มี ความขัดแย้งของคนในชาติ

คนโดยมาก แม้ผู้ที่เคยฝึกฝนมาให้เป็นคนหนักแน่นมาแล้วก็ตาม บางครั้งเมื่อต้องประสบเหตุประสบปัญหากระทบกระเทือนอย่างหนักเข้า ก็อาจบังเกิดความหวั่นไหว หรือสับสนฟุ้งซ่านได้ และเมื่อเกิดหวั่นไหวฟุ้งซ่าน ความคิดสติปัญญา ก็จะสั่นลง หรือดับวูบลง ความหลงและอคติก็เข้ามาแทนที่ ทำให้ จนปัญญา คิดไม่ออก ทำไม่ถูก และที่สุดก็อาจผิดพลาดเสียหายได้ต่างๆ ท่านจึงสอนให้ทุกคน รู้จักสงบใจ คือบังคับใจให้หยุดคิดเรื่องที่ กำลังคิด และกำลังทำให้ฟุ้งซ่านหรือสับสนอยู่นั้น เสียชั่วขณะ เมื่อหยุดคิดสับสนได้ ก็จะสามารถพิจารณาเห็นเหตุเห็นผลได้กระจ่างแจ่มชัด

ความสงบใจจะแก้ได้ตก กลับกลายเป็นดีโดยตลอด บัณฑิตจึงสมควรอย่างยิ่ง ที่ จะสำเนียงตระหนักในความรู้จักสงบใจยิ่งคิดเสมอ

(๑๗ มีนาคม ๒๕๒๔ มหาวิทยาลัยรามคำแหง)

พระบรมราชาวาทที่ยกมาข้างต้น เป็นพระบรมราชาวาทที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานให้แก่ ผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยรามคำแหง เมื่อปี พ .ศ. ๒๕๒๔ โดยใช้กลวิธีการเขียนด้วย เทศนาโวหาร มีเนื้อหาสั่งสอนในเรื่องการสงบจิตใจ ตั้งมั่นในความเที่ยงตรง เป็นกลาง คือ ความสงบเกิดขึ้นเมื่อใดสติจะเกิดขึ้นเมื่อนั้น ในการดำเนินชีวิตและการทำงานควรมีสติอยู่กับตัวเสมอ

หลักของคุณธรรมคือการคิดด้วยจิตใจที่เป็นกลาง . ก่อนที่บัณฑิตจะพูดจะทำสิ่งไร จำเป็นต้องหยุดคิดเสียก่อน เพื่อรวบรวมสติให้ตั้งมั่นไม่โอนเอนและให้จิตสว่างแจ่มใส ซึ่งแรกๆ หัด อาจต้องใช้เวลาบ้าง และอาจรู้สึกว่าการทำได้ยาก . แต่เมื่อฝึกปฏิบัติฝึกฝนจนคุ้นเคยชำนาญแล้วก็จะตั้งสติคิดอ่านได้คล่องแคล่วรวดเร็วขึ้น. จะแสดงความรู้ความคิดเรื่องใด แก่ใคร ผู้ฟังก็เข้าใจได้ง่าย ได้ชัด ไม่ผิดหลักวิชาซึ่งเท่ากับได้ปฏิบัติถูกต้องตรงตามคุณธรรมของนักวิชาการอย่างครบถ้วน . ดังนี้ หากทุกคนปฏิบัติได้สำเร็จ จะทำให้สามารถเผยแพร่วิชาการทั้งหลายที่ร่ำเรียนมา ได้อย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกัน ทั้งจะเอื้ออำนวยให้

กิจการที่ปวงที่ทำ ลู่ลวงไปได้โดยราบรื่น และถูกต้อง . จึงใคร่ขอให้ท่านทั้งหลายคิด
ใคร่ครวญให้เห็นจริง พร้อมทั้งให้พยายามระมัดระวังตั้งใจ ที่จะไม่นำเอาวิชาการมาใช้เป็น
อุบายโต้เถียงเอาชนะกันแต่อย่างเดียว เพราะการกระทำดังนั้นจะกลับเป็นเหตุก่อให้เกิด
ความไม่เข้าใจและขัดแย้งกันในสังคม

(๙ กรกฎาคม ๒๕๓๕ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

พระบรมราชาวาทที่ยกมาข้างต้น เป็นพระบรมราชาวาทที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
พระราชทานให้แก่ ผู้สำเร็จการศึกษาจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปี พ .ศ. ๒๕๓๕ โดยใช้
กลวิธีการเขียนด้วยเทศนาโวหาร เนื้อหาที่ปรากฏในพระบรมราชาวาทเป็นการสั่งสอนในเรื่องการมี
คุณธรรมประจำใจ นั่นคือ การมีสติและตั้งมั่นมีจิตใจเป็นกลาง และในสังคมควรมีความเป็นกลาง
เพื่อไม่ให้ขัดแย้งกับคนในสังคมเดียวกัน

จากตัวอย่างข้างต้นกลวิธีการเขียนที่ปรากฏในพระบรมราชาวาท พระบาทสมเด็จพระ
เจ้าอยู่หัวทรงใช้เทศนาโวหาร เพื่อแนะนำสั่งสอนให้บัณฑิตนำพระบรมราชาวาทไปเป็นแนวคิดและ
แนวทางในการปฏิบัติตนในหน้าที่ต่างๆ ต่อไปได้ดียิ่งขึ้น เทศนาโวหาร ที่ปรากฏในพระบรม
ราชาวาทแต่ละองค์นี้ แสดงให้เห็นพระอัจฉริยภาพในด้านการเขียนได้เป็นอย่างดี สืบเกิดได้จาก
พระองค์ทรงใช้ภาษากระชับ รัดกุม มีการอ้างเหตุอ้างผลแนะนำให้คนฟังเข้าใจ อีกทั้งมีการให้คำ
จำกัดความในสิ่งที่พูด และขยายความเป็นเปลาะๆ ไป แม้ว่าพระบรมราชาวาทมีขนาดสั้น แต่
พระองค์ทรงสรรคำมาใช้ได้อย่างสละสลวย ทรงใช้ภาษาง่ายๆ ลำดับความชัดเจน ของเนื้อหาได้
เป็นอย่างดี

๒.๒ กลวิธีการเขียนด้วยอธิบายโวหาร

ได้มีผู้ให้ความหมายของ "อธิบายโวหาร" ไว้ดังนี้

เปลื้อง ณ นคร อธิบายความหมายของ "อธิบายโวหาร" ว่า

การกล่าวเรื่องเพื่ออธิบายนี้ คือการทำให้อ่านหรือฟังเข้าใจ จะเป็นวิชาความรู้ ทฤษฎี
หรือหลักเกณฑ์อันใดอันหนึ่งก็แล้วแต่ ผู้ที่อธิบายดีก็คือผู้ที่ทำให้ผู้ฟังเกิดความเข้าใจแจ่มชัด
ไม่มีข้อเคลือบคลุมสงสัย การอธิบายนั้นต้องให้นำฟัง แต่ความนำฟังนี้ยังไม่สำคัญเท่าความ
ชัดเจน การอธิบายนี้ ต้องการให้ผู้อ่านเกิดความรู้ความเข้าใจ ผู้ที่จะอธิบายอะไรได้ดี ต้อง

เป็นหูสูตร ได้พบมาก ได้ยินมาก เป็นนักอ่าน และรู้ จักหลักหรือความสำคัญของเรื่องที่ควร
หยิบยกมากล่าว^{๑๐}

ปรีชา ช้างขวัญยืน อธิบายความหมายของ “อธิบายโวหาร” ว่า

งานเขียนทางวิชาการต่างๆ เช่น ประวัติศาสตร์ จิตวิทยา วิทยาศาสตร์ รัฐศาสตร์ เป็น
ต้น มักจะใช้อธิบายโวหาร จุดมุ่งหมายของอธิบายโวหารก็คือทำให้ความคิดเรื่องใดเรื่องหนึ่ง
แจ่มแจ้ง

อธิบายโวหารมุ่งนำประเด็นที่อาจสับสนได้บางประเด็นมาพิจารณาให้แจ่มแจ้ง คือ
ตอบปัญหาต่างๆ ให้หมด ดังนั้นในการเล่าเรื่องบางตอน เมื่อมีประเด็นใดที่เป็นปัญหา ก็อาจ
อธิบายเพิ่มเติม ในส่วนที่อธิบายนี้ นับเป็นอธิบายโวหาร อธิบายโวหารแบ่งได้ ๓ ประเภท
คือ การอธิบายกระบวนการ การวิเคราะห์หรือจำแนกเนื้อหาออกเป็นประเภท หรือเป็นพวก
และการอธิบายความหมายของคำหรือการนิยาม^{๑๑}

มหาวิทาลัยศรีปทุม อธิบายความหมายของ “อธิบายโวหาร” ว่า

อธิบายโวหาร คือ โวหารที่ทำให้ความคิดเรื่องหนึ่งกระจ่างชัดเจนขึ้น มักใช้ในงาน
เขียนทางวิชาการและตำราต่างๆ โดยมีจุดประสงค์จะนำประเด็นที่สงสัยมาอธิบายให้
เข้าใจแจ่มแจ้ง การเล่าเรื่องบางตอนถ้ามีประเด็นที่เป็นปัญหาก็อาจใช้อธิบายโวหารเสริม
ความต่อนั้นจนเรื่องกระจ่างชัดเจนขึ้น บางท่านจึงถือว่าอธิบายโวหารเป็นส่วนหนึ่งของ
บรรยายโวหารอธิบาย โวหารนี้มัก ใช้อธิบายกระบวนการ การวิเคราะห์หรือจำแนกเนื้อหา
ออกเป็นประเภท หรือเป็นพวก และการอธิบายความหมายของคำ^{๑๒}

^{๑๐} เปลื้อง ณ นคร, ตำราเรียนชั้นสูง, ๑๖.

^{๑๑} ปรีชา ช้างขวัญยืน, ศิลปะการเขียน (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วิชาการ, ๒๕๒๕), ๕๓.

^{๑๒} ชุ่มสาย สุวรรณชฎ, “ความรู้เกี่ยวกับโวหารและภาพพจน์,” ใน ภาษากับการสื่อสาร

ผะอบ โปษะกฤษณะ อธิบายความหมายของ “โวหารในการเขียนเพื่ออธิบาย” ว่า

การเขียนแบบนี้เป็นการอธิบายคล้ายตอบคำถามว่า สิ่งนั้นคืออะไร หมายความว่าอย่างไร หรือมีคุณค่าอย่างไร อะไรทำให้เกิดความคิดเช่นนั้น ฉะนั้น ต้องเขียนให้ผู้อ่านเข้าใจ แจ่มแจ้ง ไม่มีข้อเคลือบคลุม ความน่าอ่านยังไม่เท่าความชัดเจน การเขียนแบบนี้ในชีวิตประจำวันใช้มาก การตอบปัญหาเวลาสอบก็เช่นเดียวกัน สิ่งที่ควรจะยึดถือก็คือ

๑. ใช้ภาษาง่ายๆ สั้น กระชับ แต่ให้ได้ใจความ
๒. จัดระเบียบความคิดให้ถูกต้อง เขียนเรื่องลำดับให้เป็นไปอย่างมีระเบียบ
๓. ยกตัวอย่างประกอบข้อความเพื่อให้เห็นชัดเจน^{๑๓}

อธิบายโวหาร เป็นโวหารที่เขียนเพื่อชี้แจงความหมายและอธิบายสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้กระจ่างชัดเจน และมุ่งขยายความ ให้ละเอียด ยิ่งขึ้นเพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจได้ง่าย อีกทั้งใช้อธิบายความรู้ต่าง ๆ

ผู้เขียนวิทยานิพนธ์พบว่า พระบรมราชาบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ใช้กลวิธีการเขียนด้วยอธิบายโวหารเพื่อชี้แจง วิเคราะห์ และอธิบายความหมายต่างๆ ให้เป็นที่เข้าใจพระบรมราชาบาทได้มากยิ่งขึ้น

กลวิธีการเขียนด้วยอธิบายโวหารที่ปรากฏในพระบรมราชาบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ผู้เขียนวิทยานิพนธ์พบว่ามีอยู่ ๒ ลักษณะ ได้แก่ การอธิบายเพื่อวิเคราะห์หรือจำแนกเนื้อหาออกเป็นประเภท และการอธิบายความหมายของคำหรือนิยาม นอกจากนี้ยังพบกลวิธีการเขียนส่วนเนื้อหาด้วยอธิบายโวหารที่ปรากฏร่วมกับเทศนาโวหาร ดังรายละเอียดต่อไปนี้

๑) การอธิบายเพื่อวิเคราะห์หรือจำแนกเนื้อหาออกเป็นประเภท

ปรีชา ช้างขวัญยืน อธิบายการวิเคราะห์หรือจำแนกเนื้อหาออกเป็นประเภทไว้ว่า “การวิเคราะห์เป็นการอธิบายโดยแบ่งสิ่งที่ต้องการอธิบายออกเป็น องค์ประกอบย่อยๆ และชี้ให้เห็นความสัมพันธ์กันทางด้านเหตุผลขององค์ประกอบเหล่านั้น ... การวิเคราะห์เป็นการเรียงลำดับในแง่เหตุผล หรือโดยการจำแนกประเภทก็ได้

^{๑๓} คุณหญิงผะอบ โปษะกฤษณะ, **ลักษณะสำคัญของภาษาไทย : การเขียน การอ่าน การพูด การฟัง** (กรุงเทพฯ : สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, ๒๕๒๑), หน้า ๔๗ - ๔๘.

การจำแนกประเภทเป็นปัญหายากที่สุดในการอธิบายชนิดนี้ ข้อแรกต้องรู้จักแบ่งประเภทให้ได้ขาดจากกัน อย่าให้ สับสนหรือคาบเกี่ยวกัน ข้อที่สอง ประเภทที่แบ่งแล้ว จะต้องคลุมองค์ประกอบทุกส่วนครบถ้วน ข้อสุดท้าย เกณฑ์ที่ใช้แบ่งต้องมีเหตุผลและเป็นประโยชน์ตามวัตถุประสงค์

การเสนอเรื่องทีวี่เคราะห์แล้วนั้นต้องหาสิ่งที่เป็นแก่น หรือสิ่งสำคัญที่สุดที่ส่วนย่อยที่สุดอิงอาศัยหรือ อมีความสัมพันธ์ด้วย แล้วอธิบายส่วนย่อยของแต่ละส่วนว่าสัมพันธ์กับแก่นอย่างไร และสัมพันธ์กับส่วนย่อยอื่นอย่างไร”^{๑๔} ดังตัวอย่างต่อไปนี้

การทำงานนั้น กล่าวอย่างสั้นและตรงที่สุด คือการปฏิบัติภาระหน้าที่ ที่มีอยู่ให้ลุล่วง และสำเร็จผลอันพึงประสงค์ มีหลักการสำคัญในทางปฏิบัติว่า เบื้องต้นให้พิจารณาทำความเข้าใจในงานด้วยเหตุผล ให้กระจ่างแจ่มแจ้งเสียก่อน เช่น มีวัตถุประสงค์แท้จริงอย่างไร มีแบบแผนวิธีการที่จะทำอย่างไร แล้วมุ่งปฏิบัติไปตามจุดมุ่งหมายนั้นให้เที่ยงตรงเป็นกำลังต่อไป หากรู้สึกว่ายุติหรืออุปสรรคหรือปัญหาอันใดเข้า ก็ให้พิจารณาว่า เป็นปัญหาจริงหรือไม่ จะต้องแก้ไขปรับปรุงหรือไม่ และเมื่อปรับปรุงแล้วจะช่วยให้งานดีขึ้นได้แน่นอนหรือไม่ เมื่อแน่ใจว่าจะต้องแก้ไขจริงแล้ว ก็ไม่จำเป็นเลยที่จะต้องแก้ไขปรับปรุง เพราะมีตัวอย่างปรากฏอยู่บ่อยๆ ว่า การที่มุ่งจะปรับปรุงพัฒนางานอยู่ ตลอดเวลานั้น ทำให้ไม่เป็นอันได้ลงมือปฏิบัติ กลับทำให้งานติดขัดและหยุดชะงัก เสียประโยชน์ที่ควรจะได้ไปเปล่าๆ โดยใช้เหตุ

(๒๗ สิงหาคม ๒๕๑๖ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์)

พระบรมราชาโฆวาทที่ยกมาข้างต้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรง ใช้กลวิธีการเขียนด้วยการอธิบาย เนื้อหาที่ปรากฏในพระบรมราชาโฆวาทนั้น เป็นการอธิบายในเรื่องการปฏิบัติหน้าที่ ในทำงาน พระองค์ทรงอธิบายหลักของการทำงานไว้อย่างละเอียด ทำให้เข้าใจในสิ่งที่พระองค์ทรง สือออกมาได้อย่างชัดเจน

ผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาแล้ว ถือว่ามีความรับผิดชอบอย่างยิ่งอยู่ที่จะต้องใช้วิชาความรู้ปฏิบัติงานให้เกิดประโยชน์ . ความรู้ที่ใช้ได้ผลนั้น ต้องเป็นความรู้ที่ถูกต้อง แน่นหนา แม่นยำ ชำนาญ นำมาใช้การได้ทันที และนอกจากความรู้ด้านลึก คือวิชาเฉพาะสาขา

^{๑๔} ปรีชา ช่างขวัญเย็น, ศิลปะการเขียน (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วิชาการ, ๒๕๒๕),

ที่ศึกษามาโดยตรงจากมหาวิทยาลัยแล้ว ความรู้ด้านกว้าง คือวิชาการอย่างอื่น ๆ ทั่วไป ย่อมเป็นปัจจัยประกอบส่งเสริมอีกส่วนหนึ่งด้วย เพราะเหตุว่าวิชาการทั้งปวงมีส่วนสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกันอยู่ไม่มากก็น้อย ถ้าขาดความรู้ด้านกว้าง จะทำให้บุคคลมีความรู้ความคิดคับแคบ ทำการงานได้ไม่คล่องตัว . บัณฑิตจึงจำเป็นต้องพัฒนาความรู้ให้ก้าวหน้าทันการณ์ทันงาน อยู่ตลอดเวลา. อีกประการหนึ่ง การใช้วิชาความรู้นั้นก็สำคัญ ต้องปฏิบัติให้ถูกหลักจึงจะเกิดประโยชน์ที่พึงประสงค์ . ประการแรก ผู้มีวิชาต้องใช้วิชาของตนด้วยความจริงใจและเที่ยงตรง หมายถึงจริงใจเที่ยงตรงต่องาน ต่อเหตุผล ความถูกต้อง และต่อหลักวิชา ไม่บิดเบือนใช้หลักวิชาเพื่อหาประโยชน์ที่มีโทษเป้าหมายของกิจที่กระทำ . ประการต่อไป ต้องปฏิบัติภาระทั้งปวงด้วยความอดุสาหะและเพ่งพินิจ ใฝ่งานบังเกิดผลและก้าวหน้าต่อไปโดยไม่ชักช้า จนบรรลุจุดหมาย . ประการที่สำคัญ ต้องพยายามใช้ความคิด ความเฉลียวฉลาด ปรับปรุงตัวปรับปรุงงานให้มีประสิทธิภาพเสมอ พร้อมทั้งพยายามประสานงานประสานประโยชน์กับทุกคน และทุกฝ่ายที่สัมพันธ์เกี่ยวข้องด้วย โดยสอดคล้องทั่วถึง . งานจึงจะสัมฤทธิ์ผลเป็นประโยชน์ที่พึงประสงค์ คือ เป็นประโยชน์แก่งาน แก่ตัวผู้ปฏิบัติ และแก่ส่วนรวมพร้อมทุกส่วน

มหาวิทยาลัยศิลปากร (๒๔ มกราคม ๒๕๓๒ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่)

พระบรมราชาบาทที่ยกมาข้างต้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรง ใช้กลวิธีการเขียนด้วยการอธิบายเนื้อหา จะเห็นว่าพระองค์ทรงอธิบายเนื้อหาได้อย่างชัดเจน กล่าวคือ ทรงเริ่มอธิบายเนื้อหาที่สำคัญและเป็นแก่นหลัก นั่นคือ ความรู้ ได้แบ่งย่อยออกมาเป็น ความรู้ด้านลึก และความรู้ด้านกว้าง จากนั้นทรงอธิบายถึงหลักการนำวิชาความรู้ต่างๆ ไปปฏิบัติในการทำงานอย่างไรจึงจะได้ผล จะเห็นว่าพระองค์ทรงใช้กลวิธีการเขียนด้วยการอธิบายโวหารในการเขียนได้เป็นอย่างดี

ความเจริญนั้นจะเกิดขึ้นได้ด้วยอาศัยปัจจัยสำคัญประกอบพร้อมกัน ๔ อย่าง. อย่างที่หนึ่ง ต้องมีคนดี มีปัญญา มีความรับผิดชอบ เป็นผู้ประกอบการ . อย่างที่สอง ต้องมีวิทยาการที่ดีเป็นเครื่องใช้ประกอบการ . อย่างที่สาม ผู้ประกอบการต้องมีความวิริยะ อดุสาหะ และความเพ่งพินิจอย่างละเอียดรอบคอบในการทำงาน. อย่างที่สี่ ต้องรู้จักทำงานให้พอเหมาะ พอดี และพอควรแก่งานและแก่ประโยชน์ที่พึงประสงค์ . ปัจจัยแห่งความเจริญดังกล่าวนี้ จะประกอบพร้อมกันขึ้นมิได้ หากบุคคลไม่พยายามศึกษาอบรมตนเองอยู่เป็นนิตย์. บัณฑิตแต่ละคนจึงควรอย่างยิ่ง ที่จะตั้งใจฝึกฝนตนเองให้มีปัญญาความสามารถ

พร้อม ทั้งพยายามใช้ ศิลปะวิทยาการที่มี อยู่ ประกอบกิจการงานด้วยความเพ่งพินิจ ด้วย ความฉลาดรอบคอบให้พอดีพอเหมาะแก่งานแต่ละชิ้นแต่ละอย่าง . ความเจริญวัฒนาของ งาน ของตัวเองและของประเทศชาติจะได้เกิดขึ้นตามที่ตั้งใจปรารถนา

(๑๐ กรกฎาคม ๒๕๓๕ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

พระบรมราชาโฆวาทข้างต้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงใช้กลวิธีการเขียนด้วยการ อธิบาย เนื้อหาที่ปรากฏในพระบรมราชาโฆวาทนั้น เป็นการอธิบายในเรื่อง ความเจริญ โดยทรง อธิบายถึงเนื้อหาสำคัญเป็นลำดับแรกนั่นคือ ความเจริญ และทรงอธิบายในเรื่องความเจริญ ออกเป็นข้อๆ จากนั้น จะกล่าวถึงปัจจัยของความเจริญเป็นใจความรองลงมา

บัณฑิตย่อมมีความหวังตั้งใจอยู่ที่ วกัน ที่จะได้ออกไปใช้ความรู้ความคิดประกอบ อาชีพการงาน สร้างตัว สร้างฐานะให้เจริญมั่นคง. ในการทำงานนั้น ท่านทั้งหลายคงจะต้อง ปฏิบัติร่วมกับผู้อื่นฝ่ายอื่นเป็นอันมาก จึงเป็นธรรมดาอยู่เอง ที่จะต้องมีปัญหาข้อขัดแย้ง เกิดขึ้นบ้าง. ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นนั้น น่าจะมาจากเหตุสำคัญประการหนึ่ง ได้แก่การพูดจา ไม่เข้าใจกัน. การพูดนี้สำคัญมาก มีอยู่สามลักษณะด้วยกัน คือ พูดมาก พูดเร็ว และพูดดี . การพูดมาก คนฟังยาก ทำให้สับสน จับเรื่องจับประเด็นไม่ถูก . ส่วนการพูดเร็ว คนฟังไม่ทัน ทำให้ไม่เข้าใจเรื่องชัด หรือเข้าใจผิดได้ . เมื่อพูดจาสื่อสารกันไม่กระจ่าง ทำให้เข้าใจได้ยาก จึงอาจก่อให้เกิดปัญหาขึ้นได้ เพราะเข้าใจเรื่องไม่ตรงกัน . การพูดดี คือดีด้วยเนื้อหาสาระ พอดีกับกาลเทศะ เหมาะสมกับฐานะและบุคคล ไม่มากหรือน้อยเกินไป คนฟังสบาย จับ เรื่องราวได้ชัด และถูกต้องตามความประสงค์. เมื่อพูดจาสื่อสารกันได้ไม่ติดขัด ก็จะมี ความ เข้าอกเข้าใจกันได้โดยไมยากนัก . การพูดดีจึงเป็นประโยชน์ อย่างยิ่งแก่ทุกคน ที่จะต้องอยู่ ร่วมกัน ต้องสมาคมคบหากัน และทำงานร่วมกันเป็นหมู่คณะ . บัณฑิตทุกคนจึงควรจะได้ ศึกษาพิจารณาเรื่องการพูดให้ทราบ ชัด และพยายามฝึกหัดให้ชำนาญ จักได้สามารถ ปฏิบัติงานและดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างราบรื่นและมั่นคง พร้อมทั้ง ึ่งเกียรติและความ เจริญทุกอย่าง

(๒๔ มกราคม ๒๕๓๘ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่)

พระบรมราชาโฆวาทที่ยกมาข้างต้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงใช้กลวิธีการเขียน ด้วยการอธิบาย เนื้อหาที่ปรากฏในพระบรมราชาโฆวาทเป็นการอธิบาย เรื่องการปฏิบัติตนในการ

ทำงาน และปัญหาที่เกิดจากการทำงาน จะเห็นว่าพระองค์ทรงใช้กลวิธีการอธิบายจากปัญหาที่มีความสำคัญมากที่สุดก่อน แล้วจึงอธิบายปัญหาที่สำคัญรองลงมา

การสร้างสรรคความเจริญมั่นคงนี้ นอกจากจะอาศัย ความรู้ความสามารถในเชิงวิชาการแล้ว ยังจะต้องมีรากฐานที่ดีหลายอย่างประกอบพร้อมกันด้วย จึงจะสัมฤทธิ์ผลที่แน่นอน. รากฐานส่วนสำคัญที่สุดประการหนึ่ง ก็คือใจ ทั้งนี้ เพราะใจเป็นตัวต้นเหตุแท้ ที่จะนำให้เรากระทำการต่างๆ . ด้วยเหตุนี้ ท่านจึงกล่าวว่า ทุกสิ่งทุกอย่าง มีใจเป็นใหญ่เป็นประธาน มีใจประเสริฐสุดและสำเร็จได้ด้วยใจ. ถ้าบุคคลมีใจดีแล้ว ความสุขความเจริญย่อมเป็นอันหวังได้. แต่อย่างไรก็ดี ในชีวิตของคนเรานั้น ไม่มีผู้หนึ่งผู้ใดจะอยู่โดยปรกติสุขอย่างเดียวได้ ย่อมจะมีทั้งภัยทั้งอุปสรรค ทั้งเคราะห์หรือภัยผ่านเข้ามาบ้าง อย่างยากที่จะหลีกเลี่ยงพ้น. ข้อสำคัญ เมื่อต้องประสบเหตุอย่างใดอย่างหนึ่ง ที่บางครั้งทำให้ใจหายใจคว่าได้ จะต้องไม่ใจเสีย เพราะจะทำให้เสียขวัญเสียกำลังใจ ทำให้จนปัญญา คิดไม่ออก ทำไม่ถูก และในที่สุดก็อาจผิดพลาดเสียหายได้ต่างๆ . ทางที่ถูก จะต้องพยายามสงบใจ ทำใจ ให้ดี หายใจยาว เผชิญหน้ากับสถานการณ์ อย่างที่เรียกว่าทำใจดีสู้เสือ ก็จะทำให้เกิดสติรู้เท่าทัน สามารถใช้ปัญญาพิจารณาเห็นเหตุเห็นผลได้กระจ่างชัด หาทางปฏิบัติได้ถูกต้อง พอเหมาะพอดี ไม่มีอัปมงคล.

(๒๔ มกราคม ๒๕๔๑ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่)

พระบรมราชาบาทที่ยกมาข้างต้น เป็นการอธิบาย เรื่องการสร้างสรรคความเจริญ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้อธิบายเนื้อหาในแต่ละส่วนไว้อย่างชัดเจน และทรงคำนึงถึงความสำคัญของแต่ละส่วนไว้เป็ นอย่างดี คือ เริ่มอธิบายตั้งแต่ การสร้างสรรคความเจริญ ต้องอาศัยส่วนใดบ้าง และได้อธิบายในแต่ละส่วนไว้อย่างละเอียดถี่ถ้วน ทำให้เข้าใจเนื้อหาอย่างแจ่มแจ้ง

๒) การอธิบายความหมายของคำหรือนิยาม

ปรีชา ช้างขวัญยืน อธิบายการนิยามว่า "การนิยาม เป็นการอธิบายความหมายของคำ คือ คำนั้นหมายถึงอะไร มีขอบเขตเพียงไร ใช้อย่างไร ทั้งนี้เพื่อให้เข้าใจตรงกัน อันจะนำไปสู่การ

พูดจาหรืออธิบายเหตุการณ์และหลักการได้ตรงกันต่อไป รายละเอียดเกี่ยวกับการอธิบายนั้นต้องศึกษากันเป็นเรื่องเฉพาะ”^{๑๕}

จากการศึกษาพระบรมราชาบาทสมเด็จพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ผู้เขียนวิทยานิพนธ์พบว่า พระองค์ทรงให้คำนิยามเพื่อกำหนดความหมายของคำหรือข้อความที่ต้องการกล่าวถึงให้บัณฑิตได้มีความเข้าใจตรงกัน โดยพระองค์ได้กำหนดความหมายขึ้นเองด้วยภาษากระชับ รัดกุม และเป็นกันเองกับผู้อ่าน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

อันสิ่งที่เรียกกันว่า “อุดมคติ” นั้น ก็คือมโนภาพหรือความนึกคิดถึงความดีความงามอันเลอเลิศในสิ่งหนึ่งสิ่งใด ซึ่งถ้าเป็นไปตามมโนภาพ นั้นแล้ว ก็จักจัดว่าเป็นของที่ดีที่งามเจริญตาเจริญใจ จึงควรจะได้มีอุดมคติด้วยกันทั้งนั้น แต่หากควรเป็นไปในทางไม่ก่อความเบียดเบียนแก่ผู้อื่น โดยเพ่งเล็งถึงประโยชน์สุขของผู้อื่นหรือส่วนรวมด้วย การเล็งผลดีหรืองามเลิศตั้งว่านี้ ถ้าหากเป็นไปเพียงแต่เพื่อประโยชน์สุขของตนเองเท่านั้น และเป็นการเบียดเบียนประโยชน์สุขของผู้อื่นแล้ว ก็จักกลายเป็นความเห็นแก่ตัวหาควรได้ชื่อ “อุดมคติ” ไม่

(๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๐๐ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์)

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

พระบรมราชาบาทที่ยกมาข้างต้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรง ใช้กลวิธีการเขียนด้วยการอธิบายความหมายของ คำ จากเนื้อหาที่ยกมานั้น เป็นการให้ความหมายของคำว่า “อุดมคติ” และอธิบายความหมายของคำไว้อย่างชัดเจน

ความอดทนหรืออดกลั้นคือขันติ ซึ่งทุกคนรู้จักดีและมีอยู่ในตัวแล้ว ขันตินั้นเมื่อนำมาใช้ในเรื่องการปฏิบัติงาน มองดูเผินๆ มักพาให้เห็นว่าเป็นเครื่องถ่วงความก้าวหน้า เพราะทำให้เกิดการหยุดชะงัก เป็นเหตุให้งานไม่สำเร็จ หรือสำเร็จช้าลง แต่ถ้าพิจารณาถ่วงลงไปให้ถูกให้ถ่วงแล้ว จะไม่เป็นดังนั้นเลย ความรู้จักอดทนและอดกลั้นไม่ยอมด้วยอหิวใจให้วู่วามไปตามเหตุการณ์ ตามอคติ และตามอารมณ์ที่ชอบใจหรือไม่ชอบใจนั้นทำให้เกิดมีการยั้งคิด และธรรมดาคนเรา เมื่อยั้งคิดได้แล้ว ย่อมมีโอกาสที่จะพิจารณาเรื่องที่ทำคำที่พูด ทบทวนดูใหม่ได้อีกคำรบหนึ่ง การพิจารณาทบทวนเรื่องใดๆ ใหม่ ย่อมจะช่วยให้มองเห็นละเอียดชัดเจนขึ้น ทำให้เกิดความเข้าใจอันกระจ่างสว่างไสว ทั้งในแง่ที่จะคิด ทั้งในทางที่จะ

^{๑๕} ปรีชา ช่างขวัญยืน, ภาษาไทย ๖ (การเขียนสำหรับครู) หน่วยที่ ๘, (นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๒๙), ๔๓๐.

ปฏิบัติ ปัญหาหรือความติดขัดก็ย่อมบรรเทาลง สามารถจะดำเนินงานทุกอย่างต่อไปได้โดย
ถูกต้อง ไม่ผิด ไม่พุง ไม่หลง และไม่เสียเวลา งานที่ทำก็จะบรรลุผลสมบูรณ์บริบูรณ์

(๑๔ กันยายน ๒๕๑๖ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์)

พระบรมราชาโฆวาท ดังกล่าว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงใช้กลวิธีการเขียนด้วย
การอธิบายความหมายของคำ จากเนื้อหาที่ยกมานั้น เป็นการให้ความหมายของคำว่า “ขันติ หรือ
ความอดทนอดกลั้น” และทรงอธิบายความหมายของคำไว้อย่างละเอียดและชัดเจน

ที่จริง คำว่าครูกับศิษย์นี้ก็มีหมายตายตัวอยู่แล้ว คือครูเป็นผู้สอน เป็นผู้แนะนำ
ศิษย์ไปสู่ความรู้ ความดี ความฉลาดทั้งปวง ศิษย์เป็นผู้เรียนรู้จากครู มีหน้าที่ที่จะต้องเรียน
และเคารพเชื่อฟังครู ซึ่งเป็นผู้ให้วิชาความรู้แก่ตัว จะเป็นอย่างไรไปไม่ได้ ธรรมดาเด็กก็ต้อง
เรียนรู้ เมื่อครูไม่สอน ก็จะต้องเรียนรู้จากแหล่งอื่นและจากผู้อื่น ซึ่งบางทีก็ไม่ ใช่ว่าผู้สมควร
เป็นครูเลย ทำให้มีโอกาสที่จะเรียนรู้สิ่งที่เป็นปฏิปักษ์ต่อความรู้ที่ชอบ ที่ประกอบด้วยเหตุ
ผลได้ง่ายๆ ผลร้ายจึงเกิดตามมาเป็นปัญหาที่ทำให้ต้องขบคิดอย่างหนักกันอยู่แล้วในเวลานี้

(๒๘ มิถุนายน ๒๕๑๙ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิชญ์โลก)

พระบรมราชาโฆวาทที่ยกมาข้างต้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงใช้กลวิธีการเขียน
ด้วยการอธิบายความหมายของคำ ทรงให้ความหมายของคำว่า “ครู” และ “ศิษย์” พระองค์ทรง
อธิบายความหมายหน้าที่ของครูและศิษย์ไว้อย่างละเอียดและชัดเจน และทำให้ผู้อ่านเข้าใจใน
เนื้อหาในพระบรมราชาโฆวาทได้เป็นอย่างดี

ผู้ที่เรียนจบปริญญาแล้ว คนทั่วไปจะยกย่องนับถือว่ามีสติปัญญา ซึ่งหมายความว่า
เป็นผู้มีความรู้สูง อันคำที่พูดกันว่า “สติปัญญา” นี้ ถ้าพิจารณาให้ละเอียดลงไปก็จะเห็น
ว่ามีสองส่วนคือ “สติ” ส่วนหนึ่ง “ปัญญา” อีกส่วนหนึ่ง แต่ละส่วนยังมีความหมายแตกต่างกัน
กันออกไปอีก และแต่ละส่วนจะใช้ในที่ใด กับคำใด เช่นพูดว่า สติปัญญา สติสัมปชัญญะ สติวินัย
สติสมประดี สิ้นสติ หมดสติ ไม่ได้สติ สามคำแรก ใช้ในภาษาศาสนา “สติ” ในคำว่า “สติปัญ
ฐาน” หมายความว่าความระลึกได้ในสภาพของตนเอง “สติ” ในคำว่า “สติสัมปชัญญะ”
หมายความว่าความระลึกได้ใน ทางรู้ตัว เพราะใช้ควบกับ “สัมปชัญญะ” ซึ่งแปลว่าความ
รู้ตัวในทุกอิริยาบถทุกขณะ “สติ” ในคำว่า “สติวินัย” หมายความว่าถึงความรู้จักผิดชอบชั่วดี
อีกสี่คำข้างหลังใช้ในภาษาพุทธธรรมดา “สติ” ในคำ “สติสมประดี” เป็นคำซ้อนกัน คือคำ

“สติ” เป็นไทยมคธ “สมประดี” เป็นไทยสันสกฤต แปลว่าความรู้สึกตัว ในความหมายว่ารู้ตัว เพราะมิได้สลบไสลไป ด้วยกันทั้งคู่ “สติ” ในคำว่า “สิ้นสติ” ก็มีความหมายว่าความรู้สึกตัว เพราะได้สลบไสลไปเหมือนกัน พอถึง “เสียสติ” คำว่า “สติ” กลายเป็นความรู้สึกตัวเพราะมิได้ ฟันเฟือนในความคิดอ่านหรือเป็นบ้าเป็นหลังไปเสียแล้ว ยิ่งพูดว่า “ไม่ได้สติ” ในสำนวน ปัจจุบันที่ใช้เป็นคำคะนองด้วย คำว่า “สติ” ก็ยังมีความหมายแปลกไปค่อนข้างกว้างขวาง ซึ่งคิดว่าทุกคนพอจะนึกออกเองได้ จึงไม่ขอแปลให้ฟัง สรุปแล้ว “สติ” นี้เป็นสิ่งที่ดีทั้งนั้น ไม่ว่าจะใช้ในความหมายอย่างไร และถ้าขาดสติไป ก็จะยุ่งกันยกใหญ่ทีเดียว

(๑๓ กรกฎาคม ๒๕๒๑ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

พระบรมราชาโฆวาทที่ยกมาข้างต้น เป็น พระบรมราชาโฆวาทที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานให้กับผู้สำเร็จการศึกษาจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปี พ .ศ. ๒๕๒๑ พระองค์ทรงใช้กลวิธีการเขียนด้วยการอธิบายความหมายของคำ โดยทรงอธิบายความหมายของ คำว่า “สติ” ไว้อย่างละเอียดและชัดเจน

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

“ปัญญา” แปลตามพจนานุกรมว่าความรู้ทั่ว ตามอรรถะหมายความว่าหลายอย่าง อย่างหนึ่งคือความรู้ทุกอย่าง ทั้งที่เล่าเรียนจดจำมา ที่พิจารณาใคร่ครวญคิดเห็นขึ้นมาและ ได้ฝึกฝนอบรมให้คล่องแคล่วชำนาญขึ้นมาในตัวเอง อีกอย่างหนึ่ง เมื่อมีความรู้ความชัดเจน ชำนาญในวิชาต่างๆ ดังว่า จะยังผลให้เกิดความเฉลียวฉลาด ขึ้นในตัวบุคคล แต่ประการ สำคัญคือความรู้ที่ผนวกกับความเฉลียวฉลาดนั้น จะรวมกันเป็นความสามารถพิเศษขึ้น คือ ความรู้จริงรู้แจ้งชัด รู้ตลอดในสิ่งที่ได้มีโอกาสศึกษา ซึ่งจะให้ผลต่อไปเป็นความรู้เท่าทัน

(๑๔ กรกฎาคม ๒๕๒๑ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

พระบรมราชาโฆวาทที่ยกมาข้างต้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานต่อเนื่อง เป็นวันที่สองให้แก่ ผู้สำเร็จการศึกษาจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปี พ .ศ. ๒๕๒๑ ดังนั้น จะเห็นว่าเนื้อหาที่ ปรากฏในพระบรมราชาโฆวาท มีความสัมพันธ์และต่อเนื่อง กล่าวคือ ในพระบรม ราโฆวาทที่พระราชทานเมื่อวันที่ ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๒๑ พระองค์ได้เกริ่นไว้ในตอนต้นของความคำ ว่า “สติปัญญา” และได้อธิบายความหมายของคำว่า “สติ” ในวันแรก ดังนั้นในวันถัดมาพระองค์จึง ได้อธิบายความหมายของคำว่า “ปัญญา” ไว้อย่างละเอียด

นอกจากนี้ยังพบกลวิธีการเขียนส่วนเนื้อหาด้วยอธิบายโวหารที่ปรากฏร่วมกับเทศนา
โวหาร ดังตัวอย่างต่อไปนี้

โดยปกติโครงการต่างๆ ที่ตั้งขึ้นนั้น จะต้องอาศัยพื้นฐาน วิธีการ และวิชาการเป็น
ส่วนประกอบที่สำคัญ พื้นฐานหมายถึงวัตถุประสงค์ กำลังทุน กำลังบุคคล พร้อมทั้ง
เครื่องมือเครื่องจักรวัสดุอุปกรณ์ทุกอย่าง วิธีการนั้น ได้แก่การวางรูปร่างกำหนดระยะ
ดำเนินการเป็นขั้นเป็นตอน ให้เกี่ยวโยงต่อเนื่องกัน รวมถึงระเบียบปฏิบัติทั้งในตัวบุคคล ทั้ง
ในธุรการทั้งหมด ส่วนวิชาการ ได้แก่หลักความรู้ที่ถูกต้องแท้จริงในงานนั้นๆ ซึ่งนำมาปฏิบัติ
ส่งเสริมพื้นฐานและวิธีการ ให้ได้ผลที่สมบูรณ์แน่นอน เช่นนำมาปฏิบัติเพื่อให้การใช้วัสดุ
อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องจักร และบุคคลมีประสิทธิภาพมากที่สุด หรือนำมาเป็นหลักการใน
การกำหนดแนวทางขั้นตอนของงานให้เป็นไปโดยถูกต้องเที่ยงตรง หากมีความผิดพลาด
เกิดขึ้นก็ใช้เป็นหลักเทียบเคียงตัดสินว่าควรจะเปลี่ยนแปลงไปในแนวทางใด

การที่จะเข้าไปร่วมงานใดก็ตาม เมื่อศึกษาสิ่งเหล่านี้ให้ทราบชัดโดยตลอดแล้ว ทุกคน
จะสามารถปฏิบัติหน้าที่ที่พึงประสงค์ให้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความสะดวกและราบรื่น จึงขอให้
บัณฑิตนำไปคิดพิจารณาเป็นแนวทางปฏิบัติงานสำหรับสร้างตัวสร้างความสำเร็จมั่นคงของ
ประเทศชาติต่อไป

(๑๔ กรกฎาคม ๒๕๑๕ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

พระบรมราชาราชบัณฑิต ปราบกฏกลวิธีการเขียนส่วนเนื้อหาด้วยอธิบายโวหารและ
เทศนาโวหาร กล่าวคือ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงใช้กลวิธีการ เขียนด้วยอธิบายโวหารเมื่อ
ต้องการอธิบายปัจจัยในการทำงานโดยทรงให้ความหมายของคำว่า “พื้นฐาน วิธีการ และ
วิชาการ” จากนั้นทรงใช้กลวิธีการเขียนด้วยเทศนาโวหารเพื่อให้บัณฑิตนำหลักการปฏิบัติงานที่
ทรงกล่าวถึงไปใช้ให้เกิดประโยชน์

คำว่า “ศักดิ์” น่าจะตีความหมายว่า กำลังอำนาจทางวิชาการ ซึ่งเป็นสิ่งที่ท่านจะ
ปล่อยปลดละวางมิได้เป็นอันขาด หากแต่จะต้องรักษา ฝึกฝนเพิ่มพูนให้เต็มเปี่ยมอยู่เสมอ
ส่วนคำว่า “สิทธิ์” นั้น แปลว่าความสำเร็จ หมายความว่าความสำเร็จที่ควรมีควรได้โดยชอบ
การรักษาสิทธิ์ จึงหมายถึงการรักษาความสำเร็จโดยชอบ ข องตน ด้วยการนำเอากำลัง
วิชาการที่มีอยู่ ไปสร้างสรรค์ประโยชน์ส่วนรวมต่างๆ ให้บังเกิดขึ้น และให้เพิ่มพูนยิ่งขึ้น

บัณฑิตที่แท้มีคุณลักษณะและมีความรับผิดชอบต่อผู้อื่นดังกล่าวแล้ว ขอให้ทุกคนในที่นี้ได้
นำไปคิดพิจารณา และปฏิบัติตน ปฏิบัติงานให้ตรงกับที่มีศักดิ์และสิทธิ์อยู่อย่างเต็มภาคภูมิ
(๑๕ กันยายน ๒๕๒๐ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์)

พระบรมราชาवादดังกล่าว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงใช้กลวิธีการเขียนส่วน
เนื้อหาด้วยอธิบายโวหารที่ปรากฏร่วมกับเทศนาโวหาร โดยทรงใช้กลวิธีการเขียนด้วยอธิบาย
โวหาร เมื่อต้องการอธิบายความห มายของคำว่า “ศักดิ์” และ “สิทธิ์” จากนั้นจึงทรงใช้กลวิธีการ
เขียนด้วยเทศนาโวหารเมื่อต้องการให้บัณฑิตตระหนักถึงพระบรมราชาवादที่ได้พระราชทาน

จากการศึกษาพระบรมราชาवादพบว่า กลวิธีการเขียนส่วนเนื้อหาในพระบรมราชาवाद
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จะเห็นได้ว่าพระองค์ท รงใช้กลวิธีการเขียนด้วยอธิบายโวหารเพื่อ
อธิบายความหมายของคำ และอธิบายเนื้อหาต่างๆ ในพระบรมราชาवादอย่างละเอียด จากนั้นจึง
ใช้กลวิธีการเขียนด้วยเทศนาโวหารเมื่อทรงให้ข้อคิดเตือนใจแก่บัณฑิต

๒.๓ กลวิธีการเขียนด้วยสาธกโวหาร

ได้มีผู้ให้ความหมายของ “สาธกโวหาร” ไว้ดังนี้

สุจิตวงศ์ พงศ์ไพบุลย์ อธิบายความหมายของ “สาธกโวหาร” ว่า

สาธกโวหาร คือ การเขียนโดยอ้างตัวอย่างให้เห็นสมควร โดยยกเรื่องอื่นเป็นอุทาหรณ์
ประกอบ เรื่องที่นำมาสาธก เช่น นิทานชาดก นิทานอีสป หรือจากวรรณคดี จากตำนาน
ฯลฯ โวหารชนิดนี้มักใช้แทรกโวหารชนิดอื่น^{๑๖}

ชุมสาย สุวรรณชมภู อธิบายความหมายของ “สาธกโวหาร” ว่า

สาธกโวหาร คือ โวหารที่ยกตัวอย่างหรือยกเรื่องราวมาประกอบเนื้อเรื่อง เพื่อให้ผู้อ่าน
เข้าใจเนื้อเรื่องได้ดียิ่งขึ้น ตัวอย่างหรือเรื่องราวที่ยกมาอาจเกี่ยวกับบุคคล เหตุการณ์ หรือ

^{๑๖} สุจิตวงศ์ พงศ์ไพบุลย์, การเขียน (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด, ๒๕๐๗), ๗๓.

เป็นนิทานก็ได้ ข้อความที่ เป็นสารกโฆหารนี้ต้องปรากฏรวมกับโฆหารชนิดอื่น เช่น เทศนา โฆหาร หรืออธิบายโฆหาร^{๑๗}

บุญยงค์ เกศเทศ อธิบายความหมายของ "สารกโฆหาร" ว่า

สารกโฆหาร เป็นลักษณะการเขียน ที่ยกข้อความหรือข้อมูลมาอ้าง เพื่อสนับสนุน เรื่องราวของตน จะมีลักษณะเด่น คือทำให้เป็นเรื่องเข้าใจ ง่าย เป็นที่เชื่อฟังนับถือของผู้ฟัง ทั่วไป เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับบุคคลที่ผู้ฟังเคารพนับถือ หรือเป็นเรื่องที่จะพิสูจน์ให้เห็นจริงได้ ในทางวิทยาศาสตร์ซึ่งทำให้ผู้เชื่อถือตามด้วยเหตุผล อาจจำแนกได้หลายด้าน เป็นต้นว่า ประวัติศาสตร์ เช่น แนะนำผู้ฟังให้ประพุดิออย ่างไรก็ยกเอาประวัติศาสตร์ตอนที่มีผู้ ประพุดิออยอย่างนั้น และได้รับผลเช่นนั้น มาเล่าให้ฟัง นับว่าเป็นข้อส่งเสริมในการทำความคิด ได้อย่างหนึ่ง

เหตุการณ์ที่เกิดขึ้น เช่น ชาวหนังสือพิมพ์หรือเหตุการณ์ที่ตนพบเห็นมา ถ้าเป็นเรื่องที่ ผู้ฟังรู้ดีอยู่แล้ว ก็นับว่าเป็นดี วย่างที่เหมาะสมชนิดหนึ่งเหมือนกัน เพราะผู้ฟังเห็นได้ง่าย และทันควัน เรื่องนิทานต่างๆ ถ้านิทานที่ยกมานั้นเหมาะสมกับเรื่องที่อธิบาย และมีคติขบขัน ก็อาจ ทำให้ผู้ฟังจดจำได้ดีอย่างแนบแน่นเหมือนกัน ดังนั้นในคำเทศน์ทางศาสนาท่านจึงชักนิทาน ชาดก คือเรื่องพระพุทธเจ้าในชาติก่อนมาเป็นตัวอย่างเสมอๆ นับว่าเป็นวิธีที่ดีของการแสดง ธรรม^{๑๘}

สารกโฆหาร จึงหมายถึงการที่ผู้เขียนหยิบยกตัวอย่างมาอ้างอิงประกอบการอธิบาย เพื่อให้ผู้อ่านเกิดความเข้าใจ และเชื่อถือ การใช้โฆหารประเภทนี้ผู้เขียนต้องเลือกใช้ให้เหมาะสมกับ โอกาสและจุดมุ่งหมายและเขียนได้ถูกต้องตามลักษณะโฆหาร

^{๑๗} ชุมสาย สุวรรณชมภู , "ความรู้เกี่ยวกับโฆหารและภาพพจน์ , " ใน ภาษากับการ สือสาร , ๕๐.

^{๑๘} บุญยงค์ เกศเทศ, **วิถีคิด วิธีเขียน** (กรุงเทพฯ : บริษัท หลักพิมพ์ จำกัด , ๒๕๔๗), ๓๑๐.

จากการศึกษาพระบรมราชาโฆวาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ผู้เขียนวิทยานิพนธ์พบว่า กลวิธีการเขียนด้วยสาธกโวหารนั้น จะไม่ปรากฏเดี่ยวๆ แต่ปรากฏร่วมกับเทศนาโวหาร และอธิบายโวหาร เพื่อให้ผู้อ่านเกิดความเข้าใจเนื้อหาได้ดียิ่งขึ้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

๑) สาธกโวหารที่ปรากฏร่วมกับเทศนาโวหาร

จากการศึกษากลวิธีการเขียนพระบรมราชาโฆวาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว นอกจากทรงใช้โวหารเชิงเทศนาสั่งสอนเพียงอย่างเดียวแล้ว พระองค์ทรงใช้กลวิธีการเขียนด้วยสาธกโวหารเพื่อประกอบเทศนาโวหารอีกด้วย สาธกโวหารที่ทรงใช้ นี้ พระองค์ทรงนำมาจากการสังเกตปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม ด้านต่างๆ หรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในขณะนั้น หรือทรงยกตัวอย่างนิทานเรื่อง เป็นต้น การใช้ตัวอย่างดังกล่าวนี้ ทำให้ผู้อ่านเข้าใจเนื้อหาในพระบรมราชาโฆวาทได้ดียิ่งขึ้น และทำให้พระบรมราชาโฆวาทมีความน่าสนใจมากยิ่งขึ้นอีกด้วย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ในสมัยพุทธกาลนั้น มีพระเจ้าแผ่นดินชื่อพระเจ้าอชาตศัตรูแห่งแคว้นมคธ เจ้าองค์นั้นอยากได้แคว้นวัชชี ซึ่งเป็นเขตที่อยู่ใกล้กับแคว้นมคธ แต่พระองค์ยังเกรงกลัวแคว้นวัชชีมาก เพราะแคว้นวัชชีนั้นมีกำลังมาก แต่ก็อยากที่จะไปตีให้ได้ จึงส่งให้พราหมณ์วิศสการไปที่เมืองหลวงแคว้นวัชชี คือ นครเวสาลี เมื่อไปดูตลาดและปฏิบัติการ พราหมณ์นั้นก็ไปได้เห็นว่าการปกครองของแคว้นวัชชีนั้น คือแคว้นวัชชีนั้นประกอบด้วยเขตต่างๆ หลายเขตและปกครองแต่ละเขตมีเจ้าครองนคร เมื่อมีเรื่องสำคัญใดๆ เจ้าครองนครเหล่านั้น มาประชุมกันเพื่อตัดสินใจในการปฏิบัติ พราหมณ์เห็นเช่นนั้นก็หาอุบาย พราหมณ์แสดงตนให้ประชาชนและเจ้านายในเมืองนั้นไว้ใจ และนิยมอย่างยิ่ง เห็นว่าเป็นคนเก่ง เห็นว่าเป็นคนดีเลยแต่งตั้งให้เป็นอาจารย์ ให้สอนเด็กๆ โดยมากก็เป็นลูกของเจ้าเมืองต่างๆ ในเขตต่างๆ ของแคว้นนั้น พราหมณ์ก็ดีใจ และสั่งสอนในวิชาการต่างๆ รวมทั้งได้พยายามที่จะให้เด็กๆ ลูกของเจ้าครองนครต่างๆ นั้นได้อัจฉกัน สั่งสอนไว้ว่า คนนั้นไม่ดี ว่าตัวดีกว่า ใจความอิจฉานี้ก็เป็นคล้ายๆ โรคติดต่อ ติดต่อกันไปถึงผู้ใหญ่ก็ได้ คราวนั้นก็ติดต่อ เมื่อ ติดต่อกันแล้วพราหมณ์ก็ทราบว่าการสำเร็จ เพราะว่ามีการประชุมของเจ้านครทั้งหลาย พวกที่ควรจะมาประชุม ก็ไม่มาประชุมบ้าง ถ้ามาประชุมก็มาทะเลาะเบาะแว้งกัน พระเจ้าอชาตศัตรูทราบเช่นนั้น ก็เข้ามาตีเมืองได้โดยง่ายตาย

เรื่องนี้โบราณแล้ว แต่ขอบอกว่าเท่ากับเป็นเรื่องที่เป็นการแสดงถึงลูกไม่แก่ซึ่งทุกวันนี้ก็ใช้เหมือนกัน เราอยู่ในสมัยที่ลำบากและอันตราย ใครมาใช้ลูกไม่นี้ เราต้องทราบการยุยงที่มี เราป้องกันได้โดยง่าย ไม่ใช่สิ่งที่ยาก ข้าพเจ้าเคยพูดมาเมื่อสองสามปีมาแล้วถึงความเป็น

คนว่า คนนี้ต่างกับสัตว์อย่างไร ได้บอกว่า คนเราได้เปรียบสัตว์ เพราะเรามีสมองเราคิด
 พิจารณาได้ สิ่งใดที่เราจะกระทำต้องคิดเสียก่อนอย่างนี้ไม่มีการยุงที่จะแตะต้องเราได้ ทุก
 คนทั้งบัณฑิตที่สำเร็จในวันนี้ ทั้งนิสิตที่กำลังศึกษาอยู่ ทั้งครูบาอาจารย์ ทั้งประชาชนทั่วไป
 ในเมืองไทยนี้ รู้ลึกว่ารักชาติไม่ยอมให้ชาติเป็นอย่างอื่น อยากเป็นอิสระภาพอยากเป็นไทย
 แต่ว่าเราต้องป้องกันชาติ โดยไม่ฟังคำยุง หรือเมื่อโดนยุงแล้ว ต้องพิจารณา เราไม่ตก
 หลุม การยุงนั้นอย่าไปคิดว่ามีการยุงภายนอกเท่านั้นเอง หมายถึงบุคคลที่สาม หรือคน
 อื่นมายุง การยุงนี้มีสองประเภท ประเภทภายนอก คือ ศัตรู คือ บุคคล ๒ ประเภทที่สอง
 ประเภทภายใน ภายในเราเอง คือ ความโกรธ ความโลภ ความหลง นั้นเป็นศัตรูเหมือนกัน
 เป็นยุงแต่ว่าจะแก้ไขได้เช่นเดียวทั้งนั้น ต้องแก้ไขด้วยการพิจารณา การยั้งคิดก่อน
 ปฏิบัติงานใดๆ นี้จะเป็นผลให้เราประชาชนคนไทยได้อยู่เป็นสุขมีสิทธิ และมีเสรีภาพตามที่
 เราต้องการ เพื่อที่จะจัดการยุงนี้ก็ยังมี คือ สามัคคี สามัคคีมีได้อยู่ในคณะอยู่ในสถาบัน
 เช่น จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และในชาติสามัคคีที่สำคัญที่สุดคืออะไร ก็คือสามัคคีในชาติ
 ไม่ใช่ว่า ความสามัคคีในคณะไม่ดี แต่ต้องระวัง ถ้าสามัคคีกัน แต่ว่าไปก้าวกายหรือไปทำให้
 ผู้อื่นเดือดร้อน ในสถาบันก็เป็นความผิด ถ้าสามัคคีในสถาบันไปทำให้คนอื่นเสียหายหรือ
 เดือดร้อนก็ไม่ดี เพราะทำให้เสียหายต่อสามัคคีของชาติ กลับมากถึงเรื่องหน้าที่หน้าที่ของ
 ท่านคือว่าเป็นนิสิต จะเป็นผู้ใหญ่ จะเป็นผู้น้อยรักสามัคคี ขอฝากข้อนี้ไว้เพื่อที่จะพิจารณา
 ความเป็นไทยนั้น ขอย้ำอีกทีว่าเราพิเศษ เราไม่เหมือนคนอื่น เราชักไทย แล้วก็ความคิดนี้
 อาจจะต่างกัน เช่น ตะกี้คิดถึงอย่างหนึ่งว่าฝนตก ฝนตกหนักนั้นสำหรับคนไทยเรารู้ว่าเป็น
 นิมิตดีถือว่าอากาศดีร่มเย็น ต่างประเทศ ภาษาฝรั่งเขาบอกว่า อากาศไม่ดี บอกว่าวันนี้
 อากาศแย่มาก เลวมาก ถ้าแปลเป็นภาษาไทย เรารู้ว่าอากาศร่มเย็น หวัง ว่าการที่อากาศดี
 ร่มเย็นเป็นมงคลเช่นนี้จะทำให้ทุกสิ่งทุกอย่างเรียบร้อย แทนที่จะอวยพรแก่ท่านทั้งหลายให้มี
 ความสุขความเจริญทั่วๆ กัน ข้าพเจ้าขอฝากความคิดว่า วันนี้เป็นวันมงคล มีความเจริญ
 เป็นนิมิตดี สำหรับอนาคต.

(๓ สิงหาคม ๒๕๐๔ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

จากพระบรมราโชวาทที่ยกมาข้างต้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงใช้กลวิธีการ
 เขียนส่วนเนื้อหาด้วยสาธกโวหารที่ปรากฏร่วมกับเทศนาโวหาร กล่าวคือ พระองค์ทรงใช้กลวิธีการ
 เขียนด้วยสาธกโวหาร โดยทรงยกตัวอย่างความแตกสามัคคีใน เรื่องสามัคคีเกาต์คำฉันท์ จากนั้น
 ทรงใช้กลวิธีการเขียนด้วยเทศนาโวหารซึ่งมีเนื้อหาเป็นการสั่งสอนและให้ข้อคิดเกี่ยวกับความ
 สามัคคี

ท่านทั้งหลายคงจะรู้จักนิทานเรื่อง "กระต่ายกับเต่า" กระต่ายมีใจพองโต ทะนงตนว่าไม่มีผู้ใดวิ่งเร็วเสมอเหมือน ยิ่งเต่านั้นก็เป็นคนละซัย น แต่ความที่ทะนงตัวว่าตัวเองเก่ง วิ่งไปยังไม่ทันถึงที่หมาย ไปนอนหลับเสีย ปล่อยให้เต่าซึ่งเดินช้ากว่ามากไปถึงที่หมายได้ก่อน

นิทานเรื่องนี้สอนให้รู้ว่า อย่าทะนงตัวว่าวิเศษกว่าผู้อื่น อย่าอวดเก่งเกินไป จะทำการสิ่งใดจงไตร่ตรองให้รอบคอบ ถ้าเป็นเรื่องเล็กโทษชองความไม่รอบคอบก็จะน้อย แต่ถ้าเป็นเรื่องใหญ่ เป็นเรื่องของชาติบ้านเมือง ก็จะเป็นผลเสียหายแก่ชาติบ้านเมืองได้ ฉะนั้น จะกระทำการสิ่งใด จงใช้สมองไตร่ตรองดูให้รอบคอบเสียก่อน

(๑๔ กรกฎาคม ๒๕๐๕ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

พระบรมราชาบาทข้านั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงใช้กลวิธีการเขียนด้วยสาธกโวหารที่ปรากฏร่วมกับเทศนาโวหาร คือ ทรงกล่าวถึงนิทานเรื่องกระต่ายกับเต่านำมาก่อนซึ่งเป็นกลวิธีการเขียนด้วยสาธกโวหาร จากนั้นจึงใช้กลวิธีการเขียนด้วยเทศนาโวหาร โดยมีเนื้อหาซึ่งสั่งสอนในเรื่องความทะนงตน จะทำการสิ่งใดก็ควรมีความรอบคอบเสมอ

การปฏิบัติงานต่างๆ นั้น เท่าที่สังเกตเห็นมา มีอยู่สองลักษณะ ลักษณะหนึ่ง คือทำโดยมิได้เข้าถึงจุดประสงค์ เช่น มุ่งแต่จะสอนนักเรียน เพียงให้สอบผ่านไล่ได้ แต่มิได้เห็นว่านักเรียนจะนำวิชาการไปใช้ได้อย่างไร หรือทำงานให้เสร็จไปตามเรื่อง โดยไม่เข้าใจว่าทำไปเพื่อประโยชน์อะไร อีกลักษณะหนึ่งนั้นตรงกันข้าม ไม่ว่าจะสั่งสอนหรือทำสิ่งใด ก็ทราบถึงความมุ่งหมายอย่างแจ่มชัด เมื่อรับภาระสิ่งใดมากระทำแล้ว ก็นำมาพิจารณาโดยละเอียดรอบคอบ ไม่ตื่นตระหนกหรือวุ่นวาย แล้วพยายามปฏิบัติโดยเต็มความสามารถ ให้สมเหตุสมผล คำนึงถึงวัตถุประสงค์ตลอดจนผลดีหรือผลร้ายที่จะเกิดตามมาภายหลังเป็นสำคัญ ลักษณะการทำงานสองประการนี้ พิจารณาแล้ว ทุกคนย่อมทราบได้ว่าควรเลือกเอาลักษณะใด เพราะฉะนั้น ในการที่จะได้รับตำแหน่งหน้าที่ต่อไป ขอให้พยายามฝึกฝนตนเองและอบรมสั่งสอนศิษย์ ให้ทราบถึงลักษณะการปฏิบัติงาน ที่ถูกที่แท้ไว้เสมอ ตลอดเวลา จักได้ทำตัวและทำการงานโดยมีประสิทธิภาพเต็มเปี่ยม สมกับที่ได้รับการศึกษาชั้นสูงมาแล้ว

(๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๑๖ วิทยาลัยวิชาการศึกษา พิษณุโลก)

พระบรมราชาบาทข้านั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงใช้กลวิธีการเขียนด้วยสาธกโวหารที่ปรากฏร่วมกับเทศนาโวหาร ทรงใช้สาธกโวหารเมื่อทรงกล่าวถึงการปฏิบัติงานของครู โดย

ทรงยกตัวอย่าง ลักษณะการสอนเพื่อให้เห็นความแตกต่างอย่างชัดเจน และทรงใช้กลวิธีการเขียนด้วยเทศนาโวหาร ซึ่งเนื้อหาที่ปรากฏนั้น เป็นลักษณะให้ข้อคิดเกี่ยวกับหลักปฏิบัติในการทำงาน

จากตัวอย่างพระบรมราโชวาทข้างต้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงใช้กลวิธีการเขียนส่วนเนื้อหาด้วยสาธกโวหารที่ปรากฏร่วมกับเทศนาโวหาร เมื่อทรงยกตัวอย่างหรือกล่าวถึงนิทานเรื่องใดเรื่องหนึ่ง พระองค์จะสอดแทรกแนวคิดไว้เสมอ ทั้งนี้เพื่อให้บัณฑิตเข้าใจเนื้อหาสาระที่ปรากฏในพระบรมราโชวาทได้เข้าใจมากยิ่งขึ้น

๒) สาธกโวหารที่ปรากฏร่วมกับอธิบายโวหาร

ธนรัชฎ์ ศิริสวัสดิ์ ได้กล่าวถึง การยกตัวอย่าง ไว้ว่า

การยกตัวอย่างจะช่วยให้ผู้รับสารเข้าใจสิ่งที่คุณต้องการกล่าวถึงได้ง่ายขึ้น ดังนั้น การเลือกตัวอย่างจึงเป็นเรื่องสำคัญ ตัวอย่างที่จะ นำมา ยก จะต้องช่วยให้ผู้รับสารสามารถเข้าใจสิ่งที่กำลังกล่าวถึงได้ดีขึ้นและต้องไม่ยกตัวอย่างมากจนเกินไป ตัวอย่างที่

นำมาใช้ควรจะเป็นตัวอย่างที่ผู้รับสารสามารถจะพบเห็นได้ในชีวิตประจำวัน หรือสามารถ จะทำความเข้าใจได้ง่าย ยิ่งเรื่องที่ต้องการสื่อมีความยากเพียงไร ตัวอย่างก็ยิ่งมีความจำเป็นมากขึ้นเท่านั้น^{๑๙}

จากการศึกษาผู้เขียนวิทยานิพนธ์พบว่า พระบรมราโชวาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีกลวิธีการเขียนโดยใช้สาธกโวหารเพื่อประกอบกลวิธีการเขียนด้วยอธิบายโวหาร ตัวอย่างที่ใช้ในที่นี้ พระองค์ทรงยกตัวอย่างเรื่องใกล้ตัว เช่น ปัญหาสังคม สถานการณ์ต่างๆ ในช่วงนั้นๆ เป็นต้น การใช้ตัวอย่างดังกล่าว ทำให้บัณฑิตเข้าใจเนื้อหาในพระบรมราโชวาทได้เป็นอย่างดี ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ในปัจจุบัน การสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าทุกด้านทุกระดับต้องใช้เทคโนโลยีเป็นปัจจัยสำคัญ เพื่อความรวดเร็วและถูกต้องมั่นคง บัณฑิตที่เรียนสำเร็จออกไป จึงนับว่า จะได้ เป็นกำลังและเป็นหลักในงานพัฒนาประเทศและชุมชน ในทุกๆ วงการ การใช้เทคโนโลยีนั้น ย่อมกระทำได้หลายแง่ หลายมุม แง่หนึ่งที่ควรพึงเล็งเป็นพิเศษ ก็คือใช้ให้เกิดประโยชน์ใน

^{๑๙} ธนรัชฎ์ ศิริสวัสดิ์ , ภาษาเพื่อการสื่อสาร หน่วยที่ ๖, พิมพ์ครั้งที่ ๑๐ (นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๓๖), ๓๒๐.

ด้านประหยัด เพราะการประหยัดเป็นสิ่งที่ยั่งยืนและในกาลทุกเมื่อ
เท่าที่ปรากฏแล้วเทคโนโลยีช่วยให้ประหยัดได้อย่างดีเลิศ ในการสร้างเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ แต่ก่อนเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ทำได้ยากยิ่งและมีราคาสูงมาก คนส่วนน้อยเท่านั้นที่
ได้รับประโยชน์จากเครื่องมือดังกล่าว แต่ปัจจุบันเทคโนโลยีช่วยให้สร้างและผลิตได้โดยง่าย
และสะดวกด้วยราคาต่ำ อย่างเครื่องรับวิทยุทรานซิสเตอร์ เวลานี้ใช้กันได้อย่างแพร่หลาย
ทำให้คนทั่วไปได้รับประโยชน์ ในด้านข่าวสารและการบันเทิงโดยทั่วถึง ในด้านอื่นๆ เช่น
เกษตรกรรม อุตสาหกรรม แม้จะเป็นเพียงงานระดับชาวบ้าน เทคโนโลยีก็อาจช่วยได้เป็น
อย่างดี ยกตัวอย่าง เช่นการทำยางพารา ถ้าทำตามแบบพื้นบ้าน ซึ่งทำกันตามมีตามเกิด
ขาดความระมัดระวังในความสะอาดเรียบร้อยก็มักได้ยางแผ่นที่มีคุณภาพต่ำ ทำให้ขาย
ไม่ได้เต็มราคา แต่ถ้านำเทคโนโลยีอย่างง่ายๆ มาใช้ ให้มีการใช้กรรมวิธีที่ถูกต้องและ
แน่นอนสม่ำเสมอ ก็จะได้ยางแผ่นที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน ขายได้เต็มราคา การใช้ความ
ระมัดระวัง และกรรมวิธีที่ละเอียดแน่นอนเพียงเล็กน้อย โดยมีทำให้ต้องสิ้นเปลืองเกินกว่า
ปรกติ แล้วได้ผลประโยชน์เพิ่มสูงขึ้น เช่นนี้ นับว่าเป็นการประหยัดด้วยอย่างหนึ่ง ซึ่งเป็น
ประโยชน์ต่อชาวสวนยางมาก

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงขลาวิทยาเขต

(๓๐ ตุลาคม ๒๕๒๑ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า)

พระบรมราชาทวาททข้างต้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงใช้กลวิธีการเขียนด้วย
สาธกโวหารที่ปรากฏร่วมกับอธิบายโวหาร โดยทรงใช้กลวิธีการเขียนด้วยอธิบายโวหารเพื่ออธิบาย
การใช้เทคโนโลยีให้เกิดประโยชน์ในด้านการประหยัด และทรงใช้กลวิธีการเขียนด้วยสาธกโวหารเพื่อ
ยกตัวอย่างเทคโนโลยีที่ประหยัดซึ่งใช้ในชีวิตประจำวัน

บัณฑิตแต่ละคนถือได้ว่าเป็นนักวิชาการ . นักวิชาการนั้นควรต้องเรียนรู้สิ่งต่างๆ ได้
โดยเบ็ดเสร็จ และทราบได้แน่ชัดว่าสรรพสิ่งทั้งหลายดำรงอยู่พร้อมกับเจริญยิ่งขึ้นไปได้
เพราะมีความสมดุลในตัวเอง อย่างชีวิตมนุษย์เรานี้ดำรงอยู่ได้เพราะมีออกซิเจน ไฮโดรเจน
และคาร์บอน อันเป็นส่วนประกอบสำคัญของชีวิต ได้สัดส่วนกัน . เมื่อใด ส่วนประกอบอัน
เป็นแก่นแกนของชีวิต ส่วนใดส่วนหนึ่งบกพร่องขาดหายไป ไม่อาจแก้ไขให้คงคืนสมดุลได้
เมื่อนั้น ชีวิตก็เสื่อมโทรมแตกดับ. ธรรมชาติอื่นๆ ตลอดจนสิ่งที่มีมนุษย์ปรุงแต่งสร้างสรรคขึ้น
เช่น เครื่องจักร โรงงาน อาคาร บ้านเรือน แม้กระทั่งเศรษฐกิจ กฎหมาย และทฤษฎีต่างๆ ก็
เหมือนกัน ล้วนต้องมีส่วนประกอบที่สมดุลทั้งสิ้น

(๘ สิงหาคม ๒๕๓๔ มหาวิทยาลัยมหิดล)

พระบรมราชาโหวาทดังกล่าว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงใช้กลวิธีการเขียนด้วย
สาธกโหวาทที่ปรากฏร่วมกับอธิบายโหวาท จากตัวอย่างข้างต้น พระองค์ทรงใช้กลวิธีการเขียนด้วย
อธิบายโหวาท โดยทรงอธิบายคุณสมบัติของนักวิชาการ จากนั้นทรงใช้กลวิธีการเขียนด้วยสาธก
โหวาทเพื่อยกตัวอย่างให้เข้าใจเนื้อหาพระบรมราชาโหวาทมากยิ่งขึ้น

การให้การศึกษานั้น กล่าวสั้นๆ โดยความหมายรวบยอด คือการช่วยให้บุคคลค้นพบวิธี
ดำเนินชีวิตที่ถูกต้องเหมาะสม ไปสู่ความเจริญและความสุขตามอัตภาพตามนัยนี้ ผู้สอนมี
หน้าที่ต้องหาความรู้และวิธีการดำเนินชีวิต มาให้ศิษย์ได้รู้ได้ ทราบ เพื่อให้สามารถเรียนรู้
ต่อไป และดำเนินชีวิตต่อไปได้ด้วยดี จนบรรลุจุดหมาย ความรู้กับทั้งวิธีการที่ต้องการนั้น มี
อยู่แล้วครบถ้วนพร้อมมูล ผู้ใดมีอุปบายหรือมีกระบวนการคิดการปฏิบัติอันแยบคาย ซึ่งเป็น
ปัจจัยสำคัญที่สุด ทั้งในการแสวงหาความรู้ ทั้งในการถ่ายทอดความรู้นี้ เกิดจากความระลึก
ได้ถึงความรู้ที่ได้ผ่านพบมาแล้ว ประกอบกับความรู้อัน ตื่นตัว และความคิดอ่านที่ว่องไว
เฉลียวฉลาด ซึ่งปรกตินั้นทุกคนจะฝึกฝนให้เกิดขึ้นได้ ไม่เกินวิสัย แล้วนำมาใช้ควบเข้ากับ
ความรู้ความถนัดของตน ให้เป็นประโยชน์ทุกโอกาส ยกตัวอย่างเช่น ผู้สอนที่ทักภาษาที่รู้จักใช้
อธิบายอันแยบคาย ย่อมหาความรู้จากตำราทั้งเก่าใหม่ได้กว้างขวาง หลายแง่หลายมุม และ
ย่อมเลือกเฟ้นส่วนที่พอเหมาะพอดี นำมาใช้ให้เกิดผลที่สมบูรณ์ได้

(๑๙ มิถุนายน ๒๕๒๒ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ)

พระบรมราชาโหวาทข้างต้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงใช้กลวิธีการเขียนด้วยอธิบาย
โหวาท เพื่ออธิบายความหมายของการให้การศึกษ และทรงใช้กลวิธีการเขียนด้วยสาธกโหวาทโดย
ทรงยกตัวอย่างเพื่อให้เข้าใจเนื้อหาได้ดียิ่งขึ้น

จากตัวอย่างพระบรมราชาโหวาทที่ยกมานั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงใช้กลวิธีการ
เขียนด้วยสาธกโหวาทที่ปรากฏร่วมกับอธิบายโหวาท กลวิธีการเขียนลักษณะนี้เป็นลักษณะหนึ่งที่
พระองค์ทรงนิยม เนื่องจากต้องการยกตัวอย่างเพื่อให้เข้าใจเนื้อหาพระบรมราชาโหวาท และพระองค์
อธิบายรายละเอียดเนื้อหาไว้อย่างชัดเจน ทำให้พระบรมราชาโหวาทน่าอ่านและน่าสนใจมากยิ่งขึ้น

นอกจากกลวิธีการ เขียนส่วนเนื้อหาที่กล่าวถึงข้างต้นแล้ว ผู้เขียนวิทยานิพนธ์ยังพบว่า
พระบรมราชาโหวาท บางองค์ปรากฏกลวิธีการเขียนด้วยโหวาท ๓ ลักษณะคือ ปรากฏการใช้ อธิบาย
โหวาท สาธกโหวาท และเทศนาโหวาท ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ปัญญาแปลว่าความรู้ทั่ว มีอยู่ ๒ ลักษณะด้วยกัน คือปัญญาที่เกิดจากการเล่าเรียนจดจำมาอย่างหนึ่ง กับปัญญาที่เกิดจากการศึกษาสังเกต และนำมาขบคิดพิจารณาจนรู้ชัดอย่างหนึ่ง บัณฑิตแต่ละคนในที่นี้ เชื่อว่า ต่างได้รับการศึกษาอบรมมาแล้วเป็นอย่างดี แต่ในด้านการศึกษาสังเกตนั้น อาจยังย่อหย่อนอยู่บ้าง เพราะมีประสบการณ์ในชีวิตไม่มากนัก ทุกคนจึงควรจะได้สนใจสังเกตศึกษาเรื่องราว บุคคล และสิ่งต่างๆ ที่แวดล้อม และเกี่ยวข้องกับตัวองให้มาก อย่าละเลยหรือมองข้ามแม้สิ่งเล็กน้อย เช่น ต้นหญ้า ซึ่งถ้าศึกษาพิจารณาให้ดี ก็จะก่อให้เกิดปัญญาได้ หญ้านั้นมีทั้งหญ้าที่เป็นวัชพืชซึ่งเป็นโทษและหญ้าที่มีคุณอย่างหญ้าแฝก ซึ่งเป็นประโยชน์อย่างยิ่งแก่การอนุรักษ์ดินและน้ำ เพราะมีรากที่ยังลึกแผ่กระจายลงไปตรงๆ ทำให้อุ้มน้ำและยึดเหนี่ยวดินได้มั่นคง และมีลำต้นชิดติดกันแน่นหนา ทำให้ดักตะกอนดิน และรักษาหน้าดินได้ดี คนเราก็คงเหมือนกัน มีทั้งบุคคลที่มีชีวิตอยู่โดยเปล่าประโยชน์ และบุคคลที่มีชีวิตอยู่อย่างมีคุณค่า ต้นหญ้าจึงเป็นบทเรียนได้อย่างดีเลิศสำหรับนำมาพิจารณาเทียบเคียงให้เป็นคติ ในการดำเนินชีวิตของคุณ ว่าควรจะประพฤติปฏิบัติตนอย่างไร ซึ่งอยู่ ณ ที่ใดก็มีแต่สร้างปัญหาความเดือดร้อนให้แก่ที่นั้น หรือควรจะประพฤติปฏิบัติตนอย่างไร ซึ่งมีแต่สร้างสรรค์ประโยชน์ และความมั่นคง เป็นปึกแผ่นให้แก่ตน และแก่แผ่นดินอันเป็นที่อยู่อาศัย

(๒๔ กรกฎาคม ๒๕๕๐ มหาวชิยาลัยเกษตรศาสตร์)

พระบรมราชาโฆวาทข้างต้น ปรากฎกวิธีการเขียน ๓ ลักษณะ คือ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงใช้กลวิธีการเขียนส่วนเนื้อหาด้วยอธิบายโวหาร โดยทรงอธิบายความหมายของคำว่า “ปัญญา” จากนั้นทรงใช้กลวิธีการเขียนด้วยสาธกโวหาร โดยทรงยกตัวอย่างหญ้าที่เป็นวัชพืชซึ่งเป็นโทษ และหญ้าแฝกที่มีคุณเพราะช่วยในการอุ้มน้ำได้ดี เพื่อต้องการให้ผู้อ่านเข้าใจพระบรมราชาโฆวาทได้ดียิ่งขึ้น และท้ายสุดจึงใช้กลวิธีการเขียนด้วยเทศนาโวหารเมื่อต้องการให้แนวคิดและหลักปฏิบัติแก่บัณฑิต

การรู้จักประมาณสถานการณ์ ได้แก่การรู้จักพิจารณาสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ให้เห็นชัดถึงความเป็นมา และที่เป็นอยู่ แล้วคาดว่าจะเป็นไปอย่างไรในอนาคต อย่างเช่น เมื่อเกิดน้ำท่วม ณ ที่ใดที่หนึ่ง ก็จะต้องศึกษาสถานการณ์ต่าง ๆ ให้รู้กระจ่างทั่วถึง เริ่มแต่น้ำท่วมนั้นเกิดขึ้นมาอย่างไร ในพื้นที่นั้นมีสภาพเป็นอย่างไร เคยมีน้ำท่วมมาแล้วกี่ครั้ง มีระยะถี่ห่างอย่างไร แต่แต่ละครั้งก่อให้เกิดความเสียหายมากน้อยเพียงใด และในปัจจุบันมีลักษณะอย่างไร เหมือนกันหรือแตกต่างกันอย่างไร เมื่อรู้สถานการณ์ที่เป็นมาและที่เป็นอยู่แน่ชัด ก็ควรประมาณสถานการณ์ได้ว่าในอนาคตจะเป็นอย่างไร และจะเกิดขึ้นอีกเมื่อใด

การแก้ไขป้องกัน ก็จะสามารถกำหนดวิธีการได้ถูกต้องกับปัญหา และสภาพพื้นที่ ทั้งสามารถกำหนดเวลาปฏิบัติได้ว่า การใดควรจะทำก่อนหลัง และการใดเป็นการด่วน ที่จะต้องเร่งทำให้แล้วเสร็จทันการณ์ทันเวลา เพื่อป้องกันความเสียหายไม่ให้เกิดมีขึ้นอีก การรู้จักประมาณสถานการณ์จึงเป็นสิ่งที่สำคัญยิ่ง ในการปฏิบัติงาน ยิ่งประมาณสถานการณ์ได้ถูกต้องเพียงใด ก็จะทำให้งานที่ทำสำเร็จผลสมบูรณ์ และได้ประโยชน์คุ้มค่ามากขึ้นเพียงนั้น

(๑๗ กรกฎาคม ๒๕๔๑ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

พระบรมราชาโชวาทดังกล่าว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงใช้กลวิธีการเขียนส่วนเนื้อหา ๓ ลักษณะ คือ ทรงใช้กลวิธีการเขียนด้วยอธิบายโวหาร โดยทรงอธิบายความหมายของการรู้จักประมาณสถานการณ์ จากนั้นทรงใช้กลวิธีการเขียนด้วยสาธกโวหารเพื่อต้องการยกตัวอย่าง โดยทรงยกตัวอย่างการแก้ไขปัญหาน้ำท่วม เพื่อช่วยให้เข้าใจการประมาณสถานการณ์ และทรงใช้กลวิธีการเขียนด้วยเทศนาโวหารเมื่อต้องการแนะนำให้บัณฑิตนำการประมาณสถานการณ์ที่ถูกต้องไปใช้ในการปฏิบัติงาน

ผลการศึกษาการเขียนส่วนเนื้อหาพบ ว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ใช้กลวิธีการเขียนด้วยการอธิบาย เพื่อเริ่มต้นเนื้อหาโดยอาจเป็นการอธิบายจำแนกเนื้อหาออกเป็นประเภทหรืออธิบายความหมายของคำ เมื่อทรงอธิบายแล้วก็ทรงตัวอย่างประกอบความเข้าใจเสมอโดยทรงใช้กลวิธีการเขียนด้วยสาธกโวหาร และจบลงด้วยกลวิธีการเขียนด้วยเทศนาโวหาร โดยทรงใช้กลวิธีนี้เมื่อต้องการให้คำแนะนำสั่งสอน หรือหลักปฏิบัติต่างๆ แก่บัณฑิต

๓. กลวิธีการเขียนส่วนลงท้าย

กลวิธีการเขียนส่วนท้ายที่ปรากฏในพระบรมราชาโชวาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มักจบด้วยคำอวยพร แสดงความยินดีแก่ผู้สำเร็จการศึกษา และจบด้วยคำคม ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ขออวยพรให้ทุกคนประสบความสำเร็จในชีวิต มีความเจริญรุ่งเรืองในหน้าที่การงาน และขอให้ผู้ที่มาร่วมในพิธีนี้ มีความสุขสวัสดิ์ทั่วหน้ากัน

(๑๑ ตุลาคม ๒๕๑๑ มหาวิทยาลัยศิลปากร)

ขออวยพรให้บัณฑิตใหม่มีความเข้มแข็งสมบูรณ์ด้วยกำลังกาย กำลังใจ และกำลังปัญญา เพื่อสามารถปฏิบัติหน้าที่การงานให้สัมฤทธิ์ผลตามที่มุ่งหมาย และให้มีความสุข ความเจริญก้าวหน้าในชีวิตทุกประการ

(๒๕ กรกฎาคม ๒๕๓๙ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์)

จากพระบรมราโชวาทข้างต้น จะเห็นได้ว่าพระบาท สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงใช้ กลวิธีการเขียนส่วนท้ายด้วยข้อความสั้นๆ กระชับ เข้าใจง่าย สื่อความหมายชัดเจน โดยทรงแสดงความยินดีแก่บัณฑิต และกล่าวคำอวยพร นอกจากนี้ยังปรากฏกลวิธีการเขียนส่วนท้ายในพระบรมราโชวาทด้วยพุทธสุภาษิต ดังนี้

ข้าพเจ้าขอแสดงความยินดีต่อท่าน ทั้งหลาย ในเกียรติที่ท่านได้รับ ณ ท่ามกลางสันนิบาตนี้ และขอให้ท่านจงรำลึกถึงเกียรตินี้ และรักษาไว้ด้วยความสัตย์สุจริต ให้สมกับพุทธภาษิต ว่า “คนยอมได้เกียรติคือชื่อเสียงเพราะความสัตย์”

ข้าพเจ้าขออวยพรให้ท่านที่มาร่วมชุมนุม ณ ที่นี้ จงประสบความสำเร็จสูงสุดดี โดยทั่ว

มหาวิทยาลัยศิลปากร ส่วนพลขัตติย์
(๑๒ มิถุนายน ๒๕๓๗ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

จากการศึกษากลวิธีการเขียนส่วนลงท้าย ผู้เขียนวิทยานิพนธ์พบว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงใช้กลวิธีการเขียนส่วนลงท้ายด้วย พุทธสุภาษิตในพระบรมราโชวาทเพียงองค์เดียว พระบรมราโชวาทที่ยกมาข้างต้นนั้นมีกลวิธีการเขียนส่วนลงท้าย คือพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเริ่มต้นด้วยการแสดงความยินดีแก่บัณฑิต ตามด้วยพุทธสุภาษิต และจบด้วยคำอวยพร

จากการศึกษากลวิธีการเขียน พระบรมราโชวาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ผู้เขียนวิทยานิพนธ์พบว่า กลวิธีการเขียน แบ่งออกเป็น ๓ ส่วน ได้แก่ ส่วนขึ้นต้น ส่วนเนื้อหา และส่วนลงท้าย พระบรมราโชวาทที่พระราชทานให้บัณฑิตจากมหาวิทยาลัยต่างๆ นั้น มีรูปแบบที่เหมือนกัน กล่าวคือ กลวิธีการเขียน ส่วนขึ้นต้นของพระบรมราโชวาท ขึ้นต้นด้วยการเกริ่นนำ ทักทาย แสดงความชื่นชมยินดีแก่ผู้สำเร็จการศึกษา ความก้าวหน้า ในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน ของมหาวิทยาลัยนั้นๆ และกล่าวขอบคุณทางมหาวิทยาลัยที่มอบปริญญาบัตรนี้มาให้แก่พระองค์

ส่วนกลวิธีการเขียนเนื้อหานั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงใช้กลวิธีการเขียนโดยใช้เทศนาโวหาร อธิบายโวหาร และสาธกโวหาร ซึ่งผู้เขียนวิทยานิพนธ์พบว่า พระองค์ทรงใช้กลวิธีการเขียนส่วนเนื้อหาด้วยเทศนาโวหารมาก ที่สุด เนื่องจากพระบรมราชาโฆวาทที่พระราชทานให้แก่ผู้สำเร็จการศึกษามีเนื้อหาเป็นการให้ข้อคิดและหลักปฏิบัติต่างๆ ในส่วน กลวิธีการเขียนด้วยอธิบายโวหาร แบ่งออกเป็น ๒ ลักษณะ ได้แก่ การอธิบายเพื่อวิเคราะห์ หรือจำแนกเนื้อหาออกเป็นประเภท และการอธิบายความหมายของคำหรือนิยาม นอกจากนี้ยังพบกลวิธีการเขียนส่วนเนื้อหาด้วยอธิบายโวหารที่มีเทศนาโวหารปรากฏร่วมอยู่ด้วย กลวิธีการเขียน สุดท้าย คือ การใช้สาธกโวหาร ซึ่งโวหารลักษณะนี้ที่ปรากฏในพระบรมราชาโฆวาทพบ ว่า สาธกโวหารจะไม่ ปรากฏเดี่ยวๆ แต่ปรากฏร่วมกับโวหารลักษณะอื่น กล่าวคือ สาธกโวหารปรากฏร่วมกับเทศนาโวหาร และสาธกโวหารที่ปรากฏร่วมกับอธิบายโวหาร ทั้งนี้จากการศึกษาพบว่า พระบรมราชาโฆวาทบางองค์ปรากฏกลวิธีการเขียนด้วยโวหาร ๓ ลักษณะคือ การใช้อธิบายโวหาร สาธกโวหาร และเทศนาโวหาร

กลวิธีการเขียนส่วนลงท้าย ในพระบรมราชาโฆวาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมักจบด้วยคำอวยพร การแสดงความยินดีแก่บัณฑิต และพุทธสุภาษิต

กลวิธีการเขียนต่างๆ ที่พบในพระบรมราชาโฆวาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว แสดงให้เห็นพระอัจฉริยภาพในด้านอักษรศาสตร์ได้เป็นอย่างดี เนื่องจากพระบรมราชาโฆวาทแต่ละองค์จะมีขนาดสั้น แต่เปี่ยมไปด้วยเนื้อหาสาระ อีกทั้งทรงใช้ภาษาสั้น กระชับ รัดกุม อ่านง่าย เข้าใจง่าย และยังสามารถสื่อความหมายได้ชัดเจนอีกด้วย อีกทั้งสามารถน้อมนำเนื้อหาในพระบรมราชาโฆวาทมาเป็นแนวทางในการปฏิบัติได้เป็นอย่างดี

บทที่ ๓

ลักษณะการใช้ภาษาในพระบรมราโชวาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

พระบรมราโชวาท พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๙๓ - ๒๕๔๒ พระบรมราโชวาท แสดงให้เห็นว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระอัจฉริยภาพทางภาษา เป็นเลิศ วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะศึกษาลักษณะการใช้ภาษาในพระบรมราโชวาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทั้งในเรื่องระดับภาษา การใช้คำ ประโยค สำนวน การใช้ภาพพจน์ และการเชื่อมโยงความ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

๑. ระดับภาษา

ภาษานับเป็นเครื่องมือในการสื่อสารความรู้ ความคิด ความรู้สึก ทักษะคติ เน้น ออกจากในสังคมหนึ่ง แบ่งคนออกเป็นหลายกลุ่ม หลายชนชั้น หลายระดับ ภาษาจึงแบ่งออกเป็นระดับเพื่อใช้ให้เหมาะสมกับบุคคล และมนุษย์ยังใช้ภาษาโดยคำนึงถึงโอกาส กาลเทศะ และประชุมชนอีกด้วย ในสังคมหนึ่งๆ มีกลุ่มชนที่ต่างสถานภาพจึงมีการใช้ภาษาผิดแผกกันเป็นหลายระดับ

ระดับภาษาจึงเป็นเรื่องของ การใช้ภาษาอย่างเหมาะสม โดยให้สัมพันธ์กับบุคคลและกาลเทศะ เพื่อให้สัมฤทธิ์ผลสมความมุ่งหมาย

การเขียนเพื่อพูดในโอกาสต่างๆ นั้นเป็นการพูดที่ต้องมีการเตรียมตัว เตรียมเขียนวางเรื่องที่จะพูดมาอย่างดี เช่น การกล่าวสุนทรพจน์ การให้โอวาท การกล่าววอวยพร เป็นต้น ดังนั้น การเขียนคำกล่าวเนื่องในพิธีต่างๆ จึงต้องใช้ภาษาสละสลวย ใช้คำสั้นๆ ง่ายๆ คมคาย เข้าใจง่าย และเหมาะสมกับพิธีนั้นๆ

เปลื้อง ณ นคร อธิบายความหมายของ "ระดับภาษา" ไว้ดังนี้

ระดับภาษา หมายถึง การรู้จักเลือกสรรถ้อยคำนำมาใช้ในงานเขียน ถ้าในงานเขียน จะแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ๒ คน ที่สนิทสนมกันย่อมเลือกใช้ถ้อยคำต่างไปจาก บุคคล ๒ คน ที่เพิ่งจะได้มีโอกาสพบกันครั้งแรก นอกจากต้องคำนึงถึงบุคคลแล้ว ก็ยังต้องคำนึงถึงโอกาส กาลเทศะ และประชุมชนอีกด้วย เช่น ในโอกาสที่เป็นทางการย่อมใช้ภาษาอย่างหนึ่ง ในโอกาสที่ไม่เป็นทางการย่อมใช้ภาษาอีกอย่างหนึ่ง แม้ผู้ใช้ภาษาจะ

เป็นบุคคลเดียวกันก็ตาม ด้วยเหตุดังกล่าวนี้ จึงเป็นธรรมดาอยู่เองที่ภาษามีลักษณะผิดแผกกันเป็นหลายระดับ

การใช้ภาษานอกจากจะคำนึงถึงสัมพันธภาพระหว่างบุคคลแล้ว ยังคำนึงถึงฐานะของบุคคลในสังคมอีกด้วย ในวัฒนธรรมไทยได้แบ่งบุคคลออกเป็น ๔ ฐานะ คือ พระเจ้าแผ่นดินและพระราชวงศ์ พระสงฆ์ ข้าราชการ และสามัญชน แต่ละฐานะจะมีถ้อยคำภาษาที่กำหนดให้ใช้ในแต่ระดับ ภาษาจึงมีระดับเพราะการกำหนดถ้อยคำให้ใช้ในแต่ละกลุ่ม^๑

วัลยา ช่างขวัญยืน ให้ความหมายของ “ระดับภาษา” ไว้ดังนี้

การเลือกใช้ถ้อยคำให้เหมาะแก่โอกาสจะทำให้การสื่อสารประสบความสำเร็จ ระดับภาษาที่กำหนดตามกาลเทศะและโอกาสในการใช้ภาษา แบ่งเป็น ๒ แบบ คือ ภาษาแบบเป็นทางการ และภาษาแบบไม่เป็นทางการ ภาษาแบบเป็นทางการนี้ ใช้ในโอกาสสำคัญๆ ทั้งที่เป็นพิธีการ เช่น ในงานพระราชพิธี และในโอกาสสำคัญที่เป็นทางการ เช่น การกล่าวเปิดประชุมต่างๆ การกล่าวคำปราศรัย เป็นต้น ภาษาแบบเป็นทางการแบ่งเป็น ๒ ระดับ คือ ภาษาระดับพิธีการ และภาษาระดับมาตรฐานราชการ ภาษาแบบไม่เป็นทางการ เป็นภาษาที่ใช้สื่อสารกันโดยทั่วไปในชีวิตประจำวัน อาจจัดเป็น ๓ ระดับ คือ ภาษาระดับกึ่งทางการ ภาษาระดับสนทนา และภาษาระดับกันเองหรือภาษาปาก^๒

พระบรมราชาบาทสมเด็จพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ปราบกฏการใช้ภาษา ๒ ระดับ คือ ภาษาแบบเป็นทางการ ภาษาระดับมาตรฐานราชการ และภาษาแบบไม่เป็นทางการ ภาษาระดับกึ่งทางการ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

^๑ เปลื้อง ณ นคร, คำบรรยายวาทกรรมประพันธ์และหนังสือพิมพ์, พิมพ์ครั้งที่ ๔ (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด, ๒๕๑๔), ๖.

^๒ สรุปความจาก วัลยา ช่างขวัญยืน, “ระดับภาษา,” ใน ภาษากับการสื่อสาร, พิมพ์ครั้งที่ ๒, จุไรรัตน์ ลักษณะศิริ และบารยัน อิมสำราญ, บรรณาธิการ (นครปฐม : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๐), ๔๔-๔๕.

๑.๑ ภาษาแบบเป็นทางการภาษาระดับมาตรฐานราชการ

วัลยา ช่างขวัญยืน ได้กล่าวถึง ภาษาระดับมาตรฐานราชการไว้ว่า

ภาษาระดับมาตรฐานราชการ เป็นภาษาระดับสูงที่มีลักษณะสมบูรณ์แบบและถูกหลักไวยากรณ์ มีความชัดเจน สละสลวย สุภาพ ผู้ใช้ภาษาจึงต้องใช้อย่างละเอียดประณีต และระมัดระวัง ต้องมีการร่าง แก้ไข และเรียบเรียงไว้ล่วงหน้า เพื่อให้ในโอกาสสำคัญที่เป็นทางการ เช่น ในการกล่าวคำปราศรัย การกล่าวเปิดประชุม การกล่าวคำประกาศเกียรติคุณ นอกจากนี้ยังใช้ในการเขียนรายงานทางวิชาการ เรียงความ บทความวิชาการ หนังสือราชการ และค่านำหนังสือต่างๆ เป็นต้น^๓

ผลการศึกษาพระบรมราโชวาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่พระราชทานแก่ ผู้สำเร็จการศึกษาจากสถาบันต่างๆ ปราบกฏการใช้ภาษา แบบเป็นทางการ ภาษาระดับ มาตรฐานราชการ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

การศึกษาด้านศิลปวัฒนธรรม เป็นการศึกษาที่สำคัญ และควรดำเนินควบคู่กันไปกับการศึกษาด้านวิทยาศาสตร์ เพราะความเจริญของบุคคล ตลอดจนถึงความเจริญของประเทศและของโลกโดยส่วนรวมด้วยนั้น มีทั้งทางวัตถุและจิตใจ ความเจริญทั้งสองทางนี้จะต้องมีประกอบกัน เกื้อกูลและส่งเสริมกันพร้อมมูล จึงจะเกิดความเจริญที่แท้จริงได้ ประเทศทั้งหลายจึงพยายามส่งเสริมการศึกษาด้าน ศิลปวัฒนธรรม นี้ พร้อมกันไปกับการศึกษาด้านวิทยาศาสตร์

(๑๒ ตุลาคม ๒๕๑๐ มหาวิทยาลัยศิลปากร)

พระบรมราโชวาทดังกล่าว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงใช้ภาษาแบบเป็นทางการ ภาษาระดับ มาตรฐานราชการ เนื่องจากพระองค์ทรงใช้วลี ที่เรียบเรียงไว้อย่างสละสลวย เช่น “ความเจริญของบุคคล ” และ “ความเจริญของประเทศและของโลก ” นอกจากนี้ มีการแสดงรายละเอียดอย่างเป็นระเบียบชัดเจน และส่วนประกอบของประโยคมีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกัน อย่างเป็นระบบ

^๓ วัลยา ช่างขวัญยืน, “ระดับภาษา,” ใน ภาษากับการสื่อสาร, ๔๒.

การให้การศึกษานั้น กล่าวสั้นโดยความหมายรวบยอด ได้แก่การช่วยให้บุคคลค้นพบวิธีดำเนินชีวิตโดยทางที่ชอบ ไปสู่ความเจริญและความสุขตามอัตภาพของตนๆ ผู้สอนมีหน้าที่ที่จะหาความรู้และวิธีการครองชีวิตที่ดีมาให้ศิษย์ เพื่อให้ศิษย์สามารถเรียนรู้ได้ก้าวหน้า และดำเนินชีวิตต่อไปได้ด้วยดีตามทำนองคลองธรรมจนบรรลุจุดหมาย และในการนี้ ผู้สอนจำต้องมีวิธีอันแยบคาย ทั้งในด้านวิชาการและในด้านอบรมความประพฤติปฏิบัติทุกชั้นตอนโดยลำดับ จึงจะสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีผลสมบูรณ์ กล่าวคือสามารถให้การศึกษแก่ศิษย์ได้ครบทุกส่วน

(๑๓ กันยายน ๒๕๒๒ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตสงขลา)

พระบรมราชาราชบัณฑิต พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงใช้ภาษาระดับมาตรฐานราชการมีระบบระเบียบ และทรงสื่อความหมาย ของคำได้อย่างเหมาะสมชัดเจน อีกทั้งมีเรื่องราวอย่างเป็นเหตุเป็นผลสอดคล้องกันอีกด้วย

การศึกษาในมหาวิทยาลัย มุ่งหมายจะปลูกฝังความเจริญพร้อมทุกด้าน ในห้องงามในตัวบุคคล แม้อย่างน้อยก็ให้มีคุณสมบัติสำคัญประกอบพร้อมกันสองประการ คือมีความรู้แน่นหนาทั่วถึงในวิทยาการชั้นสูงสาขาใดสาขาหนึ่งหรือหลายสาขาตามที่นัด กับมีปัญญาความเฉลียวฉลาดสามารถคิดอ่านด้วยวิจรรณญาณอันละเอียดรอบคอบ ประกอบด้วยเหตุด้วยผลและความสุจริตยุติธรรม ทั้งนี้เพื่อให้ บุคคลมีรากฐานอันมั่นคงและมีปัจจัยอันทรงประสิทธิภาพเป็นเครื่องอุดหนุน ในอันที่จะดำรงฐานะให้เจริญเป็นปึกแผ่นต่อไป ทั้งสามารถประกอบกิจการ สร้างสรรค์ความก้าวหน้าผาสุกให้แก่ส่วนรวมได้อย่างแท้จริง

(๑๔ ธันวาคม ๒๕๒๓ มหาวิทยาลัยขอนแก่น)

จะเห็นได้ว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงใช้ภาษาแบบเป็นทางการ ภาษาระดับมาตรฐานราชการ เนื่องจากทรงใช้คำหรือที่สื่อความหมายชัดเจน เช่น “ปัญญาความเฉลียวฉลาด” “วิจรรณญาณอันละเอียดรอบคอบ” และ “ความสุจริตยุติธรรม” อีกทั้งรูปแบบการนำเสนอ มีลักษณะการเรียบเรียงเป็นอย่างดี

มหาวิทยาลัยเป็นสถาบันที่เปิดสอนสรรพวิทยาการที่นิยมศึกษาค้นคว้ากันทั่วโลกและที่วิญญาณชนไม่ว่าชาติภาษาใด จากถิ่นฐานใด มีสิทธิ์สมัครเข้ามาอาศัยเล่าเรียนร่วมกันได้ มีเป้าหมายที่จะฝึกอบรมผู้เข้ามาอาศัยศึกษานั้น ให้ได้เรียนรู้้อย่างเหมาะสมเพียงพอ ทั้งวิทยาการ ประสพการณ์ และคุณธรรมของการอยู่ร่วมกัน สำหรับนำไปปฏิบัติบริหารกิจการ

ทั้งปวง อย่างมีระบบ มีประสิทธิภาพ และประสานสอดคล้อง ให้เกิดความเจริญมั่นคง และ
ความผาสุกสงบแก่คนในชาติและในโลก.

(๒๔ กรกฎาคม ๒๕๒๗ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางแสน)

พระบรมราชาบาทที่ข้างต้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงใช้ภาษาระดับ มาตรฐาน
ราชการ ดังจะเห็นได้จากคำที่สื่อความหมายอย่างชัดเจนและสละสลวย เช่น “สรรพวิทยาการ” และ
“วิญญูชน” เป็นต้น อีกทั้งยังมีการเรียงรูปประโยคอย่างเป็นระบบระเบียบถูกหลักไวยากรณ์

ความเจริญนั้นจะเกิดขึ้นได้ด้วยอาศัยปัจจัยสำคัญประกอบพร้อมกัน ๔ อย่าง. อย่างที่
หนึ่ง ต้องมีคนดี มีปัญญา มีความรับผิดชอบ เป็นผู้ประกอบการ . อย่างที่สอง ต้องมี
วิทยาการที่ดีเป็นเครื่องใช้ประกอบการ . อย่างที่สาม ผู้ประกอบการต้องมีความวิริยะ
อุตสาหะ และความเพ่งพินิจอย่างละเอียดรอบคอบในการทำงาน. อย่างที่สี่ ต้องรู้จักทำงาน
ให้พอเหมาะ พอดี และพอควรแก่งานและแก่ประโยชน์ที่พึงประสงค์ . ปัจจัยแห่งความเจริญ
ดังกล่าวนี้ จะประกอบขึ้นพร้อมกันขึ้นมิได้ หากบุคคลไม่พยายามศึกษาอบรมตนเองอยู่เป็น

นิตย

มหาวิทยาลัยศิลปากร ส่วนวิเศษสิทธิ์
(๑๐ กรกฎาคม ๒๕๓๕ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

พระบรมราชาบาทดังกล่าว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงใช้ภาษาระดับ มาตรฐาน
ราชการ ดังจะเห็นได้จากพระองค์ ทรงกล่าวถึง ถึงปัจจัยของความเจริญ ซึ่งมีเนื้อหาสอดคล้องและ
จัดลำดับได้อย่างเหมาะสม

จากข้อความข้างต้นจะเห็นได้ว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงใช้ภาษาระดับ
มาตรฐานราชการ เนื่องจากพระบรมราชาบาทที่มีรูปประโยค ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ เนื้อหา
ความเหมาะสมเกี่ยวโยงกันตลอดและเป็นเหตุเป็นผล อีกทั้งยังแสดงให้เห็นว่าพระองค์ทรงเตรียม
พระบรมราชาบาทมาอย่างดี เห็นได้จากเนื้อหาที่มีการจัดลำดับความสำคัญ และจัดลำดับความคิด
เป็นอย่างดี แม้พระบรมราชาบาทจะมีขนาดสั้นแต่เปี่ยมไปด้วยแนว พระราชดำริที่มีคุณค่า แสดงให้
เห็นว่าพระองค์ใส่พระราชหฤทัยในการเลือกสรรถ้อยคำมาร้อยเรียงอีกด้วย

๑.๒ ภาษาแบบไม่เป็นทางการภาษาระดับกึ่งทางการ

วัลยา ช่างขวัญยืน กล่าวถึงภาษาแบบไม่เป็นทางการภาษาระดับกึ่งทางการไว้ว่า

ภาษาระดับกึ่งทางการ มีลักษณะที่ยังคงความสุภาพ แต่ผู้ใช้ภาษาก็ไม่ต้องระมัดระวังมากเท่าการใช้ภาษาแบบเป็นทางการ เพราะอาจใช้รูปประโยค ง่ายๆ ไม่ซับซ้อน มีการละส่วนของประโยคได้บ้าง ถ้อยคำที่ใช้เป็นระดับคำสามัญ บางครั้งมีภาษาระดับสนทนาเข้ามาปะปนด้วย ภาษาระดับกึ่งทางการจึงใช้ในการติดต่อธุรกิจการงาน หรือใช้สื่อสารกับบุคคลที่ไม่สนิทสนมคุ้นเคยกัน และใช้ในการเขียนเรื่องที่ต้องการให้ผู้อ่านรู้สึกเหมือนกำลังฟังผู้เขียนเล่าเรื่องหรือเสนอความคิดเห็นอย่างไม่เคร่งเครียด”^๔

จากการศึกษาพระบรมราชาบาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่พระราชทานแก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากสถาบันต่างๆ ปรากฏการใช้ภาษาแบบไม่เป็นทางการภาษาระดับกึ่งทางการดังตัวอย่างต่อไปนี้

บรรดาผู้สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรของมหาวิทยาลัย ก็เปรียบเสมือนได้บุญแจ่มที่จะไขไปสู่ชีวิตที่เจริญต่อไปในวันข้างหน้า แต่ขอเตือนว่าการดำเนินชีวิตโดยใช้วิชาการอย่างเดียวยังไม่เพียงพอจะต้องอาศัยความรู้รอบตัว และหลักศีลธรรมประกอบด้วย ผู้มีความรู้ดีแต่ขาดความยั้งคิด นำความรู้ไปใช้ในทางมิชอบ ก็เท่ากับเป็นบุคคลที่เป็นภัยแก่สังคมของมนุษย์ ฉะนั้น ขอให้ทุกคนจงดำรงชีวิตและประกอบอาชีพ โดยอาศัยวิชาความรู้ที่ได้รับมาประกอบด้วยความยั้งคิดซื่อ งามใจ และศีลธรรมอันดีงาม เพื่อความเจริญก้าวหน้าของตนเองและของประเทศชาติ

(๑๘ กันยายน ๒๕๐๔ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์)

พระบรมราชาบาทดังกล่าว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงใช้ภาษาระดับกึ่งทางการเนื่องจากทรงใช้กลุ่มคำธรรมดา เช่น “ยั้งคิดซื่อ งามใจ” และทรงใช้ข้อความเสมือนสนทนากับผู้อ่าน เช่น “แต่ขอเตือนว่า” “ขอให้ทุกคนจงดำรงชีวิตและประกอบอาชีพ” และ “โดยอาศัยวิชาความรู้ที่ได้รับมาประกอบด้วยความยั้งคิดซื่อ งามใจ”

ไทยเราเคารพยกย่องครูมาก สงเคราะห์ครูไว้ในบุพการีรองจากบิดามารดา ไม่ว่าผู้ใด แม้มียศศักดิ์อำนาจเพียงใด ก็ยังยำเกรงเชื่อฟังครู ไม่ลบหลู่ ไม่ลี้มครู เพราะเรารู้สึกว่าเป็นผู้ปลูกฝังทั้งความรู้และความดีให้แก่เรา เป็นผู้ที่ยืนเราให้เป็นคนดีมีประโยชน์ แต่ข้าพเจ้ารู้สึกว่าคุณวันนี้มีท่าทีที่แสดงว่าเสื่อมคลายความเคารพเชื่อฟังครูลง อยากให้

^๔ วัลยา ข้างขวัญยืน, “ระดับภาษา,” ใน ภาษากับการสื่อสาร, ๕๕.

บัณฑิตทางการศึกษาพิจารณาเห็นว่า เป็นเพราะเหตุใด เป็นเหตุเพราะนักเรียน เพราะสิ่งอื่น ๆ หรือเพราะตัวครู ข้าพเจ้าขอล่าวกกับท่านว่าจิตใจของครูนั้นแต่ก่อนมากด้วยเมตตา ความเมตตาทำให้ครูเห็นแก่ศิษย์ยิ่งกว่าเห็นแก่ตัว จึงมุ่งที่จะสั่งสอนและอบรมศิษย์ให้มีทั้งความดีและความรู้ สามารถเสียสละความสุข ความสะดวกสบายและแม้ความสนุกความคะนองได้ เพื่อประโยชน์ของศิษย์ ครูของไทยจึงผูกมัดใจศิษย์ให้เคารพรักใคร่ได้มั่นคง

(๑๙ ธันวาคม ๒๕๑๑ วิทยาลัยวิชาการ)

จะเห็นได้ว่าพระบรมราชาโชวาทข้างต้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงใช้ภาษาแบบไม่เป็นทางการภาษาระดับกึ่งทางการ เนื่องจากทรงใช้รูปประโยคง่ายๆ ไม่ซับซ้อน และเสมือนเป็นการเล่าให้ผู้อ่านฟัง อีกทั้งทรงใช้คำ ธรรมดาสามัญ เช่น “ผู้ที่ป็นเรา” “เสียมคลายความเคารพเชื่อฟังครูลง” “ตัวครู” “แต่ก่อน” “ผูกมัดใจ” “เห็นแก่ตัว” และ “ความสนุกความคะนอง”

การให้การศึกษาแก่เด็กต้องเริ่มตั้ง ตั้งแต่เกิด ขึ้นต้น ก็ต้องสอนให้รู้จักใช้วัยวะ และประสาทส่วนต่างๆ ต้องคอยควบคุมฝึกหัด จนสามารถทำกิจวัตรของตัวได้แล้ว ถัดมา ก็ต้องสอนให้รู้จักทำการต่างๆ ให้รู้จักแสวงหาสิ่งต่างๆ ตามที่ต้องการให้ได้มากขึ้น เพื่อให้ชีวิตมีความสะดวกมีความสบาย การให้การศึกษาชั้น นี้ได้แก่การฝึกกายให้มีความคล่องแคล่วชำนาญชำนาญ และสามารถในการปฏิบัติ ประกอบกับการสอนวิชาความรู้ต่างๆ อันเป็นพื้นฐานสำหรับการประกอบอาชีพเลี้ยงตัว การให้การศึกษาอีกชั้นหนึ่ง คือการสอนและฝึกฝนให้เรียนรู้อุวิชาการศึกษาที่ก้าวหน้าขึ้นไป พร้อมทั้งการฝึกฝนให้รู้จักใช้เหตุผลสติปัญญาและหาหลักของชีวิต เพื่อให้สามารถสร้างสรรค์ความเจริญองงามทั้งทางกายและทางความคิด ผู้ทำงานด้านการศึกษาจึงมีความสำคัญเป็นพิเศษ และได้รับความยกย่องเป็นอย่างสูงตลอดมา ในฐานะที่เป็นผู้ให้ชีวิตจิตใจ ตลอดจนความเจริญทุกอย่างแก่อนุชน

(๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๑๔ วิทยาลัยวิชาการศึกษา)

พระบรมราชาโชวาทข้างต้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงใช้ภาษาระดับกึ่งทางการ เนื่องจาก ทรงใช้คำธรรมดา เช่น “เกิด” “ควบคุมฝึกหัด” “คล่องแคล่วชำนาญ” และ “การประกอบอาชีพเลี้ยงตัว” นอกจากนี้พระองค์ทรงใช้รูปประโยคง่ายๆ ไม่ซับซ้อน ทำให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจพระบรมราชาโชวาทได้โดยทันที

เมื่อก่อนที่มีการสอบไล่ เราได้พบกันจำนวนมาก ได้พบกันที่สวนอัมพร นายกสิมสร ได้ขอให้ข้าพเจ้าให้พรให้สอบไล่สำเร็จทุกคน ข้าพเจ้าก็ได้ตอบว่า การที่จะให้พรให้ทุกคน

สอบไล่สำเร็จนั้นเป็นไปได้ เพียงแต่ให้กำลังใจเท่านั้นเอง และได้บอกไว้ว่า ครูนั้นอาจารย์นั้น ได้มีหน้าที่สอบไล่สอบนักศึกษา ไม่ใช่สำหรับแกล้งสอบสำหรับทราบว่าได้เรียนรู้วิชาต่างๆ นั้นดีหรือเปล่า อาจารย์ก็ได้ทำหน้าที่ ลูกศิษย์นักศึกษาที่ต้องทำหน้าที่โดยที่เรียนให้ดี เพื่อจะได้สำเร็จวิชานั้น ในเรื่องหน้าที่นี้ ข้าพเจ้าขอพูดอีกหน่อย แต่เป็นเรื่องที่เป็นเรื่องใน... พูดได้ว่า อยู่ในวงเล็บได้ คือว่า เป็นเรื่องนอกเรื่องหน่อย ที่สวนอัมพรนั่นเอง ข้าพเจ้าได้เล่าถึงการไปต่างประเทศที่หนังสือพิมพ์ได้ถามถึงสถานการณ์ทั่วโลก สถานการณ์ในเมืองไทย เขาได้ถามว่าที่เกิดเรื่องต่าง ๆ ตีหัวกันที่ญี่ปุ่น พวกนักศึกษาเป็นจำนวนพันได้เดินขบวนและตีหัวกัน นั้นแสดงให้เห็นว่า เราไม่ได้ตั้งใจที่จะทำร้ายซึ่งกันและกัน แต่ว่าเมื่อมีการยุบก็อาจจะเกิดเหตุร้ายที่คาดผลไม่ถูก ไม่ทราบว่าเกิดเรื่องแค่ไหนได้ ในเรื่องนี้ก็ขอเล่าเรื่องที่เกิดขึ้นจริงๆ แต่ยาวนานมาแล้ว เมื่อสองพันห้าร้อยกว่าปี ซึ่งเป็นเรื่องน่าคิด ท่านคงทราบแล้ว เรื่องนี้คงได้ผ่านตาแล้วว่าเรื่องอะไร...

...กลับมาถึงเรื่องหน้าที่ หน้าที่ของท่านคือว่าเป็นนิสิต จะเป็นผู้ใหญ่ จะเป็นผู้ช่วยรักสามัคคี ขอฝากข้อนี้ไว้เพื่อที่จะพิจารณา ความเป็นไทยนั้น ขออย่าอีกที่ว่าเราพิเศษ เราไม่เหมือนคนอื่น เรารักไทย แล้วก็ความคิดนี้อาจจะต่างกัน เช่น ตะกี้คิดถึงอย่างหนึ่งว่าฝนตก ฝนตกหนักนั้นสำหรับคนไทยเราถือว่าเป็นนิมิตดีถือว่าอากาศดีร่มเย็น ต่างประเทศ ภาษาฝรั่งเขาบอกว่า อากาศไม่ดี บอกว่าวันนี้อากาศแย่มาก เลวมาก ถ้าแปล เป็นภาษาไทย เราถือว่าอากาศร่มเย็น หวังว่าการที่อากาศดีร่มเย็นเป็นมงคลเช่นนี้จะทำให้ทุกสิ่งทุกอย่างเรียบร้อย แทนที่จะอวยพรแก่ท่านทั้งหลายให้มีความสุขความเจริญทุกๆ กัน ข้าพเจ้าขอฝากความคิดว่า วันนี้เป็นวันมงคล มีความเจริญ เป็นนิมิตดี สำหรับอนาคต.

(๓ สิงหาคม ๒๕๐๔ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

พระบรมราชาบาทช้างต้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงใช้ภาษาแบบไม่เป็นทางการภาษาระดับกึ่งทางการ ดังจะเห็นได้จากทรงใช้คำธรรมดาสามัญ เช่น “สอบไล่” “ตีหัวกัน” “ยุบอิจฉา” “ตะกี้” และ “ภาษาฝรั่ง” การใช้คำลักษณะนี้ช่วยให้การเล่าเรื่อง มีสีสันเห็นภาพอย่างชัดเจน ทำให้ผู้อ่านหรือผู้ฟังได้รับอรรถรสและมีความรู้สึกร่วมไปด้วย อีกทั้งทรงใช้ภาษาสนทนาเข้ามาแทรก ในตอนที่พระองค์มีพระราชประสงค์จะแสดงพระราชทรรศนะหรือแทรกพระอารมณ์ขัน เช่น “เมื่อก่อนที่มีการสอบไล่ เราได้พบกันจำนวนมาก ได้พบกันที่สวนอัมพร นายกสิเมสรได้ขอให้ข้าพเจ้าให้พรให้สอบไล่สำเร็จทุกคน ข้าพเจ้าก็ได้ตอบว่า การที่จะให้พรให้ทุกคนสอบไล่สำเร็จนั้นเป็นไปได้ เพียงแต่ให้กำลังใจเท่านั้นเอง และได้บอกไว้ว่า ครูนั้นอาจารย์นั้น ได้มีหน้าที่สอบไล่สอบนักศึกษา ไม่ใช่สำหรับแกล้งสอบสำหรับทราบว่าได้ เรียนรู้วิชาต่างๆ นั้นดีหรือเปล่า” พระองค์ทรงใช้ภาษาระดับสนทนานี้ในการเล่าเรื่องเพื่อให้ผู้อ่านและผู้ฟังเกิดความรู้สึก เป็น

กันเองมากขึ้น จะเห็นว่าภาษาระดับ นี้มีภาษาสนทนาสอดแทรกเข้าไปและปะปนบ้าง อีกทั้ง ไม่
เคร่งครัดกับถ้อยคำมากนัก

ในการปฏิบัติงานต่อไป ข้าพเจ้า ขอให้ท่านลองคิด พิจารณาดูว่า คนทุกคน ไม่ว่าจะ
ชาวกรุงหรือชาวชนบท ไม่ว่าจะมีการศึกษามากหรือน้อยอย่างไร ย่อมมีจิตใจเป็นอิสระ มีความ
คิดเห็น มีความพอใจ มีรสนิยม เป็นของตนเอง ไม่ชอบการบังคับ นอกจากนั้นยังจะมี
ขนบธรรมเนียม มีแบบแผนในความประพฤติปฏิบัติเฉพาะเหล่าเฉพาะถิ่นอีกด้วย การที่ท่าน
จะนำสิ่งต่างๆ ไปมอบให้ หรือไปแนะนำสั่งสอนโดยรีบร้อนให้ได้ผลทันใจ บางทีจะรู้สึกว่
ขลุ่ยหลักติดขัดไม่น้อย อย่างเช่นจะนำหลักวิชาโภชนาการไปแนะนำคนในชนบทอาจยังไม่
ยอมรับ ไม่ยอมบริโภคตามคำแนะนำของท่านทันทีทันใด ไม่ใช่เพราะไม่เชื่อฟังหรือขัดขืน
แต่อาจเป็นการขัดกับความเคยชินและความนิยมของเขาที่มีอยู่ก่อน ท่านไม่ควรยอมปล่อยให้
ให้ปัญหาอย่างนี้เป็นสาเหตุให้เกิดความไม่พอใจ ขัดใจ หรือท้อถอยขึ้น เพราะจะทำให้งาน
ทุกอย่างหยุดชะงักและล้มเหลว

(๒๔ กันยายน ๒๕๒๐ มหาวิทยาลัยมหิดล)

มหาวิทยาลัยศิลปากร ส่วนวิทยากร

พระบรมราชาโหวาทดั่งกล่าว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงใช้ภาษาแบบไม่เป็น
ทางการภาษาระดับกึ่งทางการ เนื่องจากทรงใช้คำสามัญธรรมดา เช่น “ชาวกรุง” “ชาวชนบท” “รีบ
ร้อน” และ “ขลุ่ยหลัก” คำเหล่านี้เป็นคำที่ใช้กันในชีวิตประจำวัน ช่วยให้เข้าใจความหมายได้ง่าย
ขึ้น อีกทั้งมีรูปประโยคไม่ซับซ้อน และมีลักษณะเป็นการเล่าให้ผู้อ่านฟังอีกด้วย

จากการศึกษาพระบรมราชาโหวาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สามารถสรุปได้ ว่า
พระองค์ทรงใช้ระดับภาษา ได้อย่างสอดคล้องเหมาะสมกับเนื้อหาที่ พระราชทานให้แก่ ผู้สำเร็จ
การศึกษา โดยทรงใช้ภาษาแบบเป็นทางการ ภาษาระดับมาตรฐานราชการเพื่อเสนอเนื้อหาที่เป็น
วิชาการในด้านต่างๆ และทรงใช้ภาษา แบบไม่เป็นทางการ ภาษาระดับกึ่งทางการ ในการบรรยาย
เนื้อหาและแนวพระราชดำริโดยทั่วไป

เมื่อพิจารณา ภาษาทั้ง ๒ ระดับ พบว่า การใช้ระดับภาษาในพระบรมราชาโหวาท นั้น
น่าสนใจ ทำให้ผู้อ่านรู้สึกซาบซึ้งและเห็นคุณค่า อีกทั้งยังแสดงให้เห็นพระ ะอัจริยลักษณะในการใช้
ภาษาและเลือกสรรถ้อยคำมาใช้ได้อย่างเหมาะสม สม ชัดเจน และสละสลวย พระบาทสมเด็จพระ
เจ้าอยู่หัวทรงสอดแทรกแนวพระราชดำริต่างๆ พร้อมทั้งสาระความรู้ทางวิชาการอันเป็นประโยชน์
โดยทรงใช้ภาษาระดับกึ่งทางการและภาษาระดับมาตรฐานราชการเพื่อให้เนื่อหาและแนว
พระราชดำริ มีความน่าเชื่อถือ ความสอดคล้องกลมกลืนเหล่านี้เองที่ทำให้พระบรมราชาโหวาทมี

ความน่าสนใจควรค่าแก่การศึกษาค้นคว้าหาความรู้ เพื่อนำสิ่งที่ได้รับไปประยุกต์ใช้และปฏิบัติในชีวิตประจำวัน

๒. การใช้คำ

การเลือกถ้อยคำมาใช้ในงานเขียนของนักเขียนถือได้ว่าเป็นความสามารถของนักเขียนและช่วยให้งานน่าอ่านมากยิ่งขึ้น ดังนั้น ถ้อยคำที่ใช้เป็นเครื่องมือในการสื่อสารที่จะทำให้เกิดความเข้าใจตรงกันนั้น จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้เราสื่อสารกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยรู้จักใช้และเข้าใจความหมายของคำและถ้อยคำได้มากขึ้น เพื่อจะได้ มีโอกาสเลือกใช้และใช้ได้อย่างเหมาะสม

การเขียนถือเป็นศิลปะอย่างหนึ่งที่ควบคู่กันไปกับความคิด คือทำอย่างไรจึงจะคิดในสิ่งที่ต้องการจะเขียน และเขียนอย่างไรจึงจะสื่อให้ผู้อ่านเข้าใจตรงตามจุดประสงค์ การเขียนที่ได้ผลดีจะต้องใช้เวลาในการฝึกฝนอย่างสม่ำเสมอ และจะต้องมีความรู้ความสามารถในการใช้ถ้อยคำภาษาเป็นอย่างดี ^๕ เปลื้อง ณ นคร ได้กล่าวว่า นักเขียนต้องเป็นนักสะสมคำเพื่อจะได้เลือกใช้คำให้เหมาะสมกับงานเขียน ดังนี้

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

การเขียนคือการแสดงความคิด ความรู้สึก และความรู้ซึ่งอยู่ในใจออกให้ผู้อื่นรู้

เช่นเดียวกับการพูดเหมือนกัน ฉะนั้นสื่อแห่งความเข้าใจก็คือถ้อยคำ หรือจะเรียกสั้นๆ ก็ว่า คำ คำนี้คือสมบัติของนักเขียน นักเขียนรู้คำมากเท่าใด วงที่เขาจะพูดก็กว้างยิ่งขึ้น นักเขียนจะต้องเป็นนักสะสมคำ เพียงแต่คำที่เราใช้พูดกันตามธรรมดาไม่เพียงพอสำหรับนักประพันธ์จะใช้บรรยายเรื่องได้^๖

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระปรีชาสามารถในด้านภาษาเป็นเลิศ คือสามารถเลือกใช้ถ้อยคำที่มีอยู่ในภาษาได้อย่างเหมาะสม ทรงประณีตในการเลือกสรรคำมาใช้มาก และคำแต่ละคำที่ทรงเลือกสรรมาใช้ล้วนมีความหมายกระชับรัดกุม ชัดเจน และสื่อความหมายได้เป็นอย่างดี ผลการศึกษาพบว่า ทรงใช้คำในลักษณะต่างๆ ดังนี้

^๕ ดวงใจ ไทยอุบุญ , **ทักษะการเขียนภาษาไทย** (กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๓), ๘๕.

^๖ เปลื้อง ณ นคร, **คำบรรยายวิชาการประพันธ์ และหนังสือพิมพ์** (กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๑๔), ๖.

๒.๑ การใช้คำสั้น กระชับ ได้ใจความ

๒.๒ การใช้คำคล้องจอง

๒.๓ การใช้คำซ้อน

๒.๔ การซ้ำคำและกลุ่มคำ

๒.๑ การใช้คำสั้น กระชับ ได้ใจความ

การใช้คำสั้น กระชับ ได้ใจความ หมายถึง การเลือกสรรคำที่สื่อความหมายชัดเจน มีความหมายตรงตามตัว อักษร สื่อความหมายได้ทันทีและไม่ต้องตีความอีกต่อไป การใช้คำสั้น กระชับ ได้ใจความ สามารถสื่อความหมายได้ตรงตัวและกินความมาก ทำให้ผู้อ่านเข้าใจ ความหมายของคำได้อย่างแจ่มแจ้งชัดเจน จากการศึกษาพระบรมราชาบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพบว่า มีการใช้คำสั้น กระชับ ได้ ใจความชัดเจน เนื่องจากพระบรมราชาบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงใช้คำกะทัดรัดมีความหมายชัดเจนสมบูรณ์ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ขอให้ท่านทั้งหลายเอาใจใส่ศึกษาในความจริงข้อนี้ และถือเอาเป็นหน้าที่ ที่จะต้อง พยายามทำให้ถูกต้องครบถ้วน โดยจุด จำรำลึกไว้เสมอตลอดเว ล่าว่า คนชั่ว คนคร้าน คน หยาบ คนไม่มีอายนั้น ถึงจะมีความรู้ท่วมท้นเท่าใด ก็ไม่มีประโยชน์ เพราะสร้างสรรคอะไร ไม่ได้ ได้แต่ทำลายอย่างเดียว

(๒๒ มิถุนายน ๒๕๒๒ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ)

พระบรมราชาบาทราช้างต้น มีการใช้คำสั้น กระชับ ได้ใจความ สื่อความหมาย อย่างชัดเจน เช่น “คนชั่ว” “คนคร้าน” “คนหยาบ” และ “คนไม่มีอาย” จะเห็นได้ว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงใช้ชุดคำที่มีความหมายไปในทำนองเดียวกัน เพื่อให้ผู้อ่านรู้สึกซาบซึ้งและตระหนัก ถึงหน้าที่ของตน ชุดคำเหล่านี้เป็นคำที่มีน้ำหนักเมื่อพูดติดกันแล้ว จะทำให้ข้อความดูมีน้ำหนัก มากยิ่งขึ้น

ในชีวิตของคนเรานั้น ไม่มีผู้หนึ่งผู้ใดจะอยู่เป็นปรกติสุขอย่างเดียวได้ ย่อมจะมี ทั้งภัย ทั้งอุปสรรค ทั้งเคราะห์ร้าย ผ่านเข้ามาบ้าง อย่างยากที่จะหลีกเลี่ยงพ้น . ข้อสำคัญเมื่อต้อง ประสบเหตุอย่างใดอย่างหนึ่ง ที่บางครั้งทำให้ใจหายใจคว่ำได้ จะต้องไม่ใจเสีย เพราะจะทำให้เสียขวัญเสีย กำลังใจ ทำให้ จนปัญญา คิดไม่ออก ทำไม่ถูก และที่สุุดก็อาจผิดพลาด

เสียหายได้ต่างๆ . ทางที่ถูก จะต้องพยายาม สงบใจ ทำใจให้ดี หายใจยาว เฉลียวหน้ากับ
สถานการณ์

(๒๔ มกราคม ๒๕๔๑ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่)

พระบรมราชาโฆวาท ดังกล่าว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงใช้คำสั้น กระชับ สื่อ
ความหมายชัดเจน เช่น “ทั้งภัย ทั้งอุปสรรค ทั้งเคราะห์ร้าย” กลุ่มคำเหล่านี้มีความหมายในการทำงาน
เดียวกัน พระองค์ทรงเน้นถึง ปัญหาที่อาจเข้ามาในชีวิต จึงทรงใช้กลุ่มคำ “จนปัญญา คิดไม่ออก
ทำไม่ถูก” เพื่อให้ผู้อ่านมีสติ พระองค์กล่าวว่าเมื่อไม่มีสติจะทำให้ “จนปัญญา คิดไม่ออก ทำไม่
ถูก” กลุ่มคำเหล่านี้มีความหมายว่าบุคคลที่ไม่มีสติเป็นอย่างไร นอกจากนี้ทรงใช้กลุ่มคำที่มีความ
หมายถึงการมีสติ คือ “สงบใจ ทำใจให้ดี หายใจยาว” ซึ่งเป็นกลุ่มคำที่มีความหมายไปในทำนอง
เดียวกัน พระองค์ทรงเลือกสรรคำที่มีความหมายแจ่มแจ้งชัดเจนทำให้ผู้อ่านได้ตระหนักถึง หน้าที่ที่
ควรปฏิบัติ

วิชาความรู้อันพึงประสงค์นั้น ได้แก่ วิชาความรู้ที่ถูกต้อง ชัดเจน แม่นยำ ชำนาญ
นำไปใช้การเป็นประโยชน์ได้พอเหมาะพอควร ทันต่อเหตุการณ์ อย่างมีประสิทธิภาพ เราจะ
สร้างเสริม วิชาความรู้อย่างนี้ขึ้นได้อย่างไร เบื้องต้นต้องเลิกคิดว่า เรียนวิชาไว้เพื่อ สอบได้
เพราะในชีวิตของเรา เราไม่ได้อยู่กับการกาผิดกาถูกในข้อสอบ หากแต่อยู่กับการทำงานและ
การวินิจฉัยปัญหาสารพัด ทางที่ถูกเราจะต้องชวนขยายเปิดตาเปิดใจให้เรียนรู้อยู่เสมอ

(๒๖ มิถุนายน ๒๕๒๓ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ)

จะเห็นได้ว่า พระบรมราชาโฆวาทข้างต้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงใช้คำสั้น สื่อ
ความหมายชัดเจน เช่น “ชัดเจน” “แม่นยำ” “ชำนาญ” คำเหล่านี้ถือเป็นชุดคำที่มีความหมายใน
ทำนองเดียวกัน เพื่อเป็นการเน้นน้ำหนักของคำให้ความหมายหนักแน่นยิ่งขึ้น นอกจากนี้ การใช้คำ
“สอบได้” “กาผิดกาถูก” ก็เป็นคำสั้นๆ หากแต่มีความหมายชัดเจนเช่นกัน

การเรียนรู้ลักษณะแรก คือการเรียนรู้หรือรับรู้ตามความรู้ของผู้อื่น ซึ่งอาจเป็น การฟัง
การอ่าน การสังเกต ดู จำ อย่างไรก็ได้ทั้งสิ้น การเรียนรู้แบบนี้จัดเป็นการเรียนรู้ ขั้นต้น
เพราะยังต้องรู้ตามเขา โดยยังมิได้พิจารณาพิสูจน์สอบสวน อาจถูก ผิด ดี ชั่วประโยชน์ ไม่มี
ประโยชน์

(๒๓ มิถุนายน ๒๕๒๔ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ)

พระบรมราชาโหวาทข้างต้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงใช้คำสั้น มีความหมายชัดเจน เช่น “การฟัง” “การอ่าน” “การสังเกต” “ดู” “จำ” คำเหล่านี้มีความหมายหมายถึงการเรียนรู้ พระองค์ทรงใช้คำที่มีความหมายในทำนองเดียวกันก็เพื่อต้องการเพิ่มน้ำหนักของข้อความให้น่าสนใจ นอกจากนี้ ยังมีคำ “ถูก” “ผิด” “ดี” “ชั่วประโยชน์” “ไม่มีประโยชน์” เพื่อเพิ่มน้ำหนักของประโยคให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ในฐานะที่จะเป็นครูบาอาจารย์หรือหัวหน้างานในวันข้างหน้า จำเป็นจะต้องมีความสุจริตยุติธรรม ทำตัวให้เป็นตัวอย่างและเป็นที่ยิ่งของผู้อยู่ได้บังคับบัญชา ไม่ยอมพ่ายแพ้แก่ความโลภ ความลืมหืม ความริษยาแตกร้าวกัน ต้องมุ่งมั่นในประโยชน์อันยั่งยืนไพศาลของส่วนรวมเป็นเป้าหมาย จึงจะเชื่อได้ว่า จะประสบความสำเร็จและชื่อเสียงเกียรติคุณทุกๆ ประการดังที่ปรารถนา

(๒๕ ตุลาคม ๒๕๑๖ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า)

พระบรมราชาโหวาทข้างต้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงใช้คำสั้น กระชับ เช่น “ความโลภ” “ความลืมหืม” “ความริษยาแตกร้าวกัน” กลุ่มคำเหล่านี้ล้วนมีความหมายในทางเดียวกัน เป็นการเน้นความหมายให้ชัดเจน พระองค์ทรงใช้กลุ่มคำเหล่านี้เพื่อเตือนสติให้บัณฑิตมีความสุจริตยุติธรรม ไม่หลงลืมหน้าที่ของตนเอง

นักวิชาการจะทำงานด้วยความหวังดีและบริสุทธิ์ใจต่องาน ต่อส่วนรวม ต่อชาติบ้านเมือง และต่อกันและกันด้วย ยิ่งกว่านั้น นอกจากมีความหวังดีและบริสุทธิ์ใจดังกล่าวแล้ว คงจะมีความสุขรอบคอบและระวังสังวร ในการที่จะไม่ปล่อยให้ติดอยู่กับทฤษฎีของตนเองมากเกินไปด้วย อำนาจอคติ ความหลง ความเอาชนะ และ ความเห็นแก่ตัว จนมองข้ามความจริงความถูกต้องไปหมด

(๒๖ กรกฎาคม ๒๕๒๐ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์)

พระบรมราชาโหวาท ดังกล่าว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงใช้คำสั้น มีความหมายชัดเจน เช่น “อำนาจอคติ” “ความหลง” “ความเอาชนะ” และ “ความเห็นแก่ตัว” กลุ่มคำเหล่านี้ล้วนมีความหมายทำนองเดียวกัน พระองค์ทรงใช้คำเหล่านี้เพิ่มน้ำหนักให้ข้อความดูมีน้ำหนักมากยิ่งขึ้น

จะเห็นได้ว่า การใช้คำสั้น กระชับ ได้ใจความ ที่ปรากฏในพระบรมราชาบาทของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระองค์ทรง ใช้คำที่มีความหมายชัดเจน สามารถสื่อสารให้ผู้อ่าน เข้าใจความหมายได้โดยทันที นอกจากนี้คำต่างๆ ยังมีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกันอีกด้วย

๒.๒ การใช้คำคล้องจอง

นภลัย สุวรรณธาดา กล่าวถึง การคล้องจอง ดังนี้

การคล้องจองหรือสัมผัส ทำให้ถ้อยคำไพเราะรื่นหู จดจำได้ง่ายและเมื่อนำไป ประกอบจังหวะในการขับการร้อง ทั้งที่มีดนตรีและไม่มีดนตรีประกอบ จะส่งผลให้ทั้งถ้อยคำ และจังหวะไพเราะยิ่ง ขึ้น ธรรมชาติของคนไทยนิยมการพู่ ดให้คล้องจองกันอยู่แล้ว ดัง หลักฐานจากศิลาจารึกหลักที่ ๑ เช่น ในน้ำมีปลา ในนามีข้าว (ปลา - นา) เพื่อนจูงวัวไปค้า ขี่ม้าไปขาย (ค้า - ม้า) เป็นต้น แสดงว่าคนไทยรู้จักการสัมผัสถ้อยคำมาตั้งแต่ก่อนมีภาษา เขียนของเราเอง

คำคล้องจองมิใช่ มีเฉพาะในคำประพันธ์เท่านั้น แต่ยังปรากฏในภาษิตสำนวนไทย

ตั้งแต่โบราณ ตลอดจนคำขวัญและคำคม ในปัจจุบันเช่น
คนรักเท่าฝันหนึ่ง คนชังเท่าฝันเสือ (หนึ่ง - ชัง)

ฉลองรัฐฉัตรแก้วแก้วแผ่นดิน ฉลองกาลรัตนโกสินทร์สองร้อยปี (ดิน - สีน)^๗

การใช้คำคล้องจอง หมายถึง การใช้คำ ที่มีสัมผัสทั้งสัมผัสสระและสัมผัสพยัญชนะ การใช้คำคล้อง จองหรือคำที่มีสัมผัสนั้นจะช่ว ยให้สามารถจดจำถ้อยคำได้ง่ายขึ้น แม้พระบรม ราชาโฆวาทจะเป็นร้อยแก้วขนาดสั้น แต่ก็มีลักษณะของคำคล้อง ทำให้เกิดความไพเราะ สละสลวย อีกทั้งเวลาอ่านพระบรมราชาโฆวาทจะมีจังหวะ ฟังแล้วรื่น หู สามารถจดจำได้ง่าย นอกจากนี้ผู้เขียน วิทยานิพนธ์ยังพบคำคล้อง จองในคำช้อน คำคล้องจองลักษณะนี้ทำให้คำมีค วามไพเราะมาก ยิ่งขึ้น โดยผู้เขียนวิทยานิพนธ์จะกล่าวถึงคำคล้องจองลักษณะนี้ในหัวข้อการใช้คำช้อนต่อไป

^๗ นภลัย สุวรรณธาดา, เอกสารการสอนชุดวิชาภาษาไทย ๖ (การเขียนสำหรับ ครู) สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช หน่วยที่ ๖ (นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๒๙), ๓๔๐.

ผลการศึกษาการใช้คำคล้องจองจากพระบรมราชาโฆวาท มีตัวอย่างดังต่อไปนี้

อันประเทศของเรา นั้น เป็นที่รู้จัก กัน อยู่ทั่วไปแล้วว่าอุดมด้วยทรัพย์ในดินสิน ในน้ำ
เพียงไร

(๒๕ พฤษภาคม ๒๔๙๓ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์)

พระบรมราชาโฆวาท ข้างต้น คำว่า “นั้น” และ “กัน” เป็นคำคล้องจองกัน ถึงแม้ว่าพระ
บรมราชาโฆวาทจะมีลักษณะเป็นร้อยแก้ว แต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเขียนร้อยแก้วได้อย่าง
มีจังหวะ

เมื่อยังคิดได้แล้ว ย่อมมีโอกาสที่จะพิจารณาเรื่องที่ ทำ คำที่พูด ทบทวนดูใหม่ได้อีกคำ
รบบหนึ่ง การพิจารณาทบทวนเรื่องใดๆ ใหม่ย่อมจะช่วยให้มองเห็นละเอียดชัดเจน

(๑๔ กันยายน ๒๕๑๖ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์)

พระบรมราชาโฆวาทข้างต้น คำว่า “ทำ” และ “คำ” คล้องจองกัน การที่ทรงใช้คำคล้อง
จองกัน เพื่อช่วยให้พระบรมราชาโฆวาทน่าฟังและอ่านแล้วจะรู้สึกจดจำได้ง่ายขึ้น

มหาวิทยาลัยนั้น จะเข้าก็แสนยาก จะเรียนก็ลำบาก
แต่ครั้งเมื่อจบออกมาแล้วกลับหางานทำไม่ได้

(๒๔ มิถุนายน ๒๕๒๐ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร)

พระบรมราชาโฆวาทข้างต้น มีคำคล้องจอง ได้แก่ “ยาก” และ “บาก”, “มา” และ “หา”
จะเห็นได้ว่าคำคล้องจองเหล่านี้ช่วยให้เกิดจังหวะจดจำง่ายและฟังรื่นหูมากขึ้น

การที่จะทำตนให้เป็นประโยชน์ได้ดังนั้น สำคัญอยู่ที่จะต้ องรู้สำนึก ให้ลึกซึ้งถึง
ประโยชน์ส่วนรวม

(๒๑ ธันวาคม ๒๕๒๐ มหาวิทยาลัยรามคำแหง)

พระบรมราชาโหวาทดั่งกล่าว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงใช้คำคล้องจอง ได้แก่ “นึก” และ “ลึก” จะเห็นว่าเมื่ออ่านข้อความที่มีคำคล้องจองปรากฏจะทำให้พระบรมราชาโหวาทมี จังหวะน่าฟัง เมื่อฟังแล้วจะรู้สึกรื่นหูเป็นอย่างมาก

สติความระลึกตัว และปัญญาความรู้ชัดหรือความเฉลียวฉลาดที่จะหยุดคิดพิจารณา
กิจที่จะทำ คำที่จะพูดทุกอย่าง

(๒๒ ธันวาคม ๒๕๒๐ มหาวิทยาลัยรามคำแหง)

พระบรมราชาโหวาทข้างต้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงใช้คำคล้องจอง ได้แก่ “ทำ” และ “คำ” คำคล้องจองเหล่านี้จะช่วยทำให้จดจำเพราะพระบรมราชาโหวาทได้ง่ายขึ้น เพราะแต่ละคำจะมีสัมผัสที่พอดี

การปฏิบัติบริหารงานที่ทำอยู่เป็นประจำนั้นไม่ให้เกิดพร่อง ซึ่งเป็นกิจที่ลำบากยากอยู่
เพราะงานใดที่ต้องทำเป็นประจำตลอดเวลา อาจทำให้รู้สึกชินชากับด้วยต้องกระทำซ้ำซาก ไม่น่าตื่นตาตื่นใจเหมือนงานที่มีเข้ามาใหม่

(๑๐ กรกฎาคม ๒๕๒๓ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

พระบรมราชาโหวาทข้างต้น มีคำคล้องจองกัน ได้แก่ “ลา” และ “ชา”, “ทำ” และ “ซ้ำ” การใช้คำคล้องจองนั้นจะช่วยให้อ่านพระบรมราชาโหวาทได้อย่างมีจังหวะจะโคนฟังแล้วรื่นหู และทำให้จดจำได้ง่ายขึ้น

ถึงขั้นนี้ ปัญหาทั้งปวงก็จะคลี่คลาย เรื่องที่จะเสียหายก็จะแก้ได้ตก กลับกลายเป็นดี

โดยตลอด

(๑๗ มีนาคม ๒๕๒๔ มหาวิทยาลัยรามคำแหง)

พระบรมราชาโหวาทข้างต้น มีคำคล้องจอง ได้แก่ “คลาย” และ “หาย” คำคล้องจองนี้ช่วยให้คำมีจังหวะจะโคน ฟังแล้วรื่นหู

บ้านเมืองที่ประชาชนส่วนใหญ่ไม่มีความรู้ทั้งทางศิลปวิทยา ทั้งทางปัญญาและภูมิ
 ธรรม ยังไม่เห็นความสำคัญของประโยชน์แท้แท้ของตนเองหรือส่วนรวม
 (๕ กรกฎาคม ๒๕๓๙ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

พระบรมราชาโชวาทดังกล่าว มีคำคล้องจองกัน ได้แก่ “ยา” และ “ญา”, “แท้” และ “แม่”

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่า การใช้คำคล้องจองที่ปรากฏในพระบรมราชาโชวาท
 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระองค์ทรงใช้คำคล้องจองได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องทำให้เกิด
 ความไพเราะและสละสลวย อีกทั้งยังทำให้สามารถจดจำรายละเอียดเนื้อหาได้ง่ายขึ้นด้วย

๒.๓ การใช้คำซ้อน

การซ้อนคำเป็นลักษณะหนึ่งของภาษาไทยในการสร้างสรรคคำขึ้นใช้ให้มีความหมาย
 หลากหลาย และทำให้เกิดความไพเราะ ในพระบรมราชาโชวาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพบว่า
 การใช้คำซ้อน เป็นจำนวนมากซึ่งถือเป็นลักษณะการใช้ภาษาที่โดดเด่นของพระองค์ประการหนึ่ง
 ได้มีผู้อธิบายเรื่องคำซ้อน ไว้ดังนี้

พระยาอนุমানราชชน ได้กล่าวถึงคำซ้อนไว้ว่า

ภาษาไทยมีคำควบคู่ คือ เอาคำสองคำมารวมกันแต่มีความหมายเท่าเดิม หรือมี
 ความหมายแตกเพี้ยนจากเดิมไปบ้าง คำชนิดนี้มีอยู่ในภาษาไทยเป็นจำนวนมาก และมี
 ลักษณะต่างๆ กัน จนอาจกล่าวได้ว่า คำซ้อนชนิดนี้ ลางที่ก็เรียกว่าคำไวพจน์ผสม
 (Synonymous compound) คำซ้อน คือ เอาคำเต็มสองคำซึ่งต่างเสียงแต่มีความหมาย
 เหมือนหรือคล้ายคลึงกัน มาควบให้ซ้อนกัน เช่น ไฉนโต เล็กน้อย รักใคร่ หยาบคาย
 บ้านเรือน เรือแพ ไร่นา หยาบช้ำ คำควบคู่เหล่านี้แต่ละคู่เป็นคำไทยเดิมมีความหมาย
 เหมือนหรือคล้ายคลึงกันที่นำมาควบเข้าคู่กันส่วนใหญ่เพื่อไพเราะในอีกคำหนึ่งให้
 ชัดขึ้น^๕

บรรจบ พันธุเมธา อธิบายความหมายของคำซ้อนไว้ว่า

^๕พระยาอนุমানราชชน , นิรุกติศาสตร์ , (กรุงเทพฯ : คลังวิทยา , ๒๕๒๒) , ๒๕๓-

คำซ้อน (บางที่เรียกคำคู่) หรือคำที่มีคำเดียว ๒ คำ อันมีความหมายหรือเสียงคล้ายกันใกล้เคียงกัน หรือเป็นไปในทำนองเดียวกัน ซ้ำ วนซ้ำคู่กัน เมื่อซ้อนแล้วจะมีความหมายใหม่เกิดขึ้น แม้ว่าบางคำความหมายจะไม่แปลกไปกว่าความหมายเดิม (คือความหมายของคำเดียวแต่ละคำ) มากนัก แต่ก็ต้องมีความหมายและที่ใช้ต่างออกไปบ้าง^{๙๙}

บรรจบ พันธุเมธา ให้ความหมายของคำซ้อนเพื่อความหมายไว้ ดังนี้^{๑๐๐}

คำซ้อนเพื่อความหมาย ลักษณะของคำซ้อนประเภทนี้จะถือความหมายเป็นเกณฑ์ เกิดจากการนำคำที่มีความหมายคล้ายคลึงกันหรือใกล้เคียงกัน หรือเป็นไปในทำนองเดียวกันมาซ้อนกัน มีหลายลักษณะดังนี้ ซ้อนแล้วความหมายจะปรากฏอยู่ที่คำต้นหรือคำท้ายตรงตามความหมายนั้นเพียงคำใดคำเดียว เช่น ใจคอ (ในความ ใจคอไม่อยู่กับเนื้อกับตัว) ความหมายของคำซ้อนปรากฏที่คำใดคำเดียวตรงตามความหมายนั้นๆ เช่น ผิดชอบ (ในคำ ความรับผิดชอบ) ความหมายของคำซ้อนที่ปรากฏอยู่ที่คำทั้งสอง เช่น ลูกหลาน (มิได้หมายเจาะจงว่า ลูกและหลาน หรือลูกหรือหลาน เช่น เขาเป็นลูกหลานครู ย่อมหมายถึง ถึงผู้ที่สืบเชื้อสายมาจากครู อาจเป็นลูกหรือหลานหรือเหลน ก็ได้ ไม่ได้ระบุลงไปแน่) ความหมายของคำซ้อนปรากฏเด่นอยู่ที่คำใดคำเดียว ส่วนอีกคำหนึ่งถึงจะไม่มี ความหมายปรากฏ แต่ก็ช่วยเน้นความหมายยิ่งขึ้น เช่น เจียบเชียบ (เจียบไม่มีความหมาย แต่ช่วยทำให้คำ เจียบเชียบ มีความหมายว่า เจียบ มากยิ่งกว่า เจียบ คำเดียวคำเดียว) ความหมายของคำซ้อนกับคำเดี่ยวต่างกันออกไป เช่น พร้อม กับ พร้อมเพรียง คำซ้อนที่คำต้นเป็นคำคำเดียวกันแต่คำท้ายต่างกัน ความหมายย่อมต่างกันไป เช่น จัดจ้าน (ปากกล้า ปากจัด) กับ จัดเจน (สันทัดชำนาญ) ความหมายของคำซ้อนขยายกว้างออกไป ไม่ได้จำกัดเฉพาะความหมายของคำเดี่ยวสองคำมาซ้อนกัน เช่น ฆ่าฟัน (ไม่จำเป็นต้องทำให้ตายด้วยคมดาบ อาจใช้ปืนหรืออาวุธอย่างอื่นทำให้ล้มตายก็ได้ ความหมายของคำซ้อนเป็นไปในเชิงอุปมา เช่น อยู่กิน (คือดำเนินชีวิตฉันสามีภรรยา ไม่ได้หมายเพียงอยู่และกิน)

คำซ้อนเพื่อความหมายนั้น มีความหมายเหมือนกัน คล้ายกัน หรือตรงกันข้ามกัน แล้วแต่คำที่นำมาซ้อนกันและความหมายหลักของคำ อาจอยู่ที่คำหน้าหรือคำหลังก็ได้ คำซ้อนนับเป็นกระบวนการสร้างคำใหม่ให้เพิ่มเข้ามาในภาษาไทย ซึ่งคำที่นำมาซ้อนกันจะช่วยแปล

^{๙๙} บรรจบ พันธุเมธา , **ลักษณะภาษาไทย** , พิมพ์ครั้งที่ ๑๒ (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๑), ๖๒.

^{๑๐๐} สรุปรายละเอียดจากหนังสือลักษณะภาษาไทยของ บรรจบ พันธุเมธา, ๖๓ - ๗๕.

ความหมายของคำอีกคำหนึ่ง คำที่มาซ้อนนั้นจะช่วยกำหนดความหมายได้ การซ้อนคำจึงเป็นการสร้างคำใหม่และทำให้ความหมายของคำชัดเจนมากยิ่งขึ้น

จากการศึกษาการใช้คำซ้อนในพระบรมราชาโฆวาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในพิธีพระราชทานปริญญาบัตร พบว่าพระองค์ทรงใช้คำซ้อนประเภทคำซ้อนเพื่อความหมายเป็นจำนวนมาก ผลการศึกษาพบคำซ้อนตั้งแต่ ๒ หน่วย^{๑๑} ถึง ๖ หน่วย และมีจำนวนพยางค์ตั้งแต่ ๒ พยางค์ ถึง ๑๐ พยางค์ ผู้เขียนวิทยานิพนธ์พบว่า พระองค์ทรงใช้คำซ้อน ๒ หน่วย ๔ พยางค์ เป็นส่วนใหญ่ การใช้คำซ้อนในพระบรมราชาโฆวาทของพระองค์มีดังนี้

๒.๓.๑ คำซ้อน ๒ หน่วย

๒.๓.๑.๑ คำซ้อน ๒ หน่วย ๒ พยางค์

๒.๓.๑.๒ คำซ้อน ๒ หน่วย ๓ พยางค์

๒.๓.๑.๓ คำซ้อน ๒ หน่วย ๔ พยางค์

๒.๓.๑.๔ คำซ้อน ๒ หน่วย ๕ พยางค์

๒.๓.๑.๕ คำซ้อน ๒ หน่วย ๖ พยางค์

๒.๓.๑.๖ คำซ้อน ๒ หน่วย ๗ พยางค์

๒.๓.๑.๗ คำซ้อน ๒ หน่วย ๘ พยางค์

๒.๓.๒ คำซ้อน ๓ หน่วย

๒.๓.๒.๑ คำซ้อน ๓ หน่วย ๓ พยางค์

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

^{๑๑} จูไรรัตน์ ลักษณะศิริ กล่าวถึงคำว่า "หน่วย" ไว้ในวิทยานิพนธ์เรื่อง "การสร้างคำในสมัยสุโขทัย" (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาจารึกภาษาไทย ภาควิชาภาษาตะวันออก บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร), ๒๕๓๐, ๙๓. ว่า "หน่วย หมายถึง คำเดี่ยว คำผสม คำประสม คำซ้ำ คำคู่ และคำสมาสแต่ละคำ หรือกลุ่มคำแต่ละกลุ่มที่มีความหมายเหมือนกัน หรือคล้ายคลึงกัน หรือเป็นไปในทำนองเดียวกันมาซ้อนกัน แต่ละหน่วยจะมีจำนวนพยางค์เท่าใดก็ได้ แต่จะต้องมีความหมายเพียงอย่างเดียว เท่านั้น เช่น

กูข้า มี ๒ หน่วย ประกอบด้วยคำเดี่ยว ๒ คำ มาซ้อนกันมี ๒ พยางค์

ดาวดารากร มี ๒ หน่วย ประกอบด้วยคำเดี่ยว ๑ คำ คำสมาส ๑ คำ มาซ้อนกัน มี ๔ พยางค์

สุรยาเมามี มี ๒ หน่วย ประกอบด้วยคำเดี่ยว ๑ คำ คำประสม ๑ คำ มาซ้อนกัน มี ๔ พยางค์

เป็นต้นเป็นนอ มี ๒ หน่วย ประกอบด้วยกลุ่มคำ ๒ กลุ่ม มาซ้อนกัน มี ๔ พยางค์

เสื่อสาดอาสนะ มี ๓ หน่วย ประกอบด้วยคำเดี่ยว ๓ คำ มาซ้อนกัน มี ๕ พยางค์

หยาบข้ากล้าแข็ง มี ๔ หน่วย ประกอบด้วยคำเดี่ยว ๔ คำ มาซ้อนกัน มี ๔ พยางค์

๒.๓.๒.๒ คำซ้อน ๓ หน่วย ๔ พยางค์

๒.๓.๒.๓ คำซ้อน ๓ หน่วย ๕ พยางค์

๒.๓.๒.๔ คำซ้อน ๓ หน่วย ๖ พยางค์

๒.๓.๒.๕ คำซ้อน ๓ หน่วย ๗ พยางค์

๒.๓.๒.๖ คำซ้อน ๓ หน่วย ๘ พยางค์

๒.๓.๒.๗ คำซ้อน ๓ หน่วย ๙ พยางค์

๒.๓.๓ คำซ้อน ๔ หน่วย

๒.๓.๓.๑ คำซ้อน ๔ หน่วย ๔ พยางค์

๒.๓.๓.๒ คำซ้อน ๔ หน่วย ๕ พยางค์

๒.๓.๓.๓ คำซ้อน ๔ หน่วย ๖ พยางค์

๒.๓.๓.๔ คำซ้อน ๔ หน่วย ๗ พยางค์

๒.๓.๓.๕ คำซ้อน ๔ หน่วย ๘ พยางค์

๒.๓.๓.๖ คำซ้อน ๔ หน่วย ๙ พยางค์

๒.๓.๓.๗ คำซ้อน ๔ หน่วย ๑๐ พยางค์

๒.๓.๔ คำซ้อน ๖ หน่วย

๒.๓.๔.๑ คำซ้อน ๖ หน่วย ๘ พยางค์

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

๒.๓.๑ คำซ้อน ๒ หน่วย

๒.๓.๑.๑ คำซ้อน ๒ หน่วย ๒ พยางค์ มีโครงสร้างประกอบด้วยคำ
เดี่ยว^{๑๒} กับคำเดี่ยว

คำซ้อน ๒ หน่วย ๒ พยางค์	
หน่วยที่ ๑ (คำเดี่ยว)	หน่วยที่ ๒ (คำเดี่ยว)
พืช	ไร่

^{๑๒} คำเดี่ยว หมายถึง คำที่เป็นคำหลักหรือคำที่มีความหมายเดียวหรือหน่วยคำเดี่ยว อาจมีพยางค์เดียว สองพยางค์ หรือหลายพยางค์ก็ได้ ดูรายละเอียดในเรื่องเดช ปันเขื่อนขันธ์ชัย , ภาษาศาสตร์ภาษาไทย (กรุงเทพฯ : มหาคูฟ้าลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๐) , ๑๕๖.

เวลานี้รัฐบาลก็ได้มีก็ได้มีแนวทางที่จะส่งเสริมทำนุบำรุงการเกษตรกรรมทุกสาขา ให้เป็นหลักมูลฐานการเศรษฐกิจของชาติ เช่น ปรับปรุงการผลิตข้าว เร่งรัดและส่งเสริมการทำพืชไร่

(๑๗ มิถุนายน ๒๕๙๗ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์)

พลเมืองของเราบางส่วนเสื่อมทรามลงไปในความประพฤติและจิตใจ”

(๑๒ ธันวาคม ๒๕๑๒ วิทยาลัยวิชาการศึกษา)

การตั้งมหาวิทยาลัยขอนแก่นขึ้นนั้น ต้องใช้เงินทองเป็นจำนวนมากมาย

(๒๒ ธันวาคม ๒๕๑๒ มหาวิทยาลัยขอนแก่น)

ข้าพเจ้าได้ยินเสียงกล่าววิจารณ์ถึงครูอยู่บ่อยๆ ว่า ในปัจจุบันนี้สถาบันฝ่ายครูเสื่อมลงไปคำกล่าวนั้นอ้างด้วยว่าเป็นเพราะผู้ที่เข้ามาเล่าเรียนทางครูส่วนมากทีเดียว เป็นผู้ที่ดียกกำลังปัญญาและกำลังทางอื่นๆ ไม่สามารถหรือไม่มีโอกาสจะเรียนวิชาทางอื่นได้แล้ว บ้านเมืองของเราจึงมีแต่ครูที่มีคุณภาพไม่ถึงขนาด ทั้งทางด้านความรู้ ทางด้านการทำงาน และทางด้านความประพฤติ ทำให้การศึกษาของเด็กเลวลงทุกที ข้าพเจ้าจะจริงหรือไม่ มิใช่เรื่องสำคัญที่ท่านหรือผู้ใดจะต้องโต้แย้ง สิ่งสำคัญอยู่ที่ว่าผู้ที่เป็นครูและเป็นผู้บริหารการศึกษาทุกฝ่ายทุกคน จะต้องพิสูจน์ให้เห็นว่าสถาบันครูมิได้เป็นเช่นนั้น ท่านจะต้องทำให้เข้มแข็ง ต้องมั่นคงในอุดมคติ ต้อง รวบรวมกำลังกาย กำลังความคิด และสติปัญญา

(๑๑ ธันวาคม ๒๕๑๓ วิทยาลัยวิชาการศึกษา)

มหาวิทยาลัยรามคำแหงมีลักษณะพิเศษเฉพาะตัวอย่างหนึ่ง คือเป็นมหาวิทยาลัยสำหรับผู้ที่ปรารถนาจะ เพิ่มพูนเสริมสร้าง ความรู้ความสามารถของตนเพื่อความเจริญก้าวหน้าในชีวิต เข้ามา เลือกสรรศึกษาวิทยาการได้ตามทางที่ถนัด

(๖ กรกฎาคม ๒๕๒๐ มหาวิทยาลัยรามคำแหง)

การประมาทปัญญาผู้อื่นจึงเท่ากับไม่ได้ใช้ พื้นฐานที่มีอยู่แล้วให้เป็นประโยชน์ ข้าพเจ้ารู้สึกถอนอกเสียอีกด้วย ด้วยความโง่เขลา จึงจำเป็นต้องหัดนับถือปัญญาผู้อื่นกันให้เป็น เพื่อทำงานที่ทำจักได้ดำเนินต่อเนื่องกันไปได้ไม่ติดขัด

(๒๐ เมษายน ๒๕๒๑ มหาวิทยาลัยขอนแก่น)

บัณฑิตจึงควรจะได้ศึกษาพิจารณาเรื่องความคิดให้แจ่มแจ้งเสียแต่วาระนี้

(๒๖ ตุลาคม ๒๕๒๑ มหาวิทยาลัยรามคำแหง)

แล้วท่านก็จะมีศรัทธาความนิยมยึดมั่นในความดีขึ้นในตัว จะมีความรู้สึก ผิดชอบ มีความข่มใจและความอดมอดงดเว้นในการกระทำอันทุจริต เบียดเบียน เห็นแก่ตัวทั้งหมดได้

(๒๗ ตุลาคม ๒๕๒๑ มหาวิทยาลัยรามคำแหง)

ก็เพราะความสุขจรีย่อมเกิดขึ้นบุคคลออกจากความชั่วและความเสื่อมเสียทั้งหมดได้

(๑๑ มีนาคม ๒๕๒๔ มหาวิทยาลัยรามคำแหง)

๒.๓.๑.๒ คำซ้อน ๒ หน่วย ๓ พยางค์ มีโครงสร้างประกอบด้วยคำเดียว กับคำเดียว การปรากฏระหว่างหน่วยที่ ๑ และหน่วยที่ ๒ อาจสลับตำแหน่งกันได้

คำซ้อน ๒ หน่วย ๓ พยางค์	
หน่วยที่ ๑ (คำเดียว)	หน่วยที่ ๒ (คำเดียว)
วงศ์	ตระกูล

ตัวอย่าง

ถ้าท่านประพฤติตนดี มีสัมมาอาชีพะ เป็นหลักเป็นฐานที่เชิดชูวงศ์ตระกูล ก็เป็นการได้ทดแทนคุณบิดามารดา

(๒๖ ธันวาคม ๒๕๑๑ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์)

บุคคลจำเป็นต้องควบคุมตัวมิให้ติดอยู่กับตำราหรือทฤษฎีมากเกินไป เพราะมีฉะนั้น เมื่อไปพบข้อเท็จจริงในการปฏิบัติงาน ซึ่งไม่ตรงหรือไม่สอดคล้องกับตำราเข้า จะเกิดความสันทัดหลังเลใจ ทำให้งานที่กำลังทำอยู่หยุดชะงัก

(๑๘ กรกฎาคม ๒๕๑๘ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์)

ถ้าท่านทำตัวทำงานดีพร้อมให้เป็น แบบฉบับ ได้ทั้งในด้านวิชาการทั้งในด้านจรรยา
ความประพฤติ ก็จะสามารถถ่ายทอดความรู้และความดีให้แก่ศิษย์ได้โดยง่าย

(๒๔ มิถุนายน ๒๕๑๙ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร)

ในการสร้างสรรค์บัณฑิตลือนามคตของชาติบ้านเมือง ครูทุกคนต้องทราบดีว่าตระหนักในข้อ
นี้

(๒๕ มิถุนายน ๒๕๑๙ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม)

ไม่ว่าจะประสบเรื่องใดปัญหาใด ขอให้คิดพิจารณาจนรู้ชัดอยู่เสมอจนทุกคราวไป

(๒๗ ตุลาคม ๒๕๒๑ มหาวิทยาลัยรามคำแหง)

ศรัทธาที่เกิดขึ้นจากความเพ่งพิจารณาด้วยใจที่เป็นกลาง ประกอบด้วยเหตุผล จน
เห็นคุณค่าและประโยชน์อย่างกระจ่างชัด

(๙ ธันวาคม ๒๕๒๒ มหาวิทยาลัยรามคำแหง)

ท่านทั้งหลายจึงควรจึงควรศึกษาพิจารณากำลังความเพียรนี้ให้เห็นจริง ให้เข้าใจชัด
ด้วยความรู้ ความฉลาดของท่านแล้วตั้งใจให้มี นค ที่จะนำความเพียรของท่านมาใช้ให้
ถูกต้องตาม วิถีทาง คือ เพียรที่จะกำจัดความเลื่อมให้หมดไป และระวังป้องกันความเลื่อม
นั้นมิให้เกิดขึ้นใหม่ เพียรที่จะสร้างสรรค์ความเจริญให้เกิดขึ้น และระวังรักษาไว้มิให้ เลื่อม
สลาย

(๑๐ ธันวาคม ๒๕๒๒ มหาวิทยาลัยรามคำแหง)

เมื่อมาได้รับการศึกษาระดับสูงเพิ่มเติมอีก ก จนสำเร็จปริญญาเช่นนี้ ก็ย่อมมี ความรู้
และประสบการณ์เชี่ยวชาญขึ้นอีกมาก

(๒๒ ธันวาคม ๒๕๒๔ มหาวิทยาลัยรามคำแหง)

ไม่ว่าจะทำงานสิ่งใด ต้องตั้งใจกระทำให้จริงให้จนสำเร็จ ด้วยความรับผิดชอบ ด้วย
ความจริงใจบริสุทธิ์ใจ และมุ่งถึงผลอันเป็นประโยชน์แท้จริงอันพึงประสงค์ของงานนั้นสิ่งนั้น
เป็นสำคัญ ไม่ผ่อนผัน ไม่ย่อหย่อนทอดถอย ไม่มีกลอุบายแอบแฝง ไม่เพ่งเล็งผลประโยชน์
อย่างอื่นที่มีใช้จุดหมายโดยตรงของงาน

(๒๗ มีนาคม ๒๕๒๗ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช)

ส่วนความคิดอิสระนั้น ท่านทั้งหลายก็อย่าเข้าใจเอาง่ายๆ ว่าเป็นความคิดที่เต็มเปี่ยม
ไปด้วยอิสรภาพเสรีภาพอันไม่มีขีดจำกัด หรือว่าเป็นความคิดที่แปลกประหลาด ไม่มีของใคร
เหมือน
(๒๔ มกราคม ๒๕๓๕ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่)

หญ้านั้นมีทั้งหญ้าที่เป็นวัชพืชซึ่งเป็นโทษ และหญ้าที่มีคุณอย่างหญ้าแฝก ซึ่งเป็น
ประโยชน์อย่างยิ่งแก่การอนุรักษ์ดินและน้ำ เพราะมีรากที่ยิ่งลึก แผ่กระจายลงไปตรงๆ ทำ
ให้อุ้มน้ำและยึดเหนี่ยวดินได้มั่นคง
(๒๔ กรกฎาคม ๒๕๔๐ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์)

๒.๓.๑.๓ คำช้อน ๒ หน่วย ๔ พยางค์ มีโครงสร้างดังนี้
โครงสร้างที่ ๑ ประกอบด้วยคำเดียวกับคำเดียว

คำช้อน ๒ หน่วย ๔ พยางค์	
หน่วยที่ ๑ (คำเดียว)	หน่วยที่ ๒ (คำเดียว)
บิดา	มารดา

ตัวอย่าง

คนเราเมื่อเกิดมาก็ได้รับการสั่งสอนจากบิดามารดา อันเป็นความรู้เบื้องต้น
(๑๓ ธันวาคม ๒๕๐๕ วิทยาลัยวิชาการศึกษา)

ความจริงใจนั้น เรามักมีกันไม่ตลอด ไม่ช้าไม่นานก็หลงลืมละทิ้งกันเสียแล้ว เป็นเหตุ
ให้เกิดปัญหาได้มากมาย เนื่องมาจากความ ระวางสงสัย เข้าใจผิดกันในวงงานทั้งปวง จึง
ต้องสอนกันให้ติดตามรักษาความจริง
(๒๒ มิถุนายน ๒๕๒๑ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ)

การศึกษานั้นมิได้เป็นภาระ หากแต่เป็นสิ่งที่น่าสนใจ กระทำได้สะดวกสบาย
(๒๖ กรกฎาคม ๒๕๓๓ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์)

ถ้าบุคคลยังเห็นว่าชาติมีประเทศเป็นที่พึ่งที่อาศัย ก็จะต้องรับผิดชอบร่วมกันในการ
ทำงานส่วนรวมของชาติให้ดี เพื่อ ธำรงรักษา ประเทศชาติไว้ . ผู้ใดมีความสามารถ ฉลาด
เฉลียวในทางใด จะต้องพยายามทำหน้าที่ให้ได้ผลออกมาใ้พญูลย์ในทางนั้น

(๒๔ มกราคม ๒๕๓๗ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่)

เพราะฉะนั้นบัณฑิตจะต้อง สำเหนียกตระหนักร อยู่เสมอ ว่าตนเองมีความรับผิดชอบ
อย่างยิ่ง

(๔ กรกฎาคม ๒๕๓๙ มหาวิทยาลัยมหิดล)

โครงสร้างที่ ๒ ประกอบด้วยคำเดียวกับคำผาน^{๑๓}

คำซ้อน ๒ หน่วย ๔ พยางค์	
หน่วยที่ ๑ (คำเดี่ยว)	หน่วยที่ ๒ (คำผาน)
วิชา	ความรู้

ตัวอย่าง

เมื่อเจริญเติบโตขึ้นก็เป็นหน้าที่ของครูและอาจารย์สั่งสอนให้ได้รับวิชาความรู้สูง

(๑๓ ธันวาคม ๒๕๐๕ วิทยาลัยวิชาการศึกษา)

^{๑๓} คำผาน หมายถึง คำที่ประกอบด้วยหน่วยคำไม่อิสระผานกับหน่วยคำไม่อิสระ
หรือคำที่ประกอบด้วยหน่วยคำไม่อิสระผานกับหน่วยคำอิสระ และหน่วยผานจะต้องเป็นหน่วย
ที่มีความหมาย ดูรายละเอียดใน จุไรรัตน์ ลักษณะศิริ “การสร้างคำในสมัยสุโขทัย” (วิทยานิพนธ์
ปริญญาามหาบัณฑิต สาขาวิชาจารึกภาษาไทย ภาควิชาภาษาตะวันออก บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศิลปากร), ๒๕๓๐, หน้า ๑๓.

โครงสร้างที่ ๓ ประกอบด้วยคำผานกับคำผาน

คำซ้อน ๒ หน่วย ๔ พยางค์	
หน่วยที่ ๑ (คำผาน)	หน่วยที่ ๒ (คำผาน)
ชาวไร่	ชาวนา

ตัวอย่าง

ผู้ที่สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยนี้แล้ว ส่วนใหญ่ย่อมจะมีงานเกี่ยวข้อง กับการพัฒนาและส่งเสริมการอาชีพของชาวไร่ชาวนา

(๑๘ กรกฎาคม ๒๕๑๑ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์)

การที่จะทำตนให้เป็นประโยชน์ได้ดังนั้น สำคัญอยู่ที่จะต้อง รู้สำนึกให้ลึกซึ้งถึงประโยชน์ส่วนรวม ต้องทำความคิดความเห็นให้กระจ่างถึงความสำคัญของส่วนรวม

(๒๑ ธันวาคม ๒๕๒๐ มหาวิทยาลัยรามคำแหง)

เมื่อทำให้ปัญญาเกิดขึ้นได้เป็นปกติแล้ว ก็จะสามารถจำแนก ความจริงความเท็จ ความดีความชั่ว ได้โดยถูกต้อง

(๒๘ ตุลาคม ๒๕๒๑ มหาวิทยาลัยรามคำแหง)

ความมีใจสงบตั้งมั่นในความเป็นกลาง ไม่หวั่นไหวด้วยอคติ เป็นพื้นฐานรองรับ และเป็นเครื่องพิจารณาถ้อยแถลง สำเร็จเป็นความรู้ความเห็นที่ชัดเจนถูกต้อง

(๑๒ ธันวาคม ๒๕๒๒ มหาวิทยาลัยรามคำแหง)

ลักษณะของการศึกษาหรือการเรียนรู้ที่มีอยู่สามลักษณะ ได้แก่ การเรียนรู้ตามความรู้ความคิดของผู้อื่นอย่างหนึ่ง

(๒๕ มิถุนายน ๒๕๒๔ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ)

โครงสร้างที่ ๔ ประกอบด้วยคำประสม^{๑๔} กับคำเดี่ยว หรือคำเดียวกับคำประสม

คำซ้อน ๒ หน่วย ๔ พยางค์	
หน่วยที่ ๑ (คำประสม)	หน่วยที่ ๒ (คำเดี่ยว)
เนื้อหา	สาระ

ตัวอย่าง

การพูดดี คือดีด้วยเนื้อหาสาระ พอดีกับกาลเทศะ เหมาะสมกับฐานะและบุคคล
(๒๔ กรกฎาคม ๒๕๓๘ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่)

ถ้าขาดผู้มีความรู้เป็นผู้บริหารดำเนินการย่อมเจริญก้าวหน้าไปได้โดยยาก

(๘ กรกฎาคม ๒๕๒๐ มหาวิทยาลัยรามคำแหง)

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

โครงสร้างที่ ๕ ประกอบด้วยกลุ่มคำกับกลุ่มคำ

คำซ้อน ๒ หน่วย ๔ พยางค์	
หน่วยที่ ๑ (กลุ่มคำ)	หน่วยที่ ๒ (กลุ่มคำ)
ตรงไป	ตรงมา

^{๑๔} คำประสม หมายถึง คำที่มีคำ ๒ คำ หรือมากกว่านั้นมาประสมกันเข้าเป็นคำใหม่ อีกคำหนึ่ง คำที่ประสมกันเข้าเป็นคำใหม่นี้ ความหมายสำคัญอยู่ที่คำต้น ส่วนคำตามมาเป็นส่วนขยาย ดูรายละเอียดใน บรรจบ พันธุเมธา , ลักษณะภาษาไทย (กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๐), ๘๐.

ตัวอย่าง

การทำงานโดยมากมีปัญหาและอุปสรรคมากมาย จะทำกัน ตรงไปตรงมามักไม่สำเร็จ ต้องใช้วิธีการพลิกแพลงนอกระบบต่างๆ เข้าแทนที่

(๒๑ มิถุนายน ๒๕๒๑ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ)

การกระทำที่ให้ผลประโยชน์แก่ทุกฝ่ายอย่างเต็มเปี่ยม ถูกต้องตามประสงค์ ซึ่งบุคคล จะกระทำให้สำเร็จได้ด้วยการฝึกฝนตัวศึกษาพิจารณาให้เห็นแน่ชัด ถึงเหตุถึงผล คือแก่นแท้ หรือหลักการของเรื่องต่างๆ และจับเหตุจับผลอันต่อเนื่องกันทั้งหมดให้ถูกต้อง

(๑๒ กรกฎาคม ๒๕๑๘ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

ความต้องการให้งานเสร็จๆ ไปนั้น จะชวนให้มั่งง่าย หัน ไปหยิบไปฉวยเอาวิธีปฏิบัติ และทฤษฎีของคนอื่นมาใช้

(๑๘ กรกฎาคม ๒๕๑๘ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์)

นักศึกษาทั้งหลายจำเป็นต้องใช้ด้วยวิจารณญาณ ให้ถูกเหตุถูกผล ให้ ถูกสัดส่วน ให้พอเหมาะพอดี

(๒๑ กรกฎาคม ๒๕๒๗ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

๒.๓.๑.๔ คำซ้อน ๒ หน่วย ๕ พยางค์

โครงสร้างที่ ๑ ประกอบด้วย คำผสมกับคำประสมหรือคำประสมกับคำ ผสม ทั้งนี้ หน่วยที่ ๑ หรือหน่วยที่ ๒ อาจมี ๒ หรือ ๓ พยางค์ก็ได้

คำซ้อน ๒ หน่วย ๕ พยางค์	
หน่วยที่ ๑ (คำผสม)	หน่วยที่ ๒ (คำประสม)
ความเคารพ	นับถือ

ตัวอย่าง

นอกจากนี้ จงวางตนให้สมกับที่เป็นครูให้นักเรียนมีความเคารพนับถือ

(๑๓ ธันวาคม ๒๕๐๕ วิทยาลัยวิชาการศึกษา)

การหยุดเฟื่องพิจารณาาก่อนนี้เป็นขั้นตอนที่สำคัญมาก เพราะจะช่วยให้เห็นโครงสร้างของงานได้กระจ่างชัด สามารถ ถอดวิวินิจฉัยได้ถูกต้องแน่นอนว่าจะใช้ ความรู้หลักวิชา ในการปฏิบัติได้อย่างไร

(๑๒ ตุลาคม ๒๕๒๑ มหาวิทยาลัยศิลปากร)

ขออวยพรให้บรรดาบัณฑิตมีความคิดจิตใจที่เข้มแข็ง สมบูรณ์บริบูรณ์ด้วยปัญญา ความฉลาดรู้คิดโดยถูกต้อง เพื่อให้สามารถเอาชนะ ความมั่งงายใฝ่ต่ำ

(๑๖ มีนาคม ๒๕๒๔ มหาวิทยาลัยรามคำแหง)

โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ปัญหาอันเกิดจาก ความกินแหนงแคลงใจ และเอาัดเอาเปรียบกัน

(๑๑ กรกฎาคม ๒๕๓๕ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

เมื่อพูดสิ่งใดไปแล้วต้องทำให้ได้จริง จึงจะได้รับความสำเร็จ พร้อมทั้ง ความศรัทธา

เชื่อถือ และความสรรเสริญยกย่องจากคนทุกฝ่าย

(๑๑ กรกฎาคม ๒๕๔๐ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

โครงสร้างที่ ๒ ประกอบด้วย คำผสานกับคำผสาน ทั้งนี้หน่วยที่ ๑ หรือหน่วยที่ ๒ อาจมี ๒ หรือ ๓ พยางค์ก็ได้

คำซ้อน ๒ หน่วย ๕ พยางค์	
หน่วยที่ ๑ (คำผสาน)	หน่วยที่ ๒ (คำผสาน)
ความรู้	ความชำนาญ

ตัวอย่าง

การที่วิทยาลัยจัดการสอนหลักสูตรประกาศนียบัตรชั้นสูงวิชาเฉพาะขึ้น เพื่อส่งเสริม ความรู้ความชำนาญของบัณฑิตนั้น ก็เป็นการสมควรอย่างยิ่ง

(๒ ธันวาคม ๒๕๐๗ วิทยาลัยวิชาการศึกษา)

ขอทุกคนจงใช้ ความรู้ความสามารถ ที่ได้อบรมมาแล้วนั้น เป็นรากฐานที่จะ
สร้างความสำเร็จในชีวิตการทำงาน

(๒๙ ธันวาคม ๒๕๐๙ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์)

ทุกคนมีชาติบ้านเมืองเป็นที่เกิดที่อาศัย ทุกคนจะมี ความสุขความสำเร็จ ได้ก็
เพราะบ้านเมืองเป็นปกติมั่นคง

(๑๖ มกราคม ๒๕๑๒ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่)

ขอให้ทุกๆ ท่านที่มาประชุมพร้อมกันในวันนี้ ประสบแต่ ความสุขความสวัสดิ์
ตลอดทุกเมื่อไป

(๒๒ ธันวาคม ๒๕๒๐ มหาวิทยาลัยรามคำแหง)

โครงสร้างที่ ๓ ประกอบด้วยกลุ่มคำกับกลุ่มคำ ทั้งนี้หน่วยที่ ๑ หรือหน่วยที่ ๒ อาจมี

๒ หรือ ๓ พยางค์ก็ได้

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

คำซ้อน ๒ หน่วย ๕ พยางค์	
หน่วยที่ ๑ (กลุ่มคำ) ที่เกิด	หน่วยที่ ๒ (กลุ่มคำ) ที่อาศัย

ตัวอย่าง

ทุกคนมีชาติบ้านเมืองเป็น ที่เกิดที่อาศัย ทุกคนจะมีความสุขความสำเร็จได้ก็เพราะ
บ้านเมืองเป็นปกติมั่นคง

(๑๖ มกราคม ๒๕๑๒ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่)

ขอให้ท่านทำตัวให้เป็นผู้นำและเป็นที่พึ่งที่แท้จริง เพียรพยายามใช้วิชาความสามารถ
ที่มีอยู่ฝึกฝนอบรมด้วยเหตุผลและความฉลาด ดี วยความกรุณาปรานีและความบริสุทธิ์ใจ
ประสิทธิ์ประสาทความรู้ความคิดที่ดีที่ปราศจากโทษให้เสมอหน้า อนุเคราะห์และนำพาไป
ในทางถูกต้องเจริญ

(๒๘ พฤศจิกายน ๒๕๑๕ วิทยาลัยวิชาการศึกษา)

ผู้ใดมีโชคมีโอกาสดี มีคุณความรู้ความสามารถเป็นพิเศษขึ้นมาเพียงใด

(๒๗ กันยายน ๒๕๒๗ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่)

การพูดดีจึงเป็นประโยชน์อย่างยิ่งแก่ทุกคน ที่จะต้องอยู่ร่วมกัน ต้องสมาคมคบหากัน และทำงานร่วมกันเป็นหมู่เป็นคณะ

(๒๔ มกราคม ๒๕๓๘ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่)

โครงสร้างที่ ๔ ประกอบด้วยคำเดียวกับคำผานหรือคำผานกับคำเดียว ทั้งนี้หน่วยที่ ๑ หรือหน่วยที่ ๒ อาจมี ๒ หรือ ๓ พยางค์ก็ได้

คำขึ้น ๒ หน่วย ๕ พยางค์	
หน่วยที่ ๑ (คำเดียว)	หน่วยที่ ๒ (คำผาน)
นิสิต	นักศึกษา

ตัวอย่าง

บัณฑิตทั้งหลายได้รับปริญญา คือได้รับการรับรองยกย่องว่าได้ศึกษาฝึกฝนตามหลักสูตรวิชาการที่ถึงขนาด พรี อมที่จะใช้ความรู้ความสามารถทววิชาการที่ได้เล่าเรียน สละสมไว้ ออกไปปฏิบัติงานได้แล้ว ทุกคนจึงเป็นอันพ้นจากสภาพนิสิตนักศึกษา

(๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๙ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่)

ขอให้ท่านทำตัวให้เป็นผู้นำและเป็นพี่ที่แท้จริง เพียรพยายามใช้วิชาความสามารถ ที่มีอยู่ฝึกฝนอบรมด้วยเหตุผลและความฉลาด ด้วย ความกรุณาปรานี และความบริสุทธิ์ใจ ประสทธิประสาทความรู้ความคิดที่ดีที่ปราศจากโทษให้เสมอหน้า

(๒๘ พฤศจิกายน ๒๕๑๕ วิทยาลัยวิชาการศึกษา)

ความไม่แน่นอนในจุดประสงค์หรือจุดหมายของชีวิต ซึ่งกำลังเกิดมีมากขึ้น ในคนทุกระดับความรู้และทุกอาชีพ เป็นเหตุให้เกิดความลังเลสงสัยในการปฏิบัติ

(๒๘ สิงหาคม ๒๕๑๘ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์)

ปริญญาบัตรซึ่งบางที่เห็นกันว่าเป็นเพียงแผ่นกระดาษ และครูวิทยฐานะ ซึ่งบางที่เห็นกันว่ารุ่มร่ามน่ารำคาญ เป็นเครื่องหมายแห่งความรู้และคุณสมบัติที่พึง

(๑๒ กรกฎาคม ๒๕๑๘ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

มหาวิทยาลัยเป็นสถาบันที่เปิดสอนสรรพวิทยาการที่นิยมศึกษาค้นคว้ากันทั่วโลกและที่วิญญาณชนไม่ว่าชาติใดภาษาใด จากถิ่นฐานใด มีสิทธิ์สมัครเข้ามาอาศัยเล่าเรียนร่วมกันได้ มีเป้าหมายที่จะฝึกอบรมผู้เข้ามาอาศัยศึกษานั้น ให้ได้เรียนรู้อย่างเหมาะสมเพียงพอ ทั้งวิทยาการ ประสบการณ์ และคุณธรรมของการอยู่ร่วมกัน สำหรับนำไปปฏิบัติบริหารกิจการ ทั้งปวงอย่างมีระบบ มีประสิทธิภาพ และประสานสอดคล้อง ให้เกิดความเจริญมั่นคง และ ความผาสุกสงบแก่คนในชาติและในโลก

(๒๔ กรกฎาคม ๒๕๒๗ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางแสน)

โครงสร้างที่ ๖ ประกอบด้วยคำเดียวกับคำเดียว ทั้งนี้หน่วยที่ ๑ หรือหน่วยที่ ๒ อาจมี

๑ พยางค์ ๒ พยางค์ หรือ ๓ พยางค์ก็ได้

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

คำขึ้น ๒ หน่วย ๕ พยางค์	
หน่วยที่ ๑ (คำเดียว)	หน่วยที่ ๒ (คำเดียว)
เพ่ง	พิจารณา

ตัวอย่าง

การหยุดเพ่งพิจารณาก่อนนี้เป็นขั้นตอนที่สำคัญมาก เพราะจะช่วยให้เห็นโครงสร้างของงานได้กระจ่างชัด สามารถ คิดวินิจฉัย ได้ถูกต้องแน่นอนว่าจะใช้ความรู้หลักวิชาในการปฏิบัติได้อย่างไร

(๑๒ ตุลาคม ๒๕๒๑ มหาวิทยาลัยศิลปากร)

ขออวยพรให้บรรดาบัณฑิตมีความคิดจิตใจที่เข้มแข็ง สมบูรณ์บริบูรณ์ ด้วยปัญญา ความฉลาดรู้คิดโดยถูกต้อง

(๑๖ มีนาคม ๒๕๒๔ มหาวิทยาลัยรามคำแหง)

ชาติไทยของเราจักได้จำเจริญวัฒนาไปในโลกได้อย่างมั่นคงปลอดภัยและอย่างเต็ม
ภาคภูมิ

(๑๘ ตุลาคม ๒๕๒๖ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า)

อย่างหนึ่ง จะต้องอาศัยผู้ปฏิบัติที่เป็นคนดี คือคนที่สะอาดสุจริตที่มีปัญญา

(๑๘ ธันวาคม ๒๕๒๗ มหาวิทยาลัยศิลปากร)

โครงสร้างที่ ๗ ประกอบด้วยคำพยานกับกลุ่มคำ ทั้งนี้หน่วยที่ ๑ หรือหน่วยที่ ๒ อาจ
มี ๒ พยางค์ หรือ ๓ พยางค์ก็ได้

คำขึ้น ๒ หน่วย ๕ พยางค์	
หน่วยที่ ๑ (คำพยาน)	หน่วยที่ ๒ (กลุ่มคำ)
ความถูกต้อง	เป็นธรรม

ตัวอย่าง

ความมั่นคงเด็ดเดี่ยว ที่ยึดมั่นในผลสำเร็จของงาน และในความถูกต้องเป็นธรรม เป็น
สิ่งสำคัญยิ่งสำหรับนักพัฒนาบริหาร

(๒๓ มีนาคม ๒๕๒๔ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์)

ท่านทั้งหลายที่สำเร็จการศึกษาจากสถาบันแห่งนี้ เป็นผู้ที่เชื่อได้ว่ามีความรู้
ความสามารถสูงจึงเป็นที่หวังของคนไทยทั้งชาติ รวมทั้งของข้าพเจ้าด้วย ที่จะได้อาศัย
ความรู้ความคิด สติปัญญาและความสามารถในอันที่จะนำพาประเทศชาติให้ก้าวไปสู่ความ
มั่นคง และความสมบูรณ์พูนสุข

(๑๙ พฤศจิกายน ๒๕๑๓ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์)

๒.๓.๑.๕ คำช้อน ๒ หน่วย ๖ พยางค์

โครงสร้างที่ ๑ ประกอบด้วยคำผสานกับกลุ่มคำ

คำช้อน ๒ หน่วย ๖ พยางค์	
หน่วยที่ ๑ (คำผสาน)	หน่วยที่ ๒ (กลุ่มคำ)
ความเชื่อถือ	ไว้วางใจ

ตัวอย่าง

นอกจากนั้น ยังทำให้ได้รับ ความเชื่อถือไว้วางใจ และความร่วมมือสนับสนุนจากทุกคน ทุกฝ่าย

(๑๑ กรกฎาคม ๒๕๓๕ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

มหาวิทยาลัยรามคำแหง สวทช.สงวนลิขสิทธิ์

โครงสร้างที่ ๒ ประกอบด้วยคำเดียวกับคำประสม

คำช้อน ๒ หน่วย ๖ พยางค์	
หน่วยที่ ๑ (คำเดี่ยว)	หน่วยที่ ๒ (คำประสม)
สนับสนุน	ส่งเสริม

ตัวอย่าง

มหาวิทยาลัยรามคำแหงนี้เป็นมหาวิทยาลัยในแบบที่ให้โอกาสแก่ผู้ปรารถนาวิชาความรู้ ให้เข้ามาศึกษาค้นคว้าวิทยาการต่างๆ ได้อย่างกว้างขวางและอย่างอิสระ จึงอำนวยความสะดวกในด้านสนับสนุนส่งเสริมบุคคลทั่วไป

(๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๑๘ มหาวิทยาลัยรามคำแหง)

โครงสร้างที่ ๓ ประกอบด้วยคำเดียวกับคำเดียว ทั้งนี้หน่วยที่ ๑ หรือหน่วยที่ ๒ อาจมี ๒ พยางค์ หรือ ๓ พยางค์ก็ได้

คำซ้อน ๒ หน่วย ๖ พยางค์	
หน่วยที่ ๑ (คำเดียว)	หน่วยที่ ๒ (คำเดียว)
อุตสาหะ	พยายาม

ตัวอย่าง

ข้าพเจ้าขออวยพรให้บัณฑิตทางการศึกษาทุกคนสมบูรณ์ด้วยกำลังใจ พร้อมทั้งกำลังสติปัญญาและความพร้อมเพรียง ให้สามารถจัดการศึกษาของชาติ ให้ดำเนินลุล่วงไปสู่ความสำเร็จได้อย่าง**บริสุทธ์บริบูรณ์**

(๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๑๖ วิทยาลัยวิชากร)

มหาวิทยาลัยศิลปากร ส่วนพิเศษสิทธิ์

ผู้ปรารถนาความสำเร็จที่แท้จริงจะต้องมุ่งมั่นขยันแต่เฉพาะผลที่เป็นคุณประโยชน์ และจะต้องอุตสาหพยายามดำเนินงานทุกอย่างด้วยความ**บริสุทธ์ใจ**

(๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๑๘ มหาวิทยาลัยรามคำแหง)

เมื่อมีความมุ่งมั่นที่แน่ว แน่ ก็จะสามารถ **พินิจพิจารณา** กรณีและปัญหาต่างๆ ได้ อย่างแจ่มกระจ่าง

(๒๔ มิถุนายน ๒๕๑๙ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร)

จึงใคร่ขอรับรองให้ทุกๆ คน ตั้งใจและพยายามปฏิบัติหน้าที่ให้ได้ผลสมบูรณ์จริงๆ อย่าปล่อยให้กำลังของชาติต้องเสื่อมถอยลงเพราะประชาชน**เสียสุขภาพอนามัย**

(๒๒ ตุลาคม ๒๕๒๒ มหาวิทยาลัยมหิดล)

โครงสร้างที่ ๔ ประกอบด้วยคำพยานกับคำเดี่ยว ทั้งนี้หน่วยที่ ๑ หรือหน่วยที่ ๒ อาจมีสองพยางค์ สามพยางค์ หรือสี่พยางค์ก็ได้

คำซ้อน ๒ หน่วย ๖ พยางค์	
หน่วยที่ ๑ (คำพยาน)	หน่วยที่ ๒ (คำเดี่ยว)
ความอุตสาหะ	พากเพียร

ตัวอย่าง

ผู้ที่สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยรามคำแหงได้นั้น จำเป็นจะต้องมีจิตใจเข้มแข็ง ในการระมัดระวังบังคับตนเอง และจะต้องมีความอุตสาหะพากเพียรเป็นอย่างมาก
(๒๐ ธันวาคม ๒๕๒๐ มหาวิทยาลัยรามคำแหง)

ประการที่สองได้เกิดความจริงจังต่องาน มีลักษณะเป็น การตั้งสัตย์อธิษฐาน หรือการตั้งใจจริงที่จะทำงานให้เต็มกำลัง
(๒๒ มิถุนายน ๒๕๒๑ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ)

เมื่อมีทั้งความกระตือรือร้นในงาน ทั้งความสะอาดราบรื่นในการทำงานแล้ว ความสำเร็จและความเจริญก็ย่อมเกิดขึ้น ยิ่งส่วนใหญ่ปฏิบัติงานร่วมกันได้โดยสอดคล้อง ความสามัคคีพร้อมเพรียงในชาติก็จะเกิดขึ้น
(๒๔ มกราคม ๒๕๒๒ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่)

หวังว่าบัณฑิตทั้งหลายจะบำเพ็ญตนเป็นผู้รักษาความเจริญที่มีอยู่แล้วควบคู่กันไปกับ เป็นนักสร้างสรรค์ เพื่อประโยชน์สุขและความวัฒนาถาวรของชาติไทย
(๖ กันยายน ๒๕๒๒ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์)

ปัจจัยส่วนที่สอง ได้แก่จิตใจที่เข้มแข็งหนักแน่นในเหตุผลความถูกต้อง ใน ความสุจริต ยุติธรรม และในความเที่ยงตรงรับผิดชอบ ซึ่งเป็นปัจจัยส่วนพื้นฐาน ที่จะรองรับวิชาความรู้ และความคิดอ่านทั้งปวงไว้ให้มั่นคง ไม่ให้หวั่นไหวและผันแปรไปในทางเสื่อมเสียหาย
(๒๖ กันยายน ๒๕๒๘ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์)

โครงสร้างที่ ๕ ประกอบด้วยกลุ่มคำกับกลุ่มคำ ทั้งนี้หน่วยที่ ๑ หรือหน่วยที่ ๒ อาจมี ๒ พยางค์ หรือ ๓ พยางค์ก็ได้

คำขึ้น ๒ หน่วย ๖ พยางค์	
หน่วยที่ ๑ (กลุ่มคำ)	หน่วยที่ ๒ (กลุ่มคำ)
แต่ละชั้น	แต่ละอย่าง

ตัวอย่าง

บัณฑิตแต่ละคน จึงควรอย่างยิ่ง ที่จะตั้งใจฝึกฝนตนเองให้มีปัญญาความสามารถ พร้อม ทั้งพยายามใช้ศิลปวิทยาการที่มีอยู่ ประกอบกิจ การงานด้วยความเพ่งพินิจด้วยความฉลาดรอบคอบให้พอดีพอเหมาะแก่งานแต่ละชั้นแต่ละอย่าง

(๑๐ กรกฎาคม ๒๕๓๕ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

มหาวิทยาลัยศิลปากร ส่วนนวัตวิทย์

คนที่รักษาความจริงใจต่อตนเอง ไว้ได้มั่นคง จะไม่เป็นคนสับปลับ หากแต่เป็นคนที่มี
หนักแน่นเที่ยงตรง ทำอะไรตามกฎเกณฑ์ตามระเบียบ ตามเหตุผลและความถูกต้อง จึงเป็น
ผู้สามารถสร้างสรรค์และสร้างสมความดีความเจริญให้สังคมเพิ่มพูนยิ่งขึ้นได้ ไม่มีวัน
ถอยหลัง

(๑๑ กรกฎาคม ๒๕๓๕ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

เมื่อต้องประสบเหตุอย่างใดอย่างหนึ่ง ที่บางครั้งทำให้ใจหายใจคว่ำได้ จะต้องไม่ใจ
เสีย เพราะจะทำให้ เสียขวัญเสียกำลังใจ ทำให้จนปัญญา คิดไม่ออก ทำไม่ถูก และที่สุกก็
อาจผิดพลาดเสียหายได้ต่างๆ

(๒๔ มกราคม ๒๕๔๑ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่)

โครงสร้างที่ ๖ ประกอบด้วยคำประสมกับคำประสม

คำซ้อน ๒ หน่วย ๖ พยางค์	
หน่วยที่ ๑ (คำประสม)	หน่วยที่ ๒ (คำประสม)
เสียขวัญ	เสียกำลังใจ

ตัวอย่าง

เมื่อต้องประสบเหตุอย่างใดอย่างหนึ่ง ที่บางครั้งที่ทำให้ใจหายใจได้ว่า จะต้องไม่ใจเสีย เพราะจะทำให้ เสียขวัญเสียกำลังใจ ทำให้จนปัญญา คิดไม่ออก ทำไม่ถูก และที่สุดก็อาจผิดพลาดเสียหายได้ต่างๆ

(๒๔ มกราคม ๒๕๔๑ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่)

๒.๓.๑.๖ คำซ้อน ๒ หน่วย ๗ พยางค์
โครงสร้างที่ ๑ ประกอบด้วยกลุ่มคำกับกลุ่มคำ ทั้งนี้หน่วยที่ ๑ หรือหน่วยที่ ๒ อาจมี ๓ พยางค์ หรือ ๔ พยางค์ก็ได้

คำซ้อน ๒ หน่วย ๗ พยางค์	
หน่วยที่ ๑ (กลุ่มคำ)	หน่วยที่ ๒ (กลุ่มคำ)
ประโยชน์ตน	ประโยชน์ผู้อื่น

ตัวอย่าง

ถ้าทุกคนกระทำได้นี้ ก็จะได้ชื่อว่าได้บำเพ็ญ ประโยชน์ตนประโยชน์ผู้อื่น โดยสมบูรณ์ สมกับที่ได้รับความยกย่องว่าเป็นบัณฑิต

(๒๙ มกราคม ๒๕๑๓ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่)

สถาบันนี้มาจากวิทยาลัยการช่างชั้นสูงหลายแห่งซึ่งมีฐานะเป็นปีกแผ่นมั่นคงอยู่ก่อนแล้ว เมื่อมารวมกันก็น่าที่จะมั่นคงยิ่งขึ้นและมีกำลังในการปฏิบัติดำเนินงานมากขึ้น

(๑๘ ตุลาคม ๒๕๑๕ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า)

โครงสร้างที่ ๒ ประกอบด้วยคำผานกับคำเดี่ยว ทั้งนี้หน่วยที่ ๑ หรือหน่วยที่ ๒ อาจมี ๓ พยางค์ ๔ พยางค์ หรือ ๕ พยางค์ก็ได้

คำซ้อน ๒ หน่วย ๗ พยางค์	
หน่วยที่ ๑ (คำผาน)	หน่วยที่ ๒ (คำเดี่ยว)
ความสุจริต	ยุติธรรม

ตัวอย่าง

ในฐานะที่จะเป็นครูบาอาจารย์หรือหัวหน้างานในวันข้างหน้า จำเป็นจะต้องมี ความ

สุจริตยุติธรรม

(๒๕ ตุลาคม ๒๕๑๖ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า)

ส่วนที่สอง คือความละเอียดถี่ถ้วน ความตั้งใจ และ ความอุตสาหะพยายาม ซึ่งเป็นเครื่องช่วยให้ทำการได้ไม่ผิดพลาดบกพร่องและสำเร็จลุล่วงได้ตลอด

(๒๒ ธันวาคม ๒๕๒๐ มหาวิทยาลัยรามคำแหง)

บุคคลจะต้องใช้ปัญญา คือ ความรู้ความเข้าใจที่ กระจ่างชัด เป็นเครื่องตัดสินใจทางโดยตลอด ทั้งต้องตั้งใจทำให้จริง ให้ต่อเนื่องโดยมีสติ ความรอบคอบระมัดระวัง คอยควบคุมประคับประคองการกระทำของทุกคนทุกขณะ จึงจะมีหลักประกันว่าจะประสบความสำเร็จ

(๒๕ ธันวาคม ๒๕๒๔ มหาวิทยาลัยรามคำแหง)

ที่สำคัญได้แก่ ความกระตือรือร้นขวนขวายและความตั้งใจอันหนักแน่นแน่วแน่ในการที่จะทำงาน ความสุจริตบริสุทธิ์ใจในการปฏิบัติงานและปฏิบัติต่อผู้อื่น

๒๔ มกราคม ๒๕๒๗ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

การศึกษาในมหาวิทยาลัยช่วยให้บัณฑิตมีวิชาความรู้ที่หนักแน่นก้าวหน้า และมี
ความสามารถที่จะใช้ความคิดวิจารณ์ได้อย่างถูกต้องมีเหตุผล

(๓ สิงหาคม ๒๕๓๔ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

ผู้ประกอบการต้องมีความวิริยะอุตสาหะ และความเพ่งพินิจอย่างละเอียดรอบคอบใน
การทำงาน

(๑๐ กรกฎาคม ๒๕๓๕ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

โครงสร้างที่ ๓ ประกอบด้วยคำเดียวกับคำเดียว ทั้งนี้หน่วยที่ ๑ หรือหน่วยที่ ๒ อาจมี
๓ พยางค์ หรือ ๔ พยางค์ก็ได้

คำขึ้น ๒ หน่วย ๗ พยางค์	
หน่วยที่ ๑ (คำเดียว)	หน่วยที่ ๒ (คำเดียว)
พิจารณา	วินิจฉัย

ตัวอย่าง

จะต้องฝึกปัญหาความรู้ และความฉลาดรอบคอบในเหตุผล ในความผิดชอบชั่ว
ดี ให้หนักแน่นทวีขึ้น สำหรับที่จะนำมาใช้พิจารณาวินิจฉัยในการปฏิบัติงาน

(๑๔ ตุลาคม ๒๕๒๓ มหาวิทยาลัยศิลปากร)

เหตุนี้ประเทศของเราจึงได้พยายามจัดตั้งสถาบันการศึกษาในทุกระดับชั้นขึ้น เพื่อให้
กุลบุตรกุลธิดาได้มีสถานที่อบรมสั่งสอนวิทยาการต่างๆ อย่างเช่นมหาวิทยาลัยมหิดลแห่งนี้

(๔ กรกฎาคม ๒๕๓๙ มหาวิทยาลัยมหิดล)

โครงสร้างที่ ๔ ประกอบด้วยคำผานกับคำประสมหรือคำประสมกับคำประสาน ทั้งนี้ หน่วยที่ ๑ หรือหน่วยที่ ๒ อาจมี ๓ พยางค์ หรือ ๔ พยางค์ก็ได้

คำซ้อน ๒ หน่วย ๗ พยางค์	
หน่วยที่ ๑ (คำผาน)	หน่วยที่ ๒ (คำประสม)
ความจริงใจ	บริสุทธิ์ใจ

ตัวอย่าง

ไม่ว่าจะทำงานใดสิ่งใด ต้องตั้งใจกระทำให้จริงให้จนสำเร็จ ด้วยความรับผิดชอบ ด้วย ความจริงใจบริสุทธิ์ใจ

(๒๗ มีนาคม ๒๕๒๗ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาศาราช)

การรักษาคุณค่าและความสำคัญของสิ่งที่ดีงามนั้น ในทุกวันนี้ มักเห็นกันว่าเป็นสิ่งที่ เกินวิสัยที่จะทำ เพราะ สภาพชีวิตความเป็นอยู่ รวมทั้งความคิดความต้องการของคน เปลี่ยนไปจากเดิมมาก

(๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๑๔ วิทยาลัยวิชาการศึกษา)

ประการที่สอง จะต้องเข้าใจให้ถูก ว่าการซื้อตรงบริสุทธิ์ใจต่อวิชาการนั้นมีได้หมายถึง การยึดติดในตำราหรือทฤษฎีจนเหนียวแน่น

(๑๔ กรกฎาคม ๒๕๓๒ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

โครงสร้างที่ ๕ ประกอบด้วยคำประสมกับคำประสม

คำซ้อน ๒ หน่วย ๗ พยางค์	
หน่วยที่ ๑ (คำเดี่ยว)	หน่วยที่ ๒ (คำเดี่ยว)
เครื่องวินิจฉัย	ตัดสินใจ

ตัวอย่าง

ใช้ปัญหาความฉลาดรอบคอบในเหตุและผลเป็นเครื่องวินิจฉัยตัดสินใจในทุกเรื่องทุกกรณี

(๒๙ ตุลาคม ๒๕๒๓ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์)

๒.๓.๑.๗ คำซ้อน ๒ หน่วย ๘ พยางค์

โครงสร้างที่ ๑ ประกอบด้วยคำเดียวกับคำเดียว

คำซ้อน ๒ หน่วย ๘ พยางค์	
หน่วยที่ ๑ (คำเดียว)	หน่วยที่ ๒ (คำเดียว)
วิทยาศาสตร์	เทคโนโลยี

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ตัวอย่าง

หวังว่าจะตั้งใจนำหลักวิชา สติปัญญา ความรอบรู้ที่ได้รับอบรมฝึกฝนเป็นอย่างดีนั้น ไปปฏิบัติพัฒนางานของตนๆ ด้วยความอุตสาหะเข้มแข็งโดยต่อเนื่อง พร้อมกับพยายาม ศึกษาวิจัยงานด้านวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีให้กว้าง

(๑๘ ตุลาคม ๒๕๓๑ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า)

โครงสร้างที่ ๒ ประกอบด้วยคำผสมกับคำเดียว

คำซ้อน ๒ หน่วย ๘ พยางค์	
หน่วยที่ ๑ (คำผสม)	หน่วยที่ ๒ (คำเดียว)
ความอุตสาหะ	ขะมักเขม้น

ตัวอย่าง

งานที่กระทำโดยอาศัยหลักวิชาที่ดี บนรากฐานแห่งความสุจริตและความมุ่งมั่น และด้วยวิธีอันแยบคายพร้อมด้วยความพึงใจ ความอดสาหะชะมักเขม้น เอาใจจดใจจ่อ และความพินิจพิจารณา จะต้องบรรลุผลที่ปราศจากโทษและเป็นประโยชน์แท้จริงอย่างแน่นอน (๑๔ กรกฎาคม ๒๕๒๒ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

โครงสร้างที่ ๓ ประกอบด้วยกลุ่มคำกับกลุ่มคำ

คำขึ้น ๒ หน่วย ๔ พยางค์	
หน่วยที่ ๑ (กลุ่มคำ)	หน่วยที่ ๒ (กลุ่มคำ)
ส่วนที่เป็นเหตุ	ส่วนที่เป็นผล

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ตัวอย่าง

การทำหน้าที่ในทางที่ดีนั้นเป็นอย่างไร ตอบได้ว่า ทำหน้าที่ในทางที่ดีก็คือทำในทางที่จะให้ชาติบ้านเมืองมีความมั่นคงมีความเจริญ (๒๕ มิถุนายน ๒๕๑๙ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ)

เมื่อจะศึกษาเรื่องใดก็ให้พยายามจับเค้าโครงของเรื่องนั้นได้ก่อน แล้วจึงพยายามมองลงไปในส่วนละเอียด ยดทีละส่วน ให้เห็นชัดโดยถี่ถ้วน เมื่อรู้แล้ว ก็นำมาคิดพิจารณาให้เห็นประเด็น ให้เห็น ส่วนที่เป็นเหตุส่วนที่เป็นผล ให้เห็นลำดับความเกาะเกี่ยวต่อเนื่องแห่งเหตุและผลนั้นไปจนตลอด

(๒๖ มิถุนายน ๒๕๒๓ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ)

ความคิดนั้นเป็นแม่บทใหญ่ของคำพูดและการกระทำ เพราะ กิจที่จะทำคำที่จะพูด ทุกอย่างล้วนสำเร็จมาจากความคิด

(๑๐ กรกฎาคม ๒๕๔๐ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

โครงสร้างที่ ๔ ประกอบด้วยคำผานกับคำประสม

คำซ้อน ๒ หน่วย ๘ พยางค์	
หน่วยที่ ๑ (คำผาน)	หน่วยที่ ๒ (คำประสม)
ความสุจริต	บริสุทธิ์ใจ

ตัวอย่าง

ที่สำคัญได้แก่ ความกระตือรือร้นชวนชวยและความตั้งใจอันหนักแน่นแน่วแน่นในการ
ที่จะทำงาน ความสุจริตบริสุทธิ์ใจในการปฏิบัติงานและปฏิบัติต่อผู้อื่น
(๒๔ มกราคม ๒๕๒๗ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่)

๒.๓.๒ คำซ้อน ๓ หน่วย

๒.๓.๒.๑ คำซ้อน ๓ หน่วย ๓ พยางค์ มีโครงสร้างประกอบด้วยคำเดี่ยว
คำเดี่ยวและคำเดี่ยว

คำซ้อน ๓ หน่วย ๓ พยางค์		
หน่วยที่ ๑ (คำเดี่ยว)	หน่วยที่ ๒ (คำเดี่ยว)	หน่วยที่ ๓ (คำเดี่ยว)
จัด	ตัด	แปลง

ตัวอย่าง

การรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีเก่านั้นเป็นของดี แต่ถ้าประเพณีบางอย่างไม่
สะดวกแก่การปฏิบัติ ไม่เหมาะแก่กาละ ก็ควรจะจัดตัดแปลงบ้าง
(๕ กรกฎาคม ๒๕๐๕ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

ทุกคนมีชาติบ้านเมืองเป็นที่เกิดที่อาศัย

(๑๖ มกราคม ๒๕๑๒ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่)

ความเจริญทางวัตถุกับความเจริญทางจิตใจที่ดี หรือความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์กับทางด้านศิลปะศิลปวัฒนธรรมจรรยาก็ดี มิใช่สิ่งที่จะ แยกออกจากกันให้เด็ดขาดได้ ทั้งนี้เพราะสิ่งที่เราพยายามจะแยกออกจากกันนั้น มีมูลฐานที่เกิดอันเดียวกันคือ "ความจริงแท้"

(๑๒ กรกฎาคม ๒๕๒๐ มหาวิทยาลัยศิลปากร)

การสร้างความสำเร็จในกิจการงานทุกอย่าง ทุกระดับ รวมทั้งความสำเร็จในชีวิตของแต่ละคนด้วย ต้องอาศัยปัจจัยปะอบกันถึงสามส่วน

(๒๒ ธันวาคม ๒๕๒๐ มหาวิทยาลัยรามคำแหง)

ผู้ที่ดีดีทำดีจึงมีแต่จะเจริญยิ่งๆ ขึ้นเป็นลำดับ ไม่มีทางที่จะตกต่ำลงได้

(๒๘ มิถุนายน ๒๕๒๓ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ)

แต่ละคนยังต้องมีจิตใจที่มั่นคงในความสุจริตและมุ่งมั่นต่อความสำเร็จ เป็น

ฐานรองรับ

(๑๘ มีนาคม ๒๕๒๔ มหาวิทยาลัยรามคำแหง)

การจะทำงานให้ได้ผลประโยชน์เป็นความถูกต้องแต่ทางเดียวโดยไม่ให้มีโทษเสียหาย นั้น จำเป็นจะต้องอาศัยความรู้ความเข้าใจที่กระจ่างชัด

(๒๔ มีนาคม ๒๕๒๔ มหาวิทยาลัยรามคำแหง)

จิตใจที่เข้มแข็งหนักแน่นในเหตุผลความถูกต้อง ในความสุจริตยุติธรรม และในความเที่ยงตรงรับผิดชอบ ซึ่งเป็นปัจจัยส่วนพื้นฐาน ที่จะรองรับวิชาความรู้และความคิดอ่านทั้งปวงไว้ให้มั่นคง ไม่ให้หวั่นไหวและผันแปรไปในทางเสื่อมเสียหาย

(๒๖ กันยายน ๒๕๒๘ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์)

๒.๓.๒.๒ คำข้อ ๓ หน่วย ๔ พยางค์ ประกอบด้วยคำเดี่ยว คำเดี่ยว และคำเดี่ยว ทั้งนี้หน่วยที่ ๑ หน่วยที่ ๒ หรือหน่วยที่ ๓ อาจมีหนึ่งพยางค์ หรือสองพยางค์ก็ได้

คำข้อ ๓ หน่วย ๔ พยางค์		
หน่วยที่ ๑ (คำเดี่ยว)	หน่วยที่ ๒ (คำเดี่ยว)	หน่วยที่ ๓ (คำเดี่ยว)
เคารพ	รัก	ใคร่

ตัวอย่าง

ครูของไทยจึงผูกมัดใจศิษย์ให้เคารพรักใคร่ได้มั่นคง

(๑๙ ธันวาคม ๒๕๑๑ วิทยาลัยวิชาการศึกษา)

งานของมหาวิทยาลัยดำเนินรวดเร็วไปได้อย่างรวดเร็ว ได้รับความนิยมเชื่อถือ

(๗ มีนาคม ๒๕๑๐ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่)

ต้องกระทำด้วยความคิดความเห็นที่อิสระ เป็นกลาง ถูกต้องตามหลักเหตุผล จึงจะมีความกระจ่างแจ่มแจ้งเกิดขึ้น

(๑๙ สิงหาคม ๒๕๑๗ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา)

มีฉะนั้น อาจทำลายส่วนรวมและทำลายคุณความดีต่างๆ จนพินาศย่อยยับไป

(๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๑๘ มหาวิทยาลัยรามคำแหง)

ความคิดที่จะช่วยให้науวิชาการมาใช้ให้เป็นประโยชน์ได้แท้จริงนั้น จะต้องเป็นความคิดที่กระจ่างแจ่มใส และมั่นคงอยู่ในความถูกต้องเที่ยงตรงตามเหตุผลและคุณธรรมอันจัดเป็นปัญญา นอกจากนี้ยังได้กล่าวด้วยว่า การฝึกปัญญานั้นจำเป็นต้องพากเพียรปฏิบัติจริงๆ ให้เกิดเป็นนิสัย ปัญญาจึงจะ ถาวรมั่นคง เมื่อทำให้ปัญญาเกิดขึ้นได้เป็นปกติแล้ว ก็จะสามารถจำแนกความจริงความเท็จความดีความชั่ว ได้โดยถูกต้อง

(๒๘ ตุลาคม ๒๕๒๑ มหาวิทยาลัยรามคำแหง)

ต่อไปก็จะสามารถจำแนกแยกแยะความจริงความเท็จ

(๒๗ ตุลาคม ๒๕๒๑ มหาวิทยาลัยรามคำแหง)

กำลังความเพียรจึงทำให้การทำงานไม่ ชะงักล่าช้า มีแต่ดำเนินรุดหน้าเป็นลำดับไปจนบรรลุความสำเร็จ โดยไม่มีสิ่งใดจะยับยั้งขัดขวางได้

(๑๐ ธันวาคม ๒๕๒๒ มหาวิทยาลัยรามคำแหง)

อย่างที่สามคือความระลึกรู้เท่าทัน ระมัดระวังการกระทำของตัวอยู่ตลอดเวลา ไม่ให้ประมาทพลาดพลั้งจนการทำงานต้องบกพร่องเสียหาย

(๑๓ ธันวาคม ๒๕๒๒ มหาวิทยาลัยรามคำแหง)

การงานทุกสิ่งทุกอย่างในบ้านเมืองจะเจริญก้าวหน้าได้ไม่สะดุดติดขัด

(๑๕ กันยายน ๒๕๒๖ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์)

ความจริงใจต่อผู้อื่นเป็นคุณธรรมสำคัญมากสำหรับผู้ที่ต้องการความสำเร็จและความ
เจริญเพราะช่วยให้สามารถขจัดปัดเป่าปัญหาได้มากมาย

(๑๑ กรกฎาคม ๒๕๓๕ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

๒.๓.๒.๓ คำซ้อน ๓ หน่วย ๕ พยางค์

โครงสร้างที่ ๑ ประกอบด้วยคำผสาน คำเดี่ยว และคำเดี่ยว

คำซ้อน ๓ หน่วย ๕ พยางค์		
หน่วยที่ ๑ (คำผสาน)	หน่วยที่ ๒ (คำเดี่ยว)	หน่วยที่ ๓ (คำเดี่ยว)
ความผาสุก	ล้ม	เย็น

ตัวอย่าง

จุดหมายสำคัญที่สุดนั้น ข้าพเจ้าไม่เห็นสิ่งใดที่จะยิ่งไป ปกกว่าชาติบ้านเมือง และการที่
จะธำรงรักษาเสริมสร้างบ้านเมืองให้เป็นปึกแผ่นมีความผาสุกร่มเย็น เพราะบ้านเมืองที่
สำคัญนั้น เป็นรากฐานที่แข็งแรงและประเสริฐสุดสำหรับรองรับบุคคล

(๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๑๘ มหาวิทยาลัยศิลปากร)

ความคิดที่จะช่วยให้นำเอาวิชาการมาใช้ให้เป็นประ โยชน์ได้แท้จริงนั้น จะต้องเป็น
ความคิดที่กระจ่างแจ่มใส และมั่นคงอยู่ในความถูกต้องเที่ยงตรงตามเหตุผลและคุณธรรม

(๒๘ ตุลาคม ๒๕๒๑ มหาวิทยาลัยรามคำแหง)

การฝึกหัดปฏิบัติงานเพื่อใช้แรง ใช้ฝีมือ ใช้ความละเอียดถี่ถ้วนก็ดี เป็นสิ่งจำเป็นอย่าง
ยิ่ง

(๒๗ มิถุนายน ๒๕๒๓ มหาวิทยาลัยนครนครินทร์วโรดม)

การบำเพ็ญตนให้เที่ยงตรงครบถ้วนตามหน้าที่และอุดมคติ จะช่วยหนุนนำส่งเสริมให้แต่ละคนประสบความสำเร็จ และความเจริญรุ่งโรจน์ในชีวิตได้เป็นแน่นอน

(๑๘ ธันวาคม ๒๕๒๓ มหาวิทยาลัยขอนแก่น)

โครงสร้างที่ ๒ ประกอบด้วยคำเดี่ยว คำเดี่ยว และคำเดี่ยว

คำซ้อน ๓ หน่วย ๕ พยางค์		
หน่วยที่ ๑ (คำเดี่ยว)	หน่วยที่ ๒ (คำเดี่ยว)	หน่วยที่ ๓ (คำเดี่ยว)
ภารกิจ	การ	งาน

ตัวอย่าง

เมื่อท่านมี ภารกิจกรงาน ไต่ เบื้องต้น ขอให้พิจารณาให้เห็นจุดหมาย อันเป็น
ประโยชน์แท้ของงานนั้น

(๑๔ กรกฎาคม ๒๕๒๒ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

๒.๓.๒.๔ คำซ้อน ๓ หน่วย ๖ พยางค์

โครงสร้างที่ ๑ ประกอบด้วยคำเดี่ยว คำเดี่ยว และคำเดี่ยว

คำซ้อน ๓ หน่วย ๖ พยางค์		
หน่วยที่ ๑ (คำเดี่ยว)	หน่วยที่ ๒ (คำเดี่ยว)	หน่วยที่ ๓ (คำเดี่ยว)
สติ	สังวร	ระวัง

ตัวอย่าง

จึงจำเป็นอย่างหนึ่งที่ท่านทั้งหลายจะต้องตั้ง ใจตั้งใจให้เที่ยงตรงอยู่ในความถูกต้อง
และความสุจริตบริสุทธิ์ใจ และมีสติสังวรระวังในการกระทำทุกอย่าง

(๑๐ ตุลาคม ๒๕๔๒ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

โครงสร้างที่ ๒ ประกอบด้วยคำผาน คำเดี่ยว และคำเดี่ยว ทั้งนี้หน่วยที่ ๑ หน่วยที่ ๒ หรือหน่วยที่ ๓ อาจมีหนึ่งพยางค์ สองพยางค์ สามพยางค์ หรือสี่พยางค์ก็ได้

คำซ้อน ๓ หน่วย ๖ พยางค์		
หน่วยที่ ๑ (คำผาน)	หน่วยที่ ๒ (คำเดี่ยว)	หน่วยที่ ๓ (คำเดี่ยว)
ความตั้งใจ	เพ่ง	พินิจ

ตัวอย่าง

เยาวชนมิได้ต้องการที่จะทำตัวให้ยุ่งยากแต่อย่างใด แต่โดยเหตุที่ไม่ได้รับ ความเอาใจใส่ดูแลเท่าที่ควร

(๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๑๕ วิทยาลัยวิชากร)

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา
ต้องอาศัยความยั้งคิดและปัญญาเป็นเครื่องพิจารณาวินิจฉัย ปัญญา ความรู้ชัด จะ
เกิดมีได้ก็ต้องอาศัยความตั้งใจเพ่งพินิจ

(๑๓ ธันวาคม ๒๕๒๒ มหาวิทยาลัยรามคำแหง)

เมื่อเกิดหวั่นไหวฟุ้งซ่าน ความคิดสติปัญญาก็จะสั่นลง

(๑๗ มีนาคม ๒๕๒๔ มหาวิทยาลัยรามคำแหง)

๒.๓.๒.๕ คำซ้อน ๓ หน่วย ๗ พยางค์

โครงสร้างที่ ๑ ประกอบด้วยคำผาน คำผาน และคำเดี่ยว

คำซ้อน ๓ หน่วย ๗ พยางค์		
หน่วยที่ ๑ (คำผาน)	หน่วยที่ ๒ (คำผาน)	หน่วยที่ ๓ (คำเดี่ยว)
ความรู้	ความชัดเจน	ชำนาญ

ตัวอย่าง

เมื่อมี ความรู้ความชัดเจนชำนาญ ในวิชาต่างๆ ดังว่า จะยังผลให้เกิดความเฉลียวฉลาดขึ้น ในตัวบุคคล

(๑๔ กรกฎาคม ๒๕๒๑ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

โครงสร้างที่ ๒ ประกอบด้วยคำพยาน คำเดี่ยว และคำเดี่ยว

คำชั้น ๓ หน่วย ๗ พยางค์		
หน่วยที่ ๑ (คำพยาน)	หน่วยที่ ๒ (คำเดี่ยว)	หน่วยที่ ๓ (คำเดี่ยว)
ความสุขุม	ละเอียด	รอบคอบ

ตัวอย่าง

ความสุขุมละเอียดรอบคอบ เป็นเครื่องควบคุมกำกับ ให้ดำเนินงานไปได้โดยถูกต้อง
เพียงตรง ตามทิศทาง

(๒๔ มกราคม ๒๕๒๔ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่)

โครงสร้างที่ ๓ ประกอบด้วยคำเดี่ยว คำเดี่ยว และคำเดี่ยว

คำชั้น ๓ หน่วย ๗ พยางค์		
หน่วยที่ ๑ (คำเดี่ยว)	หน่วยที่ ๒ (คำเดี่ยว)	หน่วยที่ ๓ (คำเดี่ยว)
ชนบ	ธรรมนิยม	ประเพณี

ตัวอย่าง

ในสภาวะความเป็นจริงของท้องถิ่น สังคม ตลอดจน ชนบธรรมนิยมประเพณี และวิถี
ความเป็นอยู่ของคนไทยด้วย

(๗ กรกฎาคม ๒๕๓๗ มหาวิทยาลัยมหิดล)

โครงสร้างที่ ๔ ประกอบด้วยคำเดี่ยว คำประสม และกลุ่มคำ

คำซ้อน ๓ หน่วย ๗ พยางค์		
หน่วยที่ ๑ (คำเดี่ยว)	หน่วยที่ ๒ (คำประสม)	หน่วยที่ ๓ (กลุ่มคำ)
ศึกษา	ค้นคว้า	หาวิชา

ตัวอย่าง

ข้อสาม ต้องสนใจ ศึกษาค้นคว้าหาวิชา และความรู้ในเรื่องต่างๆ ให้ลึกซึ้งและกว้างขวางรอบด้าน

(๓๑ ตุลาคม ๒๕๒๘ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

๒.๓.๒.๖ คำซ้อน ๓ หน่วย ๙ พยางค์

โครงสร้างที่ ๑ ประกอบด้วยคำผสม คำผสม และคำผสม

คำซ้อน ๓ หน่วย ๙ พยางค์		
หน่วยที่ ๑ (คำผสม)	หน่วยที่ ๒ (คำผสม)	หน่วยที่ ๓ (คำผสม)
ความมั่นคง	ความจริง	ความผาสุก

ตัวอย่าง

ผู้ที่มีการศึกษาสูงถึงขั้นนี้เป็นผู้ที่ได้รับโอกาสและได้รับความสนับสนุนเป็นพิเศษจากส่วนรวม จึงย่อมมีหน้าที่จะต้องเกื้อกูลส่วนรวมด้วยความรู้ความสามารถของตน ร่วมมือกันสร้างสรรค์ความมั่นคงความจริงความผาสุก ให้เกิดมีในสังคมอย่างทั่วถึงแท้จริง

(๒๕ ตุลาคม ๒๕๑๕ มหาวิทยาลัยศิลปากร)

โครงสร้างที่ ๒ ประกอบด้วยคำผาน คำเดี่ยว และคำเดี่ยว

คำซ้อน ๓ หน่วย ๙ พยางค์		
หน่วยที่ ๑ (คำผาน)	หน่วยที่ ๒ (คำเดี่ยว)	หน่วยที่ ๓ (คำเดี่ยว)
ความละเอียด	รอบคอบ	ระมัดระวัง

ตัวอย่าง

ในบัดนี้ มี ความละเอียดรอบคอบระมัดระวัง มากขึ้น อาจถึงมากเกินไปจนทำลาย
ความคล่องแคล่วคล่องตัวหมดไป

(๑๕ กรกฎาคม ๒๕๒๐ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

ท่านทั้งหลายจะต้องอาศัยวิชาความรู้ที่กว้างขวาง ถูกต้องและแม่นยำชำนาญอยู่

ตลอดเวลา ทั้งต้องมีความอุตสาหพยายาม มีสติระลึกรู้ตัว มีความสังเกตพิจารณา
อย่างถี่ถ้วนรอบคอบ

(๑๓ กันยายน ๒๕๒๒ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ)

โครงสร้างที่ ๓ ประกอบด้วยคำผาน คำผาน และคำเดี่ยว

คำซ้อน ๓ หน่วย ๙ พยางค์		
หน่วยที่ ๑ (คำผาน)	หน่วยที่ ๒ (คำผาน)	หน่วยที่ ๓ (คำเดี่ยว)
ความกระตือรือร้น	ความขวนขวาย	พากเพียร

ตัวอย่าง

เมื่อได้พิจารณาเห็นถ่องแท้ถึงคุณค่าถึงประโยชน์สิ่งนั้นคนนั้น ผลนั้นแล้ว ศรีทธาอัน
มั่นคงแน่นแฟ้นจะเกิดขึ้นเอง ทั้งจะนำกำลังอื่นๆ เช่น ความกระตือรือร้นความขวนขวาย
พากเพียรพร้อมทั้งความคิดความฉลาด

(๙ ธันวาคม ๒๕๒๒ มหาวิทยาลัยรามคำแหง)

โครงสร้างที่ ๔ ประกอบด้วยคำเดี่ยว คำเดี่ยว และคำเดี่ยว

คำซ้อน ๓ หน่วย ๙ พยางค์		
หน่วยที่ ๑ (คำเดี่ยว)	หน่วยที่ ๒ (คำเดี่ยว)	หน่วยที่ ๓ (คำเดี่ยว)
สติ	ปัญญา	วิจารณ์ญาณ

ตัวอย่าง

หลักปฏิบัติของผู้มีการศึกษาที่ดี ที่จะต้องคิดอ่านและทำการใดๆ ด้วย สติปัญญา
วิจารณ์ญาณ

(๑๘ ธันวาคม ๒๕๒๓ มหาวิทยาลัยขอนแก่น)

๒.๓.๓ คำซ้อน ๔ หน่วย

มหาวิทยาลัยศิลปากร ส่วนพิเศษสิทธิ์

๒.๓.๓.๑ คำซ้อน ๔ หน่วย ๔ พยางค์ ประกอบด้วยคำเดี่ยว คำเดี่ยว คำ
เดี่ยว และคำเดี่ยว

คำซ้อน ๔ หน่วย ๔ พยางค์			
หน่วยที่ ๑ (คำเดี่ยว)	หน่วยที่ ๒ (คำเดี่ยว)	หน่วยที่ ๓ (คำเดี่ยว)	หน่วยที่ ๔ (คำเดี่ยว)
ผิด	ชอบ	ชั่ว	ดี

ตัวอย่าง

ท่านควรจะทานของท่านอย่างผู้มีจิตใจสูง คือสูงทั้งในด้านรู้จักความงามและทั้งใน
ด้านรู้จักผิดชอบชั่วดี

(๒๑ ตุลาคม ๒๕๐๘ มหาวิทยาลัยศิลปากร)

ท่านจำเป็นจะต้องตระหนักตั้งแต่ต้นว่า การที่จะศึกษาหรือเรียนรู้ได้ ลึกตื้นมากน้อย
อย่างไร ซึ่งจะนำไปทำประโยชน์ต่อไปอีกได้กว้างขวางดีชั่วเพียงไหน

๒๐ เมษายน ๒๕๒๑ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

“ปัญญา” แปลตามพจนานุกรมว่าความรู้ทั่ว ตามอรรถะหมายความว่าหลายอย่าง
อย่างหนึ่งคือความรู้ทุกอย่าง ทั้งที่เล่าเรียนจดจำมา ที่พิจารณาใคร่ครวญคิดเห็นขึ้นมาและ
ได้ฝึกฝนอบรมให้คล่องแคล่วชำนาญขึ้นมาในตัวเอง

(๑๔ กรกฎาคม ๒๕๒๑ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

ไม่ว่าจะทำงานใดสิ่งใด ต้องตั้งใจกระทำให้จริงให้จนสำเร็จ ด้วยความรับผิดชอบ ด้วย
ความจริงใจบริสุทธิ์ใจ และมุ่งถึงผลอันเป็นประโยชน์แท้จริงอันพึงประสงค์ของงานนั้นสิ่งนั้น
เป็นสำคัญ ไม่ผ่นอนผิด ไม่ย่อท้อเหนื่อยหน่าย ไม่มีกลอุบายแอบแฝง

(๒๗ มีนาคม ๒๕๒๗ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช)

การที่จะสร้างความสำเร็จดังนั้น ได้ มากน้อยสูงต่ำ เพียงใดต่อไป ย่อมขึ้นอยู่กับ
ความสามารถและคุณลักษณะพิเศษโดยเฉพาะของแต่ละบุคคลเป็นสำคัญด้วย

(๒๔ มกราคม ๒๕๒๘ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่)

ปัจจัยทั้งสามส่วนนี้ เมื่อประกอบพร้อมกันได้ครบถ้วน ย่อมบันดาลให้การงานทั้งปวง
ไม่ว่าเล็กใหญ่ ยาก สำเร็จผลที่พึงประสงค์ ได้ทุกอย่าง

(๒๖ กันยายน ๒๕๒๘ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์)

แม้จะต้องเหนื่อยยาก หรือมีอุปสรรคขัดขวางมากมายเพียงใดก็ต้องไม่ย่อท้อถอยหลัง
หากบากบั่นมุ่งหน้ากระทำไปจนบรรลุผลตามที่มุ่งหมาย

(๒๑ มกราคม ๒๕๔๒ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่)

๒.๓.๓.๒ คำซ้อน ๔ หน่วย ๕ พยางค์ ประกอบด้วยคำ ผสาน คำเดี่ยว
คำเดี่ยว และคำเดี่ยว

คำซ้อน ๔ หน่วย ๕ พยางค์			
หน่วยที่ ๑ (คำผสาน)	หน่วยที่ ๒ (คำเดี่ยว)	หน่วยที่ ๓ (คำเดี่ยว)	หน่วยที่ ๔ (คำเดี่ยว)
ความผิด	ถูก	ชั่ว	ดี

ตัวอย่าง

ประการที่ห้า ซึ่งสำคัญที่สุด จะต้องมีความฉลาดรู้ในเหตุในผล ในความผิดถูกชั่วดี ในความพอเหมาะพอสม เป็นเครื่องตัดสินและสั่งการปฏิบัติงานทั้งระบบ ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

(๒๔ มกราคม ๒๕๒๘ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่)

๒.๓.๓.๓ คำซ้อน ๔ หน่วย ๖ พยางค์

โครงสร้างที่ ๑ ประกอบด้วยคำประสม คำเดี่ยว คำเดี่ยว และคำเดี่ยว

คำซ้อน ๔ หน่วย ๖ พยางค์			
หน่วยที่ ๑ (คำประสม)	หน่วยที่ ๒ (คำเดี่ยว)	หน่วยที่ ๓ (คำเดี่ยว)	หน่วยที่ ๔ (คำเดี่ยว)
ชัดเจน	กระจ่าง	แจ่ม	แจ้ง

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ตัวอย่าง

เมื่อจะมองจะพิจารณาเรื่องใด ปัญหาใด ตลอดจนบุคคลใดๆ ก็พิจารณาด้วยใจที่หนักแน่นเป็นกลางนั้นทุกครั้ง ให้สม่ำเสมอและเที่ยงตรง ให้วินิจฉัยประจำตัวก็จะแลเห็นสิ่งที่พึงพิจารณาโดยชัดเจนกระจ่างแจ่มแจ้ง ทำให้สามารถวินิจฉัยได้ถูกต้อง

(๒๘ มิถุนายน ๒๕๒๓ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ)

โครงสร้างที่ ๒ ประกอบด้วยคำเดี่ยว คำเดี่ยว คำเดี่ยว และคำเดี่ยว

คำซ้อน ๔ หน่วย ๖ พยางค์			
หน่วยที่ ๑ (คำเดี่ยว)	หน่วยที่ ๒ (คำเดี่ยว)	หน่วยที่ ๓ (คำเดี่ยว)	หน่วยที่ ๔ (คำเดี่ยว)
สำเร็จ	เพียบ	พร้อม	สมบูรณ์

ตัวอย่าง

ทุกคนยังจะต้องมีรากฐานรองรับพร้อมทั้งวิธีการใช้อย่างถูกต้องเที่ยงตรงประกอบอีกด้วย จึงจะสามารถสร้างประโยชน์ให้สำเร็จเพียบพร้อมสมบูรณ์ได้

(๑๒ กรกฎาคม ๒๕๒๒ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

๒.๓.๓.๔ คำซ้อน ๔ หน่วย ๗ พยางค์

ประกอบด้วยคำเดี่ยว คำเดี่ยว คำประสมและกลุ่มคำ

คำซ้อน ๔ หน่วย ๗ พยางค์			
หน่วยที่ ๑ (คำเดี่ยว)	หน่วยที่ ๒ (คำเดี่ยว)	หน่วยที่ ๓ (คำประสม)	หน่วยที่ ๔ (กลุ่มคำ)
คิด	อ่าน	ค้นคว้า	หาความรู้

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ตัวอย่าง

การเล่าเรียนของนักเรียนที่ท่านทั้งปวงจะต้องออกไปสอนหรือให้การศึกษา เป็นขั้นหาความรู้ทั่วไป ที่จะนำไปเป็นรากฐานสำหรับเรียนรู้และคิดอ่านค้นคว้าหาความรู้ที่กว้างขวางลึกซึ้งในเวลาต่อไป

(๒ กันยายน ๒๕๑๙ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา)

๒.๕.๓.๕ คำซ้อน ๔ หน่วย ๘ พยางค์

โครงสร้างที่ ๑ ประกอบด้วยคำผสาน คำผสาน คำเดี่ยว และคำเดี่ยว

คำซ้อน ๔ หน่วย ๘ พยางค์			
หน่วยที่ ๑ (คำผสาน)	หน่วยที่ ๒ (คำผสาน)	หน่วยที่ ๓ (คำเดี่ยว)	หน่วยที่ ๔ (คำเดี่ยว)
ความรู้	ความคิด	สติ	ปัญญา

ตัวอย่าง

เมื่อใดที่ท่านสามารถใช้ความรู้ความคิดสติปัญญา สร้างความเป็นปึกแผ่นมั่นคงและความเจริญก้าวหน้าให้เกิดขึ้นแก่ตัว แก้ววิชาชีพ และแก่ประเทศชาติจนเป็นที่ประจักษ์ชัดแล้ว จึงควรถือว่าได้รับความสำเร็จสมบูรณ์ในชีวิต

(๑๘ ธันวาคม ๒๕๑๓ มหาวิทยาลัยขอนแก่น)

โครงสร้างที่ ๒ ประกอบด้วยคำเดียว คำประสม คำเดียวและคำเดียว

คำซ้อน ๔ หน่วย ๘ พยางค์			
หน่วยที่ ๑ (คำเดียว)	หน่วยที่ ๒ (คำประสม)	หน่วยที่ ๓ (คำเดียว)	หน่วยที่ ๔ (คำเดียว)
พิจารณา	ใคร่ครวญ	คิด	เห็น

ตัวอย่าง

มหาวิทยาลัยศิลปากร ส่วนวิชาชีพ
"ปัญญา" แปลตามพจนานุกรมว่าความรู้ทั่ว ตามอรรถะหมายความว่าหลายอย่าง

อย่างหนึ่งคือความรู้ทุกอย่าง ทั้งที่เล่าเรียนจดจำมา ที่ พิจารณาใคร่ครวญคิดเห็น ขึ้นมาและได้ฝึกฝนอบรมให้คล่องแคล่วชำนาญขึ้นมาในตัวเอง

(๑๔ กรกฎาคม ๒๕๒๑ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

โครงสร้างที่ ๓ ประกอบด้วยคำผสม คำผสม คำผสม และคำผสม

คำซ้อน ๔ หน่วย ๘ พยางค์			
หน่วยที่ ๑ (คำผสม)	หน่วยที่ ๒ (คำผสม)	หน่วยที่ ๓ (คำผสม)	หน่วยที่ ๔ (คำผสม)
ความจริง	ความเท็จ	ความดี	ความชั่ว

ตัวอย่าง

เมื่อทำให้ปัญญาเกิดขึ้นได้ เป็นปกติแล้ว ก็จะสามารถจำแนก ความจริงความเท็จ ความดีความชั่ว ได้โดยถูกต้อง

(๒๘ ตุลาคม ๒๕๒๑ มหาวิทยาลัยรามคำแหง)

๒.๓.๓.๖ คำซ้อน ๔ หน่วย ๙ พยางค์

โครงสร้างที่ ๑ ประกอบด้วยคำประสม กลุ่มคำ คำประสมและคำเดี่ยว

คำซ้อน ๔ หน่วย ๙ พยางค์			
หน่วยที่ ๑ (คำประสม)	หน่วยที่ ๒ (กลุ่มคำ)	หน่วยที่ ๓ (คำประสม)	หน่วยที่ ๔ (คำเดี่ยว)
ด้านหนา	ไร้ความอาย	หยาบคาย	ละโมบ

ตัวอย่าง

จิตใจดังนี้ ถ้าปล่อยให้เกิดขึ้นมีจนเคยชิน อย่างน้อยที่สุด ก็ทำให้เป็นคนมักง่าย
ทำงานบกพร่องเสียหาย อย่างมาก ก็ทำให้เป็นคน ด้านหนาไร้ความอาย หยาบคายละโมบ
ทำอะไรที่ไหน ก็เกิดอันตรายที่นั่น

(๑๖ มีนาคม ๒๕๒๔ มหาวิทยาลัยรามคำแหง)

มหาวิทยาลัยศิลปากร ส่วนบริหาร

โครงสร้างที่ ๒ ประกอบด้วยคำประสม คำประสม คำประสม และคำประสม

คำซ้อน ๔ หน่วย ๙ พยางค์			
หน่วยที่ ๑ (คำประสม)	หน่วยที่ ๒ (คำประสม)	หน่วยที่ ๓ (คำประสม)	หน่วยที่ ๔ (คำประสม)
ตั้งใจ	ฝึกฝน	อบรม	บ่มนิสัย

ตัวอย่าง

ผู้สำเร็จการศึกษาเป็นบัณฑิตจัดได้ว่าเป็นบุคคลที่ได้รับการพัฒนาแล้ว ควรจะได้
ตั้งใจฝึกฝนอบรมบ่มนิสัยให้ถึงพร้อมทั้งความรู้และความดี

(๒๔ มกราคม ๒๕๔๐ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่)

๒.๓.๓.๗ คำซ้อน ๔ หน่วย ๑๐ พยางค์

ประกอบด้วยคำเดี่ยว คำเดี่ยว คำเดี่ยวและกลุ่มคำ

คำซ้อน ๔ หน่วย ๑๐ พยางค์			
หน่วยที่ ๑ (คำเดี่ยว)	หน่วยที่ ๒ (คำเดี่ยว)	หน่วยที่ ๓ (คำเดี่ยว)	หน่วยที่ ๔ (กลุ่มคำ)
วิริย	อุตสาหะ	พากเพียร	เรียนดี

ตัวอย่าง

ขอแสดงความยินดีต่อนักศึกษาผู้มีวิริยอุตสาหะพากเพียรเรียนดีจนสำเร็จการศึกษา

(๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๐๑ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์)

๒.๓.๔ คำซ้อน ๖ หน่วย

๒.๓.๔.๑ คำซ้อน ๖ หน่วย ๘ พยางค์ ประกอบด้วยคำเดี่ยว คำเดี่ยว คำเดี่ยว คำเดี่ยว คำเดี่ยว และกลุ่มคำ

คำซ้อน ๖ หน่วย ๘ พยางค์					
หน่วยที่ ๑ (คำเดี่ยว)	หน่วยที่ ๒ (คำเดี่ยว)	หน่วยที่ ๓ (คำเดี่ยว)	หน่วยที่ ๔ (คำเดี่ยว)	หน่วยที่ ๕ (คำเดี่ยว)	หน่วยที่ ๖ (กลุ่มคำ)
นั่ง	เฉย	เฉื่อย	ชา	หยุด	อยู่กับที่

ตัวอย่าง

สำหรับผู้สำเร็จการศึกษาไปนี้ ขอให้ใช้วิชาความรู้ที่ได้ศึกษาเล่าเรียนมาให้เกิด

ประโยชน์แก่ตนและแก่ส่วนรวมยิ่งขึ้นตลอดไป อย่างนั่งเฉยเฉื่อยชาหยุดอยู่กับที่

๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๐๑ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

การใช้คำซ้อนในพระบรมราชาธิราชบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว นั้น เป็นการใช้ภาษาที่โดดเด่นอย่างหนึ่ง คำซ้อนทำให้เน้นข้อความชัดเจน คำซ้อนที่ปรากฏในพระบรมราชาธิราช

ใช้คำซ้อนตั้งแต่ ๒ หน่วย ถึง ๖ หน่วย และมีจำนวนพยางค์ตั้งแต่ ๒ พยางค์ จนถึง ๑๐ พยางค์ ผู้เขียนวิทยานิพนธ์พบว่าพระองค์ทรงใช้คำซ้อน ๒ หน่วย ๔ พยางค์ เป็นส่วนใหญ่ ทั้งนี้คำที่นำมา ซ้อนกันหลายๆ คำ เมื่อ แยกแต่ละหน่วยออกมาพิจารณาจะพบว่าพระองค์ทรงเน้นความหมาย ของทุกหน่วยเท่าๆ กัน เช่น “คิดอ่าน คั่นคว่ำหาความรู้” “นั่งเฉยเฉื่อยซาหยุดอยู่กับที่” “ความ สามัคคีเป็นปีกแผ่น” “ความจริงความเท็จความดีความชั่ว” การใช้คำซ้อนนับว่าเป็นลักษณะเด่น ในพระบรมราชาโชวาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในด้านการใช้คำ อย่างมีความหมาย

นอกจากการใช้คำซ้อน ที่กล่าวถึงข้างต้นแล้ว ผู้ เขียนวิทยานิพนธ์ยังพบว่า การใช้คำ ซ้อนบางคำมีสัมผัสคล้องจอง คำซ้อนลักษณะนี้ มีลีลาจังหวะทำให้ จดจำได้ง่ายขึ้น ดังตัวอย่าง ต่อไปนี้

จงตั้งใจและมั่นใจที่จะทำความเพียรพยายาม ใช้ความรู้ความสามารถ พร้อมทั้งกำลัง กายกำลังใจ และ ความคิดพิจารณา ที่รอบคอบ สร้าง คุณงามความดี ประกอบการงานให้ บังเกิดประโยชน์อันแท้จริง

(๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๒ มหาวิทยาลัยศิลปากร)

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ขอแสดงความชื่นชมกับบัณฑิตทุกคนที่ได้รับเกียรติและความสำเร็จในการศึกษาและ จะได้ออกไปประกอบกรงานเป็นครูบาอาจารย์และเป็นเจ้าหน้าที่ทางการศึกษาต่อไป ทั้งให้มีความสุข ความสวัสดิ และความสัมฤทธิ์ผลในสิ่งที่ประสงค์ตามทำนองคลองธรรมทุก เมื่อทุกประการ

(๒ กันยายน ๒๕๑๙ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ)

ผู้มีปัญญาซึ่งไม่ผ่านการศึกษาระดับนี้ ควรจะสามารถนำความรู้ความชัดเจนดังกล่าว ไปใช้ ช่วยบำบัดทุกข์บำรุงสุขของประชาชนและสร้างเสริมความเจริญของบ้านเมือง

(๒๔ กันยายน ๒๕๑๙ มหาวิทยาลัยมหิดล)

คำว่า “ศักดิ์” น่าจะตีความหมายว่า กำลังอำนาจทางวิชาการ ซึ่งเป็นสิ่งที่ท่านจะ ปล่อยปลดละวางมิได้เป็นอันขาด

(๑๕ กันยายน ๒๕๒๐ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์)

ท่านทั้งหลายควรระลึกให้ได้เสมอว่าสุขภาพที่ สมบูรณ์ในร่างกายและจิตใจนั้นเป็น
รากฐานของการ สร้างสรรค้จรรโลง ประเทศอันจะเป็นทางขจัดปัญหาของสังคมส่วนสำคัญ
ลงได้

(๒๒ ตุลาคม ๒๕๒๒ มหาวิทยาลัยมหิดล)

ศรัทธาที่พึงประสงค์มีทางสร้างขึ้นได้ทางเดียว ด้วยการเข้าไปเพ่งพินิจ
ด้วย ความคิดจิตใจที่หนักแน่น

(๙ ธันวาคม ๒๕๒๒ มหาวิทยาลัยรามคำแหง)

ตลอดไปจนถึงการ จำหน่ายจ่ายค่า หมายผลประโยชน์เป็นรายได้

(๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๔ สถาบันเทคโนโลยีการเกษตร แม่โจ้)

บุคคลจำเป็นต้องอาศัยความเห็นเข้าใจอันกระจ่างแจ่มชัด ที่เรียกว่า "ปัญญา" เป็น
เครื่องชี้ชัดตัดสิน

(๒๓ ธันวาคม ๒๕๒๔ มหาวิทยาลัยรามคำแหง)

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ความมีปัญญา คือความรู้ชัดและเฉลียวฉลาด ที่จะหยุดคิดพิจารณาสิ่งที่จะทำค่าที่จะ

พูดทุกอย่าง

(๒๐ ธันวาคม ๒๕๒๗ มหาวิทยาลัยขอนแก่น)

จะต้องพยายามขจัดความดีอัน ถือตัว ความเห็นแก่ตัว เห็นแก่ประโยชน์ส่วนน้อย
ออกให้ได้ ไม่ปล่อยให้เข้ามาครอบงำทำลาย ความคิดจิตใจ ที่ดีงามของตน

(๑๒ กรกฎาคม ๒๕๒๙ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

การศึกษาในมหาวิทยาลัยมีจุดมุ่งหมายจะฝึกอบรมบุคคลให้มีความรู้ความคิด
กว้างขวางเพียงพอที่จะพิจารณาวินิจฉัยเรื่องราวปัญหาต่างๆ ได้ ด้วยเหตุผลและความ
ถูกต้อง พร้อมกันนั้น ก็ให้ มีความถนัดชัดเจน ในวิชาการด้านใดด้านหนึ่ง

(๑๖ กรกฎาคม ๒๕๓๐ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

ยังจะต้องมีความสุจริตใจและจริงใจต่อผู้เกี่ยวข้องร่วมงานทุกฝ่ายทุกคน พร้อมทั้ง
ประพฤติปฏิบัติต่อกันและกันอย่างเหมาะสม ด้วย ความเมตตาอารี และความไม่มีอคติ

(๕ กรกฎาคม ๒๕๓๓ มหาวิทยาลัยมหิดล)

ความจริงใจต่อผู้อื่นเป็นคุณธรรมสำคัญมากสำหรับผู้ที่ต้องการความสำเร็จและความ
เจริญ เพราะช่วยให้สามารถจัดปัดเป่าปัญหาได้มากมาย

(๑๑ กรกฎาคม ๒๕๓๕ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

จึงขอให้ทุกคนในที่นี้พิจารณาใคร่ครวญให้เห็นแน่แท้ใจว่า ในฐานะที่เป็นผู้มีโอกาสได้
เรียนรัฐวิทยาการระดับสูง

(๑ กรกฎาคม ๒๕๓๖ มหาวิทยาลัยมหิดล)

การใช้คำซ้อนที่มีสัมผัส คล้องจองในพระบรมราชาวาท ดังกล่าว พบว่าคำที่นำมาซ้อน
กัน มีทั้งสัมผัสพยัญชนะและสัมผัสสระ เช่น “ใคร่ครวญ” “เหนื่อยหน่าย” “กิจที่จะทำคำที่จะพูด”
“ชี้ชัดตัดสิน” เป็นต้น การใช้คำซ้อนเหล่านี้นอกจากจะเน้นความหมายของคำที่นำมาซ้อนกันแล้ว
ยังช่วยให้ถ้อยคำราบรื่นและทำให้น่าฟังอีกด้วย จะเห็นได้ว่าการใช้คำซ้อนที่มีสัมผัสคล้องจองเป็น
ศิลปะการใช้ภาษาอย่างหนึ่งที่แสดง ให้เห็นพระอัจฉริยภาพของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ใน
การเลือกสรรถ้อยคำมาใช้อย่างชัดเจนและเหมาะสม

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

๒.๕ การซ้ำคำและซ้ำกลุ่มคำ

การศึกษาพระบรมราชาวาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพบว่า พระบาทสมเด็จพระ
เจ้าอยู่หัวทรงใช้การซ้ำคำ และการซ้ำกลุ่มคำ ซึ่งนอกจากจะทำให้ความหมายชัดเจนแล้วยังเพิ่ม
ความไพเราะอีกด้วย

พฤกษา เนียมรักษา อธิบายความหมายของ การซ้ำคำและกลุ่มคำไว้ว่า การนำคำหรือ
กลุ่มคำมากล่าวซ้ำอีก คือ ตั้งแต่ ๒ ครั้งขึ้นไป^{๑๕} การซ้ำคำเช่นนี้จะช่วยเน้นความหมายของคำ ให้
หนักแน่นมากขึ้น อีกทั้งยังเป็นการย้ำให้ผู้ที่ได้ฟังได้อ่านตระหนักถึงความสำคัญของพระบรม
ราชาวาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ประทีป วาทิกทินกร อธิบายความหมายของการใช้คำซ้ำๆ กัน ดังนี้

^{๑๕} พฤกษา เนียมรักษา , “การใช้ภาษาในวรรณกรรมของดอกไม้สด ,” (วิทยานิพนธ์
ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ,
๒๕๓๒), ๓๔.

การใช้คำซ้ำๆ กัน คือใช้คำคำเดียวกันหลายๆ ครั้ง ในข้อความเพื่อเน้นให้มีน้ำหนักดูจะเห็นได้จาก การใช้คำในศิลาจารึกที่ว่า

ใครจักใครค้าช้างค้า ใครจักใครค้าม้าค้า ใครจักใครค้าเงินค้ำทองคำ

และจากพระราชดำรัสในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวที่ว่า

ท่านทั้งหลายคงจะเข้าใจแล้วว่า ข้าพเจ้าหรือรัฐบาลของข้าพเจ้า **ไม่ได้ตั้งใจ** อย่างใด นอกจากที่จะรักษาผลประโยชน์และความสุขของท่านทั้งหลาย **ไม่ได้ตั้งใจ** ที่จะเผยแพร่อำนาจโดยแสดงอาการอิทธิฤทธิ์ **ไม่ได้ตั้งใจ** ที่จะเบียดเบียนผู้อื่นให้ได้รับความเดือดร้อน ตรงกันข้ามตั้งใจเพียงรักษาอำนาจและอิสรภาพของพวกเราเอง **ตั้งใจ** รักษาความสุขของพวกเราเอง **ตั้งใจ** แต่เพียงจะไม่ให้ผู้อื่นเบียดเบียนเรา^{๑๖}

การซ้ำคำและซ้ำกลุ่มคำ หมายถึงการกล่าวซ้ำคำเดียวกัน ซ้ำกลุ่มคำตั้งแต่ ๒ ครั้งขึ้นไป เป็นการเน้นความหมายของคำให้มีน้ำหนักมากขึ้น จากการศึกษาพระบรมราชาไมตรี พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพบการ ซ้ำคำมาก เนื่องจากการเน้น ความหมายเพื่อให้ผู้ที่ได้ฟัง และได้อ่านเกิดความตระหนักและซาบซึ้งในพระบรมราชาไมตรีของคตินั้นๆ ได้เป็นอย่างดี ดัง

รายละเอียดดังนี้

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

๒.๔.๑ การซ้ำคำ

ชื่อมหาวิทยาลัยของท่านคือ “จุฬาลงกรณ์” จะติดตัวท่านไปด้วยเสมอไม่ว่าจะ ประพฤติดีหรือประพฤติชั่ว ฉะนั้น ทุกๆ ครั้งที่ท่านจะกระทำการสิ่งใดลงไปจงคิดแล้วคิดอีก ทบทวนดูทั้งทางได้ทางเสียให้แน่ชัดเสียก่อน “จุฬาลงกรณ์” หาได้เป็นแต่เพียงชื่อของมหาวิทยาลัยนี้เท่านั้นไม่ ยังเป็นนามของผู้พระราชทานกำเนิดของสถานที่แห่งนี้ด้วย ฉะนั้น จึงเป็นการจำเป็นอย่างยิ่งที่ท่านจะต้องปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับเป็นผู้ที่ได้รับการอบรมสั่งสอนไปจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยนี้

(๒๑ พฤษภาคม ๒๔๙๓ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

^{๑๖} ประทีป วาทิกทินกร , **ลักษณะและการใช้ภาษาไทย** , พิมพ์ครั้งที่ ๒ (กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๒), ๑๙ - ๒๐.

พระบรมราชาโหวาทข้างต้น มีการซ้ำคำ “จุฬาลงกรณ์” ๓ แห่ง การซ้ำคำดังกล่าวช่วยเน้นความหมายของคำว่า “จุฬาลงกรณ์” เพราะ “จุฬาลงกรณ์” ไม่ได้เป็นเพียงชื่อสถาบันเท่านั้น หากแต่เป็นพระนามของผู้พระราชทานกำเนิดสถาบันด้วย

เป็นหน้าที่ของท่านทั้งหลาย ผู้ เป็นครู เป็นอาจารย์ เป็นผู้บริหารการศึกษาที่จะต้องช่วยเหลือเขาด้วยหลักวิชาและความสามารถ ทุกคนได้เรียนวิชาการแนะนำมาแล้ว ควรจะได้นำหลักการมาปฏิบัติเพื่อให้เยาวชนได้รับประโยชน์อันแท้จริง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการแนะนำแนวทางความประพฤติและจิตใจซึ่งสำคัญมาก ขอให้เพียรพยายามปลูกฝังความรู้ ความคิดที่ปราศจากโทษแก่เขาโดยเส มอหน้า แนะนำอบรมด้วยเหตุผลและด้วยความจริงใจ ประกอบด้วยความเมตตาปรานี สงเคราะห์อนุเคราะห์และนำพาไปสู่ทาง ที่ถูกที่เจริญ เยาวชนก็จะเกิดเป็นความมั่นใจ และมีกำลังใจที่จะทำความดีเพื่อจักได้มีอนาคตที่มั่นคง แจ่มใสในวันข้างหน้า

(๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๑๕ วิทยาลัยวิชาการ พิษณุโลก)

พระบรมราชาโหวาทข้างต้นมีการซ้ำคำ “เป็น” ๓ แห่ง และ “ที่” ๒ แห่ง การซ้ำคำดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าการให้การศึกษาแก่เยาวชนเป็นปัจจัย สำคัญที่จะพัฒนาให้เยาวชนเป็นผู้มีความรู้ อื่นทั้งครุมีหน้าที่ในการแนะนำแนวทางในการประพฤติปฏิบัติในทางที่ถูกต้องเหมาะสมแก่เยาวชน

ข้าพเจ้าเห็นว่าการฝึกฝน และปลูกฝัง ความรู้จักเหตุผล ความรู้จักผิดชอบชั่วดี เป็นสิ่งจำเป็นไม่น้อยกว่าการใช้วิชาการ

(๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๑๖ วิทยาลัยวิชาการศึกษา มหาสารคาม)

พระบรมราชาโหวาทข้างต้นมีการซ้ำคำว่า “ความรู้จัก” ๒ แห่ง การซ้ำคำดังกล่าวเพื่อเน้นความหมายว่าการฝึกฝนและปลูกฝังความรู้จักเหตุผลและผิดชอบชั่วดี ว่าเป็นสิ่งจำเป็นไม่น้อยไปกว่าวิชาการ

การคิดอย่างอิสระนั้น ต้องคิดโดยไม่มีอคติและความเห็นแก่ตัวเป็นที่ตั้ง ต้องมีเหตุผล ที่ถูกต้องเป็นหลัก มีจุดมุ่งหมายที่เที่ยงตรงแจ่มแจ้ง มุ่งหวังแต่ผลที่เป็นคุณอันมั่นคงถาวรทั้งแก่ตนและแก่ส่วนรวม นอกจากนั้น ยังได้ขอให้บัณฑิตพยายามและร่วมกันใช้ความคิดที่เป็นอิสระแท้ ทำการงานสร้างประโยชน์โดยหนักแน่นและพร้อมเพรียงกัน

โอกาสนี้ ขอกล่าวเพิ่มเติมในเรื่องของป รัชโยชน์ต่อไป สิ่งชอบใจต่างๆ ที่ได้มาไม่ว่า ทรัพย์สินเงินทอง ยศศักดิ์อำนาจ สุขุขสบายที่ปรารถนา ตลอดจนความสำเร็จประสงค์ ในอุดมการณ์รวมเรียกว่า ประโยชน์ ประโยชน์ทั้งปวงนี้ ทุกคนควรมี เสรีภาพที่จะแสวงหา และที่จะได้รับแต่การ แสวงหาและรับเอาประโยชน์นั้น จำต้องมีหลักการสำหรับปฏิบัติ เพื่อ ป้องกันกำจัดเหตุที่นำไปสู่ความยุ่งยากและความเสีย ยหายทั้งมวล บุคคลจำต้องเรียนรู้และ สำนึกได้เสมอว่า เสรีภาพของแต่ละคนจำกัดอยู่ด้วยเสรีภาพของผู้อื่น การแสวงหาประโยชน์ ใดๆ ถ้าละเมิดและก้าวก่ายกัน หรือได้มาโดยทำนองนั้น อีกประการหนึ่ง ควรจะต้องทราบให้ แน่ตระหนักด้วย ถึง ประโยชน์ส่วนรวม ว่าเป็น ประโยชน์ที่ครอบคลุม ถึงประโยชน์ทั้งหลาย ทั้งสิ้นในชาติ กล่าวคือเป็นทั้งประโยชน์ของแต่ละบุคคลนั่นเอง

(๑๓ กรกฎาคม ๒๕๑๗ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

พระบรมราชาโฆวาทข้างต้นมีการซ้ำคำ "คิด" จำนวน ๓ แห่ง "ประโยชน์" จำนวน ๑๐ แห่ง "เสรีภาพ" จำนวน ๓ แห่ง และ "แสวงหา" จำนวน ๓ แห่ง การซ้ำคำดังกล่าวเพื่อเน้นย้ำ ความหมายว่าการคิดอย่างอิสระนั้นจะต้องคิดโดยไม่ถือคติและสามารถใช้ความคิดในการทำงาน สร้างประโยชน์ได้อย่างหนักแน่น นอกจากนี้การซ้ำคำทั้ง ๓ คำ นอกจากเพื่อต้องเน้นย้ำ ความหมายแล้ว การซ้ำคำยังมีความสัมพันธ์กันคือ เมื่ออ่านพระบรมราชาโฆวาทแล้ว คำแต่ละคำ จะ ส่งให้ข้อความมีความน่าสนใจและจดจำได้รวดเร็ว

ตลอดเวลายาวนานในการศึกษา บัณฑิตคงจะเคยชินกับคำว่า "ทฤษฎี" กับคำว่า "ปฏิบัติ" และทุกคนคงจะได้นำเอาคำทั้งสองนี้ มาคิดพิจารณาอีกสักครั้งพร้อมๆ กัน ทฤษฎี กล่าวสั้นๆ ก็คือ หลักวิชาการอันได้ปรากฏแล้ว ปฏิบัติคือการนำเอาหลักวิชาหรือหลักความรู้ นั้น มากระทำให้เกิดผลขึ้นได้จริง ผู้ไม่มีทฤษฎีเป็นผู้ไม่มีหลักความรู้ผู้มีทฤษฎีไม่ได้ เพราะ ไม่มีความรู้เป็นทุนรองสำหรับทำการงาน แต่ผู้มีทฤษฎีที่ไม่หัดปฏิบัติ หรือไม่ยอมปฏิบัติ นั้น ก็สู้นักทฤษฎีที่ปฏิบัติได้ด้วยไม่ได้ เพราะนักทฤษฎีที่ไม่ยอมปฏิบัติ ทำให้ตัวเองพร้อมทั้งวิชา ความรู้ทั้งหมดเป็นหมันไป ไม่ได้ประโยชน์ไม่เป็นที่ต้องการของใคร ผู้มีความรู้ด้วยใช้ความรู้ ทำการงานได้จริงๆ ด้วย จึงจะเป็นประโยชน์และเป็นที่ต้องการ งดงามทั้งหลายหรือพูดให้ กว้างออกไปก็คือประเทศชาตินั้น ต้องการนัก ปฏิบัติยิ่งกว่าคนที่มีวิชาเปล่าๆ ท่านทั้งหลาย เล่าฝึกหัดเป็นนักปฏิบัติมาแล้วมากน้อยเพียงใด ถ้าพิจารณาเห็นว่ายังบกพร่องอยู่ ก็เร่งฝึก ปฏิบัติให้หนักแน่นเสียแต่บัดนี้ เพราะความสำเร็จความเจริญมั่นคงของตนเอง ของการงาน และของชาติอยู่ที่ความสามารถในการปฏิบัติเป็นสำคัญยิ่งกว่าสิ่งอื่น

(๒๒ มิถุนายน ๒๕๒๐ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ)

พระบรมราชาโฆวาทข้างต้นมีการซ้ำคำ “ทฤษฎี” จำนวน ๖ แห่ง และ “ปฏิบัติ” ๑๐ แห่ง เพื่อเป็นการเน้นย้ำความหมายว่า ผู้สำเร็จการศึกษาเมื่อออกไปทำงานต่างๆ ควรมีความรู้ในทางทฤษฎีเพื่อนำไปปฏิบัติในการทำงานให้ เป็นประโยชน์ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเน้นในเรื่องของการเป็นนักปฏิบัติที่ดี หากผู้ใดยังบกพร่องก็ควรเร่งปฏิบัติให้หนักแน่น เพราะความเจริญของชาติบ้านเมืองขึ้นอยู่กับความสามารถในการปฏิบัติเป็นสำคัญ

นักปฏิบัติงานทุกคนจะต้องมีวินัยสำหรับใช้กับตนเอง คือต้องไม่ประมาทปัญญา ต้องรักษาความจริงใจ ต้องสลัดทิ้งความคิดจิตใจที่ต่ำทรามอ่อนแอ และ ต้องทราบตระหนักในความสำรวม ไม่ฟุ้งเฟ้อ

(๒๑ มิถุนายน ๒๕๒๑ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ)

พระบรมราชาโฆวาทข้างต้นมีการซ้ำคำว่า “ต้อง” ๕ แห่ง เพื่อช่วยเน้นความหมายของวินัยว่าทุกคนจะต้องมีวินัย ๔ ประการ คือต้องไม่ประมาท ต้องรักษาความจริงใจ ต้องไม่มีความคิดจิตใจต่ำทรามและต้องตระหนักในความสำรวมไม่ฟุ้งเฟ้อ

การนำความรู้ไปปฏิบัติงาน ซึ่งมีหลักการสำคัญที่ใครจะแนะนำสองประการ ประการแรกในฐานะที่เป็นนักวิชาการ จะต้องมีความบริสุทธิ์ใจและซื่อตรง ต่อวิชาการของตน หมายความว่า แต่ละคนจะต้องพยายามควบคุมความคิดจิตใจให้มั่นคงหนักแน่นและรอบคอบ สุขุม ไม่ให้มักง่าย ไม่ให้เลินเล่อ ไม่ให้หลอกตัวเอง ไม่ให้ทุจริต แล้วใช้วิชาการอย่างผิดๆ และสะเพร่า

(๒๑ กรกฎาคม ๒๕๒๗ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

พระบรมราชาโฆวาทข้างต้นมี การซ้ำคำ “ไม่ให้” ๔ แห่ง เพื่อเป็นการเน้นถึงการควบคุมจิตใจตนเองให้หนักแน่นและรอบคอบ

จะทำการอันใด ควร คิดพิจารณาให้ถ่วงถี่และทั่วถึง ว่างานที่จะทำนั้นมีจุดมุ่งหมายอย่างไร มีขอบเขตเพียงไหน ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมและเหตุผลปัจจัยอะไรบ้าง และเมื่อทำไปแล้วจะก่อให้เกิดประโยชน์หรือโทษเสียหายประการใด ถ้าแต่ละคนได้ คิดให้รอบคอบ คิดให้กว้างขวาง และ คิดให้ครบถ้วนดังนี้

(๑๙ ธันวาคม ๒๕๓๙ มหาวิทยาลัยขอนแก่น)

พระบรมราชาโฆวาทข้างต้นมีการซ้ำคำ "คิด" ๔ แห่ง เพื่อเน้นความหมายว่าจะทำการอันใดควรคิดพิจารณาให้ละเอียดรอบคอบก่อนลงมือจะทำงานนั้นๆ

จะเห็นได้ว่าการซ้ำคำที่พบในพระบรมราชาโฆวาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษานี้ ช่วยเน้นความหมายของคำที่ต้องการสื่อให้ความหมายมีน้ำหนักเพื่อให้ผู้อ่านเกิดความตระหนักและซาบซึ้งในเนื้อหาของพระบรมราชาโฆวาท อีกทั้งยังแสดงให้เห็นพระอัจฉริยภาพของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในการสรรคำมาใช้ได้อย่างเหมาะสมและสามารถนำไปปฏิบัติใช้ได้อีกทางหนึ่ง

การที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงใช้กลวิธีการซ้ำคำในพระบรมราชาโฆวาท ทำให้เนื้อหาและรายละเอียดในพระบรมราชาโฆวาท น่าสนใจ ผู้อ่านและผู้ฟัง สามารถนำคำที่ทรงกล่าวซ้ำไปคิดวิเคราะห์และไตร่ตรองให้มากขึ้น กลวิธีการซ้ำคำ นับเป็นกลวิธีการใช้ภาษาอย่างหนึ่งที่ทรงนิยม

๒.๔.๒ การซ้ำกลุ่มคำ

นอกจากพบการซ้ำคำในพระบรมราชาโฆวาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวดังหัวข้อที่แล้ว ผู้เขียนวิทยานิพนธ์ยังพบการซ้ำกลุ่มคำ และการซ้ำกลุ่มคำที่มีการซ้ำคำปรากฏอยู่ด้วย การใช้การซ้ำคำและการซ้ำกลุ่มคำนับเป็นกลวิธีทางภาษาของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ปรากฏอยู่เป็นจำนวนมาก ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ข้าพเจ้าได้เตือนผู้สำเร็จการศึกษารุ่นก่อนให้ยึดคุณธรรมสำคัญข้อหนึ่งเป็นเครื่องกำกับใจ ไม่ว่าจะทำอะไร คุณธรรมข้อนั้นก็คือ ความสุจริต ท่านจะต้อง สุจริตต่อบ้านเมือง สุจริตต่อประชาชน และสุจริตต่อหน้าที่

(๗ กรกฎาคม ๒๕๙๘ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

พระบรมราชาโฆวาทข้างต้นมีการซ้ำ กลุ่มคำ "สุจริต ต่อ" จำนวน ๓ แห่ง การซ้ำคำดังกล่าวเพื่อต้องการเน้นให้ผู้สำเร็จการศึกษาได้ตระหนักถึงคุณธรรมประจำตัวบัณฑิต

ผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยศิลปากรแล้ว ต่อไปควรจะได้ทำงานเกี่ยวข้องกับโดยตรงกับศิลปะ บางท่านจะทำงานในด้านการค้นคว้า ศิลปะของเก่า เพื่อรักษาไว้มิให้ขาดสาย บางท่านจะทำงานในด้านการสร้างสรรค์งานศิลปะต่างๆ เพื่อให้ศิลปะของเราเจริญออก

งามสืบไป ไม่ว่าจะท่านจะทำหน้าที่ใด ขอให้ท่านทำงานด้วยความตั้งใจจริง และพยายาม
ศึกษาค้นคว้าให้กว้างขวางลึกซึ้งยิ่งขึ้น ให้สามารถรักษามาตรฐานของเราไว้ ทั้งสามารถยก
ให้สูงขึ้นด้วยเพราะ ความเจริญหรือความเสื่อม ของศิลปะ นั้น เป็นเครื่องแสดง ความเจริญ
หรือความเสื่อมของชาติด้วยโดยแท้ อีกประการหนึ่งท่านจะต้องมีศิลปะในการครองชีวิต คือ
ต้องรู้จักทำตัวให้มีค่าและมีประโยชน์ รู้จักรักษาตัวมิให้ต้องตกไปในทางเสื่อมด้วย จึงจะสม
กับที่ได้ยกย่องว่าเป็นศิลปินบัณฑิต

(๑๒ ตุลาคม ๒๕๐๙ มหาวิทยาลัยศิลปากร)

พระบรมราชาโฆวาทข้างต้นมี การซ้ำคำ "ศิลปะ" จำนวน ๖ แห่ง มีการซ้ำกลุ่มคำ "บาง
ท่านจะทำงาน" จำนวน ๒ แห่ง และ "ความเจริญหรือความเสื่อม" จำนวน ๒ แห่ง เพื่อแสดงให้เห็น
ว่าผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยศิลปากรเป็นผู้ที่จะทำงานเกี่ยวกับศิลปะโดยตรง ไม่ว่าจะ
ทำงานด้านใดควรจะรักษาศิลปะไว้ให้ คงอยู่และให้มีศิลปะในการครองชีวิต ความเจริญหรือความ
เสื่อมของศิลปะเป็นเครื่องแสดงความเจริญหรือความเสื่อมของคนในชาติอีกด้วย

การกระทำใดๆ ควรจะทำได้ด้วยเหตุผลให้ตรงตามวัตถุประสงค์ที่แท้จริงของงาน
เพราะจะช่วยให้งานสำเร็จลุล่วงไปได้โดยถูกต้อง เทียบตรงและรวดเร็ว นอกจากนี้จะต้อง
ทำด้วยความสุจริต ไม่เบียดเบียน เบียดบัง หรือละเมิดผู้อื่นซึ่งจะทำให้ปลอดภัยจากความ
ลำบากยากแค้น และความวิบัติทั้งปวง สำคัญที่สุดจะต้องทำด้วยความเป็นบัณฑิตของตน
ได้แก่ทำด้วยความคิดพิจารณา ให้เห็นถ่องแท้ว่า อะไรเป็นความเสื่อม อะไรเป็นความเจริญ
อะไรเป็นสิ่งที่ต้องทำ อะไรเป็นสิ่งที่ต้องละเว้นและกำจัด ความสามารถ คิดพิจารณา ให้เห็น
จริงได้ดังนี้ จะทำให้เกิด ความรู้สึกรับผิดชอบ ในอันที่จะทำสิ่งที่ถูกต้องที่เจริญ และงดเว้นสิ่งตรง
ข้ามทั้งหมด การมี ความรู้สึกรับผิดชอบ ในการกระทำ ดังนี้สำคัญมาก เพราะจะทำให้
หลักการที่ตั้งไว้บังเกิดผล และเป็นหลักการที่ศักดิ์สิทธิ์ ทำให้ไม่ต้องตกเป็นเครื่องมือของ
ผู้อื่น หรือตกอยู่ใต้อิทธิพลของผู้อื่น ทั้งทำให้งานที่ทำมีผลอันแน่นอนและดำเนินไปได้ตรง
ตามความประสงค์

(๑๖ กรกฎาคม ๒๕๑๔ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

พระบรมราชาโฆวาทข้างต้นมีการซ้ำคำ "กระทำ" ๒ แห่ง "ความรู้สึกรับผิดชอบ" ๒ แห่ง
และมีการซ้ำกลุ่มคำ "การคิดพิจารณา" ๒ แห่ง และ "อะไรเป็น" ๔ แห่ง การซ้ำคำและกลุ่มคำ
ดังกล่าวเพื่อเน้นความสำคัญของความเป็น บัณฑิต เมื่อสำเร็จการศึกษาควรต้อง รู้จักคิดพิจารณา

ให้ ถ่องแท้ว่าอะไรเป็นความเสื่อมหรือความเจริญ และความคิดพิจารณาจะช่วยทำให้เกิด
ความรู้สึกรับผิดชอบในหน้าที่การงาน

เมื่อท่านตั้งใจดี มีแผนงานดี มีหลักวิชา มีเหตุผล มีสติรอบคอบในงานที่ทำแล้วจะเกิด
ความทราบตระหนักด้วยตนเองขึ้นว่า งานที่ท่านนั้นจะได้ผลดีแน่นอน

(๑๙ กรกฎาคม ๒๕๑๖ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์)

พระบรมราชาโหวทข้างต้นมีการซ้ำ กลุ่ม “งานที่ทำ” ๒ แห่ง การซ้ำคำดังกล่าวเพื่อช่วย
เน้นความหมายของหลักการทำงาน หากผู้สำเร็จการศึกษาน้อมนำแนวคิดด้านการทำงานจากพระ
บรมราชาโหวทไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ก็จะประสบความสำเร็จได้อย่างแน่นอน

ความเจริญ นั้นมักจำแนกกันเป็นสองอย่าง คือ ความเจริญทาง วัตถุอย่างหนึ่ง และ
ความเจริญทาง จิตใจอีก อย่างหนึ่ง ยิ่งกว่านั้น ยังเห็นกันว่า ความเจริญ อย่างแรกอาศัย
วิชาการทางด้านวิทยาศาสตร์เป็นปัจจัยสร้างสรรค์ ส่วน ความเจริญ อย่างหลังอาศัยศิลปะ
ศีลธรรมจรรยาเป็นปัจจัยแท้จริงแล้ว ความเจริญทาง วัตถุกับความเจริญทาง จิตใจก็ดี หรือ

ความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์กับทางด้านศิลปะศีลธรรมจรรยาก็ดี

(๑๒ กรกฎาคม ๒๕๒๖ มหาวิทยาลัยศิลปากร)

พระบรมราชาโหวทข้างต้นมีการซ้ำคำ “ความเจริญ” ๔ แห่ง และมีการซ้ำกลุ่มคำ “ความ
เจริญทาง” ๔ แห่ง การซ้ำคำและกลุ่มคำดังกล่าวเป็นการเน้นย้ำให้ผู้สำเร็จการศึกษาได้ตระหนักถึง
ความเจริญ ทั้งความเจริญทางด้านวัตถุและความเจริญทางด้านจิตใจ ทั้งสองอย่างไม่สามารถแยก
ออกจากกันได้ ความเจริญทางด้านวัตถุต้องอาศัยวิชาการทางด้านวิทยาศาสตร์ ส่วนความเจริญ
ทางด้านจิตใจต้องอาศัยศิลปะ ศีลธรรมจรรยา และมีจุดประสงค์ตรงจุดเดียว

อิสรภาพกับวินัยนั้นเป็นของที่จะต้องควบคู่กันเสมอ เพื่อควบคุมกัน มิฉะนั้นการทำ
ตามใจตัวเองอย่างอิสระ จะทำให้เสีย ประโยชน์และเกิดความเสียหาย จึงได้ขอให้บัณฑิต
รักษาความมีวินัยไว้ให้มั่นคง เพื่อนำมาใช้ในการทำงานสร้างประโยชน์ตน ประโยชน์ผู้อื่นให้
สำเร็จผลสมบูรณ์

วันนี้ ใคร่ขอกล่าวเสริมแก่ท่านทั้งหลายว่า การที่ตัวท่านมีโอกาสได้เข้าเรียนจนสำเร็จ
มีความรู้ความสามารถเหนือกว่าผู้อื่นอีกเป็นอันมากแล้วนั้น ย่อมทำให้เกิดภาระสำคัญขึ้นที่
จะต้องทำงานให้เป็น ประโยชน์แก่ประเทศชาติและประชาชน และการที่จะทำตนให้เป็น
ประโยชน์ได้ดังนั้น สำคัญอยู่ที่จะต้องรู้สำนึกให้ลึกซึ้งถึง ประโยชน์ส่วนรวม ต้องทำความคิด

ความเห็นให้กระจ่างถึงความสำคัญของส่วนรวม ว่าถ้าความมั่นคงและความเป็นปกติเรียบร้อยของส่วนรวมมิได้มีอยู่แล้ว ตนเองจะไปมีความสุขความเจริญอยู่ ณ ที่ใดได้ ทุกคนจึงจำเป็นที่จะต้องนึกถึงประโยชน์ส่วนรวมก่อนประโยชน์ส่วนตัว และยกประโยชน์ส่วนรวมไว้เหนือประโยชน์อย่างอื่น เมื่อจะทำการงานเพื่อสร้างเสริม ประโยชน์อันใด จะต้องไม่ให้ขัดกับประโยชน์ส่วนรวม หรือเบียดเบียนประโยชน์ส่วนรวมให้เสียหาย เพราะจะทำให้ประโยชน์ส่วนตัว หรือส่วนเฉพาะนั้นเสียหายไปด้ วย การทำงานทุกอย่างจำเป็นที่จะต้องให้ได้ประโยชน์ทั้งส่วนตัว และส่วนรวม ประโยชน์นั้นจะสมบูรณ์และมั่นคงถาวร เป็นผลดีแก่ชาติบ้านเมืองอย่างแท้จริง

(๒๑ ธันวาคม ๒๕๒๐ มหาวิทยาลัยรามคำแหง)

พระบรมราชาโฆวาทข้างต้นมีการซ้ำคำ “ประโยชน์” ๙ แห่ง และมีการซ้ำกลุ่มคำ “ประโยชน์ส่วนตัว” ๒ แห่ง และ “ประโยชน์ส่วนรวม” ๕ แห่ง การซ้ำคำและกลุ่มคำดังกล่าวเพื่อนำเน้นความสำคัญของประโยชน์ กล่าวคือผู้สำเร็จการศึกษาควรได้ตระหนักถึงการทำงานให้เกิดประโยชน์โดยต้องคำนึงถึง ประโยชน์ส่วนตัวและประโยชน์ส่วนรวม เพราะงานทุกอย่างจำเป็นจะต้องให้ได้ประโยชน์ทั้งสองอย่างจึงจะสมบูรณ์และเป็นผลดีแก่บ้านเมืองอย่างแท้จริง

เมื่อวันก่อน ได้พูดถึงความหมายของ การให้การศึกษา และได้อธิบายว่า การให้การศึกษา จำต้องอาศัยอุปบายหรือวิธีการที่แยบคายเป็นเครื่องช่วยด้วยจึงได้ผลและมีประสิทธิภาพสมบูรณ์ ครั้งที่แล้วได้พูดถึงการใช้ ตำราตามที่ถูกต้องด้วย อุปบายอันแยบคาย ครั้งนี้ จะพูดถึงการฝึกหัดอบรมศิษย์ด้วยอุปบายอันแยบคายเพิ่มเติมให้เท่านั้น

(๒๑ มิถุนายน ๒๕๒๒ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ)

พระบรมราชาโฆวาทข้างต้นมีการซ้ำกลุ่มคำ “การให้การศึกษา” ๒ แห่ง และ “อุปบายอันแยบคาย” ๒ แห่ง การซ้ำกลุ่ม คำดังกล่าวเพื่อนำเน้นถึงความสำคัญของการให้การศึกษาว่าควรจะต้องอาศัยอุปบายอันแยบคายจึงจะได้ผลและมีประสิทธิภาพ

คนไม่มีความสุขจิต คนไม่มีความมั่นคง ชอบแต่มักง่าย ไม่มีวันจะสร้างสรรค์ประโยชน์ส่วนรวมอันใดได้

(๑๒ กรกฎาคม ๒๕๒๒ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

พระบรมราชาโฆวาทข้างต้นมีการซ้ำกลุ่มคำ “คนไม่มี” ๒ แห่ง เพื่อเป็นการเน้นย้ำว่าคนทุกคนควรมีความสุจริต ความมั่นคง หากผู้ใดไม่มีหรือละเลยเสีย ผู้นั้นจะไม่มีวันสร้างประโยชน์อันใดได้เลย

การซ้ำกลุ่มคำ เป็นกลวิธีการใช้ภาษา อีกอย่างหนึ่งของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว การซ้ำกลุ่มคำจะมีความหมายสัมพันธ์ต่อเนื่องกันเพื่อเป็นการย้ำความหมาย นอกจากนั้นการซ้ำกลุ่มคำยังช่วยสร้างจังหวะ แสดงการเน้น ความคิดในพระบรมราชาโฆวาทที่พระองค์ทรงต้องการสื่อให้แจ่มชัดยิ่งขึ้น

๓. การใช้ประโยคขนานความ

การใช้ประโยคขนานความนับว่าเป็น นิสิตปะในการใช้ภาษาอย่างหนึ่ง จากการศึกษพระบรมราชาโฆวาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพบว่า พระองค์ทรงใช้ ประโยคขนานความซึ่งเป็นกลวิธีหนึ่งที่ทรงนิยมใช้ในพระบรมราชาโฆวาท

เปลื้อง ณ นคร อธิบายประโยคขนานความไว้ดังนี้

ประโยคขนานความ คือ ประโยคที่มีการถ่วงความให้ความคิดเกี่ยวเนื่องกันและทำให้ข้อความมีน้ำหนักหรือรสดีขึ้น โดยการใช้สันธานคู่^{๑๗}

วัลยา ชาญชญ์ยืน อธิบายการขนานความไว้ดังนี้

การขนานความ คือ การจัดข้อความในประโยคให้เชื่อมกัน การเชื่อมโยงกันนี้ อาจใช้สันธานคู่เป็นตัวเชื่อมข้อความซึ่ง มีน้ำหนักเท่าๆ กัน เช่น **ที่ใด มีรัก ที่นั่น มีทุกข์ เมื่อใด** ความเห็นแก่ประโยชน์ตนเข้าครอบงำ **เมื่อนั้น** ขวาก็กลับเป็นชาย ชายก็กลับเป็นขวา^{๑๘}

การใช้ประโยคขนานความ คือ การจัดประโยคให้ขนานกัน โดยมีสันธานคู่เป็นตัวเชื่อมประโยค ทำให้ความคิดเชื่อมโยงชัดเจนและมีน้ำหนัก จากการศึกษพระบรมราชาโฆวาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พบการใช้ ประโยคขนานความเป็นจำนวนมาก กลวิธีนี้ใช้เพื่อสร้าง

^{๑๗} เปลื้อง ณ นคร, คำบรรยายวิชาการประพันธ์และหนังสือพิมพ์, ๑๗.

^{๑๘} วัลยา ชาญชญ์ยืน, “ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับภาษาไทย,” ใน ภาษากับการสื่อสาร,

เนื้อหาและแนวคิดให้เชื่อมโยงกัน และแสดงความสัมพันธ์ของสิ่งสองสิ่งหรือเหตุการณ์สอง เหตุการณ์ เป็นการชี้แนะให้ผู้สำเร็จการศึกษาเปรียบเทียบและเข้าใจเนื้อหาและแนวคิดที่พระองค์ ต้องการสื่อ ผู้เขียนวิทยานิพนธ์พบ ลักษณะการใช้ประโยคขนานความที่มีคำสันธาน คู่เชื่อมอยู่ใน ตำแหน่งต้นประโยค ตำแหน่งท้ายประโยค และประโยคขนานความที่มีกลุ่มคำเป็นตัวเชื่อมความ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

๓.๑ การใช้ประโยคขนานความที่มีคำสันธานคู่เป็นคำเชื่อมอยู่ต้นประโยค

ผู้เขียนวิทยานิพนธ์พบว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรง ใช้ประโยคขนานความที่มี สันธานคู่เป็นคำเชื่อมอยู่ต้นประโยค โดยเชื่อมประโยคสองประโยคให้มีน้ำหนักเท่ากัน ดังตัวอย่าง ต่อไปนี้

เมื่อใดที่ท่านละเมียดจรรยาแพทย์ เมื่อนั้นจะเกิดความเสื่อมเสียแก่ตัว แก่การแพทย์ และ แก่ประเทศชาติเป็นที่สุด

(๖ เมษายน ๒๕๑๑ มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์)

จากตัวอย่างข้างต้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงใช้สันธาน คู่ เมื่อใด....เมื่อนั้น...

ในตำแหน่งต้นประโยคเพื่อเชื่อมประโยคสองประโยค และจะเห็นว่าประโยคที่นำมาเชื่อมกันนั้นมี น้ำหนักเท่ากัน ความหมายมีความต่อเนื่องและสัมพันธ์กัน

ผู้ใดยึดถือปฏิบัติตามนัยนี้โดยเคร่งครัด ผู้นั้นจะประสบความสำเร็จและความเจริญใน ชีวิตและกิจการทั้งปวง

(๑๖ กรกฎาคม ๒๕๒๐ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

จากตัวอย่างข้างต้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงใช้สันธาน คู่ ผู้ใด....ผู้นั้น...ใน ตำแหน่งต้นประโยคเพื่อเชื่อมประโยคสองประโยค จะเห็นได้ว่า พระองค์ทรงใช้สันธาน คู่ ผู้ใด...ผู้นั้น... ในการเชื่อมประโยคและเพื่อให้สอดคล้องกับข้อความที่ทรงเกริ่นนำมาก่อน การใช้คำขนาน ความกันทำให้ประโยคสองประโยคถ่วงรับกัน และทำให้ความคิดนั้นๆ มีความต่อเนื่องสัมพันธ์กัน

เมื่อใด พลังของความเพียรนี้เกิดขึ้น เมื่อนั้น การงานทั้งหลายก็จะสำเร็จได้โดย ง่ายดายและรวดเร็ว

(๒๑ มิถุนายน ๒๕๒๒ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ)

เมื่อใดที่ท่านรู้สึกแนวว่ามีความตั้งใจดี มีหลักวิชาดี มีแผนงานดี มีสติสมบุรณ์มั่นคง มีเหตุผลที่ถูกต้อง และมีความคิดพิจารณาที่ละเอียดรอบคอบพร้อมมูลในตัวแล้ว เมื่อนั้น ท่านจะสามารถทำงานได้อย่างมีคุณภาพและได้ผล

(๒๒ ธันวาคม ๒๕๓๑ มหาวิทยาลัยขอนแก่น)

เมื่อใดส่วนประกอบอันเป็นแก่นแกนของชีวิต ส่วนใดส่วนหนึ่งบกพร่องขาดหายไป ไม่อาจแก้ไขให้คงคืนสมดุลได้ เมื่อนั้น ชีวิตก็เสื่อมโทรมแตกดับ

(๘ ธันวาคม ๒๕๓๔ มหาวิทยาลัยมหิดล)

จากพระบรมราชาวาทที่ข้างต้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงใช้คำสอนคุณ เมื่อใด ... เมื่อนั้น... ในตำแหน่งต้นประโยค การใช้คำสอนคุณในการขนานความเพื่อต้องการเชื่อมประโยคสองประโยคให้มีน้ำหนักเท่ากัน นอกจากนี้ความหมายยังมีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกันและแสดงให้เห็นถึงความเป็นเหตุเป็นผลอีกด้วย

ผลการศึกษา พบว่า การใช้ ประโยค ขนานความ ที่มีคำสอนคุณเป็นคำเชื่อมอยู่ต้นประโยคในพระบรมราชาวาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระองค์ทรงใช้คำสอนคุณในการเชื่อมประโยคสองประโยค พระองค์นิยมใช้คำสอนคุณ เมื่อใด...เมื่อนั้น... เชื่อมข้อความ ทั้งนี้พระองค์ทรงใช้คำสอนคุณเพื่อต้องการ ให้ข้อความมีน้ำหนักเท่ากัน และ แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ที่ต่อเนื่องกัน นอกจากนี้การใช้คำขนานความยังแสดงให้เห็นว่า พระองค์ทรงลำดับความคิดได้อย่างเป็นเหตุเป็นผลอีกด้วย

๓.๒ การใช้ประโยคขนานความที่มีคำสอนคุณเชื่อมอยู่ท้ายประโยค

การใช้ ประโยค ขนานความในตำแหน่งท้ายประโยค ในพระบรมราชาวาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว นั้น พระองค์ทรงใช้คำสอนคุณเป็นคำเชื่อมอยู่ท้ายประโยค โดยเชื่อมประโยคสองประโยคให้มีน้ำหนักเท่ากันและสอดคล้องกัน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

การที่บัณฑิตสำเร็จจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเพิ่มขึ้นทุกปีเช่นนี้ จึงเป็นข้อที่น่าปลื้มใจ เพราะถ้ายังได้ผู้มีความรู้ความสามารถช่วยเป็นกำลังเพิ่มขึ้นเพียงใด งานสร้างสรรค์ความเจริญปลอดภัยของชาติก็จะมีผลบริบูรณ์มากขึ้นเพียงนั้น

(๒ กรกฎาคม ๒๕๐๗ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

การวินิจฉัยและควบคุมการใช้กำลังโดยถูกต้องดังนี้ เป็นหน้าที่อย่างสำคัญยิ่งของผู้มี
 ตำแหน่งความรู้ต่างๆ คน ยิ่งรู้สูงมากขึ้นเท่าใด ก็ยิ่งต้องมีความรับผิดชอบมากและสูงขึ้น เท่านั้น
 จึงจะสร้างสรรค์ความเจริญ ความดีงาม และความมั่นคงผาสุกได้สำเร็จดังที่คาดหวัง

(๙ กรกฎาคม ๒๕๒๔ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

ผู้ใดมีหน้าที่และความสามารถอย่างไรก็จะทำตามหน้าที่และความสามารถอย่างนั้น

(๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๒ สถาบันเทคโนโลยีการเกษตร แม่โจ้)

เมื่อจะศึกษาเรื่องใด ก็ให้พยายามจับเค้าโครงของ เรื่องนั้น ให้ได้ก่อน แล้วจึงพยายาม
 มองลงไปในส่วนละเอียดทีละส่วน

(๒๖ มิถุนายน ๒๕๒๓ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ)

ยิ่งพยายามเรียนรู้และใช้ความรู้ให้เป็นประโยชน์กว้างขวางยิ่งขึ้นเพียงใดก็จะเกิดชุด
 ให้อย่างสูงและถาวรมั่นคงยิ่งขึ้นเพียงนั้น

(๑๙ กรกฎาคม ๒๕๒๗ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

พระบรมราชาโหวาทดงกล่าว ข้างต้น ล้วนแต่เป็นตัวอย่งการใช้สันธานคู่ คือ ...เท่าใด...
 เท่านั้น ...อย่งไร...อย่งนั้น ...เรื่องใด...เรื่องนั้น และ ...เพียงใด ...เพียงนั้น ในการเชื่อมประโยค
 จะเห็นว่าประโยคที่ใช้สันธานคู่มีความต่อเนื่องและสอดคล้องอย่งเป็นเหตุเป็นผลกัน

ผลการศึกษา พบว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงใช้ประโยคขนานความที่มี
 คำสันธานเชื่อมอยู่ ทำยประโยค เป็นบทเชื่อม ข้อความ จำนวนมาก เพื่อให้มีความสอดคล้อง
 เชื่อมโยงกัน ลักษณะการใช้ภาษาเช่นนี้ทำให้เกิดคำและข้อความที่มี น้ำหนักเท่ากันและมี ความ
 สมดุลกัน อีกทั้งช่วยกระตุ้นความคิดของผู้อ่าน ให้นำเข้าใจประเด็น ความคิดของพระองค์ได้เป็นอย่ง
 ดี

๓.๓ การใช้ประโยคขนานความที่มีกลุ่มคำเป็นตัวเชื่อมความ

ผู้เขียนวิทยานิพนธ์พบว่า ในการใช้ประโยคขนานความไม่ได้มีเฉพาะคำเชื่อมสันธานคู่
 เท่านั้น แต่มีคำอื่นมาประกอบหน้ารวมเป็นกลุ่มคำ แล้วมักปรากฏอยู่ทำยประโยค การใช้ประโยค
 ขนานความลักษณะนี้เพื่อต้องการให้ข้อความมีน้ำหนักเท่ากันและสัมพันธ์กัน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

บ้านเมืองใด ก็ตาม ถ้าประชาชนส่วนใหญ่ตกอยู่ในความเขลา ไม่มีความรู้ทั้งทาง
ศิลปวิทยา ทั้งทางปัญญาและภูมิธรรม ยังไม่เห็นความสำคัญของประโยชน์แท้แก่ของตน
หรือส่วนรวม บ้านเมืองนั้นย่อมจะพัฒนาให้เจริญมั่นคงได้ยากยิ่ง

(๔ กรกฎาคม ๒๕๓๙ มหาวิทยาลัยมหิดล)

ขึ้นชื่อว่าผู้มีวิชาแล้ว ตกไปอยู่ ในที่ใด ก็เป็นประโยชน์ ในที่นั้น เพราะย่อมจะนำเอา
ความคิดวิทยาการไปทำประโยชน์สร้างความเจริญต่างๆ ให้เกิดขึ้น

(๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๑๘ มหาวิทยาลัยศิลปากร)

การที่แต่ละคนมีอิสระในการเล่าเรียนนั้น ทำให้พลาดพลั้งเสียผลในการศึกษาและ
อื่นๆ ได้ง่ายที่สุด ยิ่งมีอิสระมากขึ้นเท่าใด ก็ต้องมีการข่มใจ บังคับใจมากขึ้นเท่านั้น

(๒๐ ธันวาคม ๒๕๒๐ มหาวิทยาลัยรามคำแหง)

ก่อนที่จะค้นคว้าวิจัย สิ่งใดวิชาใด สิ่งนั้นวิชา นั้นก็เป็นของสูง เป็นของที่ลึกซึ้งศึกษา

ยาก

(๓ กรกฎาคม ๒๕๒๓ มหาวิทยาลัยมหิดล)

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลขลขลขลขล

ถ้าบุคคลยังเห็นว่าชาติมีประเทศเป็นที่พึ่งที่อาศัย ก็จะต้องรับผิดชอบร่วมกัน ในการ
ทำงานส่วนรวมของชาติให้ดี เพื่อธำรงรักษาประเทศชาติไว้ . ผู้ใดมีความสามารถฉลาด
เฉลียวในทางใด จะต้องพยายามทำหน้าที่ให้ได้ผลออกมาไขว่คว้าในทางนั้น

(๒๔ มกราคม ๒๕๓๗ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่)

พระบรมราชาบาทที่แยกตัวอย่างมาข้างต้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงใช้กลุ่มคำ
ในตำแหน่งต้นประโยค คือ บ้านเมืองใด...บ้านเมืองนั้น... และใช้กลุ่มคำในตำแหน่งท้ายประโยค
ได้แก่ ...ในทางใด ...ในทางนั้น ...มากขึ้นเท่าใด ...มากขึ้นเท่านั้น ทั้งนี้การใช้กลุ่มคำในประโยค
ขนานความเพื่อต้องการให้น้ำหนักของ ข้อความเท่ากัน อีกทั้งยังแสดง ความสัมพันธ์ที่ต่อเนื่องกัน
ของเนื้อหา

ผลการศึกษา การใช้ ประโยคขนานความที่มีกลุ่มคำเป็นตัวเชื่อมความในพระบรม
ราชาบาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว การใช้ ประโยคขนานความลักษณะนี้เพื่อให้ข้อความ
น้ำหนักสมดุลกัน และมีความสอดคล้องต่อเนื่องกัน นอกจากนี้ ยังทำให้ข้อความมีความ
สละสลวยอีกด้วย

จากการศึกษาการใช้ ประโยค ขนานความในพระบรมราชาโฆวาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ปรากฏการใช้คำสันธานคู่ในตำแหน่งต้นประโยคและตำแหน่งท้ายประโยคมากกว่า การใช้ประโยคขนานความที่มีกลุ่มคำเป็นตัวเชื่อมความ คำสันธานคู่ที่พบมากที่สุดได้แก่ *เมื่อใด... เมื่อ นั้น...* และคำสันธานคู่เป็นคำเชื่อมอยู่ ท้ายประโยคที่พบมากที่สุด ได้แก่ *...เท่าใด ...เท่านั้น* ทั้งนี้ การใช้ประโยคขนานความเพื่อทำให้ข้อความมีความสมดุล สอดคล้องกัน และมีจังหวะที่รับกัน เป็นอย่างดี อีกทั้งยังทำให้ข้อความมีความสละสลวย ฟังรื่นหู นอกจากนี้การใช้ประโยคขนานความมีลักษณะความสัมพันธ์แบบเป็นเหตุเป็นผลต่อเนื่องกันด้วย

๔. การใช้สำนวน

ขุนวิจิตรมาตรา (สง่า กาญจนาคพันธุ์) "สำนวน" ไว้ดังนี้

คำพูดของมนุษย์เราไม่ว่าชาติใดภาษาใด แยกออกได้กว้างๆ เป็นสองอย่าง อย่างหนึ่งพูดตรงไปตรงมาตามภาษารวมๆ พูดออกมาก็เข้าใจกันได้ทันที อีกอย่างหนึ่งพูดเป็นชั้นเชิงไม่ตรงไปตรงมา แต่ให้ความหมายในคำพูดนั้นๆ คนฟังอาจเข้าใจในความหมาย ถ้าคำพูดนั้นใช้กันแพร่หลายทั่วไปจนอยู่ตัวแล้ว แต่ถ้าไม่แพร่หลายคนฟังก็ไม่อาจเข้าใจได้ทันที ต้องคิดจึงเข้าใจ หรือบางทีคิดแล้วเข้าใจไปอย่างอื่นก็ได้หรือไม่เข้าใจเอาเลยก็ได้ คำพูดเป็นชั้นเชิงนี้ เราเรียกกันว่า "สำนวน" คือคำพูดเป็นสำนวนอย่างชาวบ้าน เขาเรียกกันว่า "พูดสำบัดสำนวน"^{๑๙}

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒ อธิบายความหมายของสำนวนว่า

สำนวน น. ถ้อยคำที่เรียบเรียง, โวหาร, บางทีก็ใช้ว่า สำนวนโวหาร เช่น สารคดีเรื่องนี้ สำนวนโวหารดี ความเรียงเรื่องนี้สำนวนโวหารลุ่มๆ ดอนๆ; คดี เช่น ปิดสำนวน; ถ้อยคำหรือสำนวนที่กล่าวสืบทอดกันมาช้านานแล้ว มีความหมายไม่ตรงตามตัวหรือมีความหมายอื่นแฝงอยู่ เช่น สอนจะเข้าให้วายน้ำ รำไม่ดีโทษปี่โทษกลอง , ถ้อยคำที่แสดงออกมาเป็นข้อความพิเศษ เฉพาะภาษาหนึ่งๆ เช่น สำนวนฝรั่ง สำนวนบาลี , ชั้นเชิงหรือท่วงทำนองในการแต่งหนังสือหรือพูด เช่น สำนวนเจ้าพระยาพระคลัง (หน) สำนวนยาขอบ สำนวนไม้เมือง

^{๑๙} วิจิตรมาตรา, ขุน (สง่า กาญจนาคพันธุ์), *สำนวนไทย*, พิมพ์ครั้งที่ ๕ (กรุงเทพฯ : ดวงกมลจำกัด, ๒๕๔๓), ๑.

เดิม; ลักษณะนามใช้เรียกข้อความหรือบทประพันธ์รายหนึ่งๆ เช่น อิเหนามีหลายสำนวน บทความ ๒ สำนวน.^{๒๐}

สำนวน หมายถึง การใช้ ถ้อยคำภาษาที่มีความหมายไม่ตรง ไปตรงมา หรือมีความหมายแฝง และการใช้สำนวนจะช่วยทำให้เข้าใจงานเขียนมากขึ้น การใช้สำนวนไทยในพระบรมราชาโฆวาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ผู้เขียนวิทยานิพนธ์พบว่าพระองค์ทรงใช้ทั้งสำนวนไทยและการใช้สำนวนใหม่ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงคิดแปลงขึ้น สำนวนที่พระองค์ทรงใช้เหมาะสมกับพระบรมราชาโฆวาทแต่ละองค์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

๔.๑ การใช้สำนวนไทย

การใช้สำนวนไทยในพระบรมราชาโฆวาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวนั้น ผู้เขียนวิทยานิพนธ์พบว่าพระองค์ทรงใช้สำนวนเก่าและรวมถึงสำนวนที่ ยังปรากฏใช้ในปัจจุบัน พระองค์ทรงใช้สำนวนในพระบรมราชาโฆวาทได้อย่างเหมาะสม ดังตัวอย่างต่อไปนี้

เมื่อมีการยุ่งก็อาจเกิดเหตุร้ายที่คาดผลไม่ถูก ไม่ทราบว่าจะเกิดเรื่องแค่ไหนได้ในเรื่องนี้ก็ขอเล่าเรื่องที่เกิดขึ้นจริงๆ แต่เวลานานมาแล้ว เมื่อสองพันห้าร้อยกว่าปี ซึ่งเป็นเรื่องน่าคิด ท่านคงทราบแล้ว เรื่องนี้คงได้ผ่านตาแล้วว่าเรื่องอะไร

ในสมัยพุทธกาลนั้น มีพระเจ้าแผ่นดินชื่อพระเจ้าอชาตศัตรูแห่งแคว้นมคธ แต่พระองค์นี้น้อยอยากได้แคว้นวัชชี ซึ่งเป็นเขตที่อยู่ใกล้กับแคว้นมคธ แต่พระองค์ยังเกรงกลัวแคว้นวัชชีมาก เพราะแคว้นวัชชีนั้นมีกำลังมาก แต่ก็อยากที่จะไปตีให้ได้ จึงส่งให้พราหมณ์วัชศการไปตีเมืองหลวงแคว้นวัชชี คือ นครเวสาลี เมื่อไปดูลาด เล่าและปฏิบัติการ พราหมณ์นั้นก็ไปได้เห็นว่าการปกครองของแคว้นวัชชีนั้น คือแคว้นวัชชีนั้นประกอบด้วยเขตต่างๆ หลายเขตและปกครองแต่ละเขตมีเจ้าครองนคร เมื่อมีเรื่องสำคัญใดๆ เจ้าครองนครเหล่านั้นมาประชุมกันเพื่อตัดสินใจในการปฏิบัติ พราหมณ์เห็นเช่นนั้นก็หาอุบาย พราหมณ์แสดงตนให้ประชาชนและเจ้านายในเมืองนั้นไว้วางใจ และนิยมอย่างยิ่ง เห็นว่าเป็นคนเก่ง เห็นว่าเป็นคนดีเลยแต่งตั้งให้เป็นอาจารย์ ให้สอนเด็กๆ โดยมากก็เป็นลูกของเจ้าเมืองต่างๆ ในเขตต่างๆ ของแคว้นนั้น พราหมณ์ก็ดีใจ และสั่งสอนในวิชาการต่างๆ รวมทั้งได้พยายามที่จะให้เด็ก ๆ ลูกของเจ้าครองนครต่างๆ นั้นได้อิจฉากัน สั่งสอนไว้ว่า คนนั้นไม่ดี ว่าตัวดีกว่า ใ้ความอิจฉานั้นก็

^{๒๐} ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรม ฉบับ ราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒, กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คพับลิเคชันส์, ๒๕๔๖), ๑๑๘๗.

คล้ายๆ โรคติดต่อ ติดต่อกันไปถึงผู้ใหญ่ก็ได้ คราวนั้นก็ติดต่อ เมื่อ ติดต่อแล้วพราหมณ์ก็ทราบ ว่าสำเร็จการ เพราะว่ามีพิธีการประชุมของเจ้านครทั้งหลาย พวกที่ควรจะมาประชุม ก็ไม่มา ประชุมบ้าง ถ้ามาประชุมก็มาทะเลาะเบาะแว้งกัน พระเจ้าอชาตศัตรูทราบเช่นนั้น ก็เข้ามาตี เมืองได้โดยง่ายดาย

เรื่องนี้โบราณแล้ว แต่ขอบอกว่าเท่ากับเป็นเรื่องที่เป็นการแสดงถึง ลูกไม้เก่า ซึ่งทุกวันนี้ก็ใช้เหมือนกัน เราอยู่ในสมัยที่ลำบากและอันตราย ใครมาใช้ลูกไม้^{๒๑} เราต้องทราบการยุ่งที่มี เราป้องกันได้โดยง่าย ไม่ใช่สิ่งที่ยาก

(๓ สิงหาคม ๒๕๐๔ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

สำนวนไทย “ลูกไม้, ลูกไม้เก่า” หมายถึง เล่ห์เหลี่ยม ชั้นเชิง กลอุบาย มายา หลอกหลวง พลิกแพลง ไม่ตรงไปตรงมา ฯลฯ^{๒๑} พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงกล่าวถึงความสามัคคีในเรื่อง สามัคคีเภทคำฉันท์ โดยพระเจ้าอชาตศัตรู ได้ส่งวัสสการพราหมณ์ไปที่แคว้นวัชชีเพื่อให้ลูกเจ้า ครองนครต่างๆ เกิดแตกความสามัคคีกัน ในที่นี้สำนวน “ลูกไม้” จึงหมายถึงกลอุบายของวัสสการ พราหมณ์ที่ได้สร้างความแตกสามัคคี ซึ่งถึงแม้จะเป็นเรื่องโบราณ แต่ก็ยังมีใช้ในปัจจุบันจึงควร ทราบถึงกลอุบายนี้และควรป้องกันเอาไว้

มหาวิทยาลัยสุโขทัยวิทยาการ สงวนลิขสิทธิ์

การทำงานด้วยน้ำใจรักต้องหวังผลงานนั้นเป็นสำคัญ แม้จะไม่มีใครรู้ใครเห็นก็ไม่น่า วิดก เพราะผลสำเร็จนั้นจะเป็นประจักษ์พยานที่มั่นคง ที่พูดเช่นนี้ เหมือนกับสอนให้ ปิดทอง หลังพระ การปิดทองหลังพระนั้น เมื่อถึงคราวจำเป็นต้องปิด ว่าที่จริงแล้วคนโดยมากไม่ค่อย ชอบปิดทองหลังพระกันนัก เพราะนี่กว่าไม่มีใครเห็น แต่ถ้าทุกคนพากันปิดทองแต่ข้างหน้า ไม่มีใครปิดทองหลังพระเลย พระจะเป็นพระที่งามบริบูรณ์ไม่ได้

(๒๕ กรกฎาคม ๒๕๐๖ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

สำนวนไทย “ปิดทองหลังพระ” หมายความว่า ทำสิ่งสำคัญที่ปรากฏให้คนเห็นหรือคน ไม่เห็นคุณเห็นค่า ย่อมไม่ได้รับความยกย่องนับถือเท่าที่ควร^{๒๒} ในที่นี้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงกล่าว เตือนสติให้ผู้สำเร็จการศึกษาทุกคนทำงานด้วยความตั้งใจ แม้งานที่ทำอาจไม่มีผู้ใด ทราบ หากแต่งานเหล่านั้นก่อให้เกิดประโยชน์แก่ ส่วนรวมและประเทศชาติ ถึงแม้จะเป็นการปิด

^{๒๑} วิจิตรมาตรา, ชุน (สง่า กาญจนาคพันธุ์), สำนวนไทย, ๕๑๕.

^{๒๒} เรื่องเดียวกัน, ๓๔๒.

ทองหลังพระก็ตาม เพราะหากปิดทองแต่ด้านหน้าองค์พระ องค์พระก็ไม่อาจสมบุญได้ เช่นเดียวกับการทำงาน หากมีแต่ทำงานเอาหน้า ทำอะไรต้องให้มีผู้รู้ผู้เห็นก็เป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้องนัก รวมทั้งไม่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ประเทศชาติอีกด้วย

การทำงานยากลำบากกว่าการเรียน การเรียนนั้นเรียนตามหลักสูตร หรือเรียนวิชาต่างๆ ตามที่ทางมหาวิทยาลัยจัดลำดับให้ แต่การทำงานไม่มีหลักสูตรวางไว้ จำต้องใช้ความคิดริเริ่ม และความคิดพิจารณาด้วยตนเอง ในอันที่จะทำอะไร อย่างไร เมื่อใด หากไม่พิจารณาให้ถูกช่อง ถูกโอกาส ถึงมีวิชาอยู่ ก็ไม่เป็นผลแก่งานและแก่ตัวนัก ผู้ที่ออกทำงานแรกๆ มักมีปัญหาขัดแย้งในการทำงานเสมอเพราะเหตุนี้ และส่วนมากที่เดียวพากันบ่นว่ากล่าวร้ายถึงระเบียบงานและหัวหน้างานเก่าแก่ล้ำสมัย หรือว่าไม่เหมือนแบบแผนการทำงานของประเทศนั้นประเทศนี้ แล้วเลยทอดถอนใจไม่ทำงาน ไม่ร่วมงาน หรือซ้ำร้ายวางตัวเป็นปฏิปักษ์ ตกที่นั่งเป็นคนมือไม่พายเอาเท้าราน้ำไป ข้าพเจ้าขออย่าให้บัณฑิตใหม่ต้องตกอยู่ในสภาพเช่นนี้

(๓ กรกฎาคม ๒๕๑๒ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

มหาวิทยาลัยศิลปากร ส่วนบริหาร

สำนวนไทย “มือไม่พายเอาเท้าราน้ำ” หมายถึง ไม่ช่วยทำงานแล้วยังเกะกะขัดขวาง ทำให้งานเดินไปไม่สะดวก^{๒๓} ในที่นี้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงกล่าวถึงผู้ที่เริ่มทำงาน แต่ไม่ปฏิบัติงานหรือให้ความร่วมมือกับงานใดๆ และยังคงกล่าวถึงที่ทำงานในทางไม่ดี คือ ตำแหน่งที่ทำงานว่าใช้กฎเกณฑ์เก่า ไม่เหมือนแผนการทำงาน ของต่างประเทศ พระองค์จึง ทรงเปรียบคนเหล่านั้นกับสำนวน “มือไม่พายเอาเท้าราน้ำ”

ผู้ที่ฉลาดสามารถแต่ในหลักวิชา โดยปรกติวิสัย จะได้แต่เพียง ชี้นำให้ผู้อื่นทำ ซึ่งเป็นการไม่ศักดิ์สิทธิ์ ไม่อาจทำให้ผู้ใดเชื่อถือหรือเชื่อฟังอย่างสนิทใจได้ เหตุด้วยไม่แน่ใจว่าผู้ชี้นำเองจะรู้จริง ทำได้จริงหรือหาไม่ ความสำเร็จทั้งสิ้นเกิดขึ้นได้เพราะการกระทำ

(๑๘ ตุลาคม ๒๕๑๘ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า)

^{๒๓} วิจิตรมาตรา, ชุน (สง่า กาญจนาคพันธุ์), สำนวนไทย, ๔๒๖.

สำนวนไทย “ซี้มือ” หมายความว่า ได้แต่สั่งการให้ผู้อื่นทำ ไม่ลงมือทำเอง^{๒๔} ในที่นี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงกล่าวถึงผู้ที่รู้แต่หลักวิชา แต่ไม่สามารถปฏิบัติงานใดๆ ได้แต่ซี้มือ ให้ผู้อื่นกระทำ คนเหล่านี้ก็ไมู้แน่ว่าจะมีความรู้จริงและสามารถปฏิบัติได้จริง ทำให้ไม่มีใครเชื่อถือฝีมือ

เมื่อจะศึกษาสิ่งใดก็จะพิจารณาถ่วงนกรองสิ่งที่มีใช้ความถูกต้องแท้จริงออกเสียก่อน เพื่อให้ได้มาแต่เนื้อแท้ที่ปราศจากโทษ

(๗ กรกฎาคม ๒๕๒๐ มหาวิทยาลัยรามคำแหง)

สำนวนไทย “เนื้อแท้” มีความหมายว่า ส่วนที่แท้ ส่วนที่จริง^{๒๕} ในที่นี้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงชี้แนะถึงการศึกษาหาความรู้ ก่อนที่จะศึกษาเรื่องใดก็ควรพิจารณาสิ่งที่ไม่ใช่ ออกไปเสียก่อน เพื่อให้ได้ส่วนที่จริงซึ่งปราศจากโทษ ดังที่ทรงใช้สำนวนว่า “เนื้อแท้” นั้นเอง

มหาวิทยาลัยมีหน้าที่สำคัญประการแรก ที่จะส่งเสริมกิจการด้านวิชาการให้

เจริญก้าวหน้าและกว้างขวางลึกซึ้ง แล้วจัดการให้นักศึกษาได้เล่าเรียนอย่างดี ให้แต่ละคนได้รับวิชาความรู้ตามที่ตั้งใจจะเรียนอย่าง เต็มที่ โดยถือหลักว่าการเรียนจากครูบาอาจารย์

และตำรับนั้นเป็นทางลัด ทำให้เรียนรู้ได้รวดเร็วกว่าการค้นคว้าด้วยตัวเอง หากจะให้ค้นคว้า ก็ต้องสอนวิธีให้ ไม่ใช่ปล่อยให้ค้นกันตามยถากรรม แบบ งมเข็มในมหาสมุทร ซึ่งออกจะน่าเบื่อและสิ้นเปลืองอย่างยิ่งไปทุกสิ่งทุกอย่าง

(๒๗ กรกฎาคม ๒๕๒๑ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์)

สำนวนไทย “งมเข็มในมหาสมุทร” มีความหมายว่า ค้นหาอะไรที่อยู่ลึกลับ พันวิสัยที่จะทำสำเร็จได้^{๒๖} ในที่นี้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงหมายถึงการให้วิชาความรู้ การเรียนจากครูบาอาจารย์และตำราถือว่าเป็นทางลัด ทำให้เรียนรู้ได้เร็วขึ้น และหากจะให้นักศึกษาค้นคว้าด้วยตัวเองก็ต้องสอนวิธีให้ เพราะหากไม่แนะวิธีให้แล้ว นักศึกษาก็อาจจะไม่สามารถเรียนรู้ได้ อย่างที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงใช้สำนวนว่า “งมเข็มในมหาสมุทร”

^{๒๔} ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒, ๓๖๕.

^{๒๕} เรื่องเดียวกัน, ๔๒๖.

^{๒๖} วิจิตรมาตรา, ชุน (สง่า กาญจนาคพันธุ์), สำนวนไทย, ๑๓๐.

การมีความบริสุทธิ์ใจและซื่อตรงต่อวิชาการนั้น หาใช่การยึดตำราหรือ อทฤษฎีอย่างเหนียวแน่นอย่างที่เรียกว่า ต้องเอา หัวชนฝา ไม่ หลักวิชาทั้งหลายจำเป็นต้องใช้ด้วยวิจรรณญาณ ให้ถูกเหตุถูกผล ให้ถูกสัดส่วน ให้พอเหมาะพอดี และให้ประสานสอดคล้องกับวิชาการอื่นๆ โดยคล่องตัว

(๒๑ กรกฎาคม ๒๕๒๗ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

สำนวนไทย “หัวชนฝา” มีความหมายว่า ผู้ไม่ถอย ผู้จนถึงที่สุด^{๒๗} ในที่นี้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงหมายถึง ในการทำงานหรือปฏิบัติหน้าที่ต่างๆ ไม่จำเป็นต้องยึดตำราวิชาการหรือทฤษฎีตลอดเวลา

เมื่อจะใช้วิชาการ จำเป็นต้องเลือกสรรเฉพาะแต่ส่วนที่ถูกต้องตรงกับงานที่ทำ มิใช่นำมาใช้พร้อมกันทั้งหมด หรือนำมาใช้ด้วยอาการที่เรียกว่า เถรตรง เพราะการทำงานดังนั้น จะทำให้ความคิดสับสน ตึงเครียด และล้าเลงสงสัยจนทำงานไม่ได้ หรือทำได้ไม่สำเร็จ เนื่องจากตกเป็นทาสของวิชา

(๒๓ กรกฎาคม ๒๕๓๐ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์)

สำนวนไทย “เถรตรง” มีความหมายว่า ซื่อหรือต รัจนเกินไป ไม่คิดถึงว่าอะไรควรจะเป็นอย่างไรจึงจะเหมาะสมหรือดี ลักษณะของเถรตรงอาจเกิดจากความเขลา ความคิดไม่ถึงหรือความไม่เฉลียวอย่างใดก็ได้ แปลว่าไม่มีไหวพริบ^{๒๘} ในที่นี้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงกล่าวถึงการทำงานว่า จะใช้แต่วิชาที่ศึกษามาทั้งหมดไม่ได้ ต้องรู้จักนำวิชานั้นๆ มาปรับใช้ให้เหมาะสมกับงานที่ทำ

ทุกสิ่งทุกอย่างมีใจเป็นใหญ่เป็นประธาน มีใจประเสริฐสุดและสำเร็จได้ด้วยใจ ถ้าบุคคลมีใจดีแล้ว ความสุขความเจริญย่อมเป็นอันหวังได้ แต่อย่างไรก็ดี ในชีวิตของคนเรานั้น ไม่มีผู้หนึ่งผู้ใดจะอยู่เป็นปรกติสุขอย่างเดีย วได้ ย่อมจะมีทั้งภัยทั้งอุปสรรค ทั้งเคราะห์ร้ายผ่านเข้ามาบ้าง อย่างยากที่จะหลีกเลี่ยงพ้น ข้อสำคัญ เมื่อต้องประสบเหตุอย่างใดอย่างหนึ่ง ที่บางครั้งทำให้ใจหายใจคว่ำได้ จะต้องไม่ใจเสีย เพราะจะทำให้เสียขวัญเสียกำลังใจ ทำให้จนปัญญา คิดไม่ออก ทำไม่ถูก และที่สุดก็ อาจผิดพลาดเสียหายได้ต่างๆ ทางที่ถู ก จะต้อง

^{๒๗} วิจิตรมาตรา, ชุน (สง่า กาญจนาคพันธุ์), สำนวนไทย, ๒๒๕.

^{๒๘} เรื่องเดียวกัน, ๒๕๖.

พยายามสงบใจ ทำใจให้ดีหายใจยาว เผลอญหน้ากับสถานการณ์ อย่างที่เรียกว่าทำใจดีสู้เสือ ก็จะทำให้เกิดสติรู้เท่าทัน สามารถใช้ปัญญาพิจารณาเห็นผลได้กระจ่างชัด หากทางปฏิบัติได้ ถูกต้องพอเหมาะพอดี ไม่มีอับจน

(๒๔ มกราคม ๒๕๔๑ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่)

สำนวนไทย “ใจดีสู้เสือ” มีความหมายว่า ทำใจให้เป็นปกติ เมื่อเผชิญกับสิ่งที่น่ากลัว^{๒๙} ในที่นี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงกล่าวถึงในชีวิตของคนเราไม่ได้มีแต่สุขอย่างเดียว ย่อมมี ทั้งอุปสรรคและเคราะห์ร้าย ฉะนั้นจึงควรมีสติและพยายามสงบใจ ทำ ใจให้ดีหายใจให้ยาว ทำใจ ให้เป็นปกติพร้อมที่จะเผชิญกับสถานการณ์ต่างๆ ดังที่ทรงใช้สำนวน “ใจดีสู้เสือ”

การใช้สำนวนไทยในพระบรมราโชวาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว แม้สำนวนที่ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงใช้เป็นเพียงวลีหรือข้อความสั้นๆ แต่ก็ช่วยให้เข้าใจความหมาย ได้ทันที โดยที่ไม่ต้องอธิบายความยืดยาว นอกจากนี้ยังช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจความหมายของพระ บรมราโชวาทได้อย่างลึกซึ้งชัดเจน

๔.๒ การใช้สำนวนใหม่ที่ดัดแปลงแล้ว

นอกจากการใช้สำนวนไทยที่ปรากฏในพระบรมราโชวาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ผู้เขียนวิทยานิพนธ์ยังพบว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงใช้สำนวนใหม่ที่ดัดแปลงแล้ว โดยที่ สำนวนนั้นยังคงมีเค้าของสำนวนเก่าอยู่ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ระยะนี้บ้านเมืองของเรามีพลเมืองเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ทั้งมีสัญญาณบางอย่างเกิดขึ้น ด้วยว่า พลเมืองของเราบางส่วนเสื่อมทรามลงไปในความประพฤติกและจิตใจ ซึ่งเป็นอาการที่ น่าวิตกว่า ถ้าหากยังคงเป็นอยู่ต่อไป เราอาจเอาตัวไม่รอด ปรากฏการณ์เช่นนี้ นอกจากเหตุ อื่นแล้ว ต้องมีเหตุจากการจัดการศึกษาด้วยอย่างแน่นอน จึงพูดได้เต็มปากว่า เราจะต้องจัด งานด้านการศึกษาให้เข้มแข็งยิ่งขึ้น

(๑๒ ธันวาคม ๒๕๑๒ วิทยาลัยวิชาการศึกษา)

^{๒๙} วิจิตรมาตรา, ชุน (สง่า กาญจนาคพันธุ์), **สำนวนไทย**, ๑๕๕.

“พูดได้เต็มปาก ” เป็นสำนวนที่มักพูดติดปากกันว่า “เต็มปากเต็มคำ ” โดยมีความหมายว่า พูดได้สนิทปาก พูดได้อย่างไม่กระดากปาก ไม่อ้อมแอ้ม ^{๓๐} ในที่นี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงกล่าวถึง การเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วของจำนวนประชากร ซึ่งประชากรบางส่วนอาจมีความประพฤติไปในทางไม่ดี โดยอาจมีหลายสาเหตุ รวมทั้งเหตุจากการจัดการศึกษาด้วย ดังนั้น จึงต้องจัดงานด้านการศึกษาให้เข้มแข็งยิ่งขึ้น

ทุกวันนี้ คนที่สำเร็จวิชาการสูงๆ มีอยู่ในบ้านเมืองเรามีใช้น้อย เครื่องมือเครื่องใช้ ตลอดจนความช่วยเหลือสนับสนุนต่างๆ ก็มีอยู่มาก แต่เราก็กังพูดยังไม่ได้เต็มปากว่า การพัฒนาบ้านเมืองได้ผลเป็นที่พึงพอใจแล้ว เรื่องนี้เป็นเรื่องน่าคิด

(๑๔ มกราคม ๒๕๑๔ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่)

สำนวน “พูดไม่ได้เต็มปาก ” เป็นสำนวนที่ใช้กันแพร่หลายในปัจจุบันนี้ โดยมีความหมายว่า พูดได้ไม่เต็มปากเต็มคำ พูด ไม่สนิทปาก จะเห็น ว่าสำนวนนี้มีความหมายตรงกันข้ามกับสำนวน “พูดได้เต็มปาก ” ในที่นี้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว กล่าวถึงผู้ที่สำเร็จการศึกษาในปัจจุบันมีมากก็จริง แต่ก็ยังพูดไม่สนิทปากว่าบ้านเมืองได้พัฒนาได้ผลที่พอใจแล้ว พระองค์ทรงใช้สำนวน “พูดได้ไม่เต็มปาก ” เพื่อต้องการให้ผู้สำเร็จการศึกษาได้ฟังแล้วนำไปคิดพิจารณาถึงข้อความที่พระองค์กล่าวถึง

ผู้มีทฤษฎีที่ไม่หัดปฏิบัติ หรือไม่ยอมปฏิบัติ นั้น ก็ผู้ที่ปฏิบัติได้ด้วยไม่ได้ เพราะนักทฤษฎีที่ไม่ยอมปฏิบัติ ทำให้ตัวเองพร้อมทั้งวิชาความรู้ทั้งหมด เป็นหมันไป ไม่ได้ประโยชน์ไม่เป็นที่ต้องการของใคร

(๒๒ มิถุนายน ๒๕๒๐ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ)

สำนวน “เป็นหมัน ” หมายความว่า ไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ หรือนำมาใช้ไม่ได้ เป็นสำนวนใหม่ที่ใช้แพร่หลายในปัจจุบัน ในที่นี้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงกล่าวถึงผู้ที่มีความรู้ในทางทฤษฎีแต่ไม่หัดปฏิบัติ จะทำให้วิชาความรู้ที่มีทั้งหมดนั้นเป็นหมันหรือใช้การไม่ได้

^{๓๐} ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒, ๓๖๕.

ผู้ที่ได้รับผิดชอบและเป็นผู้นำในการทำงานได้ ปรกติจะเป็นผู้ที่รักการปฏิบัติ เมื่อทำการสิ่งใดก็ตามจะต้องนำมาปฏิบัติด้วยสมองก่อน คือนำมาคิดพิจารณาให้เห็นถ่องแท้ด้วยตนเอง แล้วจึงนำสิ่งนั้นมาลงมือปฏิบัติ ด้วยความตั้งใจให้บรรลุผล บุคคลที่ได้ศึกษามาด้วยหลักการเช่นนี้ ย่อมมีภูมิรู้เป็นหลักฐานมั่นคง มีความมั่นใจในตัวเอง และสามารถทำงานสำเร็จ โดยไม่ต้อง ยกตัว ไม่ต้อง พองลม อวดผู้ใด ผลงานตลอดทั้งความสามารถและคุณสมบัติที่มีอยู่ ย่อม เปล่งแสงออกมาได้เอง ให้เป็นที่นิยมยินดีของคนทั่วไป ตรงกันข้ามบุคคลที่ได้ฝึกฝนมาในการปฏิบัติ ทั้งทางสมองและทางการกระทำ จะหาความมั่นใจในความรู้ความสามารถของตนได้โดยยาก และมักจะ เบ่งลมให้ตัวพอง เพื่อประกาศตัวอวดคนอื่น ๆ โดยหาผลงานเป็นขึ้นเป็นอันอย่างไรก็ได้ ท่านทั้งหลายเคยคิดพิจารณาถึงข้อนี้บ้าง หรือยัง ก่อนที่จะออกไปเริ่มชีวิตการทำงานกันต่อไป ข้าพเจ้าใครขอให้แต่ละคนพิจารณาตัวเองให้ดี ว่าท่านจะอยู่ในพวกเปล่งแสงออกมาได้เอง หรือในพวกที่จะต้องเบ่งลมให้ตัวพอง ถ้าเห็นว่ายังมีความบกพร่องอันใดอยู่ ก็รีบปฏิบัติแก้ไขเสีย เพื่อความสำเร็จความเจริญของงามของตนเอง ของส่วนรวม และของประเทศชาติในภายหน้า

(๒๘ มิถุนายน ๒๕๒๐ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ)

มหาวิทยาลัยศิลปากร ส่วนศึกษาศาสตร์

สำนวน “ยกตน” มาจากสำนวนที่ว่า “ยกตนข่มท่าน” หมายความว่า พูดยกตนเป็นการข่มให้เขากลับ^{๓๑} และสำนวน “เบ่งลม, พองลม และเบ่งลมให้ตัวพอง ” หมายความว่า อากาหรือลักษณะที่มีอากาศอยู่ภายใน หรืออากาหรืออวดแต่แท้จริงแล้วไม่มีความรู้ความสามารถใดๆ ส่วนสำนวน “เปล่งแสงออกมาได้เอง ” หมายความว่า ผู้ที่มีความรู้ความสามารถ ในทางปฏิบัติ และมีสติปัญญาพิจารณาเหตุและผลในทางที่ถูก ไม่ต้องอวดอ้างความเก่งกับผู้ใด การใช้สำนวนเหล่านี้ เพื่อช่วยอธิบายเนื้อหา ให้เข้าใจ และชวนติดตาม ในที่นี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงใช้สำนวน “ยกตน, เบ่งลม และพองลม ” เพื่อเปรียบเทียบให้ผู้สำเร็จการศึกษาได้เห็น ว่า ผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานไม่จำเป็นจะต้องยกตนเองข่มผู้อื่นหรือผู้ร่วมงาน ไม่จำเป็นต้องอวดวิชาความรู้กับใคร เพราะผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานย่อมมีภูมิรู้หรือที่พระองค์ทรงใช้สำนวน “เปล่งแสงออกมาได้เอง” และทรงให้ข้อคิด ว่าบัณฑิตจะอยู่ในพวกไหนระหว่างพวกที่เปล่งแสงออกมาได้เองหรือเบ่งลมให้ตัวพอง

^{๓๑} วิจิตรมาตรา, ชุน (สง่า กาญจนาคพันธุ์), สำนวนไทย, ๔๕๒.

คนมักง่าย ผู้เห็นแต่กับความสะดวกนี่ยิ่งทำงานไปก็ยิ่งก่อปัญหา เพราะไม่เคยชินกับงานที่ยากลำบาก ไม่เคยฝึกเผชิญกับความอดทน กับความจริง และการแก้ปัญหาในทางที่ถูกต้อง ผลที่สุดจะเอาตัวไม่รอด จะต้อง จมอยู่ในตม คือความตำหนานั่นเอง งานที่ตนทำก็ต้องพลอยทรุดต่ำลงไปด้วย จึงใคร่จะให้ทุกคนลองคิดพิจารณาดู หากผู้ใดมีความคิดจิตใจดังกล่าวย่อม จะได้ละทิ้งเสียแต่ต้นมือ

(๒๓ มิถุนายน ๒๕๒๑ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ)

สำนวน “จมอยู่ในตม” เป็นสำนวนที่ใหม่ที่ดัดแปลงแล้ว โดยมีความหมายว่า คนที่ไม่มีความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงาน หรืออีกนัยหนึ่งหมายถึงบ่าวที่จมอยู่ในตม คือบุคคลที่ไร้สติปัญญา แม้ได้ฟังธรรมก็ไม่อาจเข้าใจความหมายหรือรู้ตามได้ จึงเปรียบเสมือนบ่าวได้นำที่จมอยู่กับโคลนตม ไม่มีโอกาสไผ่ขึ้นพ้นน้ำเพื่อเบ่งบาน ในที่นี้พระ บาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงหมายถึงผู้ที่ไม่มีความรับผิดชอบต่องาน ผู้ที่ไม่มีความอดทนอดกลั้นในการทำงาน ก็เปรียบเหมือนบ่าวที่จมอยู่ในตมทรงใช้สำนวนว่า “จมอยู่ในตม” นั่นเอง

การใช้สำนวนไทยและการใช้สำนวนใหม่ที่ดัดแปลงแล้ว ในพระบรมราชาธิวาท แสดงให้เห็นว่าพระ บาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงใช้สำนวนที่เรียบง่าย สอดคล้องเหมาะสม และการใช้สำนวนยังช่วยสร้างสีสันและ ทำให้เนื้อหาพระบรมราชาธิวาท น่าสนใจมากขึ้น แม้สำนวนที่พระองค์ทรงใช้จะเป็นเพียงวลีหรือข้อความสั้นๆ แต่ก็ช่วยสร้างความเข้าใจให้แก่ผู้ฟังและผู้อ่านเพราะจะทำให้สามารถทำความเข้าใจรายละเอียดของเนื้อหาได้อย่างลึกซึ้ง นับว่าพระองค์ทรงมีพระอัจฉริยภาพด้านอักษรศาสตร์เป็นเลิศ

๕. การใช้ภาพพจน์

กุหลาบ มัลลิกะมาส อธิบายความหมายของ “ภาพพจน์” ดังนี้

ภาพพจน์คือ ถ้อยคำที่เรียบเรียงอย่างใช้โวหาร ไม่กล่าวอย่างตรงไปตรงมา ทั้งนี้โดยมีเจตนาให้มีประสิทธิผลต่อความเข้าใจและต่อความรู้สึกยิ่งขึ้นกว่าการใช้ถ้อยคำบอกเล่าตามธรรมดาในวรรณคดีโดยเฉพาะในบทร้อยกรอง ก็อาจพูดอย่างหนึ่ง แต่หมายความอีกอย่างหนึ่ง และเป็นที่ยอมรับกันว่าเป็นวิธีการที่ดีและเป็นคุณสมบัติสำคัญของบทกวีนั้น ภาพพจน์มิได้มีแต่เฉพาะในบทร้อยกรอง ในร้อยแก้วนักเขียนก็นิยมใช้วิธีการสร้างภาพพจน์

เช่นเดียวกัน การใช้ภาพพจน์ในการแต่งทำให้ผู้อ่านได้ร่วมเข้าใจ คิด และรู้ สึกอย่างเข้าถึง อารมณ์ยิ่งขึ้นตามที่ผู้แต่งตั้งใจเสนอ^{๓๒}

พจนานุกรมศัพท์วรรณกรรม : ภาพพจน์ โวหาร และกลการประพันธ์ อธิบาย
ความหมายคำว่าภาษาภาพพจน์ไว้ว่า

Figure of speech ภาพพจน์ สำนวนภาษารูปแบบหนึ่ง เกิดจากการเรียบเรียงถ้อยคำ ด้วยวิธีการต่างๆ ให้ผิดแผกไปจาก การเรียงลำดับคำ หรือความหมายของคำตามปกติ เพื่อให้เกิดภาพหรือให้มีความหมายพิเศษ ภาพพจน์อาจแบ่งได้อย่างกว้างๆ เป็น ๒ ชนิด ดังนี้

๑. ภาพพจน์วาทศิลป์ (rhetorical figure) ซึ่งเป็นการเรียบเรียงถ้อยคำที่ผิดแผกไป จากการใช้ภาษาตามปกติ หรือผิดแผกไปจากธรรมดา โดยไม่เปลี่ยนแปลงความหมายของ คำ เช่น การพูดถึงสิ่งที่เป็นนามธรรม หรือสิ่งที่พูดไม่ได้ดูเป็นมงคล เพื่อให้เกิดผลทาง อารมณ์...

๒. ภาพพจน์เปรียบเทียบ (trope) ซึ่งเป็นการใช้ถ้อยคำเพื่อให้เกิดภาพ โดยการ เปลี่ยนแปลงความหมายพื้นฐานของคำ^{๓๓}

สิทธิ์า พินิจภูวดล และคณะ กล่าวถึงความหมายของภาพพจน์ไว้ดังต่อไปนี้

ภาพพจน์เป็นคำที่ใช้ตรงกับภาษาอังกฤษว่า figure of speech ในความหมายว่า สร้างมโนภาพให้เกิดขึ้นโดยอาศัยถ้อยคำสำนวน ที่จะทำให้เกิดมโนภาพเด่นชัดขึ้นจนผู้อ่าน ผู้ฟังเห็น รู้ และเข้าใจ อันจะช่วยให้ความคิดและความรู้สึกของผู้เขียนเข้ามา สู่ความคิดและ ความรู้สึกของผู้อ่าน^{๓๔}

^{๓๒} กุหลาบ มัลลิกะมาส, **วรรณคดีวิจารณ์** (กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง , ๒๕๒๒), ๑๒๖-๑๒๗.

^{๓๓} ราชบัณฑิตยสถาน, **พจนานุกรมศัพท์วรรณกรรม ; ภาพพจน์ โวหาร และกล การประพันธ์ฉบับราชบัณฑิตยสถาน** (กรุงเทพฯ : ราชบัณฑิตยสถาน, ๒๕๓๙), ๑๐๙-๑๑๐.

^{๓๔} สิทธิ์า พินิจภูวดล และคณะ , **การเขียน** (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย รามคำแหง, ๒๕๑๖), ๑๖๗.

วินิตา ดิถียนต์ อธิบายความหมายของภาพพจน์หรือภาษาภาพไว้ดังนี้

ภาพพจน์ หรือภาษาภาพ (figurative language) หมายถึงการใช้ภาษาที่ผิดไปจากปกติ หรือผิดจากภาษามาตรฐานในด้านความหมายของคำหรือการเรียงลำดับคำ ทั้งนี้ เพื่อให้ได้ความหมาย หรือผลกระทบอย่างใดอย่างหนึ่งเป็นพิเศษ ภาพ (figure) ดังกล่าวนี้นับถือกันมาช้านานว่าเป็น "อสังการ" (ornaments) ของภาษากลมกลืนเป็นส่วนหนึ่งของภาษาอย่างที่จะขาดเสียมิได้^{๓๕}

จากข้อความข้างต้นอาจสรุปได้ว่า ภาพพจน์ คือ ถ้อยคำที่ทำให้เกิดภาพ หรือการใช้ถ้อยคำที่ทำให้ผู้อ่านเกิดจินตนาการ หรือเกิดจากการเรียบเรียงถ้อยคำขึ้นด้วยวิธีการเปรียบเทียบ เพื่อให้ผู้อ่านเกิดภาพขึ้นใน ใจ หรือเกิดความรู้สึกเด่นชัด ยิ่งขึ้น การใช้ภาพพจน์มีทั้งในร้อยแก้ว ร้อยกรอง และในคำพูดทั่วไปด้วย

จากการศึกษา พระบรมราชาโฆวาทพระบาทสมเด็จพระเจ้า อยุธยาหัวพบว่า พระองค์ทรงใช้ภาพพจน์ในการบรรยาย อธิบาย เพื่อให้เกิดความเข้าใจพระบรมราชาโฆวาทได้ง่ายขึ้น โดยปรากฏการใช้ภาพพจน์แบบอุปมา ดังต่อไปนี้

๕.๑ อุปมา

พจนานุกรมศัพท์วรรณกรรม : ภาพพจน์ โวหาร และกลการประพันธ์ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน ให้ความหมายของอุปมา (simile) ไว้ดังนี้

ภาพพจน์ (figure of speech) ที่นำเอาสิ่งต่างกัน ๒ สิ่งมาเปรียบเทียบกัน โดยใช้คำเชื่อม "like" "as" หรือ "than" หรืออาจใช้ "appear" หรือ "seem"^{๓๖}

วินิตา ดิถียนต์ อธิบายความหมายของอุปมา ไว้ดังนี้

Simile หรือ อุปมา หมายถึงโวหารเปรียบเทียบระหว่างของสองสิ่งที่ได้โดยธรรมชาติแล้ว มีสภาพแตกต่างกัน แต่ว่ามีลักษณะหรือคุณสมบัติอย่างใดอย่างหนึ่งที่เหมือนกันหรือ

^{๓๕} วินิตา ดิถียนต์, เอกสารคำสอนวิชา ๔๑๑ ๒๒๕ วรรณคดีวิจารณ์ (นครปฐม : ม.ป.พ., ๒๕๓๗), ๙๗.

^{๓๖} ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมศัพท์วรรณกรรม : ภาพพจน์ โวหาร และกลการประพันธ์ฉบับราชบัณฑิตยสถาน, ๑๙๐.

คล้ายกัน นำมาเปรียบเทียบโดยยกคุณสมบัติหรือลักษณะดังกล่าวนั้นเป็นตัวเทียบ ด้วยการ
ใช้คำเชื่อมที่แปลความหมายได้ว่า เหมือน หรือ คล้าย หรือ เท่า เพื่อเน้นให้เห็นจริงจังกว
เหมือนอย่างไร อย่างไร ในลักษณะใด เช่น หน้าขาวเหมือนไข่ปอก , หน้าดำเหมือนตกลง
ไปในลังถ่าน, และมอมแมมราวกับคลูกฝุ่นมา เป็นต้น^{๓๗}

ชুমสาย สุวรรณชมภู อธิบายความหมายของอุปมา ไว้ดังนี้

อุปมา คือ การเปรียบเทียบสิ่งหนึ่งกับอีกสิ่งหนึ่งโดยธรรมชาติแล้วมีสภาพที่แตกต่าง
กัน แต่มีลักษณะเด่นร่วมกันและใช้คำที่มีความหมายว่า เหมือน หรือ คล้ายเป็นคำแสดงการ
เปรียบเทียบ เพื่อเน้นให้เห็นจริงว่าเหมือนอย่างไร ในลักษณะใด เช่น ดวงหน้านางนวล
กระจ่างดุจดวงจันทร์^{๓๘}

ดังนั้นอุปมา จึงหมายถึง การเปรียบเทียบสิ่ง หนึ่งกับอีกสิ่งหนึ่ง หรือสถานการณ์หนึ่ง
กับอีกสถานการณ์หนึ่ง ที่ ผู้เขียนนำมาเปรียบเทียบกันเพื่อให้ผู้อ่านเกิดความเข้าใจในสิ่งที่ผู้เขียน
ต้องการเสนอมากกว่าการใช้ถ้อยคำธรรมดา โดยมีคำ ช่วยเปรียบเทียบ เช่นคำว่า เหมือน เสมือน ดุจ
ราวกับ ประหนึ่งว่า ปาน เปรียบดัง การใช้ภาพพจน์ที่ ดีเกิดจากผู้เขียนใช้คำเปรียบเทียบ ชัดเจน
จากการศึกษาพระบรมราชาธิราชที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพบว่าพระองค์ทรงใช้ภาพพจน์แบบ
อุปมาในลักษณะดังต่อไปนี้

การเปรียบเทียบแบบอุปมาประกอบด้วยส่วนสำคัญ ๓ ส่วน^{๓๙} คือ

๑. ส่วนที่ต้องการเปรียบเทียบ คือ ส่วนที่ผู้เขียนยกมากล่าวก่อนจะปรากฏอยู่หน้าคำ
ช่วยเปรียบเทียบ
๒. คำช่วยเปรียบเทียบ คือ ส่วนที่เป็นตัวเชื่อมคั่นระหว่างส่วนที่ต้องการเปรียบเทียบและส่วนที่
นำมาเปรียบเทียบ เพื่อแสดงให้เห็นว่าทั้งสองส่วนคล้ายกัน

^{๓๗} วินิตา ดิถียนต์, เอกสารคำสอนวิชา ๔๑๑ ๒๒๕ วรรณคดีวิจารณ์, ๙๙.

^{๓๘} ชุมสาย สุวรรณชมภู , "ความรู้เกี่ยวกับโวหารและภาพพจน์ , " ใน ภาษากับการ
สื่อสาร, ๕๓.

^{๓๙} ผู้เขียนวิทยานิพนธ์เรียกส่วนประกอบทั้ง ๓ ส่วนนี้ ตาม จินตนา พุทธเมตตะ , "การใช้
ภาษาในการสร้างภาพพจน์ในไตรภูมิพระร่วง " (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาครีก
ภาษาไทย ภาควิชาภาษาตะวันออก บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๓๖), ๒๓.

๓. ส่วนที่นำมาเปรียบ คือ ส่วนที่ผู้เขียนเลือกนำมาเปรียบเทียบ จะปรากฏอยู่หลังคำ
ช่วยเปรียบ

จากการศึกษาพระบรมราชาบาทสมเด็จพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ผู้เขียนวิทยานิพนธ์
พบว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงนิยมใช้คำช่วยเปรียบ คือ เปรียบเหมือน และยังมีคำช่วย
เปรียบอื่นๆ ได้แก่ เสมือน เปรียบกับ ประหนึ่ง และทำนองเดียวกับ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตารางที่ ๑ แสดงการใช้ภาพพจน์แบบอุปมาในพระบรมราชาบาทสมเด็จพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ส่วนที่ต้องการเปรียบ	คำช่วยเปรียบ	ส่วนที่นำมาเปรียบ	ข้อความ
ความซื่อสัตย์สุจริต	เป็นเสมือน	เกาะคัมภีร์	สำหรับท่านที่ใช้วิชากฎหมาย ย่อมกินความถึงการรักษาความ เป็นธรรม ไม่บิดเบือนความหมาย ของตัว บทกฎหมาย เพื่อ ประโยชน์ของตนเองด้วย <u>ความ ซื่อสัตย์สุจริตจะ เป็นเสมือน หนึ่ง เกาะคัมภีร์แก้ท่านตลอดไป</u> (๒๓ พฤษภาคม ๒๕๙๖ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์)
ผู้สำเร็จการศึกษา ตามหลักสูตรของ มหาวิทยาลัย	เปรียบเสมือน	ได้บุญแจ่มที่จะไขสู่ ชีวิตที่เจริญต่อไป ในวันข้างหน้า	บรรดาผู้สำเร็จการศึกษาตาม หลักสูตรของมหาวิทยาลัย ก็ <u>เปรียบเสมือนได้บุญแจ่มที่จะไขสู่ ชีวิตที่เจริญต่อไปในวันข้างหน้า</u> แต่ขอเตือนว่าการดำเนินชีวิต โดยใช้วิชาการอย่างเดียวยังไม่ เพียงพอ จะต้องอาศัยความรู้ รอบตัว และหลักศีลธรรม ประกอบด้วย (๑๘ กันยายน ๒๕๐๔ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์)

ตารางที่ ๑ (ต่อ)

ส่วนที่ต้องการเปรียบเทียบ	คำช่วยเปรียบเทียบ	ส่วนที่นำมาเปรียบเทียบ	ข้อความ
การทำงานด้วยน้ำใจรักต้องหวังผลงานนั้นเป็นสิ่งสำคัญ แม้จะไม่มีใครรู้ใครเห็นก็ไม่น่าวิตก เพราะผลสำเร็จนั้นจะเป็นประจักษ์พยานที่มั่นคง	เหมือนกับ	สอนให้ปิดทองหลังพระ	การทำงานดี <u>ว</u> น้ำใจรักต้องหวังผลงานนั้นเป็นสิ่งสำคัญ แม้จะไม่มีใครรู้ใครเห็นก็ไม่น่าวิตก เพราะผลสำเร็จนั้นจะเป็นประจักษ์พยานที่มั่นคง <u>ที่</u> พูดเช่นนี้ <u>เหมือน</u> กับ <u>สอน</u> ให้ปิดทองหลังพระ การปิดทองหลังพระนั้นเมื่อถึงคราวจำเป็นต้องปิด ว่าที่จริงแล้วคนโดยมากไม่ค่อยชอบปิดทองหลังพระกันนัก เพราะนี่ก็ไม่มีใครเห็น แต่ถ้าทุกคนพากันปิดทองแต่ข้างหน้า ไม่มีใครปิดทองหลังพระเลย พระจะเป็นพระที่งามบริบูรณ์ไม่ได้ (๒๕ กรกฎาคม ๒๕๐๖ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)
ความรู้	เปรียบเทียบเหมือน	สาตราวุธ	ผู้เป็นบัณฑิตควรถือว่าเป็นผู้มีความรู้ดี และควรจะได้รับใช้ ชาติโดยใช้ความรู้ให้เป็นประโยชน์จริงๆ <u>ความรู้</u> นั้น <u>เปรียบ</u> เหมือน <u>สาตราวุธ</u> ย่อมจะเป็นคุณหรือโทษได้เท่ากัน สำคัญอยู่ที่ใช้ คือถ้าใช้ถูกทางก็ป้องกันอันตรายได้ ถ้าใช้ไม่ถูกทาง ก็กลับเป็นอันตรายประหารตัวเองและแม้ผู้อื่นด้วย (๒๐ สิงหาคม ๒๕๐๗ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์)

ตารางที่ ๑ (ต่อ)

ส่วนที่ต้องการเปรียบเทียบ	คำช่วยเปรียบเทียบ	ส่วนที่นำมาเปรียบเทียบ	ข้อความ
การทำลายสิ่งที่เป็นรากฐานของความก้าวหน้าเสียหมดนั้น จะก้าวไปได้จากสิ่งใด	เหมือนกับ	คนที่มีสมองคิดเมื่อเกิดปวดศีรษะ ก็ควรเยียวยาให้หายเสียก่อน เพื่อว่าเมื่อหายแล้ว จักได้คิดอ่านให้กว้างไกลยิ่งขึ้นไป หากปวดศีรษะแล้ว ทบศีรษะเสียจนสมองยุบแห้งไป จะได้สิ่งใดมาใช้คิดเล่า	การทำลายสิ่งที่เป็นรากฐานของ <u>ความก้าวหน้าเสียหมดนั้น จะก้าวไปได้จากสิ่งใด เหมือนกับคนที่มีสมองคิด</u> เมื่อเกิดปวดศีรษะ ก็ควรเยียวยาให้หายเสียก่อน เพื่อว่าเมื่อหายแล้ว จักได้คิดอ่านให้กว้างไกลยิ่งขึ้นไป หากปวดศีรษะแล้ว ทบศีรษะเสียจนสมองยุบแห้งไป จะได้สิ่งใดมาใช้คิดเล่า บัณฑิตทั้งหลายผู้มีความรู้ ความคิดสติปัญญาอันสมบูรณ์ ควรจะศึกษาความจริงที่มีอยู่แล้วให้ถูกต้อง แล้วจึงค่อยคิดพิจารณาแก้ไขปัญหาที่มีอยู่ในสิ่งต่างๆ ก่อน เพื่อที่จะก้าวหน้าต่อไป (๑๗ มิถุนายน ๒๕๒๐ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์)
ความรู้ คุณธรรม	เป็นเหมือน เป็นเหมือนหนึ่ง	เครื่องยนต์ ที่ทำให้ยวดยานเคลื่อนไปได้ประการเดียว พวงมาลัยหรือหางเสือ ซึ่งเป็นปัจจัยที่นำพาให้ยวดยาน	การที่จะทำงานให้สัมฤทธิ์ผลที่พึงปรารถนา คือ ที่เป็นประโยชน์ และเป็นธรรมด้วยนั้น จะอาศัยความรู้แต่เพียงอย่างเดียวมิได้ จำเป็นต้องอาศัยความสุจริต ความบริสุทธิ์ใจ และความถูกต้องเป็นธรรมประกอบด้วย เพราะเหตุว่า <u>ความรู้</u> นั้น เป็นเหมือน เครื่องยนต์ที่ทำให้ยวดยานเคลื่อนไปได้ประการเดียว ส่วนคุณธรรมดังกล่าวแล้ว

ตารางที่ ๑ (ต่อ)

ส่วนที่ต้องการเปรียบเทียบ	คำช่วยเปรียบเทียบ	ส่วนที่นำมาเปรียบเทียบ	ข้อความ
		ดำเนินไปถูกทางด้วยความสวัสดิคือปลอดภัยจนบรรลุถึงจุดหมายที่พึงประสงค์	เป็นเหมือน <u>หนึ่ง</u> พวงมาลัยหรือหางเสื่อ ซึ่งเป็นปัจจัยที่นำพาให้หยุดยงดำเนินไปถูกทางด้วยความสวัสดิคือ ปลอดภัยจนบรรลุถึงจุดหมายที่พึงประสงค์ (๘ กรกฎาคม ๒๕๒๐ มหาวิทยาลัยรามคำแหง)
ผู้ที่เคร่งครัดตามแบบแผนที่อาศัยเหตุผลแท้และมั่นคง ย่อมสามารถติดตามกระบวนการของเหตุผล ซึ่งเชื่อมโยงกันตลอดทุกแง่มุมขั้นตอนได้อย่างสะดวกสบายมาก จึงปฏิบัติการทั้งปวงได้โดยกระฉ่าง ใจ เบาใจ มั่นใจ และมีประสิทธิภาพ	เปรียบเทียบ	คนที่ยืนบนพื้นที่ราบเรียบและแน่นอน ย่อมทรงตัวให้ตรงอยู่หรือขยับเขยื้อนตัวไปทางไหนๆ ได้ตามความประสงค์ ไม่มีพลาดพลั้ง	ผู้ที่เคร่งครัดตามแบบแผนที่อาศัยเหตุผลแท้และมั่นคง ย่อมสามารถติดตามกระบวนการของเหตุผล ซึ่งเชื่อมโยงกันตลอดทุกแง่มุมขั้นตอนได้อย่างสะดวกสบายมาก จึงปฏิบัติการทั้งปวงได้โดยกระฉ่าง ใจ เบาใจ มั่นใจ และมีประสิทธิภาพ เปรียบเทียบ <u>คน</u> ที่ยืนบนพื้นที่ราบเรียบและแน่นอน ย่อมทรงตัวให้ตรงอยู่ หรือขยับเขยื้อนตัวไปทางไหนๆ ได้ตามความประสงค์ ไม่มีพลาดพลั้ง
ผู้ที่ปฏิบัติการบนพื้นฐานอันคลอนแคลนเช่นนี้ ย่อมไม่มีความมั่นใจสบายใจ เพราะไม่สามารถดำเนินตามกระบวนการของเหตุผลจำเป็นต้องตั้งเหตุตั้งผลใหม่ด้วย	เปรียบเทียบ	คนที่ยืนอยู่บนพื้นเลน หรือในเรือที่โคลง ย่อมทรงตัวหรือขยับตัวอย่างเหน็ดเหนื่อยเมื่อยล้า แสนลำบาก	เปรียบเทียบ <u>คน</u> ที่ยืนบนพื้นเลน หรือในเรือที่โคลง ย่อมทรงตัวหรือขยับตัวอย่างเหน็ดเหนื่อยเมื่อยล้า แสนลำบาก แต่ถ้าเหตุผลที่จะนำมาเป็นพื้นฐานมิใช่เหตุผลที่ถูกต้องแท้ หากเป็นแต่เหตุผลตามอารมณ์ ตามความลำเอียงและหลงผิดแล้วก็หาเป็นพื้นฐานที่หนักแน่นมั่นคงมิได้เลย ผู้ที่ปฏิบัติการบนพื้นฐานอันคลอนแคลนเช่นนี้ ย่อมไม่มีความมั่นใจ

ตารางที่ ๑ (ต่อ)

ส่วนที่ต้องการเปรียบเทียบ	คำช่วยเปรียบเทียบ	ส่วนที่นำมาเปรียบเทียบ	ข้อความ
<p>การบิดเบือนความจริงต่อผู้ขัดขวางความจริงอยู่ร่ำไป เพื่อให้คล้อยตามอคติและอารมณ์ชั่วแล่นของตนแทนที่จะทำอะไรได้อย่างคล่องใจและแนใจก็จะกลับมีแต่ความขัดข้อง กัดดัน คับแค้น และขี้โกรธ เพราะทำให้สำเร็จดังใจตัวไม่ได้ กล่าวสั้นก็คือมีความเครียดหรือเคร่งเครียดอยู่ตลอดเวลา</p>		<p>เพราะต้องคอยเลี้ยงตัวมิให้ล้มคว่ำอยู่ตลอดเวลา</p>	<p>สบายใจ เพราะไม่สามารถดำเนินตามกระบวนการของเหตุผล จำเป็นต้องตั้งเหตุตั้งผลใหม่ด้วยการบิดเบือนความจริงต่อผู้ขัดขวางความจริงอยู่ร่ำไป เพื่อให้คล้อยตามอคติและอารมณ์ชั่วแล่นของตนแทนที่จะทำอะไรได้อย่างคล่องใจและแนใจ ก็จะกลับมีแต่ความขัดข้อง กัดดัน คับแค้น และขี้โกรธ เพราะทำให้สำเร็จดังใจตัวไม่ได้ กล่าวสั้นก็คือมีความเครียดหรือเคร่งเครียดอยู่ตลอดเวลา <u>เปรียบเทียบเหมือน</u> คนที่ยืนอยู่บนพื้นเลน หรือในเรือที่โคลง ย่อมทรงตัวหรือขยับตัวอย่างเหน็ดเหนื่อย เมื่อยล้า แสบลำบาก เพราะต้องคอยเลี้ยงตัวมิให้ล้มคว่ำอยู่ตลอดเวลา</p> <p>(๑๖ กรกฎาคม ๒๕๒๐ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)</p>
<p>.. การเรียนจากครูบาอาจารย์และตำรับนั้นเป็นทางลัด ทำให้เรียนรู้ได้รวดเร็วกว่าการค้นคว้าด้วยตัวเองหากจะให้ค้นคว้า ก็ต้องสอนวิธีให้ ไม่ใช่ปล่อยให้ค้นกันตามยถากรรม...</p>	แบบ	<p>งมเข็มในมหาสมุทร</p>	<p>การเรียนจากครูบาอาจารย์และตำรับนั้นเป็นทางลัด ทำให้เรียนรู้ได้รวดเร็วกว่าการค้นคว้าด้วยตัวเองหากจะให้ค้นคว้า ก็ต้องสอนวิธีให้ ไม่ใช่ปล่อยให้ค้นกันตามยถากรรมแบบงมเข็มในมหาสมุทร ซึ่งออกจะน่าเบื่อ และสิ้นเปลืองอย่างยิ่งไปทุกสิ่งทุกอย่าง</p>

ตารางที่ ๑ (ต่อ)

ส่วนที่ต้องการเปรียบเทียบ	คำช่วยเปรียบเทียบ	ส่วนที่นำมาเปรียบเทียบ	ข้อความ
<p>สิ่งทั้งหลายอันเกี่ยวกับการแสดงผลการเรียน เช่น ระบบคะแนน เกียรติคุณ รางวัลการศึกษา ล้วนมีความสำคัญ มีอุปการะส่งเสริมการศึกษาทั้งสิ้น เพราะสิ่งเหล่านี้ นอกจากจะช่วยให้เกิดความหวัง และกำลังใจจะเข้มแข็งในการเล่าเรียนแล้ว</p>	<p>เป็นเหมือน</p>	<p>เข็มทิศหรือมาตรที่นักศึกษาจะใช้วัดความรู้ ความสามารถ และความถนัดของตัวให้ทราบได้เป็นอย่างดี ว่าตนเองมีภูมิปัญญาและความสามารถเพียงไหน ควรจะศึกษาต่อไปในแนวทางใด ชั้นใด</p>	<p>อีกประการหนึ่ง สิ่งทั้งหลายอันเกี่ยวกับการแสดงผลการเรียน เช่น ระบบคะแนน เกียรติคุณ รางวัลการศึกษา ล้วนมีความสำคัญ มีอุปการะส่งเสริมการศึกษาทั้งสิ้น เพราะสิ่งเหล่านี้ นอกจากจะช่วยให้เกิดความหวังและกำลังใจ จะเข้มแข็งในการเล่าเรียนแล้ว ยังเป็นเหมือน เข็มทิศ หรือมาตร ที่นักศึกษาจะใช้วัดความรู้ ความสามารถ และความถนัดของตัวให้ทราบได้เป็นอย่างดี ว่าตนเองมีภูมิปัญญาและความสามารถเพียงไหน ควรจะศึกษาต่อไปในแนวทางใด ชั้นใด</p> <p>(๒๗ กรกฎาคม ๒๕๖๑ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์)</p>
<p>ชาติ</p>	<p>เปรียบเทียบได้กับ</p>	<p>ชีวิตคน</p>	<p>การปฏิบัติงานสร้างสรรค์ความเจริญของบ้านเมืองโดยใช้หลักการนี้ จึงนับเป็นการรักษาอำรงชาติอย่างแท้จริง ชาติ นั้นเปรียบเทียบได้กับ ชีวิตคน กล่าวตามหลักความจริง</p> <p>(๒๒ กันยายน ๒๕๖๑ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์)</p>

ตารางที่ ๑ (ต่อ)

ส่วนที่ต้องการเปรียบ	คำช่วยเปรียบ	ส่วนที่นำมาเปรียบ	ข้อความ
<p>คนอีกลักษณะหนึ่งนั้น รักษาเจตนาและฉันทะในงานไว้ได้แน่วแน่เสมอต้นเสมอปลาย คนลักษณะนี้ทำงานสิ่งใด แม้สำคัญยิ่งใหญ่ ก็เป็นอันหวังผลได้ทุกสิ่ง และเมื่อหมั่นทำอยู่เสมอ ก็เกิดความชำนาญชำนาญซ้ำของ มี พละกำลังมากขึ้น ทำงานได้ด้วยความเบิกบานเบาใจ</p>	เหมือน กับ	<p>นักกีฬาที่หมั่นฝึกหมั่นซ้อมอยู่เป็นประจำ ยิ่งฝึกก็ยิ่งได้กำลังและความคล่องแคล่วจัดเจน สิ่งที่ทำยาก ก็ค่อยๆ กลายเป็นง่าย จะทำอะไรก็ทำได้สะดวก รวดเร็วและเหนียวแน่นจนสำเร็จ</p>	<p>คนอีกลักษณะหนึ่งนั้น รักษาเจตนาและฉันทะในงานไว้ได้แน่วแน่เสมอต้นเสมอปลาย คนลักษณะนี้ทำงานสิ่งใด แม้สำคัญยิ่งใหญ่ ก็เป็นอันหวังผลได้ทุกสิ่ง และเมื่อหมั่นทำอยู่เสมอ ก็เกิดความชำนาญชำนาญซ้ำของ มี พละกำลังมากขึ้น ทำงานได้ด้วยความเบิกบานเบาใจ เหมือนกับนักกีฬาที่หมั่นฝึกหมั่นซ้อมอยู่เป็นประจำ ยิ่งฝึกก็ยิ่งได้กำลังและความคล่องแคล่วจัดเจน สิ่งที่ทำยาก ก็ค่อยๆ กลายเป็นง่าย จะทำอะไรก็ทำได้สะดวก รวดเร็วและเหนียวแน่นจนสำเร็จ แต่ทั้งนี้ จะต้องประกอบด้วยสติปัญญาพิจารณาด้วยคืออยู่เสมอด้วยจึงจะส่งเสริมให้บรรลุผลสมบูรณ์ได้</p> <p>(๑๒ กรกฎาคม ๒๕๒๓ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)</p>
มหาวิทยาลัย	เปรียบได้เหมือน	โลกที่ย่อส่วนลง	<p>มหาวิทยาลัยจึงเปรียบได้เหมือนโลกที่ย่อส่วนลง ให้บุคคลทั่วไปที่มีความสามารถทางสมอง เข้ามาท่องเที่ยวศึกษาได้โดยสะดวก แล้วนำความรู้ความชำนาญไปสร้างสรรคร์จรโลงบ้านเมือง</p>

ตารางที่ ๑ (ต่อ)

ส่วนที่ต้องการเปรียบเทียบ	คำช่วยเปรียบเทียบ	ส่วนที่นำมาเปรียบเทียบ	ข้อความ
			ตลอดจนความดีงามทั้งปวงให้ถาวร วัฒนาสืบเนื่องไป (๒๙ ตุลาคม ๒๕๒๓ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์)
วิทยาการทุกสาขาทุกระดับมีความสำคัญมากสำหรับนำไปใช้ปฏิบัติงาน	เปรียบกับ	อาวุธอันคมกล้า ซึ่งมีคุณอนันต์ แต่ก็อาจมีโทษมหันต์ถ้านำไปใช้ไม่ถูกทาง	วิทยาการทุกสาขาทุกระดับมีความสำคัญมากสำหรับนำไปใช้ปฏิบัติงาน โบราณท่านเปรียบกับอาวุธอันคมกล้า ซึ่งมีคุณอนันต์ แต่ก็อาจมีโทษมหันต์ถ้านำไปใช้ไม่ถูกทาง (๗ สิงหาคม ๒๕๒๗ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์)
วิชาการทั้งปวงนั้นประกอบด้วยหลักความจริง ถือได้ว่าเป็นของดีในตัวเอง แต่เมื่อนำมาใช้อาจให้ผลในทางสร้างสรรค์ก็ได้ หรือให้ผลในทางเสื่อมก็ได้	ทำนองเดียวกับ	ยารักษาโรคโดยมาก ซึ่งถ้าใช้ถูก ก็รักษาโรคหาย ถ้าใช้ผิดก็เป็นอันตรายได้ต่างๆ จึงต้องเรียกว่ายาอันตรายเพื่อเตือนผู้ให้ใช้ให้ใช้อย่างระมัดระวังการใช้	วิชาการทั้งปวงนั้นประกอบด้วยหลักความจริง ถือได้ว่าเป็นของดีในตัวเอง แต่เมื่อนำมาใช้ อาจให้ผลในทางสร้างสรรค์ก็ได้ หรือให้ผลในทางเสื่อมก็ได้ ทำนองเดียวกับ ยารักษาโรคโดยมาก ซึ่งถ้าใช้ถูก ก็รักษาโรคหาย ถ้าใช้ผิดก็เป็นอันตรายได้ต่างๆ จึงต้องเรียกว่ายาอันตรายเพื่อเตือนผู้ให้ใช้ให้ใช้อย่างระมัดระวังการใช้ วิชาการก็เช่นกัน จำต้องศึกษาถึงผลที่จะเกิดตา มมาอย่างละเอียดรอบคอบและทั่วถึงว่าจะเป็นการประโยชน์เกื้อกูลงานที่ทำอย่างไร

ตารางที่ ๑ (ต่อ)

ส่วนที่ต้องการเปรียบเทียบ	คำช่วยเปรียบเทียบ	ส่วนที่นำมาเปรียบเทียบ	ข้อความ
			เพียงใด หรือเป็นโทษบั่นทอนในส่วนใดแง่ใดบ้าง แล้วจึงพิจารณาหยิบยกส่วนที่อำนวยความสะดวกมาให้ให้สอดคล้องพอเหมาะพอดีแก่งาน (๑๘ กรกฎาคม ๒๕๒๘ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์)

พระบรมราชาโหวาทข้างต้น ปรากฏการใช้ภาพพจน์แบบอุปมา ดังเช่นพระบรมราชาโหวาทที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานให้แก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เมื่อวันที่ ๒๓ พฤษภาคม ๒๕๑๖ พระองค์ทรงเปรียบเทียบว่า “ความซื่อสัตย์สุจริตจะเป็นเสมือนหนึ่งเกาะค้ำกัย” โดยตรัสถึงหน้าที่ของผู้รักษากฎหมายว่า จะต้องมีความซื่อสัตย์สุจริตต่อหน้าที่การงาน ต่อตนเองและต่อผู้อื่น ไม่เอารัดเอาเปรียบผู้อื่น จะต้องมีความ ยุติธรรม รักษาความเป็นธรรม การเปรียบเทียบเช่นนี้ทำให้เกิดจินตภาพ กล่าวคือความซื่อสัตย์สุจริตเป็นคุณธรรมข้อสำคัญที่จะทำให้บ้านเมืองมีความเจริญและความเป็นปึกแผ่น

พระบรมราชาโหวาทที่พระราชทานให้แก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อวันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๐๖ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเปรียบเทียบว่า “การทำงานด้วยน้ำใจรักต้องหวังผลงานนั้นเป็นสำคัญ แม้จะไม่มีใครรู้ใครเห็นก็ไม่น่าวิตก เพราะผลสำเร็จนั้นจะเป็นประจักษ์พยานที่มั่นคง ที่พูดเช่นนี้ เหมือนกับสอนให้ปิดทองหลังพระ” พระองค์ทรงเปรียบเทียบกับสำนวนปิดทองหลังพระ โดย ทรงกล่าวเตือนสติ ผู้สำเร็จการศึกษาทุกคนให้ทำงานด้วยความตั้งใจ ด้วยความรู้ความสามารถ และด้วยความสุจริต แม้งานที่ทำไม่มีใครได้เห็น แต่หากเป็นงานที่ก่อให้เกิดประโยชน์ แก่บ้านเมืองแล้ว ควรที่จะทำแม้เป็นการทำในลักษณะปิดทองหลังพระก็ตาม เพราะถ้าทุกคนคิดแต่จะปิดทองหน้าพระ ทำงานเอาหน้า ทำอะไรต้องมีผู้รู้เห็นก็เป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้องนัก เพราะไม่อาจก่อให้เกิดประโยชน์เท่าใดนัก การเปรียบเทียบเช่นนี้ทำให้ผู้อ่านเกิดจินตภาพถึง การปิดทองเปลวที่พระพุทธรูป เพราะคนส่วนมากนิยมปิดทอง ทางด้านหน้ามากกว่าด้านหลัง คนทั่วไปย่อมมองเห็นพระพุทธรูปทางด้านหน้าด้านเดียว ไม่เห็นด้านหลัง เพราะบางครั้ง

พระพุทธรูปอาจตั้งติดฝาผนัง และมักคิดกันว่าปิดทองด้านหน้า โดยเฉพาะพระพักตร์จะได้บุญแรง ความจริงไม่ว่าจะปิดทองด้านไหนก็ได้บุญเท่ากัน แต่คนมักนิยมปิดด้านหน้า เพราะ เชื่อว่าหากใคร ปิดด้านหลังจะไม่ดี ไม่มีหน้ามีตา เท่ากับว่าทำดีเสียเปล่า จึงเป็นที่มาของสำนวนปิดทองหลังพระ

พระบรมราชาโหวท ที่พระราชทานให้แก่ผู้สำเร็จการศึกษา จากมหาวิทยาลัยรามคำแหง เมื่อวันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๒๐ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเปรียบเทียบว่า “ความรู้เป็นเหมือนเครื่องยนต์ที่ทำให้ยวดยานเคลื่อนไปได้ประการเดียว ” และ “คุณธรรมเป็นเหมือนพวงมาลัยหรือหางเสือซึ่งเป็นปัจจัยที่นำพาให้ยวดยานดำเนินไปถูกทางด้วยความสวัสดิ์ ” การเปรียบเทียบเช่นนี้ทำให้เกิดจินตภาพ คือ หากมีแต่เครื่องยนต์กับพวงมาลัย หรือหางเสืออย่างใดอย่างหนึ่งเพียงอย่างเดียว ก็ไม่สามารถทำให้ยวดยานดำเนินไปได้ เนื่องจากในการทำงานนี้ จะต้องอาศัยทั้งความรู้และคุณธรรมประกอบกันจึงจะทำให้งานสัมฤทธิ์ผล

นอกจาก ในพระบรมราชาโหวทที่พระราชทานให้แก่ผู้สำเร็จการศึกษา จากมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เมื่อวันที่ ๒๗ กรกฎาคม ๒๕๒๑ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ยังทรงเปรียบเทียบว่า “สิ่งทั้งหลายอันเกี่ยวกับการเรียน เช่น ระบบคะแนน เกียรติ นิยม รางวัลการศึกษา ...เป็นเหมือนเข็มทิศหรือมาตร ที่นักศึกษา จะใช้วัดความรู้ความสามารถและความถนัดของตัวให้ทราบได้เป็นอย่างดี ว่าตนเองมีภูมิปัญญาและความสามารถเพียงไหน ควรจะศึกษาต่อไปในแนวทางใด ” การเปรียบเทียบเช่นนี้ พระองค์ทรงเปรียบเทียบผลการเรียนเป็นเหมือนเข็มทิศหรือมาตร เพราะผลการเรียนจะแสดงถึงวิชาความรู้ความสามารถ และความถนัดของตน ว่ามีปัญญา ความสามารถที่จะศึกษาต่อไปในแนวทางใด ขึ้นได้นั่นเอง

จากการศึกษาพระบรมราชาโหวท พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พบว่าส่วนที่พระองค์ ทรงต้องการเปรียบมากที่สุด ได้แก่ ความรู้และการทำงาน เมื่อพิจารณาความเปรียบแบบอุปมาจะ เห็นได้ว่า พระองค์ทรงใช้ภาพพจน์ทำให้เห็นภาพ อารมณ์ และความรู้สึกได้อย่างชัดเจน จึงกล่าวได้ว่า การใช้ภาพพจน์แบบอุปมาเป็น การเปรียบเทียบเพื่อขยายความเข้าใจ ให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ทำให้ผู้อ่านตระหนักในสาระที่ปรากฏในพระบรมราชาโหวทและนำไปสู่การปฏิบัติต่อไป

๕.๒ คำถามเชิงวาทศิลป์

ราชบัณฑิตยสถานให้คำจำกัดความของคำถามเชิงวาทศิลป์ ดังต่อไปนี้

คำถามเชิงวาทศิลป์ คือ คำถามที่ไม่ต้องการคำตอบเพราะรู้คำตอบชัดเจนอยู่แล้วที่ใช้ รูปประโยคคำถามก็เพื่อเป็นการเน้นให้ข้อความมีน้ำหนัก ดึงดูดความสนใจหรือให้ข้อคิด เป็นวิธีการที่นิยมใช้กันในการพูด ในที่ประชุมเมื่อนักพูดต้องการสร้างอารมณ์แก่ผู้ฟังเพื่อให้

เกิดผลที่ต้องการ ส่วนนักเขียนหรือกวีจะใช้คำถามเชิงวาทศิลป์เพื่อเร้าอารมณ์ผู้อ่านหรือสื่อความหมายและข้อคิดที่ต้องการ ซึ่งมีลักษณะดังต่อไปนี้

๑. คำถามที่ไม่ต้องการคำตอบเพราะทราบคำตอบดี อยู่แล้ว เช่น เราจะยอมให้มีการจู่ร้ายหรือรับฟังต่อไปหรือไม่ เราจะยอมให้นายทุนต่างชาติมากุมชะตาชีวิตของเราหรือ เราจะยอมสูญเสียเสรีภาพของเราหรือ
๒. คำถามแบบรวดเร็วต่อเนื่องกันเป็นชุด เช่น เราจะปฏิบัติได้หรือไม่ถ้า ได้จะได้ผลหรือเปล่า, เราจะไปตลาดได้ที่ไหน เราจะขายถูกได้หรือเปล่า
๓. คำถามใช้ถามผู้อื่นหรือคำถามถามตนเองเพื่อแสดงความประหลาดใจความพิศวงงงวยหรือความโกรธ ซึ่งเป็นคำถามที่ตอบไม่ได้ง่ายนัก^{๕๐}

ชুমสาย สุวรรณชมภู กล่าวถึงความหมายของคำถามเชิงวาทศิลป์ไว้ดังนี้

คำถามเชิงวาทศิลป์ (rhetorical question) คือการตั้งคำถาม แต่ไม่ได้หวังคำตอบ หรือถ้ามีคำตอบก็เป็นคำตอบที่ทั้งผู้ถามและผู้ตอบรู้ดีอยู่แล้ว นักเขียนจะใช้คำถามเชิงวาทศิลป์เพื่อเร้าอารมณ์ ผู้อ่านหรือสื่อความหมายและข้อคิดที่ต้องการ^{๕๑}

การใช้คำถามเชิงวาทศิลป์ก็คือ การตั้งคำถามที่ไม่ต้องการคำตอบเพราะทราบคำตอบดีอยู่แล้ว หรือเป็นคำถามแบบรวดเร็วต่อเนื่องกันเป็นชุด และอาจเป็นคำถามใช้ถามผู้อื่นหรือถามตนเองเพื่อแสดงความประหลาดใจ ซึ่งอาจไม่ได้ตอบคำถามโดยทันทีทันใด

จากการศึกษาพระบรมราชาโชวาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พบว่าพระองค์ทรงใช้คำถามเชิงวาทศิลป์ในการสร้างน้ำหนักรให้พระบรมราชาโชวาทมีความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น และเร้าอารมณ์ให้อยากรู้ ทำให้ผู้อ่านและผู้ศึกษาพระบรมราชาโชวาทได้ติดตามและได้คำตอบจากเรื่องที่พระองค์ทรงกล่าวถึง

ผลการศึกษาพระบรมราชาโชวาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพบว่า พระองค์ทรงใช้คำถามเชิงวาทศิลป์เป็นจำนวนมาก ได้แก่ คำถามที่ไม่ต้องการคำตอบเพราะทราบคำตอบดีอยู่

^{๕๐} ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมศัพท์วรรณกรรม : ภาพพจน์ ไหวหรร และกลการประพันธ์, ๑๔๑-๑๔๓.

^{๕๑} ชุมสาย สุวรรณชมภู, "ความรู้เกี่ยวกับไวยากรณ์และภาพพจน์," ใน ภาษากับการสื่อสาร, ๔๗.

แล้ว คำถามแบบรวดเร็วและต่อเนื่องกันเป็นชุด และคำถามใช้ถามผู้อื่นหรือคำถามถามตนเองเพื่อแสดงความประหลาดใจ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

๕.๒.๑ คำถามที่ไม่ต้องการคำตอบ

คำถามลักษณะนี้เป็นการตั้งถามและมีคำตอบตามมา และเป็นการตั้งคำถามที่ผู้อ่านทราบคำตอบนั้นที่อยู่แล้ว คำถามเช่นนี้จะเป็นการสร้างน้ำหนักให้พระบรมราชาวาทที่มีความน่าสนใจ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

๕.๒.๑.๑ คำถามที่ไม่ต้องการคำตอบและมีคำตอบตามมา

คำถามลักษณะนี้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงตั้งคำถามขึ้นมาโดยมีคำตอบตามมาต่อเนื่องกัน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

การตั้งมหาวิทยาลัยขอนแก่นขึ้นนั้น ต้องใช้เงินทองเป็นจำนวนมากมาย มีเงินของแผ่นดินอันได้มาจากประชาชนเป็นส่วนสำคัญ ซึ่งท่านทั้งหลายก็ได้ทราบด้วยตัวเอง ตามรายงานของนายกสภามหาวิทยาลัยแล้ว ขอให้คิดว่า การลงทุนทุ่มเทงบประมาณมากมายไปนี้เพื่ออะไร ก็เพื่อสร้างบุคคลที่มีความรู้ความสามารถสูงขึ้นมาให้เป็นผู้ นำ เป็นหัวหน้า ใน การที่จะทำให้ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ ทำให้กำลังแรงกำลังความคิดของคนไทยที่มีอยู่บังเกิดผลเป็นประโยชน์ อำนวยความเจริญ ความก้าวหน้า ความผาสุก และความมั่นคงแก่ส่วนรวม

(๒๒ ธันวาคม ๒๕๕๑๒ มหาวิทยาลัยขอนแก่น)

พระบรมราชาวาทข้างต้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงตั้งคำถามแก่ผู้สำเร็จการศึกษาว่า การลงทุนทุ่มเทงบประมาณมากมายเพื่ออะไร และได้ทรงตอบคำถามนั้นเป็นลำดับต่อมา คือ เพื่อสร้างบุคคลที่มีความรู้ความสามารถสูงขึ้นมาให้เป็นผู้ นำ เป็นหัวหน้า คำถามเชิงวาทศิลป์ดังกล่าวเป็นการตั้งคำถามเพื่อให้ผู้สำเร็จการศึกษาได้ทราบและตระหนักถึงงบประมาณในการก่อตั้งมหาวิทยาลัยขอนแก่น

การทำงานอย่างไรให้มีคุณภาพ ให้ได้ผลบริบูรณ์นั้น จะทำอย่างไร เบื้องต้น ต้องทำความเข้าใจเห็นนั้นให้ถูกต้องในงานที่จะทำเสียก่อน โดยใช้ปัญญาไตร่ตรองให้เห็นเหตุที่แท้ ผลที่แท้ ที่ถูกต้องตรงตามเป้าหมายที่พึงมุ่งหวัง แล้ววางแผนการอันแน่นอนที่จะดำเนินการต่อไป

ด้วยหลักวิชา ด้วยความร่วมมือปรองดองกัน และสำคัญที่สุด ต้องมีความพากเพียรไม่ย่อ
 หย่อ ในอันที่จะกระทำต่อไปจนกว่าจะเป็นผลสำเร็จ

(๑๙ กรกฎาคม ๒๕๑๖ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์)

พระบรมราชาธิราชวงศ์ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงตั้งคำถาม และตอบคำถาม
 เป็นลำดับต่อมา ทรงตั้ง คำถามถึงการทำงานให้มีคุณภาพ ว่า จะต้องทำอย่างไรให้ได้ผลบริบูรณ์
 และทรงตอบคำถามที่ละข้อ คือ ต้องทำความเห็นให้ถูกต้องและใช้ปัญญาไตร่ตรองให้รอบคอบ
 จากนั้นก็วางแผนการดำเนินงาน และต้องอาศัยหลักวิชาและความร่วมมือ ที่สำคัญต้องมีความ
 พากเพียรไม่ย่อหย่อนในงานที่จะทำ คำถามเชิงวาทศิลป์ดังกล่าว สื่อให้เห็นแนวความคิดของ
 พระองค์อย่างชัดเจน และยังทำให้ข้อความน่าสนใจอีกด้วย

หน้าที่ครูมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะเป็นหน้าที่ปลูกฝังความรู้ ความคิด และจิตใจ
 เยาวชน ผู้เป็นครูจึงจัดได้ว่าเป็นผู้มีบทบาทสำคัญมาก ในการสร้างสรรค์บัณฑิตอนาคตของ
 ชาติบ้านเมือง ครูทุกคนต้องทราบตระหนักในข้อนี้ และต้องทำหน้าที่ของตน
 อย่างไม่ย่อหย่อนในทางที่ ถูกต้องให้ได้ผลสมบูรณ์ที่สุด จะยอมปล่อยให้ย่อหย่อนเพราะเหตุใดๆ ไม่ได้ อาจมีปัญหา
 เกิดขึ้นในทันทีว่า การทำหน้าที่ในทางที่ดีนั้นเป็นอย่างไร ตอบได้ว่า ทำหน้าที่ในทางที่ดีก็คือ
 ทำในทางที่จะให้ชาติบ้านเมืองมีความมั่นคง มีความเจริญ และมีความผาสุกสงบ อันยั่งยืน
 ซึ่งจะต้องทำด้วยใจจริงใจ ไม่ใช่ปิดบังฉาบทาไว้ด้วยเจตนาชั่วทุจริตและ
 หลอกลวง อันแต่ละคนจะได้รู้ด้วยใจของ ตนเอง ถ้าบริสุทธิ์ทำแล้วก็ปลื้ม มีปิติเบาใจและ
 สบายใจ ถ้าไม่บริสุทธิ์ ทำแล้วมีแต่ซึ่งเครียด ร้อนใจ หนักใจ จะมองหน้าผู้ใดหรือแม้แต่ตนเองก็
 ไม่สนิท

(๒๕ มิถุนายน ๒๕๑๙ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม)

พระบรมราชาธิราชวงศ์ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงตั้งคำถามและตอบ โดย
 ทรงตั้งคำถามถึงการทำหน้าที่ ในทางที่ดีจะต้องทำอย่างไร และทรงตอบคำถามว่า การทำหน้าที่
 ในทางที่ดีก็คือทำให้ชาติบ้านเมืองมีความ มั่นคง มีความเจริญ และมีความผาสุกสงบ คำถามเชิง
 วาทศิลป์ดังกล่าว เป็นคำถามที่พระองค์ทรงตั้งคำถามและ ทรงตอบเอง ทั้งนี้เพื่อเป็นการให้ข้อคิด
 แก่ผู้สำเร็จการศึกษาจะได้สนใจใคร่รู้ถึงหน้าที่ของตนเอง

หน้าที่ของผู้จัดและผู้ให้การศึกษา นั้น กล่าวอย่างสั้นที่สุด ก็คือ การ “ให้คนได้เรียนดี”
 เพื่อที่จะสามารถทำการงานสร้างตัวและดำรงตัวให้เป็นหลักเป็นประโยชน์แก่ส่วนรวมได้
 การให้เรียนดีนั้นจะอย่างไร ข้อแรกจะต้องสอนให้มีวิชาการที่ดี ที่ถูกต้องแน่นแฟ้น ให้มี
 ความประพฤติปฏิบัติ ให้รู้เหตุผลและความรับผิดชอบชั่วดี เพื่อมิให้นำ ความรู้ไปใช้ในทาง
 เบียดเบียนกันและกัน ข้อที่สาม ต้องให้มีกำลังและสุขภาพสมบูรณ์ทั้งทางกายทางใจ

(๒๕ กันยายน ๒๕๒๑ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ)

พระบรมราชาราชบัณฑิต พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงตั้งคำถามถึงการเรียนดี
 จะต้องทำอะไร และทรงตอบคำถามนั้นเป็นข้อๆ คือ การเรียนดีจะต้องมีวิชาการที่ดี ถูกต้องแน่น
 แฟ้น มีความประพฤติปฏิบัติดี มีเหตุผลและรู้จักผิดชอบชั่วดีเพื่อมิให้นำความรู้ไปใช้ในทาง
 เบียดเบียน นอกจากนี้จะต้องมีกำลังสุขภาพสมบูรณ์ทั้งทางกายและทางใจ การใช้คำถามเชิง
 วาทศิลป์ดังกล่าว เป็นการตั้งคำถามและตอบเพื่อ ดึงดูดความน่าสนใจของพระบรมราชาราชบัณฑิต
 เพื่อให้ข้อคิดแก่ผู้สำเร็จการศึกษา

ความสุจริตที่ดี ความมุ่งมั่นในประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่งที่ดี จะเกิดขึ้นและยั่งยืนอยู่
 ได้ด้วยอะไร ความสุจริตและความมุ่งมั่นในประโยชน์นั้น จะเกิดขึ้นและยั่งยืนอยู่ได้ด้วยสติ

กับปัญญา

(๑๓ กรกฎาคม ๒๕๒๒ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

พระบรมราชาราชบัณฑิต พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงตั้งคำถามเกี่ยวกับความ
 สุจริตและความมุ่งมั่นในประโยชน์จะเกิดขึ้นและยั่งยืนอยู่ได้อย่างไร และได้ทรงตอบคำถามดังนั้น
 ว่า ความสุจริตและความมุ่งมั่นจะเกิดขึ้นและยั่งยืนอยู่ได้ด้วย สติกับปัญญา การใช้คำถามเชิง
 วาทศิลป์ดังกล่าวเพื่อเป็นการเน้นให้ข้อความมีน้ำหนักดึงดูดความสนใจ

ปัญหามีอยู่ว่าบัณฑิตจะทราบได้อย่างไร ว่าตนเองจะสามารถทำงานให้มีคุณภาพ
 และได้ผล ตอบว่า เมื่อใดที่ท่านรู้สึกแน่ใจว่ามีความตั้งใจดี มีหลักวิชาดี มีแผนงานดี มีสติ
 สมบูรณ์มั่นคง มีเหตุผลที่ถูกต้อง และมีความคิดพิจารณาที่ละเอียดรอบคอบพร้อมมูลในตัว
 แล้ว เมื่อนั้นท่านจะสามารถทำงานได้อย่างมีคุณภาพและได้ผล

(๒๒ ธันวาคม ๒๕๓๑ มหาวิทยาลัยขอนแก่น)

พระบรมราชาโหวทข้างต้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงตั้งคำถามกับบัณฑิตว่า การทำงานให้มีคุณภาพและได้ผลนั้นจะทราบได้อย่างไร และทรงตอบคำถามนั้นว่า เมื่อใดท่านรู้สึกแน่ใจว่ามีความตั้งใจดี มีหลักวิชาดี มีแผนงานดี มีสติสมบุรณ์มั่นคง มีเหตุผลที่ถูกต้อง และมีความคิดพิจารณาที่ละเอียดรอบคอบพร้อมมูลในตัวแล้ว เมื่อนั้นท่านจะสามารถทำงานได้อย่างมีคุณภาพและได้ผล พระองค์ทรงใช้คำถามเชิงวาทศิลป์ดังกล่าวเพื่อต้องการให้ข้อคิดแก่บัณฑิต และยังเป็นการเน้นให้ข้อความมีน้ำหนักน่าสนใจมากยิ่งขึ้น

๕.๒.๑.๒ คำถามที่ไม่ต้องการคำตอบเพราะทราบคำตอบดีอยู่แล้ว

จากการศึกษาพระบรมราชาโหวทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ปรากฏการใช้คำถามเชิงวาทศิลป์ โดยเป็นคำถามที่ไม่ต้องการคำตอบเพราะทราบคำตอบดีอยู่แล้ว ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ความจริงใจเป็นอย่างไรเป็นเรื่องไม่ต้องอธิบายและไม่เป็นปัญหา เพราะทราบกันอยู่แล้วและมีกันทั่วทุกคน ปัญหาอยู่ตรงที่ว่า ความจริงใจนั้น เรามักมีกันไม่ตลอด ไม่ช้าไม่นาน ก็หลงลืมละทิ้งกันเสียแล้ว เป็นเหตุให้เกิดปัญหาได้มากมาย เนื่องมาจากความระแวงสงสัย
เข้าใจผิดกันในวงงานทั้งปวง จึงต้องสอนกันให้ติดตามรักษาความจริงใจ และให้ถือเป็นวินัยในชีวิต

(๒๒ มิถุนายน ๒๕๒๑ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ)

พระบรมราชาโหวทดังกล่าว ข้างต้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงใช้คำถามที่ไม่ต้องการคำตอบเพราะทราบคำตอบดีอยู่แล้ว ทรงใช้ คำถามลักษณะนี้ เพื่อกระตุ้นและเร้าใจให้ผู้สำเร็จการศึกษาได้ตระหนักถึงหน้าที่และความสำคัญ

จากการศึกษาการใช้ คำถามที่ไม่ต้องการคำตอบ แต่มีคำตอบของผู้เขียนตามมา และคำถามที่ไม่ต้องการคำตอบเพราะทราบคำตอบดีอยู่แล้ว ในพระบรมราชาโหวทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระองค์ทรงใช้ คำถามเชิงวาทศิลป์ เพื่อเน้นให้พระบรมราชาโหวท มีน้ำหนักดึงดูดความสนใจและให้ข้อคิดแก่ผู้สำเร็จการศึกษา นอกจากนี้ยัง เป็นการเตือนให้ผู้สำเร็จการศึกษา ได้ปฏิบัติตนได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

๕.๒.๒ คำถามแบบรวดเร็วและต่อเนื่องกันเป็นชุด

การตั้งคำถามแบบรวดเร็วและต่อเนื่องกันเป็นชุด เป็นการถามคำถามต่อเนื่องกันหลายๆ คำถาม คำถามเชิงวาทศิลป์ลักษณะนี้ จะมีแต่คำถามไม่มีคำตอบตามมา เนื่องจากเป็นคำถามที่ทราบกันดีอยู่แล้ว ดังตัวอย่างต่อไปนี้

การงานที่เข้าไปทำนั้น เป็นงานที่มีโครงการดำเนินต่อเนื่องกันมาแล้ว ตัวท่านเป็นผู้ที่จะเข้าไปร่วมเสริมกำลังงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น จำเป็นต้องศึกษางานที่จะทำให้ทราบโดยตลอดก่อนว่ามีวัตถุประสงค์และโครงการเป็นอย่างไร มีระเบียบวิธีการปฏิบัติไว้อย่างไร ด้วยเหตุผลอะไร เมื่อศึกษาพื้นฐานของงานให้เห็นถ่องแท้แล้ว ท่านก็ต้องทราบได้อย่างถูกต้องแน่นอนว่าควรที่จะเสริมกำลังงาน ณ จุดใด โดยวิธีใด ทำให้สามารถเข้าใจวิชาความรู้ พร้อมทั้งความคิดสติปัญญาได้เต็มภาคภูมิ

(๑๓ กรกฎาคม ๒๕๑๕ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

พระบรมราชาโชวาทข้างต้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงใช้คำถามแบบต่อเนื่องกัน ได้แก่ มีวัตถุประสงค์และโครงการเป็นอย่างไร มีระเบียบวิธีการปฏิบัติไว้อย่างไร ด้วยเหตุผลอะไร และท่านก็ต้องทราบได้อย่างถูกต้องแน่นอนว่าควรที่จะเสริมกำลังงาน ณ จุดใด โดยวิธีใด การใช้คำถามเชิงวาทศิลป์ลักษณะนี้เพื่อเป็นการเน้นให้พระบรมราชาโชวาทมีน้ำหนักและดึงดูดความสนใจอย่างมากเพราะมีคำถามต่อเนื่องกันเป็นชุด เมื่อได้ ฟังหรือได้อ่านจะทำให้ ผู้รับสาร ตอบคำถามเหล่านั้นตามไปด้วย

ปัจจุบันนี้เป็นสมัยเร่งพัฒนา จึงบังเกิดสิ่งต่างๆ ใหม่ๆ ขึ้นมากมายเป็นผลติดตามในฐานที่ท่านทั้งหลายเป็นผู้ทรงภูมิปัญญา และส่วนใหญ่จะได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการนั้นด้วยแน่นอน อยากให้พิจารณาบรรดาผลงานที่ได้ลงทุนไปลงแรงไปแล้วว่าค่า เป็นประโยชน์ตรงกับความสำเร็จเพียงใด ช่วยที่บ้านเมืองเจริญขึ้นและมีความสุขมั่นคงขึ้นเพียงใด เชื่อว่าจะได้พบผลได้ที่ไม่พึงประสงค์อยู่ไม่น้อย แสดงว่าการทำงานของเรายังมีคุณภาพไม่สมบูรณ์ ซึ่งจำเป็นต้องปรับปรุง

(๑๙ กรกฎาคม ๒๕๑๖ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์)

พระบรมราชาโชวาทข้างต้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงใช้คำถามต่อเนื่องกันเป็นชุด ได้แก่ อยากให้พิจารณาบรรดาผลงานที่ได้ลงทุน ลงแรงไปแล้วว่าค่า เป็นประโยชน์ตรงกับความสำเร็จเพียงใด ช่วยที่บ้านเมืองเจริญขึ้นและมีความสุขมั่นคงขึ้นเพียงใด การใช้คำถาม

เชิงวาทศิลป์ดังกล่าวเพื่อให้ผู้สำเร็จการศึกษาได้พิจารณาถึงการทำงานให้เกิดประโยชน์ในด้านต่างๆ ทั้งนี้การใช้คำถามลักษณะนี้เพื่อเป็นการเน้นข้อความให้มีน้ำหนักมากขึ้น

การทำงานนั้น กล่าวอย่างสั้นและตรงที่สุด คือการปฏิบัติภาระหน้าที่ที่มีอยู่ให้ลุล่วง และสำเร็จผลอันพึงประสงค์ มีหลักการสำคัญในทางปฏิบัติว่า เบื้องต้นให้พิจารณาทำความเข้าใจในงานด้วยเหตุผล ให้กระจ่างแจ่มแจ้งก่อน เช่น มีวัตถุประสงค์แท้จริงอย่างไร มีแบบแผนวิธีการที่จะทำอย่างไร แล้วมุ่งปฏิบัติไปตามจุดมุ่งหมายนั้นให้เที่ยงตรงเป็นกำลังต่อไป หากรู้สึกว่ายุติหรืออุปสรรคหรือปัญหาอันใดเข้า ก็ให้พิจารณาว่า เป็นปัญหาจริงหรือไม่ จะต้องแก้ไขปรับปรุงหรือไม่ และเมื่อปรับปรุงแล้ว จะช่วยให้งานดีขึ้นแน่นอนหรือไม่ เมื่อแน่ชัดว่าต้องแก้ไขจริงแล้ว ก็ไม่จำเป็นเลยที่จะต้องแก้ไขปรับปรุง เพราะมีตัวอย่างปรากฏอยู่บ่อยๆ ว่า การที่มุ่งจะปรับปรุงพัฒนางานอยู่ตลอดเวลา นั้น ทำให้ไม่เป็นอันได้ลงมือปฏิบัติกลับทำให้งานติดขัดและหยุดชะงัก เสียประโยชน์ที่ควรจะได้ไปเปล่าๆ โดยใช้เหตุ

(๒๗ สิงหาคม ๒๕๑๖ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์)

พระบรมราชาบาทข้านั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงใช้คำถามต่อเนื่องกันเป็นชุด ได้แก่ มีวัตถุประสงค์แท้จริงอย่างไร มีแบบแผนวิธีการที่จะทำอย่างไร และ เป็นปัญหาจริงหรือไม่ จะต้องแก้ไขปรับปรุงหรือไม่ และเมื่อปรับปรุงแล้ว จะช่วยให้งานดีขึ้นแน่นอนหรือไม่ การใช้คำถามเชิงวาทศิลป์ลักษณะนี้จะทำให้ผู้อ่านผู้ฟังได้ตระหนักถึงคำถาม และเกิดคำตอบขึ้นมาในใจ

สิ่งที่มหาวิทยาลัยสมควรและจำเป็นจะต้องทำเพื่อให้นักศึกษานั้น คือสร้างความรู้พื้นฐานทางวิชาการให้นักศึกษาอย่างแน่นแฟ้นและเพียงพอ ซึ่งหมายความว่าต้องให้ทุกคนเรียนรู้กลไกของแต่ละวิชาให้ทั่วถึงและแจ่มแจ้ง เริ่มต้นตั้งแต่วิชาการนั้นๆ เกิดขึ้นมาอย่างไร ในปัจจุบันมีลักษณะอย่างไร มีความสำคัญ มีความต้องการใช้ในการใดเพียงใด แม้ในอนาคตจะมีแนวโน้มไปทางใด ก็ควรคาดคะเนได้ ทั้งนี้เพื่อจัก ได้สามารถนำไปใช้ให้ถูกต้องกับงานกับปัญหาสถานการณ์และความจำเป็น ซึ่งจะต้องประสบในเวลาปฏิบัติงาน หากไม่เรียนรู้ลักษณะและกลไกของวิชาการโดยตลอดอย่างคล่องแคล่วเจนจัดแล้ว ก็ยากนักที่จะใช้วิชาการปฏิบัติงานให้ได้ผลอย่างพอเพียงได้

(๒ ตุลาคม ๒๕๑๘ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์)

พระบรมราชาบาทข้านั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงใช้คำถามต่อเนื่องกัน ได้แก่ เริ่มต้นตั้งแต่วิชาการนั้นๆ เกิดขึ้นมาอย่างไร ในปัจจุบันมีลักษณะอย่างไร มีความสำคัญ

มีความต้องการใช้ในการใดเพียงใด แม้ในอนาคตจะมีแนวโน้มไปทางใด พระองค์ทรงใช้คำถามเชิง วาทศิลป์ลักษณะนี้เพื่อให้ผู้สำเร็จการศึกษาตระหนักถึงความสำคัญของวิชาความรู้และนำไปใช้ในการ ปฏิบัติงานให้เกิดผลสำเร็จ เมื่อได้อ่านหรือฟังคำถามลักษณะนี้ ก็ทำให้คิดคำตอบไว้ภายในใจ จะเห็นว่าคำถามลักษณะนี้มีความต่อเนื่องกันเป็นชุดเพื่อเป็นการเร้าให้เกิดความน่าสนใจ

จะทำการสิ่งใด ควรต้องศึกษาให้ทั่วถึงเสียก่อน ด้วยเหตุผล ด้วยความรอบคอบ ละเอียดสุขุม จึงจะทราบแจ้งว่า งานนั้นคืออะไร มีขอบเขตเพียงไหน มีวัตถุประสงค์อะไร เพื่อประโยชน์สิ่งใด และควรจะทำได้อย่างไรให้สำเร็จผลเลิศได้

(๒๒ มิถุนายน ๒๕๑๙ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ)

พระบรมราชาโชวาทข้างต้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงใช้คำถามแบบรวดเร็ว ต่อเนื่องกันเป็นชุด ได้แก่ งานนั้นคืออะไร มีขอบเขตเพียงไหน มีวัตถุประสงค์อะไร เพื่อประโยชน์ สิ่งใด และควรจะทำอย่างไรให้สำเร็จผลเลิศได้ การใช้คำถามเชิงวาทศิลป์ลักษณะนี้เพื่อต้องการให้ ผู้ที่ได้ฟังหรือได้อ่านพระบรมราชาโชวาท ได้ตอบคำถามที่พระองค์ทรงตั้งและได้พิจารณาถึงสิ่งที่ จะทำ และผลที่จะได้รับ จะเห็นว่าคำถามแบบเป็นชุดนี้ทำให้พระบรมราชาโชวาทมีความน่าสนใจเป็น อย่างมาก

จากการศึกษาการใช้คำถามเชิงวาทศิลป์แบบ รวดเร็วและต่อเนื่องกันเป็นชุด ในพระ บรมราชาโชวาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระองค์ทรงใช้ คำถามลักษณะนี้ เพื่อให้ผู้สำเร็จ การศึกษาได้คิด พิจารณา และหาคำตอบ ในขณะที่ฟังหรืออ่านพระบรมราชาโชวาท และนำข้อคิดไป ปฏิบัติได้อย่างถูกต้องเหมาะสมต่อไป

๕.๒.๓ คำถามใช้ถามผู้อื่นหรือคำถามถามตนเอง

การตั้งคำถามที่ใช้ถามผู้อื่นหรือถามตนเอง เป็นคำถามที่ตอบไม่ได้ง่ายนัก อาจจะต้อง ใช้เวลาในการตอบคำถามนั้นๆ คำถามเชิงวาทศิลป์ลักษณะนี้เป็นการสร้างน้ำหนักให้พระบรม ราโชวาทมีความน่าสนใจ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ข้าพเจ้าได้ยินเสียงกล่าววิจารณ์ถึงครูอยู่บ่อยๆ ว่า ในปัจจุบันนี้มีสถาบันฝ่าย ครูเสื่อม ลงไป คำกล่าวนั้นอ้างด้วยว่าเป็นเพราะผู้ที่เข้าเล่าเรียนทางครูส่วนมากที่เดียว เป็นผู้ที่ดีอยู่ ด้วยกำลังปัญญา และกำลังทางอื่นๆ ไม่สามารถหรือไม่มีโอกาสจะเรียนวิชาทางอื่นได้แล้ว บ้านเมืองของเราจึงมีแต่ครูที่มีคุณภาพไม่ถึงขนาด ทั้งทางด้านความรู้ ทางด้านกา ารทำงาน

และทางด้านความประพฤติ ทำให้การศึกษาของเด็กเลวลงทุกที ข้อวิจารณ์นี้จะเป็นความจริงหรือไม่ มีใช่เรื่องสำคัญที่ท่านหรือผู้ใดต้องโต้แย้ง สิ่งสำคัญอยู่ที่ว่าผู้ที่เป็นครูและเป็นผู้บริหารการศึกษาทุกฝ่ายทุกคน จะต้องพิสูจน์ให้เห็นว่า สถาบันครูมิได้เป็นเช่นนั้น น ท่านจะต้องทำให้ใจให้เข้มแข็ง ต้องมั่นคงในอุดมคติ ต้องรวบรวมกำลังกาย กำลังความคิดและสติปัญญา ต่อสู้ฟันฝ่าอุปสรรคต่างๆ

(๑๑ ธันวาคม ๒๕๑๓ วิทยาลัยวิชาการศึกษา)

พระบรมราชาธิราชที่สามต้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงตั้งถามถึงคำกล่าววิจารณ์ว่าคุณภาพของความเป็นครูเริ่มลดลงซึ่งเป็นผลทำให้ การศึกษาของเด็กลดลงไปด้วย โดยพระองค์ตรัสว่า ข้อวิจารณ์นี้จะเป็นความจริงหรือไม่ มีใช่เรื่องสำคัญที่ท่านหรือผู้ใดต้องโต้แย้ง คำถามเชิงวาทศิลป์ลักษณะนี้ทำให้ผู้สำเร็จการศึกษาได้ใช้เวลาคิดใคร่ครวญหาคำตอบ อีกทั้งยังเป็นการเน้นข้อความให้มี น้ำหนักและสื่ออารมณ์อย่างชัดเจน หลังจากทรงตั้งคำถามแล้ว พระองค์ได้พระราชทานข้อคิดตามมาก็ด้วย

การทำลายเพื่อสร้างสิ่งใหม่ขึ้นนั้น เป็นวิธีการสร้างสรรค์ของผู้มีปัญญา ทฤษฎีนี้ให้นำมาศึกษาวิจัยกันว่าควรจะได้รับไว้ได้เพียงใดหรือไม่ เพราะการล้มล้างเพื่อสร้างขึ้น ใหม่ขึ้น อาจทำให้สิ่งที่มีอยู่แล้วต้องทำลายไปด้วย และทำให้ความเจริญต่างๆ ต้องหยุดชะงักลง การสร้างสรรค์ควรจะทำได้ด้วยวิธีการที่แยบคายกว่านั้น โดยร่วมกันคิดแก้ไขปรับปรุงสิ่งที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้น และสร้างสิ่งที่ยังขาดอยู่ให้สมบูรณ์ขึ้นมา

(๑๔ สิงหาคม ๒๕๑๕ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์)

พระบรมราชาธิราชที่สามต้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงกล่าว ถึงการทำลายเพื่อสร้างสิ่งใหม่ขึ้นนั้น เป็นวิธีการสร้างสรรค์ของผู้มีปัญญา ทฤษฎีนี้ให้นำมาศึกษาวิจัยกันว่าควรจะได้รับไว้ได้เพียงใดหรือไม่ พระองค์ทรงตอบคำถามโดยทรงชี้แนะแนวทางว่า การทำลาย สิ่งที่มีอยู่แล้วนั้น ทำให้ความเจริญต้องหยุดชะงัก การสร้างสรรค์ควรจะทำโดยแก้ไขปรับปรุงสิ่งที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้น และสร้างสิ่งที่ยังขาดให้สมบูรณ์ขึ้นมา การใช้คำถามเชิงวาทศิลป์ในลักษณะนี้ คำถามและคำตอบเป็นเหตุเป็นผลกัน และทำให้คิดหาคำตอบตามมาด้วย

บัณฑิตทั้ง ปวงที่ได้ผ่านการศึกษาระดับอุดมศึกษามาแล้ว ถือได้ว่าเป็นผู้มีความรู้ ความคิดอันกว้างขวางก้าวหน้า เป็นที่หวังได้ว่าจะเป็นที่กำลังและสติปัญญาของชาติ จะเป็นผู้แก้ไขปัญหายุ่งยากขัดข้องต่างๆ ที่มีอยู่ขณะนี้ให้คลี่คลายไป พร้อมกับสร้างเสริมความเจริญมั่นคงให้แก่งานของประเทศทุกๆ ด้าน

ความหวังทั้งนี้จะเป็นความจริงได้หรือไม่เพียงใด ขึ้นอยู่กับตัวท่าน เพราะความรู้ ความคิดอันกว้างขวางนั้น หากมิได้ใช้โดยถูกต้องเหมาะสมแล้ว ก็ให้ผลดีไม่มากนัก หรือ อาจจะทำให้เกิดผลเสียหายก็เป็นได้

(๒๐ ธันวาคม ๒๕๑๕ มหาวิทยาลัยขอนแก่น)

พระบรมราชาบาทข้างต้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงกล่าวถึงบัณฑิตที่สำเร็จ การศึกษาว่าเป็นผู้มีความรู้ เป็นที่หวังว่าจะเป็นกำลังสำคัญในการแก้ไขปัญหาต่างๆ และพัฒนา ประเทศ โดยทรงตั้งคำถามว่า ความหวัง จะเป็นความจริงได้หรือไม่เพียงใด ขึ้นอยู่กับท่าน การให้ คำถามเชิงวาทศิลป์ บัณฑิตขณะนี้ พระองค์ไม่ได้ต้องการคำตอบในขณะนั้น แต่ต้องการให้บัณฑิตได้ ตระหนักและสามารถนำวิชาความรู้ที่ไปใช้ได้ถูกต้องเหมาะสม

บัณฑิตของมหาวิทยาลัยศิลปากรนี้ กล่าวโดยส่วนรวม เป็นผู้ทีเล่าเรียนฝึกหัดมา ทางด้านการใช้ปัญญาความคิดเป็นสำคัญ หมายความว่า จะได้ เป็นหัวแรงของประเทศ ในทางสติปัญญาในเวลาต่อไป ก็ การใช้ความคิดนั้น กล่าวสั้นได้ว่ามีอยู่สองแบบ แบบหนึ่ง คิดง่ายๆ เหมือนๆ ตามที่ตัวนึกพอใจ อีกแบบหนึ่งคิดอย่างรอบคอบ ดูเรื่องใดก็ดูหลายแง่ หลายมุมจนทั่ว คำนึงถึงเหตุและผลเป็นใหญ่ ว่าควรคิดควรทำหรือไม่ ทำแล้วจะสำเร็จได้ผล ที่พึงประสงค์หรือไม่ จะเป็นแก่นสารที่ผู้อื่นจะรับเอาได้ด้วยหรือไม่ ความคิดอย่างแรกทำได้ ไม่ยาก แต่มักพาตัวให้พุ่งเพื่องไปต่างๆ โดยไร้ประโยชน์ เพราะการที่คิดนั้น จะนำมาปฏิบัติ ให้เป็นประโยชน์แก่ผู้ใดมิได้เป็นอันล้มเหลว ผิดหวัง เสียแรงคิดเปล่าๆ ทั้งยังทำลาย อนาคต ของตนด้วย ส่วนความคิดอย่างหลัง ทำได้ด้วยความยาก เพราะต้องคิดทบทวนซ้ำแล้วซ้ำเล่า ให้ แน่นนอนก่อนกระทำ แต่ผลที่ได้รับนั้น เป็นแก่นสารและเป็นประโยชน์ที่แน่นอนยั่งยืน ข้าพเจ้า จึงใคร่ขอให้นักบัณฑิตทั้งหลายผู้ที่ปฏิบัติงานของส่วนรวมทางด้านศิลปะก็ดี ด้านวิชา หนังสือก็ดี ด้านการส่งสอนก็ดี ได้พิจารณาให้ถ่องแท้ว่า ตัวท่านควรใช้ความคิดแบบไหนจึง จะควร

(๑๗ กันยายน ๒๕๑๖ มหาวิทยาลัยศิลปากร)

พระบรมราชาบาทข้างต้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงกล่าวถึงบัณฑิตของ มหาวิทยาลัยศิลปากร เป็นผู้ทีเล่าเรียนมาทางด้านการใช้ปัญญาความคิด การใช้ความคิดนั้นทรง แบ่งเป็นสองแบบ คือ แบบหนึ่งคิดง่ายๆ เหมือนๆ ตามที่ตัวนึกพอใจ อีกแบบหนึ่งคิดอย่างรอบคอบ ดูเรื่องใดก็ดูหลายแง่หลายมุมจนทั่ว คำนึงถึงเหตุและผลเป็นใหญ่ว่าควรคิดควรทำหรือไม่ ทำแล้ว จะสำเร็จได้ผลที่พึงประสงค์หรือไม่ จะเป็นแก่นสารที่ผู้อื่นจะรับเอาได้ด้วยหรือไม่ การใช้คำถามเชิง

วาทศิลป์ลักษณะนี้เพื่อต้องการเน้นข้อความที่เป็นคำถามให้มีน้ำหนัก และในตอนท้ายพระองค์ได้ตั้งคำถามแก่บัณฑิตว่า ข้าพเจ้าจึงใคร่ขอให้บัณฑิตทั้งหลายผู้ที่ปฏิบัติงานของส่วนรวมทางด้านศิลปะก็ดี ด้านวิชาหนังสือก็ดี ด้านการสั่งสอนก็ดี ได้พิจารณาให้ถ่องแท่ว่า บัณฑิตควรใช้ความคิดแบบไหนจึงจะควร เมื่อบัณฑิตได้อ่านหรือฟังพระบรมราโชวาทนี้แล้ว ก็คงจะคิดตอบอยู่ในใจว่าจะใช้ความคิดแบบใดจึงจะทำให้เกิดประโยชน์มากที่สุด และจะเห็นว่าพระองค์ทรงยกตัวอย่างความคิดทั้งสองแบบไว้อย่างชัดเจน

ประเทศชาตินั้นต้องการนักปฏิบัติยิ่งกว่าคนที่มีวิชาเปล่าๆ ท่านทั้งหลายเล่าฝึกหัดเป็นนักปฏิบัติมาแล้วมากน้อยเพียงใด ถ้าพิจารณาเห็นว่ายังบกพร่องอยู่ ก็เร่งฝึกปฏิบัติให้หนักแน่นเสียแต่บัดนี้ เพราะความสำเร็จความเจริญมั่นคงของตนเอง ของการงาน และของชาติ อยู่ที่ความสามารถในการปฏิบัติเป็นสำคัญยิ่งกว่าสิ่งอื่น

(๒๒ มิถุนายน ๒๕๒๐ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ)

พระบรมราโชวาทข้างต้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงกล่าว ว่า ประเทศชาติต้องการนักปฏิบัติมากกว่าคนที่มีวิชาเปล่า โดยทรงตั้งคำถามแก่ผู้สำเร็จการศึกษาว่าท่านทั้งหลายเล่าฝึกหัดเป็นนักปฏิบัติมาแล้วมากน้อยเพียงไร พระองค์ทรงตั้งคำถามเพื่อต้องการให้ผู้สำเร็จการศึกษาได้พิจารณาสำรวจดูว่าขาดตกบกพร่องด้านใดไปบ้าง คำถามลักษณะนี้เป็นคำถามที่ไม่ได้ต้องการคำตอบ หากแต่เป็นคำถามเพื่อให้นำกลับไปคิดค้นหาคำตอบต่อไป

จากการศึกษาการใช้คำถามเชิงวาทศิลป์ที่มีลักษณะคำถามใช้ถามผู้อื่นหรือคำถามถามตนเองในพระบรมราโชวาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พบว่าพระองค์ทรงมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการสื่อความหมายให้ ผู้อ่านและผู้ฟังเกิดความคล้อยตาม และสามารถหาคำตอบภายในใจได้ คำถามเชิงวาทศิลป์ลักษณะนี้จะเป็นคำถามที่ตอบยากและเป็นหน้าที่ของผู้ฟังและผู้อ่านต้องนำกลับไปคิดทบทวนอย่างละเอียด

สาเหตุที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงใช้ภาพพจน์แบบคำถามเชิงวาทศิลป์เป็นจำนวนมากนั้น เนื่องมาจากพระองค์ต้องการให้ผู้สำเร็จการศึกษาได้คิดใคร่ครวญเกี่ยวกับเรื่องการปฏิบัติตนในการทำงาน คุณธรรม ประจําใจ หน้าที่ในการทำงาน การพัฒนาและสร้างความเจริญรุ่งเรืองแก่ประเทศชาติ พระองค์จึงใช้คำถามเชิงวาทศิลป์ช่วยกระตุ้นความคิดให้หาคำตอบด้วยตนเองและนำไปปฏิบัติในทางที่ถูกต้องเหมาะสมต่อไป

๕.๓ สัญลักษณ์

กุหลาบ มัลลิกะมาส อธิบายความหมายของ "สัญลักษณ์" ไว้ดังนี้

สัญลักษณ์หรือสิ่งแทน (symbol) ในความหมายกว้างที่สุด หมายถึงสิ่งหนึ่งใช้แทนอีกสิ่งหนึ่ง สัญลักษณ์อาจเป็นคำๆ เดียว เป็นข้อความ เป็นเรื่องเฉพาะตอน หรืออาจเป็นเรื่องทั้งเรื่องก็ได้ และสัญลักษณ์ในลักษณะของภาพพจน์นั้น อาจเป็นการเปรียบเทียบ (metaphor) ด้วยก็ได้ หรือและอาจเป็นภาพพจน์แบบอื่นอีกก็ได้ด้วย สุดแต่วิธีการนำมาใช้^{๕๒}

ชুমสาย สุวรรณชมภู อธิบายความหมายของสัญลักษณ์ ไว้ดังนี้

สัญลักษณ์ (symbol) คือการเปรียบเทียบที่เรียกสิ่งหนึ่งสิ่งใดโดยใช้คำอื่นแทน คำที่ใช้เรียกนั้นเกิดจากการเปรียบเทียบและตีความซึ่งใช้กันมานานจนเป็นที่เข้าใจกันโดยทั่วไป^{๕๓}

การใช้ภาพพจน์แบบสัญลักษณ์ อาจเป็นการใช้คำแทนสิ่งใดสิ่งหนึ่งและคำดังกล่าวเป็นคำที่ยอมรับของคนทั่วไป จากการศึกษาพระบรมราชาโฆวาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พบการใช้สัญลักษณ์ไม่มากนัก ดังตัวอย่างต่อไปนี้

บ้านเมืองของเราเวลานี้ คนดีมีวิชาสูงๆ ก็มีอยู่มาก แต่เหตุไฉนเรายังรู้สึกที่เราทำอะไร ล้มเหลวกันอยู่มาก จะเป็นด้วยคนดีมีวิชาพากันเก็บซ่อน **อาวุธ** ของตัวเสียหมดหรืออย่างไร ประเด็นที่สอง ทำอย่างไรจึงจะใช้วิชาการอย่างมีประสิทธิภาพได้ คนที่จะใช้วิชาได้ดีนั้น ประการแรก จะต้องรู้วิชานั้น อย่างแจ่มแจ้งชัดเจนและทั่วถึง ทั้งในหลักใหญ่ ทั้งในรายละเอียด ทั้งในส่วนที่เป็นเหตุทั้งในส่วนที่เป็นผล

(๓๑ ตุลาคม ๒๕๒๔ มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์)

พระบรมราชาโฆวาทข้างต้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงใช้สัญลักษณ์ "อาวุธ" แทนวิชาความรู้ พระองค์ทรงคาดหวังว่าผู้ที่สำเร็จการศึกษาเป็นผู้มีวิชาความรู้และจะเป็นกำลังสำคัญ

^{๕๒} กุหลาบ มัลลิกะมาส, **วรรณคดีวิจารณ์**, ๑๒๘.

^{๕๓} ชุมสาย สุวรรณชมภู, "ความรู้เกี่ยวกับโวหารภาพพจน์," ใน **ภาษากับการสื่อสาร**, ๕๔.

ในการนำวิชาความรู้ด้านต่างๆ ไปพัฒนาประเทศให้มีความเจริญรุ่งเรือง นอกจากนี้พระองค์ ทรงกล่าวถึงการที่ใช้จะวิชาความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น จะต้องรู้วิชาอย่างลึกซึ้งชัดเจน

จากการศึกษาพระบรมราชาโวาทพระ บาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ผู้เขียน วิทยานิพนธ์พบการใช้ภาพพจน์แบบสัญลักษณ์เพียงแห่งเดียว และสัญลักษณ์ที่พบก็เป็นสัญลักษณ์แทนวิชาความรู้ เนื่องจากพระบรมราชาโวาทนั้นเป็นพระบรมราชาโวาทที่พระราชทานแก่ผู้สำเร็จการศึกษาพระบรมราชาโวาทจึงมีเนื้อหาในด้านวิชาความรู้

๕.๔ อุปลักษณ์

มีผู้อธิบายความหมายภาพพจน์แบบอุปลักษณ์ไว้ดังนี้

พจนานุกรมศัพท์วรรณกรรม : ภาพพจน์ โวหาร และกลการประพันธ์ กล่าวถึงความหมายของ “อุปลักษณ์” ไว้ดังนี้

อุปลักษณ์ คือ ภาพพจน์ (figure of speech) ที่นำเอาสิ่งที่ต่างกัน ๒ สิ่งหรือมากกว่า แต่มีคุณสมบัติบางประการร่วมกันมาเปรียบเทียบกัน โดยเปรียบเทียบว่าสิ่งหนึ่งเป็นอีกสิ่งหนึ่งโดยตรง เช่น “เขาเป็นสิงห์ทะเลทราย” หรือ “เธอเป็นแก้วตาและดวงใจของพ่อแม่”^{๕๔}

วินิตา ดิถียนต์ อธิบายความหมายของอุปลักษณ์ไว้ว่า

Metaphor หรืออุปลักษณ์ หมายถึงการเปรียบเทียบของสองสิ่งที่ไม่ใช่ธรรมชาติแล้ว แตกต่างกัน แต่นำมาเปรียบเหมือนกับว่าเป็นสิ่งเดียวกันหรือเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน โดยใช้คำว่า “เป็น” หรือ “คือ” เป็นตัวเชื่อม เช่น เธอคือดอกฟ้า^{๕๕}

ชুমสาย สุวรรณชมภู อธิบายความหมายของอุปลักษณ์ไว้ดังนี้

อุปลักษณ์ คือ การเปรียบเทียบด้วยการกล่าวสิ่งหนึ่ง เป็นอีกสิ่งหนึ่ง โดยใช้คำแสดงการเปรียบเทียบว่า “เป็น” หรือ “คือ” ความหมายจึงลึกซึ้งกว่าอุปมา เช่น ลูกคือดวงตา ดวงใจของพ่อแม่ เป็นต้น^{๕๖}

^{๕๔} ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมศัพท์วรรณกรรม : ภาพพจน์ โวหาร และกลการประพันธ์ฉบับราชบัณฑิตยสถาน, ๑๓๘.

^{๕๕} วินิตา ดิถียนต์, เอกสารคำสอนวิชา ๔๑๑ ๒๒๕ วรรณคดีวิจารณ์, ๑๐๔-๑๐๕.

จากคำนิยามข้างต้น สามารถสรุปความหมายของอุปลักษณ์ได้ว่า อุปลักษณ์ หมายถึง การเปรียบเทียบสิ่งหนึ่งเป็นอีกสิ่งหนึ่ง การเปรียบเทียบนี้ให้ความหมายลึกซึ้งกว่าอุปมา และมีคำช่วยเปรียบเทียบว่า “เป็น” หรือ “คือ” ผลการศึกษาพระบรมราชาโฆวาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภาพพจน์แบบอุปลักษณ์ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตารางที่ ๒ แสดง การใช้ภาพพจน์แบบอุปลักษณ์ในพระบรมราชาโฆวาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ส่วนที่ต้องการเปรียบเทียบ	คำช่วยเปรียบเทียบ	ส่วนที่นำมาเปรียบเทียบ	ข้อความ
สุจริต	คือ	เกราะบัง สาดรพ้อง	ความซื่อสัตย์สุจริตจะเป็นเสมือนหนึ่งเกราะคุ้มภัยแก่ท่านตลอดไป ดังพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวที่ว่า “ <u>สุจริตคือเกราะบัง สาดรพ้อง</u> ” ๒๓ พฤษภาคม ๒๔๙๖ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ความรู้	เป็น	แสงสว่างนำเราไปสู่ความเจริญ	ความรู้กับดวงประทีปเปรียบเทียบกันได้หลายทาง ดวงประทีปเป็นไฟที่ส่องแสงเพื่อนำทางไป ถ้าใช้ไฟนี้ส่องทางที่ถูกต้อง ก็จะไปถึงจุดหมายปลายทางได้โดยสะดวกเรียบร้อย แต่ถ้าไม่ระวังไฟนั้นอาจเผาผลาญให้บ้านช่องพินาศลงได้ <u>ความรู้เป็นแสงสว่างนำเราไปสู่ความเจริญ</u> ถ้าไม่ระมัดระวังในการใช้ความรู้ ก็จะเป็นอันตรายเช่นเดียวกัน จะทำลายเผาผลาญบ้านเมืองให้ล่มจมได้ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๐๕ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

^{๕๖} ชุมสาย สุวรรณชมภู, “ความรู้เกี่ยวกับโวหารและภาพพจน์,” ใน ภาษากับการสื่อสาร, ๕๓.

จากพระบรมราชาโฆวาทที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานแก่ผู้สำเร็จการศึกษาเมื่อวันที่ ๒๓ พฤษภาคม ๒๕๖๖ พระองค์ทรงใช้ภาพพจน์แบบอุปลักษณ์ “สุจริตคือเกราะบัง साตรพ้อง” โดยเป็นการเปรียบเทียบความสุจริตจะเป็นเกราะป้องกันอันตรายต่างๆ

นอกจากนี้ในพระบรมราชาโฆวาทที่พระราชทานให้แก่ผู้สำเร็จการศึกษาเมื่อ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๐๕ จากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงใช้ความเปรียบแบบอุปลักษณ์คือ “ความรู้เป็นแสงสว่างนำเราไปสู่ความเจริญ ” พระองค์ทรงเห็นความสำคัญของการศึกษาหาความรู้จึงทรงเปรียบเทียบความรู้เป็นแสงสว่าง เพราะแสงสว่างจะนำทางไปสู่ความเจริญ แต่ถ้าไม่ระมัดระวังในการใช้ความรู้ก็อาจเป็นอันตรายทำลายบ้านเมืองได้เช่นกัน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงใช้คำช่วยเปรียบ “คือ” กับ “เป็น” การใช้ภาพพจน์แบบอุปลักษณ์เป็นการเปรียบเทียบสิ่งหนึ่งเป็นอีกสิ่งหนึ่ง เพื่อให้เกิดความหมายลึกซึ้ง ทำให้ผู้อ่านเห็นภาพได้อย่างชัดเจน

การศึกษาคำใช้ภาพพจน์ในพระบรมราชาโฆวาท พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จะช่วยให้ผู้อ่านเกิดจินตภาพแจ่มชัดขึ้น นอกจากนี้ยังแสดงให้เห็นว่า การที่พระองค์ทรงเลือกสรรถ้อยคำในรูปแบบต่างๆ ทำให้พระบรมราชาโฆวาทน่าอ่านมากกว่าการใช้ถ้อยคำธรรมดา และนำข้อคิดที่ได้ไปปฏิบัติได้อีกด้วย

๖. การเชื่อมโยงความ

การศึกษาภาษาระดับข้อความ (discourse) เป็นการศึกษาภาษาในระดับที่สูงกว่าประโยค กล่าวคือศึกษาการเรียบเรียงข้อความที่ต่อเนื่องกัน ซึ่งเกิดจากการเชื่อมโยงความ (cohesion) การศึกษาเรื่องการเชื่อมโยงความจะช่วยให้เข้าใจลีลาและกลวิธีการเขียนในพระบรมราชาโฆวาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ดียิ่งขึ้น เรื่องการเชื่อมโยงความนี้มีผู้ศึกษาไว้ดังนี้

สมทรง บุรุษพัฒน์ อธิบาย discourse ไว้ดังนี้

discourse หมายถึง วาทะซึ่งเป็นการพูดระหว่างคนสองคนขึ้นไป (dialogue discourse) เช่น การสนทนา (conversation) บทละคร (drama) และวาทะซึ่งเป็นการพูดของคนคนเดียว (monologue discourse) เช่น เรื่องเล่า (narrative) คำอธิบาย (expository)

วจนะมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันและมีการเชื่อมโยงของข้อความซึ่งเป็นส่วนประกอบของวจนะ^{๔๗}

นอกจากนี้ สมทรง บุรุษพัฒน์ ยังได้อธิบายถึงการเชื่อมโยงความ (cohesion) ไว้ว่า

การเชื่อมโยงความหรือวจนะสัมพันธ์เป็นลักษณะสำคัญของวจนะที่ทำให้ข้อความในวจนะเดียวกันมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน การเชื่อมโยงความจะเกิดขึ้นเมื่อข้อความตอนใดตอนหนึ่งต้องอ้างอิงข้อความอื่น จึงจะเกิดความเข้าใจในข้อความนั้น...

การเชื่อมโยงความอาจจะเป็นการเชื่อมโยงความในระหว่างประโยค ระหว่างย่อหน้า หรือระหว่างส่วนต่างๆ ของวจนะ (section) การเชื่อมโยงความจำแนกออกได้หลายแบบด้วยกันดังที่จะกล่าวต่อไปนี้

๑. การเชื่อมโยงความด้วยโครงสร้างวจนะ
๒. การเชื่อมโยงความที่เป็นแก่น
๓. การเชื่อมโยงความประเภทอ้างอิง
๔. การเชื่อมโยงความโดยการแทนที่และการละข้อความ
๕. การเชื่อมโยงความโดยใช้การเชื่อมต่อข้อความ
๖. การเชื่อมโยงความโดยใช้ศัพท์
๗. การเชื่อมโยงความโดยการใช้กลไกที่นอกเหนือจากรูปแบบภาษา^{๔๘}

วิไลวรรณ ขนิษฐานันท์ เรียก discourse ว่า “วาทกรรม” และเรียก discourse analysis ว่า “วาทกรรมวิเคราะห์” ดังได้อธิบายความหมายว่า

วาทกรรมวิเคราะห์หรือ discourse analysis คือ การวิเคราะห์ลักษณะการจัดเรียงประโยคที่ใช้สื่อสารในสภาพการณ์ต่างๆ เป็นการศึกษาภาษาในระดับที่สูงกว่าประโยคซึ่งรวมถึงสภาพการใช้ภาษาและปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ใช้ภาษาด้วย^{๔๙}

^{๔๗} สมทรง บุรุษพัฒน์, **วจนะวิเคราะห์ : การวิเคราะห์ภาษาระดับข้อความ**, พิมพ์ครั้งที่ ๒ (กรุงเทพฯ : สหธรรมิก จำกัด, ๒๕๓๗), ๒.

^{๔๘} เรื่องเดียวกัน, ๑๑๘-๑๓๖.

^{๔๙} วิไลวรรณ ขนิษฐานันท์, **ภาษาและภาษาศาสตร์**, พิมพ์ครั้งที่ ๕ (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๓๓), ๙๘.

นอกจากนี้ วิไลวรรณ ขนิษฐานันท์ ยังได้อธิบายถึงการวิเคราะห์วาทกรรม โดยใช้วงเรื่อง (topic) และการโยงใยความ (cohesive ties) ไว้ว่า

วงเรื่องหรือ topic คือความหมายที่ผู้ใช้ภาษาต้องสื่อออกไป หรือเป็นเนื้อหาหลักของเรื่องที่ต้องการสื่อออกไป ซึ่งความหมาย หรือเนื้อหานี้อาจปรากฏออกมาในรูปแบบของการใช้ถ้อยคำต่างๆ ไม่ เจาะจงจะเป็นคำใดหรือรูปประโยคใด โดยเฉพาะ ส่วนประกอบของเนื้อหาที่สำคัญที่จะช่วยบอกเราได้ว่าวงเรื่องเริ่มที่ใด และจบหรือเปลี่ยนไปในจุดใด คือสิ่งที่ถูกกล่าวถึง การกระทำ กาลเวลา และสภาพแวดล้อม โดยทั่วไปเมื่อเรากล่าวถึงเรื่องใดเรื่องหนึ่งนั้นก็มักต้องมีความเกี่ยวข้องกับ ๔ สิ่งนี้ และเมื่อมีการเปลี่ยนวงเรื่องก็มักเป็นการเปลี่ยนที่เกี่ยวกับสิ่งเหล่านี้ กล่าวคือ อาจเป็นการเปลี่ยนตัวบุคคล หรือสิ่งของที่ถูกกล่าวถึง หรืออาจเป็นการเปลี่ยนแปลงในเรื่องการกระทำของบุคคลหรือเวลา

การโยงใยความเป็นความสัมพันธ์ระหว่างประโยคที่อยู่ในวงเรื่องเดียวกัน เป็นความสัมพันธ์ทางด้านความหมาย นั่นคือ การตีความบางอย่างต้องเกี่ยวข้องกับสิ่งที่ได้กล่าวถึงไปแล้ว หรือเราจะเข้าใจบางอย่างได้ เราต้องเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งอื่นซึ่งสัมพันธ์กันอยู่กับสิ่งนั้นๆ ก่อน ซึ่งการโยงใยด้านความหมายนี้ อาจปรากฏในรูปแบบของการโยงใยทางไวยากรณ์ด้วย หรืออาจไม่มีรูปแบบปรากฏเลยก็ได้^{๕๐}

นอกจากนี้ วิไลวรรณ ขนิษฐานันท์ ยังได้แบ่งการโยงใยความ (cohesive ties) ไว้ดังนี้

๑. คำเชื่อม
๒. การอ้างอิง
๓. การใช้คำแทน
๔. การละ
๕. คำศัพท์ที่สัมพันธ์กัน^{๕๑}

ชลธิชา บำรุงรั กษ์ กล่าวถึงภาษาระดับข้อความ (discourse) และการวิเคราะห์ข้อความ (discourse analysis) ไว้ดังนี้

^{๕๐} วิไลวรรณ ขนิษฐานันท์, ภาษาและภาษาศาสตร์, ๑๐๒.

^{๕๑} เรื่องเดียวกัน, ๑๐๒.

ภาษาระดับข้อความ หมายถึง หน่วยภาษาที่มนุษย์ใช้ในการสื่อสารในสถานการณ์จริง ทั้งภาษาพูดและภาษาเขียน ซึ่งเกิดขึ้นเพื่อทำหน้าที่และสนองเจตนาารมณ์บางประการของผู้ส่งสาร

การวิเคราะห์ข้อความ หมายถึง การศึกษาองค์ประกอบและลักษณะภาษาที่ปรากฏในสถานการณ์ที่ใช้ภาษาจริง เพื่อค้นหาความสม่ำเสมอ (regular) ของรูปแบบภาษาระดับข้อความประเภทต่างๆ ที่มนุษย์ใช้ในการสื่อสาร ตลอดจนค้นหาคำอธิบายเกี่ยวกับกลไกทางภาษาที่ปรากฏใช้และทำหน้าที่ในการสื่อสารในสถานการณ์ต่างๆ ซึ่งรวมทั้งสถานการณ์ทางภาษาและสถานการณ์ที่ไม่ได้อยู่ในรูปภาษาซึ่งอาจได้แก่ สภาพแวดล้อม กิริยาท่าทาง และทัศนคติ เป็นต้น^{๕๒}

นอกจากนี้ ชลธิชา บำรุงรักษ์ แบ่งการเชื่อมโยงความ (cohesion) ได้ ๕ ลักษณะ คือ รูปแทน (pro-form) การละ (ellipsis) การซ้ำ (repetition) การใช้คำเชื่อม (conjunction) และการเกาะเกี่ยวความ (coherence)^{๕๓}

นworรณ พันธ์เมธา กล่าวถึง ลักษณะของประโยคที่สัมพันธ์กันไว้ว่า

ประโยคที่สัมพันธ์กันจะกล่าวถึงสิ่งที่เกี่ยวข้องกันหรือเหตุการณ์ที่สัมพันธ์กัน ประโยคที่สัมพันธ์กันจึงมักมีคำที่เกี่ยวข้องกันหรือซ้ำกัน และอาจมีคำเชื่อมช่วยแสดงความสัมพันธ์ของประโยคในกรณีที่มีคำซ้ำกัน ผู้พูดบางคนอาจจะคงคำที่ซ้ำไว้ บางคนก็ละไป บางคนก็ใช้คำอื่นแทน ประโยคที่สัมพันธ์กันจึงมีลักษณะต่อไปนี้เป็นอย่างหนึ่งหรือหลายอย่าง

๑. การมีคำสัมพันธ์กัน
๒. การซ้ำคำ
๓. การละคำ
๔. การแทนคำ
๕. การใช้คำเชื่อม^{๕๔}

^{๕๒} ชลธิชา บำรุงรักษ์ , “การวิเคราะห์ภาษาระดับข้อความในภาษาไทย ” เอกสารประกอบการบรรยาย ณ คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร , วันที่ ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๔๕ (อัดสำเนา), ๑.

^{๕๓} เรืองเดียวกัน, ๓-๕.

จากข้อมูลข้างต้น ภาษาระดับข้อความ หรือ “discourse” แม้จะมีผู้เรียกชื่อแตกต่างกันไปแต่ก็หมายถึง ภาษาในระดับที่สูงกว่าประโยค โดยมีลักษณะของประโยคที่เรียงต่อเนื่องกัน เป็นข้อความสนทนาก็ได้ โดยกล่าวถึงสิ่งที่เกี่ยวข้อง อกันหรือเหตุการณ์ที่สัมพันธ์กัน และมีกลไกสำคัญคือ การเชื่อมโยงความ (cohesion) เพื่อให้ข้อความต่อเนื่องกันในลักษณะต่างๆ เช่น การอ้างถึง การละคำ การแทนที่คำ การใช้คำเชื่อม การซ้ำคำและการมีคำสัมพันธ์กัน เป็นต้น

การศึกษาพระบรมราชาโฆวาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พบการใช้ภาษาระดับข้อความ ๓ ลักษณะ คือ

๑. การเชื่อมโยงความโดยการละคำ
๒. การเชื่อมโยงความโดยการอ้างถึง
๓. การเชื่อมโยงความโดยการใช้คำเชื่อม

๖.๑ การเชื่อมโยงความโดยการละคำ

การเชื่อมโยงความโดยการละคำมีผู้อธิบายไว้ดังนี้

นworรณ พันธุเมธา ได้กล่าวถึงกา รละคำในประโยคว่า คำบางคำในประโยคอาจละไปได้โดยผู้ฟังหรือผู้อ่านจะรู้ความหมายได้จากบริบท คำที่ละไปอาจจะเป็นคำในหน่วยนาม

หรือหน่วยกริยาก็ได้^{๕๕} ดังตัวอย่าง

คุณแม่ไม่ค่อยสบาย พรุ้งนี้ฉันจะพา.....ไปหาหมอ

ดีวอยากซักผ้าแต่แดงไม่อยาก.....

ประโยคแรกมีการละคำนาม คำว่า “คุณแม่” ประโยคที่สองละคำกริยา คำว่า “ซักผ้า”

ประภาพร มณีโรจน์ เรียกการเชื่อมโยงความโดยการละว่า “รูปแบบประเภทรูป” ซึ่งหมายถึง การอ้างอิงนามวลีที่มีรูปเต็ม ปรากฏในบริบทภาษาด้วยการละรูปหรือลดรูป^{๕๖} ดังตัวอย่างต่อไปนี้

^{๕๔} นworรณ พันธุเมธา, *ไวยากรณ์ไทย* (กรุงเทพฯ : รุ่งเรืองสาส์นการพิมพ์, ๒๕๒๗),

^{๕๕} เรืองเดียวกัน, ๑๗๕.

นายหนึ่งจะเป็นคนขีดตัวหนึ่ง ๐ เป็นผู้พากย์ ๐ จะต้องมีเสียงดังฟังชัด ๐ ทำเสียงได้หลายอย่างตามตัวละคร ๐ ต้องร้องเพลงได้ ๐ ทั้ง ๔ แห่ง ใช้แทนการละคำ นายหนึ่ง

การเชื่อมโยงความโดยการละคำ หมายถึง คำบางคำในประโยคอาจจะไป โดย คำที่ละไปนั้น ผู้อ่านย่อมสามารถเข้าใจได้ว่าหมายถึงสิ่งใดหรือข้อความใด โดยพิจารณาจากบริบทภาษา หรือเนื้อหาที่ปรากฏ คำที่ละไปอาจเป็นคำในหน่วยนามหรือหน่วยกริยาก็ได้

จากการศึกษาพระบรมราชาบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พบว่าพระองค์ทรงใช้การเชื่อมโยงความโดยการละคำเป็น ๒ ลักษณะ คือ การละสรรพนามและการละคำนาม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

๖.๑.๑ การเชื่อมโยงความโดยการละคำสรรพนาม

จากการศึกษาพระบรมราชาบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พบ ว่าพระองค์ทรงละคำบุรุษสรรพนามบุรุษที่ ๑, ๒ และ ๓ ตัวอย่างต่อไปนี้

ข้าพเจ้ามีความยินดี ที่ ๐ ได้มาร่วมในพิธีมอบปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ อีกวาระหนึ่ง และ ๐ มีความพอใจที่ได้ทราบรายงานว่า กิจการของมหาวิทยาลัย

ในวิทยาเขตบางเขนและพิษณุโลกดำเนินก้าวหน้ามาด้วยดี มีการดำเนินโครงการที่จะอำนวยความสะดวกทั้งในระยะใกล้ไกลหลายอย่าง

เมื่อวันก่อน ๐ ได้พูดถึงความหมายของการให้การศึกษา และ ๐ ได้อธิบายว่า การให้การศึกษาจำกัด อนาคตภัยหรือวิธีการที่แยบคายเป็นเครื่องช่วยด้วย จึงจะได้ผลและมีประสิทธิภาพสมบูรณ์ ครั้งที่แล้ว ๐ ได้พูดถึงการใช้ตำราตามที่ถูกต้อง ด้วยอุปมาอันแยบคาย คราวนี้ ๐ จะพูดถึงการฝึกหัดอบรมศิษย์ด้วยอุปมาอันแยบคาย เพิ่มเติมให้แก่ท่าน”

(๒๑ กรกฎาคม ๒๕๒๒ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ)

^{๕๖} ประภาพร มณีโรจน์, การใช้รูปแบบคำนามเพื่อบอกความต่อเนื่องในข้อเขียนภาษาไทย (กรุงเทพฯ : ภาควิชาภาษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๙), ๔.

จากพระบรมราโชวาทข้างต้น มีการละคำสรรพนามบุรุษที่ ๑ Ø แทน "ข้าพเจ้า" ใน
 ที่นี้ "ข้าพเจ้า" คือ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ข้าพเจ้ามีความยินดีที่ได้มาทำพิธีมอบปริญญาบัตรของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 และ Ø ได้ทราบรายงานว่ากิจการทุกด้านของมหาวิทาลัยดำเนินก้าวหน้ามาด้วยความ
 มั่นคง Ø ขอแสดงความชื่นชมกับทุกคนที่ได้รับเกียรติและความสำเร็จในการศึกษา ทั้ง Ø
 ขอขอบใจมหาวิทาลัยเป็นอย่างมาก ที่ให้ปริญญาอักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิตแด่พระพุทธรูป
 แก่ข้าพเจ้าในโอกาสนี้ด้วย

(๑๑ กรกฎาคม ๒๕๓๙ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

จากพระบรมราโชวาทข้างต้น มีการละคำสรรพนามบุรุษที่ ๑ Ø ใช้แทน "ข้าพเจ้า" ซึ่ง
 หมายถึงพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ข้าพเจ้ามีความยินดี ที่ได้มามอบปริญญาบัตรของมหาวิทาลัยศรีนครินทรวิโรฒอภี
 วาระหนึ่ง และ Ø ขอแสดงความชื่นชมกับผู้สำเร็จการศึกษาทุกคนทั่วกัน
 เมื่อวานนี้ Ø ได้พูดถึงการไม่ประมาทปัญญาและการใช้ปัญญาให้เป็นหลักเป็นปัจจัย
 ในการทำงาน อันเป็นวินัยข้อแรกที่จะช่วยให้งานทุกอย่างดำเนินไปได้โดยราบรื่น และสำเร็จ
 ประโยชน์ได้โดยสมบูรณ์แท้จริง วันนี้ Ø จะขอพูดถึงวินัยข้อที่สอง คือการรักษาความจริงใจ

(๒๒ มิถุนายน ๒๕๒๑ มหาวิทาลัยศรีนครินทรวิโรฒ)

พระบรมราโชวาทข้างต้น มีการละคำสรรพนามบุรุษที่ ๑ Ø ใช้แทน "ข้าพเจ้า" หมายถึง
 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ทุกสิ่งทุกอย่างที่เกิดที่เป็นอยู่แก่เราในวันนี้ ย่อมมีต้นเรื่องมาก่อน เช่นที่ ท่านมีความรู้
 ปริญญาอยู่ขณะนี้ ก็เป็นเพราะ Ø ได้ลงทุนลงแรงเล่าเรียนมา

(๘ กรกฎาคม ๒๕๑๙ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

พระบรมราโชวาทข้างต้น มีการละคำสรรพนามบุรุษที่ ๒ Ø ใช้แทน "ท่าน"

เป็นที่น่าเชื่อถือได้ว่า ท่านทั้งหลายที่รับปริญญาแล้ว ๑ กำลังมีความปรารถนาที่จะได้นำเอาวิชาความรู้ ซึ่ง ๑ ได้ศึกษาฝึกหัดมาเป็นอย่างดี ไปปฏิบัติพัฒนาประเทศให้ก้าวไกลไปโดยรวดเร็ว เพื่อความเจริญและความมั่นคงของชาติบ้านเมือง

(๑๘ ตุลาคม ๒๕๒๐ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า)

พระบรมราชาโหวทข้างต้น มีการละคำสรรพนามบุรุษที่ ๒ ๑ ใช้แทน "ท่านทั้งหลาย" หมายถึงผู้สำเร็จการศึกษาที่เข้ารับพระราชทานปริญญาบัตร

ท่านทั้งหลายได้ฟังรายงานกิจการของมหาวิทยาลัยแล้ว ๑ คงจะทราบชัดว่ามีการปรับปรุงและพัฒนาตามความเหมาะสมมาเป็นลำดับ เพื่อให้เกิดความก้าวหน้าและประโยชน์นานาอันพึงประสงค์แก่มหาวิทยาลัย แก่การศึกษา นักศึกษา ตลอดจนประเทศชาติโดยส่วนรวม

(๒๑ กันยายน ๒๕๓๐ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์)

พระบรมราชาโหวทข้างต้น มีการละคำสรรพนามบุรุษที่ ๒ ๑ ใช้แทน "ท่าน" ในที่นี้ หมายถึง ผู้สำเร็จการศึกษา

ในสมัยพุทธกาลนั้น มีพระเจ้าแผ่นดินชื่อพระเจ้าอชาตศัตรูแห่งแคว้นมคธ เจ้าองค์นั้นอยากได้แคว้นวัชชี ซึ่งเป็นเขตที่อยู่ใกล้กับแคว้นมคธ แต่ พระองค์ยังเกรงกลัวแคว้นวัชชีมาก เพราะแคว้นวัชชีนั้นมีกำลังมาก แต่ก็ ๑ อยากที่จะไปตีให้ได้ ๑ จึงส่งให้พราหมณ์วัสสการไปที่เมืองหลวงแคว้นวัชชี คือ นครเวสาลี

(๓ สิงหาคม ๒๕๐๔ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

พระบรมราชาโหวทข้างต้น มีการละคำสรรพนามบุรุษที่ ๓ ๑ ใช้แทน "พระองค์" ซึ่งหมายถึง พระเจ้าอชาตศัตรูจากวรรณคดีเรื่องสามัคคีเภทคำฉันท์

๕.๑.๒ การเชื่อมโยงความโดยการละคำนาม

จากการศึกษาพระบรมราชาโหวทพระ บาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ผู้เขียนวิทยานิพนธ์พบการเชื่อมโยงความโดยการละคำนาม คำที่ละ นั้นปรากฏใน ตำแหน่งประธานและตำแหน่งกรรมของประโยค ดังตัวอย่างต่อไปนี้

นิสิตทั้งหลายที่สำเร็จการศึกษาแล้ว ต่อไปนี้ 0 ก็จะต้องออกไปทำมาหาเลี้ยงชีพให้
เป็นหลักฐาน

(๑๒ กรกฎาคม ๒๔๙๙ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

พระบรมราชาราชบัณฑิต มีการเชื่อมโยงความโดยการละคำนาม “นิสิตทั้งหลาย” ใน
ตำแหน่งประธานของประโยค

ผู้มีโอกาสได้เข้าศึกษาวิชาการชั้นสูงทุกคน ควรถือว่าได้รับความสนับสนุนจากสังคม
เป็นพิเศษ เพราะฉะนั้น 0 จะต้องมีหน้าที่ความรับผิดชอบต่อสังคมเพิ่มขึ้นเป็นพิเศษทำนอง
เดียวกัน คือมีหน้าที่ที่จะต้องนำวิชาการและความรู้ความสามารถออกใช้ให้เป็นประโยชน์
เพื่อสร้างสรรค์ความเจริญให้แก่บ้านเมือง

(๒๔ กันยายน ๒๕๑๔ มหาวิทยาลัยมหิดล)

พระบรมราชาราชบัณฑิต มีการเชื่อมโยงความโดยการละคำนาม “ผู้มีโอกาสได้เข้า
ศึกษาวิชาการชั้นสูงทุกคน” ในตำแหน่งประธานของประโยค

การเกษตรนั้นนับว่าเป็นงานที่สำคัญมากสำหรับประเทศเรา เพราะ 0 เป็นงานที่สร้าง
เสริมความสุขสมบูรณ์ให้แก่บ้านเมืองโดยส่วนรวม

(๒ มีนาคม ๒๕๒๑ สถาบันเทคโนโลยีการเกษตร แม่โจ้)

พระบรมราชาราชบัณฑิต มีการเชื่อมโยงความโดยการละคำนาม “การเกษตร” ใน
ตำแหน่งประธานของประโยค

บัณฑิตทั้งหลายคงจะได้ออกไปปฏิบัติงานในสังกัดหน่วยงานต่างๆ กัน และเมื่อ 0 ได้
ปฏิบัติงานแล้วคงจะพบว่า งานของหน่วยงานเหล่านั้นหลายๆ ส่วนมักจะซ้ำและซ้อนกันอยู่
ก่อให้เกิดความล่าช้าและขลุกขลักขัดแย้ง ทำให้เสียประโยชน์ไปได้มากมาย ฉะนั้น เมื่อ 0
ทราบอยู่แล้วว่าจะประสบเหตุการณ์เช่นนี้ แต่ละคนจึงควรต้องถือเป็นหน้าที่ที่จะต้องแก้ไข

(๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๒ สถาบันเทคโนโลยีการเกษตร แม่โจ้)

พระบรมราชาราชบัณฑิต มีการเชื่อมโยงความโดยการละคำนาม “บัณฑิตทั้งหลาย”
ในตำแหน่งประธานของประโยค

บัณฑิตได้เข้ามาอยู่มากเรียนในมหาวิทยาลัยจนครบจบหลักสูตร ๑ ควรจะเรียนรู้แจ้งชัดแล้วถึงจุดหมาย หน้าที่ และความรับผิดชอบของตนเองในอนาคต ขอให้ ๑ แต่ละคนตั้งใจพยายามประพฤติปฏิบัติให้สมควรแก่ภูมิปัญญาและการศึกษาที่ได้รับอบรมมา ๑ จะทำสิ่งใดการใด ควรจะได้คำนึงถึงประโยชน์ส่วนใหญที่ยั่งยืนเป็นสำคัญ

(๒๙ ตุลาคม ๒๕๒๓ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์)

พระบรมราชาบาทว่าข้างต้น มีการเชื่อมโยงความ โดยการละค่านาม "บัณฑิต" ในตำแหน่งประธานของประโยค

การศึกษาวិทยาการทุกอย่าง ยิ่งศึกษาค้นคว้า ๑ มากขึ้นเท่าใด ก็ยิ่งจำเป็นต้องกระทำให้ละเอียดเฉพาะลงไปเท่านั้น

๖๑๕ กรกฎาคม ๒๕๒๔ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์)

พระบรมราชาบาทว่าข้างต้น มีการเชื่อมโยงความ โดยการละค่านาม "การศึกษา
วิทยาการ" ในตำแหน่งกรรมของประโยค

การปลูกหญ้าแฝก จะต้องปลูก ๑ ให้ชิดติดกันเป็นแถว และวางแนวให้เหมาะสมกับลักษณะของภูมิประเทศ เป็นต้นว่า บนพื้นที่สูง จะต้องปลูก ๑ ตามแนวขวางของความลาดชันและร่องน้ำ บนพื้นที่ราบ จะต้องปลูก ๑ รอบแปลงหรือปลูก ๑ ตามร่องสลัดกับพืชไร่ ในพื้นที่เก็บกักน้ำ จะต้องปลูก ๑ เป็นแนวเหนือแหล่งน้ำ

(๒๕ กรกฎาคม ๒๕๔๐ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์)

พระบรมราชาบาทว่าข้างต้น มีการเชื่อมโยงความ โดยการละค่านาม "หญ้าแฝก" ในตำแหน่งกรรมของประโยค

จากการศึกษาการเชื่อมโยงความ โดยการละค่านามในพระบรมราชาบาทว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ผู้เขียนวิทยานิพนธ์พบว่า มีการใช้การเชื่อมโยงความ โดยการละค่านามบุรุษที่หนึ่งมากที่สุด เนื่องจากเป็นพระบรมราชาบาทที่พระองค์พระราชทานให้ผู้สำเร็จการศึกษา และแม้จะละค่านามบุรุษที่หนึ่ง แต่ก็ยังสามารถอ่านข้อความได้อย่างเข้าใจ การเชื่อมโยงความ โดยการละค่านามบุรุษที่หนึ่งและค่านามช่วยให้อ่านข้อความในพระบรมราชาบาทว่าที่ตัดรัด และช่วยให้เนื้อหามีความกระชับมากขึ้น เพราะไม่ต้องกล่าวซ้ำถึงค่านามอื่น ๆ อีกหลายครั้ง

๖.๒ การเชื่อมโยงความโดยการอ้างถึง

มีผู้กล่าวถึงการเชื่อมโยงความโดยการอ้างถึง (Reference) ไว้ดังนี้^{๕๗}

ชลธิชา บำรุงรักษ์ อธิบายความหมายของการเชื่อมโยงความโดยการอ้างถึงไว้ดังนี้^{๕๗}
การอ้างถึง (Reference) ภาษาเรื่องเล่ามีการใช้รูปแทนเพื่ออ้างถึงรูปหลักที่ปรากฏ
ในบริบทภาษา ความสัมพันธ์ส่วนใหญ่เป็นความสัมพันธ์แบบตาม การอ้างถึงมี ๓ ลักษณะ
ได้แก่

๑. การอ้างถึงหน่วยนาม (Nominal Reference) ใช้รูปแทนด้วยรูปภาษา ๔ ประเภท
คือ

๑.๑ บุรุษสรรพนาม เช่น บุรุษที่ ๑ เรา, พวกเรา, ข้า, ฉัน, ผม บุรุษที่ ๒ ท่าน, เจ้า,
พวกเจ้า, แก บุรุษที่ ๓ เขา, ท่าน, มัน

๑.๒ คำเรียกขาน ได้แก่ คำเรียกญาติ (พ่อ, แม่, ลูก) คำแสดงความสัมพันธ์ ๖
เจ้านาย, หัวหน้า, เพื่อน, ศัตรู) คำบอกอาชีพ (ครู, หมอ, นักเรียน) ฉายานาม (เจ้าอ้วน, เจ้า
ตัวขี้เกียจ, ผู้ใจบุญ)

๑.๓ นามและส่วนขยาย ส่วนขยายอาจเป็นคำบ่งชี้ คำแสดงจำนวนนับ คำบอก
ลำดับที่ หรือคำวิเศษณ์ ซึ่งอาจมีลักษณะนามปรากฏอยู่ด้วย นามและส่วนขยาย มีโครงสร้าง
ต่างๆ ดังนี้ นาม+คำบ่งชี้ เช่น หนองน้ำนั้น, นาม + ลักษณะนาม+คำบ่งชี้ เช่น หนองน้ำแห่งนี้
, นาม + คำวิเศษณ์ + คำบ่งชี้ เช่น เมื่องสกปรกนี้

๑.๔ สุนทรนามวลี หมายถึง รูปแทนที่อ้างถึงหน่วยนามไม่ปรากฏรูปให้เห็นในบริบท
ภาษา พบได้ทั้งในตำแหน่งประธานและกรรมของประโยค ทั้งในอนุพากย์หลักและอนุพากย์
ย่อย รวมถึงทั้งในประโยคธรรมดาและที่เป็นคำพูด รูปสุนทรนามวลีนี้ล้วนมีความสัมพันธ์
แบบตามทั้งสิ้น

๒. การอ้างถึงอนุพากย์หรือประโยค (Clausal Reference) พบไม่มากนักในเรื่อง
เล่า รูปแทนที่ใช้อ้างถึงอนุพากย์หรือประโยคมี ๓ ประเภท คือ

๒.๑ คำบ่งชี้ รูปภาษาที่ใช้ ได้แก่ ดั่งนั้น, เช่นนั้น, อย่างนั้น, งั้น, นั้นแหละ

๒.๒ นามและส่วนขยาย อาจเป็นนามที่แสดงถึงเหตุการณ์โดยรวม เช่น เรื่อง
เหตุการณ์ คำพูด หรือเป็นนามที่เจาะจงเฉพาะกรณี เช่น คำยืนยัน เงื่อนไข ข้อกล่าวหา

^{๕๗} ชลธิชา บำรุงรักษ์, “การวิเคราะห์ภาษาระดับข้อความในภาษาไทย ” เอกสาร
ประกอบการบรรยาย ณ คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร , วันที่ ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๔๕
(อัดสำเนา), ๒๕๓๙.

๒.๓ สุนทรียรูป เป็นการกล่าวถึงอนุพากย์ที่เป็นคำพูด ซึ่งปรากฏนำมาก่อนในภาษา โดยใช้รูปแทนที่ไม่มีรูปภาษาปรากฏ

๓. การอ้างถึงข้อความ (Discoursal Reference) การใช้รูปแทนเพื่อกล่าวอ้างถึงรูปหลักที่เป็นข้อความ ปรากฏไม่มากนักในภาษาเรื่องเล่า รูปภาษาที่ใช้มี ๓ ประเภท เช่นเดียวกับการอ้างถึงอนุพากย์หรือประโยค คือ คำบ่งชี้ นามและส่วนขยาย และสุนทรียรูป มีความสัมพันธ์แบบตามและแบบนำ

ราตรี แจ่มนิยม เรียก “reference” ว่าการเชื่อมโยงความโดยการอ้างถึง ดังรายละเอียดดังต่อไปนี้^{๕๘}

การอ้างอิง (reference) คือการแสดงความสัมพันธ์ทางความหมายที่เกิดจากการที่รูปภาษาหนึ่งไม่มีความหมายเป็นอิสระในตัวเอง ทำให้การตีความต้องอาศัย หรืออ้างถึงความหมายของรูปภาษาอื่นและหรือการตีความอาจต้องอาศัยหรือการอ้างถึงบริบทสถานการณ์ การเชื่อมโยงความโดยการอ้างอิงจำแนกออกได้เป็น ๓ ประเภท ดังต่อไปนี้

๑. การอ้างอิงด้วยการใช้สรรพนาม การอ้างอิงประเภทนี้ ได้แก่ การอ้างอิงด้วยการใช้สรรพนามบุรุษที่ ๑ เช่น ฉัน ข้า เรา การอ้างอิงด้วยการใช้สรรพนามบุรุษที่ ๒ ได้แก่ ท่าน เธอ และการอ้างอิงด้วยการใช้สรรพนามบุรุษที่ ๓ ได้แก่ เขา พวกเขา แก มัน นอกจากนี้ยังหมายถึงคำที่ใช้เหมือนคำสรรพนาม ได้แก่ พี่ ป้า น้ำครู หมอ หัวหน้า

๒. การอ้างอิงเชิงบ่งชี้ การอ้างอิงประเภทนี้จะเป็นการอ้างอิงคำประเภทบ่งชี้ เช่น นี้ นั้น ไฉน โฉน ที่นี้ ที่นั่น ตอนนี้ ตอนนั้น ซึ่งขึ้นอยู่กับข้อความที่นำมาข้างต้น

๓. การอ้างอิงเชิงเปรียบเทียบ การอ้างอิงประเภทนี้เป็นการอ้างอิงในแง่ความเหมือน ความคล้ายคลึง

การเชื่อมโยงความโดยการอ้างอิง หมายถึง การแสดงความสัมพันธ์ทางความหมายที่เกิดจากการที่รูปภาษาหนึ่งไม่มีความหมายเป็นอิสระในตัวเอง ทำให้การตีความต้องอ้างถึงความหมายของรูปภาษาอื่นและการตีความอาจต้องอาศัยหรืออ้างถึงบริบทสถานการณ์ โดยผู้เขียนวิทยานิพนธ์ศึกษาคำเชื่อมโยงความโดยการอ้างอิง ๒ ลักษณะ คือ การเชื่อมโยงความโดยการอ้างอิงคำสรรพนาม และการเชื่อมโยงความโดยการอ้างอิงเชิงบ่งชี้

^{๕๘} ราตรี แจ่มนิยม, *ภาษาศาสตร์ภาษาไทย* (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี, ๒๕๔๙), ๑๗๐-๑๗๑.

จากการศึกษาพระบรมราชาบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ผู้เขียนวิทยานิพนธ์
ศึกษาการเชื่อมโยงความโดยการอ้างถึง ๒ ลักษณะ ได้แก่ การเชื่อมโยงความโดยการอ้างถึงคำ
สรรพนาม และการเชื่อมโยงความโดยการอ้างถึงเชิงบ่งชี้ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

๖.๒.๑ การเชื่อมโยงความโดยการอ้างถึงคำสรรพนาม

การเชื่อมโยงความโดยการอ้างถึงคำสรรพนาม คือ การใช้รูปแทนเพื่อ อ้างถึงรูปหลักที่
ปรากฏในบริบทภาษา ซึ่งอาจเป็นคำนาม ความสัมพันธ์ส่วนใหญ่เป็นค ความสัมพันธ์แบบตาม โดย
การอ้างถึงคำสรรพนาม ซึ่งมีรูปแทน เช่น สรรพนามบุรุษที่ ๑ เรา, พวกเรา, ข้าพเจ้า, ฉัน สรรพนาม
บุรุษที่ ๒ ท่าน, เจ้า สรรพนามบุรุษที่ ๓ เขา, ท่าน จากการศึกษาพระบรมราชาบาทสมเด็จพระ
พระเจ้าอยู่หัว พบการเชื่อมโยงความโดยการอ้างถึงคำสรรพนาม ดังตัวอย่างต่อไปนี้

เท่าที่เป็นอยู่บัดนี้ ยังมีราษฎรอีกเป็นส่วนใหญ่ที่ขัดสนและพึ่งตนเองไม่ได้ การพัฒนา
ประเทศจึงต้องกระทำต่อไปอีกมาก และควรที่จะมุ่งถึงการปรับปรุงยกฐานะความเป็นอยู่
ของประชาชนนี้ ให้มากขึ้นด้วย ความขัดสนของราษฎรดังกล่าว เกิดเพราะเขาไม่สามารถใช้
กำลังความคิดและกำลังแรง ตลอดจนทุนรอนของเขา ให้เกิดประโยชน์เท่าที่ควรได้ ทั้งยัง
ไม่ได้รับความสะดวกเพียงพอในการค้าขายแลกเปลี่ยน ทำให้ไม่ได้รับรายได้อย่างเต็มเม็ด
เต็มหน่วยจากผลผลิตที่ผลิตได้ ราษฎรของเราต้องการความช่วยเหลือ คือ ความช่วยเหลือที่
จะทำให้เขาสามารถพึ่งตนเองได้ ยกฐานะขึ้นด้วยตนเองได้ การช่วยเหลือนี้เป็นงานใหญ่ ที่
ต้องมีโครงการอันแน่นอนเป็นลำดับขั้น ต้องมีวิธีดำเนินการอันรัดกุม และประสาน
สอดคล้องกัน และที่สำคัญที่สุด ผู้ปฏิบัติการจะต้องทำงานกันจริงๆ อย่างรีบด่วน ด้วยความ
บริสุทธิ์ใจ และด้วยอุดมคติอันแน่วแน่ ข้าพเจ้ามีความหวังอยู่ว่า บัณฑิตทั้งหลายจะได้เป็นผู้
มีส่วนในการช่วยเหลือประชาชนอย่างสำคัญต่อไป และเชื่อว่าวิชาการทุกสาขาที่ ท่านได้
ศึกษาสำเร็จแล้วจากมหาวิทยาลัยนี้ เป็นวิชาการที่มีประโยชน์แท้จริงและจะช่วยให้การ
ปฏิบัติงานของท่านบรรลุผลสำเร็จได้อย่างสมบูรณ์

(๒๐ กรกฎาคม ๒๕๑๐ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์)

จากพระบรมราชาบาทข้างต้น มี การใช้รูปแทนสรรพนามบุรุษที่ ๒ ว่า "ท่าน" อ้างถึง
บัณฑิตผู้สำเร็จการศึกษา และสรรพนามบุรุษที่ ๓ ว่า "เขา" อ้างถึงราษฎร

ในการทำโครงการพัฒนาเศรษฐกิจต่างๆ จะต้องอาศัยใช้ข้อมูลที่ถูกต้องเป็นหลัก และ
จะต้องใช้นักสถิติที่มีความรู้ความสามารถขั้นสูงเป็นผู้ปฏิบัติ ในประเทศไทยนั้น นักสถิติ

ดังกล่าวยังหาได้น้อย ถ้าจะหาได้เพียงพอก็ต้องจัดส่งนักศึกษาออกไปศึกษา ณ
ต่างประเทศ ให้เขามีโอกาสเข้าศึกษาเพิ่มเติม

(๑๙ พฤศจิกายน ๒๕๑๓ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์)

จากพระบรมราโชวาทข้างต้น **เขา** เป็นคำสรรพนามบุรุษที่ ๓ อ้างถึง “นักสถิติ”

บัณฑิตผู้สำเร็จการศึกษา ระดับสูง ย่อมมีความปรารถนาอันแรงกล้า ที่จะนำความรู้
ความสามารถทางวิชาการออกไปปฏิบัติตามหลักทฤษฎีที่ได้ศึกษามาให้สำเร็จผลโดยเร็ว จึง
เข้าใจได้ว่าท่านทั้งหลายก็มีความตั้งใจอย่างนั้นเหมือนกัน ในการปฏิบัติงานต่อไป **ข้าพเจ้า**
ใคร่ขอให้ท่านลองคิดพิจารณาดูว่า คนทุกคน ไม่ว่าจะชาวกรุงหรือชาวชนบท ไม่ว่าจะมีการศึกษา
มากหรือน้อยอย่างไร ย่อมมีจิตใจเป็นอิสระ มีความคิดเห็น มีความพอใจ มีรสนิยมเป็นของ
ตนเอง ไม่ชอบการบังคับ นอกจากนั้น ยังจะมีขนบธรรมเนียม มีแบบแผนในความประพฤติ
ปฏิบัติเฉพาะเหล่าเฉพาะถิ่นอีกด้วย การที่ **ท่าน**จะนำสิ่งต่างๆ ไปมอบให้ หรือไปแนะนำสั่ง
สอนโดยรีบร้อนให้ได้ผลทันใจ บางทีจะรู้สึกว่าการขัดเคืองใจไม่น้อย อย่างเช่นจะนำหลัก
วิชาโภชนาการไปแนะ นำคนในชนบทอาจยังไม่ยอมรับ ไม่ยอมบริโภคตามคำแนะนำของ
ท่านทันทีทันใด ไม่ใช่เพราะไม่เชื่อฟังหรือขัดขืน แต่อาจเป็นการขัดกับความเคยชินและ
ความนิยมของ **เขา**ที่มีอยู่ก่อน **ท่าน**ไม่ควรยอมปล่อยให้ปัญหาอย่างนี้เป็นสาเหตุให้เกิด
ความไม่พอใจขัดใจ หรือถ้อยถนขึ้น เพราะจะทำให้งานทุกอย่างหยุดชะงักและล้มเหลว ควร
อย่างยิ่งที่จะต้องอดทนและพยายามทำหน้าที่ต่อไป ด้วยปัญญา ด้วยความปรารถนาดีและ
ความรอบคอบสุขุม

(๒๔ กันยายน ๒๕๒๐ มหาวิทยาลัยมหิดล)

จากพระบรมราโชวาทข้างต้น มีการเชื่อมโยงความโดยการอ้างถึงคำสรรพนามบุรุษที่
๒ **ท่าน** อ้างถึง ผู้สำเร็จการศึกษา และคำสรรพนามบุรุษที่ ๓ **เขา** อ้างถึง คนทุกคน ไม่ว่าจะชาวกรุง
หรือชาวชนบท

ข้าพเจ้ามีความยินดี ที่ได้มามอบปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒอีก
วาระหนึ่ง และขอแสดงความชื่นชมกับผู้สำเร็จการศึกษาทุกคนทั่วกัน...

...ความจริงใจเป็นอย่างไรเป็นเรื่องไม่ ต้องอธิบายและไม่ใช่ปัญหา เพราะทราบกัน
อยู่และมีกันอยู่ทั่วทุกคน ปัญหาอยู่ตรงที่ว่า ความจริงใจนั้น **เรามากมีกันไม่ตลอด** ไม่ช้าไม่
นานก็หลงลืมละทิ้งกันเสียแล้ว เป็นเหตุให้เกิดปัญหาได้มากมาย เนื่องมาจากความระแวง

สงสัยเข้าใจผิดกันในวงงานทั้งปวงจึงต้องสอนกันให้ติดต ามรักษาความจริงใจ และให้ถือ
เป็นวินัยในชีวิต

(๒๒ มิถุนายน ๒๕๒๑ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ)

จากพระบรมราโชวาทข้างต้น **เรา** เป็นคำสรรพนามบุรุษที่ ๑ และสรรพนามบุรุษที่ ๒ โดย
อ้างถึง “ข้าพเจ้า” ซึ่งหมายถึงพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และ “ผู้สำเร็จการศึกษาที่เข้ารับ
พระราชทานปริญญาบัตร”

๖.๒.๒ การเชื่อมโยงความโดยการอ้างถึงเชิงบ่งชี้

การเชื่อมโยงความโดยการอ้างถึงเชิงบ่งชี้ คือ การใช้รูปแบบเพื่อ อ้างถึงอ้างถึงคำ วลี หรือ
ข้อความ การอ้างถึงเชิงบ่งชี้มีรูปแบบ เช่น ดังนั้น, เช่นนั้น, อย่างนั้น, นี้, นั้น ซึ่งคำบ่งชี้อาจปรากฏ
เฉพาะคำบ่งชี้ หรือปรากฏร่วมกับคำอื่นก็ได้ จากการศึกษาพระบรมราโชวาทพระบาทสมเด็จพระ
เจ้าอยู่หัว พบการเชื่อมโยงความโดยการอ้างถึงเชิง บ่งชี้ตัวอย่างต่อไปนี้

ข้าพเจ้าได้ย่นเสียงกล่าววิจารณ์ถึงครูอยู่บ่อยๆว่า ในปัจจุบันนี้สถาบันฝ่ายครูเสื่อม
ลงไป **คำกล่าวนั้น** อ้างด้วยว่าเป็นเพราะผู้ที่เข้ามาเล่าเรียนทางครูส่วนมากที่เดียว เป็นผู้
ด้อยกำลังปัญญาและกำลังทางอื่นๆ ไม่สามารถหรือไม่มีโอกาสจะเรียนวิชาทางอื่นได้แล้ว
บ้านเมืองของเราจึงมีแต่ครูที่มีคุณภาพไม่ถึงขนาด ทั้งทางด้านความรู้ ทางด้านการทำงาน
และทางด้านความประพฤติ ทำให้ การศึกษาของเด็กเลวลงทุกที **ข้อวิจารณ์นี้** จะเป็นความ
จริงหรือไม่ มิใช่เรื่องสำคัญที่ท่านหรือผู้ใดจะต้องโต้แย้ง สิ่งสำคัญอยู่ที่ว่าผู้ที่เป็นครูและเป็น
ผู้บริหารการศึกษาทุกฝ่ายทุกคน จะต้องพิสูจน์ให้เห็นว่าสถาบันครูมิได้เป็นเช่นนั้น

(๑๑ ธันวาคม ๒๕๑๓ วิทยาลัยวิชาการศึกษา)

พระบรมราโชวาทข้างต้น ติความได้ว่า **คำกล่าวนั้น** อ้างถึง เสียงกล่าววิจารณ์ถึงครู
อยู่บ่อยๆว่า ในปัจจุบันนี้สถาบันฝ่ายครูเสื่อมลงไป

ข้อวิจารณ์นี้ อ้างถึง คำกล่าวนั้นอ้างด้วยว่าเป็นเพราะผู้ที่เข้ามาเล่าเรียนทางครู
ส่วนมากที่เดียว เป็นผู้ด้อยกำลังปัญญาและกำลังทางอื่นๆ ไม่สามารถหรือไม่มีโอกาสจะเรียน
วิชาทางอื่นได้แล้ว บ้านเมืองของเราจึงมีแต่ครูที่มีคุณภาพไม่ถึงขนาด ทั้งทางด้านความรู้ ทางด้าน
การทำงาน และทางด้านความประพฤติ ทำให้การศึกษาของเด็กเลวลงทุกที

เช่นนั้น อ้างถึง เสียงกล่าววิจารณ์ถึงครูอยู่บ่อยๆ ว่า ในปัจจุบันนี้สถาบันฝ่ายครูเสื่อมลงไป คำกล่าวนั้นอ้างด้วยว่าเป็นเพราะผู้ที่เข้ามาเล่าเรียนทางครูส่วนมากทีเดียว เป็นผู้ที่ดียกกำลังปัญญาและกำลังทางอื่นๆ ไม่สามารถหรือไม่มีโอกาสจะเรียนวิชาทางอื่นได้แล้ว บ้านเมืองของเราจึงมีแต่ครูที่มีคุณภาพไม่ถึงขนาด ทั้ง ทางด้านความรู้ ทางด้านการทำงาน และทางด้านความประพฤติ ทำให้การศึกษาของเด็กเลวลงทุกที

ในการที่ผู้สำเร็จการศึกษาจะออกไปเริ่มต้นการทำงาน ซึ่งเป็นภาระสำคัญอีกขั้นหนึ่งต่อไปนั้น จำเป็นต้องมีจุดหมายในชีวิตที่ถูกต้องและสมควร สำหรับยึดถือเป็นเบื้องต้นก่อน จึงจะช่วยให้ได้รับผลสำเร็จความพึงพอใจ **จุดหมายสำคัญนั้น** ได้แก่ ความเจริญก้าวหน้าและความผาสุกอันแท้จริงของแต่ละคน ซึ่งเมื่อประกอบเข้าด้วยกันแล้ว จะสามารถอำนวยผลดี และก่อให้เกิดประโยชน์สุขแก่สังคมและประเทศชาติโดยส่วนรวมอย่างไพศาล

ความสุขความเจริญอันแท้จริง นั้น หมายถึง ความสุขความเจริญที่บุคคลแสวงหา มาได้ด้วยความเป็นธรรม ทั้งในเจตนาและการกระทำ ไม่ใช่ได้มาด้วยความบังเอิญ หรือด้วยการแก่งแย่งเบียดบังมาจากผู้อื่น ความเจริญที่แท้จริงมีลักษณะเป็นการสร้างสรรค์ เพราะ อำนวยประโยชน์ถึงผู้อื่นและส่วนรวมด้วย ตรงกันข้ามกับ ความเจริญอย่างเท็จเทียม ที่เกิดขึ้นมาด้วยความประพฤติไม่เป็นธรรมของบุคคล ซึ่งมีลักษณะเป็นการทำลายล้าง เพราะให้โทษบ่อนเบียนทำลายผู้อื่นและส่วนรวม การบ่อนเบียนทำลายนั้น ที่สุดก็จะกลับมาเป็นทำลายตน ด้วยเหตุที่เมื่อส่วนรวมถูกทำลายเสียแล้ว ตนเองก็ยืนตัวอยู่ไม่ได้ จะต้องล้มจมลงไปเหมือนกัน ดังนั้น ข้าพเจ้าจึงได้นำเรื่องนี้มาปรารภในโอกาสนี้ เพื่อให้ทุกคนตั้งเห็นถ่องแท้ว่า ความเจริญผาสุกที่แท้กับไม่แท้ของบุคคลอยู่ที่ไหน และนำมาพิจารณาดำเนินชีวิตและการทำงานได้โดยถูกต้อง

(๑๐ กรกฎาคม ๒๕๑๔ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

พระบรมราชาบาทว่า **จุดหมายสำคัญนั้น** อ้างถึง ความเจริญก้าวหน้าและความผาสุกอันแท้จริงของแต่ละคน ซึ่งเมื่อประกอบเข้าด้วยกันแล้ว จะสามารถอำนวยผลดี และก่อให้เกิดประโยชน์สุขแก่สังคมและประเทศชาติโดยส่วนรวมอย่างไพศาล

ความสุขความเจริญอันแท้จริงนั้น อ้างถึง ความสุขความเจริญที่บุคคลแสวงหา ได้ด้วยความเป็นธรรม ทั้งในเจตนาและการกระทำ ไม่ใช่ได้มาด้วยความบังเอิญ หรือด้วยการแก่งแย่งเบียดบังมาจากผู้อื่น ความเจริญที่แท้จริงมีลักษณะเป็นการสร้างสรรค์ เพราะ อำนวยประโยชน์ถึงผู้อื่นและส่วนรวมด้วย ตรงกันข้ามกับ ความเจริญอย่างเท็จเทียม ที่เกิดขึ้นมาด้วยความประพฤติไม่เป็นธรรมของบุคคล ซึ่งมีลักษณะเป็นการทำลายล้าง เพราะให้โทษบ่อนเบียนทำลายผู้อื่นและส่วนรวม

การบ่อนเบียนทำลายนั้น อ้างถึง ความเจริญอย่างแท้จริงที่เกิดขึ้นมาด้วยความ
ประพจน์ไม่เป็นธรรมของบุคคล ซึ่งมีลักษณะเป็นการทำลายล้าง เพราะให้โทษบ่อนเบียน ทำลาย
ผู้อื่นและส่วนรวม

เรื่องนี้ อ้างถึง ความสุขความเจริญอันแท้จริง

โอกาสนี้ อ้างถึง พิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย เมื่อวันที่ ๑๐ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๑๘

การที่ทางมหาวิทยาลัยศิลปากรพยายามอย่างยิ่งมาตลอด ในอันที่จะจัดและปรับปรุง
ขยายการศึกษาของมหาวิทยาลัยด้วยประการต่างๆ เพื่อให้ **มหาวิทยาลัยนี้** ได้เป็นแหล่ง
ปลูกฝังความรู้และเผยแพร่ศิลปวิทยาการที่แท้จริงนั้น เป็นการศึกษาที่ถูกต้องเหมาะสมที่สุด
เพราะช่วยให้เกิดผู้มีความสามารถทางวิชาการมากขึ้นในบ้านเมือง

(๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๑๘ มหาวิทยาลัยศิลปากร)

พระบรมราชาบาทข้างต้น สามารถตีความได้ว่า **มหาวิทยาลัยนี้** อ้างถึง มหาวิทยาลัย

ศิลปากร **มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์**

มีความเข้าใจอย่างหนึ่งเกิดขึ้นในเวลานี้ว่า การทำงานโดยมากมีปัญหาและอุปสรรค
มากมาย จะทำกันตรงไปตรงมามากไม่สำเร็จ ต้องใช้วิธีการพลิกแพลงนอกระบบต่างๆ เข้า
แทนที่กระนั้นแล้ว ผลงานที่แท้อันควรประสงค์ก็ยังคงบกพร่องล้มเหลว ใครก็ตามที่เป็นคน
สุจริตเที่ยงตรงย่อมไม่ต้องการให้เป็น**ดังนั้น** และคงจะปรารถนาจะช่วยกันแก้ไข

(๒๑ มิถุนายน ๒๕๒๑ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ)

พระบรมราชาบาทข้างต้น สามารถตีความได้ว่า **ดังนั้น** อ้างถึง การทำงานโดยมากมี
ปัญหาและอุปสรรคมากมาย จะทำกันตรงไปตรงมามากไม่สำเร็จ ต้องใช้วิธีการพลิกแพลงนอก
ระบบต่างๆ เข้าแทนที่กระนั้นแล้ว ผลงานที่แท้อันควรประสงค์ก็ยังคงบกพร่องล้มเหลว

วันวาน ข้าพเจ้าได้กล่าวกับที่ประชุมบัณฑิต ณ ที่นี้เป็นความว่า การศึกษาค้นคว้า
วิชาการชั้นสูงนั้น เท่ากับได้สร้างสมกำลังแรงอย่างสูงไว้ในตัว คือกำลังแห่งความรู้ กำลัง
แห่งความรู้เป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้สามารถปฏิบัติการได้ดีขึ้น มากขึ้น อย่างมีประสิทธิภาพ ถ้า
ใช้ไปในทางที่ถูกต้องก็จะได้ผลดีขึ้น มากขึ้น อย่างมีประสิทธิภาพ ถ้าใช้ไปในทางที่ถูกต้องก็

จะได้ผลดี ที่เป็นประโยชน์แท้ ช่วยให้เกิดความเจริญมั่นคงขึ้นได้จริง แต่ถ้าใช้ไปในทางผิด ก็
จะเกิดผลเสียหายร้ายแรงได้เหมือนกัน ผู้มีกำลังจึงต้องมีความรับผิดชอบอย่างยิ่ง ที่จะต้อง
ควบคุมการใช้กำลังของตัวเองแต่ในทางที่ถูกต้อง

ความรับผิดชอบดังกล่าวนี้ อาจกล่าวได้ว่ามี ประเด็น สำคัญอยู่ ๓ ข้อ ข้อแรก
จะต้องระวังตั้งใจใช้กำลังเพื่อสร้างประโยชน์แต่ฝ่ายเดียว ให้ได้ทั้งประโยชน์ตน ทั้งประโยชน์
ส่วนรวม พร้อมกันนั้นก็จะต้องคอยป้องกันและแก้ไขอยู่ตลอดเวลา มิให้ความเสียหาย
เกิดขึ้น และข้อสาม ซึ่งเป็นข้อสำคัญอย่างยิ่งจะต้องพยายามสร้างเสริม **กำลังนั้น** ให้หนัก
แน่นมั่นคง และทวีขึ้น การปฏิบัติงานด้วยความเสียสละอย่างนั้น ยิ่งกระทำมากเท่าใด จะ
ช่วยให้เกิดความสามารถและความเชี่ยวชาญขึ้นเท่านั้น

(๑๐ กรกฎาคม ๒๕๒๔ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

จากพระบรมราโชวาทข้างต้น สามารถตีความได้ว่า **ความรับผิดชอบดังกล่าวนี้**
อ้างถึง ผู้มีกำลังจึงต้องมีความรับผิดชอบอย่างยิ่ง ที่จะต้องควบคุมการใช้กำลังของตัวเองแต่ในทางที่
ถูกต้อง และ มีประเด็นสำคัญอยู่ ๓ ข้อ ข้อแรกจะต้องระวังตั้งใจใช้กำลังเพื่อสร้างประโยชน์แต่
ฝ่ายเดียว ให้ได้ทั้งประโยชน์ตน ทั้งประโยชน์ส่วนรวม พร้อมกันนั้นก็จะต้องคอยป้องกันและแก้ไข
อยู่ตลอดเวลา มิให้ความเสียหายเกิดขึ้น และข้อสาม ซึ่งเป็นข้อสำคัญอย่างยิ่งจะต้องพยายาม
สร้างเสริม**กำลังนั้น** ให้หนักแน่นมั่นคง และทวีขึ้น และ **กำลังนั้น** อ้างถึง กำลังเพื่อสร้างประโยชน์
แต่ฝ่ายเดียว ให้ได้ทั้งประโยชน์ตน ทั้งประโยชน์ส่วนรวม พร้อมกัน นั้นก็จะต้องคอยป้องกันและ
แก้ไขอยู่ตลอดเวลา มิให้ความเสียหายเกิดขึ้น

จากการศึกษาการเชื่อมโยงความโดยการอ้างถึงในพระบรมราโชวาทพระบาทสมเด็จพระ
พระเจ้าอยู่หัว ปรากฏการเชื่อมโยงความโดยการอ้างถึงคำสรรพนามและคำบ่งชี้เป็นจำนวนมาก
แสดงให้เห็นว่าการใช้การเชื่อมโยงความ โดยการอ้างถึงหลายๆ ครั้ง เพื่อให้ผู้สำเร็จการศึกษาได้
ตระหนักถึงเนื้อหาและพิจารณาพระบรมราโชวาทอย่างละเอียดถี่ถ้วน

๖.๓ การเชื่อมโยงความโดยการใช้คำเชื่อม

มีผู้กล่าวถึงการเชื่อมโยงความโดยการใช้คำเชื่อมไว้ดังนี้

นवरत्न พันธุเมธา กล่าวถึงการใช้อำนาจเชื่อม ดังต่อไปนี้

ประโยคที่สัมพันธ์กันมีคำเชื่อมปรากฏอยู่ด้วย เพื่อช่วยแสดงว่าประโยคนั้นๆมี

ความหมายสัมพันธ์กันอย่างไร และจำแนกประเภทของคำเชื่อมตามลักษณะการประกอบ

คำ ตำแหน่ง หน้าที่และความหมาย ณ ที่นี้ จึงนำเสนอเฉพาะกลุ่มคำเชื่อม ที่จำแนกตามความหมายเท่านั้น โดยคำเชื่อมที่จำแนกตามความหมายสามารถแบ่งได้ ๑๖ ชนิด^{๕๙} ดังนี้

๑. คำเชื่อมบอกความเป็นเจ้าของ เช่น ของ, แห่ง
๒. คำเชื่อมบอกผู้มีส่วนร่วม เช่น กับ, และ
๓. คำเชื่อมบอกเครื่องมือ เช่น ด้วย, โดย, กับ
๔. คำเชื่อมบอกแหล่ง ได้แก่ บอกแหล่งที่มีสิ่งต่างๆ เช่น ใน , นอก, หน้า, หลัง, ฯลฯ บอกแหล่งเดิม, เช่น จาก, แต่ ฯลฯ และบอกจุดหมายของสิ่งต่างๆ เช่น แก่, สู่, แต่, ต่อ ฯลฯ
๕. คำเชื่อมบอกเวลา ได้แก่ บอกเวลาก่อน เช่น ครั้น , หลังจาก, พอ ฯลฯ บอกเวลาภายหลัง เช่น เมื่อ , ก่อน, แล้ว...ก็ ฯลฯ บอกเวลาเดียวกัน เช่น ขณะที่ , ระหว่างที่, ในเวลา ฯลฯ บอกเวลาสิ้นสุด เช่น จน, กระทั่ง ฯลฯ และบอกเวลาเริ่มต้น เช่น ตั้งแต่, ตั้งแต่ตอน ฯลฯ
๖. คำเชื่อมบอกลักษณะ เช่น โดย, ด้วย
๗. คำเชื่อมบอกการคล้ายตาม เช่น ก็ , และ, ทั้ง, รวมทั้ง, อีกประการหนึ่ง, นอกจากนี้, ตลอดทั้ง ฯลฯ
๘. คำเชื่อมบอกการเปรียบเทียบ เช่น กว่า, ราวกับ, เช่นเดียวกับ, ประดุจดัง, ดั่งหนึ่ง, เสมือนหนึ่ง, ฯลฯ
๙. คำเชื่อมบอกสิ่งกำหนด คือ คำว่า ตาม
๑๐. คำเชื่อมบอกความขัดแย้ง เช่น แต่, แต่ว่า, ส่วน, ทว่า
๑๑. คำเชื่อมบอกความให้เลือกเอา เช่น หรือ, หรือไม่ก็, หรือว่า, ไม่เช่นนั้น ฯลฯ
๑๒. คำเชื่อมบอกเหตุ เช่น เพราะ, เพราะว่า, ด้วยเหตุที่, เนื่องจาก, ด้วย ฯลฯ
๑๓. คำเชื่อมบอกจุดมุ่งหมาย เช่น เพื่อ, เพื่อว่า, สำหรับ
๑๔. คำเชื่อมบอกการจำกัด เช่น ที่, ซึ่ง, อัน
๑๕. คำเชื่อมบอกผล เช่น จึง, จน, จนกระทั่ง, ดังนั้น, ฉะนั้น, ในที่สุด ฯลฯ
๑๖. คำเชื่อมแสดงตัวอย่าง เช่น เป็นต้นว่า, ดังเช่น , อาทิ

ชลธิชา บำรุงรักษ์ กล่าวถึงการใช้คำเชื่อม (conjunction) ไว้ดังนี้

การเชื่อมโยงความที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างเหตุการณ์หรือสถานการณ์ที่ปรากฏในประโยคหรือข้อความที่อยู่ต่อเนื่องหรือใกล้เคียงกัน มี ๑๔ ลักษณะ ได้แก่

^{๕๙} นววรรณ พันธุเมธา, ไวยากรณ์ไทย, ๒๑๗- ๒๑๙.

๑. ความสัมพันธ์แบบคล้ายตาม ได้แก่ และ, ก็, และ...ก็, แล้ว, จึง, รวมทั้ง, พร้อมกับ, ตลอดจน

๒. ความสัมพันธ์แบบขัดแย้ง ได้แก่ แต่, แต่...ก็, แต่แล้ว, แม้แต่, ทั้งๆที่, แม้ว่า

๓. ความสัมพันธ์แบบเงื่อนไข ได้แก่ ถ้า, ถ้า...ก็, หาก...ก็

๔. ความสัมพันธ์แบบแสดงเหตุ ได้แก่ เพราะ, เนื่องจาก, เพราะว่า, ก็เพราะ

๕. ความสัมพันธ์แบบแสดงผล ได้แก่ ก็, จึง, ดังนั้น

๖. ความสัมพันธ์แบบการขยายความ ได้แก่ ที่, ซึ่ง, อัน

๗. ความสัมพันธ์แบบตัดตอนหรือแยกส่วน ได้แก่ ส่วน

๘. ความสัมพันธ์แบบแสดงวัตถุประสงค์ ได้แก่ เพื่อ, ให้, เพื่อให้

๙. ความสัมพันธ์แบบแสดงวิธีการ ได้แก่ โดย

๑๐. ความสัมพันธ์ด้านเวลา ได้แก่ เมื่อ, พอ, ขณะที่, หลังจาก, ก่อน, ตอนนั้น, ต่อมา

๑๑. ความสัมพันธ์แสดงจุดสิ้นสุด ได้แก่ จน, จนกระทั่ง

๑๒. ความสัมพันธ์แสดงการเปรียบเทียบ ได้แก่ อย่าง, กว่า

๑๓. ความสัมพันธ์แสดงการอ้างถึงคำพูด ความคิด หรือข้อเท็จจริง ได้แก่ ว่า

๑๔. ความสัมพันธ์แบบสรุปความ โดยอยู่ในโครงสร้าง "นิทานเรื่องนี้สอนให้รู้ว่า" ตัวอย่าง

"ข้าขอบที่นี้และจะอยู่ตลอดฤดูหนาวนี้ หากท่านไม่พอใจ ก็ขอให้หาหนทางอื่นเอาเองเถิด"

จากตัวอย่าง หาก...ก็ เป็นคำเชื่อมที่แสดงเงื่อนไขของผู้พูดว่าใน กรณีที่เกิดเหตุการณ์ที่ ๑ ขึ้น เหตุการณ์ที่ ๒ น่าจะเป็นสิ่งที่เกิดตามมา

จากการศึกษาพระบรมราโชวาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พบการเชื่อมโยงความ โดยการใช้คำเชื่อมในลักษณะต่างๆ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ความเจริญของประเทศชาติเป็นความเจริญส่วนรวม ซึ่งเกิดจากผลงานหรือ อดของการกระทำของคนทั้งชาติ ถือได้ว่า ทุกคนแบ่งหน้าที่กันทำประโยชน์ให้แก่ชาติ ตามความถนัดและความสามารถ และต่างคนต่างก็ได้เกื้อกูลกันและกัน ไม่มีผู้ใดจะอยู่ได้และทำงานให้แก่ประเทศชาติได้โดยลำพังตนเอง เพราะฉะนั้น ในการที่ท่านจะออกไปประกอบการทำงานต่อไป ขอให้คำนึงถึงความจริงข้อนี้ให้มาก พิจารณาให้เห็นความสำคัญของผู้อื่นให้รู้จักนับถือผู้อื่น ใช้ความมีเหตุผลและร่วมมือกัน ในการบริหารงานทั้งปวง

(๑๐ กรกฎาคม ๒๕๑๓ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

พระบรมราชาธิราชที่สาม มีการเชื่อมโยงความโดยการใช้คำเชื่อม **เพราะฉะนั้น** แสดงความสัมพันธ์แบบเชื่อมความเป็นเหตุเป็นผล

การกระทำใดๆ ควรจะได้ทำด้วยเหตุผล ให้ตรงตามวัตถุประสงค์ที่แท้จริงของงาน **เพราะ** จะช่วยให้งานสำเร็จลุล่วงไปได้โดยถูกต้อง เพียงตรง และรวดเร็ว **นอกจากนั้น** จะต้องทำด้วยความสุจริต ไม่เบียดเบียน เบียดบัง หรือละเมิดผู้อื่น ซึ่งจะทำให้ปลอดภัยจากความลำบากยากแค้นและความวิบัติทั้งปวง สำคัญที่สุด จะต้องทำด้วยความเป็นบัณฑิตของตน ได้แก่ทำด้วยความคิด พิจารณาให้เห็นถ่องแท้ว่าอะไรเป็นความเลื่อม อะไรเป็นความเจริญ อะไรเป็นสิ่งที่ต้องทำ อะไรเป็นสิ่งที่ต้องละเว้นและกำจัด ความสามารถคิดพิจารณาให้เห็นจริงได้**ดังนี้** จะทำให้เกิดความรู้สึกรับผิดชอบ ในอันที่จะทำสิ่งที่ถูกต้องที่เจริญ และงดเว้นสิ่งตรงข้ามทั้งหมด การมีความรู้สึกรับผิดชอบในการกระทำ **ดังนี้** สำคัญมาก **เพราะ** จะทำให้หลักการที่ตั้งไว้บังเกิดผล และเป็นหลักการที่ศักดิ์สิทธิ์ ทำให้ไม่ต้องตกเป็นเครื่องมือของผู้อื่น ทั้งทำให้งานที่มีผลอันแน่นอน และดำเนินไปได้ตรงตามความประสงค์

(๑๖ กรกฎาคม ๒๕๑๔ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

มหาวิทยาลัยศิลปากร ส่วนวิทยาลัย

พระบรมราชาธิราชที่สาม มีการเชื่อมโยงความโดยการใช้คำเชื่อม **นอกจากนั้น** แสดงความสัมพันธ์แบบเชื่อมความเพิ่ม และคำเชื่อม **เพราะ ดังนี้ และดังนี้** แสดงความสัมพันธ์แบบเชื่อมความเป็นเหตุเป็นผล

การล้มเลิกทำลายทุกสิ่งทุกอย่างด้วยวิธีการอันรุนแรงนั้น ย่อมทำความปั่นป่วนและแตกร้างให้เกิดขึ้นทั่วไป ซึ่งเป็นอันตรายอย่างยิ่งต่อชีวิตของประเทศชาติ **กล่าวคือ** การทำลายนั้นจะทำให้มีความต่อเนื่องของโครงการต่างๆ ขาดตอนลง ความ แตกร้างจะทำให้เสียกำลังคนดีที่จะมาร่วมงานเป็นประโยชน์ **ในที่สุด** กำลังทั้งปวงของส่วนรวมจะลดถอยจนเสื่อมสลายไป บัณฑิตผู้กำลังจะออกไปร่วมงานของชาติ จึงน่าจะคิดหาวิธีการสร้างสรรค์ที่แยบคายสมเหตุผลกว่านั้น **ทุกวันนี้** งานสำคัญๆ ด้านต่างๆ ก็มีโครงการที่ดำเนินต่อเนื่องกันอยู่แล้ว ผู้มีความรู้ ความสามารถที่จะทำงานก็มีอยู่มากพอสมควร **ถ้า** ท่านจะเข้าไปเสริมกำลังให้แน่นหนายิ่งขึ้นด้วยความตั้งใจบริสุทธิ์ใจ ด้วยเหตุผลสติปัญญา และด้วยอุดมคติอันสูง **ก็** จะเป็นประโยชน์แก่การเจริญของประเทศชาติได้อย่างแน่นอน

(๑๘ สิงหาคม ๒๕๑๕ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์)

พระบรมราชาโหวาทข้างต้น มีการเชื่อมโยงความโดยการใช้น้ำเชื่อม **กล่าวคือ** แสดงความสัมพันธ์แบบเชื่อมคำอธิบาย คำเชื่อม ในที่สุด แสดงความสัมพันธ์แบบแสดงผล ทุกวันนี้ แสดงความสัมพันธ์แบบเชื่อม บอกเวลา และคำเชื่อม ถ้า ... ก็ แสดงความสัมพันธ์แบบเชื่อมความเป็นเงื่อนไข

ความจริงใจต่อผู้อื่นเป็นของสำคัญมาก สำหรับผู้ที่ต้องการความสำเร็จและความเจริญเพราะสามารถกำจัดปัญหาได้มากมาย **โดยเฉพาะ** ปัญหาอันเกิดจากความกินแหนงแคลงใจ เกร็ดเอาเปรียบกัน และคนที่จริงใจต่อผู้อื่นนั้น ย่อมได้รับความนิยมน้ำเชื่อมคือไว้วางใจ ร่วมมือสนับส นุนจากสาธุชนอยู่เสมอ จะทำการสิ่งใดก็สำเร็จและราบรื่น ท่าน **จึง** สอนให้รักษาความจริงใจในกันและกันไว้ทุกเมื่อ **นอกจาก** ความจริงใจต่อผู้อื่น **แล้ว** ยังมีความจริงใจต่อตนเองอีกประการหนึ่ง ซึ่งจะต้องรักษาให้มั่นคง และให้ยิ่งขึ้นไป คือเมื่อได้ตั้งใจในความประพฤติปฏิบัติอันใด ตามที่ได้ไตร่ตรองเห็นว่าชอบว่าเป็นประโยชน์แท้จริงแล้ว ก็ให้ติดตามรักษาความตั้งใจที่จะกระทำดั่งนั้นให้ตลอด ทั้งที่เป็นมาแล้วที่กำลังเป็นอยู่ และที่จะเป็นต่อไป ผู้ที่รักษาความจริงใจต่อตนเองได้มั่นคง จะไม่เป็นคนสับปลับ หากเป็นคนเที่ยงตรงหนักแน่น ทำอะไรก็ตาม กฎเกณฑ์ ตามระเบียบ และตามความถูกต้องเป็นธรรม สามารถสร้างสมความคิดความเจริญให้เพิ่มทวีขึ้นได้ ไม่มีความถอยหลัง

(๑๔ มีนาคม ๒๕๒๔ มหาวิทยาลัยรามคำแหง)

พระบรมราชาโหวาทข้างต้น มีการเชื่อมโยงความโดยการใช้น้ำเชื่อม **โดยเฉพาะ** แสดงความสัมพันธ์แบบเชื่อมความเน้นเฉพาะ คำ เชื่อม **นอกจาก** แสดงความสัมพันธ์แบบเชื่อมความเพิ่ม คำเชื่อม **จึง** แสดงความสัมพันธ์แบบเชื่อมความเป็นเหตุเป็นผล และคำเชื่อม **แล้ว** แสดงความสัมพันธ์แบบเชื่อมบอกเวลา

การพัฒนา ได้เป็นภารกิจและเป็นนโยบายสำคัญของการปกครองบริหารประเทศมาเป็นเวลานานพอสมควรแล้ว ทุกสิ่งทุกอย่าง อย่างในบ้านเมือง จึงดูเปลี่ยนแปลงผิดตาไปกว่าแต่ก่อนอย่างมากและรวดเร็ว **แต่กระนั้น** ก็เป็นที่ทราบกันว่า เราต้องพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไปอีก เพื่อให้ทันกับปัญหาความบีบคั้นซึ่งทวีขึ้น เนื่องมาแต่ได้รับความกระทบกระเทือนจากภายนอก ทั้งในด้านเศรษฐกิจ การเมือง และความมั่นคง นักพัฒนาและบริหารจึงต้องมีและต้องใช้ความสามารถอย่างสูงเป็นพิเศษ

ความมั่นคงเด็ดเดี่ยว ที่ยึดมั่นในผลสำเร็จของงาน และในความถูกต้องเป็นธรรม เป็นสิ่งสำคัญยิ่งสำหรับนักพัฒนาบริหาร **เพราะ** ความมีจิตใจมั่นคงในผลสำเร็จของงานจะทำให้

มุ่งมันที่จะกระทำต่อเนื่องไปโดยไม่ลดละ จนบรรลุผลเลิศ **ส่วน**ความมั่นคงในคุณธรรมนั้น จะสร้างเสริมคุณสมบัติที่พึงประสงค์ให้เกิดขึ้นได้มากมาย **เช่นว่า** จะทำให้เป็นคนสุจริต ไม่ทำ ไม่พูด ไม่คิดในสิ่งที่เป็นความชั่วความต่ำทรามทุกอย่าง ทำให้มีความจริงใจในกันและกัน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญสำหรับกำจัดความกินแหลงแคลงใจ บาดหมางแตกแยกกัน

(๒๓ มีนาคม ๒๕๒๔ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์)

พระบรมราชาบาทข้านั้น มีการเชื่อมโยงความโดยการใช้อำนาจเชื่อม **แต่กระนั้น** แสดงความสัมพันธ์แบบเชื่อมความขัดแย้ง คำเชื่อม **เพราะ** แสดงความสัมพันธ์แบบเชื่อมความเป็นเหตุเป็นผล คำเชื่อม **ส่วน** แสดงความสัมพันธ์แบบแยกส่วน และคำเชื่อม **เช่นว่า** แสดงความสัมพันธ์แบบเชื่อมตัวอย่าง

การปฏิบัติงานทั้งปวงนั้น **กล่าวโดยหลักการ** ต้องอาศัยปัจจัยพื้นฐานประกอบกันสองอย่าง อย่างหนึ่ง ได้แก่ ความรู้ความสามารถโดยเบ็ดเสร็จของผู้ปฏิบัติ อีกอย่างหนึ่ง ได้แก่ระเบียบแบบแผนและวิธีการ ที่กำหนดไว้ให้ใช้ในการปฏิบัติงานนั้นๆ

(๑๐ กรกฎาคม ๒๕๓๖ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

พระบรมราชาบาทข้านั้น มีการเชื่อมโยงความโดยการใช้อำนาจเชื่อม **กล่าวโดยหลักการ** แสดงความสัมพันธ์แบบเชื่อมคำอธิบาย

หากต่างคนต่างคิด ต่างคนต่างอ้างเหตุผลที่อาศัยพื้นฐานแตกต่างกัน ก็อาจเกิดถกเถียงโต้แย้งกัน โดยไม่มีข้อยุติ ปัญหาต่างๆ ก็ไม่มีทางออกและได้รับการปฏิบัติแก้ไข เป็นผลให้งานที่ทำติดขัดล่าช้า หรือไม่สามารถจะดำเนินการต่อได้สำเร็จ

(๑๔ กรกฎาคม ๒๕๓๗ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

พระบรมราชาบาทข้านั้น มีการเชื่อมโยง ความโดยการใช้อำนาจเชื่อม **หาก...ก็** แสดงความสัมพันธ์แบบเชื่อมความที่เป็นเงื่อนไข

ทุกวันนี้ แม้ประเทศของเราจะพัฒนาด้านอุตสาหกรรมไปมากแล้วก็ตาม **แต่** การเกษตรก็มีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากัน จะละเลยทอดทิ้งมิได้ **ดังนั้น** จึงจำเป็นที่จะต้องค้นหาแนวทางปฏิบัติการ เกษตรที่เหมาะสมกับสภาพการณ์อยู่เสมอ เพื่อช่วยให้

เกษตรกรของเราได้มีผลผลิตที่เพียงพอเลี้ยงตัว และมีฐานะความเป็นอยู่ที่สุขสบายพอควร
แก้อัตภาพ

(๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๘ สถาบันเทคโนโลยีการเกษตร แม่โจ้)

พระบรมราชาบาทข้างต้น มีการเชื่อมโยงความโดยการใช้คำเชื่อม **ทุกวันนี้** แสดง
ความสัมพันธ์แบบเชื่อมความที่เป็นลำดับเวลา คำเชื่อม **แม้ แต่** แสดงความสัมพันธ์แบบขัดแย้ง
และคำเชื่อม **ดังนั้น จึง** แสดงความสัมพันธ์แบบเป็นเหตุเป็นผล

พิธีรับปริญญาบัตรมีความหมายสำคัญมากแก่บัณฑิตทั้งหลาย **เพราะ** เป็นการ
ประกาศรับรองวิทยฐานะของแต่ละคนให้ปรากฏ ว่าเป็นผู้มีความรู้ ความคิด ความสามารถ
พอเพียงที่จะยกย่องไว้วางใจ ให้ประกอบกิจการที่สำคัญๆ ของชาติได้ งานของชาตินั้นมี
มากมายหลายด้าน ครอบคลุมทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม ศิลปวัฒนธรรม การเมือง การ
ปกครอง และจำเป็นจะต้องมีผู้มีความรู้ความสามารถในแต่ละสาขาวิชา มาปฏิบัติบริหารให้
สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีในทุกๆ ด้าน ถ้าจะเปรียบเทียบให้เห็นชัด ก็ขอ **เปรียบเทียบ** วงดนตรี
วงหนึ่ง ซึ่งจะต้องประกอบด้วย เครื่องดนตรีประเภทต่างๆ มีเครื่องดีด สี ดี เป่า เป็นต้น และ
มีผู้ชำนาญในเครื่องดนตรีนั้นๆ เป็นผู้ปฏิบัติให้กลมกลืนไพเราะ และถูกต้องตามจังหวะจะ
โคน **จึง**จะเป็นวงดนตรีที่สมบูรณ์ได้ **เพราะฉะนั้น** ผู้มีปัญญาความสามารถไม่ว่าจะทำงาน
ใดด้านใด เป็นงานเล็กหรืองานใหญ่ ง่ายยาก จะต้องถือว่างานทุกอย่างมีความสำคัญเท่า
เทียมกัน และต้องตั้งใจกระทำให้ดีที่สุดด้วยความรับผิดชอบ และด้วยความอุตสาหะวิริยะ
โดยมุ่งถึงความสำเร็จของงานเป็นจุดหมายสำคัญ เชื่อว่า ถ้าทุกฝ่ายทุกคนในชาติปฏิบัติได้
ดังนี้ ก็จะช่วยความเจริญก้าวหน้าให้แก่กิจการที่ทำ และบันดาลความเจริญมั่นคงให้เกิดแก่
ประเทศชาติได้เป็นแน่นอน

(๑๑ กรกฎาคม ๒๕๓๙ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

พระบรมราชาบาทข้างต้น มีการเชื่อมโยงคว ามโดยการใช้คำเชื่อม **เพราะ จึง** และ
เพราะฉะนั้น แสดงความสัมพันธ์แบบเชื่อมความ เป็นเหตุเป็นผล คำเชื่อม **เปรียบเทียบ** แสดง
ความสัมพันธ์แสดงการเปรียบเทียบ และคำเชื่อม **ถ้า...ก็** แสดงความสัมพันธ์เชื่อมความที่เป็น
เงื่อนไข

จากการศึกษาการเชื่อมโยงความโดยการใช้คำเชื่อมใน พระบรมราชาบาท
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว การเชื่อมโยงความ ประเภทนี้ ทำให้ข้อความมีความสัมพันธ์
ต่อเนื่องกัน อีกทั้งยังทำให้ข้อความมีความสละสลวยอีกด้วย ผู้เขียนวิทยานิพนธ์พบการใช้คำเชื่อม

ในพระบรมราชาวาทที่แสดงความสัมพันธ์แบบการอธิบาย และแสดงความเป็นเหตุเป็นผลมากที่สุด ในพระบรมราชาวาทแต่ละองค์มีการใช้คำเชื่อมหลายประเภท การใช้คำเชื่อมจะช่วยให้เข้าใจรายละเอียดเนื้อหาของพระบรมราชาวาทได้อย่างลึกซึ้ง จะเห็นได้ว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเลือกสรรคำเชื่อมมาใช้ได้อย่างเหมาะสม แสดงให้เห็นถึงพระอัจฉริยภาพด้านการใช้ภาษาไทยได้เป็นอย่างดี

ผลการศึกษาพระบรมราชาวาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พบการเชื่อมโยงความ ๓ ลักษณะ คือ การเชื่อมโยงความโดยการละ ปรากฎ ๒ ลักษณะ ได้แก่ การละสรรพนามและการละคำนาม การเชื่อมโยงความโดยการอ้างถึง พบ ๒ ลักษณะ ได้แก่ การเชื่อมโยงความโดยการอ้างถึงคำสรรพนามและการเชื่อมโยงความโดยการอ้างถึงเชิงบ่งชี้ และการเชื่อมโยงความโดยการใช้คำเชื่อม ผู้เขียนวิทยานิพนธ์พบการใช้การเชื่อมโยงความโดยการละคำสรรพนามเป็นส่วนใหญ่ แสดงให้เห็นว่าการใช้การเชื่อมโยงความโดยการละหลาย ๆ ครั้ง เพื่อให้เนื้อหาของพระบรมราชาวาทกระชับไม่เยิ่นเย้อ

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

บทที่ ๔

เนื้อหาและแนวพระราชดำริที่ปรากฏในพระบรมราโชวาท พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีพระเมตตาเสด็จพระราชดำเนินไป พระราชทานปริญญาบัตรแก่ ผู้สำเร็จการศึกษาจากสถาบันต่างๆ ต่อเนื่องกัน มาเป็นเวลาหลายสิบปี มีบัณฑิตที่ได้รับพระราชทานปริญญาบัตรจากพระหัตถ์ไปแล้วหลายแสนคน นับเป็นพระมหากรุณาธิคุณต่อบัณฑิตและสถานศึกษาอย่างหาที่สุดมิได้ พระบรมราโชวาทแต่ละองค์ล้วนมีเนื้อหาและแนวพระราชดำริ ซึ่งมีสาระสำคัญ ๕ ประการ คือ ความสำคัญของบัณฑิต การศึกษา หลักการทำงาน ความสำคัญของประเทศ และการพัฒนาสติปัญญา

จากการศึกษาพระบรมราโชวาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ผู้เขียนวิทยานิพนธ์เห็นความสำคัญของเนื้อหาและแนวพระราชดำริที่ปรากฏ พระบรมราโชวาทแต่ละองค์ล้วนผ่านการใคร่ครวญไตร่ตรองมาแล้วเป็นอย่างดี เพื่อให้บัณฑิตนำไปปฏิบัติใช้ได้จริง ดังรายละเอียดตามประเภทของเนื้อหาพระบรมราโชวาทต่อไปนี้

๑. ด้านความสำคัญของบัณฑิต

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงให้ความสำคัญแก่ บัณฑิตเป็นอย่างมาก เห็นได้จากการที่พระองค์เสด็จพระราชดำเนินไปพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากสถาบันต่างๆ ต่อเนื่องกันเป็นเวลาหลายสิบปี จน เป็นที่ประหลาดใจแก่ ชาวต่างชาติ ผู้มีโอกาสดำทราบบเกล้าทราบบกระหม่อมถึงพระราชจริยวัตรนี้ ด้วยไม่มีสมเด็จพระราชาธิบดีพระองค์ใดในโลกปัจจุบันที่เปี่ยมด้วยพระเมตตาธิคุณเป็นอเนกอนันต์ถึงปานนี้^๑ ทั้งนี้เพราะบัณฑิตจะเป็นกำลังสำคัญในการสร้างสรรค์พัฒนาประเทศให้เจริญมั่นคง

ในการเสด็จไปพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากสถาบันการศึกษาต่างๆ แต่ละครั้ง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานพระบรมราโชวาทแก่บัณฑิต ซึ่งมี

^๑ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ , “คำประกาศราชสดุดีเฉลิมพระเกียรติคุณพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชฯ ครุศาสตร์ดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์,” ใน **ระเบียบแห่งการศึกษา** (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, ๒๕๔๐), ๑๔๕.

เนื้อหาและแนวพระราชดำริหลากหลาย เพื่อให้บัณฑิตได้ตระหนักถึงหน้าที่ของตนตามความคาดหวังของสังคม โดยพระราชทานพระบรมราโชวาท ทมิใจความสำคัญในด้าน ความเป็นบัณฑิต คุณสมบัติและหน้าที่ของบัณฑิต คุณสมบัติและหน้าที่เฉพาะสาขาของบัณฑิต และคุณธรรมประจำตัวบัณฑิต ดังต่อไปนี้

๑.๑ ความเป็นบัณฑิต

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานพระบรมราโชวาทแก่ผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี พระบรมราโชวาทแต่ละองค์ พระองค์ทรงกล่าวถึงความสำคัญของบัณฑิตเสมอ เพราะบัณฑิตจะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศให้เจริญรุ่งเรือง ดังนั้นพระบรมราโชวาทที่เกี่ยวกับ ความเป็นบัณฑิตจึงมีเนื้อหาเกี่ยวกับความหมายของบัณฑิต ความเป็นบัณฑิต และความสำคัญของพิธีรับปริญญาบัตร

บัณฑิตคือผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญา ก่อนที่จะสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี จะต้องผ่านการฝึกฝนอบรมในด้านต่างๆ มาอย่างดี เมื่อสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีแล้ว ถือได้ว่าเป็นผู้มีความรู้สูง พร้อมทั้งจะปฏิบัติงานสร้างสรรค์ความเจริญมั่นคงให้แก่ตนเองและส่วนรวม ต้องมีความรับผิดชอบในการที่จะใช้ วิชาความรู้ปฏิบัติงานให้เกิดประโยชน์ โดยมีแนวพระราชดำริว่า ความสามารถของบัณฑิตจะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ ดังที่ทรงกล่าวไว้ว่า “บัณฑิตทั้งปวงที่อยู่ในที่นี้เป็นผู้มีสติปัญญาดี จึงมีโอกาสได้รับการสนับสนุนส่งเสริมให้เล่าเรียนจนสำเร็จวิชาการชั้นสูง เป็นที่หวังของทุกคนว่า จะได้ทำประโยชน์ ทำความเจริญ ให้แก่ประเทศชาติและสังคมในกาลต่อไป ข้าพเจ้าใคร่ขอให้ทำความเข้าใจให้ถ่องแท้ตั้งแต่บัดนี้ว่า ท่านที่ปรารถนาเป็นที่หวังของคนทั้งชาติ ควรอย่างยิ่งที่จะได้ทำการงาน แสดงความสามารถให้เป็นคุณแก่ส่วนรวม ให้สมแก่คุณวุฒิ และเกียรติศักดิ์ของผู้มีการศึกษาสูง” (๑๔ มกราคม ๒๕๑๔ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่)

ทั้งนี้พระองค์ทรงให้ความหมายของบัณฑิต ว่าเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ ดังที่ทรงกล่าวไว้ว่า “ผู้ที่ควรแก่นามว่า “บัณฑิต” นั้น นอกจากความรู้ความสามารถแล้ว ยังต้องเป็นผู้มีจิตใจสูง มีศีลธรรม มีสติสัมปชัญญะ อุดม ทนอดกลั้น ประพฤติแต่ในสิ่งที่ชอบที่ควร วางตนให้สมเกียรติ เป็นผู้ที่ควรแก่การนับถือเป็นแบบอย่าง ” (๒๖ มิถุนายน ๒๕๑๔ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย) และทรงให้ความหมายอีก ว่า “บัณฑิต คือ ผู้มีปัญญายิ่งกว่าอื่น ” (๓ กันยายน ๒๕๒๔ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์) และทรงอธิบายความหมายของปัญญา หรือความมีปัญญาว่า “ความสามารถเข้าใจได้อย่างถูกต้อง ถ่องแท้ และตรงจุด ไม่มีความลังเลสับสนหรือยึดติดอยู่กับสิ่งที่มีใช้สภาวะ เมื่อจะพิจารณาหรือเรียนรู้เรื่องใดสิ่งใด ก็มุ่งเข้าถึงสภาวะของเรื่องนั้น ได้ทันทีโดยกระจ่างชัด ” (๓ กันยายน ๒๕๒๔ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์) โดยมีพระราชดำริว่า ผู้ที่มีปัญญา

มีความเข้าใจ จะสามารถแก้ไขปัญหาล่วงได้ล่วงหน้าเรียบร้อย จะร่วมมือกับผู้ใดก็ตามที่รับเงิน จะทำอะไรก็ได้ สำเร็จสมบูรณ์

พระองค์ทรงกล่าวถึงความเป็นบัณฑิต ว่าบัณฑิตเป็นผู้มีจิตใจสูง มีศีลธรรมคุณธรรม มีความสามารถคิดพิจารณาไตร่ตรองอย่างมีเหตุมีผล และความเป็นบัณฑิตย่อมแสดงออกให้เห็น ในการกระทำ คำพูด และความคิด โดยสุจริตและสร้างสรรค์ หากบัณฑิตสามารถปฏิบัติให้เคยชิน เป็นนิสัย จะช่วยให้การทำงานต่างๆ เกิดความเข้าใจและสามัคคีกันเป็นอย่างดี และสามารถ สร้างงานให้เกิดประโยชน์มีประสิทธิภาพ ดังที่พระราชทานพระบรมราโชวาทให้ความว่า

ความเป็นบัณฑิต นอกจากจะหมายถึง และความสามารถของบุคคล ในการใช้ วิทยาการ ให้เกิดประโยชน์แล้ว ยังสังเกตทราบได้ที่การกระทำ คำพูดและความคิด อีกทาง หนึ่ง บัณฑิตนั้นเมื่อจะทำ จะพูด หรือจะคิด ย่อมพยายามทำให้ ดี พูดให้ดี คิดให้ดีเสมอ ทำให้ดี หมายถึง ทำด้วยความตั้งใจและจริงใจ ให้เป็นการสร้างสรรค์แท้ ไม่ว่าการเล็งการใหญ่ ก็พยายามทำอย่างดีที่สุด เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย และประโยชน์ของการที่ทำนั้น โดย ครบถ้วน ไม่ทำโดยเพทุบาย หรือมีเจตนาไม่บริสุทธิ์แอบแฝง การพูดให้ดีหมายถึง การกล่าว วาจาชอบให้เกิดประโยชน์ เช่น กล่าวในสิ่งที่จะก่อให้เกิดความรู้ ความฉลาด ความเจริญ ความดี ความสามัคคีปรองดอง ไม่กล่าวในสิ่งที่ไม่รู้จริง ที่ก่อให้เกิดความสับสน หรือที่ ทำลายความดีงาม ความเจริญมั่นคง การคิดให้ดีนั้น หมายถึงการคิดด้วยความมีสติมั่น คง เป็นกลางไม่ถูกเหนี่ยวนำด้วยอคติ หากอาศัยความถูกต้องด้วยหลักวิชา เหตุผลความเป็น จริง และศีลธรรม จริยธรรมเป็นพื้นฐานเครื่องวินิจฉัย เพื่อให้ความคิดนั้นปราศจากพิษภัย เป็นคุณเป็นประโยชน์แท้จริง

(๑๒ กรกฎาคม ๒๕๓๓ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

นอกจากนี้ยังมีพระบรมราโชวาทที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงกล่าวถึง ความสำคัญของบัณฑิต โดยทรงกล่าวว่า “บัณฑิตเป็นผู้มีความรู้ความสามารถใน หลักวิชาและยัง สังเกตทราบได้ที่ความคิด คำพูดและการกระทำ คำพูดที่กล่าวออกไป ย่อมถือเป็นสัจวาจา ...การ พูดแล้วทำคือพูดจริงทำจริง หากบัณฑิตได้คิดพิจารณาตามพระบรมราโชวาทนี้ จึงจะได้ชื่อว่า ประพฤติปฏิบัติตนสมกับความเป็นบัณฑิต” (๙-๑๐ กรกฎาคม ๒๕๔๐ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

พระบรมราโชวาทที่กล่าวมาข้างต้นล้วนแต่มีความสำคัญเกี่ยวกับบัณฑิต แสดงให้เห็น ว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรง สนใจและให้ความสำคัญแก่บัณฑิตเป็นอย่างมาก นอกจากนี้ พิธีรับปริญญาบัตรก็มีความสำคัญแก่บัณฑิตมากเช่นกัน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากสถาบันต่างๆ ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๙๓ เป็นต้นมา ไม่ว่าสถาบันการศึกษาจะตั้งอยู่ ณ ภูมิภาคใด จังหวัดใด พระองค์ก็เสด็จพระราชดำเนินไปพระราชทานปริญญาบัตรด้วยพระองค์เอง นับเป็นพระมหากรุณาธิคุณอย่างหาที่สุดมิได้ เพราะจะได้เป็นขวัญและกำลังใจสำคัญแก่บัณฑิตในการออกไปทำงาน พิธีรับปริญญาบัตรมีความสำคัญมากเพราะเป็นการประกาศรับรองวิทยฐานะของผู้สำเร็จการศึกษาว่าเป็นผู้มีความรู้ ความคิด ความสามารถ ที่จะสร้างสรรค์ประโยชน์แก่ประเทศชาติให้เจริญวัฒนาต่อไป โดยทรงกล่าวไว้ว่า “พิธีรับปริญญาบัตรนี้มีความหมายสำคัญมากสำหรับบัณฑิตทั้งหลาย เพราะเป็นการประกาศรับรองวิทยฐานะของแต่ละคนให้ปรากฏแก่มหาชน ว่าเป็นผู้มีความรู้ ความฉลาด และความสามารถพร้อม ควรจะยกย่องไว้วางใจให้ประกอบกิจการที่สำคัญของบ้านเมืองได้ ” (๒๗ กรกฎาคม ๒๕๓๒ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์) และ “บัณฑิตทั้งหลายต่างได้รับปริญญาบัตร เครื่องรับรองวุฒิกันไปแล้ว ซึ่งนอกจากจะมีความหมายสำหรับแต่ละคน ยังนับว่ามีความหมายอย่างสำคัญต่อ ประเทศชาติด้วย คือทำให้ประเทศของเราได้ตัวบุคคลผู้มีความรู้ความสามารถสูงในสาขาวิชาการต่างๆ เพิ่มขึ้นอีกมาก ” (๔ กรกฎาคม ๒๕๓๙ มหาวิทยาลัยมหิดล)

นอกจากนี้ทรงกล่าวถึงความสำคัญของใบปริญญาบัตร และครูวิทยฐานะ ว่า เป็นตัวแทนของบุคคลผู้มีความรู้ มีความสามารถทางวิชาการ เป็นเครื่องหมายของความดี ดังนั้นบัณฑิตจึงควรตั้งมั่นอยู่บนพื้นฐานแห่งความดีงาม ดังที่ทรงกล่าวไว้ว่า

ปริญญาบัตรซึ่งบางทีเห็นกันว่าเป็นเพียงแผ่นกระดาษ และครูวิทยฐานะ ซึ่งบางทีเห็นกันว่ารุ่มร่ามนำราคาญ เป็นเครื่องหมายแห่งความรู้และคุณสมบัติทั้งปวง แสดงให้ทราบว่าผู้เป็นเจ้าของเป็นบุคคลที่สามารถในวิชาการ แดกฉานในเหตุผล และการปฏิบัติชอบปฏิบัติดี ผู้ฉลาดจึงควรอย่างยิ่งที่จะทำตัวให้สอดคล้องเหมาะแก่เครื่องหมายแห่งความดีนั้น ตลอดจนมาและตลอดไป ถ้าได้ปฏิบัติดีปฏิบัติถูกต้องและครบถ้วนทั้งทางวิชาการและจิตใจแล้ว แม้ปริญญาบัตรจะสูญหาย วายอดวายเป็น หรือเสื่อมจะขาดยุบกระจุยไป ผู้ทรงคุณวุฒิก็ยังมีคุณวุฒิ มีความดีอยู่ครบ ถึงแม้ชีวิตร่างกายจะแตกสลายไป ทั้งหลายก็ยังคงอยู่ค้ำจุนโลกตลอดไป

(๑๒ กรกฎาคม ๒๕๑๘ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

คุณลักษณะประการสำคัญของบัณฑิตที่จะขาดมิได้เลย คือบัณฑิตจ ะต้องมี “ศักดิ์” และ “สิทธิ์” สมกับที่เชื่อว่าเป็นผู้สำเร็จการศึกษาชั้นปริญญา และจะต้องปฏิบัติตน ปฏิบัติงานให้สมกับที่มีศักดิ์และสิทธิ์อยู่อย่างเต็มภาคภูมิ ดังพระบรมราโชวาทความว่า

บัณฑิตจะต้องรักษาสัตย์ปฏิญาณที่ได้ให้ไว้ว่าจะรักษาศักดิ์และสิทธิ์แห่งปริญญาและอนุปริญญาโดยเคร่งครัด คำว่า “ศักดิ์” น่าจะตีความหมายว่า กำลังอำนาจทางวิชาการ ซึ่งเป็นสิ่งที่ท่านจะปล่อยปลงละวางมิได้เป็นอันขาด หากแต่จะต้องรักษา ฝึกฝนเพิ่มพูนให้เต็มเปี่ยมอยู่เสมอ ส่วนคำว่า “สิทธิ์” นั้น แปลว่าความสำเร็จ หมายความว่าความสำเร็จที่ควรจะมี ควรได้โดยชอบ การรักษาสีทธิ์ จึงหมายถึงก ารรักษาความสำเร็จโดยชอบของตน ด้วยการนำเอากำลังวิชาการที่มีอยู่ ไปสร้างสรรค์ประโยชน์ส่วนรวมต่างๆ ให้บังเกิดขึ้น

(๑๕ กันยายน ๒๕๒๐ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์)

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงสนใจ เกี่ยวกับความสำคัญของบัณฑิตและพิ ธี พระราชทานปริญญาบัตรเป็นอย่างมาก เพราะทรงปรารถนาว่าบัณฑิตจะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาสร้างสรรค์ประเทศให้เจริญมั่นคง ดังที่ทรงกล่าวไว้ว่า “ข้าพเจ้ามีความรู้สึกอย่างหนึ่งเกิดขึ้นเสมอ ทุกคราวที่มามอบปริญญาบัตรที่มหาวิทยาลัยนี้ คือรู้สึกดีใจว่าบ้านเมืองของเราจะได้ กำลังผู้มีความรู้ มีความกระตือรือร้นและรักความเจ ริญก้าวหน้ามาช่วยงานของชาติเพิ่มขึ้น ” (๑๐ กรกฎาคม ๒๕๑๒ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์) แสดงให้เห็นว่าพระองค์ทรงชื่นชมยินดีกับบัณฑิตทุกคน

๑.๒ คุณสมบัติทั่วไปของบัณฑิต

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงตระหนักถึงบัณฑิตที่ เพิ่งสำเร็จการศึกษา ซึ่งเป็นผู้ที่ต้องก้าวสู่ การดำเนินชีวิตและการทำงาน แตกต่างกับ การดำเนินชีวิตขณะกำลังศึกษาอยู่มาก ดังนั้นพระองค์จึงมีแนวพระราชดำริเกี่ยวกับคุณสมบัติของบัณฑิต ดังที่ได้พระราชทานพระบรมราโชวาทแก่ผู้สำเร็จการศึกษาความว่า “บัณฑิตจะต้องเอาใจใส่ สำนวญและปรับปรุงตนเองอยู่เป็นนิตย์ ตั้งเจตนาของตนไว้ให้มั่นคง” (๑๘ กรกฎาคม ๒๕๓๔ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์)

เมื่อบัณฑิตสำเร็จการศึกษาชั้นปริญญาบัตรแล้ว จึงจะได้ชื่อว่าเป็นผู้มีศักดิ์และสิทธิ์ บัณฑิตจึงต้องมีหน้าที่และคุณสมบัติของความเป็นบัณฑิตครบถ้วน สามารถ นำความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาไปปฏิบัติใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวม ดังพระบรมราโชวาทความว่า

ผู้ที่ได้สำเร็จการศึกษา มีวุฒิมีศักดิ์มีสิทธิ์บริบูรณ์แล้ว จึงถือได้ว่ามีหน้าที่ที่จะต้องนำคุณสมบัติของตัวที่มีอยู่ไปใช้ให้เต็มภาคภูมิ ในอันที่จะประสานความรู้ความสามารถเข้าด้วยกัน พ้นฝ่าปัญหาอุปสรรค ความยากลำบากที่มีอยู่ หรือที่จะมาข้างหน้าให้ลุล่วงไป

(๑๖ มิถุนายน ๒๕๒๐ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์)

การพระราชทานแนวพระราชดำริแต่ละครั้ง พระองค์ ได้ พระราชทานพระบรมราชาริบาย โดยทรงแยกประเด็นของเนื้อหาออกเป็นข้อ ๆ ซึ่งจะช่วยให้ผู้สำเร็จการศึกษาหรือผู้ที่ได้อ่านสามารถติดตามแนวพระราชดำริด้วยความเข้าใจ จชัดเจนมากยิ่งขึ้น ดังพระบรมราโชวาทที่พระราชทานแก่บัณฑิต ดังนี้

บัณฑิตจะมีแต่ชื่อเสียงเป็นเกียรติยศเพียงอย่างเดียว ย่อมไม่สมควร จะต้องพัฒนาตนเองให้มีคุณสมบัติต่างๆ ให้สม กับฐานะของบัณฑิตด้วย คุณสมบัติที่สำคัญประการหนึ่งของบัณฑิตคือความรู้ ความสามารถทางวิชาการ . บัณฑิตนั้นจะต้องเป็นผู้มีความรู้ที่หนักแน่นด้วยวิชาการ ทั้งด้านลึกและด้านกว้าง โดยมีทฤษฎีและเหตุผลข้อพิสูจน์เป็นเครื่องรองรับ พร้อมกันนั้นก็ต้องมีความคิดความสามารถที่จะนำหลักวิชาการไปปรับใช้ในสถานการณ์จริงได้โดยถูกต้องพอเหมาะพอดีด้วย. อีกประการหนึ่ง ในการนำความรู้ไปใช้นั้น บัณฑิตควรจะต้องมุ่งหมายและพยายามใช้เพื่อประโยชน์ของส่วนรวมให้ยิ่งไปกว่าของตนเอง. เมื่อมีความรู้จริงและนำไปใช้งานได้ผลเป็นประโยชน์จริง จึงจะนับว่าเป็นบัณฑิตแท้.

(๑๒ กรกฎาคม ๒๕๓๗ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

จะเห็นได้ว่า พระบรมราโชวาทแต่ละองค์ล้วนมีเนื้อหาและแนวพระราชดำริที่สะท้อนว่า บัณฑิตเป็นผู้สำเร็จการศึกษา ต้องมีคุณสมบัติประจำตัว ที่จะออกไปปฏิบัติหน้าที่การงานต่างๆ พระองค์ทรงคาดหวังว่าบัณฑิตจะเป็นกำลัง สำคัญในการพัฒนาประเทศ ดังนั้นบัณฑิตจึงควรตระหนักถึงคุณสมบัติและหน้าที่ของตนไว้อย่างเหนียวแน่น พระบรมราโชวาทแต่ละองค์แฝงข้อคิด เพื่อให้บัณฑิตนำไปเป็นแนวทางให้เกิดประโยชน์ต่อไป

๑.๓ คุณสมบัติเฉพาะสาขาของบัณฑิต

นอกจากคุณสมบัติทั่วไปของบัณฑิตดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ข้างต้นแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงให้ความสำคัญกับวิชาชีพสาขาต่างๆ ได้แก่ แพทย์ พยาบาล ครู อาจารย์ นักการเกษตร เกษตรกร นักเทคโนโลยี ศิลปิน และนักกฎหมาย พระบรมราโชวาทแต่ละองค์ล้วนมีเนื้อหา

มุ่งให้บัณฑิตปฏิบัติหน้าที่ของตนตามวิชาที่ศึกษาเล่าเรียนมา ดังที่พระองค์พระราชทานพระบรมราโชวาท ดังตัวอย่างต่อไปนี้

๑.๓.๑ แพทย์และพยาบาล

พระบรมราโชวาท พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีเนื้อหาและแนวพระราชดำริให้บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาเฉพาะสาขาวิชาชีพได้ตระหนักถึงวิชาความรู้ต่างๆ ที่ได้ศึกษามา เพื่อนำไปประกอบการทำงาน พระบรมราโชวาทจึงเป็นเสมือนเครื่องนำทาง ของบัณฑิตในการประพฤติปฏิบัติตนในหน้าที่การงานและสามารถพัฒนาสังคมและชาติบ้านเมืองให้เจริญก้าวหน้า และยังสะท้อนให้เห็นแนวพระราชดำริของพระองค์ได้เป็นอย่างดี พระบรมราโชวาทที่มี เนื้อหาเกี่ยวกับแพทย์และพยาบาล พระองค์ทรงมุ่งให้บัณฑิตปฏิบัติหน้าที่ของตนตามวิชาที่ศึกษาเล่าเรียนมา เพื่อบำบัดบรรเทาทุกข์และดูแลรักษาความเจ็บป่วยของประชาชนด้วยเมตตาจิต ผู้สำเร็จการศึกษาที่ออกไปประกอบวิชาชีพจะต้องประพฤติปฏิบัติตัวให้อยู่ในจรรยาแพทย์ และพยาบาล หากผู้ใดละเมิดจะเกิดความเสื่อมเสียแก่ตัว แก่การแพทย์และประเทศชาติในที่สุด แสดงให้เห็นว่าพระองค์ทรงให้ความสำคัญกับการแพทย์เป็นอย่างมาก ดังพระบรมราโชวาทที่พระราชทานแก่บัณฑิต ดังนี้

จงระลึกไว้เสมอเป็นนิตย์ว่าจรรยาแพทย์เป็นวินัยที่มีได้มีการบังคับให้ทำตาม แต่ท่านจะต้องบังคับตัวของตนเองให้ปฏิบัติตามให้ได้ และหากเมื่อใดท่านละเมิดจรรยาแพทย์เมื่อนั้น จะเกิดความเสื่อมเสียแก่ตัว แก่การแพทย์ และแก่ประเทศชาติเป็นที่สุด

(๖ เมษายน ๒๕๑๑ มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์)

นอกจากนี้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ยังทรงให้ความสำคัญแก่วิชาแพทย์เป็นอย่างมาก โดยมีพระราชประสงค์เกี่ยวกับวิชาแพทย์และวิชาที่เกี่ยวข้อง คือควรตระหนักถึงประโยชน์ของผู้อื่น ใช้ความรู้ความชำนาญในการดูแลผู้ป่วย จะต้องอุทิศเวลาและความสุขส่วนตัวในการปฏิบัติหน้าที่นี้ พระองค์ทรงห่วงใย สุขภาพของประชาชน เพราะหากสุขภาพของประชาชนสมบูรณ์แข็งแรง ประชาชนจะมีกำลัง ในการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าได้อย่างดีเยี่ยม เนื้อหาในพระบรมราโชวาทแสดงให้เห็นว่าพระองค์ทรงนึกถึงประชาชนและประเทศชาติเป็นหลัก ดังจะเห็นได้จากพระบรมราโชวาท ดังนี้

วิชาการที่สอนเป็นหลักในมหาวิทยาลัยมหิดลนี้ ก็คือวิชาแพทย์ กับทั้งวิชา
วิทยาศาสตร์นานาสาขาซึ่งเป็นอุปการะแก่วิชาแพทย์ จึงพอจะกล่าวได้ว่าผู้สำเร็จการศึกษา
จากที่นี่ จะได้เป็นผู้มีส่วนร่วมมีอย่างสำคัญในงานด้านการแพทย์และอนามัย หรือกล่าวอีก
นัยหนึ่ง คือการสร้างเสริมความเข้มแข็งสมบูรณ์แห่งสุขภาพนั่นเอง การรักษาความสมบูรณ์
แข็งแรงนั้น โดยปรกติ จะอำนวยความสะดวกให้สุขภาพจิตสมบูรณ์ด้วย และเมื่อมีสุขภาพสมบูรณ์ดี
พร้อมทั้งร่างกายและจิตใจแล้ว ย่อมมีกำลังทำประโยชน์สร้างสรรค์เศรษฐกิจและสังคมของ
บ้านเมืองได้เต็มที่ ทั้งไม่เป็นภาระแก่สังคมด้วย คือเป็นแต่ผู้สร้างมิใช่ผู้ถ่วงความเจริญ
ดังนั้น จึงใคร่ขอรับรองให้ทุกๆ คน ตั้งใจและพยายามปฏิบัติหน้าที่ให้ได้ผลสมบูรณ์จริงๆ อย่า
ปล่อยให้กำลังของชาติต้องเสื่อมถอยลงเพราะประชาชนเสียสุขภาพอนามัย จะทำให้การ
สร้างความมั่นคงก้าวหน้าทางสังคมและทางเศรษฐกิจทุกอย่างเป็นไปได้โดยยาก ท่านทั้งหลาย
ควรระลึกให้ได้เสมอว่าสุขภาพที่สมบูรณ์ในร่างกายและจิตใจนั้นเป็นรากฐานของการ
สร้างสรรค์จรรโลงประเทศ อันจะเป็นทางขจัดปัญหาของสังคมส่วนสำคัญลงได้ และจะทำ
ให้การพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจของประเทศบรรลุถึงความสำเร็จมั่นคง และเจริญก้าวหน้า
ประกอบพร้อมไปด้วยความเป็นอิสระ ยุติธรรมและความผาสุก

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลขสทธี (๒๒ ตุลาคม ๒๕๒๒ มหาวิทยาลัยมหิดล)

๑.๓.๒ ครู อาจารย์

พระบรมราชาบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่มีเนื้อหาเฉพาะสาขาวิชาซึ่งพวกเรานั้น
ส่วนมากจะเน้นในเรื่องการเรียนการสอนและความเป็นครู เพราะครูมีหน้าที่อบรมสั่งสอนเยาวชน
ให้เป็นคนดีและให้มีการศึกษาที่ดี ดังนั้นจึงถือว่าครูมีบทบาทสำคัญต่อสังคมเป็นอย่างมาก ครูเป็น
บุคคลสำคัญในการสร้างสรรค์ความเจริญมั่นคงของประเทศอีกด้วย นอกจากนี้พระองค์ทรงสนใจ
ในด้านปัญหาเยาวชนและปัญหาบ้านเมือง ซึ่งปัญหาเยาวชนก็เป็นปัญหาหนึ่งที่จะต้องได้รับความ
ช่วยเหลือ ดังจะเห็นได้จากเนื้อหาในพระบรมราชาบาทจะมีใจความสำคัญเน้นให้ ผู้ที่จะออกไป
ปฏิบัติหน้าที่ครูวางตัวให้เหมาะสม เพื่อจะได้เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศต่อไป ในการ
พระราชทานพระบรมราชาบาทแก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากวิทยาลัยวิชากรพิษณุโลกเมื่อ พ.ศ.
๒๕๑๕ ขณะนั้นอาจมีปัญหาเยาวชนเกิดขึ้นมากในสังคม พระองค์จึงได้ พระราชทานพระบรม
ราชาบาทที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับปัญหาเยาวชน เพราะครูมีหน้าที่ปลูกฝังความรู้และแนะแนวทางในการ
ประพฤติปฏิบัติตนในทางที่ถูกที่ควร เพื่อเยาวชนจะได้มีอนาคตที่ดีและเป็นกำลังสำคัญในการ
พัฒนาประเทศต่อไป การที่พระองค์ทรงให้ความสำคัญกับวิชาชีพครูและงานทางด้านการศึกษา

เพราะต้องการให้ผู้สำเร็จการศึกษาได้ตระหนักและระลึกถึงหน้าที่ความเป็นครูว่า จะต้องปฏิบัติด้วยความตั้งใจจริงไม่ปล่อยให้เยาวชนออกนอกกลุ่มนอกทาง ดังจะเห็นได้จากพระบรมราชาโชวาทดังนี้

ขณะนี้ รู้สึกกันทั่วไปว่า มีปัญหาเยาวชนในบ้านเมืองมากขึ้น เนื่องจากเหตุหลาย กระแส ความจริง เยาวชนมิได้ต้องการที่จะทำตัวให้ยุ่งยากแต่อย่างใด แต่โดยเหตุที่ไม่ได้รับความเอาใจใส่ดูแลเท่าที่ควร และขาดที่พึ่ง ขาดผู้ที่จะให้ความรู้ให้คำแนะนำที่ถูกต้อง เหมาะสม เขาจึงต้องกลายเป็นบุคคลที่เป็นปัญหาแก่สังคม

เป็นหน้าที่ของท่านทั้งหลาย ผู้เป็นครูเป็นอาจารย์เป็นผู้บริหารการศึกษาที่จะต้อง ช่วยเหลือเขาด้วยหลักวิชา และความสามารถ ทุกคนได้เรียนวิชาการแนะนำมาแล้ว ควรจะ ได้นำหลักการมาปฏิบัติเพื่อให้เยาวชนได้รับประโยชน์อันแท้จริง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการแนะนำ แนวทางความประพฤติและจิตใจ ซึ่งสำคัญมาก ขอให้เพียรพยายามปลุกฝังคว ามรู้ ความคิดที่ปราศจากโทษให้แก่เขาโดยเสมอหน้า แนะนำอบรมด้วยเหตุผลและด้วยความ จริงใจ ประกอบด้วยความเมตตาปรานี สงเคราะห์ อนุเคราะห์และนำพาไปสู่ทางที่ถูกที่ เจริญ เยาวชนก็จะเกิดความมั่นใจและมีกำลังใจที่จะทำความดี เพื่อจักได้มีอนาคตที่มั่นคง

แจ่มใสในวันข้างหน้า

(๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๑๕ วิทยาลัยวิชาการศึกษา พิษณุโลก)

ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่เราเคารพยกย่องครูเป็นอย่างมาก เห็นได้จากการจัดพิธีไหว้ครู และการแต่งหนังสือมักมีบทไหว้ครู เป็นบทนำ รวมถึงการแสดงศิลปะประเภทต่างๆ พิธีกรรมอีกมากมายก็มีการไหว้ครูนำมาก่อนเสมอ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก็ให้ความสำคัญแก่ครูเช่นกัน โดยพระองค์ทรงกล่าวไว้ว่า “ไทยเราเคารพยกย่องครูมาก สงเคราะห์ครูเข้าในบุพการี รองจากบิดามารดา ไม่ว่าผู้ใด แม้มียศศักดิ์อำนาจเพียงใด ก็ยังยำเกรงเชื่อฟังครู ไม่ลบหลู่ ไม่ลืมนครู” และทรงเห็นว่านักเรียนมีความเคารพครู น้อยลง พระองค์จึงได้พระราชทานพระบรมราชาโชวาท เพื่อเป็นข้อคิดแก่บัณฑิตให้มีเมตตาต่อลูกศิษย์ และอบรมสั่งสอนให้ลูกศิษย์มีทั้งความดีและความรู้ และต้องระลึกถึงหน้าที่ความเป็นครูอยู่ตลอดเวลา ดังพระบรมราชาโชวาทความว่า

ไทยเราเคารพยกย่องครูมาก สงเคราะห์ครูเข้าในบุพการี รองจากบิดามารดา ไม่ว่าผู้ใด แม้มียศศักดิ์มีอำนาจเพียงใด ก็ยังยำเกรงเชื่อฟังครู ไม่ลบหลู่ ไม่ลืมนครู เพราะเราถือว่า ครูเป็นผู้ปลุกฝังทั้งความรู้และความดีให้แก่เรา เป็นผู้ที่ป็นเราให้เป็นคนดีมีประโยชน์ แต่ข้าพเจ้ารู้สึกว่ ทุกวันนี้ นักเรียนมีท่าทีแสดงว่าเสื่อมคลายความเคารพเชื่อฟังครูลง อยากให้

บัณฑิตทางการศึกษาพิจารณาความเป็นเพราะเหตุใด เป็นเหตุเพราะนักเรียน เพราะสิ่งอื่นๆ หรือเพราะตัวครู ข้าพเจ้าขอล่าวกับท่านว่า จิตใจของครูนั้นแต่ก่อนมากด้วยเมตตา ความเมตตาทำให้ครูเห็นแก่ศิษย์ยิ่งกว่าเห็นแก่ตัว จึงมุ่งที่จะสั่งสอนและอบรมศิษย์ให้มีทั้งความดีและความรู้ สามารถเสียสละความสุข ความสะดวกสบายและแม้ความสนุกความคะนองได้ เพื่อประโยชน์ของศิษย์ ครูของไทยจึงผูกมัดใจศิษย์ให้เคารพรักใคร่ได้มั่นคง

(๑๙ ธันวาคม ๒๕๑๑ วิทยาลัยวิชาการศึกษา)

ในการสั่งสอนวิชาความรู้ให้แก่ศิษย์นั้น หน้าที่ของครูคือการสั่งสอนแนะนำศิษย์ และศิษย์มีหน้าที่จะต้องเรียนรู้จากครู ครูจะต้องพยายามใช้หลักวิชาและวิธีการสั่งสอนที่มีประสิทธิภาพ เพื่อช่วยให้นักเรียนมีความรู้ความสามารถพร้อมที่จะนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ ครูอาจารย์เป็นผู้ให้วิชาความรู้ เป็นผู้ให้แสงสว่าง นำทางปัญญา และบุคคลจำเป็นจะต้องมีการเรียนรู้ และวิธีการเรียนรู้ ก็ต้องศึกษาจากผู้รู้มาก่อน ดังที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานพระบรมราโชวาท ดังนี้

มหาวิทวัสสภามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

วิธีแสวงหาและเพิ่มพูนความรู้ต่างๆ ไปได้ เมื่อไรศิษย์มีความรู้เป็นรากฐานพอเพียง แล้วยังจะสามารถนำมาขบคิดพิจารณาต่อไป ให้เป็นความรู้ของตนที่ค้นคิดขึ้นด้วยตนเองได้ ความคิดริเริ่มจะเกิดขึ้นเองโดยไม่อาศัยรากฐานความรู้เดิมไม่ได้เป็นอันขาด

(๓๐ มิถุนายน ๒๕๑๙ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน)

นอกจากครูมีหน้าที่ให้วิชาความรู้แก่ศิษย์แล้ว จะต้องตั้งมั่นอยู่ใน หลักศีลธรรมความดีงาม ถ้ายกทอดวิชาความรู้ และจะต้องวางตนให้เหมาะสมกับที่เป็นครู ให้นักเรียนมีความเคารพนับถือเป็นที่ เลื่อมใสศรัทธา จะเห็นได้ว่าพระบรมราโชวาทที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับวิชาชีพครูนั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรง สนใจ และให้ความสำคัญในหน้าที่ของครูและศิษย์ อีกทั้งทรงชี้ให้เห็นการเสริมสร้างรากฐานวิชาความรู้ และหลักคุณธรรม ดังพระบรมราโชวาทดังนี้

ข้าพเจ้าเชื่อว่า นิสิต - นักศึกษา ซึ่งสำเร็จการศึกษาไปในคราวนี้ คงจะได้มีคุณธรรม ศีลธรรม และวัฒนธรรมเป็นทุนอยู่ในตัวบ้างแล้ว แต่ในฐานะที่ต้องออกไปทำหน้าที่เป็นครูของผู้อื่น ท่านจำจะต้องสร้างสมธรรมะต่างๆ ให้เพิ่มพูนมากยิ่งขึ้น และรู้จักวางตัวให้สมกับเป็นผู้มีหน้าที่สั่งสอนและอบรมเยาวชน ควรจะตั้งใจปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ และช่วยกันขจัดปัญหาเยาวชนให้หมดสิ้นไปโดยเร็ว และส่งเสริมให้เยาวชนได้เป็นคนที่มี

สัมมาอาชีพและความประพฤติดี เพื่อเป็นกำลังในการสร้างประเทศชาติต่อไป

(๒๔ ธันวาคม ๒๕๐๒ วิทยาลัยวิชาการศึกษา)

จะเห็นได้ว่าเนื้อหาสาระและแนวคิดที่ปรากฏในพระบรมราชาวาทะพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวนั้น มีเนื้อหาและแนวคิดที่สามารถนำไปปรับใช้ให้กับผู้ที่เป็นครูและศิษย์ ซึ่งจะส่งผลให้ประเทศชาติมีเยาวชนผู้มีความรู้และคุณธรรมในการพัฒนาประเทศให้เจริญต่อไปในอนาคต

๑.๓.๓ นักการเกษตร

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงให้ความสำคัญด้านการเกษตรเป็นอย่างมาก เพราะการเกษตรถือเป็นอาชีพหลักของประเทศ ดังนั้นพระองค์จึงได้พระราชทานพระบรมราชาวาทะที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการเกษตร พระบรมราชาวาทะที่พระราชทานนั้น พระราชทานให้แก่ผู้สำเร็จการศึกษา จากมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์และสถาบันเทคโนโลยีการเกษตร แม่โจ้ เนื่องจากสถาบันการศึกษาดังกล่าวมีการศึกษาวิชาที่เกี่ยวกับการเกษตร เนื้อหาที่ปรากฏในพระบรมราชาวาทะประกอบด้วย การเผยแพร่ ความรู้ที่เรียนมาแก่ เกษตรกร การช่วยเหลือ เกษตรกร การพัฒนาและส่งเสริมการอาชีพแก่เกษตรกร การพัฒนาประเทศด้านเกษตรกรรม การปฏิบัติงานด้านการเกษตร และ พระองค์ได้พระราชทานพระราชดำริ เกษตรทฤษฎีใหม่ โดยมีแนวพระราชดำริปรากฏดังต่อไปนี้

๑) เนื้อหาและแนวพระราชดำริด้านเกษตรกรรม

เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศประกอบอาชีพกสิกรรม พระบรมราชาวาทะจึงมีใจความสำคัญเกี่ยวกับการเกษตรเป็นหลัก ดังพระบรมราชาวาทะดังนี้

ขอให้ระลึกไว้ว่า งานเกษตรกรรมนี้กว้างขวางมาก ตั้งแต่การผลิตรวมทั้งการค้นคว้า เพื่อการผลิต การจัด กิจกรรมจนกระทั่งการจำหน่ายผลผลิต แต่ละคนจงพยายามทำงานให้สุดความสามารถ ความรู้ความชำนาญของตัวเองและร่วมมือกันทุกๆ ฝ่าย การเกษตรจึงจะก้าวหน้าเป็นผลดีถึงส่วนรวมได้

(๙ กรกฎาคม ๒๕๐๗ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์)

งานด้านการเกษตรมีลักษณะสำคัญพิเศษอยู่ประการหนึ่ง คือ เป็นกา รผลิตที่อาศัย พลังของธรรมชาติโดยไม่ต้องใช้วัตถุดิบประกอบขึ้น トラバิดที่มีธรรมชาติ คือ มีดิน มีน้ำ มี แสงแดด มีลมฟ้าอากาศ เกษตรกรก็สามารถบันดาลให้พืชพรรณ หรือผลิตผลทางการเกษตร ของเขา งอกงามเพิ่มพูนขึ้นตลอดไปได้ตราบนั้น ถึงแม้ดินจะจืด น้ำจะแห้ง หรือลมฟ้าอากาศ แปรปรวนไปบ้าง ก็ยังสามารถใช้ความรู้ความชำนาญ ประกอบกับอุปกรณ์อันเหมาะสม เข้า ช่วยฟื้นฟูและปรับปรุงดัดแปลงระบบธรรมชาติเหล่านั้น ให้เกื้อกูลการเพาะปลูกได้

(๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๓ สถาบันเทคโนโลยีการเกษตร แม่โจ้)

๒) เนื้อหาและ แนวพระราชดำริด้านการเผยแพร่ความรู้แก่

เกษตรกร

พระบรมราโชวาทที่ปรากฏเนื้อหาเกี่ยวกับการพัฒนาการเกษตร ส่วนใหญ่ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงชี้แนะให้ผู้สำเร็จการศึกษาด้านการเกษตรเป็นผู้แนะนำเกษตรกร ให้มีความรู้ในการสร้างผลผลิตให้มีคุณภาพ อีกทั้งพระองค์ทรงมีแนวคิดในด้านความพอเพียง คือ ให้พยายามดัดแปลงปรับปรุงสิ่งที่มีอยู่ตามธรรมชาติ และรู้จักนำมาประยุกต์ใช้กับสภาพพื้นที่นั้น ดังตัวอย่างพระบรมราโชวาท ดังนี้

บ้านเมืองของไทยเรานี้ ถึงจะมีรายได้ทางอื่นอยู่มาก แต่ก็ต้องถือว่า เลี้ยงตัวอยู่ด้วย การเกษตร ดังนั้น จึงมีความ จำเป็นตลอดไป ที่จะต้องทำนุบำรุง เกษตรกรรวมทุกสาขาพร้อม กับเกษตรกรทุกระดับ ให้พัฒนาก้าวหน้าอยู่เสมอ เพื่อให้การผลิตมีคุณภาพสูงขึ้น โดยไม่ ผลิตทุพพิกาล ให้เปลืองเปล่า หากแต่ให้ได้ผลผลิตเพียงพอเลี้ยงตัวและจำหน่ายได้ดี มี รายได้ทวีขึ้นจึงจะช่วยให้เกษตรกร ซึ่งเป็นประชาชนส่วนใหญ่และเป็นกำลังสำคัญของ ประเทศ มีฐานะความเป็นอยู่ที่มั่นคงแจ่มใส แล้วทำให้ประเทศชาติสุขสมบูรณ์ขึ้นได้ ทำนุ ทั้ง ปวงเป็นผู้ที่รัฐ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือประชาชนส่วนรวม ได้อุดหนุนส่งเสริมให้ได้ศึกษามา จนสำเร็จเทคโนโลยีการเกษตรขั้นสูง ครบถ้วนทุกสาขา ตั้งแต่การลงมือผลิต ตลอดไปจนถึง การจำหน่ายจ่ายค้า หาผลประโยชน์เป็นรายได้ แต่ละคนและทุกคน จึงมีหน้าที่อย่างสำคัญ เกิดขึ้น ที่จะต้องนำความรู้ความสามารถไปใช้ช่วยเหลือสนับสนุน เกษตรกรให้เต็มที่ ให้สม กับที่ได้รับการส่งเสริมสนับสนุนมาก่อน จากความเสียสละของคนส่วนรวมและใน สภาวะการณ์ปัจจุบันนี้ วิธีการพัฒนาที่เหมาะสมแก่ประเทศของเราอย่างยิ่ง ก็คือการพยายาม ดัดแปลงปรับปรุง นำสิ่งที่มีอยู่โดยธรรมชาติ โดยสอดคล้องกลมกลืนกับสภาพพื้นที่และ

พื้นฐานของเกษตรกร ให้ได้ผลเต็มเม็ดเต็มหน่วยไม่สูญเปล่า การพัฒนาการเกษตร รวมทั้ง การเสริมสร้างความเจริญมั่นคงของชาติ ก็จะต้องเกิดผลเป็นจริงขึ้นตามที่ใฝ่ฝันกัน”

(๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๔ สถาบันเทคโนโลยีการเกษตร แม่โจ้)

๓) เนื้อหาและแนวพระราชดำริด้านเกษตรทฤษฎีใหม่

พระบรมราชาวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่มีเนื้อหาในด้านการเกษตร พระองค์มีแนวพระราชดำริที่จะส่งเสริมการเกษตร โดย พระองค์ พระราชทานแนวพระราชดำ ริ เกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ให้แก่ผู้สำเร็จการศึกษาเพื่อจะได้นำไปช่วยเหลือเกษตรกร เกษตรทฤษฎี ใหม่มีหลักการและแนวทางปฏิบัติในการใช้ที่ดินของเกษตรกรที่มีขนาดเล็กให้เกิดประโยชน์มาก ที่สุด ด้วยระบบการเกษตรแบบยั่งยืน และจะทำให้เกษตรกรมีรายได้และ มีผลผลิตตลอดปี โดย แบ่งที่ดินออกเป็นส่วนๆ อย่างพอเหมาะ คือ พื้นที่ทำนาข้าวส่วนหนึ่ง พื้นที่สำหรับปลูกพืชไร่และ ผลไม้ยืนต้นหรือพืชผักสวนครัวอีกส่วนหนึ่ง ส่วนที่เหลือขุดเป็นสระน้ำและปลูกที่อยู่อาศัย นอกจากนั้น หากจะให้ผลผลิตมากขึ้นเกษตรกรก็ต้องเข้าร่วมกลุ่มสหกรณ์เพื่อช่วยเหลือ ในด้าน การผลิตและการตลาด หลังจากนั้น ก็ต้องร่วมมือกับสถาบันการเงินและการพลังงานเพื่อช่วยเหลือ ในการจัดตั้งและบริหาร หากผู้สำเร็จการศึกษาได้นำทฤษฎีใหม่ไปใช้ในการพัฒนาการเกษตร ก็จะทำให้ประเทศมีความมั่นคงและยั่งยืนต่อไป ดังพระบรมราชาวาทดังต่อไปนี้

ทุกวันนี้ แม้ประเทศของเราจะพัฒนาด้านอุตสาหกรรมไปมากแล้วก็ตาม แต่ การเกษตรก็มีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากัน จะละเลยทอดทิ้งไม่ได้ ดังนั้น จึงจำเป็นที่ จะต้องค้นคิดหาแนวทางปฏิบัติกรเกษตรที่เหมาะสมกับสภาพการณ์อยู่เสมอ เพื่อช่วยให้ เกษตรกรของเราได้มีผลผลิตเพียงพอในการเลี้ยงตัว และมีฐานะความเป็นอยู่ที่ดีสุขสบาย ตามอัธยาศัย ทฤษฎีใหม่เป็นวิธีปฏิบัติกรเกษตรอีกแนวทางหนึ่ง ที่คิดค้นขึ้นสำหรับ เกษตรกรที่มีที่ดินจำนวนน้อย หรือแปลงขนาดเล็ก มีหลักสำคัญอยู่ว่า แต่ละแปลงจะแบ่ง ออกเป็นส่วนๆ สมมุติว่าแปลงหนึ่งมี ๑๕ ไร่ จะปลูกข้าว ๕ ไร่ ปลูกไม้ผล พืชไร่ หรือพืชผัก สวนครัว ๕ ไร่ ขุดสระน้ำ ๓ ไร่ ปลูกที่อยู่อาศัยและอื่นๆ อีก ๒ ไร่ วิธีนี้ได้ทดลองปฏิบัติขั้น แรกมานานพอสมควรและได้ผลดีที่น่าพอใจระดับหนึ่ง คือเกษตรกรมีข้าวบริโภคเพียงพอ ตลอดปี และมีรายได้พอเลี้ยงตัวเองได้ ต่อไปหากจะได้ผลที่ยิ่งสมบูรณ์ขึ้น ในขั้นที่สอง ก็ จะต้องรวมกันในกลุ่มหรือสหกรณ์ ด้วยความร่วมมือของหน่วยราชการ มูลนิธิ และเอกชน เพื่อช่วยเหลือในด้านการผลิต การตลาด การเป็นอยู่ต่างๆ และในขั้นที่สาม จะต้องร่วมมือ กับสถาบันการเงินและการพลังงาน เพื่อช่วยเหลือด้านการจัดตั้งและบริหารโรงสี ร้าน

สหกรณ์ รวมทั้งสนับสนุนการลงทุน ผู้สำเร็จการศึกษาจากสถาบันแห่งนี้ต่างได้รับการฝึกฝนอบรมให้มีความรู้ความสามารถในด้านการเกษตรมาเป็นอย่างดีแล้ว ขอให้ถืออยู่เสมอว่าการเกษตรนั้นเป็นทั้งรากฐานและชีวิตสำหรับประเทศของเรา และเกษตรกรรมในยุคปัจจุบันนี้จำเป็นต้องได้รับ การวางแผนและพัฒนาอย่างถูกต้อง ทุกคนจึงควรถือเป็นภาระหน้าที่ที่จะต้องช่วยศึกษาค้นคิดและปฏิบัติทดลองหาวิธีการที่ดีที่เหมาะสมยิ่งขึ้น เพื่อให้การเกษตรในประเทศของเราได้พัฒนาก้าวหน้าไปได้อย่างมั่นคง

(๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๘ สถาบันเทคโนโลยีการเกษตร แม่โจ้)

๔) เนื้อหาและแนวพระราชดำริด้านเศรษฐกิจพอเพียง

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานแนวพระราชดำริด้านเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อพัฒนาการเกษตรของไทยให้มีความเจริญก้าวหน้า รวมถึงหลักการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้สำเร็จการศึกษาได้นำไปปฏิบัติหน้าที่ต่อไป ดังพระบรมราโชวาทต่อไปนี้

การเกษตรนั้นถือได้ว่าเป็นทั้งรากฐานและชีวิตสำหรับประเทศของเรา เพราะคนไทย

เราส่วนใหญ่เป็นผู้มีอาชีพทางเกษตรกรรม ข้าพเจ้าจึงมีความเห็นเสมอมาว่า วิธีการพัฒนาที่เหมาะสมแก่ประเทศเราอย่างยิ่ง ก็คือจะต้องทำนุบำรุงเกษตรกรรมทุกสาขาให้พัฒนา

ก้าวหน้า เพื่อยกระดับฐานะความเป็นอยู่ของเกษตรกรทุกระดับให้สูงขึ้น เริ่มตั้งแต่การลงมือผลิต โดยใช้วิธีการและอุปกรณ์ที่ประหยัด ด้วยการดัดแปลงปรับปรุง นำสิ่งที่มีอยู่โดยธรรมชาติมาใช้ ให้สอดคล้องเหมาะสมกับสภาพพื้นที่ เพื่อให้เกษตรกรของเราได้ผลผลิตเพียงพอแก่การเลี้ยงตัว คือพอมี พอกิน เป็นเบื้องต้นก่อน ต่อไปเมื่อเหลือจึงจำหน่ายหารายได้ ซึ่งหากจะให้ได้ผลที่สมบูรณ์ ก็จะต้องมีการจัดการเรื่องการตลาดอย่างดี รวมทั้งมีการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ อันจะทำให้ผลผลิตทางการเกษตรมีมูลค่าสูงขึ้น โดยนัยนี้ เกษตรของเราจะมีฐานะความเป็นอยู่ ที่มั่นคงพึ่งตนเองได้ อันจะส่งผลให้ฐานะทางเศรษฐกิจโดยส่วนรวมของประเทศมีความเข้มแข็งตามไปด้วย บัณฑิตทุกคนจึงควรจะได้พิจารณาหลักการดังกล่าวให้เข้าใจชัด เมื่อออกไปปฏิบัติหน้าที่การงาน ไม่ว่าจะป็นงานราชการ หรือทำงานส่วนตัว ขอให้ตั้งใจพยายามสร้างพื้นฐานคือความ พอมี พอกิน และพอใช้ ให้ได้ก่อน ถ้าทำได้ดังนี้ ก็เชื่อว่าแต่ละคนจะประสบความสำเร็จ และความเจริญ ในขั้นที่สูงขึ้นโดยลำดับต่อไปเป็นแน่นอน

(๒๓กรกฎาคม ๒๕๔๑ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์)

๕) เนื้อหาและ แนวพระราชดำริด้านการให้ความช่วยเหลือ

เกษตรกร

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมี ความห่วงใยเกษตรกรเป็นอย่างมาก เพราะเกษตรกรขาด แคลนทุนในการผลิต จึงทำให้ผลผลิตไม่เพียงพอต่อการค้าขาย ดังนั้นเกษตรกรจึงต้องอาศัยความช่วยเหลือจากภาครัฐและอาศัยความรู้ความสามารถของนักวิชาการเกษตรในการแนะแนวทางให้สามารถทำการเกษตรให้ถูกต้อง รวมถึงการจัดตั้งโครงการต่างๆ และหาแหล่งเงินทุนมาสนับสนุน ผู้สำเร็จการศึกษาทางด้านเกษตร จึงเป็นความหวังและกำลังสำคัญในการให้ความช่วยเหลือเกษตรกรและพัฒนาการเกษตรให้ก้าวหน้า ดังที่ได้พระราชทานพระบรมราโชวาทดังต่อไปนี้

ในประเทศของเราเท่าที่เป็นอยู่บัดนี้ ยังมีเกษตรกรอีกมากที่ขัดสนและพึ่งตนเองไม่ได้ ความขัดสนของเกษตรกรดังกล่าว เกิดเพราะการขาดแคลนทุนรอน และไม่สามารถใช้กำลังแรงกำลังความคิดที่มีอยู่ ไปปฏิบัติให้ได้ผลผลิตเต็มเม็ดเต็มหน่วย ทั้งยังไม่ได้รับความสะดวกเพียงพอในการค้าขายแลกเปลี่ยน ทำให้ไม่ได้รับรายได้จากผลผลิตอย่างคุ้มค่า เกษตรกรเหล่านั้นจำเป็นต้องได้รับการช่วยเหลือ เพื่อให้สามารถพึ่งตนเองได้ การช่วยเหลือนี้เป็นงานใหญ่ จะต้องอาศัยความร่วมมือจากหน่วยงานทั้งของรัฐและเอกชน และอาศัยกำลังความรู้ความสามารถของนักวิชาการทุกฝ่าย มาช่วยกันให้ความรู้ความคิดและวิธีปฏิบัติที่ถูกต้องตามหลัก กวีชา รวมทั้งจัดทำโครงการต่างๆ เป็นต้นว่าจัดหาแหล่งน้ำ และแหล่งเงินทุนมาสนับสนุน ข้าพเจ้ามีความหวังอยู่เสมอ ในทุกครั้งที่ได้มาขอบปริญญาบัตรว่าผู้มีความรู้ความสามารถสูงในหลักวิชาสาขาต่างๆ อย่างบัณฑิตที่ศึกษาสำเร็จจากมหาวิทยาลัยแห่งนี้ จะได้เป็นหลักเป็นกำลังสำคัญในการช่วยเหลือเกษตรกรของเราต่อไป

(๒๔ กรกฎาคม ๒๕๔๑ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์)

๑.๓.๔ นักเทคโนโลยี

เทคโนโลยีเกี่ยวข้องกับชีวิตมนุษย์มาเป็นเวลานาน มนุษย์สร้างสรรค์เทคโนโลยีขึ้นมา คิดค้นและดัดแปลงเพื่อแก้ปัญหาพื้นฐานของมนุษย์เนื่องจากจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้น และทรัพยากรมีจำกัด ประกอบกับการพัฒนาประเทศและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ทำให้ต้องมีการพัฒนาเทคโนโลยีให้ก้าวหน้า และมีสถาบันการศึกษาเฉพาะสาขาจัดตั้งขึ้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงหวังว่าผู้สำเร็จการศึกษาที่ออกไปปฏิบัติหน้าที่จะได้ช่วยพัฒนาเทคโนโลยีให้ดำเนินก้าวหน้าและช่วยให้ประเทศชาติเจริญมั่นคง พระองค์ทรงเห็นถึงความสำคัญของการใช้

เทคโนโลยีในประเทศเป็นอย่างมาก และในการใช้เทคโนโลยีนั้นจะต้องมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์มากที่สุด นักเทคโนโลยีต้องรู้จักใช้เทคโนโลยีได้อย่างเหมาะสม เนื้อหา และแนวพระราชดำริ ที่ปรากฏในพระบรมราโชวาท ล้วนมีใจความสำคัญเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยี แนวพระราชดำริของพระองค์สะท้อนให้เห็นว่านักเทคโนโลยีต้องใฝ่รู้วิจัย คิดค้นและสร้างสรรค์เทคโนโลยีใหม่ๆ ที่เหมาะสมกับคน และประเทศชาติ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

เนื้อหาและแนวพระราชดำริเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยี

พระบรมราโชวาทที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานให้แก่ผู้สำเร็จการศึกษา นั้น พระองค์ทรงมีจุดประสงค์ให้บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษา สามารถคิดค้นเทคโนโลยีที่ช่วยในการประหยัดและเกิดประโยชน์มากที่สุด พระองค์ทรงยกตัวอย่างการทำยางพาราของชาวสวนว่า เมื่อนำเทคโนโลยีเข้าไปใช้ในการผลิตยางแผ่น ก็ทำให้ได้ยางที่มีคุณภาพและได้มาตรฐาน ซึ่งได้สะท้อนแนวพระราชดำริของพระองค์ที่ว่า เมื่อนำเทคโนโลยีไปใช้ ผลที่ได้จะต้องเกิดประโยชน์มากที่สุด ดังพระบรมราโชวาทดังนี้

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

จากกล่าวได้ว่า ในปัจจุบัน การสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าทุกด้านทุกระดับต้องใช้เทคโนโลยีเป็นปัจจัยสำคัญ เพื่อความรวดเร็วและถูกต้องมั่นคง บัณฑิตที่เรียนสำเร็จออกไป

จึงนับว่าจะได้เป็นกำลังหลักในงานพัฒนาประเทศและชุมชนในทุกๆ วงการ การใช้เทคโนโลยีนั้น ย่อมกระทำได้หลายแห่งหลายมุม แง่หนึ่งที่ควรพึงเล็งเป็นพิเศษ ก็คือ ใ้ใช้ให้เกิดประโยชน์ในด้านการประหยัด เพราะการประหยัดเป็นสิ่งที่พึงประสงค์อย่างยิ่งในทุกแห่งและในกาลทุกเมื่อ เท่าที่ปรากฏแล้วเทคโนโลยีช่วยให้ประหยัดได้อย่างดีเลิศ ในการสร้างเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ แต่ก่อนเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ทำได้ยากยิ่งและมีราคาสูงมาก คนส่วนน้อยเท่านั้นที่ได้รับประโยชน์จากเครื่องมือดังกล่าว แต่ปัจจุบันเทคโนโลยีช่วยให้สร้างและผลิตได้โดยง่ายและสะดวกด้วยราคาต่ำ อย่างเครื่องรับวิทยุทรานซิสเตอร์ เวลานี้ใช้กันได้อย่างแพร่หลาย ทำให้คนทั่วไปได้รับประโยชน์ในด้านข่าวสารและการบันเทิงโดยทั่วถึงในด้านอื่นๆ เช่น เกษตรกรรม อุตสาหกรรม แม้จะเป็นเพียงงานระดับชาวบ้าน เทคโนโลยีก็อาจช่วยได้เป็นอย่างดี ยกตัวอย่าง เช่น การทำยางพารา ถ้าทำตามแบบพื้นบ้าน ซึ่งทำกันตามมีตามเกิด ขาดความระมัดระวังในความละเอียดเรียบร้อยก็มักได้ยางแผ่นที่มีคุณภาพต่ำ ทำให้ขายไม่ได้เต็มราคา แต่ถ้านำเทคโนโลยีอย่างง่ายๆ มาใช้ ให้มีการใช้กรรมวิธีที่ถูกต้องและแน่นอนสม่ำเสมอก็จะได้ยางแผ่นที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน ขายได้เต็มราคา การใช้ความระมัดระวัง และกรรมวิธีที่ละเอียดแน่นอนเพียงเล็กน้อย โดยมีทำให้ต้องสิ้นเปลืองเกินกว่าปรกติ แล้วได้ผลประโยชน์เพิ่มสูงขึ้น เช่นนี้ นับว่าเป็นการประหยัดด้วยอย่างหนึ่ง ซึ่ง

เป็นประโยชน์แก่ชาวสวนยางมาก ในการที่ท่านทั้งหลายจะออกไปทำหน้าที่ต่างๆ ทางด้านเทคนิคต่อไป ขอให้คำนึงถึงผลที่ได้ที่จะเกิดขึ้นจากการประหยัดนี้ให้มาก

(๓๐ ตุลาคม ๒๕๒๑ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า)

นอกจากนี้การที่จะเป็นนักเทคโนโลยีที่ดีนั้นจะต้องคิดค้นและสร้างสรรค์แต่เทคโนโลยีในทางที่ดี และให้เกิดประโยชน์สูงสุด รวมทั้งต้องคำนึงถึงความประหยัดด้วย แนวพระราชดำรินี้พระองค์ทรงต้องการให้ผู้สำเร็จการศึกษาได้นำไปปฏิบัติในการทำงานและใช้ ความรู้ความสามารถพัฒนาประเทศชาติต่อไป ดังพระบรมราโชวาทความว่า

เทคโนโลยีนั้น โดยหลักการก็คือการทำให้สิ่งที่มีอยู่ให้เกิดเป็นสิ่งที่นำมาใช้ประโยชน์ได้ ดังนั้น เทคโนโลยีที่ดี ที่สมบูรณ์แบบ จึงควรจะสร้างสิ่ง ที่จะใช้ประโยชน์ได้อย่างคุ้มค่า และมีความสูญเปล่าหรือความเสียหายเกิดขึ้นน้อยที่สุด แม้แต่สิ่งที่เป็นของเสีย เป็นของเหลือทิ้งแล้ว ก็ควรจะได้ใช้เทคโนโลยีแปรสภาพให้เป็นของใช้ได้ เช่น ใช้ทำขยะและมูลสัตว์ให้เป็นแก๊สและปุ๋ย เป็นต้น โดยทางตรงข้ามเทคโนโลยีใดที่ใช้การได้ไม่คุ้มค่า ก่อให้เกิด

ความสูญเปล่า และความเสียหายได้มาก จัดว่าเป็นเทคโนโลยีที่ บกพร่อง ไม่สมควรจะนำมาใช้ไม่ว่าในกรณีใด ท่านทั้งหลายจะเป็นผู้ใช้เทคโนโลยี ในการสร้างสรรค์ต่างๆ เพื่อพัฒนาสภาพบ้านเมือง และฐานะความเป็นอยู่ของประชาชนต่อไป ควรหัดเป็นคนช่างคิดช่างสังเกต ในการปฏิบัติงานของตนเอง นอกจากเทคโนโลยีที่ใหญ่ระดับสูงสำหรับใช้งานใหญ่ๆ ที่ต้องการผลมากๆ แล้ว แต่ละคนควรจะคำนึงถึงและค้นคิดเทคโนโลยีอย่างง่ายๆ ควบคู่กันไป เพื่อช่วยให้กิจการที่ใช้ทุนรอนน้อย มีโอกาสนำมาใช้ได้โดยสะดวกและได้ผลด้วย

(๑๘ ตุลาคม ๒๕๒๒ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า)

เมื่อบ้านเมืองมีการพัฒนา เทคโนโลยีสมัยใหม่ก็ย่อมเข้ามาแทนที่ แต่การนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้นั้น ก่อนอื่นต้องพิจารณาถึงความคุ้มค่าถึงผลที่จะได้รับ ดังนั้นพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงได้พระราชทานแนวพระราชดำริเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยี โดยพระองค์ไม่ทรงปฏิเสธความก้าวหน้าและเทคโนโลยีสมัยใหม่ หากแต่ทรงให้ควม สำคัญกับการใช้เทคโนโลยีในการพัฒนาและแก้ปัญหา แต่การใช้เทคโนโลยีนั้นต้องใช้ความคิด เหตุผล เพื่อนำมาใช้ให้เหมาะสมกับเทคโนโลยี ดังพระบรมราโชวาทดังนี้

บัณฑิตทั้งหลายแต่ละคน เชื่อว่าต่างมีความมุ่งหวังและความกระตือรือร้น ที่จะพัฒนาบ้านเมืองของเราให้มีความเจริญ สมบูรณ์ขึ้นทันตาเห็น ด้วยการนำเอาหลักวิชาและเทคโนโลยีอันทันสมัยมาใช้ในงานต่างๆ ให้มากที่สุด และคงจะเตรียมตัวพร้อมแล้ว ที่จะเข้าช่วยร่วมมือกันทำงานให้แก่ชาติ การใช้เทคโนโลยีอันทันสมัยในงานต่างๆ นั้น ว่าโดยหลักการควรจะให้ผลมากในเรื่องประสิทธิภาพการประหยัด และการทุ่มเทแรงงาน แต่อย่างไรก็ตาม ก็คงยังจะต้องคำนึงถึงสิ่งอื่นอันเป็นพื้นฐานและส่วนประกอบของงานที่ทำด้วย อย่างในประเทศของเรา ประชาชนทำมาหาเลี้ยงตัว ด้วยการกสิกรรมและการลงแรงทำงานเป็นพื้น การใช้เทคโนโลยีอย่างใหญ่โตเต็มรูปหรือเต็มขนาดในงานอาชีพหลักของประเทศย่อมจะมีปัญหา เช่นอาจทำให้ต้องลงทุนมากมายสิ้นเปลืองเกินกว่าเหตุ หรืออาจก่อให้เกิดการว่างงานอย่างรุนแรงขึ้นเป็นต้น ผลที่เกิดก็จะพลาดเป้าหมายไปทางไกลและกลับกลายเป็นผลเสีย ดังนั้น จึงต้องมีความระมัดระวังในการใช้เทคโนโลยีปฏิบัติงาน คือควรพยายามใช้ให้พอเหมาะพอ ดีแก่สภาวะบ้านเมืองและการทำกินของราษฎร เพื่อให้เกิดประสิทธิผลด้วย เกิดความประหยัดอย่างแท้จริงด้วย จึงขอให้บัณฑิตพยายามใช้วิชาการและเทคโนโลยีด้วยความฉลาดรอบคอบทุกแห่งทุกประเด็น ประเทศชาติและประชาชนชาวไทยของเราจักได้มีความผดุงสมบูรณ์ได้สมใจนี้

(๑๘ ตุลาคม ๒๕๒๓ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า)

๑.๓.๕ นักกฎหมาย

พระบรมราชาบาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระองค์ทรงเน้นเรื่องความซื่อสัตย์สุจริตในการประกอบอาชีพในทุกสาขาวิชา สำหรับนักกฎหมายพระองค์ทรงให้ความสำคัญเป็นพิเศษ ดังจะเห็นได้จากพระบรมราชาบาทที่ได้พระราชทานแก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เนื่องจากในระยะแรกมหาวิทยาลัยนี้มีการเรียนการสอนวิชากฎหมายและการเมือง ดังนั้นสถาบันการศึกษานี้จึงได้ชื่อว่าเป็นแหล่งผลิตนักกฎหมาย รวมถึงผู้มีวิชาความรู้เกี่ยวกับวิชากฎหมาย เนื้อหาที่ปรากฏจึงมีใจความสำคัญเกี่ยวกับหน้าที่ ในการรักษากฎหมายและตั้งตนอยู่ในความเป็นธรรม ตามแนวพระราชดำริดังต่อไปนี้

เนื้อหาและแนวพระราชดำริเกี่ยวกับนักกฎหมาย

เนื่องจากพระบรมราชาบาทที่พระองค์ได้พระราชทานล้วนมีเนื้อหา เกี่ยวกับความซื่อสัตย์สุจริตและการรักษาคุณธรรม จึงสะท้อนแนวพระราชดำริในเรื่องความซื่อสัตย์สุจริต ในการประกอบอาชีพไม่ว่าจะประกอบอาชีพใดก็ตามควรตั้งอยู่ในความสัตย์ อีกทั้งผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้อง

กับกฎหมายควรตั้งต้นอยู่ในความเป็นธรรมและรักษาเกียรติแห่งวิชาชีพไว้ โดยต้องนึกถึงประโยชน์ส่วนรวมและเห็นแก่ประโยชน์ของบ้านเมืองมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว ดังพระบรมราโชวาทดังนี้

ข้าพเจ้าใคร่ขอให้ท่านทั้งหลายจงมั่นอยู่ในความซื่อสัตย์สุจริต ถือเอาประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง เพราะคุณธรรมอันนี้เป็นมูลฐานอันสำคัญที่จะยังความเจริญและความเป็นปึกแผ่นแก่สังคม เป็นบ่อเกิดแห่งความสามัคคีกลมเกลียว ความซื่อสัตย์สุจริตที่หมายถึงความสุจริตซื่อตรงต่อหน้าที่การงาน ต่อตนเองและต่อผู้อื่นที่เกี่ยวข้อง มีเจตนาบริสุทธิ์ไม่เอาวัดเอาเปรียบ สำหรับท่านที่ใช้วิชากฎหมาย ย่อมกินความถึงการรักษาความเป็นธรรม ไม่บิดเบือนความหมายของตัวบทกฎหมาย เพื่อประโยชน์ของตนเองด้วยความซื่อสัตย์สุจริตจะเป็นเสมือนหนึ่งเกราะคุ้มภัยแก่ท่านตลอดไป ดังบทพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวที่ว่า

“สุจริตคือเกราะบัง สาสตรพ้อง”

(๒๓ พฤษภาคม ๒๔๙๖ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์)

ในการใช้วิชาความรู้ดำเนินอาชีพต่อไปข้างหน้า ควรคำนึงถึงเกียรติแห่งวิชานั้นๆ ให้มาก จงได้พึงเล็งถึงประโยชน์ของส่วนรวมด้วย ไม่ว่าท่านจะรับราชการหรือดำเนินอาชีพเป็นส่วนตัวแล้ว การใช้วิชาความรู้ที่ได้ศึกษาจากมหาวิทยาลัยนี้ ด้วยความซื่อตรงสุจริต จะเป็นประโยชน์แก่บ้านเมืองของเราได้มาก เฉพาะท่านที่จะมีส่วนเกี่ยวข้องกับวิชากฎหมายและอาชีพทนายความนั้น ถ้าได้ช่วยกันใช้วิชาชีพด้วยดีแล้ว ยังจะเป็นทางส่งเสริมให้การศาลยุติธรรมของเราอยู่ในระดับสูงอันพึงปรารถนา

(๓๐ ธันวาคม ๒๔๙๗ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์)

๑.๓.๖ ศิลปิน

ศิลปินคือผู้มีความสามารถและสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ ในการทำงานและครองชีวิตจำเป็นต้องอาศัยคุณสมบัติทางศิลปะ เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามที่ได้วางไว้ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานพระบรมราโชวาทที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับศิลปะอยู่หลายครั้ง พระองค์ได้พระราชทานพระบรมราโชวาทนี้ให้แก่ผู้สำเร็จการศึกษาที่จบการศึกษาจากมหาวิทยาลัยศิลปากร เพราะมหาวิทยาลัยศิลปากรมีการเรียนการสอนเกี่ยวกับวิชาศิลปะหลายด้าน พระบรมราโชวาทเหล่านี้ได้สะท้อนถึงแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในด้านศิลปะและการสร้างสรรค์งานศิลปะ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

เนื้อหาและแนวพระราชดำริเกี่ยวกับความสำคัญของศิลปะ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงให้ความสำคัญกับศิลปะเป็นอย่างมาก พระองค์ได้พระราชทานพระบรมราโชวาทแก่ผู้สำเร็จการศึกษา โดยมีใจความสำคัญคือ ในการทำงานควรทำงานด้วยความตั้งใจจริง ต้องศึกษาอย่างกว้างขวางลึกซึ้ง ให้สามารถรักษามาตรฐานของศิลปะทั้งยกระดับให้สูงขึ้น นอกจากศิลปะในการสร้างงานศิลป์แล้ว ต้องมีศิลปะในการครองชีวิตด้วยความและความเจริญหรือความเสื่อมของศิลปะจะเป็นเครื่องแสดงความเจริญหรือความเสื่อมของชาติอีกด้วย ดังนั้นผู้สำเร็จการศึกษาคควรจะต้องรักษาความเจริญแห่งศิลปะให้เจริญอกงามต่อไป ดังพระบรมราโชวาทต่อไปนี้

ผู้ที่สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยศิลปากรแล้ว ต่อไปคงจะได้ทำงานเกี่ยวข้องกับโดยตรงกับศิลปะ บางท่านจะทำงานในด้านการค้นคว้าศึกษาศิลปะของเก่า เพื่อรักษาไว้มิให้ขาดสาย บางท่านจะทำงานในด้านการสร้างสรรค์งานศิลปะต่างๆ เพื่อให้ศิลปะของเราเจริญอกงามต่อไป ไม่ว่าท่านจะทำหน้าที่ใด ขอให้ท่านตั้งใจทำงานด้วยความตั้งใจจริง และพยายามศึกษาค้นคว้า ให้กว้างขวางลึกซึ้งยิ่งขึ้น ให้สามารถรักษามาตรฐานศิลปะของเราไว้ ทั้งสามารถยกระดับให้สูงขึ้นด้วย เพราะความเจริญหรือความเสื่อมของศิลปะนั้น เป็นเครื่องแสดงความเจริญหรือความเสื่อมของชาติด้วยโดยแท้ อีกประการหนึ่งท่านจะต้องมีศิลปะในการครองชีวิต คือต้องรู้จักทำตัวให้มีค่าและมีประโยชน์ รู้จักรักษาตัวมิให้ต้องตกไปในทางเสื่อมด้วย จึงจะสมกับที่ได้รับความยกย่องว่าเป็นศิลปินบัณฑิต

(๑๒ ตุลาคม ๒๕๐๙ มหาวิทยาลัยศิลปากร)

นอกจากนี้พระ บาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงกล่าวถึงความสำคัญของศิลปะเพราะศิลปะจะช่วยเกื้อกูลให้ทุกสิ่งทุกอย่างสำเร็จได้บริบูรณ์ ทรงกล่าวว่า “บุคคลใดได้อาศัยวิทยาการเป็นรากฐานเป็นประธานในการปฏิบัติงานแล้ว ยังจะต้องใช้ศิลปะเป็นเครื่องประกอบตกแต่งงานให้บริบูรณ์ขึ้น จึงจะได้รับผลเลิศที่ทุกฝ่ายทุกคนจะพึงประสงค์ และพอใจรับเอา” นอกจากนี้ ศิลปินจะต้องพัฒนาตนเองเพื่อสร้างสรรค์งานศิลปะที่มีคุณค่าให้เกิดประโยชน์และความเจริญมั่นคงแก่ประเทศชาติ ดังพระบรมราโชวาท ดังนี้

งานทั้งปวงที่ทำสำเร็จแล้วนั้น สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยศิลปะ คือต้องอาศัยศิลปะ เข้าประกอบส่งเสริมด้วย เพื่อช่วยให้เสร็จสมบูรณ์ อย่างประณีตแนบเนียน ดังนั้น เมื่อผู้หนึ่งผู้ใดทำการสิ่งใด ได้ดี ลสมบูรณ์ จึงมีสำนวนพูดกันว่า “สำเร็จอย่างงดงาม” แสดงว่าศิลปะนี้มี

ความสำคัญมาก ในการที่จะเกื้อกูลให้ทุกสิ่งทุกอย่างสำเร็จสมบูรณ์ด้วยความประณีต
งดงาม น่าพึงพอใจ ทั้งแสดงความหมายสำคัญด้วยว่า เมื่อบุคคลได้อาศัยวิทยาการเป็น
รากฐานเป็นประธานในการปฏิบัติงานแล้ว ยังจะต้องใช้ศิลปะเป็นเครื่องประกอบตก
แต่งงานให้บริบูรณ์ขึ้น จึงจะได้รับผลเลิศที่ทุกฝ่ายทุกคนจะพึงประสงค์ และพอใจรับเอา

(๑๕ ตุลาคม ๒๕๒๔ มหาวิทยาลัยศิลปากร)

๑.๔ คุณธรรมประจำตัวบัณฑิต

การศึกษาในมหาวิทยาลัยนั้น นอกจากวิชาความรู้ที่บัณฑิตสมควรจะได้รับแล้วบัณฑิต
ต้อง มีคุณธรรมและจริยธรรมในการดำรงชีวิตด้วย ดังจะเห็นได้จากพระบรมราโชวาทของ
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระองค์ทรงกล่าวถึงความสำคัญของคุณธรรมและจริยธรรมไว้หลาย
ครั้ง และทรงถือว่าคุณธรรมและจริยธรรมเป็นหัวใจของการดำรงชีวิต คุณธรรม จริยธรรม หมายถึง
ความรู้สึกผิดชอบชั่วดีของบุคคล หากบุคคลใดมีพื้นฐานมีคุณธรรมจริยธรรมที่ดีแล้ว สามารถ
ประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นคนดีอยู่ในความสัตย์ ดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างสงบสุข พระบรม
ราโชวาทที่มี เนื้อหาเกี่ยวกับ คุณธรรม จริยธรรมของบัณฑิตนี้ สะท้อนให้เห็นแนวพระราชดำริ ของ
พระองค์ ซึ่งคุณธรรมนี้ถือว่าเป็นคุณสมบัติของบัณฑิต ดังแนวพระราชดำริต่อไปนี้

เนื้อหาและแนวพระราชดำริด้านคุณธรรม จริยธรรมประจำตัวบัณฑิต

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานพระบรมราโชวาทแก่บัณฑิต โดย พระบรม
ราโชวาท มีเนื้อหาและใจความสำคัญในด้านคุณธรรมประจำตัวบัณฑิต ทรงสอนให้บัณฑิตมี
พื้นฐานจิตใจที่ดี และทรงสอนให้รู้จักใช้สติปัญญาพิจารณาแยกแยะถูกผิด ชั่วดี รู้จักเลือกที่จะ
ประพฤติ ปฏิบัติตนในทางที่ถูกที่ควรให้เหมาะสมกับหน้าที่ของตน ดังพระบรมราโชวาทต่อไปนี้

ผู้ตั้งใจปรารถนาจะใช้วิชาให้เกิดประโยชน์สร้างสรรค์อย่างแท้จริงนั้น จะต้องตั้งอยู่ใน
คุณความดี ให้คุณความดีเป็นพื้นฐานรองรับความประพฤติปฏิบัติทุกอย่างตลอดเวลา

(๑๔ กรกฎาคม ๒๕๓๒ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเน้นในเรื่องคุณสมบัติพื้นฐานประจำใจ คือ ความรู้จัก
ผิดชอบชั่วดี ความละเอียดรอบคอบ และความซื่อสัตย์สุจริตทั้งในการพูดและการกระทำ ความ
ไม่เห็นแก่ตัว ไม่เอาวัดเอาเปรียบผู้อื่น ไม่มั่งงายหยาบค้าย และมีความขยันหมั่นเพียร หากผู้ใด
ปฏิบัติ ก็จะทำให้เกิดความเจริญมั่นคง งามกับตัวและยังส่งผลไปถึงการพัฒนาประเทศให้มีความผาสุกอีก
ด้วย ดังพระบรมราโชวาท ดังนี้

คุณสมบัติพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับทุกคนนั้น ที่สำคัญได้แก่ ความรู้จักผิดชอบชั่วดี ความละเอียดถี่ถ้วน ความซื่อสัตย์สุจริตทั้งในความคิดและการกระทำ ความไม่เห็นแก่ตัว ไม่เอาวัดเอาเปรียบผู้อื่น ความไม่มั่งงายหยาบคาย กับอีกอย่างหนึ่งที่สำคัญเป็นพิเศษ คือ ความขยันหมั่นเพียร

(๒๒ มิถุนายน ๒๕๒๒ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ)

นอกจากนี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเห็นว่าผู้ที่ เป็นบัณฑิตอย่างแท้จริงนั้น จะต้องมึจิตสำนึกในคุณธรรม สามารถหักห้ามความคิดและยับยั้งคำพูดที่ไม่ถูกต้อง และสามารถประพฤติปฏิบัติตนในทางที่เหมาะสม ดังพระบรมราโชวาท ความว่า

ผู้ที่มีจิตสำนึกในคุณธรรม สามารถหักห้ามความคิดที่ไม่ถูกต้อง สามารถยับยั้งคำพูดที่ไม่ถูกต้องสมควร และสามารถควบคุมตนเองให้ประพฤติปฏิบัติแต่ในทางที่ดีได้ จึงได้รับการยกย่องนับถือว่าเป็นบัณฑิตอย่างแท้จริง

(๑๓ กรกฎาคม ๒๕๓๗ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

มหาวิทยาลัยศิลปากร ส่วนวิทยสิทธิ์

ในการปฏิบัติงานหรือทำหน้าที่ ตามที่ได้รับมอบหมายนั้น บัณฑิตควรมีความจริงใจ ดังที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงกล่าวถึงความจริงใจต่อผู้อื่นว่า หากผู้ใดมีคุณธรรมประจำใจ สามารถกำจัดปัญหาความขัดแย้งและความกินแหนงแคลงใจต่อผู้อื่นได้

ความจริงใจต่อผู้อื่น เป็นคุณธรรมสำคัญมาก สำหรับผู้ที่ต้องการความสำเร็จและความเจริญ เพราะช่วยให้สามารถขจัดปัดเป่าปัญหาได้มากมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาอันเกิดจากความกินแหนงแคลงใจและเอาวัดเอาเปรียบกัน

(๑๑ กรกฎาคม ๒๕๓๔ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

จากการศึกษาแนวพระราชดำริจากพระบรมราโชวาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในเรื่องคุณธรรม จริยธรรม ผู้เขียนวิทยานิพนธ์พบว่าพระองค์ทรงให้ความสำคัญกับแนวพระราชดำรินี้เป็นอย่างมาก เพราะคุณธรรม จริยธรรมเป็นพื้นฐานประจำใจที่ทุกคนพึงมี และคุณธรรม จริยธรรมนี้ จะช่วย แก้ไขปัญหาต่างๆ อีกทั้งในการทำงานหากผู้ใดมีคุณธรรม จริยธรรม ก็สามารถดำเนินงานนั้นๆ ไปในทางที่ถูกที่ควร ไม่ถูกอคติครอบงำ ไปในทางเสื่อมเสีย และหากบุคคล มีคุณธรรม จริยธรรมในการดำเนินชีวิตก็จะประสบกับความสุขความเจริญ ดังนั้น หากนำพระบรม

ราชาบาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาอ่าน มาคิดพิจารณาอย่างละเอียดรอบคอบ ก็จะได้
เนื้อหาสาระและได้หลักในการปฏิบัติตนในทางที่ถูกที่ควรอีกด้วย

๒. ด้านการศึกษา

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงส่งเสริมการพัฒนาการศึกษาแก่ประชาชนและคนทุกระดับชั้นอย่างต่อเนื่อง พระองค์พระราชทานแนวทางการจัดการศึกษาที่เหมาะสม เพื่อสร้างคนให้มีความรู้ความสามารถ นำความรู้และคุณธรรมที่ได้ไปพัฒนาชุมชน สังคม ประเทศชาติ และสร้างสรรค์ประโยชน์ในทุกๆ ด้าน รวมถึงมีพระราชดำริในการจัดตั้งสถานศึกษาในพื้นที่ที่ขาดแคลน ทั้งนี้เพราะทรงห่วงใยประชาชน และต้องการพัฒนาคุณภาพประชาชนควบคู่ไปด้วย

เนื้อหาและสาระสำคัญในพระบรมราชาบาทที่เกี่ยวกับการศึกษา นั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงให้ความสำคัญกับการศึกษาของประชาชนเป็นอย่างมาก โดยมีเนื้อหา และสาระสำคัญได้แก่ จุดประสงค์ของการให้การศึกษา หลักการศึกษา ประโยชน์ของการศึกษา ความรู้ที่ได้รับจากการศึกษา ระบบการศึกษา เป็นต้น ในพระบรมราชาบาทแต่ละองค์ พระองค์ทรงสอดแทรกแนวพระราชดำริที่ล้วนแต่มีคุณค่า สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาประเทศได้เป็นอย่างดี ดังนี้

๒.๑ ความหมายของการศึกษา

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงให้ความหมายของการศึกษาไว้ว่า การศึกษาที่แท้จริงนั้นจะต้องมาจากการสังเกต การดู การฟัง พระองค์ทรงกล่าวว่า การศึกษาไม่ได้มาจากการฟังโอวาทหรือการฟังการบรรยายของครูอาจารย์ แต่การที่จะได้รับความรู้นั้น จะต้องพินิจพิจารณาสิ่งที่ได้ฟังว่าเกิดประโยชน์กับตน มากน้อยแค่ไหน เมื่อได้คิดพิจารณาแล้วจึงจะนับเป็นการศึกษา และพระองค์ทรงถือว่าเป็นการศึกษาที่ดีที่สุด ดังพระบรมราชาบาทดังนี้

การศึกษามีได้มาจากการฟังโอวาท หรือแม้จะฟังการบรรยายสั่งสอนของครูบาอาจารย์ การศึกษานั้นมาจากการสังเกต การดู การฟัง ของแต่ละคน หมายความว่าดูแล้วฟังแล้ว มาพิจารณาให้เป็นประโยชน์แก่ตน ก็นับว่าเป็นการศึกษาแล้ว และเป็นการศึกษาที่ดีที่สุด

(๑๓ กันยายน ๒๕๒๒ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา)

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงกล่าวอีกว่า การที่บุคคลจะพัฒนาประเทศให้เจริญ มั่นคงได้นั้น ก็ด้วยอาศัยการศึกษา ดังที่ได้พระราชทานพระบรมราโชวาทไว้ว่า

การศึกษานั้นแบ่งเป็นสองส่วน คือการศึกษาด้านวิชาการส่วนหนึ่ง กับการอบรมบ่ม นิสัย ให้เป็นผู้มีจิตใจใฝ่ดีใฝ่เจริญ มีปรกติละอายชั่วกลัวบาปส่วนหนึ่ง การพัฒนาบุคคล จะต้องพัฒนาให้ครบถ้วนทั้งสองส่วน เพื่อให้บุคคลได้มีความรู้ ใฝ่ใช้ประกอบการ และมี ความดีไว้เกื้อหนุนการประพฤติปฏิบัติ กอปรเข้าเป็นไปในทางที่ถูกต้อง ที่ควร และอำนวยผล เป็นประโยชน์ที่พึงประสงค์

(๒๓ มกราคม ๒๕๔๐ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่)

นอกจากนี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงกล่าวถึงองค์ประกอบของการศึกษาว่า ประกอบด้วยองค์ ๔ อันได้แก่ พุทธิศึกษา จริยศึกษา พลศึกษา และหัตถศึกษา องค์ประกอบเหล่านี้ หากขาดส่วนใดส่วนหนึ่งไปก็จะทำให้ได้รับความรู้ ไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ พระราชดำรินด้าน การศึกษาของพระองค์คือ ทรงแสดงให้เห็นว่า คนเราจะแสวงหาแต่วิชาการฝ่ายเดียวไม่ได้ ผู้มี วิชาการจำเป็นจะต้องมีคุณ สมบัติประจำตัวหรือคุณธรรมประจำใจประกอบ ดังที่ได้พระราชทาน พระบรมราโชวาท ดังนี้

การศึกษาประกอบด้วยองค์ ๔ คือ พุทธิศึกษา จริยศึกษา พลศึกษา และหัตถศึกษา แต่ละส่วนอย่างพอเหมาะกัน และคงจะหมายความว่า ถ้าส่วนหนึ่งส่วนใดบกพร่องไป ก็ใช้ การไม่ได้ดี ถ้าบกพร่องมาก ก็ใช้การไม่ได้ ซึ่งก็พอจะทราบพอจะเห็นกันอยู่แล้ว

(๒๒ มิถุนายน ๒๕๒๒ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ)

๒.๒ เนื้อหาและแนวพระราชดำริเกี่ยวกับจุดประสงค์ของการศึกษา

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานพระบรมราโชวาทที่มีเนื้อหาและสาระสำคัญเกี่ยวกับการศึกษาไว้หลายคราว พระองค์มักจะกล่าวถึงความสำคัญของการศึกษา อีกทั้งทรงให้ความหมายและจุดประสงค์ของการศึกษาไว้อย่างละเอียด ทั้งนี้ก็เพื่อต้องการให้บัณฑิต สามารถจดจำเนื้อหาและนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันให้เกิดผลอันเป็นประโยชน์ต่อตนเองและต่อ บ้านเมือง และยังส่งผลให้ผู้ที่อ่านพระบรมราโชวาทได้พิจารณาถึงการศึกษาล่าเรียนว่ามี ความสำคัญเพียงใด อีกทั้งยังส่งผลแก่ผู้ที่อยู่ในวัยศึกษาเล่าเรียนอีกด้วยคือ สามารถนำพระบรม ราโชวาทไปเป็นหลักปฏิบัติให้มีความตั้งใจและ ขยันเรียนหนังสือ รวมทั้ง รู้จักหน้าที่ของตน เพราะ

เมื่อเยาวชนมีการศึกษาที่ดี เติบโตเป็นผู้ใหญ่ จะได้เป็นความหวังของประเทศในการที่จะพัฒนาบ้านเมืองให้เจริญก้าวหน้าต่อไปในอนาคต ดังที่ได้พระราชทานพระบรมราโชวาทไว้ว่า

วัตถุประสงค์ของการศึกษานั้นคืออะไร กล่าวโดยรวบยอด ก็คือการทำให้นักคนมี บัณฑิตหรืออุปกรณ์สำหรับชีวิตอย่างครบถ้วนเพียงพอ ทั้งในส่วนตัว ความรู้ ส่วนความคิด วินิจฉัย ส่วนจิตใจและคุณธรรมความประพฤติ ส่วนความขยันอดทนและความสามารถ ในอันที่จะนำความรู้ความคิดไปใช้ปฏิบัติงานด้วยตนเองให้ได้จริงๆ เพื่อสามารถดำรงอยู่ได้ ด้วยความสุขความเจริญมั่นคง และสร้างสรรค์ประโยชน์ให้แก่สังคมและบ้านเมืองได้ตาม ควรแก่ฐานะด้วย

(๒๕ มิถุนายน ๒๕๒๓ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ)

การให้การศึกษา นอกจากความรู้ทางวิชาการแล้ว ควรปลูกฝังให้นักคนรู้จักเหตุและผล ผิดชอบชั่วดี เพราะจะทำให้สามารถใช้วิชาการในทางที่ถูกที่เหมาะสม ดังพระบรมราโชวาทที่พระราชทาน ดังนี้

จุดประสงค์ของการให้การศึกษานั้น คือการแนะนำส่งเสริมให้นักคนมีความเจริญออก งานในกจรเรียนรู้ การคิดอ่าน กจรกระทำ และให้สามารถนำเอาคุณสมบัติทั้งปวงที่มีอยู่ในตัวออกมาใช้ให้เป็นประโยชน์ เกื้อกูลตนเองเกื้อกูลผู้อื่น เพื่อให้อยู่ร่วมกันเป็นสังคม เป็นประเทศได้ ผู้มีหน้าที่ให้การศึกษาแก่นักคน จึงจำเป็นต้องระมัดระวังตั้งใจปฏิบัติงาน โดยคำนึงถึงจุดมุ่งหมายทั้งนี้อยู่เสมอเป็นนิตย์

(๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๑๖ วิทยาลัยวิชาการศึกษา)

๒.๓ เนื้อหาและแนวพระราชดำริเกี่ยวกับการศึกษาขั้นอุดมศึกษา

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงให้ความสำคัญกับการศึกษาเป็นอย่างมาก เพราะ การศึกษาเป็นสิ่งสำคัญ ถ้าหากประชาชนขาดวิชาความรู้ ก็จะไม่สามารถพัฒนาตนเองและ ประเทศชาติได้ เพราะการศึกษาทำให้คนมีวิชาความรู้สามารถสร้างงาน อีกทั้งส่งผลให้เกิด ประโยชน์แก่ตนและสามารถนำวิชาความรู้ต่างๆ ไปพัฒนาประเทศชาติได้อีกด้วย

การศึกษาในขั้นอุดมศึกษานั้น นอกจากได้รับวิชาความรู้วิทยากรต่างๆแล้ว จะต้องมีความคิดควบคู่กัน เพราะต้องมีความคิดก่อนจึงจะสามารถใช้วิชาการได้ นอกจากนี้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงอธิบายจุดประสงค์ของความคิดไว้ว่า คิดให้เห็นชัดแจ่มว่าอะไรเป็นอะไร คือ ความคิดที่มีความกระจ่างแจ่มใส ดังพระบรมราโชวาทความว่า

การศึกษาชั้นอุดม กล่าวโดยย่อ คือการฝึกฝนสร้างเสริมความสามารถและความเจริญงอกงามในวิทยาการส่วนหนึ่ง ในวิธีใช้ความคิดส่วนหนึ่ง ซึ่งเมื่อรวมกันเข้าแล้วจะยังผลให้บุคคลมีความสามารถเต็มที่ อาจนำเอาวิทยาการทั้งปวงไปใช้ได้อย่างถูกต้องและบังเกิดประโยชน์อันสมบูรณ์ วิทยาการกับความคิดจึงเป็นปัจจัยสำคัญคู่กัน จำเป็นต้องใช้ประกอบกัน และหากจะพิจารณาให้ลึกกลงไปก็เห็นได้ว่าความคิดเป็นตัวนำวิชาการ เพราะต้องมีความคิดก่อนจึงจะใช้วิชาการได้ ดังนั้นจึงต้องใช้ความคิดโดยอิสระอย่างกว้างขวางจึงจะทำงานได้สุดฝีมือ

อันการคิดโดยอิสระนั้น ทุกวันนี้ คนบางส่วนมักเข้าใจว่าเป็นการคิดให้ผิดแปลก แตกต่างจากคนอื่น ๆ ความเข้าใจเช่นนั้นยังไม่ถูกแท้ จุดประสงค์สำคัญโดยตรงของการคิด คือคิดให้ออก คิดให้เห็นชัดแจ้งว่าอะไรเป็นอะไร สมมุติว่าจะคิดหาทางปฏิบัติสำหรับการหนึ่งการใด ก็ต้องคิดให้แยบคายอย่างละเอียดรอบคอบ ประกอบด้วยเหตุผล จนเห็นแจ้งถึงจุดมุ่งหมายอันถูกต้องเที่ยงตรงของการที่จะทำนั้น รวมทั้งวิถีทางปฏิบัติครบทุกขั้นทุกตอนด้วย เป็นความจริงที่การคิดดังนี้ อาจเป็นการซ้ำกับของผู้อื่นบ้าง แต่เชื่อว่าจะช่วยให้บรรลุประโยชน์อันพึงหวังได้แน่นอน

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์ (๑๑ กรกฎาคม ๒๕๑๗ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงกล่าวถึง การศึกษาในระดับอุดมศึกษาอีกว่า เมื่อบัณฑิตมีความสามารถในทางวิชาการและความคิดแล้วก็จะทำให้บุคคลมีกำลังในการสร้างสรรค์ และสามารถปฏิบัติงานใหญ่ได้ ดังพระบรมราโชวาทความว่า

การศึกษาในมหาวิทยาลัย กล่าวตามหลัก ควรจะได้แก่ การสร้างเสริมความสามารถและความเจริญงอกงามของบุคคลในทางวิชาการส่วนหนึ่ง ในทางความคิดอีกส่วนหนึ่ง ซึ่งเมื่อรวมกันแล้วจะทำให้บุคคลมีพลังกำลัง สามารถนำไปใช้ปฏิบัติงานใหญ่ๆ ของส่วนรวมให้สำเร็จได้

(๒๖ ตุลาคม ๒๕๒๑ มหาวิทยาลัยรามคำแหง)

นอกจากนี้พระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวยังแสดงให้เห็นว่า พระองค์ทรงห่วงใยและให้ความสำคัญกับการพัฒนาการศึกษาทุกๆ ด้าน ทรงสนใจกับการศึกษาเป็นอย่างมาก และทรงคาดหวังว่าบัณฑิตผู้สำเร็จการศึกษาชั้นอุดมศึกษาจะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศอย่างมาก ดังพระบรมราโชวาทความว่า

การศึกษาชั้นมหาวิทยาลัยคือการศึกษาขั้นสูง เพื่อสร้างเสริมและสะสมความรู้ ความชัดเจน ในด้านวิชาการอย่างสูง และด้านการใช้ความคิดวิจารณ์ตามเหตุผลหลัก วิชาความถูกต้อง ผู้มีปัญญาซึ่งได้ผ่านการศึกษาระดับนี้ จัดว่าเป็นบุคคลที่ ทรงคุณค่า ผู้จะเป็นกำลังสร้างสรรค์ความเจริญมั่นคงทุกด้านของประเทศอย่างสำคัญต่อไป เหตุนี้ บัณฑิตทั้งหลายจึงมีหน้าที่รับผิดชอบเกิดขึ้น ที่จะต้องนำความรู้ ความคิด และความสามารถชัดเจนของตนออกปฏิบัติงาน เพื่อประโยชน์สุขของส่วนรวมและบ้านเมือง

(๕ กรกฎาคม ๒๕๓๓ มหาวิทยาลัยมหิดล)

๒.๔ เนื้อหาและแนวพระราชดำริเกี่ยวกับการให้การศึกษา

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงให้ความสำคัญกับการให้การศึกษาเป็นอย่างมาก เพราะการศึกษาคือเรื่องใหญ่และสำคัญอย่างยิ่ง ดังที่พระองค์ได้เคยพระราชทานพระบรมราโชวาทไว้ว่า ประเทศชาติจะเจริญหรือเสื่อมลงนั้นย่อมขึ้นอยู่กับการศึกษาของประชาชนเป็นสำคัญ ผลของการศึกษาจะเป็นเครื่องกำหนดอนาคตของชาติในวันข้างหน้า ดังพระบรมราโชวาทดังนี้

ประเทศชาติของเราจะเจริญหรือเสื่อมลงนั้นย่อมขึ้นอยู่กับการศึกษาของประเทศแต่ละคนเป็นสำคัญ ผลการศึกษาอบรมในวันนี้ จะเป็นเครื่องกำหนดอนาคตของชาติในวันข้างหน้า

(๒ ธันวาคม ๒๕๐๘ วิทยาลัยวิชาการศึกษา)

พระบรมราโชวาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่เกี่ยวกับการศึกษายังแสดงให้เห็นว่า พระองค์ทรงเข้าใจธรรมชาติและเห็นความสำคัญของเด็กเป็นอย่างดี เพราะพัฒนาการของเด็กจะเรียนรู้สิ่งแปลกใหม่อยู่ตลอดเวลา จึงควรให้การศึกษาแก่เด็ก โดยให้เรียนรู้วิทยาการต่างๆ รวมถึงสอนให้รู้จักเหตุผล สติปัญญาและหลักการของชีวิต เพื่อจะได้สร้างสรรค์ความเจริญต่อไปในอนาคต ดังพระบรมราโชวาทความว่า

การให้การศึกษาแก่เด็กต้องเริ่มตั้งแต่เกิด ขึ้นต้นก็ต้องสอนให้รู้จักใช้วัยและประสาทส่วนต่างๆ ให้รู้จักแสวงหาสิ่งต่างๆ ตามที่ต้องการให้ได้มากขึ้น เพื่อให้ชีวิตมีความสะดวกมีความสุขสบาย การให้การศึกษาขั้นนี้ ได้แก่การฝึกกายให้มีความคล่องแคล่ว ขำขันขำฉวย และสามารถในการปฏิบัติประกอบกับการสอนวิชาความรู้ต่างๆ อันเป็นพื้นฐานสำหรับการประกอบอาชีพเลี้ยงตัว การให้การศึกษาอีกขั้นหนึ่ง คือการสอนฝึกฝนให้เรียนรู้วิทยาการที่ก้าวหน้าขึ้นไป พร้อมทั้งการฝึกฝนให้รู้จักใช้เหตุผลสติปัญญาและหา

หลักการของชีวิต เพื่อให้สามารถสร้างสรรค์ความเจริญงอกงามทั้งทางกายและทาง
ความคิด

(๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๑๔ วิทยาลัยวิชาการศึกษา)

นอกจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงกล่าวถึงความสำคัญของการให้การศึกษา
แล้ว พระองค์ได้ทรงคำนึงถึงผู้ที่ทำหน้าที่ให้การศึกษาแก่เยาวชนและประชาชนอีกด้วย ผู้ที่มีหน้าที่
ให้การศึกษาในแต่ละระดับชั้นจะต้องทราบหน้าที่ของตนเป็นอย่างดี จะต้องเข้าใจถึงเจตนาและ
ปฏิบัติการให้สอดคล้องกันทุกๆ ฝ่าย ดังพระบรมราโชวาทดังนี้

ผู้ปฏิบัติงานระดับประถมศึกษาต้องเข้าใจงานของระดับมัธยม จึงจะจัดเตรียม
นักเรียนได้พร้อมและถูกต้องสำหรับระดับนั้น ทำนองเดียวกัน ผู้ที่ปฏิบัติงานในด้านมัธยม ก็
ต้องทราบว่านักเรียนมีพื้นฐานความรู้มาอย่างไร จะอบรมสั่งสอนในชั้นนี้ได้อย่างไร นักเรียนจึง
จะสามารถออกไปเป็นพลเมืองดี หรือเข้าเรียนระดับสูงขึ้นได้ หรือเปลี่ยนทางเล่าเรียนไปทาง
สายอื่นได้อย่างพอเหมาะพอสม ฝ่ายเจ้าหน้าที่ด้านบริหารนั้น ก็ต้องเรียนรู้งานของฝ่ายสอน
ให้ทราบว่าผู้สอนต้องการความสะดวก ต้องการความสนับสนุนในเรื่องใด จุดใด มิฉะนั้น
แล้ว จะเกิดความติดขัดล่าช้า หรือเสียผลในการปฏิบัติงานขึ้น

(๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๑๖ วิทยาลัยวิชาการศึกษา)

๒.๕ เนื้อหาและแนวพระราชดำริเกี่ยวกับวิชาความรู้

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้พระราชทาน พระบรมราโชวาทเกี่ยวกับการแสวงหา
ความรู้ว่า ในการศึกษาค้นหาความรู้ นั้น จะศึกษาเรื่องใดก็ควรศึกษาให้ตลอดครบถ้วนทุกแง่มุม และ
จะต้องปฏิบัติและคิดพิจารณาพร้อมกันไป อีกทั้งต้องมีจิตใจเป็นกลางไม่ถูกอคติครอบงำ พระบรม
ราโชวาทแต่ละองค์สะท้อนให้เห็นว่าการศึกษาเป็น เรื่องสำคัญมาก หากผู้สำเร็จการศึกษาได้อ่าน
และคิดตาม เชื่อแน่ว่าจะได้หลักการเรียนรู้ที่ถูกต้องเหมาะสมแน่นอน ดังพระบรมราโชวาท
ดังนี้

ความรู้นั้นสำคัญยิ่งใหญ่มาก เพราะเป็นปัจจัยให้เกิดความฉลาดสามารถ และความ
เจริญก้าวหน้า มนุษย์จึงไปศึกษากันไม่รู้จบสิ้น แต่เมื่อพิเคราะห์หัดดูแล้ว การเรียนความรู้ แม้
มากมายเพียงใด บางทีก็ไม่ช่วยให้ฉลาดหรือเจริญได้เท่าไรนัก ถ้าหากเรียนไม่ถูกถ้วน ไม่รู้
จริงแท้ การศึกษาค้นหาความรู้จึงสำคัญตรงที่ว่า ต้องศึกษาเพื่อให้เกิด "ความฉลาดรู้" คือรู้แล้ว
สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้จริงๆ โดยไม่เป็นพิษเป็นโทษ การศึกษาเพื่อความฉลาดรู้ มีข้อ

ปฏิบัติที่น่าจะยึดเป็นหลักอย่างน้อยสองประการ ประการแรก เมื่อจะศึกษาสิ่งใดเรื่องใดให้รู้จริง ควรจะได้ศึกษาให้ตลอด ครบถ้วนทุกแง่ทุกมุม ไม่ใช่เรียนรู้อยู่แต่เพียงบางส่วนบางตอน หรือฟังเล็งเฉพาะแต่เพียงบางแง่บางมุม อีกประการหนึ่ง ซึ่งจะต้องปฏิบัติประกอบพร้อมกันไปด้วยเสมอ คือต้องพิจารณา ศึกษาเรื่องนั้นๆ ด้วยความคิดจิตใจที่ตั้งมั่นเป็นปกติ และเที่ยงตรงเป็นกลาง ไม่ยอมให้รู้เห็นและเข้าใจ ตามอำนาจความเห็นยวนาของอคติ ไม่ว่าจะ เป็นอคติฝ่ายชอบหรือฝ่ายชัง มิฉะนั้น ความรู้ที่เกิดขึ้นจะไม่ใช่เป็นความรู้แท้ หากแต่เป็น ความรู้ที่ถูกอำพรางไว้ หรือที่คลาดเคลื่อนวิปริตไปต่างๆ จะนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์จริงๆ โดยปราศจากโทษไม่ได้

(๒๒ มิถุนายน ๒๕๒๔ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ)

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงกล่าวถึงการศึกษาอีกว่า การศึกษาที่ได้ผลดีนั้นต้องมีความรู้ทั้งด้านลึกคือด้านวิชาการ และด้านกว้างคือด้านความรู้รอบรู้อันได้จากประสบการณ์ต่างๆ และจะส่งผลให้รู้จักคิดพิจารณาเรื่องราวปัญหาได้ด้วยเหตุผลที่ถูกต้อง แนวพระราชดำริของพระองค์สะท้อนให้เห็นว่า การศึกษาจะช่วยให้บุคคลมีภูมิรู้ที่สมบูรณ์มากขึ้น เพราะการมีภูมิรู้สูงถือว่าเป็นประโยชน์เชิดชูตนเองและเป็นประโยชน์ต่อการสร้างสรรค์พัฒนาบ้านเมือง ดังที่พระราชทานพระบรมราโชวาท ความว่า

การศึกษาที่สำคัญและจำเป็นเป็นอันดับแรกของท่านจึงต้องเป็นการศึกษาทางแนวลึก อันได้แก่ การศึกษาค้นคว้าวิชาเฉพาะของท่าน ให้ลึกซึ้ง จัดเจน แน่นหนา และก้าวหน้า อยู่เสมอ พร้อมกันนั้น ในฐานะผู้ปฏิบัติงาน ซึ่งต้องใช้วิชาการในการปฏิบัติงานและแก้ปัญหาต่างๆ ร่วมกับผู้อื่นฝ่ายอื่นอยู่โดยตลอด ก็จำเป็นที่จะต้องมีความรู้ด้านกว้างอย่างเพียงพอด้วย จึงจำเป็นต้องศึกษาทางแนวกว้างอีกทางหนึ่งคู่กันไป การศึกษาตามแนวกว้างนี้ย่อมครอบคลุมถึงวิทยาการทั่วไปทุกๆ สาขา ตลอดจนความรู้และประสบการณ์อันเกี่ยวกับสภาพความเป็นไปของบ้านเมือง ของสังคม และของประชาชนทุกแง่มุม เพื่อให้มีความรู้ด้านกว้างอย่างเพียงพอ สำหรับช่วยตัวให้สามารถเข้าใจปัญหาต่างๆ อย่างถุกถ้วน และสามารถคิดหาวิธีและแนวทาง ที่จะนำวิชาการของท่านมาประสานกับวิชาการอื่น ๆ ได้ โดยสอดคล้องและถูกต้องเหมาะสม

(๒๐ กรกฎาคม ๒๕๒๗ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงห่วงใยเรื่อง การศึกษาหาความรู้ที่อยู่ตลอดเวลา แม้ว่าผู้สำเร็จการศึกษาจะเรียนจบหลักสูตรแล้วก็ตาม พระองค์จึงทรงแนะนำให้ผู้สำเร็จการศึกษา พยายามศึกษาหาความรู้ใหม่ๆ อยู่เสมอ

แม้ท่านจะได้เรียนสำเร็จตามหลักสูตรจนได้ปริญญาแล้วก็ดี ขอให้เข้าใจว่าเป็นเพียง ขั้นตอนของการศึกษาเท่านั้น ท่านจงพยายามศึกษาฝึกฝนตนเองต่อไป เพราะสรรพวิทยาการ ด้านสาขาวิทยาศาสตร์ทั้งหลายนั้น การทดลองค้นคว้าช่วยให้ได้ความรู้ใหม่ๆ ขึ้นมาอยู่เสมอ ถ้าท่านไม่ศึกษาเพิ่มเติมไว้ ต่อไปไม่ช้าท่านจะล้าสมัย

(๑๔กรกฎาคม ๒๕๓๘ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์)

๒.๖ เนื้อหาและแนวพระราชดำริเกี่ยวกับการศึกษาในระบบและนอกระบบ

การศึกษาในระบบและนอกระบบตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระ

พระเจ้าอยู่หัว ทรงให้ความหมายของ การศึกษาในระบบไว้ว่า คือการศึกษาภายในมหาวิทยาลัย หรือการศึกษาระดับชั้นอุดมศึกษา และการศึกษานอกระบบก็คือ การศึกษาภายหลังเรียนจบ มหาวิทยาลัย โดยพระบรมราโชวาทนั้นแสดงให้เห็นว่าพระองค์ทรง สนใจบัณฑิต คือให้บัณฑิตตั้งใจ พยายามใช้สติปัญญาความสามารถที่ได้จากประสบการณ์ ควบคู่กับความรู้ความสามารถทาง วิชาการที่มีอยู่ เพื่อพัฒนาและสร้างสิ่งที่ดีให้กับประเทศชาติ ดังพระบรมราโชวาท ความว่า

การศึกษาในมหาวิทยาลัย ที่มุ่งเน้นให้บุคคลมีความรู้ความสามารถด้านวิชาการเป็น พื้นฐานสำหรับการประกอบกิจการงานในชีวิตนั้น ถือว่าเป็นการศึกษาในระบบ ผู้ ศึกษาจะ ได้รับความรู้ถ่ายทอดจากครูบาอาจารย์ และจากการศึกษาค้นคว้าทางตำรับตำราเป็นหลัก ต่อเมื่อได้ออกไปทำงาน ได้ประสบเหตุการณ์และปัญหาต่างๆ ให้ต้องขบคิดมากมายแล้ว จึง เกิดความรู้ความเข้าใจที่ถ่องแท้ในสิ่งทั้งปวง ที่เรียกว่าประสบการณ์ในชีวิต เพิ่มขึ้น ประสบการณ์ในชีวิตนี้เป็นบ่อเกิดแห่งความรอบรู้และความฉลาดจัดเจนที่มีค่า ซึ่งถ้าได้รู้จัก นำมาใช้ด้วยความรู้เท่าถึงเหตุผล และด้วยความรอบคอบระมัดระวังแล้ว จะยังประโยชน์ ให้แก่ตนเองและสังคมอย่างวิเศษสุด

ดังนั้น การศึกษานอกระบบ หรือการศึกษาภายหลังสำเร็จจากมหาวิทยาลัย จึง มี ความสำคัญยิ่งยวด ในการสร้างเสริมผู้ผ่านการศึกษาระบบมาแล้ว ให้มีปัญญาและ ความสามารถที่จะปรับตัวให้เข้ากับสถานะแท้จริงของชีวิต พร้อมทั้งดำรงตนให้อยู่ในสังคม อย่างมีความสุขและเจริญมั่นคงได้

(๑๔ ธันวาคม ๒๕๓๖ มหาวิทยาลัยขอนแก่น)

จากพระบรมราชาโฆวาทที่มีเนื้อหาและแนวพระราชดำริเกี่ยวกับการศึกษา ไม่ว่าจะเป็น การศึกษาทั่วไป การให้การศึกษา จุดประสงค์ของการศึกษา ปัจจัยและวิชาความรู้ที่ได้รับจาก การศึกษา และการศึกษาในระบบ รวมถึง การศึกษาภายหลังสำเร็จการศึกษา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงให้ความสำคัญต่อการศึกษามาก พระองค์พระราชทานแนว พระราชดำริเพื่อเป็นหลักการในการดำรงชีวิตในสังคม หากบุคคลใด ได้อ่านพระบรมราชาโฆวาทนี้ สามารถนำแนวพระราชดำริต่างๆ ไปเป็นหลักในการดำเนินชีวิตได้อย่างดี

นอกจากนั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีส่วนในการขยายการศึกษาให้มีการ พัฒนา ทั้งนี้เพราะเมื่อการศึกษามีการพัฒนาเท่ากับว่าประเทศเจริญก้าวหน้าด้วยเช่นกัน และเมื่อ บุคคลมีการศึกษาสามารถนำวิชาความรู้ต่างๆ ไปช่วยในการพัฒนาคน พัฒนาสังคม รวมถึง พัฒนาประเทศให้มีความมั่นคงผาสุกต่อไป

๓. ด้านหลักการทำงาน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานพระบรมราชาโฆวาทแก่ผู้สำเร็จการศึกษา โดย พระบรมราชาโฆวาทส่วนใหญ่มีเนื้อหาและสาระสำคัญเกี่ยวกับการทำงาน เนื่องจากผู้สำเร็จ การศึกษาเป็นผู้ที่ได้รับการศึกษาวิชาความรู้มาเต็มที่ เมื่อจบการศึกษาก็ถึงวัยที่จะต้องทำงาน และ ใช้วิชาความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาไปใช้ให้เกิดประโยชน์ ดังนั้นพระองค์จึงได้พระราชทานแนว พระราชดำริที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน อันได้แก่ ความสำคัญของการทำงาน หลักปฏิบัติในการ ทำงาน ปัจจัยที่ทำให้การทำงานสำเร็จลุล่วง ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และการสร้างความสำเร็จใน กิจการงาน เนื้อหาและแนวพระราชดำริเหล่านี้ถือเป็นสิ่งจำเป็นในการดำเนินชีวิต เพราะคนเราทุก คนเกิดมาต้องรู้จักทำงาน มีหน้าที่ ที่ต้องปฏิบัติ จึงจะอยู่ในสังคม ได้อย่างมีคุณค่า และมีรายได้ นำมาสร้างตัวสร้างฐานะ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

๓.๑ เนื้อหาและแนวพระราชดำริเกี่ยวกับความสำคัญของการทำงาน

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่า สถาบันการศึกษาแต่ละแห่งมีผู้สำเร็จการศึกษากันเป็นจำนวนมาก ซึ่งจะเป็นผลดีต่อการพัฒนาประเทศ เพราะบัณฑิตจะเป็นกำลังสำคัญในงานของชาติในด้านต่างๆ ได้อย่างกว้างขวาง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงตระหนักและเห็นถึงความสำคัญข้อนี้ เป็น อย่างมาก จึงได้พระราชทานพระบรมราชาโฆวาทเพื่อแนะแนวทางให้บัณฑิตพยายามใช้วิชาความรู้ และความรู้ความสามารถ ให้ได้ประโยชน์มากที่สุดในการทำงาน พระองค์ ได้พระราชทานพระบรม ราโฆวาทที่มีสาระสำคัญเกี่ยวกับความหมายของการทำงานไว้ ในพระบรมราชาโฆวาท หลายนองค์ โดย ทรงแนะแนวทางในการทำงานและลักษณะของคนทำงานไว้ดังตัวอย่างพระบรมราชาโฆวาท ดังนี้

การทำงานนั้น กล่าวอย่างสั้นและตรงที่สุด คือการปฏิบัติภาระหน้าที่ที่มีอยู่แล้วให้ ลุล่วงและสำเร็จผลอันพึงประสงค์ มีหลักการสำคัญในทางปฏิบัติว่า เบื้องต้นให้พิจารณาทำ ความเข้าใจในงานด้วยเหตุผล ให้กระจ่างแจ่มแจ้งก่อน เช่นมีวัตถุประสงค์แท้จริงอย่างไร มี แบบแผนวิธีการที่จะทำอย่างไร แล้วมุ่งปฏิบัติไปตามจุดมุ่งหมายนั้นให้เที่ยงตรง เป็นกำลัง ต่อไป หากรู้สึกว่าเผชิญอุปสรรคหรือปัญหาอันใดเข้า ก็ให้พิจารณาว่า เป็นปัญหาจริงหรือไม่ จะต้องแก้ไขปรับปรุงหรือไม่ และ เมื่อปรับปรุงแล้วจะช่วยให้งานดีขึ้นได้แน่นอนหรือไม่ เมื่อ แน่ว่าจะต้องแก้ไขจริงแล้ว ก็ไม่จำเป็นเลยที่จะต้องแก้ไขปรับปรุง เพราะมีตัวอย่างปรากฏอยู่ บ่อยๆ ว่า การที่มุ่งจะปรับปรุงพัฒนางานอยู่ตลอดเวลา นั้น ทำให้ไม่เป็นอันได้ลงมือปฏิบัติ กลับทำให้งานติดขัดและหยุดชะงัก เสียประโยชน์ที่ควรจะได้ไปเปล่าๆ โดยใช้เหตุ

(๒๗ สิงหาคม ๒๕๑๖ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์)

จากพระบรมราชาโชวาทข้างต้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงกล่าวถึงความหมาย ของการทำงาน และทรงยกตัวอย่างเกี่ยวกับหลักปฏิบัติในการทำงาน เพื่อให้ผู้สำเร็จการศึกษาได้ เข้าใจถึงกระบวนการทำงานที่แท้จริง

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงกล่าวถึงความสำคัญ และแนวทางใน การทำงานไว้ หลายครั้ง โดยพระองค์มีพระราชดำริว่า บัณฑิตเป็นผู้ที่มีความรู้พร้อมที่จะออกไปปฏิบัติงานโดยจะ เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนางานสาขาต่างๆ ของชาติ พระองค์พระราชทานพระบรมราโชวาทของ การทำงานไว้ดังพระบรมราชาโชวาทความว่า

การทำงานนั้น คือการเข้าไปเสริมกำลังงานที่ดำเนินอยู่แล้วให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น จำเป็นต้องศึกษาพื้นฐานโครงการให้ทราบกระจ่างก่อน จึงจะสามารถนำความรู้ความคิดที่มี อยู่ไปใช้ได้อย่างเต็มที่ และสามารถกำจัดปัญหาความเข้าใจผิดทั้งในบุคคลทั้งการ ปฏิบัติงาน ซึ่งเป็นอุปสรรคใหญ่ในการพัฒนาบ้านเมือง

(๑๔ กรกฎาคม ๒๕๑๕ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

นอกจาก พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงกล่าวถึงความสำคัญของการทำงานแล้ว พระองค์ได้ทรงกล่าว ถึงคนทำงาน ไว้อีกด้วย ว่าคนทำงานแบ่ง ๒ ประเภท ดังที่ได้พระราชทาน พระบรมราชาโชวาท ดังนี้

คนทำงานส่วนใหญ่แบ่งออกได้เป็น ๒ พวก พวกหนึ่งทำงานด้วยความรวดเร็ว ฉับไว ด้วยความกล้า ไม่คิดลังเลสงสัยให้เกิดเป็นข้อติดขัด เหตุเพราะมีความตื่นตัว ตื่นใจ และ มั่นใจในตนเองเป็นเครื่องผลักดัน แต่มักจะมีข้อเสียที่ขาดความละเอียด รอบคอบและสติยั้ง คิด ทำให้งานได้ผลไม่สมบูรณ์ หรือบกพร่องเสียหายได้ อี พวกหนึ่งทำงานด้วยความเฉื่อย ช้า ขาดความกล้า ความมั่นใจ เพราะเหตุที่มีความละเอียดรอบคอบและระมัดระวังตัวเกินไป พาให้รีรอ ไม่ลงมือทำ จนเสียเวลา เสียการเสีงาน และเสียประโยชน์ที่จะพึงได้ไปมาก การ ทำงานของบุคคลทั้งสองพวกนี้ ท่านทั้งหลายควรอย่างยิ่งที่จะนำมาเทียบเคียงวินิจฉัยโดย ละเอียด ด้วยเหตุผลหลักวิชา และด้วยความไม่มีอคติยึดถืออย่างผิดๆ ให้เห็นแน่ชัด ทั้งใน ส่วนเสียและส่วนดี แล้วกลั่นกรองเอาส่วนที่เสียออก เหลือแต่ส่วนที่เป็นแก่นสารและเป็น ประโยชน์ไว้ นำมาตั้งเป็นหลักปฏิบัติขึ้นใหม่ ว่าในการจะทำงานใดสิ่งใด จำเป็นต้องรักษา แรงผลักดันที่ได้กล่าวแล้วนั้น ให้คงอยู่เสมอ แล้วนำเอาความสุขุมรอบคอบความมีสติ กับทั้ง เหตุผลและหลักวิชาอันถูกแท้ มาประกอบเข้าด้วยกันให้พร้อม จึงจะส่งเสริมให้สามารถ กระทำกรทำงานทุกอย่างได้ถูกต้องน พอเหมาะพอดี และได้ผลสมบูรณ์เต็มเปี่ยม

(๓๐ กรกฎาคม ๒๕๓๕ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์)

มหาวิทยาลัยศิลปากร ส่วนวิทยศาสตร์

สรุปได้ว่า การทำงานตามความหมายของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวหมายถึง การปฏิบัติภาระหน้าที่ให้สำเร็จลุล่วง โดยอาศัยกำลังความพร้อม วิธีการ และวิชาการ อีกทั้งผู้ที่ จะทำงานที่ดีได้นั้นจะต้องเป็นผู้ที่ มีการยั้งคิด มั่นใจ มีความละเอียดรอบคอบ และรู้จักใช้เหตุผลใน การพิจารณา หากบุคคลปฏิบัติได้ดังนี้ ก็จะได้ชื่อว่าสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๓.๒ เนื้อหาและแนวพระราชดำริเกี่ยวกับหลักปฏิบัติในการทำงาน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานแนวพระราชดำริเกี่ยวกับหลักการ ทำงานไว้ อย่างน่าสนใจ โดยทรงกล่าวถึง บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาในชั้นอุดมศึกษานับว่าเป็นผู้ที่มีความ วิชาความรู้พร้อมที่จะออกไปปฏิบัติงาน วิทยาการทุกสาขาที่ได้ปฏิบัติมานั้น จะเป็นประโยชน์ต่อการ สร้างสรรค์และพัฒนาบ้าน เมือง แต่ในหลักความเป็นจริงนั้น การจะนำวิชาการไปใช้ในการ ปฏิบัติงานให้เกิดประโยชน์จริงๆ นั้น ไม่ใช่ของง่าย ดังนั้นจึงต้องรู้วิธีการว่าควร จะจัดการกับวิชา ความรู้นั้นอย่างไร ดังที่ได้พระราชทานพระบรมราโชวาทความว่า

ก่อนจะทำงานอะไร ควรได้หยุดคิดสักหน่อยก่อนว่า งานนั้นตรงกับใจจริงที่ตั้งไว้ว่าจะ ทำหรือไม่ใช่ การหยุดคิดเพียงชั่วครู่นี้จะทำให้ทราบกระจ่างว่า เราจะได้หรือไม่ และจะ สามารถนำเอาวิชาความรู้มาใช้ให้เป็นประโยชน์ได้เพียงใด ถ้างานนั้นตรงกับความต้องการ ก็

จะทำได้สำเร็จ ทั้งนี้เพราะความคิดความตั้งใจของเราเป็นตัวนำ สำคัญ เป็นตัวต้นเหตุแท้ที่
จะนำให้เราทำการต่างๆ วิชาความรู้นั้นเป็นเพียงส่วนประกอบ หรืออุปกรณ์ที่จะนำมาใช้
ปฏิบัติ การทำงานทุกอย่างต้องอาศัยความตั้งใจก่อน จึงจะมองเห็นทางปฏิบัติ แล้วจะ
สามารถนำเอาวิชาการมาใช้ได้โดยถูกต้อง เหมาะสม และมีประสิทธิภาพได้

(๒๗ ตุลาคม ๒๕๒๐ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์)

จากพระบรมราชาโชวาทข้างต้น แสดงให้เห็นว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรง
ตระหนักถึงการปฏิบัติงาน โดยพระราชทานแนวพระราชดำริเกี่ยวกับการนำวิชาความรู้ไปใช้ให้เกิด
ประโยชน์ โดยใช้ความคิดความตั้งใจจริงของตนเองเป็นหลัก แล้วพยายามเลือกสรรนำค ความรู้ที่มี
มาใช้ให้ตรงกับความต้องการด้วยความวิริยะอุตสาหะและความละเอียดรอบคอบ ประกอบด้วยเหตุ
ดังนี้ก็ทำให้แต่ละคนประสบความสำเร็จในชีวิตการทำงาน

นอกจากวิธีการนำวิชาความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานดังที่กล่าวมาแล้ว
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานหลักในการทำงานเพื่อให้บัณฑิตพิจารณา ดังพระบรม
ราชาโชวาทความว่า

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

โอกาสนี้จึงใคร่นำหลักการทำงานมาให้พิจารณารวมสี่ข้อ สำหรับแต่ละคนจักได้ตั้งไว้
เป็นแม่บทปฏิบัติประจำตัว ข้อแรก ไม่ว่าจะทำการสิ่งใด ให้ตั้งใจทำให้จริง ให้ตรง ให้ตลอด
ข้อที่สอง ให้พยายามคิดพิ จารณาด้วยความรู้ความฉลาดของตน ให้เห็นถึงสาระและ
ประโยชน์อันแท้จริงของงานที่ทำโดยกระจางแจ่มชัด จักได้ทราบที่กำลังกำลังทำอะไรอยู่
เพื่อประโยชน์อันใด ข้อที่สาม เมื่อทำงานอย่างหนึ่งอยู่ ต้องพยายามละวางสิ่งอื่นๆ ที่มีใช้
สาระและเป้าหมายไว้ก่อน แล้วตั้งหน้ากระทำงานของตนให้ต่อเนื่องจนสำเร็จเรียบร้อย โดย
ไม่ย่อท้อ ข้อสำคัญที่สุด ตลอดเวลาที่ทำงานจะต้องพยายามควบคุมจิตใจให้อยู่ในความ
สงบ ความหนักแน่นมั่นคง และความมีสติรอบคอบ ไม่ปล่อยให้ความคิดจิตใจหวั่นไหวและ
ฟุ้งซ่าน

(๒๘ กันยายน ๒๕๓๑ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา)

พระบรมราชาโชวาทดังกล่าว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานหลักปฏิบัติ ไว้สี่
ประการ ซึ่งหากผู้ใดนำหลักปฏิบัติงานดังกล่าวไปปฏิบัติให้เป็นวินัยสำหรับตัว จะช่วยให้ปฏิบัติงาน

นั้นอย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ผิดพลาดบกพร่อง และบันดาลให้ประสบความสำเร็จและจะสามารถทำงานได้อย่างราบรื่น

เนื่องจากพระบรมราชาโฆวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวปรากฏเนื้อหาเกี่ยวกับหลักการปฏิบัติงาน เป็นจำนวนมาก และในการพระราชทานพระบรมราชาโฆวาทแต่ละครั้ง จะมีเนื้อหาและแนวพระราชดำริที่ต่างกันออกไปบ้างแต่ยังคงหัวใจของหลักปฏิบัติงานอยู่ วิชาการที่บัณฑิตแต่ละคนได้ศึกษาค้นคว้าจนได้รับปริญญา นั้น เป็นปัจจัยสำคัญสำหรับการทำงานสร้างฐานะความเจริญให้ตนเองและบ้านเมือง แต่นอกจากนั้นบุคคลยังต้องอาศัยคุณธรรมอีกหลายอย่าง เพื่อเป็นรากฐานรองรับและส่งเสริมวิชาความรู้ จึงจะช่วยให้งานที่ได้ลงมือทำนั้นสำเร็จตามที่ตั้งมุ่งหมาย

การศึกษาพระบรมราชาโฆวาท นั้น ผู้เขียนวิทยานิพนธ์ ได้พบว่าพระบรมราชาโฆวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีเนื้อหาและแนวพระราชดำริเกี่ยวกับหลักของการทำงานไว้อย่างน่าสนใจ คือพระองค์พระราชทานพระบรมราชาโฆวาทเรื่องวินัยสำคัญในการใช้ชีวิตและปฏิบัติงาน โดยพระราชทานพระบรมราชาโฆวาทแก่บัณฑิตจากวิทยาลัยศรีนครินทร์วิโรฒ ตั้งแต่วันที่ ๒๑-๒๓, ๒๗-๒๘ มิถุนายน ๒๕๒๑ทรงกล่าวไว้ว่า นักปฏิบัติงานทุกคนจะต้องมีวินัยสำหรับใช้กับตนเอง คือไม่ประมาทปัญญา รักษาความจริงใจ การมีความคิดดี และตระหนักในความสำรวม ไม่ฟุ้งเฟ้อ ซึ่งเป็นข้อปฏิบัติที่จะช่วยให้งานเป็นงาน และให้ชีวิตมั่นคงเป็นสุข ดังพระบรมราชาโฆวาทต่อไปนี้

๑) การไม่ประมาทปัญญา

ประการแรกที่ว่า ต้องไม่ประมาทปัญญานั้น ขอให้เข้าใจว่า ปัญญา อันได้แก่ความรู้ ความฉลาดที่เกิดขึ้นได้ด้วยความคิดพิจารณาตามเหตุผลอันถูกต้องแยกคาย เป็นทั้งรากฐานและปัจจัยสำคัญแท้จริงของการทำงานทั้งปวง ถ้าประมาทปัญญา ไม่ใช่ปัญญาเป็นหลักทำงาน เพราะละเลยหรือเพราะนึกดูหมิ่นตัวเองว่าโง่เขลาแล้ว อดดี ความลุ่มหลง ความเพ้อฝันก็จะเข้ามาแทนที่ แล้วจะหวังอะไรได้จากสิ่งเหล่านั้น นอกจากความวิบัติเสียหาย ทุกคนจึงจำเป็นต้องใช้ปัญญาตลอดเวลาและตลอดชีวิต การพยายามคิดพิจารณาใคร่ครวญตามเหตุผลและหลักวิชาอยู่เสมอ จะทำให้ฉลาด สามารถ และได้รับความสำเร็จเพิ่มพูนขึ้นเสมอ และคนเรานั้น เมื่อทำอะไรได้สำเร็จ ก็ย่อมเกิดกำลังใจที่จะทำได้ดียิ่งๆ ขึ้นไป

(๒๑มิถุนายน ๒๕๒๑ มหาวิทยาลัยศรีนครินทร์วิโรฒ)

๒) การรักษาความจริงใจ

ความจริงใจเป็นอย่างไรเป็นเรื่องที่ไม่ต้องอธิบายและไม่เป็นปัญหา เพราะทราบดีอยู่แล้วและมีกันอยู่ทั่วทุกคน ปัญหาอยู่ตรงที่ว่า ความจริงใจนั้น เรามักมีกันไม่ตลอด ไม่ช้าไม่นานก็หลงลืมละทิ้งกันเสียแล้ว เป็นเหตุให้เกิดปัญหาได้มากมาย เนื่องมาจากความระแวงสงสัยเข้าใจผิดกันในวงงานทั้งปวงจึงต้องสอนกันให้ติดตามรักษาความจริงใจ และให้ถือเป็นวินัยในชีวิต

ความจริงใจที่ขาดไม่ได้ในการทำงานมีสองประการ ประการที่หนึ่งคือ ความจริงใจต่อผู้ร่วมงาน ซึ่งมีลักษณะประกอบด้วยความซื่อตรง เมตตา หวังดี พร้อมเสมอที่จะร่วมมือช่วยเหลือและส่งเสริมกันทุกขณะ ทั้งในฐานะผู้มีจุดประสงค์ที่ดีร่วมกัน และในฐานะที่เป็นเพื่อนมนุษย์ร่วมชาติร่วมโลกกัน ประการที่สองได้แก่ความจริงใจต่องาน มีลักษณะเป็นการตั้งสัตย์อธิษฐานหรือการตั้งใจจริงที่จะทำงานให้เต็มกำลัง กล่าวคือ เมื่อได้พิจารณาด้วยปัญญาเป็นที่แน่ชัดแล้วว่า งานที่จะทำนั้นเป็นประโยชน์จริง ก็ตั้งสัตย์สัญญาแก่ตัวเองผูกพันบังคับตัวเองให้กระทำเต็มกำลังความรู้ความสามารถให้ได้ผลดีที่สุด ความจริงใจสองประการนี้ พิจารณาแล้ว จะเห็นว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่จะป้องกันกำจัดปัญหาขัดแย้งและความย่อหย่อนล่าช้าได้สิ้นเชิง วงงานใดมีผู้ร่วมงานที่รักษาความจริงใจไว้ได้มั่นคงก็เป็นอันเชื่อได้ว่า จะได้รับผลสำเร็จที่สมบูรณ์เต็มเปี่ยมทุกเมื่อ

(๒๒ มิถุนายน ๒๕๒๑ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ)

๓) การมีความคิดดี

จิตใจอันต่ำทรามคือจิตใจที่อ่อนแอ ไม่กล้าและไม่อดทนที่จะประกอบความเพียรพยายามเพื่อความดีและความสำเร็จในทางที่ถูกต้องเป็นธรรม หากแต่เห็นแก่ความสะดวกเอาแต่ง่ายเข้าว่า โดยไม่คำนึงถึงคุณความดี จิตใจเช่นนี้จึงทำให้บุคคลเป็นคนมักง่าย ยอมเกลือกกลิ้งอยู่กับสิ่งเลวทรามทุจริต ไม่ว่าจะทำการสิ่งใดก็หาแต่ทางที่ง่ายที่ต่ำ เพราะเห็นไปว่าจะได้ผลโดยสะดวกรวดเร็วด้วยวิธีการอย่างนั้น ซึ่งความจริงหาเป็นเช่นนั้นไม่ คนมักง่ายผู้เห็นแต่ความสะดวกนี้ ยิ่งทำงานไปก็ยิ่งก่อปัญหา เพราะไม่เคยชินกับงานที่ยากลำบาก ไม่เคยฝึกเผชิญกับความอดทน กับความจริง งานที่ตนทำก็ต้องพลอยทรุดต่ำลงไปด้วย จึงใคร่จะให้ทุกคนลองคิดพิจารณาดู หากผู้ใดมีความคิดจิตใจดังกล่าวอยู่ จะได้ละทิ้งเสียแต่ต้นมือ

(๒๓ มิถุนายน ๒๕๒๑ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ)

๔) การตระหนักในความสงบสำรวม

ความสงบสำรวมในที่นี้ หมายถึงความเรียบร้อยเป็นปกติ ทั้งในจิตใจและการกระทำ อันประกอบด้วยความไม่ตื่นเต้นหวั่นไหว ความหนักแน่นเป็นกลาง ความมีสติและความรู้ตัว การรู้จักสำรวจระวังกายใจให้สงบเป็นปกติ นั้น จะช่วยให้มีการยั้งคิด ก่อนหน้าที่จะลงมือกระทำอย่างเมื่อยังคิดได้ ก็จะมีโอกาสอันประเสริฐ ที่จะใช้ปัญญาพิจารณางานที่ทำโดยกระจ่างชัด ให้เห็นแนวทางและวิธีการที่จะปฏิบัติได้โดยถูกต้องเที่ยงตรง พอเหมาะพอดี ให้เกิดประโยชน์อันสมบูรณ์แก่งาน ในทางตรงกันข้าม งานใดๆ ก็ตาม ถ้าไม่ทำด้วยใจและด้วยอาการที่สงบสำรวม ความรีบร้อน ฟุ้งซ่าน หลงผิด และอคติต่างๆ อย่างก็จะเข้าไปปิดบังหนทางที่จะนำปัญญาทำให้เกิดประสิทธิภาพจนหมดสิ้น และเมื่อนำปัญญามาใช้ไม่ได้ ก็ยากที่จะทำให้ถูกต้องได้ ความผิดพลาด และความเสียหายนานาประการก็อยู่ในวิสัยที่จะเกิดขึ้นได้ทุกเมื่อ

(๒๗ มิถุนายน ๒๕๒๑ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ)

พระบรมราชาบาทที่กล่าวมาข้างต้นนั้น นับเป็นข้อปฏิบัติอันเป็นวินัยที่บัณฑิตพึงมีในการปฏิบัติงาน อันได้แก่ การไม่ประมาทปัญญา การตามรักษาความจริงใจ การสลัดทิ้งความคิดจิตใจที่ต่ำทราม และการสำเหนียกตระหนักในความสงบสำรวม วินัยทั้งสี่ข้อนี้สามารถนำไปปรับใช้เมื่อเกิดปัญหาในการทำงาน

นอกจากนี้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงกล่าว ถึงผลของการ อบรมวินัยว่าจะส่งเสริมให้เกิดความสามารถพิเศษขึ้นสองประการ ดังพระบรมราชาบาทต่อไปนี้

ประการแรก ผู้ที่ใช้ความรู้ความฉลาดเป็นหลักในการทำงาน มีความจริงใจทั้งต่องานและต่อผู้ร่วมงาน โดยปราศจากความคิดจิตใจที่มักง่ายใฝ่ต่ำ ทั้งรู้จักสำรวจกายใจให้ยั้งคิดด้วยปัญญาอยู่เสมอเป็นปกติ ก่อนที่จะทำการทั้งปวงนั้น จะสามารถมองเห็นประโยชน์ที่แท้ อันพึงประสงค์ของงานได้อย่างกระจ่างแจ้ง ไม่สับสน สงสัย และสำคัญผิดในประโยชน์ คือ ไม่เห็นว่าผลได้อย่างอื่นจะสำคัญควรมุ่งหมายยิ่งไปกว่าประโยชน์โดยตรงแท้ของงานนั้นประการต่อไป เมื่อลงมือกระทำโดยเพ่งเล็งประโยชน์เป็นสำคัญ ก็จะสามารถปฏิบัติงานทุกอย่างได้ถูกต้องตรงกับจุดมุ่งหมาย ไม่ต้องล่าช้าเสียประโยชน์ไปกับความหลงผิดและกระบวนการปฏิบัติอันแตกต่างๆ อันจะทำให้ต้องเปลืองเปล่าทั้งความคิด กำลังแรง พุนรอย และโอกาสอันมีค่า อย่างน่าเสียดาย

(๒๘ มิถุนายน ๒๕๒๑ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ)

จากพระบรมราโชวาทข้างต้น เป็นผลจากวินัยในการทำงานคือ ทำให้สามารถแลเห็นประโยชน์อันเป็นวัตถุประสงค์แท้จริงของงานโดยกระจ่างชัด และเมื่อเพ่งเล็งถึงประโยชน์นั้นแล้วก็สามารถปฏิบัติได้ตรงตามจุดมุ่งหมาย ไม่เสียเวลา เกิดความสับสนและหลงผิด และจะบังเกิดผลให้สามารถทำงานทุกอย่างได้อย่างเต็มที่ที่มีประสิทธิภาพ และสำเร็จผลโดยราบรื่นพร้อมทั้งเกิดประโยชน์และความเจริญรุ่งเรืองแก่บุคคลและประเทศชาติอย่างสมบูรณ์

๓.๓ เนื้อหาและแนวพระราชดำริเกี่ยวกับการปฏิบัติงานให้สำเร็จลุล่วง

ปัจจัยสำคัญสำหรับการทำงานสร้างฐานะ ความเจริญ มั่นคงแก่ตนเองและชาติ บ้านเมืองนั้น นอกจากหลักปฏิบัติที่กล่าวมาแล้ว บุคคลจำเป็นต้องมี “กำลัง” หลายอย่างประกอบเข้าด้วยกันเป็นเครื่องเกื้อกูลส่งเสริม โดยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงกล่าวถึงกำลังสำคัญไว้ห้าประการ ได้แก่ กำลังศรัทธา กำลังความเพียร กำลังสติ กำลังความตั้งใจ และปัญญา ความรู้ชัด ซึ่งพระราชทานให้แก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยรามคำแหง เมื่อวันที่ ๙-๑๒ ธันวาคม ๒๕๒๒ ดังพระบรมราโชวาท ต่อไปนี้

มหาวิทยาลัยรามคำแหง สงวนลิขสิทธิ์

๑) กำลังศรัทธา

กำลังสำคัญอันดับแรกคือกำลังศรัทธา ไม่ว่าจะทำงานอะไรกับใคร เพื่อสิ่งใด ถ้าหากขาดความเชื่อถือในงาน ในบุคคล ในเป้าหมาย แล้ว จะหากำลังอันใดมาบันดาลใจให้ชวนขวนขวายในการทำงานมิได้เลย และก็ยากที่ผลสำเร็จหรือความพอใจจะบังเกิดขึ้นได้ตั้งใจหมาย ดังนั้น เมื่อจะทำการงาน จึงจำเป็นต้องปลูกศรัทธาให้มีขึ้นมาก่อน มิฉะนั้นการปฏิบัติจะเสียประโยชน์ทุกอย่างทั้งส่วนตัวทั้งส่วนรวม การปลูกศรัทธานั้น ต้องไม่ใช่การยอมตัวปล่อยใจให้เชื่อถือตามที่ถูกชักจูง ชี้นำ หรือยั่วยุ ศรัทธาที่พึงประสงค์มีทางสร้างขึ้นได้ทางเดียว ด้วยการเข้าไปเพ่งพินิจ ด้วยความคิดจิตใจที่หนักแน่น เป็นกลาง และมีเหตุผลพร้อมมูล เมื่อได้พิจารณาเห็นถ่องแท้ถึงคุณค่าถึงประโยชน์ในสิ่งนั้น คน นั้น ผลนั้นแล้ว ศรัทธาอันมั่นคงแน่นแฟ้นจะเกิดขึ้นเอง ทั้งจะนำกำลังอื่นๆ เช่น ความกระตือรือร้น ความชวนขวนขวาย พากเพียรพร้อมทั้งความคิดความฉลาด ให้เกิดขึ้นเกื้อกูลกันพร้อม ทำให้การงานดำเนินไปโดยราบรื่นไม่ชักช้า และสัมฤทธิ์ผลสมบูรณ์ตามที่ประสงค์

(๙ ธันวาคม ๒๕๒๒ มหาวิทยาลัยรามคำแหง)

๒) กำลังความเพียร

กำลังที่สองต่อมาคือกำลังความเพียร ซึ่งเมื่อพิจารณาแล้ว ก็เห็นได้ว่าเป็นผลประการหนึ่งที่เกิดมาตามต่อจากศรัทธาที่กล่าวนั่นเอง ความเพียรที่จะเป็นกำลังได้ต้องมี

ลักษณะแข็งกล้า ไม่ย่อหย่อนเสื่อมคลายด้วยอุปสรรค ด้วยความยากลำบาก หนักเหนือบ่
 ประการใดๆ หากแต่อดสู้อภัยพยายามกระทำเรื่อยไปไม่ถอยหลัง แม้หยุดมือ ก็ยังพยายามคิด
 ต่อไปไม่ทอดธุระ กำลังความเพียรจึงทำให้การทำงานไม่ชะงักล่าช้า มีแต่ดำเนินรุดหน้าเป็น
 ลำดับไปจนบรรลุความสำเร็จ โดยไม่มีสิ่งใดจะยับยั้งขัดขวางได้ ท่านทั้งหลายจึงควรศึกษา
 พิจารณากำลังความเพียรนี้ให้เห็นจริง ให้เข้าใจชัด ด้วยความรู้ ความฉลาดของท่านแล้ว
 ตั้งใจให้มั่นคง ที่จะนำความเพียรของท่านมาใช้ให้ถูกต้องตามวิถีทาง คือ เพียรที่จะกำจัด
 ความเสื่อมให้หมดไป และระวังป้องกันความเสื่อมนั้นมิให้เกิดขึ้นใหม่ เพียรที่จะสร้างสรรค์
 ความเจริญให้เกิดขึ้นและระวังรักษาไว้มิให้เสื่อมสลาย ประโยชน์และความสุขทั้งในส่วนตัว
 ในส่วนรวมก็จะสำเร็จขึ้นพร้อม และดำรงมั่นคงอยู่ได้ตลอดไป

(๑๐ ธันวาคม ๒๕๒๒ มหาวิทยาลัยรามคำแหง)

๓) กำลังสติ

กำลังสติหรือกำลังแห่งความระลึกรู้ การทำงานนั้น ถึงแม้ทำด้วยความศรัทธา ด้วย
 ความหมั่นขยันไม่ทอดทิ้งก็ยังมีช่องมีคราวที่อาจจะเสียหายบกพร่องได้ ในขณะที่เมื่อมีความ
 ประมาทเลอพลั่งเกิดขึ้น นักปฏิบัติงานจึงต้องระมัดระวังควบคุมสติให้ดีอยู่เสมอ เพื่อให้
 รู้เท่าทันสถานการณ์อยู่ตลอดเวลา ความรอบคอบละเอียดถี่ถ้วนก็จะมีขึ้นเป็นเครื่องป้องกัน
 ความเสียหายและอันตรายมิให้เข้ามาถึงตัว

(๑๑ ธันวาคม ๒๕๒๒ มหาวิทยาลัยรามคำแหง)

(๑๒

๔) กำลังความตั้งใจ

กำลังความตั้งใจ ซึ่งในที่นี้หมายถึง ความสามารถควบคุมจิตใจให้สงบและหนักแน่น
 มั่นคง ควบคุมความคิดให้อยู่ในระเบียบ ให้คิดอ่านอยู่แต่ในเรื่องหรือในภารกิจที่ต้องการจะ
 ทำให้สำเร็จ ไม่ปล่อยให้คิดฟุ้งซ่านไปในเรื่องต่างๆ นอกจุดหมายอันพึงประสงค์ กำลังความ
 ตั้งใจนี้ช่วยให้รู้ให้เข้าใจเรื่องราวและปัญหาต่างๆ ได้กระจ่าง ให้คิดเห็นช่องทางและวิธีการ
 ปฏิบัติงานได้แจ่มแจ้งชัดเจน และรวดเร็วไม่มีความลังเลสงสัย หรือพะวักพะวนด้วยสิ่งกวน
 กายกวนใจใดๆ เป็นเครื่องกีดขวาง

๖) ธันวาคม ๒๕๒๒ มหาวิทยาลัยรามคำแหง)

๕) ปัญญาความรู้ชัด

ปัญญาความรู้ชัด เป็นกำลังสำคัญสำหรับการพิจารณาวินิจฉัยตัดสินปัญหาและ
 เรื่องราวต่างๆ ที่จะต้องผ่านพบในการปฏิบัติงาน ความรู้ชัดนี้หมายถึง ความรู้ที่กระจ่าง

ถูกต้องตามเหตุตามผลและตามจริง เกิดขึ้นได้ โดยอาศัยความรู้อันกว้างขวาง ที่ได้รู้ได้เห็น ได้ศึกษาสังเกตมาแล้วเป็นเนื้อหา อาศัยสติ ความระลึกรู้ และความมีใจสงบตั้งมั่นในความ เป็นกลาง ไม่หวั่นไหวด้วยอคติ เป็นพื้นฐานรองรับ และเป็นเครื่องพิจารณาถ้อยคำอันทรง สำเร็จ เป็นความรู้ความเห็นที่ชัดเจนถูกต้อง ทำให้สามารถวินิจฉัยชี้ชัดในกรณีทั้งปวงได้แม่นยำ ถูกต้อง ผู้มีกำลังปัญญาจึงรู้จริงและรู้ซึ่ง มองเห็นปัญหาและภารกิจของตนได้ชัดเจนโดย ตลอดหมดทุกอย่าง และสามารถปฏิบัติบริหารให้สำเร็จเรียบร้อยได้โดยยุติธรรมถูกต้อง

(๑๒ ธันวาคม ๒๕๒๒ มหาวิทยาลัยรามคำแหง)

จากพระบรมราชาโชวาทข้างต้น แสดงให้เห็นว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เอาพระราช หนักท้ายใฝ่ในกระบวนการทำงาน โดยที่พระองค์ทรงให้รายละเอียดเกี่ยวกับปัจจัยที่เป็นกำลังส่งเสริม ให้บุคคลประสบความสำเร็จในหน้าที่การงานไว้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ เมื่อพิจารณาปัจจัยทั้งห้า ประการดังกล่าวแล้ว จะเห็นว่าปัจจัยแต่ละข้อต่างก็เป็นเหตุเป็นผลต่อกันอยู่ทั้งหมด พระบรม ราโชวาทเหล่านี้สะท้อนให้เห็นแนวพระราชดำริของพระองค์ คือ จะต้องสร้างเสริมปัจจัยทุกข้อให้ เป็นพื้นฐานสำหรับรองรับการงานได้ทั่วถึงมั่นคง จึงจะสามารถทำงานสำเร็จผลได้โดยบริบูรณ์และ เกิดประโยชน์ต่อตนเองและบ้านเมือง

นอกจากนี้ในการปฏิบัติก็ควรมีคุณธรรม ในการ ประกอบกิจการงานต่างๆ ดังที่ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานไว้ดังนี้

ท่านทั้งหลายจะออกไปรับราชการก็ดี หรือประกอบกิจการงานส่วนตัวก็ดี ขอให้มั่นอยู่ใน คุณธรรม ๓ ประการ คือ สุจริตต่อบ้านเมือง สุจริตต่อประชาชน และสุจริตต่อหน้าที่ ท่าน จึงจะเป็นผู้ที่ควรแก่การสรรเสริญของมวลชนทั่วไป

ขอให้ท่านจงรำลึกถึงเกียรตินี้ และรักษาไว้ด้วยความสัตย์สุจริต ให้สมกับพุทธภาษิต ว่า “คนยอมไม่ได้เกียรติคือชื่อเสียงเพราะความสัตย์”

(๑๓ มิถุนายน ๒๕๑๗ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

พระบรมราชาโชวาทข้างต้น มีเนื้อหาและแนวพระราชดำริให้ผู้สำเร็จการศึกษามีคุณธรรม ในการปฏิบัติงาน ในฐานะที่บัณฑิตจะไปมีหน้าที่การงานในตำแหน่งต่างๆ จึงสมควรจะต้องปฏิบัติ ตามแนวพระราชดำริดังกล่าวเป็นอย่างยิ่ง หากบัณฑิตได้ปฏิบัติก็จะส่งผลให้ประสบความสำเร็จใน หน้าที่การงานเป็นอย่างดี

๔. ด้านความสำคัญของประเทศ

ชาวโลกต่างประจักษ์ว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงรักทรงห่วงใยประเทศ ชาติ และพสกนิกรชาวไทยเพียงใด พระบรมราชาโวาทที่พระราชทาน ให้บัณฑิตไม่ได้มีเป้าหมายเพียง ตัว บัณฑิต แต่ทรงหวังว่าบัณฑิตจะเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญในการแก้ปัญหา และพัฒนาประเทศชาติ จึง ทรงแนะแนวทางต่างๆ ไว้ ที่น่าสนใจเป็นพิเศษคือ ทรงชี้จุดเสื่อมหรือปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นด้วย ความสำคัญผิด รู้เท่าไม่ถึงการณ์ หรือมองไม่ทะลุปรุโปร่ง

จากการศึกษา เนื้อหา และสาระสำคัญเกี่ยวกับความสำคัญของประเศ ที่ปรากฏใน พระบรมราชาโวาทนี้ พบว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงให้ความสำคัญแก่ ประเทศชาติเป็น อย่างมาก โดยจะทรงย้ำให้บัณฑิตเห็นความสำคัญของความเป็นไทย และปัญหาบ้านทอนความ มั่นคงของชาติ อีกทั้งทรงกล่าวถึงการสร้างสรรค์ความเจริญมั่นคงให้แก่ตนเอง ส่วนรวม และชาติ บ้านเมือง ปัจจัยที่มีผลทำให้ป ระเทศชาติมีความเจริญก้าวหน้า เช่น บุคคลต้องมีวิทยาการที่ดี มีความยุติธรรม เทียงตรงมีปัญญา ความฉลาดรอบรู้ เป็นต้น นอกจากนี้พระองค์ได้พระราชทาน แนวพระราชดำริเกี่ยวกับการส่งเสริมและการพัฒนาประเทศ โดยทรงชี้แนะว่า ให้นำวิชาความรู้มา ใช้ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด และพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศให้เจริญรุดหน้า ดังรายละเอียด

ต่อไปนี้

๔.๑ เนื้อหาและแนวพระราชดำริในเรื่องความสำคัญของความเป็นไทย

เมื่อบัณฑิตได้รับเครื่องบรรองวุฒิหรือใบปริญญาบัตรแล้ว นอกจาก กปริญญาบัตรจะมีความหมายต่อทุกคน ยัง มีความสำคัญต่อประเทศชาติเป็นอย่างมาก เพราะบัณฑิตทั้งหลายจะได้ เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศให้เจริญรุ่งเรือง ฉะนั้นบัณฑิตจะต้องสำเหนียกและตระหนัก อยู่เสมอว่าตนมีภาระและความรับผิดชอบในหน้าที่การงาน และนำพาประเทศให้มีความเจริญ ฝาดสุก ทั้งนี้เมื่อบัณฑิตจบการศึกษาจากสถาบันต่างๆ แล้ว ย่อมถือว่ามีค าวมรู้และความสามารถ ทางวิชาการ และจะปฏิบัติงานเพื่อสร้างสรรค์ความเจริญของประเทศ ในการพระราชทานปริญญา บัตร พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานพระบรมราชาโวาทให้บัณฑิตสำนึกตนในความ เป็นไทย ให้บัณฑิตมีความห่วงแหนและนำพาประเทศไป ไปสู่ความเจริญวัฒนา โดยพระองค์ได้ พระราชทานแนวพระราชดำริเกี่ยวกับการธำรงรักษาประเทศให้ยั่งยืน และชี้ให้เห็นถึงความสามัคคี ของคนในชาติไว้หลายครั้ง ดังที่ผู้เขียนวิทยานิพนธ์ได้ยกตัวอย่างพระบรมราชาโวาทมาดังนี้

ชาตินั้นเปรียบได้กับชีวิตคน กล่าวตามหลักความจริง คนเราประกอบด้วยร่างกาย ส่วนหนึ่ง จิตใจส่วนหนึ่ง ทั้งสองส่วนคุ่มกันอยู่บริบูรณ์ชีวิตก็คงอยู่ ส่วนใดส่วนหนึ่งทำลายไป

ชีวิตก็แตกดับ เพราะอีกส่วนหนึ่งจะต้องแตกทำลายไปด้วย ชาติของเรานั้นมีพื้นแผ่นดินแล ประชากรอันรวมกันอยู่เป็นส่วนร่างกาย มีศิลปวิทยา มีธรรมเนียมประเพณี มีความเชื่อถือ และชีวิตจิตใจที่จะสามัคคีกันอยู่เป็นปึกแผ่น ซึ่งรวมเรียกว่า “ความเป็นไทย” เป็นส่วนจิตใจ ชาติไทยเราดำรงมั่นคงอยู่ก็เพราะยังมีทั้งบ้านเมืองและความเป็นไทยพร้อมบริบูรณ์ แต่ถ้า ความเป็นไทยของเรามีอันเป็นต้องเสื่อมสลายไปด้วยประการใดแล้ว ชาติก็ต้องสิ้นสูญ เพราะถึงหากบ้านเมืองและผู้คนจะยังอยู่ ก็ไม่สิ่งใดประสานยึดเหนี่ยวให้รวมกันอยู่ได้ จะต้องแตกแยกจากกันไปในที่สุด เหมือนส่วนต่างๆ ของร่างกายที่ต้องแตกจากกันเมื่อ สิ้นชีวิต บัณฑิตของมหาวิทยาลัยนี้แต่ละคนต่างมีศิลปวิทยาการ กับทั้งความสำนึกในชาติ ชุบย้อมกายใจไว้เป็นอย่างดีแล้ว ควรอย่างยิ่งที่จะตั้งใจพยายามนำไปใช้ประกอบกิจการงาน ของตนๆ ด้วยความสุจริตและบริสุทธิ์ใจโดยเต็มกำลัง เพื่อให้ชาติบ้านเมืองของเรามีความ เป็นอิสระมั่นคงและเป็นผาสุกสวัสดิ์ยั่งยืนอยู่ตลอดไป

(๒๒ กันยายน ๒๕๒๑ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี)

พระบรมราชาบาทสมเด็จพระเจ้า อยู่หัวที่ยกมาข้างต้นนั้น ทรงกล่าวถึง ความสำคัญในด้านการธำรงรักษาความเป็นชาติไทย ประเทศชาติเป็นสิ่งสำคัญเหนือสิ่งอื่นใด หากประชาชนชาวไทยไม่สามารถรักษาไว้ได้ ความเป็นไทยจะยังมีอยู่ได้อย่างไร และควรร่วมมือ ร่วมใจกันปกป้องรักษาประเทศชาติให้คงอยู่ตลอดไป

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นว่า ประเทศชาติจะเจริญและพัฒนาได้นั้น จะต้องอาศัย กำลังจากผู้สำเร็จการศึกษา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานข้อคิดเตือนใจให้บัณฑิต ได้ตระหนักถึงความสำคัญของบ้านเมืองไว้ ดังพระบรมราชาบาท ดังนี้

ชาติไทยของเราได้พึ่งตนเองมาโดยตลอด จึง ยืนหยัดมาในโลกได้โดยอิสระจนถึงทุกวันนี้ ผู้ที่มีการศึกษาชั้นสูงเช่นท่านทั้งหลาย เป็นผู้มีส่วนบริหารประเทศทั้งในวันนี้วันหน้า ด้วยกันทุกคน จึงต้องรู้จักและต้องสามารถพึ่งตนเอง มิฉะนั้นประเทศชาติอาจเป็นอันตรายไปได้เพราะการบริหารงานของท่าน การพึ่งตนเองนั้นขึ้นอยู่ กับคุณสมบัติประจำตัวบุคคล สองอย่าง คือความสามารถนำวิชาการที่ได้ศึกษา มาใช้ในการปฏิบัติงานประการหนึ่ง ความฉลาดที่จะวินิจฉัยชี้ให้เห็นทางเสื่อมทางเจริญพร้อมทั้งทางที่จะให้พ้นความเสื่อม ดำเนินไปให้ ถึงความเจริญอีกประการหนึ่ง

(๑๘ ธันวาคม ๒๕๑๒ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์)

พระบรมราชาโฆวาทข้างต้นพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงกล่าวถึงปัจจัยสำคัญที่จะบันดาลประโยชน์และความสำเร็จอีกทั้งเมื่อทุกคนรู้จักการพึ่งตนเองก็สามารถนำพาประเทศชาติให้ก้าวหน้าต่อไป

๔.๒ เนื้อหาและแนวพระราชดำริเกี่ยวกับความเจริญของบ้านเมือง

จากที่ได้กล่าวถึง ความสำคัญของชาติไปในหัวข้อที่แล้ว ปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่จะช่วยให้ชาติไทยดำรงอยู่วัฒนาถาวร ก็ต้องอาศัยการสร้างสรรคความเจริญ ความเจริญจะเกิดขึ้นในประเทศได้ ก็ต้องอาศัยบุคคลและวิชาความรู้ บัณฑิตเป็นผู้ที่มีความรู้สามารถพร้อมที่จะปฏิบัติและสร้างสรรคผลงานให้แก่ประเทศ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานบรมราชาโฆวาทเกี่ยวกับการสร้างสรรคความเจริญแก่บ้านเมือง ซึ่งมีเนื้อหาและแนวพระราชดำริในเรื่อง ความเจริญ โดยความเจริญจะเกิดขึ้นได้ นั้นก็ต้องอาศัยความเจริญมั่นคงของแต่ละบุคคลก่อน และจะต้องมีปัจจัยประกอบในการสร้างสรรคความเจริญ ได้แก่ ต้องอาศัย วิทยาการ ที่ดี มีความยุติธรรม เทียงตรง เป็นผู้มีความรู้ ฉลาดรู้ หมั่นขยัน เป็นต้น พระองค์พระราชทานแนวความคิดนี้เพื่อเป็นแนวทางในการใช้ความรู้ ความคิดวิทยาการให้ประโยชน์สูงสุดแก่ประเทศชาติ ดังตัวอย่างพระบรมราชาโฆวาทต่อไปนี้

๔.๒.๑ ความเจริญ

ความเจริญนั้นมักจำแนกกันเป็นสองอย่าง คือความเจริญทางวัตถุอย่างหนึ่ง และความเจริญทางจิตใจอีกอย่างหนึ่ง ยิ่งกว่านั้นยังเห็นกันว่า ความเจริญอย่างแรงอาศัยวิชาการ ทางด้านวิทยาศาสตร์เป็นปัจจัยสร้างสรรค ส่วนความเจริญอย่างหลังอาศัยศิลปะศิลปกรรมจรรยา เป็นปัจจัย แท้จริงแล้ว ความเจริญทางวัตถุกับความเจริญทางจิตใจที่ดี หรือความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์กับ ทางด้านศิลปะศิลปกรรมจรรยาที่ดี มิใช่สิ่งที่จะแยกออกจากกันให้เด็ดขาดได้ ทั้งนี้เพราะสิ่งที่เราพยายามจะแยกออกจากกันนั้น มูลฐานที่เกิดกันคือ "ความจริงแท้" ซึ่งเป็นวิทยาศาสตร์ ถึงจะพยายามแยกจากกัน อย่างไรก็ตาม ที่สุดก็จะรวมลงสู่กำเนิดจุดเดียวกัน แม้แต่จุดประสงค์ก็จะลงสู่จุดเดียวกัน คือความสุข ความพอใจของคน

(๑๒ กรกฎาคม ๒๕๒๐ มหาวิทยาลัยศิลปากร)

พระบรมราชาโฆวาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ยกมาข้างต้นนั้น แสดงให้เห็นว่า พระองค์ทรงเห็นว่าความเจริญทั้งทางวัตถุและจิต ใจล้วนมีจุดกำเนิดและจุดประสงค์เดียวกัน และความเจริญทั้งสองอย่างนี้มีความสำคัญอยู่ด้วยกัน ความเจริญทางวัตถุและความเจริญทางจิตใจ

ย่อมมาจากความสุขและพอใจของทุกคน ดังนั้นจึงควรสร้างความเจริญทั้งสองประการนี้ไปพร้อมๆ กัน เพราะต้องอาศัยเกื้อกูลกัน ในขณะที่เดียวกันก็ต้องพิจารณา อนาคตและปฏิบัติพร้อมกันไป เพื่อ ผลที่ได้ จะเกิดความเจริญมั่นคงที่แท้จริงแก่ตนเองและส่วนรวม

นอกจากนี้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้พระราชทานพระบรมราโชวาทเกี่ยวกับเรื่อง ความเจริญไว้อย่างน่าสนใจ ดังนี้

ในปัจจุบัน มี ความคิดและความเชื่อเกิดขึ้นในคนบางกลุ่มว่า การสร้างสรรค์ความ เจริญก้าวหน้า นั้น จำเป็นที่จะต้องยุบเลิก หรือทำลายหรือถอนสิ่งที่มีอยู่แล้วลงเสียก่อน จึงจะ สามารถสร้างสรรค์ความเจริญหรือความก้าวหน้าที่ต้องการขึ้นได้ ความคิดอย่างนี้น่าจะคิด พิจารณาดูให้ถ่องแท้ ว่า ถูกต้องและสมควรคิดสมควรทำหรือไม่ สิ่งใดก็ตามที่มีอยู่แล้ว ย่อมเป็นพื้นฐานและเป็นแบบแผนให้ศึกษาจุดเด่นและจุดอ่อน สำหรับแก้ไขส่วนบกพร่อง แล้วหาทางที่จะสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่เจริญกว่า หรือก้าวหน้าโดยถูกต้องได้เป็นอย่างดี การ ทำลายสิ่งที่เป็นรากฐานของความก้าวหน้าเสียหมดนั้น จะก้าวไปได้จากสิ่งใด เหมือนกับคน ที่มีสมองคิด เมื่อเกิดปวดศีรษะ ก็ควรเยียวยาให้หายเสียก่อน เพื่อว่าเมื่อหายแล้ว จักได้คิด อ่านให้กว้างไกลยิ่งขึ้นไป หากปวดศีรษะ แล้วทุบศีรษะเสียจนสมองยุบแหลกไป จะได้สิ่งใด มาใช้คิดเล่า

(๑๗ มิถุนายน ๒๕๒๐ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์)

พระบรมราโชวาทดังกล่าว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวยกทรงตัวอย่างมาให้เห็นอย่าง ลึกซึ้งและเห็นภาพชัดเจน เพื่อให้บัณฑิตได้ทำความเข้าใจในเรื่องการสร้างสรรค์ความเจริญ บัณฑิตเป็นผู้มีความรู้ ความคิด สติปัญญาอันสมบูรณ์ ฉะนั้นจึงควรที่จะศึกษาความเจริญ ที่มีอยู่ แล้วให้ถูกต้อง แล้วจึงค่อยพิจารณาแก้ไขปัญหาที่มี เพื่อที่จะก้าวหน้าต่อไป

๔.๒.๒ ปัจจัยในการสร้างสรรค์ความเจริญ

ความเจริญมั่นคงของส่วนรวมนั้นต้องอาศัยความเจริญมั่นคงของแต่ละบุคคลเป็น สำคัญ ดังนั้น ถ้าบุคคลอันเป็นองค์ประกอบของส่วนรวม ไม่มีความเจริญและ มั่นคงแล้ว ส่วนรวมจะเจริญและมั่นคงไม่ได้ แต่ละคนจึงควรจะมุ่งสร้างความมั่นคงให้แก่ฐานะ และ สร้างความก้าวหน้าให้แก่การงานของตนเป็นข้อแรกและข้อใหญ่ แต่ในการนั้น จำเป็นจะต้อง ถือหลักปฏิบัติสำคัญสองข้ออย่างเคร่งครัด คือ ข้อแรกจะต้องมุ่งหมายกระทำแต่เฉพาะ กิจการงานที่สุจริต ที่เป็นประโยชน์และเป็นธรรมด้วยเท่านั้น จะต้องไม่ประพฤติปฏิบัติ การ สิ่งใด ที่ทวนกระแสความถูกต้องเป็นธรรม และบ่อนทำลายผู้อื่นเป็นเด็ดขาด ครั้นเมื่อทำดีมี

ผลแล้ว ข้อต่อไป จะต้องมุ่งหมายที่จะประสานประโยชน์และความเจริญก้าวหน้าของแต่ละคนเข้าด้วยกัน ด้วยความมุ่งดีมุ่งเจริญ ไม่เพ่งเล็งประโยชน์เฉพาะตัวมากเกินไป จนปิดบังมิให้เห็นความสำคัญของคนอื่น

(๔ สิงหาคม ๒๕๒๖ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์)

จากพระบรมราชาโชวาทข้างต้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้พระราชทานแนวคิดเกี่ยวกับหลักปฏิบัติตนในการสร้างสรรค์ความเจริญ คือ จะต้องทำเฉพาะงานที่สุจริตเป็นประโยชน์เป็นธรรม และต้องมุ่งประสานประโยชน์และความเจริญก้าวหน้าของแต่ละคนเข้าด้วยกัน ไม่เพ่งเล็งผลประโยชน์เฉพาะตัว หากบัณฑิตตั้งอยู่ในหลักการดังกล่าวนี้ได้ ก็จะสามารถสร้างหลักฐานความเจริญให้แก่ตัว พร้อมทั้งสร้างความเจริญให้ส่วนรวมได้มีความผาสุกมั่นคงยั่งยืน

นอกจากนี้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงกล่าวถึงปัจจัยที่ประกอบกันเป็นตัวบุคคลเพื่อสร้างสรรค์ความเจริญไว้ ดังพระบรมราชาโชวาทความว่า

วิชาการต่างๆ ที่ท่านทั้งหลายศึกษาจากมหาวิทยาลัยขอนแก่น เป็นวิชาการที่มีคุณค่าสำคัญมาก เพราะเป็น ปัจจัยพื้นฐานสำหรับนำไปใช้ปฏิบัติงานทุกอย่าง ซึ่งจะเกิดกุลให้บ้านเมืองวัฒนายิ่งขึ้นไป แต่ความเจริญนั้นจะเกิดขึ้นได้ ย่อมต้องอาศัยเหตุปัจจัยประกอบกันหลายอย่าง นอกจากวิทยาการที่ดีแล้ว อย่างหนึ่ง จะต้องอาศัยความยุติธรรม เทียงตรง และความสะอาดสุจริต ซึ่งต้องเป็นไปพร้อมทั้งในความคิดและการกระทำ อย่างหนึ่ง จะต้องอาศัยความมีปัญญา คือมีความฉลาดรู้ทั่วรู้จริง ในเหตุผลและในความเจริญ ความเสื่อมอีกอย่างหนึ่ง จะต้องอาศัยความขยันหมั่นปฏิบัติด้วยความเอาใจใส่และความเพ่งพินิจ ไม่ประกอบกิจการงานด้วยความประมาทหละหลวม และโดยประการสำคัญจะต้องอาศัยความสำเร็จสมบูรณ์ พอเหมาะพอดี ในการปฏิบัติงานทั้งปวง

(๑๙ ธันวาคม ๒๕๒๘ มหาวิทยาลัยขอนแก่น)

ปัจจัยสำคัญที่ประกอบกันในตัวบุคคลเพื่อ สร้างสรรค์ความเจริญให้เกิดแก่ ตนเองและประเทศชาติ นั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานไว้ ได้แก่ บุ คคลจำเป็นต้องมี วิทยาการที่ดี มีความยุติธรรม เทียงตรงมีความสุจริต ต้องมีปัญญา ความฉลาดรู้ ทั่วรู้จริง ู้ในเหตุผล ในความเจริญ ความเสื่อม ต้องมีความหมั่นขยัน เอาใจใส่พินิจพิเคราะห์ไม่ประมาท และต้องอาศัยความสำเร็จสมบูรณ์ ปัจจัยเหล่านี้ย่อมประกอบขึ้นในตัว บัณฑิต ด้วยการศึกษาคึกคึกฝนอบรมด้วยตนเอง และจะส่งผลให้เกิดความเจริญก้าวหน้าแก่ตนเองและส่วนรวม

๔.๒.๓ การสร้างสรรค์ความเจริญด้วยเทคโนโลยี

พระบรมราชาบาทที่มีเนื้อหาและแนวพระราชดำริเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีในการสร้างสรรค์ความเจริญของชาตินั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงเห็นความสำคัญว่า สาขาเทคโนโลยีนี้ไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าการศึกษาสาขาอื่นๆ กล่าวคือ ทรงเห็นความสำคัญว่า เทคโนโลยีเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาประเทศ ดังที่ได้กล่าวถึงบัณฑิตสาขาเทคโนโลยีนี้ว่า

ผู้สำเร็จการศึกษาจากสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า เป็นผู้มีความรู้ความจำแนกชัดทั้งในวิชาการและในการปฏิบัติ นอกจากนั้น ยังเชื่อได้ว่าแต่ละคนมีความสามารถ ที่จะปฏิบัติให้เหมาะสมกับภาวะอุตสาหกรรมของประเทศ และให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงของสังคม ได้ตลอดเวลาด้วย เพราะต่างได้รับการฝึกอบรมตามหลักสูตรที่ปรับปรุงอยู่เสมอเพื่อให้ได้ผลตามจุดมุ่งหมายดังกล่าว ในการที่ทุกคนจะออกปฏิบัติงานให้ได้ผลสมบูรณ์ และให้เป็นประโยชน์แก่ชาติบ้านเมืองโดยส่วนรวมนั้น มีสิ่งสำคัญที่ควรจะต้องศึกษาให้ทราบแจ้งชัด ตั้งแต่ต้นว่า บ้านเมืองของเรามีโครงสร้างอันก่อตั้งขึ้นด้วยส่วนประกอบที่สำคัญมากมายหลายส่วน เป็นต้น เช่น อุตสาหกรรม เกษตรกรรม วนกรรม ชลประทาน รวมตลอดถึง เศรษฐกิจ การศึกษา และสังคมด้วย ดังนั้น การใช้เทคโนโลยีสร้างสรรค์ความเจริญต่างๆ ในบ้านเมือง จึงจำเป็นจะต้องใช้ให้พอเหมาะพอดีและสอดคล้องกับโครงสร้างประเทศ ทุกๆ ด้าน เพื่อให้ผลหรือประโยชน์อันจะเกิดขึ้นนั้น บังเกิดขึ้นพร้อมทุกด้านโดยสมบูรณ์ และได้สมดุลทั่วถึงกัน อันจะเป็นเหตุสำคัญที่สุด ซึ่งจะบันดาลให้บ้านเมืองของเราเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็วและมั่นคง

(๒๓ มีนาคม ๒๕๒๐ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า วิทยาเขตลาดกระบัง)

จากพระบรมราชาบาท แสดงให้เห็นว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงสนใจต่อการใช้เทคโนโลยีในประเทศเป็นอย่างมาก ดังจะเห็นได้จากแนวพระราชดำริที่พระราชทานให้แก่บัณฑิต ทรงมีความรอบรู้กว้างขวางเป็นอย่างมาก ทรงชี้แนะการใช้เทคโนโลยีว่าควรใช้อย่างพอเหมาะพอดี และให้สอดคล้องกับประเทศ เพื่อจะบังเกิดผลประโยชน์ทุกด้านแก่บ้านเมือง อีกทั้งส่งผลให้เกิดความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็วและมั่นคง

๔.๓ เนื้อหาและแนวพระราชดำริเกี่ยวกับการพัฒนาประเทศ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงพระราชทานเนื้อหาและแนวพระราชดำริเกี่ยวกับการพัฒนา เพื่อต้องการให้บัณฑิตนำหลักปฏิบัติไปปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ โดย พระองค์จะทรงย้ำทุก

ครั้งในการพระราชทานพระบรมราโชวาทว่า บัณฑิตผู้มีวิชาความรู้ในสาขาต่างๆ นั้นเมื่อสำเร็จ การศึกษาแล้ว ก็จะได้นำวิชาความรู้เหล่านั้นไปปฏิบัติ หน้าที่การงานให้เกิดประโยชน์แก่ตนเอง แก่ ส่วนรวม และแก่ประเทศชาติ ส่งผลไปถึงการพัฒนาประเทศให้เจริญรุดหน้า อีกด้วย เนื้อหาและ แนวพระราชดำริที่พระราชทานแก่บัณฑิตนั้น มีเนื้อหาในเรื่อง การพัฒนา ด้านการบริหารประเทศ และการพัฒนาความเจริญ หลักการและปัจจัยในการพัฒนาประเทศ การพัฒนาด้านการเกษตร ดัง รายละเอียดต่อไปนี้

๔.๓.๑ การพัฒนาด้านการบริหารประเทศ

การพัฒนา ได้เป็นภารกิจและเป็นนโยบายสำคัญของการปกครองบริหารประเทศมาเป็นเวลานานพอสมควรแล้ว ทุกสิ่งทุกอย่างในบ้านเมือง จึงดูเปลี่ยนแปลงผิดตาไปกว่าเดิมอย่างมากและรวดเร็ว แต่กระนั้นก็เป็นที่น่าทึ่งกันว่า เรายังต้องพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพ ยิ่งขึ้นไปอีก เพื่อให้ทันกับปัญหาความบีบคั้น ซึ่งทวีขึ้น เนื่องมาแต่ได้รับความกระทบกระเทือนจากภายนอก ทั้งในด้านเศรษฐกิจ การเมือง และความมั่นคง นักพัฒนา และบริหารจึงต้องมีและต้องใช้ความสามารถอย่างสูงเป็นพิเศษ

๕) มีนาคม ๒๕๒๔ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์)

จากพระบรมราโชวาทข้างต้น แม้ว่าจะเป็นพระบรมราโชวาทที่ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานตั้งแต่ พ.ศ.๒๕๒๔ ก็ตาม ผู้เขียนวิทยานิพนธ์เห็นว่าเนื้อหาในพระบรมราโชวาทดังกล่าวสอดคล้องกับสภาพเหตุการณ์ที่กำลังเกิดขึ้นในปัจจุบัน พระบรมราโชวาทนี้แสดงให้เห็นว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมองเห็นปัญหาที่เกิดขึ้นในบ้านเมืองอย่างทะลุปรุโปร่ง อีกทั้งยังทรงแนะนำให้นักปฏิบัติงานและบริหารใช้ความสามารถอย่างเต็มที่ในการแก้ไขปัญหา

การจะพัฒนาทุกสิ่งทุกอย่างให้เจริญขึ้นนั้น จะต้องสร้างและเสริมขึ้นจากพื้นฐานเดิมที่มีอยู่ก่อนทั้งสิ้น ถ้าพื้นฐานไม่ดีหรือคลอนแคลนบกพร่องแล้ว ที่จะเพิ่มเติมเสริมต่อให้เจริญขึ้นไปอีกนั้นยากนักที่จะทำได้ ดังนั้น นอกจากจะมุ่งสร้างเสริมความเจริญแล้ว จะต้องพยายามรักษาพื้นฐานให้มั่นคงไม่บกพร่องพร้อมๆ กันไปด้วย

(๑๐ กรกฎาคม ๒๕๒๓ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

พระบรมราชาโชวาทข้างต้น ทรงกล่าวถึงการพัฒนาความเจริญ จะต้องอาศัยพื้นฐานเดิมที่มีอยู่ก่อน แล้วค่อยปรับปรุงแก้ไขสร้างเสริมเข้าไป ควรต้องพยายามรักษาพื้นฐานให้มั่นคงไม่บกพร่องพร้อมๆ กันไป

๔.๓.๒ การพัฒนาด้านปัจจัยและหลักในการพัฒนาประเทศ

งานพัฒนาบ้านเมืองนั้น ต้องอาศัยบุคคลสองประเภท คือ นักวิชาการกับผู้ปฏิบัติ นักวิชาการเป็นผู้วางโครงการ เป็นผู้นำ เป็นผู้ชี้ทาง เป็นที่ปรึกษาของผู้ปฏิบัติ ส่วนผู้ปฏิบัติ นั้นเป็นผู้ลงมือลงแรงกระทำงาน งานจะได้ผลหรือไม่เพียงไรขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลสองฝ่ายนี้ ถ้ามีความเข้าใจและร่วมงานกัน ก็ไม่มีอุปสรรค ได้ผลงานเต็มเม็ดเต็มหน่วย แต่ถ้าหากไม่เข้าใจกัน ก็เกิดอุปสรรคล่าช้า ซึ่งมักปรากฏอยู่เสมอ และจำเป็นต้องแก้ไข

(๑๖ กรกฎาคม ๒๕๑๓ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์)

พระบรมราชาโชวาทข้างต้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงกล่าวถึงงานพัฒนาบ้านเมือง ต้องอาศัยบุคคลสองประเภท คือ นักวิชาการและนักปฏิบัติ บัณฑิตเป็นผู้มีความรู้ ความคิด อยู่ในฐานะที่จะเป็นได้ทั้งนักวิชาการและผู้ปฏิบัติ จึงควรเป็นผู้มีความสามารถเข้าใจหลักวิชาและหลักปฏิบัติได้เป็นอย่างดี แนวพระราชดำริของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สามารถนำไปใช้กับผู้ที่จะออกไปมีตำแหน่งหน้าที่การงาน โดยตั้งใจใช้ความรู้ความสามารถ สร้างความเข้าใจและแก้ไขอุปสรรคเพื่อให้งานสำเร็จสมปรารถนา และเป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติอีกทางหนึ่งด้วย

การพัฒนาประเทศจำเป็นต้องทำตามลำดับขั้นตอน ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานพระบรมราชาโชวาทไว้เป็นใจความว่า

การพัฒนาประเทศจำเป็นต้องทำตามลำดับขั้น ต้องสร้างพื้นฐาน คือความพอมีพอกินพอใช้ของประชาชนส่วนใหญ่เป็นเบื้องต้นก่อน โดยใช้วิธีการและใช้อุปกรณ์ที่ประหยัด แต่ถูกต้องตามหลักวิชา เมื่อได้พื้นฐานมั่นคงพร้อมพอควรและปฏิบัติได้แล้ว จึงค่อยสร้างค่อยเสริมความเจริญและฐานะเศรษฐกิจขั้นที่สูงขึ้น โดยลำดับต่อไป หากมุ่งแต่จะทุ่มเทสร้างความเจริญ ยกเศรษฐกิจขึ้นให้รวดเร็วแต่ประการเดียว โดยไม่ให้แผนปฏิบัติการสัมพันธ์กับสภาวะของประเทศและของประชาชนโดยสอดคล้องด้วย ก็จะเกิดความไม่สมดุล

ในเรื่องต่างๆ ขึ้น ซึ่งอาจกลายเป็นความยุ่งยากล้มเหลวได้ในที่สุดดังเห็นได้ ที่อารยประเทศกำลังประสบปัญหาทางเศรษฐกิจอย่างรุนแรงอยู่ในเวลานี้

(๑๘ กรกฎาคม ๒๕๑๗ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์)

พระบรมราชาโชวาทดังกล่าว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงกล่าวถึงลำดับขั้นตอนในการพัฒนาประเทศ โดยต้องสร้างจากพื้นฐาน คือมีความเป็นอยู่แบบพอมีพอกินพอใช้ก่อน ซึ่งใช้วิธีการและอุปกรณ์ที่ประหยัด หลังจากนั้นจึงค่อยเสริมความเจริญและฐานะเศรษฐกิจขึ้นไป โดยพระองค์ทรงคำนึงถึงประชาชนเป็นหลัก หลักการที่กล่าวนี้ก็เป็นหนึ่งในแนวพระราชดำริที่สำคัญของพระองค์ คือ เศรษฐกิจพอเพียงนั่นเอง

นอกจากนี้ ในการพัฒนาประเทศนั้น ผู้ที่มีบทบาทเกี่ยวข้องกับการบริหารประเทศโดยตรงก็คือ นักบริหาร ดังที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานพระบรมราชาโชวาทไว้ความว่า

นักบริหารการพัฒนามีภาระสำคัญในการที่จะต้องเป็นผู้นำและตัวการควบคุมการพัฒนาบ้านเมืองให้เจริญก้าวหน้าไปอย่างเหมาะสมถูกต้องสู่ทิศทางและสภาพ ที่ทุกฝักฝักพึงปรารถนา และการที่จะปฏิบัติภาระอันนี้ให้ลุล่วงไปด้วยดีได้นั้น นอกจากจะอาศัยความรู้

ความสามารถทางวิชาการตามที่ได้ศึกษามาแล้ว ยังจำเป็นต้องมีความรอบรู้และความเข้าใจอันกระฉ่างและเพียงพอในข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสภาวะแวดล้อมและสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องพันกันงานที่จะทำทั้งหมด รวมทั้งระบบชีวิตของคนไทย อันได้แก่ ความเป็นอยู่ ความต้องการ วัฒนธรรม และความรู้สึกนึกคิดโดยเบ็ดเสร็จด้วย จึงจะทำงานให้บรรลุเป้าหมายได้ ข้อสำคัญอีกประการหนึ่งทุกคนควรจะได้ทราบตระหนักรว่า การพัฒนาบ้านเมืองนี้จะต้องใช้วิชาการทุกสาขา นักบริหารการ พัฒนาจึงจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจ ในพื้นฐาน และหลักการของวิชาการต่างๆ อย่างทั่วถึง เพื่อช่วยให้ปฏิบัติงานร่วมกับทุกๆ ฝ่ายได้คล่องตัวโดยสอดคล้อง และได้ผล

(๑๙ มีนาคม ๒๕๒๒ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์)

จากพระบรมราชาโชวาทข้างต้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงกล่าวถึงนักบริหารว่า จะต้องเป็นผู้ที่มีความรอบรู้ในวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ความต้องการ วัฒนธรรม และความรู้สึกนึกคิด อีกทั้ง จะต้อง ทำความรู้ความเข้าใจ หลักพื้นฐานวิชาต่างๆ เพราะในการพัฒนาประเทศต้องใช้ความรู้ทุกด้าน แนวพระราชดำรินี้พระราชทานให้กับบัณฑิต ที่สำเร็จการศึกษาจากสถาบันพัฒนา

บริหารศาสตร์ ซึ่งสถาบันการศึกษาแห่งนี้ได้เปิดจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับการบริหารเป็นส่วน
ใหญ่ แนวพระราชดำริที่พระราชทานเพื่อต้องการให้นักบริหารสามารถนำไปประกอบและส่งเสริม
ในการปฏิบัติงานพัฒนาให้สมบูรณ์ ชาติบ้านเมืองจักได้ดำรงอยู่วัฒนาถาวร

นอกจากนี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานพระบรมราโชวาทที่มีเนื้อหาและ
แนวพระราชดำริในการพัฒนาด้านเกษตร ทั้งนี้เพราะประเทศไทยเป็นประเทศกสิกรรม โดย
เศรษฐกิจของประเทศขึ้นอยู่กับเกษตรมาแต่ไหนแต่ไร รายได้ของประเทศก็มาจากการเกษตร
เป็นส่วนใหญ่ จึงกล่าวได้ว่าความเจริญของประเทศต้องอาศัยความเจริญของการเกษตรเป็นสำคัญ
ดังที่ได้พระราชทานพระบรมราโชวาทไว้ว่า

การพัฒนาประเทศ เพื่อให้เกิดความเจริญความมั่นคงแก่คนส่วนรวมทั้งชาติได้แท้จริง
นั้น จะต้องอาศัยหลักวิชาอันถูกต้อง และต้องกระทำพร้อมกันไปทุกๆ ด้านด้วย เพราะความ
เป็นไปทุกอย่างในบ้านเมือง มีความสัมพันธ์เกี่ยวโยงกันหมด เพียงแต่จะทำงานด้าน
การเกษตร ซึ่งโดยหลักใหญ่ได้แก่ การกสิกรรมและสัตวบาล อย่างน้อยที่สุดก็ยังต้องอาศัย
วิชาการด้านวิทยาศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ และเศรษฐศาสตร์สหกรณ์เข้าช่วยด้วย

(๒๐ กรกฎาคม ๒๕๑๕ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์)

การพัฒนาด้านการเกษตรนับเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาประเทศ เพราะประชาชน
ภายในประเทศประกอบอาชีพกสิกรรมเป็นส่วนใหญ่ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงได้
พระราชทานแนวพระราชดำริเกี่ยวกับการพัฒนาด้านการเกษตรไว้ดังนี้

การพัฒนาและส่งเสริมการอาชีพของชาวไร่ชาวนาเป็นการส่งเสริมที่สำคัญอย่างยิ่ง ที่
กำลังเร่งกระทำอยู่ในขณะนี้ คือการเพิ่มผลผลิต โดยที่ถือว่า ผลผลิตเป็นที่มาของรายได้ การ
ผลิตนั้น ทุกคนคงเห็นได้ไม่ยากว่า มีความเกี่ยวพันถึงความต้องการของตลาด การจำหน่าย
วิธีจัดกิจการ ตลอดจนจนถึงการนำรายได้ หรือผลประโยชน์จากการผลิตมาใช้สอยบริโภคด้วย
ดังนั้น การเพิ่มผลผลิตที่ถูกต้อง จึงมิใช่การใช้วิชาการทางการเกษตรประกอบวิชาการ
ทางการเกษตรเพื่อเพิ่มปริมาณการผลิตแต่เพียงอย่างเดียว แต่หากต้องเป็นการใช้วิชาการ
ทางการเกษตรประกอบกับวิชาการ ด้านอื่นๆ ช่วยให้ผู้ผลิตได้รับประโยชน์ ตอบแทนแรงงาน
ความคิด และทุนของเขา ที่เข้าไปในการผลิตอย่างเต็มเม็ดเต็มหน่วย ทั้งให้สามารถนำ
ผลตอบแทนนั้นมาใช้สอยปรับปรุงฐานะความเป็นอยู่ให้มั่นคงขึ้นได้ด้วย

(๑๘ กรกฎาคม ๒๕๑๑ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์)

พระบรมราชาโชวาทดังกล่าว สะท้อนให้เห็นว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงตระหนักถึงการเพิ่มผลผลิตของเกษตรกร โดยทรงกล่าวไว้ว่าที่มาของผลผลิตไม่ได้มาจากวิชาการเกษตรเพียงอย่างเดียวเท่านั้นแต่ต้องใช้วิชาด้านการเกษตรควบคู่ไปกับวิชาการด้านอื่นๆ ด้วย ดังนั้นในฐานะที่ผู้สำเร็จการศึกษามีความรู้ความสามารถในสาขาวิชาต่างๆ แล้ว นับว่าเป็นกำลังสำคัญในการจัดการช่วยเหลือเกษตรกร เพราะประเทศชาติจะเจริญได้นั้น ก็ขึ้นอยู่กับความเจริญและฐานะความเป็นอยู่ของประชากรส่วนใหญ่ในประเทศ

การพัฒนาประเทศ คือการปรับปรุงประเทศให้ดีขึ้นเจริญขึ้น ปัจจัยในการพัฒนาวิธีหนึ่งก็คือการจัดตั้งโครงการต่างๆ ในทุกๆ ด้าน ดังจะเห็นได้จากการจัดตั้งโครงการต่างๆ ทั้งระยะสั้นและระยะยาว ดังจะเห็นตัวอย่างได้จากพระบรมราชาโชวาท ดังต่อไปนี้

การพัฒนาประเทศจึงมีโครงการต่างๆ ทั้งระยะสั้นและระยะยาวอยู่มากมายหลายประเภท เพื่อปฏิบัติแก้ไขปัญหามาในหลายๆ ส่วนของบ้านเมือง ยกตัวอย่างเช่น นักเรียนในชนบทห่างไกลขาดแคลนอาหารที่จะบริโภค จึงได้มีโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันสำหรับเด็กยากจนในโรงเรียนในท้องถิ่นทุรกันดารขึ้น โครงการนี้มีใช่เป็นการนำอาหารไปป้อนให้เด็กเฉพาะครั้งเฉพาะคราวเท่านั้น แต่จะสนับสนุนนักเรียนเหล่านั้นให้สามารถทำการเกษตรอย่างได้ผล เพื่อที่จะได้มีอาหารมาบริโภคอย่างยั่งยืน ในการปลูกพืชผักสวนครัวจะต้องจัดหาพันธุ์พืช และปรับปรุงดินให้เหมาะสมแก่การเพาะปลูก รวมทั้งจัดหาแหล่งน้ำอย่างเพียงพอ ซึ่งการนี้จำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากนักวิชาการต่างๆ และเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย นักเรียนเองก็จะต้องมีส่วนร่วมในโครงการ ทั้งในการเพาะปลูก การบำรุงรักษา และการนำผลผลิตมาประกอบอาหารที่มีคุณค่าเหมาะสมตามหลักโภชนาการ การปฏิบัติการเกษตรตามโครงการนี้ แม้เพียงการปลูกพืชผักสวนครัวอย่างเดียว จะต้องอาศัยปัจจัยมากมายหลายอย่าง จึงจะสำเร็จผลที่ดีได้

(๒๐ กรกฎาคม ๒๕๓๗ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์)

พระบรมราชาโชวาทดังกล่าว สะท้อนแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้เป็นอย่างดี ดังจะเห็นได้จากพระองค์ทรงยกตัวอย่างการจัดตั้งอาหารกลางวันสำหรับนักเรียนห่างไกลในชนบท ได้พระราชทานหลักในการจัดการสร้างผลผลิต การบริโภครวมถึงการทำการเกษตร หลักการเหล่านี้จะช่วยสร้างผลสำเร็จให้เกิดขึ้นอย่างยั่งยืน ฉะนั้นบัณฑิตจึงควรน้อมนำแนวพระราชดำรินี้ไปปฏิบัติเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อไป

การเกษตรถือว่าเป็นทั้งรากฐานและชีวิตสำหรับประเทศไทย เนื่องจากคนไทยส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางการเกษตรกรรม พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงพระราชทานพระบรมราโชวาทที่มีเนื้อหาและแนวพระราชดำริเกี่ยวกับวิธีการพัฒนาด้านการเกษตรเพื่อยกระดับฐานะความเป็นอยู่ของเกษตรกรให้สูงขึ้น ดังตัวอย่างพระบรมราโชวาท ดังนี้

วิธีการพัฒนาที่เหมาะสมแก่ประเทศเราอย่างยิ่ง ก็คือจะต้องทำนุ บำรุงเกษตรกรรมทุกสาขาให้พัฒนาก้าวหน้า เพื่อยกระดับฐานะความเป็นอยู่ของเกษตรกรทุกระดับให้สูงขึ้น เริ่มต้นด้วยการลงมือผลิต โดยใช้วิธีการและอุปกรณ์ที่ประหยัด ด้วยการดัดแปลงปรับปรุง นำสิ่งที่มีอยู่โดยธรรมชาติมาใช้ ให้สอดคล้องเหมาะสมกับสภาพพื้นที่ เพื่อให้เกษตรกร เราได้ผลิตเพียงพอแก่การเลี้ยงตัว คือพอมี พอกิน เป็นเบื้องต้นก่อน ต่อไป เมื่อเหลือจึงจำหน่ายหารายได้ ซึ่งหากจะให้ได้ผลที่สมบูรณ์ ก็จะต้องมีการจัดการเรื่องการตลาดอย่างดี รวมทั้งมีการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ อันจะทำให้ผลิตผลทางเกษตรมีมูลค่าสูงขึ้น

(๒๓ กรกฎาคม ๒๕๔๑ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์)

พระบรมราโชวาทข้างต้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเน้นถึงวิถีความพอเพียง และหากเกษตรกรสามารถปฏิบัติตามแนวพระราชดำรินี้ตั้งกล่าวแล้ว ก็จะเป็นผลให้เกษตรกรมีฐานะความเป็นอยู่ มั่นคงสามารถพึ่งพาตนเองได้ และจะส่งผลต่อฐานะทางเศรษฐกิจ ของประเทศ ให้มีความเข้มแข็งอีกด้วย

๔.๔ เนื้อหาและแนวพระราชดำริเกี่ยวกับการพัฒนาสังคมกับสภาพเหตุการณ์

ทุกครั้งที่ประเทศเกิด เหตุการณ์ความไม่สงบ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงห่วงใยบ้านเมืองและราษฎรเป็นอย่างมาก ดังจะเห็นได้จากพระบรมราโชวาทที่ได้พระราชทานให้แก่บัณฑิต พระบรมราโชวาทแต่ละองค์นั้นมีเนื้อหาสาระสำคัญและแนวพระราช ดำริ ที่แสดงให้เห็นว่า พระองค์ทรงสนใจในกิจของประเทศทุกด้าน โดยพระราชทานข้อคิดเตือนใจไว้ในพระบรมราโชวาท อยู่เสมอ ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างพระบรมราโชวาทต่อไปนี้

ขณะนี้ดูเหมือนจะมีความคิดเห็นอย่างหนึ่ง เกิดขึ้นว่า ความไม่ปรกติหลายอย่างเกิดขึ้นในบ้านเมืองของเรา ทำให้กิจการงานต่างๆ ไม่อาจดำเนินไปได้อย่างคล่องตัว ความคิดเช่นนี้จะมีมูลความจริงอยู่มากน้อยเพียงใดก็ตาม ย่อมทำให้คนบางคนเกิดความไม่มั่นใจ ซึ่งหากปล่อยไว้ นานเข้าจะเป็นผลเสียแก่ประเทศชาติและประชาชนทั่วกันหมด

ความจริงคนไทยเป็นคนที่ฉลาดสามารถ โดยเฉพาะผู้ได้รับการศึกษาดีเช่นท่านทั้งหลาย ย่อมมีความรู้และหลักวิชาแน่นอน มีความคิดอ่านกว้างไกล มีกำลังกาย กำลังใจ เข้มแข็งสมบูรณ์ มีเจตนาแรงกล้าที่จะสร้างสรรค์ และมีความเฉลียวฉลาดที่จะใช้เหตุผล วิจัยแยกแยะปัญหาได้ดีพอตัว น่าจะร่วมกันปฏิบัติแก้ไขสภาพการณ์ไม่ปรกติ นั้น คือ เมื่อมีความรู้ความคิดมีอยู่ ควรจะนำมาเชื่อมโยงกันเข้าให้พร้อมเพรียง ประสมประสานปรับปรุง ความรู้ความคิดนั้นด้วยความเพ่งพินิจและวิจารณ์ญาณที่ละเอียดรอบคอบ แล้วนำออกไปใช้ให้ได้ผล เห็นจุดใดบกพร่องก็พยายามแก้ไขปรับเปลี่ยนที่จุดนั้น เห็นจุดใดดีอยู่ ก็พยายามส่งเสริมให้มันคงยิ่งขึ้น ถ้าทุกฝ่ายทุกคนพร้อมกันปฏิบัติงานของชาติโดยทำนองนี้ ทุกสิ่งทุกอย่างจะดีขึ้นเป็นลำดับ และเชื่อได้แน่นอนว่าจะเอาชนะอุปสรรค ปัญหา ความไม่ปรกติทั้งปวงได้ ทั้งจะสามารถ จรรโลงรักษา และนำพาประเทศไทย ให้ก้าวหน้าไปสู่ความเจริญเป็นอิสระได้โดยสวัสดิ์

(๑๗ ธันวาคม ๒๕๓๕ มหาวิทยาลัยขอนแก่น)

พระบรมราชาธิราชวงศ์แห่งต้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานแนวพระราชดำริให้ ผู้สำเร็จการศึกษาได้นำความคิดความรู้ที่ได้รับมาจากการศึกษาเล่าเรียน นำมาปฏิบัติและแก้ไขสภาพการณ์ที่ไม่ปรกติ โดยใช้ความรู้ความคิดด้วยความเพ่งพินิจและมีวิจารณ์ญาณโดยพิจารณาถึงเหตุและผล ก็จะช่วยให้เหตุการณ์ความไม่ปรกติ นั้นคลี่คลายและนำพาประเทศไปสู่ความเจริญ เหตุการณ์ความไม่ปรกติที่พระองค์ทรงกล่าวถึงในพระบรมราชาธิราชวงศ์นั้น คือเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ ซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่ประชาชนออกมาเคลื่อนไหวประท้วงรัฐบาล และต่อต้านการสืบทอดอำนาจของคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (รสช.) ระหว่างวันที่ ๑๗-๒๐ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๓๕ เป็นผลให้มีผู้บาดเจ็บและล้มตายเป็นจำนวนมาก

นอกจากพระบรมราชาธิราชวงศ์แห่งต้น ยังมีพระบรมราชาธิราชวงศ์ที่ได้พระราชทานแก่ผู้สำเร็จการศึกษา ในช่วงที่เกิดเหตุการณ์ความไม่สงบ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ในสถานการณ์ปัจจุบันนี้ เรากำลังต้องเร่งรัดปรับปรุงและยกฐานะทางเศรษฐกิจของเราอย่างรีบด่วน เพื่อให้ประเทศดำรงอยู่ต่อไปได้ด้วยความปลอดภัยและมั่นคง และสิ่งสำคัญที่จะช่วยส่งเสริมเศรษฐกิจของประเทศ ก็คือผลผลิตทางเกษตรกรรมและกสิกรรม ท่านได้เลือกศึกษาทางนี้แล้ว ต้องถือเป็นหน้าที่ และเป็นอุดมคติด้วยว่า จะต้องบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์แก่การเกษตรกรรมและกสิกรรม ตลอดจนยกฐานะของเกษตรกร กสิกรไทย ให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ไม่ว่าท่านจะมีหน้าที่ การงานอย่างไร ขอให้ใช้ความรู้

ความสามารถให้เป็นประโยชน์อย่างแท้จริง มีความร่วมมือกันทุกฝ่าย และยึดถือความตั้งใจจริงที่จะทำงานเพื่อประเทศบ้านเมืองนี้ เป็นหลักปฏิบัติโดยเคร่งครัดเสมอตลอดไป

(๕ กรกฎาคม ๒๕๐๙ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์)

สมัยนี้ เป็นสมัยพัฒนาที่เรากำลังเร่งรีบพัฒนาประเทศให้เจริญขึ้นทุกๆ ด้าน เพื่อดำรงอยู่และก้าวหน้าไปในโลกได้ ด้วยความปลอดภัยและมั่นคง ความเจริญของบ้านเมืองนั้น เป็นความเจริญหลายสาขารวมกันอยู่ การพัฒนาจึงจำเป็นต้องกระทำพร้อมกันทุกๆ ด้าน โดยอาศัยหลักวิชาการและกำลังของทุกฝ่าย ทุกคน บัณฑิตทั้งหลายมีความรู้ความสามารถดีแล้ว มีความกระตือรือร้นและอุดมคติที่จะทำงานเพื่อความเจริญพร้อมแล้ว เป็นที่หวังว่าจะได้เป็นกำลัง และจะได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศอย่างสำคัญต่อไป

(๑๓ กรกฎาคม ๒๕๑๐ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานพระบรมราโชวาทดังกล่าวข้างต้น เนื่องจากในช่วงเวลานั้น มีการพัฒนาประเทศให้มีความเจริญในทุกๆ ด้าน ซึ่ง เป็นไปตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๐๖-๒๕๐๙ และฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๑๐-๒๕๑๔ โดยสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจ คือ การวางแผนพัฒนาการเศรษฐกิจของประเทศไทยได้ขยายขอบเขตให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นเป็นลำดับมา นับตั้งแต่แผนพัฒนาการเศรษฐกิจฉบับที่หนึ่งและสอง ได้มีการขยายขอบเขตของแผนครอบคลุมถึงการพัฒนาในทุกๆ ด้านอย่างสมบูรณ์ โดยให้ความสำคัญในด้านพัฒนากำลังคน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการวางแผนการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการด้านกำลังคน ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของบัณฑิตที่จะปฏิบัติตามงานกันอย่างเร่งด่วนด้วยความบริสุทธิ์ใจและด้วยอุดมคติอันแน่วแน่เพื่อบรรลุผลสำเร็จอย่างสมบูรณ์

๔.๕ เนื้อหาและแนวพระราชดำริเกี่ยวกับความสำคัญของวัฒนธรรมประเพณีไทย

วัฒนธรรมและประเพณีของไทยถือว่าเป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ ซึ่งได้รับการสืบทอดต่อกันมาเป็นลำดับ หากวัฒนธรรมประเพณีใด ดีก็ควรดำรงรักษาไว้เป็นวัฒนธรรมประจำชาติ หากไม่ดีก็แก้ไขเปลี่ยนแปลงไป ประเพณีและวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่สังคมหรือคนในส่วนรวมร่วมกันสร้างให้ขึ้น แล้วถ่ายทอดให้แก่กัน ด้วยลักษณะและวิธีการต่างๆ ประเพณีและวัฒนธรรมที่อยู่อาศัยเกี่ยวกับเรื่องความคิดเห็น ความรู้สึก ความเชื่อ ซึ่งสะสมและสืบทอดร่วมกันมานานในส่วนรวม จนเกิดความเคยชิน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเห็นความสำคัญของ วัฒนธรรมประเพณีไทย

เป็นอย่างมาก จึงได้พระราชทานพระบรมราโชวาทที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับวัฒนธรรมประเพณี อันได้แก่ ความสำคัญของศิลปวัฒนธรรม การศึกษาศิลปะ และความสำคัญของพิธีพระราชทานปริญญาบัตรซึ่งนับว่าเป็นประเพณีสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน นอกจากนี้ยังรวมถึงความสำคัญในด้าน ภาษาไทย เพราะประเทศไทยมีภาษาอันเป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ ดังพระบรมราโชวาทต่อไปนี้

๔.๕.๑ ความหมายและความสำคัญของศิลปวัฒนธรรม

ศิลปวัฒนธรรมนั้นคืองานสร้างสรรค์ความเจริญทางปัญญาและทางจิตใจ ซึ่งเป็นทั้ง ต้นเหตุ ทั้งองค์ประกอบที่ขาดไม่ได้ ของความเจริญด้านอื่นๆ ทั้งหมด และเป็นปัจจัยที่จะ ช่วยให้เรารักษา และดำรงความเป็นไทยไว้ได้ สืบไป ทุกคนจึงต้องทำความเข้าใจ ความสำคัญข้อนี้ให้ถ่องแท้ และต้องสำนึกตระหนักในหน้าที่ ในความผูกพัน ในความ รับผิดชอบ อันมีอยู่ต่อบ้านเมืองและสังคม แล้วพร้อมกันปฏิบัติงานของตน ด้วยความตั้งใจ จริงใจ และพากเพียร เพื่อให้บังเกิดผลเป็นประโยชน์เป็นความเจริญแก่ประเทศชาติ อย่าง แท้จริง

(๑๒ ตุลาคม ๒๕๑๓ มหาวิทยาลัยศิลปากร)

มหาวิทยาลัยศิลปากร ส่วนบริหาร

พระบรมราโชวาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ยกมาข้างต้น ทรงมีแนวพระราชดำริ แนะให้เห็นความสำคัญ ของวัฒนธรรมทรงแสดงความห่วงใยถึงการเปลี่ยนแปลง ingsที่ไม่เหมาะสม ฉะนั้นจึงควรทำความเข้าใจ สำนึกและตระหนักถึงวัฒนธรรมว่าเป็นสิ่งที่มีความควรแก่การธำรงรักษา สืบต่อไป

๔.๕.๒ การศึกษาด้านศิลปวัฒนธรรม

การศึกษาด้านศิลปวัฒนธรรมเป็นการศึกษาที่สำคัญและควรจะดำเนินควบคู่กันไป กับการศึกษาด้านวิทยาศาสตร์ เพราะความเจริญของบุคคล ตลอดจนถึงความเจริญของ ประเทศ และของโลกโดยส่วนรวมด้วยนั้น มีทั้งทาง วัตถุและจิตใจ ความเจริญทั้งสองทางนี้ จะต้องมีประกอบกัน เกื้อกูลและส่งเสริมกันพร้อมมูล จึงจะเกิดความเจริญที่แท้จริงได้ ประเทศทั้งหลายจึงต่างพยายามส่งเสริมการศึกษา ด้านศิลปวัฒนธรรมนี้ พร้อมกันไปกับ การศึกษาด้านวิทยาศาสตร์

(๑๒ ตุลาคม ๒๕๑๐ มหาวิทยาลัยศิลปากร)

พระบรมราชาโหวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวข้างต้น กล่าวถึงการศึกษาด้าน ศิลปวัฒนธรรม ว่าควรศึกษาคบคู่ไปกับด้านวิทยาศาสตร์ เพราะความเจริญของบุคคลหรือ ประเทศชาติจำต้องอาศัยสองสิ่งนี้รวมกัน เพราะจะได้เกื้อกูลและส่งเสริมให้เกิดความเจริญขึ้นได้

๔.๕.๓ ประเพณี

ประเพณีนั้นหมายถึงแบบแผน หรือขนบธรรมเนียมที่ปฏิบัติสืบต่อกันมา การสิ่งใดที่ ริเริ่มขึ้นแล้ว ได้รับความนิยมถือปฏิบัติตามกันต่อไป จัดว่าเป็นประเพณี คนเราจะดำเนิน ชีวิตก็ต้องมีแบบแผนเป็นหลัก เราจึงต้องมีประเพณีเป็นแนวปฏิบัติ ชาติไทยเราได้มี ประเพณีที่ดั่งงามมาแต่โบ รณกาล บรรพบุรุษของเราได้ปฏิบัติสืบเนื่องมาหลายชั่วคน เมื่อ ตกทอดมาถึงเราเช่นนี้ เราควรจะรับไว้ด้วยความเคารพ

ในการแจกปริญญาบัตรในวันนี้ ก็นับว่าเป็นประเพณี มีระเบียบวิธีการเข้ารับให้ ถูกต้องเรียบร้อย และในที่สุด ข้าพเจ้าก็ต้องมาอ่านโอวาทตักเตือนนิสิตทั้งหลาย ายให้ปฏิบัติดี ชอบ โอวาทนี้ก็นับว่าเป็นประเพณีเหมือนกัน แต่วันนี้ ขอยกตัวอย่างประเพณีที่ดีและไม่ดี ตามประเพณีการปกครองประเทศ โอวาทของพระมหากษัตริย์หรือพระราชดำรัสต้องเขียน เพื่อให้รัฐมนตรีรับสนอง แต่เดี๋ยวนี้ก็กำลังพูดไม่ใช่อ่าน เพราะว่าได้ทำตามประเพณีอันหนึ่ง คติที่ชอบด้วยศีลธรรมอันดี ทั้งในแง่ความนึกคิดและในทางปฏิบัติ มีไทยอมรับทำตามอุดม คติของผู้อื่นโดยมิได้พิจารณาให้ถ่องแท้ ถ้าทุกคนมีอุดมคติอันดีดั่งว่า และต่างปฏิบัติตาม โดยสุจริตใจ เฟื่องถึงประโยชน์สุขอันแท้จริงของส่วนรวมกันแล้ว ข้าพเจ้าก็เชื่อว่าจะเป็น ผลดี ส่งเสริมความสุขความเจริญของประเทศชาติ ซึ่งจัดว่านำความเจริญมาสู่แต่ละคนและ ตนเองด้วย แม้หากชาติบ้านเมืองต้องเสื่อมหรือสลายลงแล้ว ประโยชน์สุขส่วนบุคคลจะ เกิดขึ้นได้อย่างไร

(๒๑ เมษายน ๒๕๐๓ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

พระบรมราชาโหวาทข้างต้นนั้น พระ บาทสมเด็จพระเจ้า อยู่หัว ทรงกล่าวถึงความหมาย ของประเพณีหรือขนบธรรมเนียมว่า เป็นแบบแผนที่ปฏิบัติสืบต่อกันมา สิ่งใดที่ริเริ่มขึ้นและได้รับความ นิยมถือปฏิบัติตามกันต่อไป จัดว่าเป็นประเพณี ในการดำเนินชีวิตก็ต้องมีแบบแผนเป็นหลัก จึงต้องมีประเพณีเป็นแนวปฏิบัติ ชาติไทยมีประเพณีที่ดั่ง งาม บรรพบุรุษได้ปฏิบัติสืบเนื่องมาหลาย ชั่วคน เมื่อตกทอดมาถึงปัจจุบันก็ควรรับไว้และสืบทอดต่อไป

การพระราชทานปริญญาบัตรก็เป็นประเพณีที่สืบทอดต่อกันมา มีระเบียบวิธีการ และ มีพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เป็นประธานในการให้ พระบรมราชาโหวาท แก่ผู้สำเร็จการศึกษา ก็ถือ ว่าได้ทำตามประเพณี แต่ในการรับเอาประเพณีมาใช้ก็นั้นควรจะได้พิจารณาให้ถ่องแท้และปฏิบัติ

โดยสุจริต นับว่าประเพณีมีความสำคัญต่อประเทศชาติเป็นอย่างมาก เพราะประเพณีจะแสดงถึงความเจริญหรือความเสื่อมของประเทศชาติอีกด้วย

๔.๕.๔ ความสำคัญของภาษาไทย

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงให้ความสำคัญในการใช้ภาษาไทยเป็นอย่างมาก ดังจะเห็นได้จากพระบรมราโชวาทที่ได้พระราชทานให้แก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ในปัจจุบันนี้ปรากฏว่า ได้มีการใช้ถ้อยคำออกจะฟุ่มเฟือย และไม่ตรงกับความหมายอันแท้จริงอยู่เนืองๆ ทั้งออกเสียงก็ไม่ถูกต้องตามอักขรวิธี ถ้าปล่อยให้เป็นไปดังนี้ ภาษาของเรา ก็มีแต่ทรุดโทรม ชาติไทยเรามีภาษาของเราใช้เองเป็นสิ่งอันประเสริฐอยู่แล้วเป็นมรดกอันมีค่าตกทอดมาถึงเราทุกคน จึงมีหน้าที่จะต้องรักษาไว้ ฉะนั้น จึงขอให้บรรดานิสิตและบัณฑิต ตลอดจนครูบาอาจารย์ได้ช่วยกันรักษาและส่งเสริมภาษา ซึ่งเป็นอุปกรณ์และหลักประกันเพื่อความเจริญวัฒนาของประเทศชาติ

(๗ กรกฎาคม ๒๕๐๒ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

ภาษานั้นเป็นอุปกรณ์สำหรับหาความรู้ ซึ่งหมายถึงความก้าวหน้าของคน

(๒๑ เมษายน ๒๕๐๒ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

พระบรมราโชวาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ ยมาข่างต้นนั้น แสดงให้เห็นว่า พระองค์ทรงให้ความสำคัญกับการใช้ภาษาไทยมาก เพราะภาษาถือเป็นอุปกรณ์สำคัญสำหรับหาความรู้ ภาษายังสะท้อนให้เห็นความคิดของผู้ใช้และแสดงเอกลักษณ์ของความเป็นชาติอีกด้วย ดังนั้นเราจึงควรรักษาภาษาซึ่งถือเป็นมรดกตกทอดที่มีคุณค่ายิ่งให้ดำรงคงอยู่กับชาติไทยเราสืบไป

๕. ด้านการพัฒนาสติปัญญา

การศึกษาหรือการปฏิบัติหน้าที่การงานในวงงานใดก็ตาม ย่อมต้องอาศัยบุคคลในการสร้างสรรค์ให้งานสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี บุคคลจึงจำเป็นต้องมี “สติ” และ “ปัญญา” เพื่อได้พิจารณาถึงเหตุและผลของสิ่งต่างๆ และปฏิบัติตน ในแนวทางที่ถูกต้อง นอกนี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงอธิบายคำว่า “สติ” และ “ปัญญา” ไว้อย่างละเอียด ดังที่ได้พระราชทานพระบรมราโชวาท ดังนี้

ผู้ที่เรียนสำเร็จปริญญาแล้ว คนทั่วไปจะยกย่องนับถือว่ามีสติปัญญา ซึ่งหมายความว่า เป็นผู้มีความรู้สูง อันคำที่พูดกันว่า “สติปัญญา” นี้ ถ้าพิจารณาให้ละเอียดลงไปก็จะเห็นว่ามีส่วนคือ “สติ” ส่วนหนึ่ง “ปัญญา” ส่วนหนึ่ง แต่ละส่วนยังมีความหมายต่างกัน ออกไปอีก แล้วแต่จะใช้ในที่ใด กับคำใด เช่นพูดว่า สติปัญญา สติสัมปชัญญะ สติวินัย สติ สมประดี สิ้นสติ หมดสติ ไม่ได้สติ สก มคำแรก ใช้ในภาษาศาสนา “สติ” ในคำว่า “สติปัญญา” หมายความว่าความระลึกได้ในสภาพของตนเอง “สติ” ในคำว่า “สติสัมปชัญญะ” หมายความว่าความระลึกได้ในทางรู้ตัว เพราะใช้ควบกับ “สัมปชัญญะ” ซึ่งแปลว่าความรู้ตัวในทุกอิริยาบถทุกขณะ “สติ” ในคำว่า “สติวินัย” หมายความว่าความรู้จักผิดชอบชั่วดี อีกสี่คำข้างหลังใช้ในภาษาพุทธธรรมดา “สติ” ในคำ “สติสมประดี” เป็นคำซ้อนกัน คือคำ “สติ” เป็นไทยมคธ “สมประดี” เป็นไทยสันสกฤต แปลว่าความระลึกตัว ในความหมายว่ารู้ตัว เพราะมิได้สลบไสลไปด้วยกันทั้งคู่ “สติ” ในคำว่า “สิ้นสติ” ก็มีความหมายว่าความระลึกตัว เพราะได้สลบไสลเหมือนกัน พอถึง “เสียสติ” คำว่า “สติ” กลายเป็นความรู้ตัวเพราะมิได้พัวพันในความคิดอ่านหรือเป็นบ้าเป็นหลังไปเสียแล้ว ยิ่งพูดว่า “ไม่ได้สติ” ในสำนวนปัจจุบัน ที่ใช้เป็นคำคะนองด้วย คำว่า “สติ” ก็ยังมีความหมายแปลไปค่อนข้างกว้างขวาง ซึ่งคิดว่าทุกคนพอจะนึกออกเองได้ จึงไม่ขอแปลให้ฟัง สรุปแล้ว “สติ” นี้เป็นสิ่งที่ดีทั้งนั้นไม่ว่าจะใช้ใน ความหมายอย่างไร และถ้าขาดสติไป ก็จะยุ่งยากใหญ่ทีเดียว

(๑๓ กรกฎาคม ๒๕๒๑ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

จากพระบรมราชาโชวาทข้างต้น แสดงให้เห็นพระอัจฉริยภาพของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในด้านภาษาไทยเป็นอย่างมาก กล่าวคือ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงอธิบายคำ “สติ” ไว้อย่างละเอียด อีกทั้งทรงอธิบายที่มาของแต่ละคำไว้อีกด้วย จากพระบรมราชาโชวาทพระองค์ ทรงอธิบายคำ “สติ” เมื่อไปประกอบกับอื่น เช่น สติปัญญา สติสัมปชัญญะ สติวินัย สติสมประดี สิ้นสติ หมดสติ ไม่ได้สติ ทั้งนี้ หากบัณฑิตทำความเข้าใจคำ “สติ” นี้แล้ว ก็สามารถนำแนวพระราชดำรินี้ไปเป็นแนวในการปฏิบัติตน ทำตัวทำงานและสามารถสร้างสรรค์ให้เกิดประโยชน์อย่างสมบูรณ์

นอกจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้อธิบายถึงคำ “สติ” แล้ว พระองค์ได้อธิบายถึง คำ “ปัญญา” ไว้อย่างละเอียดด้วยเช่นกัน ดังพระบรมราชาโชวาทต่อไปนี้

“ปัญญา” แปลตามพยัญชนะว่าความรู้ทั่ว ตามอรรถะหมายความว่าหลายอย่าง อย่างหนึ่งคือความรู้ทุกอย่าง ทั้งที่เล่าเรียนจดจำมา ที่พิจารณาใคร่ครวญคิดเห็นขึ้นมาและ ได้ฝึกฝนอบรมให้คล่องแคล่วชำนาญขึ้นมาในตัวเอง อีกอย่างหนึ่ง เมื่อมีความรู้ความชัดเจน

ชำนาญในวิชาต่างๆ ดังว่า จะยังผลให้เกิดความเฉลียวฉลาดขึ้นในตัวบุคคล แต่ประการสำคัญคือความรู้ที่ผนวกกับความเฉลียวฉลาดนั้น จะรวมกันเป็นความสามารถพิเศษขึ้น คือ ความรู้จริง รู้แจ้งชัด รู้ตลอดในสิ่งที่ได้มีโอกาสศึกษาซึ่งจะให้ผลต่อไปเป็นความรู้เท่าทัน เป็นต้นว่ารู้เท่าทันความคิด จริต ทฤษฎี และเจตนาของคนทั้งปวงที่สมาคมด้วย รู้เท่าทัน เหตุการณ์ สภาพการณ์ทั้งหลายที่ผ่านพบ เมื่อรู้เท่าทันแล้ว ก็จะมีแนวทาง และวิธีการที่จะหลีกเลี่ยงให้พ้นอุปสรรคปัญหา และความเสื่อม ความล้มเหลวทั้งปวงได้ แล้วดำเนินไปตามทางที่ถูกต้องเหมาะสม จนบรรลุความสำเร็จและความเจริญวัฒนาที่มุ่งหมายไว้ ข้าพเจ้าใคร่ขอให้บัณฑิตแต่ละคนได้ศึกษาคือสำเนียงตระหนักใน “ปัญญา” ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไปจนตลอดชีวิต เพื่อประโยชน์ของตนของส่วนรวม ตามที่ปรารถนา

(๑๔ กรกฎาคม ๒๕๒๑ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

พระบรมราชาवादดังกล่าว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้พระราชทาน คำอธิบายคำ “ปัญญา” ไว้อย่างชัดเจน ทั้งนี้เพื่อให้บัณฑิตได้สำเนียงตระหนักและทำความเข้าใจ ปัญญาในที่นี้หมายถึง ความมีวิชาความรู้ ความรู้ทั่วหรือรอบรู้ ความรู้จริงตลอด และยังหมายถึงความฉลาดและความสามารถได้อีกด้วย ดังนั้นผู้ที่สำเร็จการศึกษาแล้วนั้นสมควรอย่างยิ่งที่จะมี “สติปัญญา” คือมีทั้ง “สติ” และ “ปัญญา” โดยครบถ้วน เพื่อให้สามารถรู้เท่าทันและรู้แจ้งในสิ่งต่างๆ แต่นอกจากสติปัญญาแล้ว ทุกคนควรที่จะต้องมีสัจจจริยฐาน หรือความมีใจจริง ดังที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานพระบรมราชาवाद ดังต่อไปนี้

นอกจากสติปัญญาแล้ว ทุกคนสมควรอย่างยิ่งที่จะต้องมีสัจจจริยฐาน หรือมีใจอย่างหนักแน่นต่อภาระหน้าที่และกิจทั้งปวงของตนที่มีอยู่ วิธีตั้งความจริงใจที่ถูกต้องนั้น คือ ต้องใช้สติปัญญาพิจารณาให้เห็นว่าสิ่งนั้นๆ เป็นประโยชน์และเป็นธรรมแท้จริงโดยแน่ชัดก่อน จึงตั้งสัจจะที่จะปฏิบัติโดยเต็มกำลัง ถ้ามิได้พิจารณาจนเห็นประโยชน์เห็นความถูกต้องเป็นธรรมแน่ชัดก่อนแล้ว ก็ไม่สมควรอย่างยิ่งที่จะปลงใจตั้งสัจจะอย่างใดลงไปในเรื่องใดๆ ทั้งสิ้น เพราะอาจเกิดโทษทุกข์และความเสียหายอันประมาณมิได้ขึ้นในภายหลัง

(๑๕ กรกฎาคม ๒๕๒๑ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

พระบรมราชาवादข้างต้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงกล่าวถึงสัจจจริยฐาน หรือความจริงใจ ว่าเป็นหลักสำคัญที่ผู้มีความรู้ ผู้มีสติปัญญาขาดไม่ได้ เมื่อทุกคนมีสติ ปัญญา และ

ความตั้งใจจริงพร้อม ก็สามารถนำพาตนเอง ตลอดถึงประเทศชาติ ก้าวไปสู่ความสุขสมบูรณ์ด้วย
ความปลอดภัยมั่นคง

พระบรมราชาโฆวาท ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีเนื้อหาสาระสำคัญและแนว
พระราชดำริที่เปี่ยมไปด้วยแนวคิดแนวทางสำหรับปฏิบัติตน ปฏิบัติงาน และสร้ง ำงสรรค์ความ
เจริญและประโยชน์แก่ประเทศชาติ พระองค์ทรงให้แนว พระราชดำริเกี่ยวกับคุณสมบัติทั่วไปของ
บัณฑิตและคุณสมบัติเฉพาะสาขา ด้านการศึกษาหาความรู้ ด้านหลักการทำงาน ด้าน
ความสำคัญของประเทศในเรื่องการสร้างสรรคความเจริญของบ้านเมือง การพัฒนาประเทศ
ความสำคัญของชาติ ความสำคัญของภาษาไทยและด้านสติปัญญา พระองค์ทรงให้แง่คิด หลัก
และทฤษฎีต่างๆ ข้อชี้แนะ ข้อควรปฏิบัติและขั้นตอนต่างๆ ในด้านการปฏิบัติงาน ทรงเล็งเห็นว่า
หน้าที่การงาน มีความ สำคัญ พระองค์จึงพระราชทานหลักในการปฏิบัติงานไว้เป็นจำนวนมาก
ทั้งนี้เนื่องจากว่า บัณฑิตเป็นผู้ที่พึงสำเร็จการศึกษาและกำลังก้าวเข้าสู่วัยทำงาน พระองค์จึงได้
พระราชทานหลักปฏิบัติเพื่อเป็นแนวทางให้บัณฑิตนำไปประกอบกิจหน้าที่ของตนได้อย่างถูกต้อง
เหมาะสม

แนวพระราชดำริ เกี่ยวกับ ความสำคัญ ของชาติ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงให้
ความสำคัญกับประเทศชาติเป็นอย่างมาก โดยทรงย้ำให้บัณฑิตสำนึกในความเป็นไทย นอกจากนี้
ทรงกล่าวถึงการสร้างสรรคความเจริญมั่นคงให้แก่ ตนเองและประเทศชาติ และ ได้พระราชทาน
แนวพระราชดำริเกี่ยวกับการส่งเสริมและการพัฒนาประเทศ

เนื้อหาสาระสำคัญและแนวพระราชดำริที่ปรากฏในพระบรมราชาโฆวาทของ
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว แม้ว่าพระบรมราชาโฆวาทมีขนาดสั้น แต่พระบรมราชาโฆวาททุกองค์ล้วน
มีความสำคัญในด้านต่างๆ ไม่น้อยไปกว่ากัน และยังแสดงให้เห็น พระอัจฉริยภาพของพระองค์ว่า
ทรงเป็นเอกกษัตริย์ของประเทศไทย คือพระองค์ทรงมีความรอบรู้ในงานทุกด้าน และทรง สนใจกับ
สิ่งต่างๆ ดังจะเห็นได้จากพระบรมราชาโฆวาทที่ผู้เขียนวิทยานิพนธ์ได้ศึกษามาแล้ว

จะเห็นได้ว่าแนวพระราชดำริ มีเนื้อหาสาระชัดเจนและเข้าใจง่าย ซึ่ง แนวพระราชดำริ
ต่างๆ นี้ สามารถนำไปปฏิบัติใช้ได้จริง เนื่องจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงรับรู้และเข้าใจ
สภาพการณ์ต่างๆ จึง ได้พระราชทานพระ บรมราชาโฆวาทให้สอดคล้อง ล้อกับผู้สำเร็จการศึกษาจากแต่
ละสถาบัน ทำให้เห็นพระปรีชาสามารถในการสอน ในการแนะแนวทาง หลักการ ทรงให้ข้อคิดอัน
เป็นประโยชน์ยิ่ง จึงนับได้ว่า แนวพระราชดำริต่างๆ ที่พระราชทาน นั้นนอกจากจะเป็นประโยชน์ต่อ
บัณฑิตแล้วยัง ควรค่าแก่บุคคล ทั่วไป สามารถน้อม นำไปปฏิบัติ เป็นแนวทางดำเนินชีวิต เพื่อให้
ประสบความสุข ความเจริญ รวมทั้งเพื่อให้ประเทศชาติมีความเจริญรุ่งเรืองสืบไป

บทที่ ๕

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิเคราะห์พระบรมราชาโฆวาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในพิธีพระราชทานปริญญาบัตร พ.ศ. ๒๕๓๓ - ๒๕๔๒ ที่พระราชทานให้แก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากสถาบันการศึกษาต่างๆ จำนวน ๑๖ สถาบัน จำนวนทั้งสิ้น ๔๕๒ องค์ เพื่อให้ทราบถึงกลวิธีการเขียน การใช้คำ การใช้ประโยค การใช้สำนวน การใช้ภาพพจน์ การเชื่อมโยงความ และเนื้อหาและแนวพระราชดำริที่ได้รับจากพระบรมราชาโฆวาท สามารถสรุปได้ดังนี้

กลวิธีการเขียน

การศึกษากลวิธีการเขียน กลวิธีการเขียนแบ่งออกเป็น ๓ ส่วน ได้แก่ ส่วนขึ้นต้น ส่วนเนื้อหา และส่วนลงท้าย พระบรมราชาโฆวาทที่พระราชทานให้แก่บัณฑิตจากมหาวิทยาลัยต่างๆ นั้น มีรูปแบบที่เหมือนกัน

กลวิธีการเขียนส่วนขึ้นต้น ในพระบรมราชาโฆวาท พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีการขึ้นต้นด้วยการเกริ่นนำ ทักทาย แสดงความชื่นชมยินดีแก่ผู้สำเร็จการศึกษา รวมทั้งความก้าวหน้าในการ พัฒนาการจัดการเรียนการสอนของ สถาบันการศึกษา นั้นๆ และกล่าวขอบคุณทางสถาบันการศึกษาที่ได้มอบปริญญาบัตรติดศักดิ์ให้แก่พระองค์

ส่วนกลวิธีการเขียน ส่วนเนื้อหา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงใช้กลวิธีการเขียนด้วยเทศนาโวหาร อธิบายโวหาร และสาธกโวหาร ซึ่งผู้เขียนวิทยานิพนธ์พบว่าในการใช้ เทศนาโวหาร พระองค์ได้แทรกตัวอย่างและการเปรียบเทียบไว้ ด้วย ในส่วนกลวิธีการเขียนด้วยอธิบายโวหารนั้น แบ่งออกเป็น ๒ ลักษณะ ได้แก่ การอธิบายเพื่อวิเคราะห์หรือจำแนกเนื้อหาออกเป็นประเภท และการอธิบายความหมายของคำหรือนิยาม นอกจากนี้ยังพบบกลวิธีการเขียนด้วยอธิบายโวหารที่ปรากฏกลวิธีการเขียนแบบเทศนาโวหารอยู่ด้วย กลวิธีการเขียน สุดท้ายคือ การใช้ สาธกโวหาร การใช้โวหารลักษณะนี้ จะไม่ปรากฏเดี่ยวๆ แต่ปรากฏร่วมกับโวหารลักษณะอื่น กล่าวคือ สาธกโวหารปรากฏร่วมกับเทศนาโวหาร และสาธกโวหารที่ปรากฏร่วมกับอธิบายโวหาร สามารถสรุปได้ว่า การใช้โวหารแบบเทศนาโวหารปรากฏการใช้มากที่สุด เนื่องจากพระบรมราชาโฆวาทมีเนื้อหาเป็นการสั่งสอนแนะนำและให้แนวคิดแก่บัณฑิต เทศนาโวหารที่ปรากฏในพระบรมราชาโฆวาท

แสดงให้เห็นพระอัจฉริยภาพในด้านการเขียนของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเป็นอย่างดี สังเกตได้จากพระองค์ทรงใช้ภาษากระชับ รัดกุม มีการอ้างเหตุผลแนะนำให้ผู้ฟังเข้าใจ แม้ว่าพระบรมราชโองการจะมีขนาดสั้น แต่พระองค์ทรงสรรคำมาใช้ได้อย่างสละสลวย ลำดับความชัดเจนของเนื้อหาได้อย่างเหมาะสม

กลวิธีการเขียนส่วนลง ท้ายพบว่า ในพระบรมราชโองการพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มักจบด้วยคำอวยพรขนาดสั้น เข้าใจง่าย และตรงไปตรงมา

การใช้ภาษา

๑. ระดับภาษา

ระดับภาษาในพระบรมราชโองการพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่พระราชทานแก่ผู้สำเร็จการศึกษาพบว่า มี ๒ ระดับ คือ ภาษาแบบเป็นทางการ ระดับภาษามาตรฐานราชการ และภาษาแบบไม่เป็นทางการ ภาษาระดับ กึ่งทางการ โดยทรงใช้ภาษาแบบเป็นทางการระดับภาษามาตรฐานราชการเพื่อเสนอเนื้อหาที่เป็นวิชาการในด้านต่างๆ และทรงใช้ภาษาแบบไม่เป็นทางการระดับภาษากึ่งทางการในการบรรยายเนื้อหาและแนวพระราชดำริโดยทั่วไป

๒. การใช้คำ

ลักษณะการใช้คำที่พบใน พระบรมราชโองการพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวนี้ มีการใช้คำสั้น กระชับ ได้ใจความ คำคล้องจอง คำซ้อน การซ้ำคำและกลุ่มคำ

๒.๑ การใช้คำสั้น กระชับ ได้ใจความ

การใช้คำสั้น กระชับ ได้ใจ ความ ในพระบรมราชโองการพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว คำต่างๆ เหล่านี้ เป็นคำที่มีความหมายตรงตัว ชัดเจน สามารถสื่อสารให้ผู้อ่านหรือ ผู้ฟังสามารถเข้าใจเนื้อหาได้ทันที

๒.๒ การใช้คำคล้องจอง

คำคล้องจองที่พบในพระบรมราชโองการพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พบการใช้คำคล้องจองที่มีสัมผัสสระ ซึ่งจะช่วยให้สามารถจดจำถ้อยคำได้ง่ายขึ้น ลักษณะคำคล้องจองนี้ทำให้เกิดความไพเราะ สละสลวย อีกทั้งเวลาอ่านพระบรมราชโองการจะมีจังหวะจะโคน ฟังแล้วรื่นหู สามารถจดจำได้ง่าย นอกจากนี้ยังพบคำคล้องจองที่เกิดระหว่างคำซ้อน คำคล้องจองลักษณะนี้ทำให้คำมีความไพเราะมากยิ่งขึ้น

๒.๓ การใช้คำซ้อน

คำซ้อนที่พบ ในพระบรมราชาโฆวาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พบว่าพระองค์ทรงใช้คำซ้อนประเภทคำซ้อนเพื่อความหมายเป็นจำนวนมาก ผลการศึกษาพบคำซ้อนตั้งแต่ ๒ หน่วย ถึง ๖ หน่วย และมีจำนวนพยางค์ตั้งแต่ ๒ พยางค์ ถึง ๑๐ พยางค์ ผู้เขียนวิทยานิพนธ์พบว่า พระองค์ทรงนิยมใช้คำซ้อน ๒ หน่วย ๔ พยางค์ เป็นส่วนใหญ่

นอกจากนี้ยังพบว่า การใช้คำซ้อนบางคำมีสัมผัสคล้องจอง ทำให้ คำซ้อนลักษณะนี้มี ถ้อยคำราบรื่น ไพเราะน่าฟัง มีลีลาจังหวะทำให้จดจำคำได้ง่ายขึ้น

๒.๔ การใช้การซ้ำคำและซ้ำกลุ่มคำ

การใช้การซ้ำคำและ ซ้ำกลุ่มคำในพระบรมราชาโฆวาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พบว่า มีการใช้การซ้ำคำเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ยังพบการซ้ำกลุ่มคำ และการซ้ำกลุ่ม คำที่มีการใช้คำซ้ำปรากฏร่วมอยู่ด้วย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงนิยมใช้กลวิธีการซ้ำคำและซ้ำกลุ่มคำ เพื่อต้องการเน้นความหมายให้ ผู้ฟังและผู้อ่านตระหนักและซาบซึ้ง ในพระบรมราชาโฆวาทของพระองค์

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

๓. การใช้ประโยคขนานความ

การใช้ประโยคขนานความในพระบรมราชาโฆวาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พบการใช้ประโยคขนานความเป็นจำนวนมาก โดยมีการใช้ประโยคขนานความที่มีคำสันธานคู่เชื่อมอยู่ในตำแหน่งต้นประโยค ตำแหน่งท้ายประโยค และประโยคขนานความที่มีกลุ่มคำเป็นตัวเชื่อมความ โดยปรากฏการใช้คำสันธานคู่ในตำแหน่งต้นประโยคและตำแหน่งท้ายท้ายประโยค มากกว่าการใช้ประโยคขนานความที่มีกลุ่มคำเป็นตัวเชื่อมความ การใช้ประโยคขนานความ ในพระบรมราชาโฆวาทเพื่อทำให้ข้อความมีความสมดุล สอดคล้องกัน และมีจังหวะที่รับกันเป็นอย่างดี อีกทั้งยังทำให้ข้อความมีความสละสลวยฟังรื่นหู นอกจากนี้การใช้ประโยคขนานความมีลักษณะความสัมพันธ์แบบเป็นเหตุเป็นผลต่อเนื่องกันด้วย

๔. การใช้สำนวน

การใช้สำนวนในพระบรมราชาโฆวาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พบว่าพระองค์ทรงใช้ ทั้งสำนวนไทยและใช้สำนวนใหม่ที่ดัดแปลงแล้ว การใช้สำนวนไทยพบว่าพระองค์ทรงใช้สำนวนเก่าและสำนวนใหม่ที่ดัดแปลงแล้ว การใช้สำนวนเพื่อช่วยสร้างสีสันและทำให้เนื้อหาพระบรมราชาโฆวาท

นำเสนอใจมากขึ้น แม้สำนวนที่พระองค์ทรงใช้จะเป็นเพียงวลีหรือข้อความสั้นๆ แต่ก็ ช่วยสร้างความเข้าใจให้แก่ ผู้ฟังและผู้อ่านเพราะจะทำให้ ผู้ฟังและผู้อ่าน สามารถทำความเข้าใจรายละเอียดของเนื้อหาได้อย่างลึกซึ้ง

๕. การใช้ภาพพจน์

การใช้ภาพพจน์ในพระบรมราชาโฆวาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพบว่ามี ๔ ลักษณะ คือ อุปมา คำถามเชิงวาทศิลป์ สัญลักษณ์ และอุปลักษณ์ ภาพพจน์ ส่วนใหญ่ที่ปรากฏใน พระบรมราชาโฆวาท คือ คำถามเชิงวาทศิลป์ โดยพบการใช้คำถามเชิงวาทศิลป์ ๓ ลักษณะ ได้แก่ คำถามที่ไม่ต้องการคำตอบเพราะทราบคำตอบที่อยู่แล้ว คำถามแบบรวดเร็วและต่อเนื่องกันเป็นชุด และ คำถามใช้ถามผู้อื่นหรือคำถามถามตนเองเพื่อแสดงความประหลาดใจ สาเหตุที่ทรงใช้ภาพพจน์แบบคำถามเชิงวาทศิลป์เป็นจำนวนมากนั้น เนื่องจากพระองค์ต้องการให้ผู้สำเร็จการศึกษา ได้คิดใคร่ครวญเกี่ยวกับเรื่องการปฏิบัติ ตีตนในการทำงาน คุณธรรมประจำใจ หน้าที่ในการทำงาน การพัฒนาและสร้างความเจริญรุ่งเรืองแก่ประเทศชาติ พระองค์จึงใช้คำถามเชิงวาทศิลป์ช่วยกระตุ้นความคิดให้หาคำตอบด้วยตนเองและนำไปปฏิบัติในทางที่ถูกต้องเหมาะสม

๖. การเชื่อมโยงความ

การเชื่อมโยงความที่พบในพระบรมราชาโฆวาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พบการเชื่อมโยงความ ๓ ลักษณะ คือ การเชื่อมโยงความโดยการละคำ การเชื่อมโยงความโดยการอ้างถึง การเชื่อมโยงความโดยการใช้คำเชื่อม โดยการเชื่อมโยงความโดยการละคำปรากฏ ๒ ลักษณะ ได้แก่ การละสรรพนามและการละคำนาม การเชื่อมโยงความโดยการอ้างถึงพบ ๒ ลักษณะ ได้แก่ การเชื่อมโยงความโดยการอ้างถึงคำสรรพนามและการเชื่อมโยงความโดยการอ้างถึงเชิงบ่งชี้ ผลการศึกษาพบว่ามีการใช้การเชื่อมโยงความโดยการละคำสรรพนามเป็นส่วนใหญ่ แสดงให้เห็นว่า การใช้การเชื่อมโยงความโดยการละหลายๆ ครั้ง เพื่อให้เนื้อหาของพระบรมราชาโฆวาทกระชับไม่เยิ่นเย้อ

เนื้อหาและแนวพระราชดำริ

พระบรมราชาโฆวาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีเนื้อหาสาระสำคัญและแนวพระราชดำริที่เปี่ยมไปด้วยแนวคิดแนวทางสำหรับ ปฏิบัติตน ปฏิบัติงาน และสร้างสรรค์ความเจริญและประโยชน์แก่ประเทศชาติ ซึ่งพระบรมราชาโฆวาทแต่ละองค์ล้วนผ่านการไตร่ตรองมาแล้วเป็นอย่างดี

และมีได้มีข้อเคลือบแคลง สงสัยว่า พระบรมราชาโหวาทเหล่านั้นสามารถปฏิบัติได้จริงหรือไม่ เพราะ ทรงได้ปฏิบัติให้ประจักษ์ชัดกันอยู่ทั่วไปแล้วว่าสามารถกระทำได้จริง

ผลการศึกษาพบว่า พระบรมราชาโหวาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตร พบเนื้อหาและแนวพระราชดำริ ๕ ด้าน ได้แก่ ด้านความสำคัญของบัณฑิต ด้านการศึกษา ด้านหลักการทำงาน ด้านความสำคัญของประเทศ และด้านการพัฒนาสติปัญญา

อภิปรายผล

แนวพระราชดำริ ที่ปรากฏในพระบรมราชาโหวาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ล้วนมีเนื้อหาสาระชัดเจนและเข้าใจง่าย ซึ่งแนวพระราชดำริต่างๆ เหล่านี้ สามารถนำไปปฏิบัติใช้ได้จริง เนื่องจากพระองค์ทรงรับรู้และเข้าใจสภาพการณ์ต่างๆ จึงได้พระราชทานพระบรมราชาโหวาทให้ สอดคล้องแก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากแต่ละสถาบัน ทำให้เห็นพระปรีชาสามารถในการสอนและการแนะแนวทาง หลักการ ทรงให้ข้อคิดอันเป็นประโยชน์ยิ่ง สมกับที่ได้รับการยกย่องว่าทรงเป็นครูของแผ่นดิน ดังจะเห็นได้จากพระราชจริยวัตรและพระราชกรณียกิจของพระองค์ ซึ่งเป็นที่ประจักษ์แก่ พลสกนิกรชาวไทย

พระบรมราชาโหวาทที่ได้พระราชทานแก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากสถาบันต่างๆ นั้น เป็นเพียงส่วนหนึ่งที่สะท้อนให้เห็นว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเป็นครูของแผ่นดิน กล่าวคือ จากเนื้อหาและแนวพระราชดำริที่ปรากฏในพระบรมราชาโหวาทที่ได้พระราชทานแก่บัณฑิต พระองค์ ทรงมุ่งสอน และพระราชทานข้อคิดและหลักปฏิบัติต่างๆ แก่บัณฑิตจากทุกสาขาวิชาชีพ นับว่า พระองค์มีพระปรีชาสามารถและพระอัจฉริยภาพเป็นเลิศ

พระบรมราชาโหวาทที่พระองค์ได้พระราชทานแก่บัณฑิต แสดงให้เห็นว่าพระองค์ใส่พระราชหฤทัยเป็นอย่างยิ่งและทรงเตรียมไว้ก่อนเสมอ พระบรมราชาโหวาทที่ได้ พระราชทานแก่บัณฑิต แต่ละสถาบันนั้น ย่อมมีความแตกต่างในด้านเนื้อหาสาระสำคัญ เนื่องจากสถาบันต่างมีการจัดการเรียนการสอนเฉพาะสาขาวิชาชีพแตกต่างกันไป ดังนั้นในการพระราชทานพระบรมราชาโหวาทให้แก่บัณฑิต พระองค์จะต้องศึกษาและมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิชาชีพนั้นๆ เป็นอย่างดี

พระบรมราชาโหวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ได้พระราชทานแก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากสถาบันต่างๆ นับว่าเป็นห้องเรียนที่รวบรวมสรรพวิทยาการ ไม่ว่าจะเป็นแหล่งศึกษาค้นคว้าหาความรู้ในด้านวิชาภาษาไทย ดังที่พระองค์ได้พระราชทานพระบรมราชาโหวาทแก่ผู้สำเร็จ

การศึกษาจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเมื่อวันที่ ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๒๑ โดยเนื้อหาพระบรมราโชวาทเป็นการอธิบายและบอกที่มาของคำศัพท์ว่า “สติ” ในคำว่า “สติสัมปชัญญะ” หมายความว่าความระลึกได้ในทางรู้ตัว เพราะใช้ควบกับ “สัมปชัญญะ” ซึ่งแปลว่าความรู้ตัวในทุกอิริยาบถทุกขณะ “สติ” ในคำว่า “สติวินัย” หมายความว่าถึงความรู้จักผิดชอบชั่วดี อีกสี่คำข้างหลังใช้ในภาษาพุทธธรรมดา “สติ” ในคำ “สติสมประดี” เป็นคำซ้อนกัน คือคำ “สติ” เป็นไทยมคธ “สมประดี” เป็นไทยสันสกฤต แปลว่าความระลึกตัว ในความหมายว่ารู้ตัวเพราะมิได้สลับสไลไป ด้วยกันทั้งคู่ “สติ” ในคำว่า “สิ้นสติ” ก็มีความหมายว่าความระลึกตัวเพราะได้สลับสไลเหมือนกัน เป็นต้น นอกจากนี้ จากการศึกษาพระบรมราโชวาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพบว่า พระองค์ทรงอธิบายขยายความและให้ความหมายของคำศัพท์แต่ละคำไว้อย่างชัดเจน เช่น “อคติ ความลุ่มหลง ความเพ้อฝัน” (๒๑ มิถุนายน ๒๕๒๑ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ) “ปัญญาความรู้ชัด เป็นกำลังสำคัญสำหรับการพิจารณาวินิจฉัยตัดสินปัญหาและเรื่องราวต่างๆ ที่จะต้องผ่านพบในการปฏิบัติงาน ความรู้ชัดนี้หมายถึง ความรู้ที่กระจ่าง ถูกต้องตามเหตุตามผลและตามจริง เกิดขึ้นได้โดยอาศัยความรู้อันกว้างขวาง ที่ได้รู้ได้เห็น ได้ศึกษาสังเกตมาแล้วเป็นเนื้อหา อาศัยสติ ความระลึกรู้ และความมีใจสงบตั้งมั่นในความเป็นกลาง ไม่หวั่นไหวด้วยอคติ เป็นพื้นฐานรองรับ และเป็นเครื่องพิจารณาถ่วงถ่วง สำเร็จเป็นความรู้ความเห็นที่ชัดเจนถูกต้อง” (๑๒ ธันวาคม ๒๕๒๒ มหาวิทยาลัยรามคำแหง)

จะเห็นได้ว่าพระองค์ทรงให้ความสำคัญกับการใช้ภาษาไทยเป็นอย่างมาก ดังที่กล่าวไว้ว่า “ในปัจจุบันนี้ปรากฏว่า ได้มีการใช้ถ้อยคำออกจะฟุ่มเฟือย และไม่ตรงกับความหมายอันแท้จริงอยู่เนืองๆ ทั้งออกเสียงก็ไม่ถูกต้องตามอักขรวิธี ถ้าปล่อยให้เป็นไปดังนี้ ภาษาของเราก็มีแต่ทรุดโทรม ชาติไทยเรามีภาษาของเราใช้เองเป็นสิ่งอันประเสริฐอยู่แล้วเป็นมรดกอันมีค่าตกทอดมาถึงเราทุกคน” (๙ กรกฎาคม ๒๕๐๒ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

จากตัวอย่างที่ยกมานี้ น่าจะเป็นที่ประจักษ์ชัดแล้วว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระปรีชาสามารถ ถนัดด้านภาษาไทย เป็นอย่างมาก สมควรที่จะได้รับการยกย่องว่าเป็นครูภาษาไทยของแผ่นดิน

พระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่พระราชทานแก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากสถาบันต่างๆ นอกจากจะเป็นแหล่งค้นคว้าหาความรู้ในด้านวิชาภาษาไทย ยังเป็นแหล่งค้นคว้าวิชาการ ต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นในด้านสังคมศาสตร์ เกษตรศาสตร์ กฎหมาย ศิลปะ วิชาชีพครู ศิลปวัฒนธรรม พร้อมทั้งเป็นแหล่งเรียนรู้คุณธรรมจริยธรรมอันยิ่งใหญ่ เพราะในพระบรมราโชวาทแต่ละองค์พระองค์ทรงกล่าวถึงคุณธรรมประจำใจของมนุษย์อยู่เสมอ คือ ให้รักษา

ความซื่อสัตย์สุจริต รู้จักใช้สติปัญญาพิจารณาความถูกผิดชั่วดี สามารถควบคุมตนเองให้ประพฤติปฏิบัติตนในทางที่ดี มีความละเอียดรอบคอบ ไม่เห็นแก่ตัว ไม่เอาใจเอาเปรียบผู้อื่น มีความขยันหมั่นเพียร เป็นต้น

ดังนั้น เมื่อพระบรมราชาโหวาทเปรียบเสมือนห้องเรียนห้องใหญ่ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก็เปรียบเสมือนครูผู้ยิ่งใหญ่ ผู้ให้ความรัก ความเมตตาเอ็นดู เป็นผู้ให้วิชาความรู้อย่างไม่รู้จักเหน็ดเหนื่อย ทรงเป็นพหูสูตผู้มีความรอบรู้เปี่ยมไปด้วยพระปรีชาสามารถในด้านต่างๆ เป็นพระมหากษัตริย์ที่ไม่มีพระมหากษัตริย์องค์ใดในโลกเสมอเหมือน จึงนับได้ว่าเนื้อหาและแนวพระราชดำริจากพระบรมราชาโหวาท นั้นนอกจากจะเป็นประโยชน์ต่อบัณฑิตแล้ว ยังควรค่าแก่บุคคลทั่วไป สามารถน้อมนำไปปฏิบัติเป็นแนวทางดำเนินชีวิต เพื่อให้ประสบความสำเร็จ ความเจริญ รวมทั้งเพื่อให้ประเทศชาติมีความเจริญรุ่งเรืองสืบไป

ข้อเสนอแนะ

พระบรมราชาโหวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีอยู่เป็นจำนวนมาก เช่น พระบรมราชาโหวาทที่พระราชทานในพระราชพิธีต่างๆ พระบรมราชาโหวาทที่พระราชทานในวันขึ้นปีใหม่ พระบรมราชาโหวาทที่พระราชทานแก่กลุ่มคณะบุคคลในวาระต่างๆ เป็นต้น พระบรมราชาโหวาททุกองค์ล้วนมีคุณค่า ผู้เขียนวิทยานิพนธ์เห็นว่าควรนำพระบรมราชาโหวาท เหล่านี้ไปศึกษาวิเคราะห์ ให้ละเอียดลึกซึ้ง เพื่อให้ผู้อ่านเกิดความตระหนัก และน้อมนำพระราชดำริต่างๆ ไปปฏิบัติให้เกิดประโยชน์ต่อไป

บรรณานุกรม

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ . “คำประกาศราชสดุดีเฉลิมพระเกียรติคุณพระบาทสมเด็จพระ
 ปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชฯ ครุศาสตร์ดุสิตบัณฑิตยสถาน .” ใน **ประทีปแห่ง
 การศึกษา**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, ๒๕๔๐.

กฤษณา รัชชมนณี . “พระอัจฉริยภาพของพระบาท สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวด้านภาษาและหนังสือ .”
ภาษาและหนังสือ ๒๗, ๑-๒ (เมษายน - มีนาคม ๒๕๓๙) : ๗-๔๙.

กุหลาบ มัลลิกะมาส, **วรรณกรรมไทย**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๑๘.

เกศราพร มากจันทร์ . “การวิเคราะห์สารคดีท่องเที่ยวสาธารณรัฐประชาชนจีนพระราชนิพนธ์
 สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมชกุมารี .” **วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต
 บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร**, ๒๕๔๘.

จินตนา พุทธิเมตตะ . “การใช้ภาษาในการสร้างภาพพจน์ในไตรภูมิพระร่วง .” **วิทยานิพนธ์ปริญญา
 มหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร**, ๒๕๓๖.

จุไรรัตน์ ลักษณะศิริ . “การสร้างคำในสมัยสุโขทัย .” **วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชา
 วิชาภาษาไทย-ภาควิชาภาษาตะวันออก บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร**,
 ๒๕๓๐.

_____ . “พระราชนิพนธ์ ส .ค.ส. ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว .” เอกสารประกอบการ
 บรรยายเนื่องในวันภาษาไทยแห่งชาติ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ,” ๒๗
 พฤศจิกายน ๒๕๔๙. (ัดสำเนา)

จุไรรัตน์ ลักษณะศิริ, บาหยัน อิมสำราญ, บรรณานุกรม. **การใช้ภาษาไทย**. นครปฐม : โครงการ
 ตำราและหนังสือคณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๔๗.

_____ . **ภาษากับการสื่อสาร**. กรุงเทพฯ : บริษัท พี.เพรส, ๒๕๔๘.

ชัมย์พร แสงกระจ่าง, “ภาษาและวรรณศิลป์ในพระปี่พาทย์และพระราชดำรัส.” ใน **ครุภาษาไทยของ
 แผ่นดิน**. (นครสวรรค์ : สถาบันราชภัฏนครสวรรค์, ๒๕๔๓), ๘๘-๑๐๐.

ชลธิชา บำรุงรักษ์. **การวิเคราะห์ภาษาระดับข้อความประเภทต่างๆในภาษาไทย** . สาขาวิชา
 ภาษาไทย คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๓.

ชุมสาย สุวรรณชมพู่. “ความรู้เกี่ยวกับโวหารและภาพพจน์.” ใน **ภาษาและการสื่อสาร**. กรุงเทพฯ
 : บริษัท พี. เพรส จำกัด, ๒๕๕๐.

ณัฐพร พานโพธิ์ทอง และคณะ , "พระราชดำรัสเนื่องในโอกาสเฉลิมพระชนมพรรษา : การศึกษา
เนื้อหาและกลวิธีทางภาษา ." ใน **ได้ร่วมพระบารมีพระบรมธรรมิกมหาราชฯ พระ
บรมธรรมิกราชกับอักษรศาสตร์** (กรุงเทพฯ : โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะ
อักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๙): ๑๕๑-๒๐๗.

ดวงใจ ไทยอุบุญ. **ทักษะการเขียนภาษาไทย**. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๓.

ทวีสันต์ ลดาวัลย์, หม่อมหลวง. "พร้อมพระปรีชาญาณด้านภาษา ." ใน **เพ็ญพระพิริยะเกินจะ
รำพัน** (ในวโรกาสมหามงคล เฉลิมพระชนมพรรษา ๕ รอบ และพระราชพิธีรัชมังคลา
ภิเษก วันที่ ๒ กรกฎาคม ๒๕๓๑)(กรุงเทพฯ : สมาคมภาษาและหนังสือ , ๒๕๓๑):
๑๕๕-๑๕๗.

ธนรัชฎ์ ศิริสวัสดิ์ . เอกสารการสอนชุดวิชาภาษาเพื่อการสื่อสาร หน่วยที่ ๖. พิมพ์ครั้งที่ ๑๐.
นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๒๖.

นภาลัย สุวรรณธาดา . **เอกสารการสอนชุดวิชาภาษาไทย ๖ (การเขียนสำหรับครู) หน่วยที่
๖**. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๒๙.

นworรณ พันธุเมธา. **ไวยากรณ์ไทย**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพฯ : รุ่งเรืองสาส์นการพิมพ์, ๒๕๑๗.

นันทา ชุนภักดี, "ฟังมธุรพจน์พระไตรปิฎกแล้วจับใจ." **มติชนสุดสัปดาห์** ๘, ๓๗๙ (วันอาทิตย์ ๒๕๓๐)
: ๒๓-๒๗, ๔๙.

บรรจบ พันธุเมธา. **ลักษณะภาษาไทย**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๑๘.

บุญยงค์ เกศเทศ. **วิถีคิด วิถีเขียน**. กรุงเทพฯ : บริษัท หลักพิมพ์ จำกัด, ๒๕๔๗.

บุญเหลือ เทพยสุวรรณ, หม่อมหลวง. **วิเคราะห์สุวรรณคดีไทย**. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช,
๒๕๑๗.

ประทีป วาทิกทินกร . **ลักษณะการใช้ภาษาไทย** . พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
รามคำแหง, ๒๕๔๒.

ประภาพร มณีโรจน์ . **การใช้รูปแทนคำนามเพื่อบอก ความต่อเนื่องในข้อเขียนภาษาไทย** .
กรุงเทพฯ : ภาควิชาภาษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๙.

ประสิทธิ์ กาพย์กลอน. **การเขียนภาคปฏิบัติ**. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๑๘.

ปรีชา ช้างขวัญยืน. **เอกสารการสอนชุด วิชาภาษาไทย ๖ (การเขียนสำหรับครู) หน่วยที่ ๘**.
นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๒๙.

_____ . **ศิลปะการเขียน**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วิชาการ, ๒๕๒๕.

เปลื้อง ณ นคร. คำบรรยายวาทการประพันธ์และหนังสือพิมพ์. พิมพ์ครั้งที่ ๔. กรุงเทพฯ : ไทย
วัฒนาพานิช, ๒๕๑๔.

_____ . ตำราเรียนชั้นสูง พิมพ์ครั้งที่ ๗. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๐๗.

ผะอบ ไปชะกฤษณะ , คุณหญิง. **ลักษณะสำคัญของภาษาไทย : การเขียน การอ่าน การพูด
การฟัง.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, ๒๕๒๑.

พฤกษา เนียมรักษา . “การใช้ภาษาในวรรณกรรมของดอกลำเจียก .” วิทยานิพนธ์ปริญญา
อักษรศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๒.

มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์. **ประมวลพระบรมราชาวาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพล
อดุลยเดชในพิธีพระราชทานปริญญาบัตร ตั้งแต่พุทธศักราช ๒๔๙๓-๒๕๓๗ .**
กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์, ๒๕๓๗.

ราชบัณฑิตยสถาน. **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒.** กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คส์
พับลิเคชันส์, ๒๕๔๖.

_____ . **พจนานุกรมศัพท์วรรณกรรม ; ภาพพจน์ ไวยากรณ์ และกลการประพันธ์ฉบับ
ราชบัณฑิตยสถาน** กรุงเทพฯ : ราชบัณฑิตยสถาน, ๒๕๓๗.
ราตรี แจ่มนิยม. **ภาษาศาสตร์ภาษาไทย.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี ,
๒๕๔๗.

รุ่งฤดี ดวงดาว. “ลีลาการเขียนของสมศรี สุกุมลนันทน์.” วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชา
ภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๔๐.

เรื่องเดช ปันเชื้อขัตติย์ . **ภาษาศาสตร์ภาษาไทย .** กรุงเทพฯ : มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย ,
๒๕๔๐.

สมทรง บุรุษพัฒน์ . **วจนะวิเคราะห์ : การวิเคราะห์ภาษาระดับข้อความ .** พิมพ์ครั้งที่ ๒
กรุงเทพฯ : สหธรรมิก จำกัด, ๒๕๓๗.

สำนักราชเลขาธิการ. **ประมวลพระราชดำรัสและพระบรมราชาวาทที่พระราชทานในโอกาส
ต่างๆ ปีพุทธศักราช ๒๕๓๘.** กรุงเทพฯ : สำนักราชเลขาธิการ, ๒๕๓๗.

_____ . **ประมวลพระราชดำรัสและพระบรมราชาวาทที่พระราชทานในโอกาสต่างๆ ปี
พุทธศักราช ๒๕๓๙.** กรุงเทพฯ : สำนักราชเลขาธิการ, ๒๕๔๐.

_____ . **ประมวลพระราชดำรัสและพระบรมราชาวาทที่พระราชทานในโอกาสต่างๆ ปี
พุทธศักราช ๒๕๔๐.** กรุงเทพฯ : สำนักราชเลขาธิการ, ๒๕๔๑.

_____ . ประมวลพระราชดำรัสและพระบรมราโชวาทที่พระราชทานในโอกาสต่าง ๆ ปี

พุทธศักราช ๒๕๔๑. กรุงเทพฯ: สำนักพระราชเลขาธิการ, ๒๕๔๒.

_____ . ประมวลพระราชดำรัสและพระบรมราโชวาทที่พระราชทานในโอกาสต่าง ๆ ปี

พุทธศักราช ๒๕๔๒. กรุงเทพฯ : สำนักพระราชเลขาธิการ, ๒๕๔๓.

_____ . ประมวลพระราชดำรัสและพระบรมราโชวาทที่พระราชทานในโอกาสต่าง ๆ ปี

พุทธศักราช ๒๕๔๓. กรุงเทพฯ : สำนักพระราชเลขาธิการ, ๒๕๔๔.

วัลยา ช่างขวัญยืน. "ความรู้เกี่ยวกับระดับภาษา." ใน ภาษาและการสื่อสาร. กรุงเทพฯ : บริษัท
พี. เพรส จำกัด, ๒๕๕๐.

_____ . "ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับภาษาไทย" ใน ภาษาและการสื่อสาร. กรุงเทพฯ : บริษัท พี.
เพรส จำกัด, ๒๕๕๐.

วิจิตรมาตรา, ชุน (สง่า กาญจนาคพันธุ์), สำนวนไทย, พิมพ์ครั้งที่ ๕ กรุงเทพฯ : ดวงกลมจำกัด,
๒๕๔๓.

วิไลวรรณ ขนิษฐานันท์ . ภาษาและภาษาศาสตร์ . พิมพ์ครั้งที่ ๕ กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๓๓.

สีพธา พิณจภูวดล และคณะ. การเขียน. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๑๖.

สุธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์. การเขียน. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๐๗.

สุนันท์ อัญชลีสกุล . "พระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่บัณฑิตจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย," ภาษาและวรรณคดี ๑๖, (ธันวาคม ๒๕๔๒):๑๖๓-๑๘๘.

สุวัฒนา เลี่ยมประวัตติ, "กลวิธีทางภาษาและแนวคิดจากพระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระมงกุฎ
เกล้าเจ้าอยู่หัว." เอกสารประกอบการบรรยายทางวิชาการเนื่องในวันมหาธีรราชเจ้า
คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๙ พฤษภาคม ๒๕๔๙. (อัดสำเนา)

อนุমানราชธน, พระยา. นิรุกติศาสตร์. กรุงเทพฯ : คลังวิทยา, ๒๕๒๒.

ภาคผนวก
ประวัติการพระราชทานปริญญาบัตรแก่สถาบันต่างๆ

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ประวัติการพระราชทานปริญญาบัตรแก่สถาบันต่างๆ

พิธีพระราชทานปริญญาบัตร ถือกำเนิดครั้งแรกในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ เสด็จพระราชทานปริญญาบัตรแก่บัณฑิต ผู้สำเร็จการศึกษาจาก จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๓ และถือสืบต่อปฏิบัติกันมาถึงรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงทุ่มเทพระวรกาย พระสติปัญญาความสามารถ ทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจนานัปการ และถึงแม้ว่าพระองค์จะทรงงานหนัก แต่พระองค์ทรงสละเวลาเพื่อพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษา พระองค์ทรงมีพระเมตตาอย่างหาที่สุดมิได้ แม้พระราชกรณียกิจจะเป็นภาระแก่พระองค์ แต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก็มีพระราชกระแสรับสั่งให้คงพิธีพระราชทานปริญญาบัตรนี้ไว้จนถึงปัจจุบัน

ในปัจจุบัน พระองค์โปรดเกล้าฯ ให้ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี และพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าโสมสวลี พระวรราชาทินัดดามาตุเสด็จแทนพระองค์ ไปในการพิธีพระราชทานปริญญาบัตร แก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากสถาบันอุดมศึกษาเป็นประจำทุกปี

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้เสด็จพระราชดำเนินไปยังสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ เพื่อพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษา ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๙๓ ถึง พ.ศ. ๒๕๔๒ ซึ่งจะกล่าวถึงประวัติความเป็นมาของสถาบันอุดมศึกษาและการพระราชทานปริญญาบัตร ดังต่อไปนี้

๑. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเป็นสถาบันอุดมศึกษาแห่งแรกของประเทศไทย ถือกำเนิดจาก "โรงเรียนสำหรับฝึกหัดวิชาข้าราชการฝ่ายพลเรือน" โดยได้รับพระมหากรุณาธิคุณจากพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดเกล้าฯ ให้ตั้งขึ้น เมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๒ และพระองค์ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เปลี่ยนนามโรงเรียนเป็น "โรงเรียนมหาดเล็ก" เมื่อวันที่ ๑ เมษายน ๒๔๔๕ เนื่องจากนักเรียนที่จบออกมาจะได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาต ให้ถวายเป็นมหาดเล็กรับราชการใกล้ชิดพระองค์ ก่อนที่จะออกไปรับตำแหน่งในกรมอื่นๆ

ต่อมาใน สมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำริขยายการศึกษาให้กว้างขวางยิ่งขึ้น พระองค์มีพระประสงค์ให้ผู้ที่ต้องการจะศึกษาชั้นสูงสามารถเข้า

เรียนได้อย่างทั่วถึงกัน คือไม่เฉพาะแต่ผู้ที่จะเล่าเรียนเพื่อรับราชการเท่านั้น จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้โรงเรียนข้าราชการพลเรือนของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ขึ้นเป็นมหาวิทยาลัย เมื่อวันที่ ๒๖ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๕๙ พร้อมทั้งพระราชทานนามว่า "จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย" เพื่อเป็นพระบรมราชานุสาวรีย์เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวให้เจริญก้าวหน้ากว้างขวางแผ่ไพศาลและมีรู้เลื่อมใส

ในช่วงแรกจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีการจัดการศึกษาเป็น ๔ คณะ คือ คณะรัฐประศาสนศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล ในปี จุบัน) คณะวิศวกรรมศาสตร์ และ คณะอักษรศาสตร์และวิทยาศาสตร์ ในระหว่าง พ.ศ. ๒๔๘๑ - ๒๔๙๐ เริ่มเน้นการเรียนการสอนของวิชาชีพในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยมีการจัดตั้งโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยขึ้น หลังจากนั้น ในช่วงระหว่าง พ.ศ. ๒๔๙๑ - ๒๕๐๓ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้ขยายการจัดการศึกษาออกไปในสาขาต่างๆ โดยเน้นระดับปริญญาตรีเป็นหลัก และตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๐๔ จนถึงปัจจุบัน ได้ขยายการศึกษาระดับปริญญาตรีอย่างกว้างขวาง พร้อมกับพัฒนาการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาส่งเสริมการค้นคว้าวิจัย การอนุรักษ์และสนับสนุนศิลปวัฒนธรรมและกาบริการทางวิชาการให้แก่สังคม และก่อตั้งหน่วยงานต่างๆ เพื่อสนับสนุนการเรียนการสอนและงานบริการทางวิชาการแก่สังคม

พิธีพระราชทานปริญญาบัตร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้จัดให้มีพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษาขึ้นครั้งแรกเมื่อวันที่ ๒๕ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๗๓ โดยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนินพร้อมด้วย สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินี พระราชทานประกาศนียบัตรแก่เวชบัณฑิตหรือแพทยศาสตรบัณฑิตของมหาวิทยาลัย นับได้ว่าเป็นพิธีพระราชทานปริญญาบัตรครั้งแรกของประเทศไทย ในการนี้จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้ทูลเกล้าฯ ถวายฉลองพระองค์ครุยบัณฑิตพิเศษแด่ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวด้วย โดยมีพระบรมราชาโชวาท ดังต่อไปนี้

ข้าพเจ้ามีความยินดีเป็นอย่างยิ่ง ที่ได้มีโอกาสมาให้ปริญญาแก่นักเรียนมหาวิทยาลัยเป็นครั้งแรกในวันนี้ นับว่า เป็นวันสำคัญสำหรับ บประวัติการของมหาวิทยาลัย และโดยเหตุ นั้น นับว่าเป็นวันสำคัญในประวัติการของประเทศสยามด้วย เพราะว่า ไม่ว่าประเทศใดๆ

ความเจริญของประเทศนั้นย่อมวัดด้วยความเจริญของการศึกษานั้นอย่างหนึ่ง ในประเทศสยามนี้ ต้องนับว่า การมหาวิทยาลัยยังล่าช้าอยู่มาก ที่เป็นเช่นนั้นก็ด้วยเหตุหลายประการ คือ การที่จะตั้งมหาวิทยาลัยให้ใหญ่โตนั้น ถ้าเอาเงินถมลงไปก็อาจทำได้ แต่ถ้าวิชาที่สอนนั้นประชาชนยังไม่ต้องการ หรือสอนไปไม่เป็นประโยชน์ในทางอาชีพของเราแล้ว การที่จะตั้งเช่นนั้นก็หาเป็นประโยชน์ไม่ ตามที่เป็นมาแล้วคนไทยเราแต่ก่อนนี้ยังไม่รู้สึกความประสงค์ที่จะเรียนวิชาชั้นสูงขึ้นไป โดยมากมักอยากเริ่มทำงานเร็วๆ บางทีเรียนจบยังไม่ถึงมัธยมบริบูรณ์ ก็อยากทำงานเสียแล้ว เพราะฉะนั้น จึงไม่อยากจะเรียนในมหาวิทยาลัยหรือวิชาอื่นต่อไป บัดนี้ เมื่อได้ฟังรายงานที่เสนาบดีกระทรวงธรรมการอ่านมา ก็ปรากฏว่า คนไทย เรา รู้สึกความประสงค์ที่จะเรียนวิชาชั้นสูงต่อไปเพื่อจะทำการอาชีพได้ดียิ่งขึ้น เพราะฉะนั้น ในต่อไปภายหน้า คงจะมีความจำเป็นต้องบำรุงมหาวิทยาลัยให้เจริญยิ่งขึ้นกว่าที่เป็นมาแล้ว อีกอย่างหนึ่งก็ต้องยอมรับว่า สำหรับประเทศสยามเราต้องทำอะไรหลายอย่าง มีการบำรุงหลายอย่างหลายทาง จะเลือกเพียงอย่างเดียวก็ไม่ได้ จะมุ่งถมเงินทางศึกษาอย่างเดียวก็ไม่ได้ ด้วยเหตุนี้ การที่จะจับจ่ายต้องระวังมาก ต้องคิดให้รอบคอบเสียก่อน จึงจะตกลงทำได้

เพราะฉะนั้นในที่สุดนี้ ข้าพเจ้าขอให้พรแก่บรรดาอาจารย์ทั้งปวงของมหาวิทยาลัย บรรดานักเรียนทั้งที่ ได้รับปริญญาในวันนี้ และกำลังเล่าเรียนต่อไป ขอให้มีความสุข ความเจริญ ปราศจากโรคภัยทุกประการ ทำการใดๆ จงสมปรารถนา ทุกประการ

ในเรื่องมหาวิทยาลัย ก่อนที่จะเจริญไปได้ย่อมต้องทราบว่าเป็นประโยชน์แก่ประเทศสยาม ประชาชนต้องการจะเรียนอะไร เป็นต้น ส่วน มหาวิทยาลัยนั้นในเวลานี้ เจริญขึ้นมาถึงเท่านี้ ก็ได้อาศัยทุนทรัพย์ของบุคคลช่วยเหลือเป็นอันมาก มีเจ้าฟ้ากรมหลวงสงขลานครินทร์ เป็นอาทิ ข้าพเจ้าเชื่อว่า มหาวิทยาลัยคงจะรู้สึกขอบพระเดชพระคุณเป็นอันมากเสมอ นอกจากนั้นยังได้รับความช่วยเหลือของรอกกีเฟลเลอร์มูลนิธิ ทำให้เราสามารถตั้งคณะแพทยศาสตร์เป็นปีกแผ่น ได้อาจารย์ที่ดี ได้สถานที่เล่าเรียน จึงสามารถที่จะทำการส่งสอนได้ผลดีตามที่เป็นอย่างนี้ เพราะฉะนั้นข้าพเจ้าเชื่อว่า ประเทศสยามนี้ คงจะรู้สึกคุณของผู้ที่ได้อุปการะแก่มหาวิทยาลัยเป็นอันมาก การที่จะปลูกฝังความนิยมใน มหาวิทยาลัยต่อไปนั้น ข้อสำคัญอยู่ที่อาจารย์และนักเรียนเอง นักเรียนที่เรียนจบไปแล้ว ได้ประพฤติตนแสดงให้เห็นว่า การเรียนในมหาวิทยาลัยนั้นเป็นผลดีจริง ทำการงานเป็นผลดีเช่นนั้นแล้ว ก็ย่อมจะมีผู้นิยมมากขึ้น บัดนี้ ได้ยินคำสาบานของนักเรียนคณะแพทยศาสตร์ เป็นที่จับใจเป็นอันมาก ถ้าพวกนักเรียนคณะแพทยศาสตร์นี้ ประพฤติตนตามคำสาบานนั้นทุกประการ ก็เชื่อว่า จะนำชื่อเสียงมาสู่มหาวิทยาลัยเป็นอันมาก

ในสมัยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล ได้เสด็จพระราชดำเนิน พระราชทานปริญญาบัตรให้แก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ยาลัย เมื่อวันที่ ๑๓ เมษายน พ.ศ. ๒๔๘๙ ซึ่งเป็นการเสด็จพระราชดำเนินพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จ การศึกษาจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยครั้งแรกและครั้งเดียวของพระองค์ โดยมีพระบรมราโชวาท ดังต่อไปนี้

ท่านนายกสภามหาวิทยาลัย และสมาชิกแห่งคณะจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยทั้งหลาย ในโอกาสต่อไปนี้ ข้าพเจ้าใคร่จะขอฝากโอวาทแก่นิสิตแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย บรรดาผู้ที่สำเร็จหลักสูตรชั้นปริญญา ซึ่งจะได้พ้นการศึกษาไปประกอบกิจการงานตามวุฒิที่ ศึกษาสำเร็จไปนี้ไว้พอเป็นการเตือนสติบ้าง กล่าวคือ สำหรับนิสิตที่สำเร็จหลักสูตรซึ่งได้รับ ปริญญาในวันนี้ อย่าพึงเข้าใจว่า ท่านเรียนจบสิ้นการศึกษาแล้ว การศึกษาย่อมไม่มีที่สิ้นสุด ท่านต้องหมั่นแสวงหาวิชาความรู้เพิ่มเติมไว้ให้ทันสมัยอยู่เสมอ อีกอย่างหนึ่งที่สำคัญอันควร กล่าว ก็คือ ความประพฤติ เราเป็นผู้ที่ได้รับการศึกษาจากมหาวิทยาลัย ซึ่งนับว่าเป็นสถานที่ ศึกษาที่สูงและมีเกียรติ ย่อมต้องรู้ผิดและชอบแล้วว่าสิ่งใดดี สิ่งใดชั่ว ละสิ่งใดควรประพฤติ และไม่ควรเพิกเฉย ตลอดจนกิจวัตรมารยาทเราต้องบังคับใจของเราให้เป็นผู้ที่อยู่ในศีลธรรม อันดีงามเสมอ จึงจะได้ชื่อว่า เป็นนักศึกษาที่ดีของชาติเมื่อเร็ววันนี้ ข้าพเจ้าก็ได้เคยมา เยี่ยม สำนักศึกษานี้ครั้งหนึ่ง และได้ให้คติเตือนใจไว้บ้างแล้ว ข้าพเจ้าจะไม่ขอนำมากล่าวซ้ำในที่นี้ อีก ขอให้ท่านจงหมั่นรำลึกนึกคิดคำของข้าพเจ้าที่กล่าวไว้นั้น ชื่อว่าคงจะบังเกิดประโยชน์ แก่ท่านในภายหน้า ส่วนผู้ที่ยังกำลังศึกษาอยู่ ก็ขอให้จงหมั่นเพียรอุตสาหะพยายามตั้งใจเล่า เรียนให้จงดี ความมุ่งหมายย่อมจะสำเร็จสมประสงค์ของท่านในวันหน้า ดังเพื่อนของท่านที่ สำเร็จไปนี้

ขอความเจริญรุ่งเรืองจงมีแต่ท่านผู้สำเร็จการศึกษา ซึ่งจะออกไปประกอบกิจการ สอนองคุณประเทศชาติ กับนิสิตผู้ที่ยังศึกษาอยู่ตลอดจนเจ้าหน้าที่ทั้งหลายโดยทั่วกัน ข้าพเจ้ามีความยินดีที่ได้มีโอกาสมาในงานแจกปริญญาบัตร แก่นิสิตแห่งจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัยในวันนี้ ข้าพเจ้าได้ฟังรายงานที่นายกสภามหาวิทยาลัย แถลงถึงกิจการต่างๆ ที่ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัยได้ดำเนินมาในรอบปีการศึกษา ๒๔๘๗ ปรากฏว่าการศึกษา ของมหาวิทยาลัยนี้ได้ถู กกระทบกระเทือนเนื่องจากภัยทางสงคราม ถึงกับทำให้การศึกษา ต้องหยุด ชะงักไปชั่วคราว แต่ก็เป็นที่น่ายินดีที่นิสิตของมหาวิทยาลัยนี้ ต่างพากันอาสาช่วย ปฏิบัติราชการอันเป็นประโยชน์แก่ประเทศชาติในยามสงครามอย่างดียิ่ง นับว่าเป็นผู้ที่ได้ กระทำหน้าที่เป็นพลเมืองดีของชาติที่สมเกียรติหวังว่า เมื่อสงครามได้ผ่านพ้นไปแล้วเช่นนี้ ทางมหาวิทยาลัยคงจะได้เร่งรัดการศึกษาให้เจริญรุ่งเรืองยิ่งขึ้นต่อไปภายหน้า

ต่อมาในสมัยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ได้เสด็จพระราชดำเนินพระราชทานปริญญาบัตรของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยครั้งแรกเมื่อวันที่ ๒๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๙๙ และได้เสด็จพระราชดำเนินพระราชทานปริญญาบัตรด้วยพระองค์เองเรื่อยมา อย่างไรก็ตามในบางปีนั้นพระองค์จะเสด็จพระราชดำเนินพระราชทานปริญญาบัตรแก่บัณฑิตในระดับปริญญาตรีด้วยพระองค์เอง ส่วนมหาบัณฑิตและดุษฎีบัณฑิตนั้นจะเข้ารับพระราชทานปริญญาบัตรต่อหน้าพระบรมรูปพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงครุฑพระบรมราชูปถัมภ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยมีพระบรมราชาโชวาท ดังต่อไปนี้

อธิการบดี และสมาชิกแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยแก่ข้าพเจ้ารู้สึกยินดีที่มีโอกาสมางานแจกปริญญาบัตรในวันนี้ และขอใจที่ทางมหาวิทยาลัย ให้นำปริญญาบัตรติดมศักดิ์รัฐศาสตร์ดุษฎีบัณฑิตอันเป็นปริญญาสูงสุดแก่ข้าพเจ้า ข้าพเจ้าจะรักษาเกียรติแห่งปริญญาบัตรนี้ไว้ทุกประการ

ตามรายงานที่อธิการบดีได้อ่านมาแล้ว แสดงว่าจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้เจริญขึ้นมากทั้งนี้เนื่องจากผลงานที่บรรดาศาสตราจารย์ อาจารย์ และเจ้าหน้าที่ทุกคนได้ร่วมมือกันเป็นอย่างดีจนเป็นที่รู้จักโดยทั่วไปว่าสถานศึกษานี้เป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งของบ้านเมือง เมื่อพิจารณาจาก "ทุนอุดหนุนการศึกษา" ก็เห็นได้ชัดว่า จำนวนผู้อุปการะให้ทุนแก่มหาวิทยาลัยมีมากอย่างน่าปลื้มใจ

สำหรับผู้สำเร็จการศึกษาได้รับปริญญา และอนุปริญญาในวันนี้ ข้าพเจ้าขอแสดงความยินดีด้วย เพราะการที่จะบรรลุถึงผลขั้นสุดท้ายของการศึกษา เช่นที่ได้ปฏิบัติมานั้น เป็นสิ่งที่ทำได้ยากและน่าสรรเสริญ แต่ขอให้นึกอยู่เสมอว่า เมื่อท่านสำเร็จการศึกษาออกไปแล้ว ยังมีคนเป็นจำนวนมากที่เอาใจใส่เฝ้าดูการกระทำของท่านอยู่ต่อไป ใครทำดีก็ได้รับคำชมเชยและสรรเสริญ ใครทำไม่ดีเขาก็จะพากันติ และพลอยติชมถึงสถานศึกษาของท่านด้วย ชื่อมหาวิทยาลัยของท่านคือ "จุฬาลงกรณ์" จะติดตัวท่านไปด้วยเสมอไม่ว่าจะประพฤติดีหรือประพฤติชั่ว ฉะนั้น ทุกๆครั้งที่ท่านจะกระทำการสิ่งใดลงไปจงคิดแล้วคิดอีก ทบทวนดูทั้งทางได้ทางเสียให้แน่ชัดเสียก่อน "จุฬาลงกรณ์" หาได้เป็นแต่เพียงชื่อของมหาวิทยาลัยนี้เท่านั้นไม่ยังเป็นนามของผู้พระราชทานกำเนิดของสถานที่แห่งนี้ด้วย ฉะนั้นจึงเป็นการจำเป็นอย่างยิ่งที่ท่านจะต้องปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับเป็นผู้ที่ได้รับการอบรมสั่งสอน นไปจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยนี้

ข้าพเจ้าขออวยพร ให้ท่านทั้งหลายที่มาประชุมอยู่ ณ ที่นี้ จงมีความสุขความเจริญโดยทั่วกัน

ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๔๓ เป็นต้นมา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินแทนพระองค์ในการพระราชทานปริญญาบัตรแก่นักนิสิต มหาบัณฑิต และดุษฎีบัณฑิตของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเป็นประจำทุกปี

๒. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ประวัติ

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เป็นมหาวิทยาลัยทางการเกษตรแห่งแรกของประเทศไทย ก่อตั้งเมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๗ โดยเริ่มจากการเป็นโรงเรียนช่างไหม ในปี พ.ศ. ๒๔๔๗ ในภายหลังได้เปลี่ยนชื่อจากโรงเรียนช่างไหม เป็นโรงเรียนวิชาการเพาะปลูก ในปี พ.ศ. ๒๔๔๙ เนื่องจากการเพิ่มวิชาการเพาะปลูกพืชอื่นๆเข้ามาประกอบ

ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๕๑ กระทรวงเกษตรราธิการได้ทำการรวบรวมโรงเรียนที่อยู่ในสังกัดของกระทรวง ๓ โรงเรียน คือ โรงเรียนแผนที่ โรงเรียนกรมคลอง และโรงเรียนวิชาการเพาะปลูก เป็นโรงเรียนกระทรวงเกษตรราธิการ เพื่อผลิตคนเข้ารับราชการในกรมกองต่าง ๆ ของกระทรวงเกษตรราธิการ ถือได้ว่าเป็นหลักสูตรระดับอุดมศึกษาวิชาเกษตรศาสตร์ หลักสูตรแรกของประเทศไทย และได้เริ่มดำเนินการสอนหลักสูตรใหม่นี้ในปี พ.ศ. ๒๔๕๒

ในปี พ.ศ. ๒๔๖๐ พระยาเทพศาสตร์สถิตย์ และ เจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรี (สนั่น เทพหัสดิน ณ อยุธยา) เสนาบดีกระทรวงธรรมการได้เห็นความสำคัญของการศึกษาวิชาการเกษตร จึงได้ร่วมกันก่อตั้งโรงเรียนด้านการเกษตร โดยสังกัด กระทรวงเกษตรราธิการขึ้นมาอีกครั้งในนาม "โรงเรียนฝึกหัดครูประถมกสิกรรม" ตั้งอยู่ที่ ตำบลหอวัง และภายหลังได้มีการย้ายไปที่ ตำบลพระประโทน อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม และในปี พ.ศ. ๒๔๖๑ และได้ขยายการจัดตั้งโรงเรียนฝึกหัดครูประถมกสิกรรมไปสู่ระดับภูมิภาค โดยภาคกลาง ตั้งอยู่ที่ จังหวัดสระบุรี ภาคเหนือ ตั้งอยู่ที่ จังหวัดเชียงใหม่ ภาคอีสาน ตั้งอยู่ที่ จังหวัดนครราชสีมา และภาคใต้ ตั้งอยู่ที่ จังหวัดสงขลา ต่อมาได้มีการยุบโรงเรียนในส่วนภูมิภาคทั้งหมดเข้าไว้ด้วยกัน เนื่องจากการปรับเปลี่ยนระบบราชการในขณะนั้น แต่ได้รักษาโรงเรียนฝึกหัดครูประถมกสิกรรมไว้ที่ อำเภอสนทราย จังหวัดเชียงใหม่ เพียงแห่งเดียว และเปลี่ยนชื่อเป็น "โรงเรียนมัธยมวิสามัญเกษตรกรรม" ต่อมาจึงมีการยกฐานะจนก่อตั้งเป็น "วิทยาลัยเกษตรศาสตร์"

ในปี พ.ศ. ๒๔๘๖ "วิทยาลัยเกษตรศาสตร์" ได้รับการยกฐานะขึ้นเป็น "มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์" ใน สมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม มีฐานะเป็นกรมในสังกัดกระทรวงเกษตรราธิการ ได้เปิดสอนใน ๔ คณะ คือ คณะกสิกรรมและสัตวบาล คณะวนศาสตร์ คณะสหกรณ์

และ คณะกรรมการประมง เป็นคณะก่อตั้งของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ต่อมา มีการขยายสาขาวิชา
ครอบคลุมทั้งด้าน สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ วิทยาศาสตร์ วิทยาศาสตร์ประยุกต์ บริหารธุรกิจ
และ ศิลปศาสตร์

พิธีพระราชทานปริญญาบัตร

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินในการพิธีประสาทปริญญาและอนุปริญญา แก่ผู้สำเร็จการศึกษาจาก
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เป็นครั้งแรก เมื่อวันที่ ๒๕ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๙๓ ณ
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน โดยมีพระบรมราโชวาท ดังต่อไปนี้

ในโอกาสที่ได้มาร่วมในงานประสาทปริญญา และอนุปริญญาของ
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ในวันนี้ ข้าพเจ้ามีความพอใจที่ได้เห็นและทราบกิจการของ
มหาวิทยาลัยเจริญก้าวหน้า นำเข้ารูปเข้ารอยแล้ว สำหรับนักเรียนที่ได้รับปริญญาก็ขอ
แสดงความยินดีด้วย ที่ได้อุตสาหะเล่าเรียนจนประสบความสำเร็จดังที่เห็นกันอยู่นี้ อัน
ประเทศของเรานั้น เป็นที่รู้จักกันอยู่ทั่วไปแล้วว่า อุดมด้วยทรัพยากรในดิน สินในน้ำ
เพียงไร ฉะนั้นถ้าได้ร่วมมือร่วมใจช่วยกันน้ำ ทรัพยากรเหล่านั้นขึ้นมาให้ถูกต้องตามหลัก
วิชาการ ก็จะเป็นผลส่งเสริมทวีความมั่งคั่งของบ้านเมืองได้อีกเป็นอันมาก ขอบรรดา
ท่านที่ได้สำเร็จการศึกษายจงพยายามใช้ความรู้ที่ได้ศึกษามานี้แล้ว และช่วยกันเผยแพร่
วิทยาการ ตามแบบที่ท่านได้ศึกษามานี้ให้เป็นคุณประโยชน์แก่ประเทศชาติผู้
ดำเนินอาชีพในการกสิกรรม อันเป็นประหนึ่งกระดูกสันหลังของประเทศอยู่นั้นด้วย
ข้าพเจ้าขออวยพรแก่ท่านที่มาร่วมชุมนุมกันอยู่ ณ ที่นี้ ขอจงประสบความสำเร็จ
เพียบพร้อมด้วยกำลังกาย กำลังใจที่จะได้บำเพ็ญประโยชน์แก่เพื่อนร่วมชาติสืบไป

ในปี พ.ศ. ๒๕๔๒ - ๒๕๔๓ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินแทนพระองค์พระราชทาน
ปริญญาบัตร แก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประจำปีการศึกษา ๒๕๔๑
และในปี พ.ศ. ๒๕๔๔ จนถึงปัจจุบัน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้
สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินปฏิบัติพระ
ราชกรณียกิจแทนพระองค์ในการพระราชทานปริญญาบัตร แก่บัณฑิต มหาบัณฑิต และดุษฎี

บัณฑิต แห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์จากทุกวิทยาเขต โดยมีพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ในช่วงเดือนกรกฎาคมของทุกปี

๓. มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ประวัติ

ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล พ .ศ. ๒๔๘๔ รัฐบาลจอมพล ป . พิบูลสงครามเป็นนายกรัฐมนตรี ได้มีนโยบายขยายการศึกษาไปสู่ส่วนภูมิภาค สำหรับภาคตะวันออกเฉียงเหนือจะจัดตั้งมหาวิทยาลัยที่จังหวัดอุบลราชธานี แต่ในระหว่างนั้น ได้เกิดสงครามเอเซียบูรพา ซึ่งรัฐบาลจำเป็นต้องตัดสินใจเข้าร่วมกับญี่ปุ่นต่อสู้กับฝ่ายสัมพันธมิตร จึงทำให้การจัดตั้งมหาวิทยาลัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือต้องยุติลง ในปี พ .ศ. ๒๕๐๓ รัฐบาลจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นนายกรัฐมนตรี ได้มีการจัดตั้งมหาวิทยาลัยนี้อีกครั้งหนึ่ง

ในปี พ.ศ. ๒๕๐๕ ได้มีมติให้จัดตั้งสถาบันการศึกษาชั้นสูงในด้านวิศวกรรมศาสตร์ และเกษตรศาสตร์ขึ้นที่จังหวัดขอนแก่น โดยมีชื่อสถาบันว่า "สถาบันเทคโนโลยีขอนแก่น " ต่อมาได้เปลี่ยนชื่อสถาบันนี้เป็น "มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ " และให้สภาการศึกษาแห่งชาติเป็นผู้รับผิดชอบ

ต่อมา ในปี พ .ศ. ๒๕๐๘ คณะรัฐมนตรีมีมติให้เปลี่ยนชื่อ มหาวิทยาลัยภาค

ตะวันออกเฉียงเหนือ เป็น "มหาวิทยาลัยขอนแก่น" ตามชื่อเมืองที่ตั้ง และได้โอนกิจการจากสำนักสภาการศึกษาแห่งชาติไปเป็นของมหาวิทยาลัยขอนแก่น

หลังจากนั้น ในปี พ.ศ. ๒๕๐๙ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยขอนแก่น และประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ ๒๕ มกราคม พ.ศ. ๒๕๐๙

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินประกอบพิธีเปิดมหาวิทยาลัย เมื่อวันที่ ๒๐ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๑๐

มหาวิทยาลัยขอนแก่นได้จัดการเรียนการสอนครอบคลุมสาขาวิชาต่างๆ และจัดตั้งคณะต่างๆ ได้แก่ คณะเกษตรศาสตร์ คณะวิศวกรรมศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ คณะพยาบาลศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

พิธีพระราชทานปริญญาบัตร

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนิน มาพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยขอนแก่น เป็นครั้งแรกเมื่อวันที่ ๑๖ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๑ โดยมีพระบรมราโชวาท ดังต่อไปนี้

ข้าพเจ้ามีความยินดี ที่ได้มาประกอบพิธีมอบปริญญาบัตรแก่นักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่นซึ่งสำเร็จการศึกษาเป็นรุ่นแรก และที่ได้เห็นความเจริญก้าวหน้าของมหาวิทยาลัย ขอขอบใจทางการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ที่มอบปริญญากิตติมศักดิ์แก่ข้าพเจ้าในโอกาสนี้ด้วย

ข้าพเจ้าขอแสดงความชื่นชมกับบัณฑิตทุกคน ผู้ได้รับเกียรติและความสำเร็จในการศึกษา ความสำเร็จทั้งนี้ เป็นผลของความตั้งใจจริงและความอุตสาหพยายามของท่านแท้ๆ ควรจะภูมิใจ ข้าพเจ้าพอใจมากที่สุดที่ทุกคนให้คำมั่นสัญญาจะตั้งตนเป็นคนดี จะรักษาเกียรติและหน้าที่ และจะถือประโยชน์ของชาติบ้านเมืองยิ่งกว่าประโยชน์ส่วนอื่น คำสัญญานี้มีความหมายอันลึกซึ้ง หนักแน่น และสำคัญมาก จึงขอให้ท่านทำความเข้าใจในถ้อยคำของท่านให้ถ่องแท้วว่าเป็นข้อผูกมัดที่ท่านจะต้องปฏิบัติให้มั่นคงโดยตลอด การที่บัณฑิตรุ่นนี้จำนวนมากออกมารับราชการในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ แสดงให้เห็นแล้วว่า ได้พิจารณาเห็นความสำคัญของชาติบ้านเมืองและประโยชน์ส่วนรวม ขอให้พยายามใช้วิชาการให้เป็นประโยชน์ให้มากที่สุด และตั้งใจปฏิบัติหน้าที่การงานทุกอย่างให้สำเร็จด้วยความสุจริตใจต่อตนเอง ต่อส่วนรวม และต่อประเทศชาติ ทุกคนจะได้มีความสำเร็จในชีวิต และทั้งจะได้ปฏิบัติตามคำมั่นสัญญาโดยครบถ้วน

ข้าพเจ้าขออวยพรให้บัณฑิตใหม่ทุกคน ประสบความสำเร็จรุ่งเรือง และขอให้ทุกท่านที่มาประชุมพร้อมกันในพิธีนี้ มีความสุขสวัสดิ์โดยทั่วกัน"

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้เสด็จพระราชดำเนินไปพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยขอนแก่น ตั้งแต่ปี พ .ศ. ๒๕๑๑ ถึง พ.ศ. ๒๕๓๙ หลังจากนั้นได้พระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินแทนพระองค์พระราชทานปริญญาบัตร แก่ผู้สำเร็จการศึกษา ประจำปีการศึกษา ๒๕๔๐ จนถึงปัจจุบัน

๔. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ประวัติ

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็นมหาวิทยาลัยแห่งแรกของประเทศไทยที่จัดตั้งขึ้นในส่วนภูมิภาค ตามโครงการพัฒนาการศึกษาในส่วนภูมิภาค พ.ศ. ๒๕๐๑ โดยใช้ชื่อตามจังหวัดเป็นแห่งแรก เป็นศูนย์กลางการศึกษาของภาคเหนือ ตั้งอยู่ที่ตำบลสุเทพ อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่เปิดสอนเมื่อวันที่ ๑๘ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๐๗ โดยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้เสด็จพระราชดำเนินมาเป็นองค์ประธาน ในพิธีเปิดมหาวิทยาลัยอย่างเป็นทางการ เมื่อวันที่ ๒๔ มกราคม พ.ศ. ๒๕๐๘ ในระยะแรกได้เปิดสอนเพียง ๓ คณะ คือ คณะมนุษยศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ และคณะวิทยาศาสตร์ ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๐๘ ได้โอนกิจการคณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลนครเชียงใหม่ จาก มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ (มหาวิทยาลัยมหิดลในปัจจุบัน) มาเป็นคณะแพทยศาสตร์สังกัดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และในปีเดียวกันนี้ ได้เริ่มจัดตั้งคณะเกษตรศาสตร์ขึ้นอีกคณะหนึ่ง ในปีพ .ศ. ๒๕๑๑ ได้จัดตั้งคณะศึกษาศาสตร์ และในปีพ .ศ. ๒๕๑๓ ได้จัดตั้งคณะใหม่อีก คือ คณะวิศวกรรมศาสตร์ ต่อมาในปี พ .ศ. ๒๕๒๕ ได้จัดตั้งอีก ๓ คณะคือ คณะทันตแพทยศาสตร์ คณะเภสัชศาสตร์ และคณะพยาบาลศาสตร์ ในปีพ .ศ. ๒๕๑๘ ได้จัดตั้งคณะเทคนิคการแพทย์ ในปี พ.ศ. ๒๕๑๙ ได้จัดตั้งบัณฑิตวิทยาลัย ในปี พ.ศ. ๒๕๒๕ ได้ตั้งคณะวิจิตรศิลป์ ในปี พ .ศ. ๒๕๓๖ ได้จัดตั้งเพิ่มขึ้นอีก ๓ คณะ คือ คณะเศรษฐศาสตร์ คณะบริหารธุรกิจ และคณะอุตสาหกรรมเกษตร และในปี พ.ศ. ๒๕๓๘ ได้จัดตั้งคณะสัตวแพทยศาสตร์ ในปี พ.ศ. ๒๕๔๓ ได้จัดตั้งคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ในปีพ .ศ. ๒๕๔๘ ได้จัดตั้ง ๓ คณะ คือ คณะการสื่อสารมวลชน คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ และวิทยาลัยศิลปะ สื่อ และเทคโนโลยี ล่าสุดปีพ.ศ. ๒๕๔๙ ได้จัดตั้งคณะคณะนิติศาสตร์

พิธีพระราชทานปริญญาบัตร

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินมาพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษาของ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็น ครั้งแรก เมื่อวันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๑๐ โดยมีพระบรมราโชวาท ดังต่อไปนี้

ข้าพเจ้าและพระราชินี มีความยินดี ที่ได้มาร่วมในพิธีมอบปริญญาบัตรของ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ในโอกาสนี้ และมีความพอใจมากที่ได้รับทราบรายงานว่า งานของ มหาวิทยาลัยดำเนินรุดหน้าไปได้อย่างรวดเร็ว ได้รับความนิยมนเชื่อถือ พร้อมทั้งความ

อุปการะสนับสนุนอย่างกว้างขวาง ทั้งภายในและจากต่างประเทศ การที่มหาวิทยาลัยมีจำนวนอาจารย์มากพอเพียงเมื่อเทียบกับจำนวนนักศึกษาและการที่นักศึกษาคณะแพทยศาสตร์คนหนึ่งในกลุ่มแรกได้รับทุนอานันทมหิดลนั้น ทำให้เชื่อได้ว่าระดับการศึกษาของมหาวิทยาลัยนี้จะได้มาตรฐานอันสูง

ขอแสดงความยินดีกับผู้สำเร็จการศึกษาทุกคน ท่านทั้งหลายคงยังจำได้ว่า เมื่อคราวที่มาเปิดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่เมื่อสองปีก่อน ข้าพเจ้าได้พูดถึงความจำเป็นที่จะต้องเร่งรีบพัฒนาบ้านเมืองและพูดถึงความต้องการคนดีมีความรู้ต่างๆ ที่จะมาเป็นผู้นำและเป็นที่กำลังใจในการนั้น ท่านทุกคนได้สำเร็จวิชาซีพชั้นสูงแล้ว นับว่าเป็นผู้ที่ชาติบ้านเมืองต้องการ ขอให้ตระหนักในข้อนี้ และจงตั้งใจทำงานตามหน้าที่โดยเต็มความสามารถ เพื่อทำความเจริญให้แก่การแพทย์และการพยาบาลของประเทศเรา เพราะงานด้านนี้ยังจะต้องปรับปรุงส่งเสริมและขยายออกอีกมาก จงชื่อตรงต่อวิชาชีพของท่าน ต่อผู้ป่วย และต่อผู้ร่วมงาน หมั่นศึกษาค้นคว้าหาความรู้ความชำนาญ ให้เกิดความก้าวหน้าอยู่เสมอเป็นนิตย์ กิจสำคัญอีกประการหนึ่ง ซึ่งจะต้องนับ เป็นหน้าที่ของแพทย์ด้วยสากการณปัจจุบันนี้ คือการเข้าถึงประชาชน มานจะต้องช่วยบำบัดบรรเทาทุกข์ให้แก่ประชาชนโดยทั่วถึง ไม่ว่าจะเป็นที่ใด และกาลเวลาใด ขอให้เตรียมจิตใจให้พร้อมเพื่อปฏิบัติหน้าที่นี้ และจงเชื่อมั่นว่าการทำประโยชน์และความเจริญแก่ส่วนรวมนั้น ย่อมเป็นประโยชน์และความเจริญของตนด้วยเสมอ

ขออวยพรให้ผู้สำเร็จการศึกษาทุกคน ประสบความสำเร็จในชีวิต มีความเจริญรุ่งเรืองในหน้าที่การงาน และขอให้ทุกๆ ท่านที่มาร่วมงานในพิธีนี้ มีความสุขสวัสดิ์โดยทั่วกัน

ในปี พ.ศ. ๒๕๒๖ และ ปีพ.ศ. ๒๕๓๙ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระประชวร จึงได้พระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินแทนพระองค์ และนับตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๔๓ จนถึงปัจจุบัน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินในการพระราชทานปริญญาบัตรแทนพระองค์

๕. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ประวัติ

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ก่อตั้งเมื่อวันที่ ๒๗ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๗ เดิมนี้มีชื่อว่า มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง ศาสตราจารย์ ดร. ปรีดี พนมยงค์ เป็นผู้ก่อตั้ง โดยเล็งเห็นว่า ประเทศชาติ จำเป็นต้องมีบุคคลที่มีความรู้ ทางกฎหมาย การปกครอง และสังคม จึง

ได้เสนอร่าง พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์ และการเมือง พ .ศ.๒๔๗๖ เพื่อเปิดสอนในวิชาแขนงดังกล่าว มีจุดประสงค์เพื่อการศึกษาด้านกฎหมายและการเมือง สำหรับประชาชนทั่วไป และมีประวัติ ศาสตร์ทางการเมืองและความเป็นไปของชาติ ตลอดจนเรื่องของรัฐธรรมนูญและประชาธิปไตยตลอดมา

เมื่อวันที่ ๘ พฤศจิกายน พ .ศ. ๒๔๙๐ คณะรัฐประหารได้ยึดอำนาจการปกครองประเทศ มหาวิทยาลัยได้รับผลกระทบโดยตรง ผู้ประศาสน์การ ปรีดี พนมยงค์ จึงลี้ภัยการเมืองไปอยู่ต่างประเทศ ชื่อมหาวิทยาลัยถูกตัดคำว่า "การเมือง " ออก เหลือเพียง "มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์" ตำแหน่งผู้ประศาสน์การถูกยกเลิกไป เปลี่ยนเป็นตำแหน่งอธิการบดี หลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต ถูกเปลี่ยนแปลงเป็น นิติศาสตร์ , รัฐศาสตร์, เศรษฐศาสตร์ และ พาณิชยศาสตร์และการบัญชี

ศาสตราจารย์ ดร.ปรีดี พนมยงค์ ได้ให้ปรัชญาของการตั้งมหาวิทยาลัย ไว้ดังนี้ "...มหาวิทยาลัยย่อมอุปมา ประดุจบ่อน้ำ บำบัดความกระหายของราษฎร ผู้สมัครแสวงหาความรู้ อันเป็นสิทธิและโอกาส ที่เขาควรมีควรได้ ตามหลักเสรีภาพของการศึกษา ..." ด้วยเหตุนี้มหาวิทยาลัยจึงเป็นมหาวิทยาลัยเปิดแห่งแรกของประเทศไทย โดยให้สิทธิแก่ผู้ที่เคยศึกษาในโรงเรียน กฎหมาย ผู้สำเร็จประโยคมัธยมศึกษา และเปิดกว้างให้ถึงผู้ที่ เป็น ข้าราชการ สมาชิกสภาผู้แทน ฯ ผู้แทนตำบล ครู ทนายความ เข้าเรียนได้

๖. มหาวิทยาลัยมหิดล

ประวัติ

มหาวิทยาลัยมหิดล แต่เดิมนั้นเป็น โรงเรียนแพทย์ ชื่อว่า "โรงเรียนแพทยากร " ซึ่งพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้พระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สร้างขึ้นบริเวณพระราชวังบวรสถานพิมุข หรือที่เรียกว่า วังหลัง โดยมีการศึกษาในระดับประกาศนียบัตร ๓ ปี ต่อมาเมื่อเมื่อพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่ หัว และสมเด็จพระนางเจ้าเสาวภาผ่องศรี พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินเปิดตึกของโรงเรียนแพทย์ จึงได้พระราชทานนามโรงเรียนแพทยากรใหม่ว่า "โรงเรียนราชแพทยาลัย"

ตั้งแต่วันที่ ๖ เมษายน พ.ศ. ๒๖๐๔ เป็นต้นมา พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาให้รวมโรงเรียนราชแพทยาลัยเป็นคณะหนึ่งของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และมีชื่อว่า "คณะแพทยศาสตร์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย" ต่อมา จึงเปลี่ยนชื่อเป็น "คณะแพทยศาสตร์และศิริราชพยาบาล"

ต่อมาวันที่ ๒ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๘๖ คณะแพทยศาสตร์และศิริราชพยาบาล คณะทันตแพทยศาสตร์ คณะเภสัชศาสตร์ และ คณะสัตวแพทยศาสตร์ ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้แยกตัวมาตั้งเป็น มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ สังกัดกระทรวงสาธารณสุข และได้จัดตั้ง คณะต่างๆ เช่น คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามาธิบดี คณะทันตแพทยศาสตร์ พญาไท คณะเภสัชศาสตร์ และได้เปลี่ยนคณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ เป็น คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และคณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลนครเชียงใหม่ เป็น คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

หลังจากนั้น ในวันที่ ๒๑ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๑๒ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ปรับ รุ่งมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ ให้เป็น มหาวิทยาลัยที่สมบูรณ์ และพระราชทานนามใหม่ว่า มหาวิทยาลัยมหิดล อันเป็นพระนามของ สมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก

ปัจจุบัน มหาวิทยาลัยมหิดลจัดการเรียนการสอนภายในคณะ สถาบัน วิทยาลัยต่าง ๆ ครอบคลุมสาขาวิทยาศาสตร์ การแพทย์ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มนุษยศาสตร์ และ สังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

พิธีพระราชทานปริญญาบัตร

ในสมัยที่มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ ยังไม่ได้รับพระราชทานโปรดเกล้าฯ ให้ปรับปรุงและเปลี่ยนชื่อเป็นมหาวิทยาลัยมหิดล มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ อยู่ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล ในวันที่ ๒๓ เมษายน พ.ศ. ๒๔๘๙ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ เสด็จพระราชดำเนินไปยังโรงพยาบาลศิริราช เพื่อทอดพระเนตรกิจการของโรงพยาบาลและทรงเป็นประธานในงานพิธีประสาทปริญญา และอนุปริญญา ของมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์เป็นครั้งแรก ต่อมาในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช พระกรุณาโปรดเกล้าฯ เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเป็นประธานในพิธีประสาทปริญญา และอนุปริญญาแก่ผู้สำเร็จการศึกษาของมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ เมื่อวันที่ ๓ เมษายน ๒๔๙๓ ณ ประำพิธี หน้าตึกรังสีวิทยา โรงพยาบาลศิริราช เป็นครั้งแรก นับตั้งแต่เสด็จขึ้นครองราชย์

เมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้พระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานนาม มหาวิทยาลัยจาก มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ เป็น มหาวิทยาลัยมหิดล พระองค์เสด็จพระราชดำเนินไปในพิธีพระราชทานปริญญาบัตร เมื่อวันที่ ๒๔ กันยายน พ.ศ. ๒๕๑๓ เป็นครั้งแรก

นับแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๒ เป็นต้นมา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ พระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินแทนพระองค์ พระราชทานปริญญาบัตร แก่ผู้สำเร็จการศึกษาเป็นประจำทุกปี

๗. มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ประวัติ

มหาวิทยาลัยรามคำแหง ได้รับการสถาปนาเป็นสถาบัน อุดมศึกษาของรัฐมาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๑๔ โดยพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยรามคำแหง พ.ศ. ๒๕๑๔ กำหนดให้มหาวิทยาลัยรามคำแหงเป็นสถาบันการศึกษาและวิจัยแบบตลาดวิชา ให้เปิดรับสมัครบุคคลเข้าเป็นนักศึกษา โดยไม่จำกัดจำนวน และไม่มีการสอบคัดเลือกนับตั้งแต่ได้รับการสถาปนาขึ้นจนถึงปัจจุบัน เนื่องจากมหาวิทยาลัยต่างๆ มีสถานที่เรียนจำกัด ไม่สามารถรับผู้ที่เข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาได้ทั้งหมด จึงมีผู้ที่จบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาแล้วไม่มีโอกาสได้ศึกษาต่อดังนั้นจึงจัดตั้งมหาวิทยาลัยรามคำแหงขึ้น เพื่อเปิดโอกาสให้บุคคลที่ประสงค์จะเข้า เรียนต่อในมหาวิทยาลัยได้เข้ารับการศึกษารวมถึง และขยายโอกาสทางการศึกษา

เนื่องจากการศึกษาของมหาวิทยาลัยรามคำแหงเป็นระบบเปิด จึงเปิดโอกาสให้นักศึกษาเลือกวิธีเรียนที่เหมาะสมกับความต้องการและความจำเป็นของแต่ละบุคคล จึงจัดให้มีการบรรยายในชั้นเรียน สำหรับผู้ที่เข้าฟังบรรยายในชั้นเรียน และจัดให้มีสื่อการสอนทางไกลเพื่อศึกษาด้วยตนเอง เช่น ตำราเรียน การบรรยายผ่านวิทยุและโทรทัศน์ ตลอดจนถึงอินเทอร์เน็ต เพื่อให้นักศึกษาที่มีภาระการทำงาน หรืออยู่ในท้องถิ่นห่างไกลไม่สามารถเดินทางมาเรียนอย่างสม่ำเสมอได้ อย่างไรก็ตาม สาขาวิชาที่ต้องมีการฝึกปฏิบัติหรือจำเป็นต้องศึกษาจากผู้สอนอย่างใกล้ชิด มหาวิทยาลัยหรือภาควิชาอาจกำหนดให้นักศึกษาต้องเข้าชั้นเรียน โดยเฉพาะคณะวิทยาศาสตร์ และวิศวกรรมศาสตร์ รวมถึงคณะอื่น ๆ ในบางรายวิชา

พิธีพระราชทานปริญญาบัตร

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนินพร้อมด้วยสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ ในการพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยรามคำแหง เมื่อวันที่ ๒๖-๒๗ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๑๘ เป็นครั้งแรก โดยมีใจความสำคัญดังต่อไปนี้

...ในการทำงานใดๆ ก็ตาม ผู้ปรารถนาความสำเร็จที่แท้จริงจะต้องมุ่งหมายแต่เฉพาะผลที่เป็นคุณประโยชน์ และจะต้องอุทิศสหะพยายามดำเนินงานทุกอย่างด้วยความบริสุทธิ์ใจ ด้วยความละเอียดรอบคอบ ประกอบด้วยเหตุผลและความสุจริตยุติธรรมโดยไม่ทอดทิ้ง จึงจะบรรลุผลสำเร็จที่สมบูรณ์และเป็นเกียรติยั่งยืนอยู่ตลอดไปได้ มิฉะนั้นอาจทำลายส่วนรวมและทำลายคุณความดีต่างๆ จนพินาศย่อยยับไปพร้อมกับผืนแผ่นดิน...

นับแต่ปี พ.ศ. ๒๕๒๕ เป็นต้นมา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ได้ พระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินแทนพระองค์ พระราชทานปริญญาบัตร แก่ผู้สำเร็จการศึกษาเป็นประจำทุกปี เนื่องจากมหาวิทยาลัยรามคำแหง มีผู้สำเร็จการศึกษาเป็นจำนวนมาก

๘. มหาวิทยาลัยศิลปากร

ประวัติ

มหาวิทยาลัยศิลปากร เดิมคือ โรงเรียนpraณีศิลปกรรม สังกัดกรมศิลปากร ท่าน ศาสตราจารย์ ศิลป์ พีระศรี (เดิมชื่อ Corrado Feroci) ชาวอิตาลี ซึ่งรับราชการในประเทศไทย ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ร่วมกับคุณพระสาโรช รัชตมินมานัก (สาโรช สุขยางค์) ท่านทั้งสองได้ก่อตั้งโรงเรียนpraณีศิลปกรรมขึ้นในปีพ.ศ. ๒๔๗๖ ใช้พื้นที่วังกลาง และวังตะวันออก หน้าพระบรมมหาราชวังเป็นที่ตั้งของโรงเรียนแห่งนี้ เปิดสอนให้แก่ข้าราชการและนักเรียนในสมัยนั้นโดยไม่เก็บค่าเล่าเรียน ต่อมาปี พ.ศ. ๒๔๗๘ ได้รวมเอาโรงเรียนนาฏดุริยางคศาสตร์ ที่ตั้งอยู่วังหน้าไว้ด้วย และเปลี่ยนชื่อใหม่ว่า "โรงเรียนศิลปากร"

ต่อมาพระยาอนุমানราชชนร่วมกับอาจารย์ศิลป์ พัฒนาหลักสูตรจนได้รับการยกฐานะขึ้นเป็น มหาวิทยาลัยศิลปากร เมื่อวันที่ ๑๒ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๘๖ จัดตั้ง คณะจิตรกรรมและประติมากรรม ขึ้นเป็นคณะวิชาแรก (ปัจจุบันคือคณะจิตรกรรมประติมากรรมและภาพพิมพ์) ในปี พ.ศ. ๒๔๙๘ อาจารย์ศิลป์ผลักดันให้เกิดคณะวิชาใหม่ คือ คณะสถาปัตยกรรมไทยซึ่งมี พระพรหมพิจิตร (อู๋ ลากานนท์) เป็นผู้ก่อตั้ง (ซึ่งต่อมาได้ปรับหลักสูตรและเปลี่ยนชื่อเป็น คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์) คณะโบราณคดี วางรากฐานโดยหลวงบริบาล บุรีภักดิ์ และต่อมาจึงมี คณะมัณฑนศิลป์ ซึ่งแยกตัวออกมาจากคณะจิตรกรรมฯ จากนั้นได้ขยายพื้นที่มหาวิทยาลัยโดยได้จัดซื้อที่ดินวังท่าพระซึ่งอยู่ติดกับที่ตั้งเดิมจากทายาทสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์

ต่อมาเมื่อผู้แทนขององค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมของสหประชาชาติได้ให้คำแนะนำในการจัดตั้ง สถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทยให้มีลักษณะสอดคล้องกับหลักการ

สากล คณะรัฐมนตรีได้พิจารณาโครงการ ปรับปรุงมหาวิทยาลัยศิลปากร เพื่อขยายการศึกษาศิลปะต่าง ๆ โดยไม่จำกัดเฉพาะศิลปะและโบราณคดีเท่านั้น ศาสตราจารย์ หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล ซึ่งขณะนั้นดำรงตำแหน่งอธิการบดีมหาวิทยาลัยศิลปากร จึงได้ ดำเนินการจัดตั้งคณะอักษรศาสตร์ ขึ้นเป็นคณะวิชาลำดับที่ ๕ และเป็นคณะวิชาแรกของวิทยาเขตแห่งใหม่ คือ วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ ณ จังหวัดนครปฐม โดยเริ่มเปิดสอนนักเรียนรุ่นแรก เมื่อวันที่พฤหัสบดีที่ ๒๐ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๑๑ และคณะอักษรศาสตร์ได้ถือวันดังกล่าวเป็นวันสถาปนาคณะฯ ตลอดมา

พิธีพระราชทานปริญญาบัตร

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนินพร้อมด้วยสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ ในการพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยศิลปากร เมื่อวันที่ ๑๒ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๐๗ เป็นครั้งแรก โดยมีพระบรมราโชวาท ดังต่อไปนี้

ข้าพเจ้าและพระราชินี มีความพอใจที่ได้ทราบความเป็นมา และ ผลงานของ

มหาวิทยาลัยศิลปากรอย่างละเอียด และมีความยินดีที่ได้มามอบปริญญาบัตร และ

อนุปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยเป็นครั้งแรก ในวันนี้

ศิลปเป็นเครื่องแสดงเรื่องราว ของมนุษยชาติอย่างสำคัญอย่างหนึ่ง ประเทศที่

เจริญแล้ว ย่อมยกย่องและอุดหนุนเกื้อกูลการศึกษา ค้นคว้าวิชา ด้านนี้ เสมอด้วยวิชา

อื่นๆ และย่อมมีสถานศึกษาชั้นสูง เพื่อการนั้นอยู่ทั่วกัน การที่ทางมหาวิทยาลัย

ศิลปากรพยายามปรับปรุงขยายกิจการของมหาวิทยาลัยให้เจริญขึ้นเป็นลำดับ จนเป็น

ปีกแผ่นมั่นคงได้เช่นนี้ จึงเป็นที่น่าอนุโมทนา และน่าจะได้รับการสนับสนุนเป็นอย่างยิ่ง

ข้าพเจ้าขอชมเชยบัณฑิตทุกคน ที่มีความเพียรพยายามในการศึกษาเล่า

เรียนจนได้รับความยกย่องอย่างสูงจากมหาวิทยาลัย ในบัดนี้ ท่านทั้งหลายก็ได้รับ

ปริญญาทางศิลปแล้ว จึงควรจะคำนึงถึงความเป็นศิลปิน ซึ่งหมายถึงความสามารถ

ตามธรรมชาติ ที่จะเห็นความงามและคิดถึงความงาม ม เมื่อเกิดความคิดแล้ว ก็ต้อง

อาศัยวิชาความรู้ หรือเทคนิคเช่นวิชาช่างเป็นต้น จึงจะแสดงออกมาเป็นจิตรกรรม

ประติมากรรม หรือศิลปกรรมในลักษณะอื่นๆ ได้ ท่านทั้งหลายจะออกไปมีหน้าที่การ

งานเกี่ยวข้องกับศิลปโดยตรง ควรจะได้ตระหนักว่าต้องฝึกฝนทั้งความเป็นศิลปิน ทั้ง

วิชาช่างของท่านไปพร้อมกันไป ท่านจึงจะทำหน้าที่ได้อย่างสมบูรณ์ และสามารถ

รักษามาตรฐานศิลปของชาติไว้สืบไปได้

ในที่สุดนี้ ข้าพเจ้าขออัญวยพรให้ทุกท่านที่ประชุมพร้อมกันอยู่ ณ ที่นี้ มีความสุขความเจริญทั่วกัน.

นับแต่ปี พ.ศ. ๒๕๓๐ เป็นต้นมา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้พระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินแทนพระองค์พระราชทานปริญญาบัตร แก่ผู้สำเร็จการศึกษา จากมหาวิทยาลัยศิลปากรเป็นประจำทุกปี

๙. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ประวัติ

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เป็นมหาวิทยาลัยแห่งแรก กในภาคใต้ของประเทศไทย ก่อตั้งในปี พ.ศ. ๒๕๑๐ ในระยะแรก ได้รับนักศึกษาเข้าศึกษาครั้งแรกในคณะวิศวกรรมศาสตร์ โดยใช้อาคารเรียนของคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ (ปัจจุบันคือมหาวิทยาลัยมหิดล) เป็นสถานที่ศึกษา ต่อมา ในปี พ.ศ. ๒๕๑๑ ย้ายนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์มาเรียนที่วิทยาเขตปัตตานี พ.ศ. ๒๕๑๔ ย้ายนักศึกษาของคณะวิศวกรรมศาสตร์มาเรียนที่วิทยาเขตหาดใหญ่ ซึ่งปัจจุบันเป็นวิทยาเขตที่ใหญ่ที่สุด . พ.ศ. ๒๕๒๐ เปิดวิทยาเขตการศึกษากฎเปิด พ.ศ. ๒๕๓๓ เปิดวิทยาเขตเขตการศึกษาสุราษฎร์ธานี, และ พ.ศ. ๒๕๓๔ เปิดวิทยาเขตการศึกษาดัง

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานชื่อมหาวิทยาลัย เมื่อวันที่ ๒๒ กันยายน พ.ศ. ๒๕๑๐ ว่า มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มหาวิทยาลัยจึงตั้งแต่วันที่ ๒๒ กันยายนของทุกปี เป็นวันสงขลานครินทร์ ชื่อมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ สงขลานครินทร์ คือ พระนามฐานันดรศักดิ์ที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดเกล้าฯ สถาปนา เจ้าฟ้ามหิดลอดุลยเดช ดำรงพระนามอิสริยยศฐานันดรศักดิ์เป็นเจ้ากรม โดยพระราชทานชื่อ เมืองสงขลา เป็นพระนามทรงกรม เพื่อเป็นเกียรติแก่เมืองสงขลา เมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๖ เสมือนเป็นเจ้าแห่งนครสงขลา

พิธีพระราชทานปริญญาบัตร

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนินพร้อมด้วยสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ ในการพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัย สงขลานครินทร์ เป็นครั้งแรก เมื่อวันที่ ๓๑ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๑๕ โดยมีพระบรมราชโองการ ดังต่อไปนี้

...บัณฑิตทั้งหลายย่อมทราบได้ดีถึงกำลังความสามารถของตนๆ ว่าอาจนำออกใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ประเทศชาติได้อย่างกว้างขวางลึกซึ้ง จึงควรจะได้ถือเป็นที่ที่จะต้องรับผิดชอบในสถานภาพและความมั่นคงของส่วนรวมเป็นพิเศษ ควรจะได้ใช้ความรู้ ความคิด และความสามารถที่มีอยู่โดยเต็มภาคภูมิ เพื่อส่งเสริมปรับปรุงงานของบ้านเมืองที่แต่ละคนมีส่วนร่วมกระทำอยู่ให้พัฒนาขึ้นมาด้วยความสำนึกว่า งานทุกสาขาทุกระดับมีความสำคัญอยู่ด้วยกัน และจำเป็นต้องกระทำไปพร้อมกัน เมื่อผู้มีความรู้ร่วมกันพัฒนาอย่างจริงจังด้วยหลักการ งานต่างๆ ทุกด้าน ตั้งแต่ระดับพื้นฐานขึ้นมาจน ระดับยอด จะดำเนินและก้าวหน้าไปได้โดยราบรื่นและรวดเร็ว ความก้าวหน้าที่เกิดขึ้นทั่วถึงพร้อมมูลนั้น จะก่อกันเป็นรากฐานอันกว้างใหญ่แข็งแรง และจำค่าชูส่งเสริมฐานะความเจริญของชาติบ้านเมืองให้ตั้งมั่นอยู่โดยถาวรปลอดภัยได้เป็นที่แน่นอน ข้าพเจ้าขอฝากถ้อยคำนี้ทั้งหมด ให้ทุกคนได้นำไปพิจารณาเป็นแนวทางปฏิบัติ ในการที่จะสร้างความสำเร็จความเจริญของตนของชาติสืบไปในวันข้างหน้า...

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี เสด็จแทนพระองค์ ไปในการพระราชพิธีถวายพระเพลิงพระบรมศพ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร เมื่อวันที่ ๒๖ ตุลาคม ๒๕๖๑ ณ พระเมรุมาศ วัดเทพศิรินทราวาสราชวรวิหาร กรุงเทพมหานคร

๑๐. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

ประวัติ

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช เป็น มหาวิทยาลัยเปิดหนึ่งในสองแห่งของประเทศไทย เพื่อเป็นการขยายและกระจายโอกาสทางการศึกษาระดับอุดมศึกษาแก่ประชาชน ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น โดยใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด มีลักษณะเป็นมหาวิทยาลัยในระบบเปิด รัฐบาลดำเนินการสอนโดยใช้ระบบการสอนทางไกล

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทาน ชื่อ "มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช" ตามพระนามเดิมของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อครั้งทรงดำรงพระอิสริยยศ เป็น "กรมหลวงสุโขทัยธรรมราชา" และพระราชทาน พระบรมราชานุญาตให้ใช้พระราชลัญจกรในรัชกาลที่ ๗ ซึ่งเป็นรูปพระแสงศรสามองค์ นำมาประกอบกับเจดีย์ทรงพุ่มข้าวบิณฑ์ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของ กรุงสุโขทัย เป็นตราประจำมหาวิทยาลัย

พิธีพระราชทานปริญญาบัตร

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช เสด็จพระราชดำเนิน ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชเป็นครั้งแรก เมื่อวันที่ ๒๖ - ๒๗, ๒๙ - ๓๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๒๗ ณ อาคารใหม่สวนอัมพร ในปีถัดมาจนถึงปัจจุบันพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิราลงกรณ สยามมกุฎราชกุมาร เสด็จพระราชดำเนินปฏิบัติพระราชกรณียกิจแทนพระองค์ในการพระราชทานปริญญาบัตรแก่บัณฑิต จากมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชจนถึงปัจจุบัน

๑๑. สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า

ประวัติ

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า ตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า พ.ศ. ๒๕๑๔ ด้วยการรวม วิทยาลัยโทรคมนาคมนนทบุรี วิทยาลัยเทคนิคพระนครเหนือ และวิทยาลัยเทคนิคธนบุรี เข้าด้วยกัน โดยแต่ละแห่งมีฐานะเป็น วิทยาเขต วิทยาลัยโทรคมนาคม นนทบุรี เป็นสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าวิทยาเขตนนทบุรี และในปีเดียวกันนั้นได้ย้ายไปที่อำเภอลาดกระบัง เป็นวิทยาเขตเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ประกอบด้วยพระนาม "พระจอมเกล้า" ซึ่งได้รับพระมหากรุณาธิคุณโปรดเกล้า ฯ พระราชทานตามพระบรมนามาภิไธย แห่งพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และมีพระบรมราชานุญาต ให้อัญเชิญตรา "พระมหามงกุฎ" มาเป็นสัญลักษณ์แห่งสถาบัน นับเป็นสิ่งอันศักดิ์สิทธิ์ และเป็นมหามงคลยิ่ง คำว่า "เจ้าคุณทหาร" นั้นเพื่อเป็นอนุสรณ์แด่ท่านเจ้าพระยาสุรวงษ์ไวยวัฒน์ (วร บุนนาค) หรือที่เรียกกันทั่วไปว่า "เจ้าคุณทหาร" ตามที่ท่านเลี่ยม พรตพิทยพยัต ทายาทของท่านได้แจ้งความประสงค์ไว้ในการบริจาคที่ดิน ที่เป็นที่ตั้งของสถาบันฯ ในปัจจุบัน

ปัจจุบันสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ เปิดสอนในระดับปริญญาตรี ปริญญาโท ปริญญาเอก มีทั้งหลักสูตรทั่วไปและหลักสูตรภาคสมทบ ประกอบด้วยคณะทั้งหมด ๗ คณะ ได้แก่ คณะวิศวกรรมศาสตร์ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ คณะเทคโนโลยีการเกษตร คณะครุอุตสาหกรรม คณะอุตสาหกรรมเกษตร คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ

พิธีพระราชทานปริญญาบัตร

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินไป ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากสถาบันเทคโนโลยีพระจอม

เกล้า เป็นครั้งแรก เมื่อวันที่ ๑๘ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๕ โดยมีพระบรมราชโองการเป็นใจความสำคัญดังต่อไปนี้

...ผู้ที่เรียนสำเร็จแล้วนั้น แต่ละคนย่อมมีความรู้ความสามารถเป็นอย่างดี เชื่อว่าจะทำประโยชน์ในทางของตนๆ ต่อไปได้มาก เพราะไม่มีช่องทางมีโอกาสเปิดรออยู่อย่างกว้างขวาง ขอให้ตั้งใจทำงานกันจริงๆ ด้วยความกระตือรือร้น ด้วยความอุตสาหะพยายาม และด้วยความมุ่งหมา ยที่สูงแล้วทุกคนจะได้รับความสำเร็จ ความก้าวหน้าตามที่ปรารถนาทุกประการ..

๑๒. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

ประวัติ

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ เป็นสถาบันการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ก่อตั้งเมื่อวันที่ ๑ เมษายน พ.ศ. ๒๕๐๙ ด้วยความช่วยเหลือเบื้องต้นจาก คณะรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กรมวิเทศสหการ มูลนิธิฟอร์ด และ Midwest University Consortium for International Affairs (MUCIA) โดยโอนคณะรัฐประศาสนศาสตร์ของธรรมศาสตร์ งานฝึกอบรมส่วนหนึ่งของสภาพัฒนาการ เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และ งานฝึกอบรมและงานสอนส่วนหนึ่งของสำนักงานสถิติแห่งชาติ มาเป็นกิจกรรมหนึ่งของสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ เปิดสอนเฉพาะหลักสูตรในระดับบัณฑิตศึกษา ประกาศนียบัตรบัณฑิต ปริญญาโท และปริญญาเอก

พิธีพระราชทานปริญญาบัตร

พระบาทสมเด็จพระเจ้า อยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินไปในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ เป็นครั้งแรก เมื่อวันที่ ๑๙ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๑๕

..ท่านทั้งหลายที่สำเร็จการศึกษาจากสถาบันแห่งนี้ เป็นผู้ที่ยังเชื่อได้ว่ามีความรู้ความสามารถสูง จึงเป็นที่หวังของคนไทยทั้งชาติ รวมทั้งของข้าพเจ้าด้วย ที่จะได้อาศัยความรู้ความคิด สติปัญญาและความสามารถ ในอันที่จะนำพาประเทศชาติให้ก้าวไปสู่ความมั่นคง และความสมบูรณ์พูนสุข ขอให้ท่านรับหน้าที่อันมีเกียรตินี้ด้วยความมั่นใจ

ตั้งใจ และบริสุทธิ์ใจ แล้วร่วมกันปฏิบัติหน้าที่น้อยใหญ่ให้ลุล่วงในด้านค ความซ้นหมั่นเพียร และด้วยความสุจริตเที่ยงตรง ทั้งต่อตนเองและประชาชน

๑๓. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประวัติ

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เดิมนี้คือ โรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูง ก่อตั้งเมื่อ พ .ศ. ๒๔๙๒ ต่อมาพัฒนาเป็น วิทยาลัยวิชาการศึกษา เมื่อ พ .ศ. ๒๔๙๗ และพัฒนาเป็นมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๗

"โรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูง " ก่อตั้งเมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๒ เพื่อผลิตวิชาชีพครูซึ่งกำลังประสบปัญหาขาดแคลนเป็นจำนวนมากในขณะนั้น และนับว่าเป็นการเริ่มต้นการศึกษาในระดับอุดมศึกษาระดับปริญญาตรีและปริญญาโท และประกาศนียบัตรครูประถมศึกษาศึกษา และประกาศนียบัตรครูมัธยมศึกษา ต่อมาในปี พ .ศ. ๒๔๙๗ ได้พัฒนาเป็น "วิทยาลัยวิชาการศึกษา" เพื่อพัฒนาความรู้ทางการศึกษาให้เป็นวิชาชีพที่มีระบบแบบแผนมากขึ้น พร้อมทั้งได้เปิดการเรียนการสอนครอบคลุมทั้งในระดับบัณฑิต มหา บัณฑิต และดุฎบัณฑิต วิทยาลัยวิชาการศึกษา เป็นผู้นำในการจัดการศึกษาในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ภายใต้แนวคิดระบบโรงเรียนสาธิต เพื่อให้โรงเรียนสาธิตเป็นแหล่งทดลองค้นคว้า ในระบบการศึกษาพื้นฐานสมัยใหม่ วิทยาลัยวิชาการศึกษาจัดระบบการศึกษาแบบวิทยาเขต โดยขยายวิทยาเขตปทุมวัน (๒๔๙๘) วิทยาเขตบางแสน (๒๔๙๘) วิทยาเขตพิษณุโลก (๒๕๑๐) วิทยาเขตมหาสารคาม (๒๕๑๑) วิทยาเขตสงขลา (๒๕๑๑) วิทยาเขต พระนคร (๒๕๑๒) และวิทยาเขตพลศึกษา (๒๕๑๓) โดยมีวิทยาเขตประสานมิตรเป็นศูนย์กลางการบริหาร

หลังจากนั้นในปี พ .ศ. ๒๕๑๗ "วิทยาลัยวิชาการศึกษา " ได้รับการสถาปนาขึ้นเป็น "มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ " และมหาวิทยาลัยมีระบบบริหารจัดการในรูปวิทยาเขต จนถึง พ.ศ. ๒๕๓๓ รวมเวลา ๑๖ ปี วิทยาเขตจึงเริ่มแยกออกไปเป็นมหาวิทยาลัยอิสระโดยมีการบริหารจัดการและงบประมาณเป็นของตนเอง ดังนี้ พ .ศ. ๒๕๓๓ วิทยาเขตบางแสนยกฐานะเป็นมหาวิทยาลัยบูรพา และวิทยาเขตพิษณุโลกยกฐานะเป็นมหาวิทยาลัยนเรศวร พ .ศ. ๒๕๓๖ ยุบรวมวิทยาเขตปทุมวัน บางเขน และประสานมิตร เข้าเป็นวิทยาเขตกลาง พ .ศ. ๒๕๓๗ วิทยาเขตมหาสารคาม ยกฐานะเป็นมหาวิทยาลัยมหาสารคาม และพ .ศ. ๒๕๓๙ วิทยาเขตสงขลา ยกฐานะเป็นมหาวิทยาลัยทักษิณ

พิธีพระราชทานปริญญาบัตร

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินไปในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากวิทยาลัยวิชาการศึกษาก่อนเป็นครั้งแรกเมื่อวันที่ ๒๙ ธันวาคม ๒๕๐๒

วันที่ ๓๐ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๑๕ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินไปในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากวิทยาลัยวิชาการศึกษา พิษณุโลก เป็นครั้งแรก

วันที่ ๒๖ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๑๖ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินไปในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากวิทยาลัยวิชาการศึกษา สวรรคตเป็นครั้งแรก

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินไปในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยศรี รินครินทรวิโรฒ วิทยาเขตสงขลา เป็นครั้งแรก เมื่อวันที่ ๑๙ สิงหาคม ๒๕๑๗ ปัจจุบัน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินแทนพระองค์ในการพระราชทานปริญญาบัตรแก่บัณฑิต มหาบัณฑิต และดุษฎีบัณฑิตของมหาวิทยาลัยทักษิณเป็นประจำทุกปีนับแต่แรกเริ่มก่อตั้งจวบจนกาลปัจจุบัน

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	นางสาวอุภาวัฒน์ นามหิรัญ
ภูมิลำเนา	๑๓๖ หมู่ ๑ ตำบลมะขามเตี้ย ถนนการุณราชบุรี ซอย ๑ อำเภอ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ๘๔๐๐๐
ประวัติการศึกษา	
พุทธศักราช ๒๕๕๖	สำเร็จการศึกษาศิลปศาสตรบัณฑิต วิชาเอกภาษาไทย วิชาโทภาษาอังกฤษ จากคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ
พุทธศักราช ๒๕๕๓	สำเร็จการศึกษา มหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์